

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Digitized by Google

BIBLIOTHEEK KITLV
0180 2782

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google



TEGENWOORDIGE STAAT
VAN DE WESTINDISCHE
EILANDEN EN NOORD AMERICA.

T AMSTERDAM by ISAAK TIRION, 1768.

Digitized by Google

Digitized by Google

3 L
21

HEDENDAAGSCHE HISTORIE OF TEGENWOORDIGE STAAT VAN AMERIKA.

DERDE DEEL.

BEHELZENDE

De beschryving van de WESTINDIËN of WESTINDISCHE EILANDEN, zo de kleine die men gemeenlyk de KARIBISCHE noemt, waar onder BARBADOS, MARTENIQUE, GUADALOUPE, ST. EUSTATIUS en anderen; als de groote, naamelyk KUBA, JAMAIKA, PORTO RICO en HISPANJOLA of ST. DOMINGO:

Als ook

De beschryving van NOORD-AMERIKA in 't algemeen en die van LOUISIANA en KANADA in 't byzonder, benevens de verandering onlangs daar omtrent gemaakt.

Alles volgens de laatste en naauwkeurigste Berigten.

Met nieuwe Landkaarten en konstige Afbeeldingen verfierd.

KONINKLIJK INSTITUUT voor LAND- & VOLKENKUNDE van NEDERLANDSCH-INDIË

Te AMSTERDAM,
By ISAAK TIRION, 1769.
Met Privilegie.

Digitized by Google

Digitized by Google

KORTE INHOUD.

XVI. HOOFDST. *Beſchryving van de* WESTINDIËN *of* Weſtindiſche Eilanden, *ook wel de* Voor-Eilanden *van Amerika of* Antilles *genaamd, en voor eerſt van de* Karibiſche, *als naaſt volgende aan de* Wilden-Kuſt; *naamlyk die van* BARBADOS *en anderen aan Groot-Brittannie; die van* MARTENIQUE, GUADALOUPE, *en anderen aan Frankryk; die van* ST. EUSTATIUS *en anderen aan onzen Staat, en die van* ST. THOMAS, ST. JAN en ST. CRUZ, *aan Deenemarken toebehoorende.* Bladz. 1

XVII. HOOFDST. *Beſchryving van de* Weſtindiſche Eilanden, *die men eigentlyk de* ANTILLISCHE *of* Voor-Eilanden, *en met regt* de Groote Antilles *noemt; te weeten die van* PUERTO RICO *en* KUBA *aan Spanje,* JAMAIKA *aan Groot Brittannie, en* HISPANJOLA *of 't Eiland van* ST. DOMINGO, *aan Frankryk en Spanje, in gemeenſchap, toebehoorende: als ook van de* Bahama- en Bermudes-*Eilanden.* 173

XVIII. HOOFDST. *Beſchryving van* LOUISIANA *of 't Land aan de vermaarde Rivier* Miſſiſippi, *onlangs door de Franſchen ten deele aan de Engelſchen, ten deele ook aan de Spanjaarden overgegeven; als ook van* FLORIDA, *dat nu laatſt, mede, door Spanje aan Groot Brittannie is afgeſtaan, welke Kroon thans al het Land* beooſten die Rivier *in bezitting heeft.* 268

XIX. HOOFDST. *Beſchryving van de* Amerikaanſche Wilden, *omſtreeks de* GROOT BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN; *van hunne* Oorlogen *met de Engelſchen, zo op zig zelf, als tot ondersteuning der Franſchen, tot dat deeze laatſten, na veel nadeel aan de Engelſchen toegebragt te hebben, eindelyk gebeel* Kanada *aan dezelven hebben overgegeven.* 327

XX. HOOFDST. *Beſchryving van* KANADA, *zo ten opzigt van deszelfs Lugt- en Landsgeſteldheid, de* Groote Meiren *en* Rivier van St. Laurens; *Geboomte der Boſſchen en Dieren; als van deszelfs natuurlyke Ingezetenen, de verſcheide Natiën van* Wilden. *De Hoofdſtad*

Digitized by Google

QUEBEK, Montreal, Trois Riviéres *en andere Plaatsen. Gesteldheid des Lands in de Westelyke deelen*, enz. 427
XXI. HOOFDST. *Beschryving van 't* Eiland *van* KAAP BRETON, *en de Stad* Louisburg *op betzelve*; *van* TERRE NEUVE *of* Newfoundland, *en de* Kabbeljaauw-Visschery *op de Banken, daaromstreeks; als ook van 't Land van* LABRADOR *of* Nieuw Brittannie, *en de* Wilden *op betzelve huisvestende.* 518
XXII. HOOFDST. *Beschryving van de* HUDSONS-BAAY, *en van het omleggende Land*; *de* Faktooryën der Engelschen, *de opregting der Maatschappy, derzelver Handel met de* Indiaanen; *wier Aart en Levensmanier omstandig wordt voorgesteld; benevens een Berigt van de poogingen, die 'er tot heden zyn aangewend, om een* Doortogt *naar 't* Noordwesten *te vinden, tot in de groote* Zuidzee. 563

BERIGT
VOOR DEN
BINDER.

De Tytelplaat moet geplaatst worden voor den Tytel.
De algemeene Kaart van de WESTINDIËN. Bladz. 1
De Kaart van 't Eiland MARTENIQUE. 73
De Platte Grond der Hoofdstad van PORTO RICO. 173
De Kaart van NIEUW ORLEANS aan de MISSISIPPI. 281
Gezigt van 't Spaansche Vlek PENSACOLA. 314
De Belegering van de Stad QUEBEK in Kanada door de Engelschen. —— —— 389
De Kaart van KANADA en de Landen daar beweſten en benoorden aan de HUDSONS-BAAY —— 427

TE.

Digitized by Google

Digitized by Google

ALGEMEENE KAART van de WESTINDISCHE EILANDEN.

te Amsterdam by ISAAK TIRION.

Zeemylen van twintig in een Graad.

5 10 20 40 60 80 100

DE GOLF VAN MEXIKO

DE ATLANTISCHE OCEAAN

DE WESTINDISCHE ZEE

LUCAYES of BAHAMA-EILANDEN

DE GOLF VAN HONDURAS

KANAAL VAN BAHAMA

Algemeene Route by 't uitzeilen der Straat van Bahama

Straat van Exuma

Straat van Bahama

Straat van Providence

Straat van Caycos

Straat van Caycos

Straat van Mira por vos

Kanaal van Caycos

Kanaal van Turks Eylanden

Kanaal van Mouchoir passage

Kanaal van Jamaika

Kanaal van Windwaards Passage der Engelschen

Kanaal van Hispanjola

Kanaal van Kurassau

Kanaal van Aruba

Kanaal van Margarite

Kanaal van Trinidad

Kanaal van Barbados

Kanaal van Tabago

Kanaal van Grenadilles

Kanaal van Barlovento

Kanaal van Tortue

Kanaal van Jardin del Rey

Kanaal van Jardin de la Reyna

Kanaal van Spiritu Santo

Kanaal van Yucatan

Kanaal van Campeche

Kanaal van Honduras

Kanaal van Nicaragua

Kanaal van Mosquitos

Kanaal van Serranilla

Kanaal van Roncador

Kanaal van Providencia

Kanaal van Albuquerque

Kanaal van Santa Marta

Kanaal van Rio de la Hacha

Kanaal van Maracaybo

Kanaal van Coro

Kanaal van Curaçoa

Kanaal van Bonayre

Kanaal van Oruba

Kanaal van Margarita

Kanaal van Cumana

Kanaal van Paria

Kanaal van Tabago

Kanaal van Barbados

TEGENWOORDIGE STAAT VAN AMERIKA.

XVI. HOOFDSTUK.

Beſchryving van de eigentlyke WESTINDIËN *of* Weſtindiſche Eilanden, *ook wel de* Voor-Eilanden *van Amerika of* Antilles *genaamd, en voor eerſt van de* Karibiſche, *als naaſt volgende aan de* Wilden-Kuſt; *naamlyk die van* BARBADOS *en anderen aan Groot-Brittannie; die van* MARTENIQUE, GUADALOUPE, *en anderen aan Frankryk; die van* ST. EUSTATIUS *en anderen aan onzen Staat, en die van* ST. THOMAS, ST. JAN en ST^a. CRUZ, *aan Deenemarken toebehoorende.*

NA de beſchryving van geheel Zuid-Amerika, gaa ik over tot die der *Eilanden*, *welke in de groote Inham* leggen, benoorden hetzelve, en zig van het gedeelte, dat Tierra Firma genoemd wordt, uitſtrekken tot aan de Landſtreek, genaamd Florida, die de Zuidelyke punt van Noord-Amerika uitmaakt. Deeze *Eilanden* voeren gemeenlyk den naam van de *Weſtindiſche* en de geheele Inham, die zig tot aan de Kuſten van Nieuw Spanje Weſtwaards uitſtrekt, met al het ge- Gelegenheid.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

ne dat 'er in en aan legt, wordt dikwils begreepen onder den naam van de WESTINDIËN. De Eilanden in 't algemeen, die tusſchen de elf en vierentwintig Graaden Noorder Breedte gelegen zyn, voeren den naam van de *Voor-Eilanden* van Amerika of de *Antilles*, en ſomtyds ook wel van de Karibaanſche of Karibiſche naar derzelver Ingezetenen: doch ſommigen maaken daar omtrent een aanmerkelyke onderſcheiding.

Onderſcheiding.

't Is onbetwiſtelyk, dat de naam van *Antilles*, welke Voor-Eilanden betekent, met regt gegeven kan worden aan alle deeze Eilanden, die als de Voormuur zyn der Spaanſche Weſtindiën. Men plagt weleer Kuraſſau en de kleine Eilandjes daar nevens, digt aan de Noordkuſt van Zuid-Amerika gelegen, de *Kleine* Antilles te tytelen, en aan de overigen, zo even gemeld, den naam te geeven van de *Groote* Antilles. Ook onderſcheidt men de eerſten wel, naar de legging ten opzigt van den Koers, dien de Schepen, naar de Spaanſche Weſtindiën zeilende, houden, met den naam van Eilanden *onder den Wind*, van de laatſten, die dan Eilanden *boven den Wind* geheten worden. In 't Spaanſch zyn de benaamingen van *Sotta-Vento* en *Barlevento*, in 't Franſch die van *Iſles ſous le Vent* en *ſur le Vent*, in gemeen gebruik. De laatſtgemelden worden thans gewoonlyk alleen maar de Antilliſche of Voor-Eilanden genoemd, en ſommigen onderſcheiden die in de eigentlyke *Antilles*, 't welke de vier grooten *Cuba*, *Jamaica*, *Hispaniola* en *Puerto Rico* zyn, en noemen de overige kleinen, waar onder *St. Kriſtoffel*,

Digitized by Google

fel, *Euſtatius*, *Guadaloupe*, *Martenique* en *Barbados* zyn begreepen, in 't Engelſch *the Leeward*, de *Karibiſche* Eilanden. Ik zal in de eerſte plaats van deeze laatſten, als naaſt volgende aan de Wilden Kuſt, ſpreeken: doch vooraf van derzelver natuurlyke Inwooners, van welken zy hunnen naam hebben, eenig gewag maaken. WESTINDISCHE EILANDEN.

In de beſchryving van onze Volkplantingen aan de Wilden-Kuſt, is reeds van de *Caraibes* of Karibaanen, als mede onder derzelver natuurlyke Ingezetenen geteld wordende, eenig gewag gemaakt *. Sommigen willen zelfs, dat deeze afkomſtig zouden zyn van de Kuſt van Guajana, en, van daar verdreeven zynde, hunne toevlugt genomen hebben op deeze Eilanden. Anderen leiden derzelver Ingezetenen af van de Apalachiaanen, die nog in 't midden van Noord-Amerika, beweſten of agter de Zuidelykſten der Engelſche Volkplantingen, huisveſten. Het ſchynt my toe, dat de Voor-Eilanden van Amerika, van 't Noorden Zuidwaards, zyn bevolkt door de laatſtgemelden, die de natuurlyke Ingezetenen waren, toen COLUMBUS tot de eerſte Ontdekking van de Weſtindiën kwam, en dat die der Zuidelykſte Eilanden allengs verdreeven zyn door Roofziek Volk van de Kuſt van Guajana of zelfs uit Brazil, alwaar men dergelyke ontaarde Wreedheden als aan de Karibaanen toegeſchreeven worden; het opeeten van Menſchelyke Lighaamen, naamelyk; zo ſommigen willen, nog vindt heerſchen †. Dit komt, immers, overeen met het berigt der Spanjaarden, aangaande het gene zy by de eer- De Karibaanen.

* Zie 't II. DEEL bl. 567, 634, 674.

† Zie 't zelfde bl. 302.

WESTINDISCHE EILANDEN.

eerſte aankomſt op deeze Eilanden vernamen *, en dewyl Zuid-Amerika toen nog in 't geheel niet ontdekt, veel min door Europeaanen bevolkt was, konden de Karibaanen niet wel van daar verdreeven zyn. Dat ſommige derzelven voor Prieſters, of liever Waarzeggers en Tovenaars onder de Braziliaanen geſpeeld hebben, gelyk uit het verhaal van LERY ſchynt te blyken, is ook niet ongelooflyk, en mooglyk hebben zy wel daar van hunnen naam, welke van hun aan de gemelde Eilanden is overgegaan.

* Zie 't II. DEEL bl. 18.

Ligchaams-Geſtalte.

De tegenwoordige Ingezetenen der Antilles zyn Olyfkleurig van Vel, met kleine zwarte ſtaarende Oogen, en de Moeders doen veel moeite om het Voorhoofd en de Neus der Kinderen plat te maaken, zo dat zy niet zeer fraay van Gelaat kunnen zyn; hoewel hunne Geſtalte, anders, taamelyk welgemaakt is. Zy hebben ook, gelyk de andere Amerikaanſche Wilden, geen Baard of berooven zig daar van, door 't Haair uit te trekken, zelfs aan de Wenkbraauwen, houdende het Hoofdhaair netjes gekamd en zuiver. Het Manvolk draagt ſomtyds Mutſen van Vogelvederen, maar de beide Sexen gaan geheel naakt. In gaten, door hunne Neus, Ooren en Lippen geboord, hebben zy ſtukjes Barnſteen, Kryſtal, Hoorntjes, Schulpen, Schildpad, Goud, Zilver, of eenig ander Sieraad hangen, dat zy bekomen kunnen. Op zekere plegtige Dagen ſchikt het Manvolk zig, gelyk de Prieſters der Braſiliaanen, op, met Rokken van Vederen; maar het edelſte Sieraad, dat hun Opperſte om en aan kan hebben, is een Hals-

Halsband van Koper: dewyl dat Metaal niet dan in het Land hunner Vyanden is te vinden. WESTINDISCHE EILANDEN.

Na het opſtaan, dat zy voor den Opgang van de Zon doen, waſſchen zy zig in een loopend Water, en, de Man droog zynde, ſchikt de Vrouw zyn Haair op, beſmeerende zyn Lighaam overal met een roode Verw, die zy met Vederen, in plaats van Penſeelen, daar op ſtryken. Het Vrouwvolk beſchildert zig, op even die zelfde manier. Dit gedaan zynde gaat het gantſche Huisgezin, zonder eenige Plegtigheid, maar in groote ſtilte, aan het eeten. Deeze ſtilte duurt, na den Maaltyd, een aanmerkelyken tyd, die van ſommigen met ſlaapen, van anderen met ſpeelen op eenig Muſiek- of Speeltuig, van anderen met het maaken van Boogen, Pylen en andere Wapenen, of Huisraad, wordt doorgebragt. Hunne geheele Levensmanier is onbedwongen doch niettemin zedig. Als zy de ſtilte afbreeken, wordt de Spreeker zonder ophouden en met toejuiching aangehoord, tot dat hy gedaan heeft, en dan wederom de volgende, zelfs ſchoon de Gevoelens van den *eerſten door hem tegengeſproken* worden. Hunne oirſpronkelyke Taal is thans verbasterd, doordien zy daar in een mengzel toelaaten van Europiſche woorden, om hun in ſtaat te ſtellen tot den omgang en handel met de Europeaanen: doch, zo dra zy alleen zyn, gebruiken zy wederom hun eigen Taal, die men zegt zagt en vloeijende te zyn. Op deeze zyn de Karibaanen zo geſteld, dat zelfs de genen van hun, die tot het Kriſtendom be- Levensmanier.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

keerd zyn, groote zwaarigheid maaken van de vreemden daar in te onderwyzen.

Barbaarschheid.

Dat de Karibaanen, weleer, Menschen-Eeters geweest zyn, kan, op het berigt van veele Oog-getuigen, naauwlyks ontkend worden. Men voegt 'er voorbeelden van wreedheid en barbaarschheid by, die de Menschelyke natuur doen yzen; maar de Franschen willen, dat zy dit Volk van die gruwelyke gewoonte afgewend hebben. Het schynt my toe, dat dezelve eer aan gebrek was toe te schryven dan aan Liefhebbery of Smaak, en daarom is 't ligt te begrypen, nu zy van de Europeaanen eenig vooruitgezigt en Werktuigen hebben leeren gebruiken tot hun Onderhoud en Bestaan; dat die gewoonte allengs heeft moeten plaats maaken voor een soort van Beschaafdheid, hun hand over hand ingeprent wordende door den omgang met Menschen van beter aart. Dat zy de doode Lighaamen, na een Gevegt, nog mede sleepen, of zelfs opeeten, kan uit hoofde van Wraakzugt of tot een Zegeteken geschieden. Voor het overige zal de wreedheid, door hun nu en dan aan Spanjaarden of andere Europeaanen betoond, waarschynlyk meest aan de onvrindelyke behandeling, het berooven van hun Land en het vernielen van hun Goed of Plantagiën, toe te schryven zyn.

Goedaartigheid.

In andere opzigten, immers, schynen de natuurlyke Ingezetenen der Karibische Eilanden niet kwaadaartig te zyn. Men wil dat zy de Vrouwspersoonen, die door hun gevangen worden gemaakt, met de grootste agting en teederheid behandelen; ja dezelven, dikwils, tot

Digitized by Google

tot Vrouwen neemen. Wat de Kinderen belangt, die dus in hunne Handen vallen, de zelven voeden zy op, als hunne eigene, of verkoopenze, tot Slaaven, aan de Europeaanen. De natuurlyke geſchiktheid brengt hun tot leerzaamheid en medelyden, en zy ſchynen een afkeer te hebben van de verkiezing der Europeaanen, in het Goud hooger te agten dan Glas of Kryſtal. Hoewel niet van nieuwsgierigheid ontbloot, zyn zy doch zo ingenomen met hun Vaderland, dat men hun naauwlyks overreeden kan, om hetzelve te verlaaten, en zy verwyten dikwils aan de Europeaanen, zeer nadrukkelyk, hunne onregtvaardigheid, in zig meeſter te maaken van hunne Eilanden en Bezittingen. Schoon zy zeer vaſthoudende zyn aan hun eigen Goed, en veel houden van Winſt te doen in de Koophandel, is doch de Dievery zo weinig onder hun bekend, dat zy hunne Huizen dikwils open zetten voor iedereen. Ook houden zy dikwils openbaare Maaltyden, van welken niemand uitgeſlooten wordt, en hunne Nabuuren zyn de Gaſten. Op dezelven wordt over Vrede of Oorlog en zaaken van Koophandel geraadpleegd; doch het is 'er ver van daan, dat altoos de geregeldheid op dezelven in agt genomen worde. WESTINDISCHE EILANDEN.

Zodanige Gaſtmaalen zyn regte Zuip-gelagen, op welken zeer ligt een groot Geſchil ontſtaat, en de minſte verongelyking zeer hoog genomen wordt. In zulk een Geval zyn zy onverzoenbaar Wraakzugtig, en hunne doldriftigheid ſtygt tot den hoogſten trap, om dat 'er niemand is, die dezelve paalen Wraakzugt.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

ſtelt. Ook doet het verlies van een geringe beuzeling hun veele Dagen daar over murmureeren. Hunne Wraak oefenen zy gemeenlyk op een onbetaamelyke wyze, door de Party verraadelings dood te ſteeken, of van agteren den Kop in te ſlaan. Als zulke Moorden bedreeven zyn, komt de Moordenaar 'er doorgaans heelshuids af, ten zy de vermoorde Vrinden in 't Gezelſchap heeft, die hem alsdan in ſtukken houwen. Meermaalen, egter, gebeurt het, dat de genen, die zulk een Feit op 't oog hebben, indien zy zien dat 'er eenige Vrinden tegenwoordig zyn, de uitvoering opſchorten tot een nadere gelegenheid. Volgens alle berigten, hebben deeze Barbaaren het minſte denkbeeld niet van bevrediging of vergiſſenis: zy ſchorten hunne Wraak wel voor een tyd op, doch laaten niet naa, dezelve, by de eerſte gelegenheid, welke zig aanbiedt, ter uitvoering te brengen, en dit gebeurt byna altoos, ten zy de Moordenaar het Vaderland verlaat. Aan deezen geeſt van Wraakzugt is het, dat de Reizigers 't gebrek van bevolking onder de Karibaanen toeſchryven; zynde het getal der Manluy zeer klein in vergelykinge met dat der Vrouwsperſoonen: weshalve ook de Veelwyvery plaats heeft onder hun.

Regeering.

De Karibaanen hebben over zig geen Wetgeevende Magt, noch eenige ſoort van Regeering of Heerſchappy, tot het ſtraffen van Misdaaden: zo dat onder hun, inderdaad, de ſterkſte Party altoos den baas ſpeelt. In de Huishouding, egter, is 't een andere zaak; alwaar de Wyven zelfs zodanig aan haare Man-

Digitized by Google

Mannen onderworpen zyn, dat die haar om de minſte misdaad, of op enkel vermoeden, dikwils ter dood brengen. 't Is ook verwonderlyk te zien, hoe onderdaanig het Vrouwvolk is aan deeze Tyrannen. Na dat de Man Wild of Viſch gevangen heeft, brengt het Wyf de Laading t'huis, en maakt den Maaltyd vaardig, zonder zig te beklaagen over de Slaafagtigſte dienſtbaarheden; terwyl de Man zig overgeeft aan allerley ſoort van welluſt. Indien de Karibaanen eenige agting aan elkander betoonen, zo is het uit hoofde van hoogen Ouderdom; maar de oude Wyven van dit Volk worden gezegd de allerſpytigſte Teeven in de Wereld te zyn, inzonderheid tegen jonge Vrouwluy, die zy ſomtyds van Tovery beſchuldigen, en daar op worden deeze arme Schepzels, onverhoord, ter dood gebragt. Hunne Kinderen brengen zy, van jongs af, tot het boogſchieten op, zo dat de Karibaanen uitmuntende mikkers zyn. WESTINDISCHE EILANDEN.

Het Onthaal op hunne Gaſtmaalen is ver van veragtelyk. Zy kooken hun Wildbraad en Viſch, en zy hebben zulk een veelheid van wilde Zwynen en Gevogelte, dat zy 'er de Europeaanen van brengen en het aan dezelven verruilen voor Werktuigen en noodwendigheden. Boſchduiven, Pappegaaijen en Lysters, die zy met hunne Pylen ſchieten, maaken altoos een gedeelte uit van de Geregten; waar by van hun Teyjen, Aardappelen, Bananen, Vygen en Caſſave-Brood, gevoegd worden. Gaſtmaalen.

De manier, op welke zy te werk gaan, indien zy het beſluit neemen tot een Oorlog,

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

geeft duidelyke blyken van hunne woede. In zulk een geval is een oud Wyf de Spreektrompet van de Vergadering. Zy gaat in het midden ſtaan, en doet een optelling van alle de tergingen, uitdaagingen en verongelykingen, hun door den Vyand aangedaan. Denzelven dus genoegzaam zwart gemaakt bevindende, verſpreidt zy onder hun de gebroken Beenderen van die Natie, welke door hun ten dien einde bewaard zyn, en dan van het geheele Gezelſchap, met de uiterſte razerny, in ſtukken geſlagen en vergruisd worden. Dan ſtellen zy, met de grootſte goedkeuring en toejuiching, een dag om den Veldtogt te openen: maar zy draagen wel zorg, van niet te vertrekken, zo lang 'er een druppel Drank overblyft, en, als zy uitgeſlapen hebben, denken zy dikwils niet meer om het genomene Beſluit.

Veel agting heeft dit Volk voor zodanige Europeanen, die in het Krygsbevel, het Scheepsbeſtuur of in Burgerlyke Regeering zyn, en zien de rykſte Kooplieden aan, als niet beter zynde dan hunne Slaaven. Gemeenlyk wordt door hun de naam van den een of anderen Officier aangenomen, het welk met een ongemeene plegtigheid geſchiedt. In hunne Veldtogten gebruiken zy meeſtal de manier van verraſſing, bedekkende zig, in hinderlaagen, zodanig door Kreupelboſch of Geboomte, dat niemand hun kan zien: terwyl zy, ondertuſſchen, wonder net weeten te mikken met hun Schietgeweer. Anderszins doen zy den Aanval altoos van agteren. Ook ſchieten zy, dikwils, maar Pylen met brandend Lont

Digitized by Google

Lont op de Huizen of Hutten van hunne Vyanden, en wanneer het Volk dan verbaasd daar uit komt loopen, ſchieten zy met hunne Pylen dood, wien zy willen treffen. Om deeze redenen is men genoodzaakt de Karibaanen, hoe weinig in getal en hoe onmagtig zy anders ook zouden zyn, zig te vrind te maaken. Het Water, bovendien, ſchynt zo wel hun Element te zyn als de Aarde: want, zo een Schuit van hun omver of vol raakt met Water, weet iedereen, Mannen, Vrouwen, Kinderen, zig met zwemmen te redden; ja de Vrouwen ziet men ſomtyds dit doen met een of twee Kinderen op de Rug, en hunne handigheid in dit ſtuk is zo groot, dat nimmer byna iets van de Laading verlooren gaat. Westindische Eilanden.

De Karibaanen, hoe barbaarſch ook, zyn niet zonder eenige ruuwe denkbeelden van twee Wezens, het eene weldoende en goedwillig jegens de Menſchen, en uit dien hoofde agten zy het overtollig, 'er Gebeden aan te doen; het andere, by hun *Manitou* genaamd, (een tytel, dien zy in gemeen gebruik hebben met andere Wilden op 't Vaſte *Land van Amerika,*) *dat kwaaddoende is*, en waar aan zy, met groote vuurigheid, hunne Gebeden rigten; doch zonder het minſte begrip te hebben wat het zy, of hoe het werke. Nooit trouwen zy in de eerſte graad van Bloedverwantſchap, doch de volle Nigten beweeren Regt te hebben op haar Neeven: zo dat één Mansperſoon dikwils vier of vyf Zusters tot zyn Vrouwen heeft, en, wanneer eenigen van dezelven te jong zyn tot den Echt, wor- Godsdienſt der Wilden.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

worden die in alle Huishoudelyke bezigheden opgebragt, tot den tyd toe, dat zy oud genoeg zyn, om Wyven te worden van haaren vollen Neef. De Huisheer, geſtorven zynde, wordt in 't midden van de Hut of Tent begraven, en het geheele Huisgezin verlaat alsdan die Wooning.

Pater DU TERTRE maakt gewag van een zeer klugtige gewoonte der Karibaanen; te weeten, dat, wanneer een Vrouw van haar eerſte Kind in de Kraam bevalt, indien het een Zoon is de Vader zig te bed begeeft, en daar in, even als een Kraamvrouw, leggen blyft, en zig van alles bedienen laat, wel dertig of veertig Dagen lang. Deeze gewoonte heeft, zo my van goeder hand verzekerd is, nog heden plaats onder de natuurlyke Wilden van Guajana of Suriname, die ook ten deele Karibaanen zyn. In andere opzigten ſchynen zy grootendeels tot beſchaafdheid te zyn gebragt, door den omgang met de Europeaanen; gelyk het eeten van Menſchen-Vleeſch, tegenwoordig, onder hun weinig of niet plaats zou hebben, uitgenomen in 't geval van Oorlog; als wanneer de wraakzugt en wreedheid hun nog heden, zo men verzekert, daar toe vervoert, zo wel ten opzigt van de andere Wilden, als van de Europeaanen. De Franſchen geeven zelfs, met een ſoort van glorie voor, hoe hun door deeze Barbaaren verhaald was, dat het Vleeſch van hunne Natie veel beter ſmaakte, dan dat der Spanjaarden. Hoe 't zy, de tyranniſche behandeling der Vrouwen door haare Mans is zeer verminderd, ſedert dat die een veilige

toe-

Digitized by Google

toevlugt gevonden hebben by de Europeaanen, aan welken deeze Wilden zig, op verſcheide en de meeſte der Weſtindiſche Eilanden, meer of min genoodzaakt zyn geweeſt te onderwerpen. Doch de Geſchillen der Franſchen, Engelſchen en Spanjaarden, onder elkander, hebben dikwils gelegenheid gegeven, om hun aan te hitzen, en op nieuws te doen vervallen in hunne voorige barbaarſchheden: hebbende zy, ten dien einde, ſomtyds met de weggeloopen Neger-Slaaven aangeſpannen, om de Europeaanen te overvallen en van kant te maaken. WESTINDISCHE EILANDEN.

In de beſchryving der Weſtindiën, zal ik eerſt gewag maaken van die, welke men, ſedert eenigen tyd, de *Neutraale Eilanden*, genoemd heeft, om dat by het Traktaat der Vrede van Aken bedongen was, dat dezelve geheelenal aan de Karibaanen zouden overgelaten worden, zonder dat eenige Europeaanſche Mogendheid zig op dezelven veſtigde, niet alleen, maar dat men ook de Europeaanen, die 'er reeds op geveſtigd waren, van daar zou doen vertrekken. Vier der Zuidelykſten van de Antilliſche Eilanden, naamelyk *Tabago*, *St. Vincent*, *St. Lucia* en *Dominica*, werden onder dien naam begreepen. 't Zy men dus de langduurige Geſchillen over derzelver Bezitting, als van weinig belang zynde, heeft willen uit den weg ruimen: 't zy de doorvaart naar de Spaanſche Weſtindiën van belemmering bevryden: immers het werdt dus, tuſſchen de Kroonen van Groot Brittannie en Vrankryk, goedgevonden. Edoch, kort na het ſluiten van dat Traktaat, kwamen reeds Neutraale Eilanden.

zwaa-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

zwaare klagten van de Engelſche zyde, dat dit Artikel van de Franſchen niet nagekomen werdt, tot dat eindelyk het Franſche Hof beſloot, die ontruiming met ernſt werkſtellig te maaken. By een der Artikelen van het Traktaat van Vrede, dat tuſſchen die twee Mogendheden den 10 *February* des jaars 1763 te Parys geſlooten werdt, zyn de Eilanden *Granada* en de *Granadilles* niet alleen, maar ook die van *St. Vincent*, *Dominica* en *Tabago*, in volle Bezitting afgeſtaan aan de Kroon van Groot Brittannie, terwyl dat van *St. Lucia* aan Frankryk toegeweezen is. Hier door is de benaaming van Neutraale Eilanden welke voor weinige Jaaren zo veel gerugt in de Wereld maakte, thans geheel verdweenen, en wy kunnen die als Eigendommen der Europeaanen, gelyk de overigen, beſchouwen.

TABAGO.

Ik maak een aanvang met TABAGO, dat het naaſte der Karibiſche Eilanden is aan de Vaſte Kuſt of eigentlyk aan het groote Eiland la Trinidad, 't welk, als een gedeelte van Zuid-Amerika, aan Spanje toebehoort. Het legt omtrent zeſtig Zee-Mylen Noordwaards van den Mond der Rivier Orinoko, en ongevaar veertig mylen beweſten 't Zuiden van de Barbados. Tuſſchen 't zelve en den Ooſthoek van la Trinidad is een afſtand van twaalf of veertien Mylen, die voor den gewoonen doortogt ſtrekt, zo van de Spaanſche Gallioenen, als van de Hollandſche Schepen naar Kuraſſau: want de afſtand, die hetzelve Ooſtwaards heeft van Granada, is wel omtrent eens zo groot, maar door een Zandbank geſlooten. De langte, Zuidweſt en Noordooſt,

zal

zal omtrent zeven Uuren gaans zyn; de breedte, overdwars, een derde van de langte; zynde hetzelve, dus, byna half zo groot als Kuraſſau. Aan het Noordooſt-end is een Eilandje, dat men klein Tabago noemt. WESTINDISCHE EILANDEN. *Tabago.*

Zonderlinge wiſſelvalligheden heeft dit Eiland ondergaan. Men weet, dat het, door Columbus, in den jaare 1498 ontdekt werdt; doch het ſcheen de Spaanſchen, die niet dan naar Goud en Zilver zogten, veel te gering, om zig daar van meeſter te maaken. Onder Koningin Elizabeth, en vervolgens, hadden 'er de Engelſchen wel het oog op; zodanig dat William, *Graaf van Pembroke*, den Eigendom daar van, door een Giftbrief van de Kroon, in den jaare 1628, verkreeg; doch zyn dood, die binnen de twee jaaren daarna voorviel, verydelde dat oogmerk. Kort daar na, in 1632 naamelyk, werdt door de Zeeuwen aldaar een Volkplanting opgeregt, die in 't kort tweehonderd Menſchen ſterk wierdt, welke, tot hunne verdediging tegen de Karibaanen, een Schans opwierpen, maar het ongeluk hadden van, door de Spanjaarden, verdreeven te worden. Hiſtorie.

Tabago dus weder verlaten zynde, nam de *Hertog van Courland* de gelegenheid waar, om op hetzelve een Volkplanting op te regten van zyn eigen Onderdaanen, die een klein regelmaatig Fort en een Vlek bouwden aan de voornaamſte Haven, welke men ſedert de groote Courland-Baay genoemd heeft. Deeze Volkplanting nam zodanig op, dat de Nederlanders jaloers wierden en hun Regt van voorige bezitting weder tragtten te doen gelden. Het wordt door Courlanders bevolkt.

Twee

WESTINDISCHE EILANDEN.

Twee vermogende Zeeuwſche Kooplieden, *Adriaan* en *Kornelis Lampſins*, van Vliſſingen, ruſtten eenige Schepen uit en deeden 'er Zeeuwen aan Land zetten, op een andere plaats. Het gevangen neemen van den Hertog van Courland, in 't jaar 1658, gaf hun gelegenheid, om zig meeſter te maaken van het geheele Eiland, dat door den Koning van Frankryk, vier Jaaren daar na, aan de gemelde Zeeuwſche Kooplieden werdt opgedragen. Het duurde niet lang, of de Nederlandſche Weſtindiſche Kompagnie ſtondt ook al haar Regt op Tabago af aan Lampſins, één der gemelde Broederen, die, den tytel aangenomen hebbende van Baron van Tabago, derwaards *Huibert van Beveren* zondt als Gouverneur. Hier op werdt het Eiland niet alleen meer en meer bevolkt, maar ook beplant en bebouwd. Het Vlek of de Stad, welke de Zeeuwen hadden aangelegd, noemde hy *Lampſinburg*, en, behalven een Schans of Veſting aan de Haven, welke den zelfden naam voerde, bouwde hy ook het Fort *Beveren*, en leid' de grondveſten van een nieuwe Stad, die hy voorneemens was *Nieuw Vliſſingen* te noemen; regtende bovendien verſcheide andere Forten op, tot beveiliging van de bezittinge des Eilands, dat met een menigte van Kakau-, Indigo- en Suiker-Plantagiën voorzien werdt, en dus in een zeer bloeijende ſtaat gebragt.

Tabago.

De Engelſchen ſtaan den Hertog voor.

De herſtelling van den Hertog van Courland, door de Vrede van Oliva, gaf denzelven aanleiding, om van de Staaten der Vereenigde Nederlanden Tabago wederom te eiſchen.

Hier

Hier op werdt weinig agt geſlagen: des de Hertog zig, in 't jaar 1664, vervoegde by Karel den II., Koning van Engeland, door wien de Eigendom aan gemelden Hertog werdt toegeweezen, op voorwaarde, dat 'er niet dan Engelſchen en Courlanders woonen zouden. Het Hof van Londen gaf hier van berigt aan de Staaten; doch zulks deedt alleen de Zeeuwen, op Tabago, meer op hun hoede zyn. Evenwel was het van dit gevolg, dat de geheele Volkplanting eerlang werdt uitgeroeid door de Engelſche Vrybuiters: doch toen vervolgens de Nederlanden, door Franryk, tegen Engeland, werden bygeſtaan, herſtelde de Franſche Gouverneur van Granada ons weder in de bezitting van Tabago. Dit Eiland wierdt vervolgens een Verzamelplaats voor de vereenigde Oorlogsvlooten van Frankryk en de Nederlanden, het welk den Handel der Engelſchen op de Weſtindiën byna den bodem inſloeg, voor dat de Engelſche Vloot 'er, tegen 't end van den Oorlog, de Overwinning op behaalde. WESTINDISCHE EILANDEN. *Tabago.*

Tabago, diestyds Nieuw Walcheren geteld, werdt door de Nederlanders niettemin in bezitting gehouden, die het zelfs meer en meer verſterkten; hoewel het, ondanks alle die voorzorgen, in 't jaar 1673, door de Engelſchen werdt geplunderd. De Vrede, die in 't volgende Jaar getroffen werdt, liet onzen Staat in de Bezitting van dit Eiland, doch de Verovering van Cayenne gaf den Franſchen aanleiding, om ons hetzelve geheel afhandig te maaken. Het wordt door de Nederlanders verſterkt.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Tabago.

De Franſchen maaken 'er zig meeſter van.

De Graaf *d'Eſtrées*, Vice-Admiraal van Frankryk, op 't bevel van zyn Hof, naar de Weſtindiën gezeild zynde met een aanzienlyke Oorlogsvloot, en Cayenne heroverd hebbende, verſcheen daar mede voor Tabago. Kapitein *Binckes*, tot beſcherminge van dat Eiland in de Baay leggende met eenige Staatſche Schepen, werdt aldaar, zo te Water als te Lande, aangetaſt• door de Franſchen op den 3 Maart des jaars 1677. De meeſte Schepen, van beide zyden, werden door brand vernield; van de Franſchen ſtrandden 'er, bovendien, eenige, in de Baay, en de genen, die daar uit raakten, waren deerlyk gehavend. Niettemin werdt, in Frankryk, aan den Graaf de Overwinning toegeſchreeven, die, een aanzienlyke Verſterking bekomen hebbende, den Aanval hervatten deedt. Zyn Volk aan Land gezet hebbende, belegerde hy het voornaamſte Fort, en was, wegens de Sterkte van hetzelve, genoodzaakt dat te bombardeeren. De derde Bombe viel op een Buskruid-Magazyn en ſtak hetzelve aan, waar door het Fort in de Lugt vloog met Kapitein Binckes benevens de meeſte Officieren en Soldaaten. Dit ongeluk deedt de Franſchen, in 't laatſte van dat Jaar, meeſter worden van het Eiland, op 't welke toen de Nederlandſche Volkplanting geheel werdt uitgeroeid.

Het blyft eenigen tyd woeſt leggen.

Men zoude zulks van den kant van 't Franſche Hof te minder verwagt hebben, aangezien, maar vyftien Jaaren vroeger, de Bezitting van Tabago aan de gedagte Zeeuwſche Kooplieden, door Koning Lodewyk den XIV. zelf

Digitized by Google

zelf, opgedragen was. In Engeland werdt, in den jaare 1682, door zekeren Kapitein *Poyntz* een Verdrag aangegaan met den Hertog van Courland, dien men toen nog als Heer en Eigenaar van Tabago aanmerkte: om hetzelve op nieuws te bevolken; waar tegen wel geene der Europeaanſche Mogendheden iets inbragt; doch het Ontwerp bleef onuitgevoerd en het Eiland verlaten. Het ſchynt, dat men groote gedagten had van deszelfs vrugtbaarheid, en de legging, aan den Ingang, om zo te ſpreeken, van de Weſtindiſche Zee, gaf gelegenheid om van Negers en allerley nooddruft veel beter koop voorzien te worden, dan elders. WESTINDISCHE EILANDEN. *Tabago.*

Zo dra was ook de Familie van den Hertog van Courland, in 't jaar 1737, niet uitgeſtorven, of de gedagte Mogendheden kwamen met hunne Eiſchen op Tabago ter baan. De Kroon van Groot Brittannie beweerde, dat het Eiland haar Leengoed ware: de Staaten oordeelden, dat het aan de Weſtindiſche Kompagnie der Nederlanden toebehoorde, en, niettegenſtaande hetzelve in 't jaar 1748, by de Vrede van Aken, Neutraal verklaard was; werden, door den *Gouverneur van Martenique*, ſteeds Troepen derwaards gezonden, om 'er zig op geveſtigd te houden. Dit maakte, geduurende de Vrede, een aanmerkelyke ſtribbeling, in die deelen des Aardkloots, dewyl de Gouverneur van Barbados zulks tragtte te beletten, en de Vertoogen van 't Hof van Londen, aan dat van Parys, waren eindelyk van die uitwerking, dat den Franſchen Gouverneur bevel gezonden werdt, om het te ſtaaken; Het komt in Eigendom aan Groot Brittannie.

WESTINDISCHE EILANDEN.

ken; die daar op ook het Eiland ontruimen deedt. By het Traktaat van Fontainebleau, nu laatſt, in den jaare 1763, tuſſchen de Kroonen van Engeland en Frankryk getroffen, is het in vollen Eigendom afgeſtaan aan den Koning van Groot Brittannie, die thans een Gouverneur heeft aangeſteld op Tabago.

Tabago.

Landsgeſteldheid.

Uit de gemelde Geſchillen over de Bezitting van dat Eiland, mag men met reden onderſtellen, dat het meer dan een Tabaks-Eiland zy, gelyk ſommigen het noemen, die zig verbeelden, dat de naam daar van afkomſtig zoude zyn. Alle de Vrugten van Amerika en de Weſtindiën groeijen 'er, zo men verzekert, in overvloed, en de gemaatigdheid van deszelfs Klimaat maakt, dat 'er ook veele Europiſche, die in de heete Landſtreek van Suriname niet aarden, wel voort willen. Men teelt 'er Wyndruiven in overvloed, benevens veelerley ſoorten van Appelen, uitneemende Pruimen, en Vygen, zo goed als in Spanje en Portugal. Van Oranje-Appelen, Citroenen, Limoenen, en dergelyke Vrugten, is 'er geen gebrek; noch ook van Piſang of Bannannen, Komkommers, Meloenen en dergelyken. Men heeft 'er Kokosnooten-Boomen in overvloed, die zo wel eeten en drinken, als kleeding en wat dies meer is, uitleveren. De Ingezetenen, die een zagtzinnig ſoort van Karibaanen zyn, leeven meeſt van Aardappelen; hoewel zy ook Wortelen, Raapen, Uijens en inzonderheid de Kaſſave planten, gelyk op Kuraſſau. Men wil zelfs dat eenige Speceryën, die naar Note-Muskaat, Kaneel en Gember, zweemen, op Tabago groeijen

Digitized by Google

jen zouden. 't Is zeker, dat verſcheiderley ſoorten van Peper, gelykerwys in Amerika, aldaar van zelf voortkomen. WESTINDISCHE EILANDEN.

Het gene tot een byzonder voordeel ſtrekken zou, in de bevolking en beplanting van dit Eiland, is, dat hetzelve bevryd geagt wordt van die Orkaanen, welke dikwils zulk een nadeel aanregten in de Weſtindiën. Het is bekwaam tot de teeling van Kakau, Suiker, Tabak, Indigo, Gember, Sarſaparille, Baniljes, Waſch, Balſem, Gommen en Harſten; waar van men aldaar veelerley ſoorten vindt. Ook ontbreekt het 'er geenszins aan natuurlyke Zeldzaamheden, Mynſtoffen en Zee-Schepzelen. De verſcheidenheid van Viſch, dien men in deszelfs Inhammen en Baaijen vangen kan, is ongemeen, waar onder eenige ſoorten zeer aangenaam zyn van Smaak. Men heeft 'er geen gebrek aan Zwynen of ander Wild, en daar zyn veele Europiſche Beeſten op overgebragt. *Tabago.* VOORTBRENGZELS.

In de order der Aardryksbeſchryving volgt thans GRENADA, dat onder de Neutraale Eilanden niet is geteld geweeſt. Dit Eiland legt op twaalf Graaden Noorder Breedte, omtrent *vyfentwintig Mylen Weſtnoordweſtelyk* van Tabago, en dertig Mylen Noordwaards van 't Vaſte Land van Zuid Amerika. Het ſchynt ten minſte zo groot te zyn als het laatſtgemelde. Pater DU TERTRE rekent den omtrek op vierentwintig en LABAT op tweeëntwintig Uuren gaans. GRENADA.

Dit Eiland en de *Grenadilles*, die 'er benoorden leggen, waren ongemeen Volkryk van Karibaanen, toen de Franſchen 'er, in 't HISTORIE.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

midden van de voorgaande Eeuw, eene Volkplanting tragtten op te regten. Het heeft hun een ongemeene moeite gekoſt, om zig tegen deeze Wilden, die hun alle oogenblikken op den hals vielen, te verdedigen. Zelfs ontſtondt 'er een openbaare Oorlog tuſſchen hun en de Karibaanen, die derwaards in menigte toevloeiden van de nabuurige Eilanden, en, hoe grooter wreedheid men tegen hun pleegde, hoe doldriftiger wierden, om zig te wreeken. Des verkogt Monſieur *Parquet*, Gouverneur van Martenique, in 't jaar 1657, al zynen Eigendom in hetzelve aan den Graaf *de Cerillac*, voor dertigduizend Kroonen; doch de onbeſchooftheid van den Gouverneur, die derwaards afgevaardigd werdt, deedt aan de Volkplanting zo veel nadeel, dat in den jaare 1664, van de vyfhonderd Planters, die 'er op waren geweeſt toen de Graaf het kogt, niet meer dan anderhalf honderd zig aldaar bevonden. Hy gaf hetzelve aan de Franſche Weſtindiſche Kompagnie voor honderd duizend Livres over, en dus kwam het Eiland, in 't jaar 1674, aan de Kroon. Vervolgens bleef het voornaamlyk bewoond door Franſchen, doch is nooit ten vollen beſlagen geweeſt. Na de Verovering van Martenique, nu onlangs, werdt het gemakkelyk t' onder gebragt door de Engelſchen, die den vollen Eigendom van hetzelve, zo wel als van de kleine Eilandjes, daar toe behoorende, by het Definitief Traktaat van 1763, bekomen hebben.

Grenada.

Landsgeſteldheid en Vrugten.

Grenada en de Grenadilles brengen ſchoon Timmerhout voort, maar de Kokosboomen zyn

zyn 'er zo overvloedig niet als op andere Ei- WESTIN-
landen. Men gebruikt de Bladen van zeke- DISCHE
re Boomen, wanneer die ſamengebonden zyn, EILAN-
als Riet om de Huizen te dekken. Een Meir DEN.
op een hoogen Berg, omtrent in 't midden Grenada.
des Eilands, voorziet hetzelve met Rivieren, die den Grond zeer vrugtbaar maaken. Men heeft bevonden, dat het niet alleen bekwaam is om Levensmiddelen, maar ook Suiker en Tabak, voort te brengen. Aan den omtrek heeft het verſcheide Baaijen en Havens, waar van eenige zeer wel verſterkt kunnen worden, en de meeſten zyn zeer veilig, om dat men 'er weinig met Orkaanen geplaagd is. In de voornaamſte Haven, aan de Weſtzyde des Eilands, kunnen wel honderd Schepen leggen. Op een Berg, aan dezelve, hadden de Franſchen een Fort, dat zy, op de tyding der bemagtiging van Martenique, zonder ſlag of ſtoot overgaven. Men vondt 'er ook een Kerk, en eenige Verzamelplaatſen, alwaar zy by een kwamen, om zig tegen de Wilden te verdedigen.

Het Eiland van ST. VINCENT, dat twin- ST. VIN-
tig Zeemylen Noordnoordooſt van Grenada, CENT.
en omtrent even zo veel beweſten Barbados legt, is door middel van de Grenadilles, en nog eenige andere Eilandjes of Klippen, waar onder eene der grootſten *Becuya* of het Vogelen-Eiland genaamd, aan het laatſtbeſchreevene als gehegt. De afſtand van Tabago, ten Noordnoordweſten, bedraagt wel vyfendertig Mylen. Het is kleiner dan het laatſtgemelde.

De Karibaanen, doch met Negers die weg Hiſtorie.

WESTINDISCHE EILANDEN.

geloopen waren vermengd, hebben hier lang huis gehouden, en het Eiland tegen den aanval der Europeaanen verdedigd. In 't jaar 1719 poogden de Franſchen van Martenique hun te verneſtelen, of ten minſten tot onderwerping te brengen; maar dit gelukte niet. Ondertuſſchen kon men veilig en voordeelig met hun Handel dryven; alzo zy veelerley ſoort van nooddruft en ververſchingen aan de Europeaanen leverden, voor Bylen, Meſſen, Schaaren en andere Gereedſchappen of Snuisteryën, hun ontbreekende. Het ſchynt, dat de Negers zig aldaar met de Amerikaanſche Wilden hebben ingelyfd: ten minſten maaken zy met dezelven een Gemeenebeſt uit, het welk door zyne Hoofden beſtuurd wordt. Toen de Hertog van *Montague*, uit kragte van den Giftbrief van 't Groot Brittanniſche Hof, zig in 't jaar 1722 tragtte meeſter te maaken van dit Volk; vonden de genen, die daar toe laſt van hem hadden, een onverwinnelyken tegenſtand. Men ſchreef zulks daar aan toe, dat de Ingezetenen, door de Franſchen van St. Lucia en Martenique, waren opgeſtookt, en ſchoon dit niet onmooglyk is, zo moet men aanmerken, dat hun getal wel op veertienduizend Man gerekend werdt.

St. Vincent.

Vrugteloze Onderneeming om het met Europeaanen te bevolken.

Aangaande de geſteldheid op dit Eiland, die geregelder is, dan men zou denken; kan het verhaal der ontmoetingen van de Engelſchen, in dit geval, eenig licht geeven. Na dat het Volk, derwaards geſchikt, op Antigua terug gekomen was, keerde hetzelve wederom derwaards, in een Vaartuig, dat door een

Digitized by Google

een Oorlogſchip vergezeld werdt: want men hadt ſtipte bevelen van Londen ontvangen, om een Volkplanting aldaar op te regten. De Heer *Braithwaite*, die tot Onder-Gouverneur van St. Vincent aangeſteld was, aan dit Eiland ten anker komende, werdt bezogt door een Perſoon, die zig voor een Opperhoofd uitgaf, met tweeentwintig andere Ingezetenen: doch het bleek, dat derzelver oogmerk alleen was, eenige Geſchenken van hem te ontvangen. Toen van daar gezeild, ankerde hy in een ruime Baay aan de Weſtzyde des Eilands, alwaar een zeer bekwaame gelegenheid ſcheen te zyn, om eene Volkplanting op te regten. Hier geland zynde, vondt hy den Oever bedekt met Indiaanen, aangevoerd door een Franſchman, en altemaal voorzien van Schietgeweer. Deeze maakten zig aanſtonds meeſter van zyn Perſoon, en bragten hem een end weg Landwaards in, tot hunnen Generaal, die een Wagt by zig hadt van omtrent honderd Indiaanen, eenigen met Snaphaanen, anderen met Boog en Pylen gewapend. Een Franſchman diende voor Tolk tuſſchen den Generaal en Braithwaite, die zig genoodzaakt vondt, voor te geeven, dat zy alleen aan het Eiland gekomen waren, om Water en Brandhout in te neemen, en hy boodt aan, Gyzelaars over te leveren, indien de Opperſte zig aan boord der Engelſche Schepen begeeven wilde. Dit werdt verworpen, doch, door middel van Geſchenken, wiſt men zo veel ingang te krygen by de Wilden, dat 'er tien overkwamen op 't Schip, en aanbooden, aldaar te blyven als Gyzelaars,

WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Vincent.*

WESTINDISCHE EILANDEN.

indien Braithwaite nog eens aan Land gelieft de te komen. Deeze ging dan aan Strand met Kapitein Watson, doch bevondt dat de Negers en Karibaanen zig hadden samengevoegd, en dat de Opperste der Negeren by zig hadt vyfhonderd Zwarten, meestendeels gewapend met Schietgeweer. Zy booden aan, te willen gedoogen, dat de Engelschen Brandhout en Water haalden, onder 't opzigt van een Wagt, en men hadt veel moeite om de Opperhoofden, zo van de Karibaanen als van de Negers, aan boord te krygen van het Oorlogschip; alwaar men, toen zy van den Drank bevangen waren, uit hun verstondt, dat zy, onder elkander, een onverzettelyk besluit hadden genomen, om niet toe te laaten, dat eenige Volkplanting op hun Eiland werde opgeregt, zo min van de Engelschen als van eenige andere Europeaanen; hebbende de Hollanders zulks ook eens vrugteloos ondernomen gehad.

St. Vincent.

Dus ongelukkig slaagde deeze Onderneeming, die den Hertog van Montague ongemeen veel Gelds gekost heeft. Men verbeeldde zig, niet zonder reden, dat de Franschen wel de voornaamste beweeg-oorzaak waren, van dit Ontwerp te dwarsboomen. Of hetzelve thans, nu St. Vincent, by het Traktaat van 1763, geheel aan Groot Brittannie afgestaan is, op nieuws ondernomen en beter ter uitvoeringe gebragt zal worden, moet de tyd ontdekken.

Landsgelegenheid.

Indien het de Europeaanen gelukt ware, dit Eiland tot onderwerping te brengen, zou het waarschynlyk hun van veel nutugheid zyn ge-

geweeſt, inzonderheid ten opzigt van Barbados, van waar veele Negers, van tyd tot tyd, derwaards de wyk genomen hebben, zo met Kanoos als op Vlotten, die 'er, om dat de Ooſte Wind hun derwaards jaagt, gemakkelyk en als van zelf heen dryven. LABAT, zo wel als DE LAET, merkten hetzelve aan als het volkrykſte der Karibiſche Eilanden en getuigen, dat 'er zeer veel Water en Brandhout te bekomen zy; als zynde dit Eiland vol Bergen en Boſſchen, met vrugtbaare Valeijen daar tuſſchen. Sedert den tyd, toen Pater LABAT ſchreef, hebben de Franſchen 'er Plantagiën aangelegd, en van daar Tabak doen komen, die in Holland onder den naam van Suiſſent of St. Vincent Tabak vertierd, en, hoewel veel geringer dan de Virginiſche zynde, doch onder dezelve gemengd, of op zig zelve alleen, menigvuldig gerookt wordt. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Vincent.*

Aan St. Vincent ten Noorden volgt het Eiland van ST. LUCIA, dat 'er door een Kanaal van naauwlyks vyf Zeemylen breedte afgeſcheiden is. Het heeft Martenique of Martinico op niet veel grooter afſtand benoorden zig, en Barbados twintig Mylen een weinig bezuiden 't Ooſten. In grootte komt het naby aan Tabago; als zynde ongevaar tien Uuren gaans lang en op 't breedſte drie of vier Uuren; dus grooter dan dat van St. Vincent, en nagenoeg zo groot als Grenada. ST. LUCIA.

Dit Eiland heeft zynen naam daar van, dat het door de Franſchen op den Feeſtdag van de Roomſche Santin, Lucia, ontdekt werdt; zo wel als het voorgaande op den Dag van St. Vin- Hiſtorie.

WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Lucia.*

Vincent. De Engelſchen, na 'er verſcheide Jaaren op verkeerd te hebben, regtten daar een Volkplanting op, in den jaare 1637; maar werden, in 't volgende Jaar, altemaal verjaagd door de Karibaanen, of om 't leven gebragt. Zeven Jaaren daarna zondt de Gouverneur van Martenique eenige Manſchap naar dit Eiland, die 'er, onder de beſtuuring van eenen *Rouſſelan*, aanſtonds een Fort opwierpen, en hetzelve, rondom met Paliſſaden verſterkten, bouwende toen eenige Huizen onder bedekking van het Fort, dat met Kanon en ander Schietgeweer voorzien was.

Door de Franſchen bevolkt en weder verlaten.

Deeze Volkplanting maakte een goeden opgang, geduurende het leven van den aanlegger, die, een Karibiſch Vrouwsperſoon getrouwd hebbende, zeer aangenaam was aan de Wilden, welke niet alleen de Franſchen ongemoeid lieten, maar gewillig met hun Handel dreeven. Toen hy overleeden was wierdt zyn Opvolger, die te veel vertrouwen ſtelde op de Wilden, wreedelyk door hun vermoord; het welk ook verſcheide andere Gouverneurs, na hem, gelyk in 't byzonder eenen *Aygremont*, in 't jaar 1660, te beurt viel. Geduurende het beſtuur van deezen, deeden de Engelſchen eenen aanval op het Fort, dat nog in ſtaat gebleeven was, doch werden afgeſlagen. Twee Jaaren daarna kogt een Engelſchman, genaamd *Warner*, wiens Moeder een Karibaane was, het Eiland van de Wilden, en toen maakte men zig met gemak meeſter van het Fort, waar in maar weinige Franſchen zig in een ſlegte ſtaat bevonden. De En-

Digitized by Google

Engelſchen hadden het niet beter; zy ſtaken, in 't jaar 1666, het geheele Fort in brand, en verlieten St. Lucia t'eenemaal. WESTINDISCHE EILANDEN.

Dus ſcheenen de Engelſchen, zo wel als de Franſchen, eenig Regt te hebben op dit Eiland, en wel de eerſten als eerſte bezitters, de laatſten als ontdekkers, en beheerders van hetzelve, toen het door de anderen verlaten was. Inmiddels bleef St. Lucia, een geruimen tyd, alleen, behalve de Karibaanen, bewoond door Menſchen, die zig geneerden met Hout kappen tot den Scheepsbouw; wordende nu en dan, zo wel door Franſchen, als door Engelſchen, bezogt. In 't vervolg namen dikwils wegloopende Soldaaten en Matroozen derwaards de vlugt, en vonden 'er een veilige wykplaats onder de Wilden. In den jaare 1689, toen de Heer *Sloane* zig aldaar bevondt, was 'er een kleine Volkplanting van Barbados, om dat Eiland te voorzien van Timmerhout. By het Traktaat van Utrecht in den jaare 1713, zelfs, beweerde het Franſche Hof, dat dit Eiland niet begreepen ware onder de genen, die, volgens de Ryswykſe Vrede, aan Engeland moeſten te rug gegeven worden; *aangezien het niet op de Engelſchen* veroverd, maar door hun verlaten was: des zy 'er ook op nieuws zig tragtten te veſtigen. Ondertuſſchen werden door 't Hof van Londen, te Parys, nadrukkelyke Vertoogen ingebragt tegen den Opdragt van hetzelve aan den Marſchalk, Graaf *d'Eſtrees*. Ja, in den jaare 1715, werdt bevel gegeven, om de Franſchen, die Verwhout gingen kappen op St. Lucia, zulks geweldiger hand te beletten; *St. Lucia.* Het blyft eenigen tyd neutraal.

't welk

WESTINDISCHE EILANDEN.

't welk eindelyk van gevolg was, dat de Franſchen het geheel ontruimden.

St. Lucia.

Het Hof van Londen, ſteeds zyn Regt van Eigendom op dit Eiland willende handhaaven, ſtelde, in den jaare 1722, den Lord *Montague* aan tot Kapitein Generaal van St. Lucia en St. Vincent, met verlof om die Eilanden te bevolken met Onderdaanen van Groot Brittannie. Een Esquadertje van zes Schepen, voorzien met zes en vyftig ſtukken Kanon en vier Mortieren, benevens allerley ander Oorlogsgereedſchap, Kruid en Kogels, als ook het gene tot den Huis- en Landbouw behoorde, werdt daar toe uitgeruſt: doch, zo dra hetzelve aan dit Eiland gekomen was, en eenigen toeſtel gemaakt hadt tot de uitvoering van het Ontwerp, kwam 'er een Sloep van den Gouverneur van Martenique, met het Affchrift van een Bevel van den Koning van Frankryk, 't welk by openbaaren trommelſlag door geheel Martenique afgekondigd was, inhoudende, dat noch St. Vincent, noch St. Lucia, aan den Koning van Engeland toebehoorden; dat het eerſte Eiland een Eigendom der Karibaanen was, en het andere toekwam aan Frankryk. Men hadt hetzelve, op 't verzoek van Groot Brittannie, wel ontruimd en onbewoond gelaten; doch, indien de Engelſchen 'er bezitting van tragtten te neemen, moeſt de Gouverneur-Generaal der Franſche Eilanden, in de Weſtindiën; indien zy het, op aanmaaning niet ſtaaken wilden; zulks gewapender hand beletten. De Engelſchen kreunden zig hier weinig aan, en gingen met hunne zaaken voort, terwyl de Franſchen zig

Onderneeming der Engelſchen mislukt.

zig daar tegen ſterk maakten, op een andere plaats des Eilands: tot dat men eindelyk, geen onderſteuning krygende van Barbados noch van elders, de Volkplanting beſloot op te breeken; na dat de Franſchen, van hunnen kant, ook beloofd hadden, het Eiland te zullen ontruimen. Voorts ontving de Gouverneur van Barbados, in wiens Laſtbrief het Opperbeſtuur van St. Lucia, zo wel als van St. Vincent en Tabago, altoos was begreepen geweeſt, diestyds het Berigt van een overeenkomſt, welke, ten dien einde, tuſſchen de Hoven van Londen en Parys getroffen was. Sedert is dit Eiland als Neutraal aangemerkt, en by het Traktaat van Aken, in 1748, voor zodanig verklaard geworden: maar het werdt op 't laatſt, in den jaare 1763, als gemeld is, door Groot Brittannie geheel aan Frankryk afgeſtaan. WESTINDISCHE EILANDEN. St. Lucia.

De Franſchen hebben, 't zy wegens de nabyheid aan Martenique, 't zy om andere redenen, geduurende de Onderhandelingen tot Vrede, in de jaaren 1761 en 1762, de Bezitting van St. Lucia hooger geſchat dan die van de andere Neutraale Eilanden. Ook wordt de voornaamſte Haven van St. Lucia, volgens het algemeene oordeel der Zeevaarenden, voor de fraaiſte en veiligſte Haven van alle de Karibiſche Eilanden, gehouden. Het heeft bovendien nog verſcheide andere goede Baaijen en Inhammen. Daar zyn, buiten en behalve verſcheide anderen, twee aanmerkelyk ronde en hooge Bergen op dit Eiland, welke gezegd worden ſomtyds Vuur of Rook uit te geeven, en aan derzelver voet vind men vlak- Geſteldheid.

ke

WESTINDISCHE EILANDEN.

ke Landsdouwen, die door ſchoone Rivieren bewaterd worden. De Ooſte Wind maakt 'er de Lugtsgeſteldheid vry gezond en friſch. Het brengt veel Boomen voort, die zo tot den Huisbouw als tot Scheepstimmerhout bekwaam zyn: ook wordt 'er Kakau en eenig Katoen ingezameld.

St. Lucia.

DOMINICA.

DOMINICA, het vierde der zogenaamde Neutraale Eilanden geweeſt, legt benoorden St. Lucia, tuſſchen Martenique en Guadeloupe, en dus als in 't midden der Franſche Eilanden. Het ſtrekt zig, boogswyze, van 't Noordweſten naar 't Zuidooſten uit, en is omtrent van grootte als St. Lucia. Sommigen ſchatten, dat 'er wel eens zo veel vrugtbaare Grond in zy als in 't Eiland Barbados, en de Franſchen rekenen het, ten dien opzigte, halt zo groot als Martenique.

Hiſtorie.

Dit Eiland door COLUMBUS op een Zondag, in 't jaar 1493, ontdekt zynde, kreeg daar van zyn naam, en ſedert ſchynen de Spanjaarden 'er, zo min als van de anderen, eenig werk van gemaakt te hebben. Weinig Jaaren daarna was het, dat de Graaf van Cumberland, die een Laſtbrief hadt van Koningin Elizabeth, tegen Spanje, ten anker kwam in de Haven van dat Eiland; op het welke hy zyn Volk de monſtering deedt ondergaan, zonder eenige tegenkanting, zo het ſchynt, van de zyde der Opgezetenen. Naderhand zyn 'er nog andere Engelſchen aan geweeſt, en Koning KAREL de I. maakte geen zwaarigheid, om Dominica in te voegen in het Patent van den Graaf van Carliſle: gelyk het ook ſedert altoos, zo wel als Tabago en an-

de-

Digitized by Google

deren, in de Laſtbrief van den Gouverneur van Barbados, als onder zyn beſtuur ſtaande, is begreepen geweeſt. De Franſchen, niet temin, hadden 'er, al vroeg, het oog op, en wiſten, na dat de Engelſche Vrybuiters, en anderen, nu en dan eenige van de Karibaanen, die 'er menigvuldig waren, bedrieglyk hadden gevangen gekreegen en weeten weg te voeren; daar mede byzonder hun voordeel te doen, om de Wilden een onverzoenlyke haat, tegen de Engelſchen in 't algemeen, in te boezemen. Men wil zelfs dat zy, onder bemiddeling van zekeren *Baron*, die zig by de Inlanders hadt bemind gemaakt, in den jaare 1640 een Verbond van Vrede aangingen met deeze Wilde Natie. Dit was de grond van het gene de Franſchen inbragten, toen zy beweerden, dat de Volkplanting, welke de Engelſchen aldaar veſtigden, geen plaats moeſt hebben. Evenwel bleeven de zaaken, aldaar, in taamelyke ruſte, tot dat, in 't jaar 1668, Lord *Willoughby*, Gouverneur van Barbados, genoodzaakt werdt zyne Volkplanting op Dominica, door eenige Krygsmagt, tegen de verongelyking der Franſchen te beſchutten. Dit was van gevolg, dat de Ingezetenen het geheele Eiland, op een plegtig Akkoord, afſtonden aan de Engelſchen, die 'er vervolgens een Gouverneur hielden, aan dien van Barbados onderhoorig. Evenwel hebben de Franſchen 'er ſteeds pretenſie op gemaakt, en dus werden, in tyd van Oorlog, de Hutten der beide Natiën, dan door de eene, dan door de andere party vernield; tot dat het eindelyk, by het Traktaat der Vrede

WESTINDISCHE EILANDEN.

Dominica.

WESTINDISCHE EILANDEN.

van Aken, in 't jaar 1748, Neutraal verklaard werdt. De Franſchen ſloegen dit weinig gade: want wanneer, tegen het end van den laatſten Oorlog, Lord *Rollo* Dominica weder onder de magt van Groot Brittannie bragt, vondt hy byna de geheele Ooſtkuſt met Franſchen bevolkt. Het Definitief Traktaat van 1763, heeft den Eigendom van dit Eiland, onwrikbaar, op den Koning van Engeland en deszelfs Erfgenaamen geveſtigd.

Dominica.

Den afſtand van Kanada en Louiſiana uitgezonderd, mag men de verkryging van dit Eiland wel aanmerken als een der gewigtigſte voordeelen van de laatſte Vrede, voor de Kroon van Groot Brittannie. Geen Produkten, immers, komen 'er uit de Weſtindiën, die op hetzelve niet kunnen geteeld worden. Men heeft 'er wel geen regelmaatige Haven, maar aan het Noordweſtend legt Prins Robberts Baay, die diep, Zandig en ruim is, en door de Gebergten aan alle zyden voor den Wind beveiligd. Aldaar lag de Vloot, tegen Karthagena uitgeruſt, eenigen tyd; gelyk ook het Esquader van *Moore*, geduurende een groot deel der Belegering van Guadaloupe; zynde de Ankergrond niet alleen aldaar, maar langs de geheele Weſtkuſt des Eilands, van den grootſten dienſt op dien tyd geweeſt, zo voor de Oorlogſchepen als Koopvaarders en Kaapers.

Landsgeſteldheid.

Van den Zeekant heeft wel Dominica geen bevallig aanzien, wegens zyne Klippen en Gebergten: maar de Grond is een zagte zwarte Aarde, van groote vrugtbaarheid, in de Valeijen, en zelfs op ſommige Bergen. Het be-

Digitized by Google

bevat omtrent dertig Rivieren, waar van eene, verſcheide Mylen Landwaards in, vaarbaar is, en altemaal zyn zy tot het aanleggen van Plantagiën zeer bekwaam. 't Getal der Karibaanen is 'er, 't zy door Landziekten, onderlinge Oorlogen of Gevegten met de Europeaanen, grootelyks verminderd; ja tot een getal van niet boven de drie- of vierhonderd gebragt. Men heeft op Dominica een Zwavelberg, zo wel als op Guadaloupe, en heete Bronnen, zo heilzaam als die van Bath in Engeland. Men merkt aan, dat de keurlykſte Vrugten, de Ananaſſen in 't byzonder, 'er beter vallen dan op andere Eilanden, en de Franſchen erkennen zelf, dat geen beter Timmerhout elders te vinden zy. WESTINDISCHE EILANDEN. *Dominica.*

BARBADOS, daar ik, wegens de legging, nu van zal ſpreeken, hoe klein ook, is uit hoofde van de Scheepvaart en Handel der Engelſchen op hetzelve, een der vermaardſten niet alleen van de Karibiſche Eilanden, maar ook het gene allereerſt bevolkt werdt en beplant; zo dat men het als de Moeder van de Engelſche Suiker-Plantagiën kan aanmerken. Aangaande deszelfs waare legging is men lang in 't onzekere geweeſt, zelfs ten opzigte van de Breedte. LABAT ſtelde het op dertien Graaden vyftien Minuuten; anderen op dertien en een halve Graad; doch volgens een laatere Afmeeting rekent men het Zuid-end te leggen dertien Graaden tien, het Noordend dertien Graaden zevenentwintig Minuuten, benoorden de Linie. De Heer BOWEN, evenwel, Geographiſt van wylen zyne Majeſteit GEORGE den II., heeft het Eiland geplaatſt tuſſchen BARBADOS.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

twaalf Graaden zesenvyftig en dertien Graaden zeftien Minuuten Noorder Breedte. Wat de Lengte aangaat, weet men voor zeker, dat het veel Ooftelyker legt dan de andere Karibiſche Eilanden. De laatſtgemelde plaatſt het omtrent zeſtig Graaden beweſten Londen; zo dat het vier Uuren in tyd daar mede verſchillen zou. Het legt, volgens de Kaart van D'ANVILLE, ruim vier Graaden Weſtelyker dan Suriname, en veertig Zeemylen benoorden Tabago. Wat de grootte aangaat, daar omtrent is ook een aanmerkelyk verſchi; doch het ſchynt, in 't ruuwe genomen, niet grooter te zyn dan het laatſtgemelde. Sommigen maaken het agt Uuren gaans lang en ruim half zo breed; ſtellende den omtrek op twintig of vyfentwintig Uuren gaans. Volgens de gemelde Afmeeting zou de langte zyn een-en-twintig, de breedte twaalf en de omtrek vyf-en-zeventig Engelſche Mylen. De Oppervlakte wordt begroot op ruim honderdduizend Acres, dat ongevaar vyftigduizend Rynlandſche Morgens bedraagt. Op een helderen dag kan men St. Vincent, dat 'er twintig Mylen ten Weſten af legt, van hetzelve zien, zo wel als St. Lucia. De afſtand van Martenique, ten noorden, is een weinig grooter. In anderhalf Etmaal zeilens komt men 'er wel eens, als alles mede loopt, van Suriname.

Hiſtorie.

Men twyfelt niet, of de Portugeezen zyn de Ontdekkers geweeſt van dit Eiland, en hebben 'er den tegenwoordigen naam, wiens afleiding geheel onzeker is, aan gegeven. Men noemt het in 't Hollandſch *de Barbados*, in over-

Digitized by Google

overeenkomſt met het voorzetzel, dat de Franſchen daar omtrent gebruiken, die dit Eiland *la Barbade* of *Barboude* noemen; hebbende de Portugeezen hetzelve, in 't meervoudig getal, *los Barbados*, getyteld. Dit geeft eenige bedenking, of het niet veeleer geweeſt zy wegens de barbaarſchheid der Ingezetenen, dan wegens de woeſte gedaante van het Land, gelyk ſommigen willen. Hoe 't zy, dit Eiland moet, na zyne Ontdekking, die waarſchynlyk al in het voorſte van de Zeſtiende Eeuw voorgevallen is, lang onbeheerd zyn gebleeven: want de Engelſchen vind ik niet dat 'er op gekomen zyn voor den jaare 1615, wanneer een Schip, naar huis zeilende van de Guineeſche Kuſt, dit Eiland aandeedt, zettende eenig Volk aan land, die 'er een Kruis opregtten in of omtrent de plaats genaamd St. Jakobs Vlek, nu *the Hole*, alwaar zy niet alleen op een Boom deeze woorden graveerden, *Jakobus, Koning van Engeland en van dit Eiland*, maar ook nog andere tekenen van bezitneeming overlieten op andere plaatſen aan de Kuſt. Vervolgens werden door een Koopman van Londen twee Schepen uitgeruſt, waar van het eene aldaar aankwam in 't jaar 1625, en dertig Man aan de Wal zette aan de Weſtzyde, die zig daar verſchansten en de Engelſche Vlag opſtaken onder een Kapitein, dien zy tot Gouverneur verkooren. Het duurde niet lang, of dit Eiland werdt op een vaſter voet tot eene Volkplanting gemaakt. De Graaf van PEMBROKE kreeg, in den jaare 1627, een Giftbrief van Barbabos, buiten weeten van den Graaf van CAR-

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

LISLE, wien alle de Karibiſche Eilanden, door Koning JAKOBUS den I., geſchonken waren, zo aan hem als zyne Erven, om eene Provincie te zyn, onder den naam van *Carliola.* Die Graaf bevondt zig toen als Afgezant in Spanje, en hieldt zig bezig met de voortzetting van zyne Volkplanting op St. Kriſtoffel. In 't volgende Jaar ontſtonden hier Vyandlykheden uit, tuſſchen de genen, die 'er door eenige Kooplieden van Londen, onder Opperhoofdigheid van den Graaf van Carliſle, gezonden waren, en zig, by den naam van *Windward-Men*, onderſcheidden van de *Leeward-Men*, welke zig aldaar te vooren hadden nedergezet, onder den Graaf van Pembroke. De Geſchillen tuſſchen deeze twee Partyen duurden nog lang, niettegenſtaande in den jaare 1629 reeds de eerſtgemelde in zyn Regt van Bezittinge door den Koning was beveſtigd.

Het komt in bloey.

Middelerwyl werdt Barbados langs hoe meer bevolkt en beplant; zo dat het, in den jaare 1645, reeds voor een bloeijende Kolonie gehouden werdt. Hoewel, naamelyk, de Tabak, die men 'er teelde, weinig voordeel aanbragt, kwam 'er een menigte Indigo en Katoen van daan; het welk te Londen een zo goede rekening maakte, dat men verſcheide Schepen met noodwendigheden derwaards afzondt, en langs hoe meer Volk trok naar hetzelve over. Ook hadt men aldaar van de Nederlanders, uit Brazil, Planten gekreegen van Suikerriet, het welk den grond gelegd heeft tot de teeling van dat Produkt, door welke dit Eiland naderhand zo berugt geworden is.

Men

Digitized by Google

Men betaalde 'er, diestyds, zevenduizend Ponden Sterlings voor een Plantagie van vyfhonderd Acres, dat is meer dan driehonderd Guldens voor 't Morgen lands. De Krygsmagt, op het Eiland, beſtondt toen uit elf duizend Man, te Paarde en te Voet, en het getal der Ingezetenen werdt gerekend op vyftigduizend, waar onder twintigduizend Europeaanen, oud en jong. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

Men moet aanmerken, dat de eerſte Planters van aanzien, op dit Eiland, Edellieden waren uit Devonshire en Cornwall, waar van eenigen, Parlementsgezinden zynde, hunne toevlugt derwaards namen, geduurende den Burgerlyken Oorlog: maar dat, op de aankomſte van Lord *Willoughby van Parham*, verſcheidene van hun weder de wyk namen naar Engeland. Deeze Edele Heer nam Barbados in Pagt van den Graaf van Carliſle, voor eenentwintig Jaaren, doch zondt geen Kommiſſie en kwam zelf niet over, voor de Mey-maand 1650, wanneer hy met zig bragt een uitvoerigen Laſtbrief van den Graave, om Gouverneur te zyn, gelyk hy te vooren verklaard was door Koning KAREL den II., terwyl die zig in Holland bevondt. Maar in 't volgende Jaar zondt het Rump-Parlement een ſterke Oorlogsvloot, met een braaf Corps Landtroepen, onder Sir *George Ayscough*, en eenige Barbadiaanen, die zig aan den Lord niet onderwerpen wilden, naar dit Eiland af. Het oogmerk was, de Engelſche Volkplantingen in Amerika tot onderwerping te brengen, in 't byzonder die van Barbados, alwaar de Vyanden van 't Gemeenebeſt openbaarlyk handel dreeven met de De Burgerlyke Oorlog in Groot Brittannie benadeelt dit Eiland zeer.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Nederlanders, wien het Parlement toen den Oorlog ſtondt aan te doen. Sir George veertien van derzelver Schepen in Carliſle-Baay, zonder tegenkanting, bemagtigd hebbende, werdt Willoughby genoodzaakt het Eiland te verlaaten, en in deszelfs plaats een andere Gouverneur aangeſteld, die de Regeering waarnam tot in den jaare 1660, wanneer Kolonel *Thomas Muddiford* het Gouvernement in handen kreeg, van wegen het Kommittee van Veiligheid.

Barbados.

Deeze noodlottige wiſſelvalligheden der Groot Brittanniſche Opperheerſchappy in Europa, benadeelden Barbados zeer. De Ingezetenen van dat Eiland, die, tot aan het uitbarſten van den Oorlog tuſſchen Groot Brittannie en de Staaten, een zeer voordeeligen Handel dreeven met de Nederlanders, welke hun Crediet gaf om Negers en andere Behoeften te bekomen, ter tyd toe, dat hunne Produkten ingeoogſt waren; bevonden zig nu tot een enkele Markt bepaald, en genoodzaakt om alle hunne Waaren naar Engeland te zenden. Dit deedt den bloeijende ſtaat van het Eiland weldra vervallen, en te meer, dewyl dit bedwang zelfs na de herſtelling van KAREL den II. aanhieldt, ja tot een Wet gemaakt werdt, die allen Handel met Vreemdelingen volſtrektelyk verboodt.

Men kan, ondertuſſchen, ter eere van dit Eiland aanmerken, dat meer van deszelfs Ingezetenen door den Souverein tot de Ridderlyke Waardigheid verheven zyn, dan van alle de overige Volkplantingen in Amerika. Wy vinden aangetekend, dat de Koning

'er

Digitized by Google

'er, in 't jaar 1661, dertien Baronets maakte op eenen Dag, van welken geen minder dan duizend en eenige tienduizend Ponden Inkomens hadden in een Jaar. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

Lord WILLOUGHBY door zyne Majesteit als Gouverneur hersteld zynde, kwam 'er in September des jaars 1663, weder aan, hebbende een nieuwen Lastbrief van Kapitein Generaal en Opper-Gouverneur van dit en de overige Karibische Eilanden voor zeven Jaaren, aanvang neemende met den tyd, wanneer zyne Majesteit door koop Eigenaar van Barbados was geworden, en op een Wedde van twaalfhonderd Ponden 's Jaars: mids dat de Koning het Regt van goed- of afkeuring hebben zou omtrent alle Wetten, die 'er zouden worden gemaakt. De Gouverneur deedt, in 't laatste van dat Jaar reeds, de Vergadering van Raaden de Belasting aanneemen, om vier en een half ten honderd te geeven van alle Produkten, die 'er afgescheept werden: 't welk, zo men diestyds rekende, tienduizend Ponden Sterlings in 't Jaar, of tien ten honderd bedroeg van de Huur der Landeryën. De inleiding van de Akte, waar by zulks vastgesteld werdt, hieldt in, dat het beloop van die Belasting, buiten en behalve de goedmaaking der Onkosten van de Vergaderingen, zou strekken tot herstelling en onderhoud van de Vestingwerken, het bouwen van een Raadhuis en Gevangenis, als ook tot het bekostigen van andere Publieke noodwendigheden: doch het blykt niet, dat daar van iets tot de gedagte einden besteed zy; maar het Geld is

Belastingen ingevoerd tot bezwaar der Ingezetenen.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

van de Gouverneurs gebruikt, om hun eigen Beurs te vullen. Middelerwyl werden de Ingezetenen van dit Eiland, om het gene 'er ontbrak goed te maaken, met nieuwe Laſten bezwaard.

Barbados.

Ik moeſt hier niet verzuimen te melden, dat *Antigua* en de andere Engelſche Eilanden, niet veele Jaaren daarna, door Akten van haare Vergaderingen, onderhevig gemaakt werden aan de zelfde Belaſtingen. Het blykt uit de Rekeningen van het beloop er Regten die zy opgebragt hebben, van den jaare 1727 tot 1740, dat, boven en behalve de duizend Ponden Jaargeld aan de Erven van den eerſten Eigenaar; behalve de Wedde van den Heer *Horatio Walpole* als Opziender en Auditeur Generaal van zyne Majeſteits Inkomſten in Amerika, en die van de Ontvangers en andere Amptenaaren of Bedienden der Kantooren; niet alleen aan den Gouverneur van Barbados jaarlyks tweeduizend Ponden betaald zyn, maar ook dat de Gouverneurs van Bahama en de Bermudas-Eilanden, ja zelfs die van Jerſey in Europa, hunne Jaargelden hebben getrokken uit dit Regt, 't welk een te grooter bezwaar is voor de Planters op dit en de andere Eilanden, om dat het van hun allen betaald wordt, terwyl een groot deel van de vermogendſte Ingezetenen niets daar aan geeven, hoewel het tot hunnen dienſt zo wel als tot dien der anderen in 't algemeen wordt beſteed. Wat de Som belangt, welke van deeze Belaſtingen, jaarlyks, in de Koninglyke Theſaurie te Londen komt; men heeft

Digitized by Google

heeft die in de laatſte Jaaren begroot op tuſſchen de zes en negenduizend Ponden Sterlings, dat is byna een Tonne Gouds. WESTINDISCHE EILANDEN.

Nu omtrent honderd Jaar geleeden was Barbados, zo men rekende, in zyn allerbloeiendſte toeſtand. Daar zouden, in 1676, op hetzelve geweeſt zyn, vyftigduizend Europeaanen, waar onder twaalfduizend volwaſſen Mannen waren; en tagtigduizend Negers, buiten en behalve twintigduizend Mulatte en Meſtieze Slaaven. De Volkplanting, egter, hadt, tien Jaaren te vooren, niet weinig geleeden door een Brand te Bridgetown, alwaar toen de meeſte Huizen van Hout waren, die ſederd van Steen herbouwd zyn: doch dit was niets, in vergelyking by het nadeel, dat aan hetzelve door twee Orkaanen, in de jaaren 1674 en 1675, toegebragt werdt. In de laatſte werden driehonderd Huizen, behalve de Kerken, omver geſmeeten, de meeſte Suiker-Fabrieken en Plantagiën bedorven, de Windmolens aan ſtukken geſlagen, en het Suikerriet zodanig gehavend, dat men 'er, in de twee volgende Jaaren, geen Suiker maaken kon. Ook was het meeſte Koorn vernield; agt Schepen ſtrandden 'er in de Haven en tweehonderd Menſchen waren te Lande om 't leven geraakt. De Vergadering ſmeekte, uit dien hoofde, den Koning wel, dat de Belaſting van vier en een half ten honderd mogt opgeheven werden; doch te vergeefs, en de Volkplanting leedt nog meer nadeelen, doordien verſcheide van haare Schepen, die Neger-Slaaven uit Afrika haalden, wegens het uitſluitend Voorregt aan de Afrikaanſche Kompa- *Barbados.* Benadeeling door Orkaanen, enz.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

pagnie vergund, genomen, opgebragt en als Lorrendraaijers verbeurd verklaard werden door 't Hof van Londen. Hier in kwam geen redres, tot dat, na de Omwenteling, de Handel open gesteld werdt voor alle Onderdaanen van Engeland, mids betaalende tien ten honderd tot onderhoud van de Forten der Kompagnie.

Barbados

Groot verval door andere Ongelukken.

Middelerwyl was Barbados geheel in verval geraakt, en de meeste Planters leefden zeer armelyk in Hutten of Landwooningen, zonder dat iemand lust hadt om Landgoederen te koopen. Die toestand werdt nog verslimmerd door een nieuwe Belasting, welke het Hof, in den jaare 1685, goed vondt te leggen op de Suiker. Bovendien was de Volkplanting gemeenzaakt aanzienlyke Geschenken te doen aan de Gouverneurs, 't welk maakte dat sommigen 'er, met en benevens hunne Wedde en de Voordeelen aan dit Ampt verknogt, een Jaarlyks Inkomen van trokken van zesduizend Ponden Sterlings. Gelukkiglyk werdt wel een Samenzweering der Negeren, om het Eiland af te loopen, in 1687 ontdekt, en behoorlyk gestuit: doch men hadt 'er, in 't jaar 1690, na den grooten schrik, door eene Aardbeeving, een zwaare steigering van de Zee, tot driemaalen toe, en twee groote Staartstarren, die men 'er zag, veroorzaakt; een ongemeene Ziekte en Sterfte onder de Blanken, waarvan het Eiland, tot heden, nog niet volkomen hersteld is. Die Ziekte openbaarde zig eerst onder de Soldaaten, welke van daar op een Togt naar de nabuurige Fransche Eilanden gezonden waren, en de Kwaal met zig te

Digitized by Google

te rug bragten op Barbados. In 't jaar 1692 konden des Konings Kruiſſers, in die Wateren, niet uitloopen, wegens gebrek van Volk. De Planters, bovendien, werden geplaagd door zwaare Stortregens, die maakten, dat men de Suiker niet op den behoorlyken tyd naar de Havens konde zenden, en, niettegenſtaande zulks ligtte de Vergadering duizend Man op dit Eiland, om mede op den Togt gebruikt te worden tegen Martenique. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

De gedagte Ziekte hieldt niet geheel op voor het jaar 1698, en kwam twee Jaaren daar na weder, doch was toen niet lang van duur. Op dien tyd ontſtondt 'er een Orkaan, door welke het Eiland, wederom, zodanig werdt gehavend, dat de Suiker niet alleen, maar Koorn en andere Levensmiddelen, 'er zeer ſchaars wierden; hoewel het gebrek der laatſten uit Nieuw-Engeland werdt vervuld. Het blykt uit een Vertoog, dat onder de Regeering van Koning Willem gedrukt werdt en den tytel voerde van, *Redenen tegen het invoeren van meer Belaſtingen op de Suiker:* dat het geheele Eiland, in het begin dezer Eeuw, zig opdeedt als een Schouwſpel van Armoed en Elende. *Meer dan veertig Suikerwerken*, gaf men voor, dat verlaten waren: wel een half duizend Morgens gebouwd Land lagen woeſt: van de twintig was 'er geen één, die zyn Gebouwen behoorlyk onderhouden kon: daar waren geen vyf-en-veertigduizend Morgen Lands, die de Schattingen konden opbrengen, en de vrugtelooze Togt tegen Martenique in 't jaar 1693, alleen, hadt het Eiland over de dertigduizend Ponden Sterlings gekoſt.

In

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

Herſtelling in deeze Eeuw.

In deze Eeuw is hetzelve allengs tot herſtelling gekomen, doordien de Vergadering van den Raad meer Gezag gekreegen heeft omtrent de Gouverneurs, die als uit derzelver handen moeſten aazen. In den jaare 1703 kwam uit Engeland bevel, van hun het Geſchenk niet meer te geeven, en de Wedde, die reeds op twaalfhonderd Ponden Sterlings verminderd was, werdt alleenlyk tot tweeduizend Ponden, uit het Regt van vier en een half ten honderd op de Suiker, verhoogd. In 't jaar 1721, wanneer de Schildknaap *Worsley* als Gouverneur was aangekomen, vondt de Vergadering goed, denzelven zesduizend Ponden 's jaars toe te leggen, in hope dat zyn Ed. het voordeel des Eilands zou behartigen, voerende ten dien einde eene Schatting, van een halven Ryksdaalder op ieder Neger-Slaaf in. Dit en andere zaaken maakten groote verwyderingen onder de Ingezetenen van Barbados, die zig deswegen in Engeland bezwaarden en die Wedde is naderhand wederom tot op tweeduizend Ponden verminderd.

Geduurende het gemelde verval van Barbados, naamelyk, waren de Ingezetenen byna geheel uit den Suiker-Handel geraakt, doordien de Franſchen en Nederlanders de Suiker veel beter en beter koop konden leveren, en de laatſten dus een zwaaren Handel dreeven op de Volkplantingen in Noord-Amerika, van waar zy hunne meeſte Levensbehoeften krygen en koopen voor Rum en Melaſſen. De Franſchen onderkroopen ook de Engelſchen op alle Markten van Europa, zendende hunne Produkten niet alleen naar Frankryk, Duitſchland,

Digitized by Google

land, Holland, de Straat en Middellandſche Zee, maar zelfs naar Ierland: terwyl die van de Barbados hunne Produkten nergens mogten brengen dan in Engeland. Hier in werdt wel eenig redres gemaakt, door eene Akte van 't Parlement, die hun ook vry ſtelde, om de Suiker te brengen waar zy wilden; doch de zwaare Belaſtingen veroorzaakten, dat zy dezelve beter koop van de Franſchen konden bekomen, dan zelf leveren. In hun beklag daar over aan de Groot Brittanniſche Regeering, toonden zy aan, hoe door hun Eiland, alleen, zeſtigduizend Ponden Sterlings in 't Jaar werdt opgebragt: terwyl de Franſchen en Nederlanders maar een ten honderd betaalden van de Suiker, die door hun naar vreemde Plaatſen werdt uitgevoerd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

Na het jaar 1733, toen Lord *Howe* aangeſteld werdt, genoot Barbados de vrugten van een verſtandig en zagt beſtuur: zo dat men zig, over het ſpoedig afſterven van dien Heer, grootelyks beklaagde. *Dottin*, Voorzitter van den Raad, die na zyn overlyden, in 't jaar 1735, de Adminiſtratie waarnam tot dat Lord *Byng*, in 't jaar 1739, als Gouverneur arriveerde, genoot niet meer dan zeshonderd Ponden 's Jaars. Gemelde Lord hieldt zig ook te vrede met tweeduizend Ponden. De korte tyd van zyn Gouvernement was inzonderheid merkwaardig door de ongemeene moedigheid en iever, welke de Ingezetenen van dit Eiland betoonden tegen de Vyanden van Groot Brittannie, en zy ruſtten zo veel Kaapers uit, dat Barbados door het getal van Spaanſche en Franſche Schepen, welke door hun

WESTINDISCHE EILANDEN.

hun prys gemaakt werden, grootelyks verrykt werdt in de Oorlog met Spanje en Frankryk.

Barbados.

De Gouverneur van dit Eiland voerde, ſedert den jaare 1698, toen *Ralph Gray*, Broeder van den Graaf van Tankerville, daar toe aangeſteld werdt; den tytel van „ Kapiteinn „ Generaal en Opper-Gouverneur der Eilanden van Barbados, St. Lucia, St. Vincent, „ Dominica, en de overige Landen en Volkplantingen van zyne Majeſteit, den Koning „ van Groot Brittannie in Amerika, bekend „ by den naam van de Karibiſche Eilanden, „ Windwaards van Guadaloupe". Dit deedt hun niet alleen, zo veel mooglyk, waaken tegen het indringen der Franſchen op de gemelde Eilanden; als een Eigendom van Groot Brittannie aangemerkt; maar, na dat dezelven, by het Traktaat van 1748, voor Neutraal waren verklaard, daar op toezien. Dewyl Tabago mede in die Neutraaliteit begreepen was, zo oordeelde de Heer *Greenville*, Neef van Lord Cobham en Broeder van den Graaf Temple, die, in 't jaar 1746, het Gouverneurſchap hadt aanvaard, zig geregtigd, om een naauwkeurig oog te laaten gaan, op 't gene door de Franſchen, tot bevolking van dat Eiland, werdt in 't werk geſteld. Hy deedt, op Tabago, een Bevel aanplakken, dat de Franſchen, die zig reeds daarop geveſtigd hadden, hetzelve ontruimen moeſten, op ſtraffe naar Krygsgebruik. Hy dwong zelfs de genen, die zig door het Gezag van den Graaf van Caylus, Gouverneur van Martenique dekken wilden, te verhuizen: zo dat de gewapende Franſche Schepen, die 'er zig

De Neutraaliteit van Tabago gehandhaafd, door den Gouverneur.

zig bevonden, des nagts in ſtilte van daar vertrokken. Zyne waakzaamheid vondt ongemeene goedkeuring aan het Britſche Hof, en werdt bekragtigd door het ſtipte bevel van 't Franſche, deswegen, op 't vertoog der Afgezanten te Parys, aan den Gouverneur van Martenique afgevaardigd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

Wanneer de laatſte Oorlog, tuſſchen Groot Brittannie en Frankryk, was ontſtaan, kreegen die van Barbados gelegenheid om hunne luſt te koelen aan de voornaame Bezittingen van Frankryk, wier welvaart hun zo lang in 't oog geſtoken hadt. Ik meen de Eilanden van Martenique en Guadaloupe, de grootſte ſteunpylaaren van den Handel der Franſchen op de Weſtindiën. Ondernemingen tegen de Franſche Eilanden.

Kapitein *Hughes* was van St. Helens in Engeland afgezeild op den 12 November 1758, om zig te voegen by Kommandeur *Moore*, die toen in Carlisle-Baay van Barbados lag. Hy voerde het bevel over agt Schepen van Linie, één Fregat, vier Bombardeer-Galjoots, met zes Regimenten Voetvolk en een Detachement Artilleriſten in zeſtig Transportſchepen, boven en behalven agthonderd Matroozen, *die op de Oorlogſchepen verſpreid* waren. Dit Esquader kwam in zeven Weeken en drie Dagen te Barbados, alwaar Hughes zyn Bevel overgaf aan Moore. De Gouverneur, Raad en Vergadering van dit Eiland hadt, onmiddelyk voor deeze ſamenvoeging, bevel gegeven aan de Ingezetenen, om al wat in hun Vermogen was toe te brengen tot bevordering van dien Togt. Daar werden Proclamatiën gedaan; men vermeerderde het Eerſte Togt naar Martenique niet gelukt.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

getal der Vrywilligen, en, om de reguliere Troepen zo veel mooglyk was den arbeid te beſpaaren, ſchonken die van Barbados, aan ieder Schip, veertig Negers, om het Geſchut voort te ſleepen. Evenwel beſtondt de geheele Krygsmagt uit niet boven de vyfduizend Man; maar, voor dat dezelve het Eiland verliet, werdt zy door tweehonderd Berg-Schotten verſterkt. Het Esquader zeilde den 30 January 1759 af, doch het Volk was Ziekelyk wegens de Hitte, en verſcheide omſtandigheden maakten, dat, niettegenſtaande zy reeds geland waren en de Franſchen zeer in benaauwdheid gebragt hadden, het Ontwerp voor dat maal ongelukkig uitviel.

Guadaloupe verovert.

De Onderneeming op Guadaloupe, werwaards het Esquader zig vervolgens begaf, ſlaagde beter. De Stad van Baſſe-Terre belegerd zynde, werdt door de Bomben eerlang in brand gezet, en vervolgens het Kaſteel, door de Franſchen verlaten zynde, ingenomen. Men maakte zig, allengs, van het geheele Eiland meeſter, tot dat de Franſchen hetzelve by Verdrag opgaven; gelyk wy vervolgens, in de Hiſtorie van Guadaloupe, zullen zien. De Eilanden *Saintes* en *Deſeada*, benevens *Petit terre*, volgden hetzelfde voorbeeld, en die van *Marigalante*, hoe onwillig ook, werden genoodzaakt daar toe te beſluiten. Men liet drie Regimenten Krygsvolk op Guadaloupe en de overige Troepen werden naar Noord-Amerika en ſommigen naar Engeland, weder ingeſcheept.

Martenique verovert.

In 't jaar 1761 wierdt Barbados de Verzamelplaats van het Esquader, dat toen op nieuws,

Digitized by Google

nieuws, na dat geheel Kanada door de Wapenen van Groot Brittannie veroverd was, tot een Togt tegen Martenique geſchikt werdt. Elf Bataillons werden, ten dien einde, uit Nieuw Jork getrokken, een aanmerkelyke Krygsmagt uit de Bezetting van het op de Franſche Kuſt bemagtigde Eiland Belle-Iſle, en alle de Troepen, die zig op de Karibiſche Eilanden, aan Engeland toebehoorende, bevonden, moeſten byeen gebragt worden op Barbados, om onder 't Bevel te ſtaan van Kolonel *Monckton*, die zig door de Verovering van Quebek zo beroemd hadt gemaakt, terwyl de Schout by Nagt *Rodney* ter Zee gebieden zou. Wy zullen vervolgens zien, hoe dat Eiland, in 't voorſt van 't volgende Jaar, by Verdrag werdt overgegeven, waar door de Kroon van Groot Brittannie de Eer gehad heeft van de voornaamſte Bezittingen van Frankryk, in de Weſtindiën, geheel in handen te hebben, tot dat zy dezelve, by het Definitief Traktaat van 1763, by verwiſſeling, weder overgaf. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

Het is onbeſchryflyk, met welk een iever de Ingezetenen van Barbados het hunne toebragten, om die Onderneeming, welke oogſchynlyk niet alleen tot roem van de Engelſche Natie, maar ook tot een byzonder voordeel van hun Eiland uitvallen moeſt, te bevorderen. De Handel der Franſche Eilanden, immers, hadt hun reeds lang een doorn in de voet geweeſt. Des hielpen zy ook vervolgens, manmoedig, in het t'onder brengen van de overige Karibiſche Eilanden. De hope, egter, die zy hadden, om daar door meeſter

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

te worden van den Suiker-Handel, is ydel geweeſt, en derzelver grond was ook niet dan een herſenſchim; aangezien de Franſchen en Spanjaarden nog zo veel Landen, tot de teeling van dat Produkt bekwaam, in de Weſtindiën, bezaten, en bovendien het Eiland reeds ten vollen beſlagen was: zo dat een groot getal Avanturiers, die in de laatſte Jaaren aldaar aangekomen zyn, geen Land daar toe konden bekomen, en dus een gedeelte hunner, in 't byzonder uit Ierland, zig in 't Franſche gedeelte van Hispanjola of St. Domingo hebben neergezet.

Lugtsgeſteldheid.

De Lugtsgeſteldheid van Barbados is zeer heet, inzonderheid agt Maanden in 't Jaar; doch zo overmaatig niet, als in Suriname of in de Spaanſche Weſtindiën: om dat zy alle morgens door friſſche Zeewinden verkoeld wordt. Men heeft 'er den Wind altoos uit den Ooſten of Noordooſten, behalve in de Onweer- of Zomer-Maanden, July, Auguſtus, September en Oktober, als wanneer de Wind dikwils, voor een Uur of twee, in 't Zuiden ſchiet, en dan is 't 'er broeijend heet, het welk de Menſchen ſterk doet zweeten; doch zy hebben van de Hitte zo veel hinder niet als wy in de Noordelyke deelen van Europa; 't zy door de beſchaduwing van 't menigvuldige Geboomte; 't zy door de lugtigheid van hunne Woonhuizen: inzonderheid, wanneer zy zig niet te buiten gaan in 't gebruik van Sterken Drank. Een weinig meer verſchil heeft men 'er, in de langte van Dag en Nagt, dan te Suriname: hoewel de Zon 'er op 't vroegſt en laatſte, naauwlyks een Uur voor

of

Digitized by Google

of na zeſſen, op of ondergaat. Op 't laagſte evenwel komt de Zon 's middags niet veel laager, dan by ons in 't midden van de Zomer op 't hoogſte, en paſſeert 'er, als 't by ons in 't midden van de Zomer is, byna regt over 't hoofd, of een weinig bezyden Top. De Schemering is 'er altoos veel korter dan in de Noordelyke Landen: niettegenſtaande men 'er doorgaans helder en goed Weer heeft, uitgenomen in 't Regen-Saizoen, dat 'er, gelyk in andere deelen van de Verzengde Lugtſtreek, voornaamelyk plaats heeft, wanneer de Zon naby het Toppunt paſſeert: doch men heeft 'er, des nagts, een ongemeen zwaare Daauw, die den Grond genoegzaam bevogtigt en het geheele Jaar door vrugtbaar maakt. Het Yzer roeſt daar door zo ſterk, dat het, wanneer men het niet geduurig gebruikt en ſchoon maakt, in weinig Jaaren weg is. Westindische Eilanden. Barbados.

Barbados is, in zyn geheele uitgeſtrektheid, een vlakke Landsdouw, met eenige weinige Heuvelen of Bergjes. Men heeft 'er alle de Boſſchen afgekapt, om plaats te maaken voor Plantagiën van Suiker-Riet, die, toen zy eerſt aangelegd werden, veel Vrugt gaven, doch door den tyd zeer uitgepuurd zyn. Men behoefde, na dat het Riet geplant was, niets meer te doen dan het Land van Onkruid te zuiveren, en dus bragt ieder half Morgen tien Engelſche Schellingen in 't Jaar aan de Kroon op, boven en behalve het gene de Planter 'er van trok, zo voor zyn Huishouding als de menigte van Arbeidslieden of Neger-Slaaven, die 'er van leefden. Wegens de vermagering van den Grond, moet die thans Landsgeſteldheid.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

door Meſt verbéterd worden, waar toe men 'er Vee weidt, doch niet veel; want dan brengt het Land naauwlyks een tiende op van zyn gewoone Rente.

Barbados. Boom Vrugten.

Niettegenſtaande de Grond, op de meeſte plaatſen, zeer ligt en Zandig is, wil 'er doch het Geboomte zeer wel voort, en ſtaat 'er, het geheele Jaar door, in bloem of vrugt; zo dat men 'er als een geduurige Zomer heeft. Men vindt 'er het ſlegtſte Land wel beplant met Aardappelen en Indiaanſche Wortelen, of ook met Spaanſche Tarw en eenig ander Koorn; doch de meeſte Graanen, die men 'er gebruikt, worden 'er gebragt uit Groot Brittannie of Nieuw Engeland, en doorgaans in Meel. Oranje-Appelen, Citroenen, Lemisjes en dergelyken Vrugten heeft men hier, zo wel als te Suriname, in overvloed. De laatſtgemelden groeijen aan een Boom, die zeer Stekelig is, en dus naar de Haagedoorn gelykt: men maakte 'er, om die reden, weleer Haagen van. Het Sap wordt, na dat het drinken van Pons zo zeer in de mode gekomen is, jaarlyks naar Engeland gevoerd, even als het Weſtindiſche Limoenſap. De Tamarinden- en Palmietboomen, als ook de Kokos-, Kakau-, Vygen-, Granaat-Appelen, Piſang en Ananaſſen, benevens veele andere Vrugt- en Timmerhoutboomen, daar ik reeds van geſproken heb, zyn op dit Eiland overgebragt of groeijen 'er van natuure, en ſtrekken 'er niet minder tot verfriſſching en allerley gebruik, als op 't Vaſte Land van Zuid Amerika.

Kruiden.

De voornaamſte Planten van Barbados zyn, Gem-

Digitized by Google

Gember en tweederley ſoorten van Spaanſche Peper, de eene *Bennet* genaamd, beiden zeer heet en ſcherp van Smaak. Men teelt 'er Wyndruiven, doch zo goed niet als in de Noorder Volkplantingen; Komkommers, Meloenen van zeſtien Duimen lang, en Watermeloenen, als een Appel van Kleur, die zeer verkoelende zyn en het Water ſterk afzetten. Allerley Moeskruiden, uit Engeland overgebragt, willen 'er doorgaans wel voort. Men zegt dat in 't eerſt op dit Eiland geen andere Groente gevonden werdt dan Porſelein. Ook heeft men 'er, het geheele Jaar door, Roozen, Leliën, en andere Bloemen. De Paſſieboom is 'er, wegens zyne Vrugten, niet minder bekend, dan op Kuraſſau. Men maakt 'er Prieelen van, of laat het Gewas by de Boomen op klauteren. De Jalappe, die men in Europa *Merveilje de Peru* noemt, groeit by troppen, en haare Bloemen gaan in de namiddag open; weshalven die Plant, op Barbados, de Vier-Uurens Bloem geheten wordt. Daar is een ſoort van Kool, welke men de Zeven Jaars Kool tytelt, veel zoeter van ſmaak dan de onze: een Plant, die in haare ſteelen een lekker Merg heeft, dat eetbaar is. Allerley Peulvrugten teelt men 'er naar wenſch; doch de Appelen, Peeren, Kerſen, Aal- en Kruisbeſſen, van ons Wereldsdeel, willen 'er niet ſlaagen. Van de Aardappelen maaken zy een geeſtig dun Bier, *Mobby* genaamd.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

Toen Barbados eerſt beplant werdt, zegt LIGON, krielde het van Varkens, welken de Portugeezen, de eerſte ontdekkers van dat Eiland, aldaar hadden gebragt, op dat

Dieren.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

zy daar van t'elkens zig zouden kunnen voorzien, wanneer zy van Brasil terug kwamen. Hy voegt 'er by, dat de Europeaanen en Karibaanen van de andere Eilanden die Beesten daar kwamen jaagen, en dat de Engelschen in 't eerst hetzelve noemen wilden het Zwynen-Eiland. Anderen, egter, houden dit alles voor een Fabel; alzo 'er, zeggen zy, diestyds geen andere Vrugten groeiden, dan eenige Beziën. 't Is zeker dat, kort na de bevolking, andere Beesten derwaards gebragt werden, zo tot den arbeid als tot voedzel; in 't byzonder Kemels, die egter aldaar niet voort teelden. De Ingezetenen hebben naderhand Wagen-Paarden gekreegen uit Groot Brittannie, Rypaarden uit Nieuw Engeland, en andere tot het trekken van Karren en gemeen gebruik van Bonavista, de Kaap Verdische Eilanden en Kuraffau. Zy hebben ook een Stoetery van eenige Paarden, die wel vlug en stout, doch niet geleidelyk, of sterk genoeg zyn tot den arbeid. De eerste Planters bragten 'er Rundvee van Bonavista in 't Eiland May, waar van de Teelt nog duurt. Zelden snyden zy hunne Bullen, maar brengen die te samen onder 't Juk met de Koeijen, waar mede zy ook zeer ordentlyk geleerd worden te werken in de Suiker-Molens door de minst Vermogende, die geen Neger-Slaaven hebben. De Ezels zyn, op dit Eiland, van ongemeen veel dienst, om dat zy Paden gaan alwaar geen Paarden kunnen loopen, en dit met een Last van anderhalf of tweehonderd Ponden gewigts; kunnende ook, als 'er een valt, twee Negers hem ophelpen. Schaapen heeft men 'er niet, *Barbados.*

maar

Digitized by Google

maar een menigte van Geiten, Aapen en Weſt-indiſche Konynen. WESTINDISCHE EILANDEN.

Onder het Gevogelte is de grootſte, die men op dit Eiland heeft, een ſoort van Buizert, die een groote vernielder is van Rotten. *Barbados.* Ongemeen veel Tortelduiven zyn 'er, waar onder een zeer kleine voor de beſte gehouden wordt, die de gedaante heeft van een Patrys, met graauwe, roode en bruine Vederen. Het voornaamſte zingend Vogeltje is een ſoort van Lyſter, altoos ruig, met een neerhangende Kop, als of zyn Nek gebroken ware. Men vindt 'er ook een kwaakende Lyſter, met een langen Bek, en ander Gevogelte dat ſchreeuwt of gilt, gelyk eene Soort, die de Raadsheer genoemd wordt, en een toon heeft, zo zonderling, dat men die, volgens LIGON, nog niet met eenig Muſiek-Inſtrument heeft kunnen nabootzen. Daar zyn Spreeuwen, Vinken, Geelgorſen en anderen, die meer of min naar de Europiſchen gelyken. Men heeft 'er ook Fregatvogels, die ver van Land vliegen, als 't ware op kondſchap en ter ontdekking van Schepen: des, wanneer menze uit Zee terug ziet komen, het Gemeen roept, *een Schip, en is 'er, zo men wil,* zelden of nooit in bedroogen. Als de Wind naar 't Zuiden of Zuidweſten loopt, komen 'er groote vlugten Vogels van 't Vaſte Land: gelyk Plevieren, Snippen, wilde Duiven, Eendvogels en Talingen. De Eendvogels zyn zo vet en zwaar, dat zy, geſchooten zynde, ſomtyds barſten door den val. Zy zyn grooter dan de onzen, en zeer donker van Kleur, doch ſommigen hebben om den Hals een witten Vogelen.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Ring. Het tam Gevogelte is even 't zelfde, dat men in Europa heeft.

Barbados.

Behalve eenige weinige Slangen en Scorpioenen, die egter onſchadelyk zyn, heeft men 'er geen dergelyk Ongediert: ook geen Padden of Kikvorſchen: maar Muskettoos of ſteekende Muggen en Wespen, Mieren en veelerley andere Inſekten, zyn hier geen mindere plaag dan op Suriname. De Marybonſen maaken 'er ook op de Boomen van die Neſten, ſomtyds zo groot als een Bier Vierendeel, van binnen gelyk Honigraaten. De Mastik-Vlieg, waar van de Worm het Hout der groeijende Boomen vermolſemt, is zo ſterk van Reuk, dat de Lugt 'er door geparfumeerd wordt, daar hy door heen vliegt.

Ongediert.

Viſch, enz.

De Zee, welke dit Eiland omringt, brengt 'er dergelyke ſoort van Viſch aan, als op de andere Eilanden en te Suriname. Behalve de Groene Lyſter of Lipviſch, die de lekkerſte van allen geagt wordt te zyn, heeft men 'er de Pappegaay-Viſch, welke, in zyne volwasſenheid, wel twintig Ponden weegt en zeer goed is van Smaak, gelykende veel naar een Kabbeljaauw, doch met Schubben als een Karper of Steur. Men vangt 'er goede Braaſems, Makreelen en Kreeften. Men heeft 'er een ſoort van Land-Krabben, die gemeenlyk in de gaten van Huizen of holle Boomen zig onthouden, zo dat menze ſomtyds in de Tuinen of ook in de Vertrekken ontmoet. Zy eeten Kruiden en gaan des Voorjaars, by groote troepen, naar de Zee. De Engelſchen eeten haar nooit; doch voor de Negers zyn zy een groote lekkerny. Wy ſpreeken niet van de

Digitized by Google

de Dolphynen en vliegende Visschen, noch van die der zoete of stilstaande Wateren, gelyk Snoecken, Paalingen en anderen, welke alom gemeen zyn. WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

Dit Eiland heeft geen Rivieren, dan alleenlyk aan de Noordoost-zyde: doch het is wel voorzien met Bronnen van versch Water, en in 't midden een Wel van Vette Stoffen, als Teer of Olie, die men in de Lamp kan branden. Daar zyn ook Bakken of vergaarplaatsen van Regenwater op hetzelve. Men vindt 'er een menigte Holen, waar van sommigen wel driehonderd Man bevatten kunnen. Het wordt verdeeld in vyf Jurisdictiën of Regtsgebieden, waar van twee in het Zuidelykste deel gelegen zyn, daar men de Steden vindt. De eerste Jurisdictie, genaamd die van *Bridge-Town*, bevat de Parochiën van St. Michiel, St. George en St. Jan: de tweede genaamd de Jurisdictie van *St. James* of het Hol, legt aan de Westzyde, en bevat de Parochiën van St. James of St. Jakob en St. Thomas: de derde genaamd *Speights* of St. Pieters, bevat de Parochie van St. Pieter en Allerheiligen Kapel: op 't Noordwest-end legt de Parochie van St. Lucia, in dat gedeelte, 't welk men Kompagnie-Grond noemt. Aan de Noordoostzyde heeft men de Jurisdictie van *Schotland*, zogenaamd, in welke de Parochiën van St. Andries en St. Joseph zyn. Dan vindt men wederom, aan de Zuidzyde, de Jurisdictie van Charles-Town of *Ostine*, de Parochiën van Christchurch en St. Philips bevattende: zo dat men op hetzelve, behalve de Hoofdstad Bridge-Town, drie Vlekken, naamelyk Char- Verdeeling des Eilands.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Charles-Town, St. James en Speights-Town of klein Briſtol, benevens zeven Dorpen telt. (*).

Barbados.

BRIDGE-TOWN wordt gehouden voor de fraaiſte en grootſte Stad op alle de Karibiſche Eilanden. Zy legt aan de Zuidzyde of liever op den Zuidweſthoek des Eilands, aan een Baay, genaamd *Carliſle-Bay*, zynde anderhalve Zee-Myl breed en eene Zee-Myl lang, en dus groot genoeg om vyfhonderd Schepen te bergen, die 'er, voor den Noordooſten en Oosten Wind beveiligd zyn; maar, met Orkaanen uit den Zuiden of Zuidweſten, moeten zy een andere wykplaats zoeken. Eerſt voerde zy den naam van *St. Michiel*, naar de Parochie en Kerk aan den Aarts-Engel toegewyd: maar naderhand is zy genoemd naar een Brug in het Ooſtelyk gedeelte, gelegd over den Uitloop van het Water, dat, na de Regentyden, van de Landen af en aldaar in Zee uitſtroomt. De Stad, naamelyk, legt aan den ingang van een Valey, die ver Landwaards in loopt, en daar plagt een Rivier te zyn, doch by droog Weer

Hoofdſtad BRIDGE-TOWN.

(*) In de Afbeelding of Kaart van dit Eiland, welke in de Hiſtorie van de Barbados, in 't jaar 1721 uitgegeven, gevonden wordt, is het Kompas verkeerd geplaatſt, wyzende de Lelie naar 't Zuiden, om van veele andere zeer blykbaare fouten, die in dat Werk zyn, niet te ſpreeken; gelyk wanneer 'er bladz. 67. gezegd wordt, dat Barbados het Zuidelykſte is van alle Karibiſche Eilanden, uitgezonderd Tabago, en het gene onmiddelyk daar op volgt, naamelyk dat het Eiland breed loopt naar 't Zuiden en ſmal naar 't Noorden, met een bogt of kromte aan de Ooſtzyde toont genoegzaam duidelyk dien groven misſlag, in de daar by gevoegde Kaart, aan.

Digitized by Google

Weer is dezelve nu geheel droog. De Huizen, die men 'er van gebakken of gehouwen Steen heeft, zyn hoog en ſtaan aan ruime Straaten, ongevaar twaalfhonderd in getal. Men vindt 'er een *Cheapſide*, alwaar de Huizen nagenoeg zo veel Huur doen als te Londen. De Kerk is 'er zo groot als veele Domkerken, hebbende een keurlyk Orgel, een fraay Klokkenſpel en eene goede Slag-Klok. Ook vindt men 'er bekwaame Herbergen en Gaarekeukens. Daar is een Poſthuis, en ſedert eenige Jaaren vaart 'er alle Maanden een Paketboot, van en naar Engeland. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

LABAT, die in den jaare 1700 een toer door dit Eiland deedt, bekent, dat 'er een zwier en beſchaafdheid heerſchte, die nergens op de andere Eilanden te vinden was, en dat men 'er geen gebrek hadt aan eenig ding tot den opſchik van het Lighaam, tot gemak of tot vermaak en liefhebbery. Hy pryſt de Straaten wegens derzelver regelmaat en lugtigheid; het Stadhuis wegens zyne Bouwkonſt en Ornamenten, en het Huis van den Gouverneur, wegens deszelfs pragt en koſtbaarheid, zo van binnen als van buiten. Hoewel de Plaats voor niet zeer gezond gehouden wordt, wegens de nabuurige Moeraſſen, die in een zo heet Klimaat veel kwaade Dampen uitgeeven, oordeelde hy doch dat de Dames 'er zeer wel uitzagen en veel Kinderen ter wereld bragten. Hy zag zulk eene veelheid van Zilverwerk in de Huizen der Planteren, dat hy zegt, hoe dit Artikel alleen een grooter voordeel zou zyn voor de Franſchen, dan het veroveren van de Spaanſche Galjoenen.

Het

WESTINDISCHE EILANDEN.

Het ontbreekt deeze Stad, noch ook het Eiland, niet aan behoorlyke Verſterkingen. Aan de Weſtzyde heeft zy James of Jakobs-Fort, beplant met agttien Stukken; daar digt by *Barbados.* Willoughby's Fort, op een hoek Lands, die Veſting-werken. in Zee uitſteekt, met twaalf Stukken Kanon. Deeze twee beveiligen en dekken de Stad, leggende het laatſtgemelde regt daar voor. Needhams Fort heeft drie Batteryen en is beplant met twintig Stukken, en dat van St. Anna, het ſterkſte des Eilands, legt een weinig meer Landwaards in; beiden op den Ooſthoek van Carliſle Baay. Om kort te gaan, daar is langs den geheelen Weſt- en een gedeelte van den Zuid-Oever, daar men het Eiland beſt kan aandoen, een Borſtweering en Graft, maakende een Linie, in welke, op bekwaame plaatſen, negenentwintig Forten en Batteryën zyn, met meer dan driehonderd Stukken Kanon voorzien: terwyl de Noord- en Ooſt-Oever door hooge Rotſen, ſteile Klippen en Zandbanken is beveiligd. Zodanig was de ſtaat van deszelfs Veſtingwerken in den jaare 1717, waar men ſedert nog zo veele Verſterkingen heeft bygevoegd, dat noch de Spanjaarden noch de Franſchen, in de twee laatſte Oorlogen, het hebben ſchynen te durven aantasten.

Staat der Krygsmagt.

In het begin der Regeering van Koningin Anna, naamelyk in het voorſte deezer Eeuw, toen de Oorlog tuſſchen Frankryk en Groot Brittannie was ontſtaan, hadden de Franſchen het oog op Barbados, en Pater LABAT is van oordeel, dat het Franſch Esquader zig wel meeſter daar van gemaakt kon hebben, in-

Digitized by Google

indien het niet naar Vigos was voortgezeild, om de Spaanſche Zilver-Vloot te beſchutten. Die Pater bekent, evenwel, dat de Verovering van dit Eiland ten minſte een getal van vyfduizend Man, en dat wel Kreolen en Boekaniers, vereiſchen zou; benevens twaalf Oorlogſchepen, om te beletten, dat 'er geen onderſtand kwam van de andere Eilanden. Hy onderſtelt, niettemin, dat de Ierſche Roomſchgezinden, die op Barbados zeer menigvuldig zyn, zig alsdan by de Franſchen zouden voegen. Wat hier van 't zy, 't geval is 'er niet geweeſt, en het Eiland ſchynt, inderdaad, taamelyk verſterkt te zyn. Volgens een berigt van deszelfs toeſtand, ten dien opzigte, in 't jaar 1736, waren 'er twee-en-twintig Kaſteelen en Forten, benevens zesentwintig Batteryën, waar op zig bevonden vierhonderd drieënzeſtig Stukken Geſchut; doch daar ontbraken nog wel honderd, om de Liniën en Forten, die ook zeer vervallen waren, behoorlyk te verdedigen. Het Krygsvolk, dat in dienſt was, beſtondt toen uit twee Regimenten te Paarde en te Voet, uitmaakende in 't geheel ruim vierduizend, doch, voltallig zynde, werdt de Krygsmagt gerekend op vyftienhonderd Man te Paarde en vierduizend Man te Voet. Bovendien maakt de Burgery van ieder Regtsgebied een Regiment uit, het welk zyn eigen Officieren heeft.

WESTENDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

De Gouverneur is Kapitein-Generaal van het geheele Eiland, en heeft het Regt van Voorzittinge in de Krygsraad, dat hy egter doorgaans van eenig Officier, als zyn Stedehouder, laat waarneemen. Hy is ook het Hoofd

Regeering. Gouverneur en Raad.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

Hoofd van de Burgerlyke Regeering, welke beſtaat uit een Raad van twaalf Perſoonen, die, als 't ware, van zyn eigen Benoeming zyn, wordende aangeſteld door Brieven van *Mandamus*: en een Vergadering van twee-en-twintigen, die Jaarlyks verkooren worden uit de Parochiën; te weeten twee uit ieder, door eene meerderheid van Stemmen. De Leden van den Raad zitten in het Hof der Kanſelary met den Gouverneur, en voeren, uit hoofde van hun Ampt, den tytel van Edele Heeren *. De Gouverneur heeft op zig zelf alleen de magt, om alle Krygs-Officieren aan te ſtellen en te verplaatzen, maar de Schouten of Schepenen en Vrederegters, ſchoon door hem om genoegzaame redenen afgezet kunnende worden, moeten aangeſteld worden met toeſtemminge van den Raad, waar van geen Lid kan worden afgezet zonder goedkeuring der overigen, dan by buitengewoone gelegenheden, die niet aan het geheele Lighaam behooren bekend te zyn, en, in zulk een geval, geeft de Gouverneur onmiddelyk berigt aan 't Groot Brittanniſche Hof, wat redenen hy had voor de afzetting van zulk een Lid. Hy mag, buiten zyne bepaalde Wedde, die uit de vier en een half ten honderd op de Suiker moet betaald worden, en een derde van de prysgemaakte of aangehaalde Goederen en Schepen, geen Voordeel, Gifte of Gaven genieten, noch van de Vergadering noch van anderen, uitgenomen zulks in de eerſte Vergadering, welke hy na zyne aankomſte beroept, by vaſtſtelling beſlooten en hem toegeſtaan zy. Schoon de oud-

* *Honourables*

Digitized by Google

oudſte Raadsheer de zaaken in het afweezen of na het afſterven van den Gouverneur, tot de aankomſt van een ander toe, moet waarneemen; kan deeze doch geen Wetten maaken; dan die onmiddelyk noodig zyn tot bewaaring van de Vrede en het Welvaren des Eilands; noch de Vergadering, alsdan in wezen zynde, ontbinden; noch eenig Amptenaar of Officier uit zyn Dienſt zetten of daar in opſchorten, zonder toeſtemming van ten minſte zeven van den Raad. Den Preſident wordt, voor zyne moeite, de helft toegeſtaan van de Wedde en Voordeelen, welken de Gouverneur in der tyd geniet, en vyf Leden van den Raad maaken uit een *Quorum*, om alle Publieke Zaaken af te doen, en een Hof der Kanſelary, of ook een Hof van Erreuren ſamen te ſtellen: welke Hoven Maandelyks gehouden worden. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

De Leden van een nieuwe Vergadering worden verkooren door het geheele Eiland, in alle de Parochiën, des Maandags na dat de aanſchryving ten dien einde, in alle de Kerken, afgelezen is: zy moeten hunne Eeden afleggen voor den Gouverneur, in de Raad, en hunne Spreeker mag dien poſt niet bekleeden, dan wanneer hy den Gouverneur is voorgeſteld en van denzelven goedgekeurd. De Spreeker en elf van de Leden maaken een volle Vergadering uit. Zy kunnen Reglementen voor zig zelf maaken, en wien zy willen van hunne Medeleden verſtooten: ook Vonnisſen over Verkiezingen die betwiſt worden. De Vergadering benoemt, Jaarlyks, den Theſaurier, den bewaarder van het Magazyn, De Vergadering.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

den Agent en Kontrolleur van den Excyns, als ook den Opziender der Gezondheid en de Peilders of Meeters der Vaten: maar alle deeze Amptenaaren moeten door het Hoofd der Regeeringe in den Raad goedgekeurd worden, het welk de Schryver en Marschalk van de Vergadering, die zy zelve aanstelt, niet onderhevig zyn. De Leden geeven hunne toestemming tot het ligten van alle Subsidien, en bepaalen waar toe het Geld gebruikt moet worden. Vier van den Raad en zes van de Vergadering, of van ieder zes, maaken een Kommissie uit, om de algemeene Rekening der Onkosten, of die van Uitgaaf en Ontvangst, op te neemen en te doen verantwoorden. Drie of vier Leden, van ieder, worden ook aangesteld tot een Kommissie, om Briefwisseling te houden met het Hof van Londen.

Wetten.

Alle de Wetten of Reglementen, die door den Raad en Vergadering, te samen, goedgekeurd zyn, mag de Gouverneur, indien zy hem niet dienstig voorkomen, afkeuren en verwerpen. Geen Geld mag betaald of tot eenig gebruik geschikt worden door den Thesaurier, zonder een Akte of Bevel van den Gouverneur, met toestemminge van den Raad. Hy stelt ook den Fiskaal in Regtzaaken, en den Opper-Baron van het Hof van de Exchequer aan, benevens vier andere Baronnen, en drie van de Vyf maaken een volle Bank, om alle zaaken te beslegten, die het Regt van de Kroon betreffen.

Burgerlyke Regtspleeging.

Het Eiland heeft, in ieder van zyne vyf Jurisdictiën, een Baljuw of Regter, die eenmaal 's Maands Zitting houdt voor Pleidooijen

jen over allerley Geſchilzaaken, tot aan den 26 Septemher, als wanneer de Zitting door hem uitgeſteld wordt tot den laatſten Maandag in January. Van zyne Vonniſſen kan men appelleeren aan den Gouverneur en Raad, in alle Zaaken, die over de tien Ponden Sterlings waarde gaan, en, wanneer de waarde meer dan vyfhonderd Ponden Sterlings is, aan den Raad van Groot Brittannie. Deeze vyf Baljuwen hebben hunne Aanſtelling van den Gouverneur, die voor ieder vier Affiſtenten benoemd, welke als een Bank van Schepenen uitmaaken, zynde de Baljuw daar in de Opper-Regter. Uit de bekragtiging van Kontrakten trekt hy zyn meeſte voordeelen. De Opper-Regter van het Hof der Vice-Admiraliteit heeft zyne aanſtelling door een Patent van de Kroon; gelyk ook de Prokureur-Generaal, Sekretaris en eenige andere Amptenaaren van het Hof der Kanſelary. De Vrederegters hebben hunne Kommiſſie van den Gouverneur. Zy houden hunne Vierendeel Jaars Zittingen, in ieder Parochie, en één van hun wordt aangeſteld tot Opper-Regter in het Hof der groote Zitting, in Juny en December. Even zo is de geſteldheid der Regeering, in meer of minder maate, op alle de Engelſche Eilanden in de Weſtindiën.

Westindische Eilanden. Barbados.

De Predikants Bedieningen, in ieder Parochie, worden door den Gouverneur begeven, op eene Wedde, volgens de Wet, van honderdvyftig of tweehonderd Ponden in 't Jaar; behalve 't welke zy nog aanzienlyke voordeelen trekken. Dus wordt de Paſtoorie van Bridge-Town gerekend zes of zeven honderd Pon-

Kerkelyk Beſtuur.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Barbados.

den, in 't Jaar, dat by de zevenduizend Guldens is, op te brengen. De Kerkelyke Zaaken ſtaan onder het beſtuur van een Geeſtelyk Perſoon, daar toe aangeſteld wordende door den Biſſchop van Londen, die Wybisſchop is van alle de Engelſche Volkplantingen in Amerika. Doktor SHERLOK, die dit Ampt onder de Regeering van GEORGE den II. bekleedde, heeft zyn beſt gedaan om Suffragaanen in Amerika in te voeren, tot regelmaatiger verrigting van de Herderlyke pligten; maar zulks werdt by den Koninglyken Raad niet goedgekeurd. Men vindt eenige Jooden en Kwaakers, doch zeer weinige andere Diſſenters op het Eiland. Ook zyn 'er alle de Ingezetenen, volgens de Wetten, verpligt, de Leerſtukken van de Engelſche Kerk te belyden.

Te Bridge-Town was, volgens de berigten, op den 14 Mey 1766 een ſchrikkelyke Brand, duurende van 's nagts ten twaalf tot den volgenden dag, 's morgens te negen Uuren. Het getal der afgebrande Huizen was omtrent vierhonderd en veertig, en de ſchade werdt begroot op over de zeſtienduizend Ponden Sterlings, dat meer dan anderhalve Tonne Gouds is, buiten en behalve de Meubelen en Goederen. Verſcheide voornaame Magazynen egter, aan den Ooſtkant van de Stad ſtaande, zyn daar van bevryd en behouden gebleeven; doch na een nieuwen Brand in 't laatſte van dat Jaar, zyn maar weinig Huizen blyven ſtaan.

Ingezetenen.

De Ingezetenen worden in drie Rangen onderſcheiden: naamelyk Meeſters of Vryliede-

den,

Digitized by Google

den, blanke Dienſtboden of Werklieden, en zwarte of bruine Slaaven. De Vrylieden, daar men zo wel Kooplieden als Planters, Kerkelyke en Weereldlyke Perſoonen, van allerley hoedanigheid, onder begrypt, leeven zeer ruim, houdende veele Dienſtboden, met koſtbaare uitruſting en Livreijen; ja de vermogendſte hebben, behalve hunnen Landtrein, Pleizier-Jagten om het Eiland rond te vaaren, en Sloepen, om de Goederen naar en van de Stad te brengen. De blanke Bedienden zyn tweederley, of die zig in Groot Brittannie of Ierland voor vier, vyf of meer Jaaren tot den Dienſt verbinden, of die naar Barbados gebannen worden wegens misdryf. Als het Verband uit is, hebben de Brittiſche Dienſtboden ieder vyf Ponden Sterlings, de andere maar veertig Schellingen. Hunne Dienſt is zo zwaar niet, als die der Daglooneren in Engeland, en, als de tyd uit is, kunnen zy zelf iets beginnen. Zy krygen wel zo veel Vleeſch niet als in 't Vaderland, maar men geeft hun Engelſche Biskuit en de voornaamſte krygen het overſchot van des Meeſters Tafel. De Negers zyn koſtbaar en voor dezelven wordt, om die reden, veel zorg gedragen. Hunne Dienſt duurt altoos. Men houdt de meeſte in het Veld, doch van de handigſte Meiden worden ook tot den Huis- en Keukendienſt gebezigd, en de bekwaamſte Jongens gebruikt men tot Koetziers, Stalknegts en Lakeijen; anderen tot allerley Handwerk of Ambagten. Dus zyn 'er, die in dit laatſte uitmunten, waar voor men honderdvyftig of tweehonderd Ponden Sterlings geeft, en voor een bekwaam Sui-

WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

ker-kooker is wel eens vierhonderd Ponden gebooden. Men maakt weinig werks om hun tot den Kriſtelyken Godsdienſt over te haalen; dewyl men 'er dan zo veel dienſt niet van hebben kan, en de behandeling, over 't algemeen, is ruim zo ſtraf, als die der Nederlanderen in Suriname omtrent hunne Slaaven.

Levensmanier der Neger-Slaaven.

De geliefdſte Koſt der Negeren zyn, ook alhier, Piſang of Banannen, welken zy kooken of braaden. Men geeft hun eenig Brood van Spaanſche Tarw, en twee of driemaal 's Weeks gezouten Viſch, Spek of Vleeſch. Van Krengen zyn zy zulke liefhebbers, dat de Planters veel moeite hebben, om hun van het eeten der Beeſten, die by toeval komen te ſterven, af te houden, uit vreeze dat het hun beſmetten mogt. Ieder Neger-Familie heeft een *Cabbin*, van Paalen, Staaken en Boombladeren, rondom des Planters Huis; als ook een Tuin, waar in zy Aardappelen, Yams, Kaſſave en andere Wortelen planten tot hun eigen onderhoud: dewyl het gene zy van den Meeſter krygen ſlegts ſtrekken kan tot verſnapering. Zekere Koſt hebben zy, genaamd *Loblolly*, van de Aairen van Spaanſche Tarw, die zy groen zynde rooſteren en dan opeeten. Veelen houden ook Geiten, Varkens en Hoenderen, zo tot hun eigen Voorraad, als om te verkoopen. Daar zyn 'er, die dus eenige honderd Guldens aan Geld by een verzamelen, zonder dat hunne Meeſter zulks weet en daar voor zig eigen Kleederen en andere Sieraaden koopen. Men geeft hun dagelyks, onder 't Werk, eenige Rum, benevens Tabak

bak om te rooken: op het een zo wel als 't andere zyn zy zeer geſteld. De Zondag is hun eenigſte tyd van uitſpanning, die door hun in allerley vermaaklykheden wordt beſteed. Men vindt 'er, evenwel, die alsdan zig bezig houden met het maaken van Mandjes, Bakjes of ander Gereedſchap van Biezen of Boombaſt, welke zy tot hun voordeel verkoopen kunnen. Van de zodanigen, die op Barbados geboo-ren zyn, kan men veel meer dienſt hebben, dan van de genen die volwaſſen overgebragt worden van de Kuſt van Afrika, aan welken zy, by veragting, den naam van Zoutwater-Negers geeven. WESTINDISCHE EILANDEN. *Barbados.*

De Koophandel van Barbados komt ook met die der overige Weſtindiſche Eilanden, aan Groot Brittannie toebehoorende, en zelfs eenigermaate met die der Nederlandſche Volkplantingen overeen. Uit Nieuw Engeland, Karolina, Penſylvanie, Nieuw Jork en Virginie, worden hun allerley Levensmiddelen, Brood, Meel, Spaanſche Tarw, Ryſt, Tabak, gezouten Oſſen-vleeſch en Spek, Viſch en wat dies meer is, toegebragt: zy krygen Wyn en Brandewyn van Madéra en de Vlaamſche Eilanden; Zout van Kuraſſau en elders; Vleeſch en Boter uit Ierland, Negers uit Guinée, en allerley ſoort van gefabriceerde Stoffen, Huisraad en Werktuigen, uit Engeland: doch het Yzerwerk roeſt 'er, zo wel als te Suriname, zeer ligt, door de Dampigheid van de Lugt; 't welk maakt dat 'er de Uurwerken ook zelden goed gaan. Dienſtboden en Ambagtslieden zyn 'er zeer gewild, en, voor Koophandel.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

hunnen vyfjaarigen dienſt, ſommigen wel vyftentwintig of dertig Ponden Sterlings waardig.

Barbados.

De Reis derwaards is gemeenlyk van vyf of zes, en terugwaards van zes of zeven Weeken: doch de Paketbooten leggenze dikwils in een Maand af. In tyd van Oorlog komt de Madéra-Wyn, die men in Engeland drinkt, meeſt over dit Eiland, en men oordeelt denzelven beter, dan die regtſtreeks van Madéra ingevoerd wordt, als niet verſchaald zynde. Dewyl het de voornaamſte Drank is van Luiden van Vermogen, zo worden ongevaar drieduizend Pypen daar van en Spaanſche Wynen, in een Jaar, 't zy door de Barbadianen zelf, of door de Engelſche Koopvaarders, op Barbados ingebragt.

Neger. Handel.

De Planters zenden naar Guinee, Musketten, Buskruid en Wapenen, Perpetuaanen, Smeer, als ook Hoeden en andere Stoffen tot Kleeding, welken zy uit Engeland krygen: haalende daar tegen, met kleine Vaartuigen, Slaaven voor hunne Plantagiën, die een Jaarlykſe vervulling noodig hebben, van twintig of dertig Negers, voor de tweehonderd of tweehonderdenvyftig Morgen Lands: zo dat dit Eiland, volgens het Berigt van Luiden, des kundig, in de dertig Jaaren wel honderdduizend Negers bekomen heeft, en nogthans heeft men derzelver getal niet vergroot bevonden. Ook kan ik hier melden, dat in den jaare 1728, toen het Parlement onderzoek liet doen naar den Handel op Afrika, aan hetzelve is gebleeken; hoe, in, drie Jaaren tyds, het getal der Negeren, die op Barbados, Jamai-

Digitized by Google

Digitized by Google

316 Gr. 15 Min. 20 25 30 35 40 45 50 55 317 Gr. 5 Min.

15 Gr. 55 50 45 40 35 30 25 20

R. Potiche
R. Macouba
la Basse Pointe
R. Capot
la grande Ance
le Marigot
Het Suikerbrood
Baay de Ste. Marie
la Grande Riviere
les Marguerites
Mont Pelée
Vlek le Precheur
la Caravelle
Punt de la Caravelle
Baay en Haven
Haven de la Tartane
la Trinité
Gallion Rivier, Baay en Haven
Kanaal voor groote Schepen
le Loup Garou
Point a la Rose
Kanaal voor kleine Schepen
Cul de Sac Robert
Cul de Sac Francois
Cul de Sac St. Simon
Punt Vauclain
Haven van Vauclain
Pitons du Vauclain
t Vlek
Kaap Fere
Cul de Sac Marin
St. Annas Kapel
Engelsche Haven
Groote Zoutgroeven
Duyv. Haven
Zoutgroeven-Punt en Eilandjes
Pointe Varin
Tuin-Punt
Een-Oogs Punt
De Vygeboons. Haven
Lucia
St. PIERRE of Roxelane
Pitons du Carbet
le Carbet
Morne aux Bœufs
Kaap Farrage
la Case Pilote
t Gouvernement
Case des Navires
Punt Negro
t Kasteel
Baay en Haven van FORT ROYAL
Grosse Pte.
Cul de Sac
la Riv. salée
Vlek
Eil. Ramiers
Ance d'Arlet
t Vlek Diamant
De Diamant Punt en Eiland
R. Tartenson
le Lamentin
Morne rouge
Katten gat
Rotsen
Dache
14 Gr. 20 Min.

Het
Westindisch Eiland
MARTENIQUE
Volgens de nieuwste Waarneemingen in Kaart gebragt.
't Amsterdam
by I. TIRION.

Three Zeemylen of Uuren gaans.
Three Duitsche Mylen.

Verklaaring der Merktekenen.

- Een Wooning of Plantagie.
- Suikerwerken met Osfenmolens.
- Watermolens.
- Plaatsen, wier legging door Astronomische Waarneminge bepaald is.
- Batteryën.

maika en Antigua waren aangebragt, bedroeg tweeënveertigduizend; buiten en behalve die op St. Kriſtoffel, Nevis en Montſerrat. WESTINDISCHE EILANDEN.

Ten opzigt van den Uitvoer maakt de Suiker het voornaamſte der Produkten van Barbados uit. Zeker Engelſch Werk, genaamd Aanmerkingen omtrent den tegenwoordigen ſtaat der Suiker-Koloniën, heeft doen blyken, dat de Barbadiaanen, in den jaare 1730, afgeſcheept hebben twee-en twintigduizend zevenhonderd negen en zeſtig Vaten Suiker, ieder van dertien Centenaaren, en dat het ſuivere voordeel daar van, voor hun, geweeſt is, over de vierendertig duizend Ponden Sterlings of by de vier Tonnen Gouds; dewyl de Onkoſten door de Rum en Melaſſen worden goed gemaakt. In de voorgaande Eeuw, van 1656 tot 1676, werdt de Winſt, welke dit Eiland aan *Groot Brittannie* toebragt, gerekend op vier millioenen, dat is tweehonderdduizend Ponden Sterlings in 't jaar. Hier uit ziet men, hoe zeer die Handel ſedert vervallen zy. Wel is waar: de Produkten beſtaan niet alleen in Suiker, maar de anderen bedraagen niet zeer veel. Indigo wordt 'er thans zeer weinig geteeld, en het Katoen, dat 'er valt, is van weinig belang; doch van Gember hebben zy nog veel vertier. Bovendien ſcheepen zy Pokhout, Sukaaden, Citroenwater, Melaſſen, Rum en Limoenſap af, naar Engeland. *Barbados.* Produkten.

Van Barbados, dat het voornaamſte is der Engelſche Karibiſche Eilanden, gaa ik, wegens de legging, over tot MARTENIQUE, het welk, in dat opzigt, de kroon ſpant onder die MARTENIQUE.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

van Frankryk, zynde tevens het grootſte van de geheele hoop. Het legt tuſſchen de veertien en vyftien Graaden Noorder Breedte, en, Noordweſtelyk, ongevaar twintig Mylen van Barbados. De langte zal, Noordweſt en Zuidooſt, ongevaar zeſtien Uuren gaans zyn, volgens een vlakken Grond gerekend; de breedte is zeer ongelyk, en op 't meeſte maar een derde van de langte: ſommigen rekenen den omtrek op vyftig Mylen.

Martenique.

Hiſtorie.

De eerſte Volkplanting werdt hier opgeregt in den jaare 1637, door den Heer D'ENAMBUC, dien LABAT aanmerkt als den Grondveſter van alle de Franſche Koloniën op de Weſtindiſche Eilanden. Deeze bragt met zig honderd kloeke Soldaaten van St. Kriſtoffel, dat toen aan Frankryk toebehoorde, en daar mede aan Land getreeden zynde in de Zuidweſtelyke deelen, kreeg hy welhaaſt gelegenheid om daar een Fort op te regten aan de Rivier van St. Pieter. Hetzelve met Paliſſaaden en Geſchut voorzien hebbende, ſtelde hy zyn Volk te werk aan het planten van Peulvrugten, Aardappelen en Wortelen van Kaſſave, als ook van Tabak en Katoen; om dus alles te teelen wat tot Levens-onderhoud vereiſcht werdt. De trouwloosheid der Indiaanen, die beloofd hadden zig naar de Bergagtigſte deelen te begeeven, zou de Volkplanting als in haar geboorte hebben doen ſmooren; had men hun niet, door een Krygsliſt, t'onder gebragt en de Wilden, welke hun van de nabuurige Eilanden te hulp gekomen waren, verſtrooid. Dus wierdt het, in 't kort, een bloeijende Volkplanting, die, in den jaare 1638

1638 reeds uit byna agthonderd Man, bekwaam om de Wapenen te draagen, buiten en behalve de Vrouwen, Kinderen en Slaaven, beſtondt. Westindische Eilanden.

Toen de Kuſt van Brazil, in 't midden der voorgaande Eeuw, door de Nederlanders werdt verlaten, kwamen veelen der Kolonisten van daar op dit en andere Franſche Eilanden; met eenige Jooden. Zy werden 'er vriendelyk ontvangen door den Gouverneur, en ſchoon de Jeſuiten hem de inneeming van dit Volk, als Ketters zynde, geweldig poogden af te raaden; zo dat hy de eerſte vertrekken deedt; werden doch die laater kwamen, met een ander Schip, uit aanmerking, dat zy zo veel koſtbaare zaaken met zig bragten, door hem ingenomen. Hy gaf 'er een gedeelte van het Eiland aan, in het welke by de tweehonderd zig nederſloegen: hoewel de ongezondheid van 't Klimaat: het plunderen der Wilden en dooden van eenigen, de meeſte Nederlanders, zo van daar als van Guadaloupe, deedt vertrekken. Die 'er bleeven, evenwel, bouwden aanzienlyke Huizen, en haalden wel dra hunne ſchade, van 't gene zy in Brazil verlooren hadden, weder in. *Martenique.* Daar komen Nederlanders aan

Omtrent dien zelfden tyd was dit, zo wel als de andere Eilanden, in groot gevaar van de Karibaanen, die op Martenique reeds de meeſte Ingezetenen in de Boſſchen hadden doen vlugten, en den Gouverneur in zyn Huis belegerd, tot dat het Volk van eenige Hollandſche Schepen, die 'er gevallig aankwamen, de Wilden verſloeg, en hem verloſte. Zy werden vervolgens, meeſtendeels, Opſchuddingen.

uit

WESTINDISCHE EILANDEN. uit het Eiland verdreeven; zo dat de Franſchen, by het Verdrag van Vrede, dat in den jaare 1658 door hun met de Karibaanen in 't algemeen getroffen werdt, volkomen meesters wierden van Martenique, door de bezitting van het hooge Bergagtige gedeelte, alwaar de Wilden gehuisveſt waren geweeſt ſedert den jaare 1637, toen zy eerſt die van 't laage gedeelte, Baſſe-Terre genaamd, aan de Franſchen afſtonden.

Martenique.

De tegenſtribbelingen, welken de Weſtindiſche Kompagnie van Frankryk, ten opzigt van de invordering haarer Regten, ontmoette, deedt haar dit Eiland, met 's Konings Verlof, benevens St. Lucia, Grenada en de Grenadilles, in den jaare 1650, aan den Gouverneur, den Heer *Parquet*, verkoopen voor eene Somme van zeſtigduizend Livres. In 't jaar 1665 kogt de Equinoctiaale Kompagnie of die van Cayenne, met de nieuwe Weſtindiſche Kompagnie vereenigd zynde, Martenique en St. Lucia, wederom, van de Erven van den Heer Parquet, voor de Somme van tweehonderdzeventigduizend Livres, en Grenada, benevens de Grenadilles, van Monſr. *Cerillac*, voor honderdenvyfduizend Livres; ſtellende aanſtonds daar over Gouverneurs aan: maar door een Edikt van den Koning van Frankryk, in 't jaar 1674, werdt, na verſcheide Muiteryën en klagten over de knevelagtigheid der Amptenaren en de duurte van Levensmiddelen, de gezegde nieuwe Kompagnie vernietigd en de Antilles hereenigd met de Domeinen van de Kroon.

Vyandlyke Aan- In 't laatſtgemelde Jaar werdt Martenique door

door een Staatſche Vloot, onder den Admiraal DE RUITER, aangetaſt, doch men verdedigde zig, van de zyde der Franſchen, met zo veel dapperheid, dat hy afgeweezen werdt. Omtrent twintig Jaaren daarna deeden de Engelſchen, met hulp der Barbadiaanen, ecnen Aanval op dit Eiland, welke van meer gevolg was. Door vyftienhonderd Man, die zy aan Land zetten, werden de meeſte Huizen en Plantagiën op het Zuidooſtend, aan den Inham die *Cul de Sac* geheten wordt, vernield: zo ook aan de Baay van de Kaap, die men de *Diamant* noemt: maar in het aantasten van de Veſting St. Pierre bezweeken zy, en toogen eindelyk met de Vloot weder terug naar Barbados. LABAT zegt, dat deeze Onderneeming den Engelſchen wel driehonderd Gevangenen, benevens een groot getal Deſerteurs, en vyf of zes honderd dooden, gekoſt heeft. Ik heb van den uitſlag, zo wel als van de onlangſe Verovering van Martenique, door de Engelſchen van Barbados, en hoe het by de laatſte Vrede, in 't jaar 1763, aan Frankryk weder terug gegeven is, reeds melding gemaakt.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.* vallen en Verovering door de Engelſchen.

Martenique beroemde zig, boven de meesten der Karibiſche Eilanden, van geen Orkaanen onderhevig, en dus in ſtaat te zyn om de anderen, wanneer de Oogſt om dergelyke redenen niet ſlaagt, met Levensmiddelen te voorzien. Het heeft evenwel, van tyd tot tyd, niet minder Rampen ondergaan door zwaare Aardbeevingen. Zulk eene ontſtondt 'er den 29 Oktober des jaars 1727, die elf Uuren lang met weinig vermindering

Rampen.

of

WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

of tuſſchenpoozing aanhieldt, en nog verſcheide Dagen daarna gevoeld werdt. De helft der Veſting van St. Pierre was daar door omver geworpen; een Berg gezonken en een andere Berg in tweeën geſpleeten, zo dat die een grooten Stroom van Water uitgaf: ook waren meer dan tweehonderd Suikermolens door de Schokkingen vernield: om nu niet te ſpreeken van de Kerken, Kloofters en Gebouwen, en het ſneuvelen van veele Ingezetenen.

Verwoeſting door een onlangſe Aardbeeving.

Een ſchrikkelyke verwoeſting onderging dit Eiland in het voorgaande Jaar 1766, zo door een geweldigen Orkaan als door aanhoudende Aardbeevingen. Den 13 Auguſtus, 's avonds te tien Uuren, verhief zig de Wind, uit den Noordweſten, zo geweldig, dat in die nagt de meeſte Gebouwen, Suikerwerken en andere Fabricken, ja de Kerken en genoegzaam alle Huizen ten platten Lande, omver geworpen, de Boomen uit den Grond gerukt en de Plantagiën, benevens de Bouwlanden, t'eenemaal verwoeſt werden. Een groot getal der Ingezetenen, zo Blanken als Zwarten, werden onder de Puinhoopen bedolven. De Schepen en kleine Vaartuigen, die op de Reede lagen, of digt by het Eiland op Zee waren, werden tegen de Kuſt aan ſtukken geſmeeten; terwyl verſcheide andere met man en muis vergingen. In de Haven zelfs, van 't Fort Royal, alwaar de Koopvaardyſchepen den Winter moeten doorbrengen, werden vyfentwintig van dezelven op Strand geworpen: doch men bragt het, door een vaardige hulp, zo verre, dat de meeſten weder vlot zyn geraakt. Van de Huizen, die nog zyn blyven ſtaan, waren de

Digitized by Google

de Daken weg geslagen en men hadt niets in voorraad om die wederom te dekken; zynde zelfs het Riet door den Wind vernield. Het Noordelykste gedeelte des Eilands, dat men Cabes-Terre noemt, hadt het meeste geleeden; het laage gedeelte of Basse-Terre, was, wat de Gebouwen aanging, minder verwoest; doch de schade aan Plantagiën en Veldvrugten was algemeen. Men rekende dat wel anderhalfhonderd Koopvaardy-Schepen, die hier en daar aan het Eiland lagen, waar onder by de veertig Engelsche, benevens wel tweehonderd Booten en Barken, door deezen Orkaan verbryzeld waren. WESTINDISCHE EILANDEN. Martenique.

Deeze Ramp heeft, zo 't schynt, Martenique meest alleen getroffen, en is zo algemeen niet geweest als die van de Maand Juny des zelfden Jaars, door welke Jamaika en Kuba grootelyks zyn beschadigd: want op de Zuidelykslen der Karibische Eilanden heeft men 'er weinig of niets van vernomen, en op Guadaloupe zelfs is de schade zeer gering geweest: terwyl op Martenique, volgens laater berigten, in 't laatste des voorleeden Jaars de Aardbeevingen nog niet waren opgehouden.

Voor deeze verwoesting was dit Eiland, zonder uitzondering, de vermogendste en bloeijendste Volkplanting der Franschen in de Westindiën. Eer het door de Engelschen veroverd was, rekende men, dat het tienduizend Man, blanken, in de Wapenen kon brengen, benevens veertig of vyftigduizend Negers of Slaaven, door het geheele Eiland op de Plantagiën verstrooid. Men heeft 'er de fraaiste Ha- Gesteldheid.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

Havens in de Antilles, en daar tuſſchen zyn uitſteekende Kaapen van hoog Land; zo dat het Eiland zig, voor die uit Zee aankomen, van verre als drie Bergen vertoont. Het hooge gedeelte, dat men Cabes-Terre noemt, zynde het Noordooſtelyke of aan de Windzyde, is van veele Rivieren doorſneeden, die hetzelve zeer bekwaam maaken tot Weidlanden: het laage gedeelte of Baſſe-Terre, aan de Zuidzyde, beſtaat meeſtendeels uit een Grond van grof Zand, welke, hoewel het Regenwater ſchielyk inzwelgende en dus droog wordende, nogthans de uitwerking behoudt: zo dat haare friſchheid langer duurt dan in een vaſter Grond, terwyl het gene 'er in geplant wordt de Wortelen beter kan uitſpreiden en dieper ſchieten of ook zwaarder Wortel maaken. Men vindt 'er zeer vrugtbaare Tabaks-Landen, en tuſſchen de Valeijen en laage Landsdouwen zyn hier en daar hooge Landen, rykelyk bevolkt.

Verdeeling.

Martenique was verdeeld in drie Kwartieren; naamelyk dat der Dominikaanen, Jeſuiten en Kapucynen. Het eerſtgemelde beſloeg de Noordzyde des Eilands, en bevatte tien Parochiën aan de Zeekuſt, in dat gedeelte welk men Cabes-Terre noemt, zig uitſtrekkende, van den Weſthoek af, tot byna aan den Ooſthoek toe. In dit Kwartier was begreepen de Inham van het Vlek *la Trinity*, benevens de Kreeken of Haventjes genaamd *Cul de Sac St. Robert* en *Cul de Sac St. François*. Het Kwartier der Jeſuiten bevatte maar vier Parochiën; doch in het rykſte deel des Eilands: te weeten aan de Zuidweſtzyde of

in

Digitized by Google

in Baſſe-Terre: zynde het Fort of Kaſteel van *St. Pierre* onder hun beſtuur geweeſt. Dat der Kapucynen beſloeg het Zuidooſt-end, en ſtrekte zig dus uit over de Baay en Haven van *Fort Royal*, als ook over een andere Haven, die *Cul de Sac Marin* genoemd wordt. Hier in bevonden zig zeven, en dus op het geheele Eiland, een en twintig Parochiën. WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

De Hoofdplaats des Eilands legt aan de Weſtzyde, en voert den naam van *St. Pierre* of St. Pieter, naar een' Fort, dat aldaar gebouwd werdt in den jaare 1665, zegt LABAT: veeleer om de menigvuldige Muiteryën der Ingezetenen tegen de nieuwe Weſtindiſche Kompagnie te bedwingen, dan om den Vyand af te weeren. Het is een lang Vierkant, met de eene zyde digt tegen den Oever aan: langs een andere zyde ſtroomt de Rivier, en daar is het beplant met Kanon, om de Reede te beſtryken, hebbende zyne Hoofdpoort naar het Ooſten. De Rivier, weleer genaamd *Roxelane*, voert nu den naam van St. Pieters of Rivier van het Fort. Een groot gebrek, egter, van dit Fort is, dat het aan alle kanten hooger Land heeft, en dus overal beheerſcht wordt, uitgenomen van de Zeezyde. Daar heeft het een Terras, met twee Wagthuisjes op de hoeken en agt Schietgaten voor Kanon. Aan den Landkant zyn twee groote Toorens op de twee enden van een Muur, die vyfendertig Vademen in Front heeft, en in het midden een Terras, het welk de Parade en het Vlek beheerſcht. Het Fort heeft Muuren van vier en een half Voet dik, en Borſtweeringen van Steen; doch geen Graft ST. PIERRE.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

noch Bedekten Weg, zynde de Poorten alleen met ſterke Paliſſaaden omheind.

Het Vlek.

Het Vlek is met het Fort te ſamengevoegd, door het Plein, genaamd de Parade, van driehonderd Voeten in 't vierkant, met Huizen bezet aan de drie andere zyden, tuſſchen welken vyf Straaten haaren uitloop hebben op het Plein. LABAT zegt, dat menze in drie Kwartieren verdeelt, bevattende, toen hy 'er zig bevondt, omtrent vierentwintighonderd Kommunicanten, buiten de Negers en Kinderen. De Parochie-Kerk van St. Pieter, die door de Jeſuiten bediend werdt, was honderdtwintig Voeten lang en hadt twee Kapellen; met een Hardſteenen Voorgevel van de Doriſche Orde. In deeze Parochie waren de Huizen van den Intendant en Gouverneur, dat van den Raad, de Gevangenis, Magazynen, Kantooren van 's Konings Regten en de Woonhuizen der voornaamſte Kooplieden. De Kerk van een Kwartier, genaamd *de l'Anchorage*, om dat men 'er de beſte Ankerplaats heeft, in het Zuidelykſte deel van 't Vlek, wordt bediend door Jakobyner Monniken. Zy is ook van Steen; met een zeer eenvoudigen Voorgevel, en negentig Voeten hoog, hebbende twee Kapellen. Hier hebben de Zee-Officieren hun Geſtoelten en Graſplaatſen bekomen, om dat de Kerk door hulp van Zeevaarend Volk geſtigt is. Zy ſtaat in 't midden van een Kerkhof, van 't welke een ſierlyke Laan is van Oranjeboomen naar het Jakobyner Klooſter; daar twee anderen kruislings door heen loopen, van meer dan tweehonderd Roeden lang. By het Klooſter is een

Digitized by Google

een Hof, beplant met Chinaas-Appelen-, Dadel-, Abrikoozen-, Peeren- en andere Boomen. Niet ver van des Gouverneurs Huis ſtondt het Kollegie der Jeſuiten, van Marmer en Hardſteen, hebbende een fraay uitzigt over een vermaakelyke Rivier, in verrukkelyke Tuinen vol van keurlyke Bloemen en Vrugten gehad, en in een Wyngaard, die een goede veelheid Wyn uitleverde. Nu honderd Jaar geleeden werdt een Hospitaal, voor de Armen en Kranken, by dit Vlek gebouwd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

Op agt Uuren gaans rekent men den Togt, van Fort St. Pierre naar het Jakobyner Klooster in Cabes-Terre. Onder weg ontmoet men een Kakau-Plantagie en eenige Suikerwerken, die eertyds toebehoorden aan een Jood, genaamd *Benjamin d'Acoſta*, door wien een zeer zwaare Handel gedreeven werdt met de Spanjaarden, Engelſchen en Nederlanders. Hy meende zig zelf te beveiligen, door eenige Lieden van 't grootſte Aanzien op het Eiland voor zyne Deelgenooten aan te neemen, en dit Landgoed op hunnen naam te koopen: maar de Franſche Weſtindiſche Kompagnie, vreezende dat deeze Handel den hunnen mogt benadeelen, wiſt een Order te krygen van het Hof, om hem van dit Eiland te verbannen; waarna zyne Deelgenooten geen zwaarigheid maakten, om hem in 't hembd te zetten. Na de Vrede van Ryswyk verkreegen wel zyne Erfgenaamen en andere Krediteuren, Verlof van den Koning om, op de Eilanden, het gene men hun verſchuldigd was wederom te eiſchen; maar voerden even zo weinig uit als een Hollandſch Agent, die op Martenique

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

kwam om een groote Schuld in te vorderen, wegens het gene men de Ingezetenen verſtrekt en opgeſchooten hadt, by den eerſten aanleg van de Volkplanting. Op de zyden van deeze Kakau-Plantagiën is een dubbele ry Oranjeboomen, en aan het end dat gene, welk men de Schans van Martenique noemt, alwaar, in 't geval van aanranding, Vrouwen, Kinderen, Vee en Bouwlanden, een bekwaame beſchutting en goed verblyf kunnen vinden, in de Velden die daar agter gelegen zyn.

FORT ROYAL.

FORT ROYAL is een Zeeplaats, die in rang aan St. Pierre volgt, op Martenique. Zy legt ook aan de Zuidooſtzyde des Eilands, dat is in het gedeelte, welk Baſſe-Terre genoemd wordt. De afſtand wordt te Lande op zeven, te Water op negen Mylen gerekend; doch de eerſtgemelde is zo ongemakkelyk en gevaarlyk, dat de meeſten dien Togt liever te Water doen, neemende dan een Kanoo, welke zy voor een Kroon de Man of zes Kroonen in 't geheel, hebben. Het Fort, dat men 'er heeft, is van Aarde, aan alle zyden van de Zee omringd, uitgenomen daar het, door een ſmalle ſtrook Lands, aan de Vaſte Wal gehegt wordt. Het Vlek heeft reguliere Straaten, doch is op Welzand gegrondveſt. De Parochie-Kerk, die de langte van honderddertig, de breedte van dertig Voeten heeft, behoort aan de Kapucynen. Door een zwaaren Brand, in Mey des voorleeden jaars 1766, is Fort Royal meeſtendeels in de aſch gelegd.

Roberts-Baay.

Aan de Noordweſtzyde heeft Martenique een

Digitized by Google

een grooten Inham, genaamd *Cul de Sac Robert* of Roberts-Baay, zynde bykans twee Mylen diep. Dezelve heeft, voor haaren Mond, kleine Eilandjes, die, door de kragt der Golven te breeken, deeze Baay veiliger maaken voor de Scheepvaart. Het is, inderdaad, een der fraaiſte natuurlyke Havens, welke men zig verbeelden kan: in ſtaat zynde om een Vloot, hoe groot ook, te bergen, en dit zo bekwaamelyk, dat de grootſte Schepen 'er, op veele plaatſen zo digt tegen de Wal aan kunnen leggen, dat men 'er over een Plank uit kan komen. Het Vlek, aan deeze Baay, is door den gemelden Orkaan grootendeels verwoeſt. *Westindische Eilanden. Martenique.*

De Haven van *la Trinité* of de Drieëenheid, is een andere groote Baay, in het Noordelykſte des Eilands. Zy is ruimer dan die van Robert, doch naar 't Noorden open; hoewel zy gedeeltelyk door een uithoek des Lands, waarop het Fort legt, beveiligd wordt. Op den Ooſthoek, genaamd Punt *Caravelle*, loopt een Keten Rotſen in Zee, die 't geweld van den Stroom breeken, zynde met laag Water zigtbaar. Men heeft, naamelyk, aan de Karibiſche Eilanden, gewoone Tyën van anderhalf en met Nieuw- of Volle Maan van twee Voeten en daar boven. Het Vlek is een plaats van Negotie en welvaarende, aangezien 'er veel vermogende Kooplieden, als ook de Luitenant-Gouverneur van geheel Cabes Terre, hunne Woonplaats hebben. Ook is 'er veel Scheepvaart op hetzelve, inzonderheid van Nantes; dewyl men 'er de Laadingen van Europeaanſche Waaren zeer ſpoedig kwyt kan raaken: want de Ingezetenen wil- *Haven van Trinité.*

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Martenique.

len zig liever dus daar van voorzien, dan het benoodigde te moeten haalen van Fort St. Pierre. Ook hebben de Schepen, die hier van daan gaan, veel voordeel in de Zeilagie, dat zy zo ver ten Noordooſten zyn, en dus wel driehonderd Mylen kunnen uitwinnen, by of zy den weg van St. Domingo en Porto Rico kwamen. Een menigte van Kakau, Suiker, Katoen; wordt hier en in de nabuurſchap gewonnen.

Het Noordelyk gedeelte des Eilands, dat onder de Parochie van *Trinité* behoort, en den geheelen omtrek om, van St. Pierre af tot aan Cul de Sac Robert, heeft, door den gemelden Orkaan van Auguſtus des voorleeden Jaars, wel het allermeeſt geleeden. Van dat Vlek lag meer dan de helft ter neer, en van de Huizen, die ſtaande gebleeven waren, hadt de Wind alle de Daken afgeſtroopt. Alle de Schepen, die daar op de Reede gelegen hadden, waren geſtrand; zeventien of agttien in getal. Van de Ingezetenen waren honderdtagtig Menſchen om 't leven geraakt en tweehonderdveertig gekwetſt. Hier uit blykt dan, dat die Baay niet altoos een veilige toevlugt is in het Orkaanen-Saizoen; daar menze voor gehouden heeft.

Dorpen en Gehugten.

De aanmerkelykſte Rivier des Eilands is de *Capot*, die gemeenlyk eene breedte heeft van vyftig of zeſtig Voeten, doch niet meer dan twee of drie Voeten diepte, met zeer helder Water. Hier begint de Parochie van *Baſſepoint*, en het Land van daar tot de groote Rivier, welke die van *Macouba* affcheidt van de Parochie genaamd de Prediker, is de ſchoon-

Digitized by Google

schoonste, beste en veiligste Landstreek op het geheele Eiland. De Wooningen zyn 'er altemaal van elkander gescheiden door kleine Riviertjes of Greppels, welke de afstrooming des Waters van de Bergen maakt. *Carbet*, weleer het grootste en voornaamste Dorp der Karibaanen geweest, die waarschynlyk daar van hunnen naam hebben, dat zy in zulke Dorpen woonden: heeft nog de gedagtenis van die Natie op Martenique behouden. De beste en veiligste Haven des Eilands, aan de laage zyde, is tusschen dit Dorp en Fort St. Pierre. WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

Op Martenique heeft de Gouverneur Generaal en Intendant van alle de Fransche Eilanden in de Westindiën zyn verblyf. Ook is 'er de zetel van den Souvereinen Raad, wiens Regtsgebied zig niet alleen over de Karibische Eilanden, maar ook over de Fransche Volkplantingen op St. Domingo en Tortuga uitstrekt. De Leden van deezen Raad zyn; de Gouverneur en Intendant zo even gemeld, de byzondere Gouverneur van het Eiland, twaalf Raadsheeren, een algemeene Prokureur en 's Konings Stedehouder. De Raad houdt in twee Maanden eens Zitdag, en velt een Slotvonnis over alle zaaken die 'er ter eerster instantie voor gebragt, als ook over de genen, die 'er by Appél van de Vonnissen der Koninglyke Regters voor betrokken worden. De Gouverneur Generaal heeft de Voorzitting, en in zyn afwezen de Intendant, die, of in zyn afwezen de oudste Raadsheer, de Stemmen opneemt, ja, als de Gouverneur Generaal afwezig is, het Vonnis strykt. Regeering.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

Deeze Raadsheeren koopen hunne Ampten niet, maar krygen ze door verdienſten of aanbeveeling. Zy trekken geen Wedde, maar zyn alleen vry van Hoofdgeld voor twaalf van hunne Negers met eenige weinige geringe voordeelen; des die Bedieningen meer Eershalve dan om profyt gezogt worden. Hier zyn twee Stedehouders van den Koning, de een over Baſſe-Terre, de ander over Cabes-Terre.

Wedden des Gouverneurs.

De Wedden van den Gouverneur-Generaal, Luitenant-Gouverneur en Intendant, worden door de Theſaurie van Frankryk goedgedaan. De Gouverneurs van Martenique en Guadaloupe hebben zeſtigduizend, Ponden Suiker, die hun betaald wordt tegen vier en een half Livre het Honderd Pond, op de Eilanden, en duizend Kroonen Gagie in Frankryk. Des Konings Stedehouders hebben twintigduizend Ponden of tweehonderd Kwintaalen Suiker, en vyfhonderd Livres Gagie. Des Konings Regters op de twee Eilanden, des Konings Prokureurs en de Uitvoerders der Justitie, hebben ieder twaalfduizend Ponden Suiker.

Koninglyke Domeinen.

Het Domein van den Koning op deeze Eilanden beſtaat in het Hoofdgeld, dat betaald wordt van alle Blanken of vrye Negers, die gehuurde Dienaars of Slaaven zyn, van veertien tot zeſtig Jaaren oud. Dit Regt is een Centner of honderd Pond grove Suiker in 't Jaar, voor de genen die Suiker maaken, of van zes Livres voor de genen die niet in de Manufaktuur gebruikt worden. De Meesters betaalen het voor hunne Huisgenooten,

't zy

Digitized by Google

't zy gehuurde Dienaars of Slaaven. Een tenhonderd wordt gegeven van al de Suiker die men 'er aflevert, voor de vryheid van die t'huis te weegen. Alle Koopmanſchap, die op de Eilanden komt, betaalt ook één tenhonderd in Geld: maar dit is alleen tot Proviſiën bepaald: want van de verbeurde Goederen en Boeten komt een derde aan't Koninglyke Domein. WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

Men merkt aan, dat Martenique veel Volkryker geworden is, na dat Lodewyk de XIV. een groot getal van zyne Proteſtantſche Onderdaanen derwaards tot Slaaven hadt doen overvoeren. Dewyl ook ver het grootſte deel der Franſche Schepen, die op Amerika handelen, hier aankomen om ververſching in te neemen; zo gebeurt het dikwils dat geheele Familiën, die naar andere Eilanden meenden te gaan, aldaar aan Land treeden en blyven. De Lugtsgeſteldheid is 'er niet onaangenaam, hoewel men 'er aan dergelyke laſtige Inſekten, die tuſſchen Huid en Vleeſch inbooren, aldaar vermenigvuldigen en een ſchrikkelyke Jeukt veroorzaaken, onderhevig is, als in Suriname. Men wil ook dat die gevaarlyke Ziekte, genaamd *Mal de Siam* of *Vomito Priéto*, welke thans in de Spaanſche Weſtindiën zodanig woedt *, op dit Eiland haaren aanvang heeft genomen. Dezelve was aldaar overgebragt door een Franſch Schip, dat van Siam terugkwam met de overblyfzels van twee Franſche Volkplantingen, daar mede beſmet. Immers die Ziekte ſpeelde in de Franſche Eilanden zeer den baas, toen Volkryheid.

* Zie 't I. Deel, bl. 359.

WESTINDISCHE EILANDEN.

LABAT zig, in 't voorſte deezer Eeuw, aldaar bevondt.

Martenique.

Deeze Autheur ſpreekt bovendien van zekere Dolheid, welke diestyds heerſchte onder de Ingezetenen van Martenique. Veel Menſchen, zegt hy, daar mede bevangen, liepen als Gekken langs de Straaten en Wegen; ſommigen ſprongen in 't Water, en verdronken zig; anderen klauterden by de Boomen op en dan, uit de toppen in de Lugt willende vliegen, vielen zy op den Grond dood. Geen Koorts of eenig teken van Ziekte hadt daar by plaats: ja, door vaſt te zetten en kaſtyden, werden veelen van die Dolheid geneezen. Hier op volgde de Kinderziekte, die doodelyk was voor de Negers, gelyk dezelve voorheen geweeſt was voor veele van de blanke Vrouwsperſoonen. Nogthans, zeggen eenigen, dat zig, in 't jaar 1700, wel vyftienduizend Franſchen op dit Eiland bevonden, buiten en behalve de Negers die gebruikt werden in de Manufaktuuren van Tabak en Suiker, en de Karibaanen, welken onder de Franſchen leeven, zonder dat men hun toeſtaat byzondere Dorpen of Samenwooningen te hebben, op dat zy niet met elkander tegen hun aanſpannen mogten.

Koophandel.

Gewoonlyk wordt op Martenique een zwaare Koophandel gedreeven. Men zag 'er, voor den laatſten Orkaan, dikwils tagtig, ja honderd Schepen te gelyk, in Laading leggen. Als 't Oorlog is hebben de Ingezetenen van dit Eiland, in het voordeel der Kaaperyën, ook rykelyk hun aandeel. Bovendien werden, van de

Digitized by Google

de Engelſchen, hun allerley Materiaalen, tot de Manufaktuuren, ter ſluik toegevoerd, die daar voor niet dan Proviſiën terug bekwaamen. De Tabakplantery plagt 'er, weleer, meeſt te bloeijen, doch naderhand heeft men zig ſterk op de Suiker-Plantagiën toegelegd, zodanig dat in de laatſte tyd, jaarlyks, wel tienduizend Okshoofden Suiker van Martenique naar Europa zyn overgebragt: om nu niet van de Koffy, Indigo, Kakau, en andere Produkten, te ſpreeken. WESTINDISCHE EILANDEN. *Martenique.*

Van Martenique gaa ik over tot GUADALOUPE, oneigentlyk *Guardeloupe* genaamd, dat twintig Mylen ten Noordweſten van hetzelve legt. Men zegt, dat het dien naam van COLUMBUS kreeg, om dat deszelfs Gebergten veel naar die van Guadaloupe in Spanje geleeken. Het kan ook geweeſt zyn, om dat men 'er zo veel overvloed heeft van goed Water. De Karibaanen noemden het *Karukera* of *Carriceura*. Toen hy hier eerſt landde, werden de Spanjaarden van hun met een Hagelbuy van Pylen begroet; doch zy verdreeven de Wilden wel haaſt met hun Schietgeweer en plunderden toen derzelver Huizen, die zy beter geſchikt en met meer Voorraad gevuld vonden, dan elders op de Weſtindiſche Eilanden. Daar was veel Honig en Waſch, verſcheiderley Vrugten en Speceryën, Katoen geſponnen en ongeſponnen: ook vondt men 'er Weefgetouwen, Yzerwerk en andere Gereedſchappen. GUADALOUPE.

Guadaloupe wordt gerekend het grootſte en een der fraaiſten te zyn van de Franſche Eilanden onder de Caribes. Pater DU TERTRE geeft Zoute Rivier.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

geeft 'er eenen omtrek aan van byna honderd Mylen. Ik kan egter niet zien, dat het, wat de Oppervlakte aangaat, veel grooter dan Martenique zy. Het is in tweeën verdeeld door een Kanaal, genaamd de *Zoute Rivier*, die alleen met Kanoos of Schuiten vaarbaar is. Deeze loopt wederzyds uit in een Baay of Inham, waar van men de Noordelykſte en grootſte *le grand*, de Zuidelykſte en kleinſte *le petit Cul de Sac* noemt. Het Noordooſtelyk deel des Eilands voert den naam van *Grande Terre*, hoewel het weezentlyk byna even groot is als het Zuidweſtelyke deel, dat men eigentlyk Guadaloupe noemt. Dit laatſte wordt, even als Martinique, in *Cabes Terre* en *Baſſe Terre* onderſcheiden door een ry van Bergen; zynde Cabes Terre het Weſtelyke en Baſſe Terre het Ooſtelykſte deel. Volgens ROBBE is Grande Terre vyftig Mylen van omtrek en Guadaloupe vyfenveertig Mylen.

LABAT zegt, dat de Franſchen het gedeelte, genaamd Grande Terre, in 't jaar 1696 genoodzaakt waren te verlaaten, uit hoofde van de menigvuldige invallen en ſtrooperyën der Engelſchen, van Antigua en Montſerrat. Bovendien is dit gedeelte ontbloot van verſch Water, 't welk men zo overvloedig vindt in het andere, dat 'er genoeg is om de nabuurige Eilanden te voorzien. Hy geeft aan het laatſte eenen omtrek van vyfendertig en aan de twee Eilanden te ſamen van negentig Mylen of daar omtrent. De Zoute Rivier, zegt hy, is omtrent vyftig Toiſes, of vyfentwintig Roeden breed, aan haaren Mond, by den grooten Inham; van waar zy naauwer wordt,

Digitized by Google

werdt; zo dat zy, op ſommige plaatſen, niet meer dan negentig Voeten haalt. Haar diepte is ook ongelyk, kunnende 'er, op ſommige plaatſen, een Schip in vloten. Het is een heldere Rivier, omtrent twee Mylen lang, ten grootſten deele met Mangles fraay beſchaduwd. WESTIN-DISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

De eerſte Volkplanting der Franſchen kwam op dit Eiland, in 't jaar 1635, als by geval aan, met een Kommiſſie van de algemeene Kompagnie te Parys, om zig aldaar, op Dominica of Martenique, neder te zetten. De Heer *d'Olive*, hunne Bevelhebber, deedt een klein Fort maaken, het welk hy Fort St. Pierre noemde, om dat door hem van het Eiland bezit genomen was op St. Pieters avond. De Wilden, die van binnenslands kwamen, uit nieuwsgierigheid, werden vriendelyk ontvangen, en hielpen de Franſchen, voor eenige Geſchenken, aan het bouwen van hunne Hutten, voorziende hun van den Maniok-Wortel, om Brood te maaken; als ook van eenig Zaad om Tabak en Katoen te teelen, en verſcheide ſoort van Erwten; zy leerden hun het maaken van Kanoos om te viſſchen, en het bemagtigen van de *Schildpadden en Lamantins*. Om kort te gaan, de vriendſchap der Indiaanen was van den grootſten dienſt voor de Volkplanting, zonder welke de Franſchen door Hongersnood zouden vergaan zyn, als hebbende maar weinig Voorraad mede gebragt uit het Vaderland. Door ſlegt beſtuur, evenwel, kwam hun dit laatſte over: zo dat de Volkplanting, in weinige Jaaren, byna te niet raakte: te meer, dewyl men in onmin Hiſtorie.

go-

WESTINDISCHE EILANDEN.

gekomen was met de Wilden, die alle middelen aanwendden om de Franſchen te verdelgen.

Cuadaloupe.

In den jaare 1640 werdt de Heer *Aubert* door de Weſtindiſche Kompagnie van Frankryk aangeſteld tot Gouverneur van deeze Volkplanting, en maakte, zo ROCHEFORT verhaalt, een Vrede met de Karibaanen, die van beide zyden ongeſchonden werdt gehouden, zo lang zyne Regeering duurde. De Wilden handelden, in alle Vryheid, met de Franſchen, die hun voorzagen van Bylen, Wiggen, Meſſen, Haaken en andere Gereedſchappen; waar tegen zy van hun allerley Wildbraad en Viſch in ruiling kreegen. Dus kon men de Karibaanen aanmerken als de Proviandeurs van de Franſchen, en deeze als Leermeeſters der Wilden: des de geregeldheid op het geheele Eiland ingevoerd werdt, met de ruſte en overvloed; waar van het gerugt een groot getal Familiën uit Europa derwaards overkomen deedt.

Deezen uitmuntenden Gouverneur werdt niettemin de voet geligt door den Heer *Houel*, een der Leden van de Weſtindiſche Kompagnie, die hem derwaards afvaardigde in 't jaar 1642, om naar den toeſtand van het Eiland onderzoek te doen, en hem het volgende Jaar weder heen zondt als Gouverneur. Hy bleef 'er omtrent tien Jaaren, en zeilde toen naar Frankryk, laatende het Eiland, dat vol tweedragt en misnoegen was, onder 't beſtuur van zynen Broeder en Neef, die, evenwel, hetzelve in een zo goeden ſtaat van verdediging bragten, dat de Major-Generaal

Pen,

Digitized by Google

Pen, die omtrent deezen tyd met een Engelſche Oorlogsvloot in die Wateren kwam, niet raadzaam vondt hetzelve aan te taſten. WESTINDISCHE EILANDEN.

Middelerwyl wierdt Guadaloupe aan verſcheide Rampen, van een andere natuur, onderhevig. In vyftien Maanden tyds ontſtonden 'er wel drie Orkaanen, waar van de laatſte zo verſchrikkelyk was, dat de Volkplanting uitgeroeid zou zyn geweeſt, indien men 'er, van de andere Eilanden, geen toevoer gekreegen had: want alle Gewaſſen en Vrugten waren vernield. Na den Orkaan bleef in de Lugt nog zulk een broeijing, dat het Eiland grimmelde van Ongediert, die het overgebleeven Loof af-aaten. In 't jaar 1656 maakten de Slaaven een gevaarlyken Opſtand, en vervolgens ontſtonden 'er geweldige oneenigheden, tuſſchen den Ouden Gouverneur en de genen die, in zyn afweezen, het Eiland beſtuurd hadden: tot dat, in 't jaar 1660, een algemeene Vrede in de Antilliſche Eilanden geſlooten werdt, tuſſchen de Franſchen, Engelſchen en Karibaanen. *Guadaloupe.* Rampen.

De Franſche Weſtindiſche Kompagnie, opgeregt door den Kardinaal DE RICHELIEU, diep in ſchulden geraakt zynde, hadt Guadaloupe, benevens de Eilanden Deſirada, Xaintes en Marigalante, in den jaare 1640, verkogt aan den Heer *de Boiſſeret*, en de Koning zelf benaaſte die in den jaare 1664, door den Eigenaaren de Onkoſten te vergoeden, die zy aan de verbetering hadden beſteed. Des trokken, in July van dat Jaar, 's Koninge Troepen in het Fort van Baſſe Terre, en de Heer *du Lion* werdt tot eerſten Gouverneur van

WESTINDISCHE EILANDEN.

van ſzyne Majeſteit over Guadaloupe aangeſteld.

Guadaloupe.

In den jaare 1677 nam een Engelſch Esquader vyf Hollandſche Koopvaardyſchepen in een Haven van dit Eiland, en plunderde eenige Plantagiën der Franſchen in het gedeelte dat men Grande Terre noemt. In Februari 1691, deedt Generaal *Codrington* eenige Troepen aan Land treeden in een Baay aan de Weſtzyde van Guadaloupe, en, na een ſcherpe ontmoeting met een Corps Franſchen, trok hy voort, verbrandende de Stad Baſſeterre. Ook hadt hy reeds twee ſterke Forten, in de nabuurſchap, begonnen aan te tasten, maar, op aannadering van een Vloot met Hulptroepen van Martenique, werden de Engelſche Troepen in alle haaſt ingeſcheept, en naar Barbados terug gezonden.

Vyandlyke Aanrandingen.

Een nieuwe Onderneeming der Engelſchen, op Guadaloupe, in 't voorſte deezer Eeuw, viel niet gelukkiger voor hun uit. Den 12 Maart 1703, werdt het Eiland aangetaſt door eenige Landtroepen uit de Volkplantingen, onder den Generaal *Codrington*, met byſtand van een Vloot, onder Kommandeur *Walker*. Groote verwoeſtingen werden door hun, diestyds, op dat Eiland aangeregt, en de Franſchen, die het Fort en Kaſteel van Baſſeterre tot den 3 April verdedigd hadden, waren toen genoodzaakt hetzelve in de Lugt te laaten vliegen, neemende de wyk in het Gebergte. Maar onder de Engelſchen rees zo veel misverſtand, dat zy, toen het Eiland, om zo te ſpreeken, geheel veroverd was, 't beſluit namen om weder af te trekken; neemende met

ſhet zig, het geen hun beſt aanſtondt. Pater LABAT, die deeze Verwoeſting van Guadaloupe heeft bygewoond, zegt dat de Engelſchen vier Kerken en vier Kapellen, negen en twintig Suikerwerken, verſcheide Woningen, Gehugten en Vlekken, vyf of zes Konventen of Kloosters, aan de vlammen opgeofferd, en alleenlyk de Kerk der Kapucynen, benevens die der Jeſuiten, overgelaten hadden. Zy waren, zegt hy, agt Weeken op het Eiland, en hadden, volgens het gene hem door een Ierſch Katholyk Overlooper verhaald werdt, duizend Dooden, en byna zo veel Man door Ziekte, Sterfte, Deſertie of Gevangenſchap verlooren; daar de Franſchen, volgens den zelfden Zendeling, in al dien tyd niet meer dan zevenentwintig Dooden hadden en omtrent vyftig Gekwetſten. WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

De Verovering van Guadaloupe door de Engelſchen, nu ruim negen Jaaren geleeden, heeft hun ongelooflyke moeite gekoſt. Want offchoon wel het Vlek Baſſe Terre en het naby gelegen Kaſteel, ſpoedig, door het Geſchut van het Esquader bemagtigd werden, was dit ſlegts een ſtap tot de geheele Verovering van het Eiland, dat een hand vol Volks voet voor voet kon verdedigen. De Gouverneur, immers, met omtrent tweeduizend van de Ingezetenen en gewapende Negers, begaven zig en hielden ſtand in de ſterke Paſſagiën der Gebergten, inzonderheid ééne, genaamd de Ezels Rug, die men voor onwinbaar hieldt, zynde de eenigſte toegang naar Cabes Terre, het beſte deel van Guadaloupe. Aldaar verzamelden zy zig en gaven voor, *Verovering door de Engelſchen.*

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Guadaloupe.

het Eiland tot het uiterſte te willen verdedigen. Dit deedt dan, na veele vrugtelooze onderneemingen en toevallige tegenſpoeden, de Engelſchen het beſluit neemen, om Grande Terre aan te taſten, waar door zy gelegenheid kreegen om ook het gedeelte, genaamd Cabes Terre, te veroveren, en dus was dan eindelyk de Franſche Gouverneur genoodzaakt tot de Overgave van Guadaloupe, benevens de Eilanden Deſeada, en Xaintes, by Verdrag, in handen der Engelſchen, op den 1 Mey des jaars 1759.

Na dat de Kroon van Frankryk dit Eiland onder haare onmiddelyke beſtuuring hadt genomen, was hetzelve, buiten vergelyking, de voordeeligſte Volkplanting van die Natie geworden. Veele Schryvers, en wel Kooplieden van groot vertrouwen, die zig op Guadaloupe bevonden na dat het door de Engelſchen veroverd was, hebben verzekerd, dat dit Eiland voor dien tyd meer Suiker voortbragt dan alle de Engelſche Suiker-Eilanden met elkander. Sommigen hebben de veelheid daar van begroot op anderhalf honderd duizend, en, die het beſchroomſte zyn, rekenen hét op ten minſte honderdduizend Okshoofden in 't Jaar: om niet te gewagen van deszelfs Koffy, Kaneel en andere Produkten. Het was derhalve niet te verwonderen dat Frankryk, geduurende de Negotiatiën die het Definitief Traktaat van 1763 voorgingen, op de teruggeeving van Guadaloupe ſtaan bleef als een onvermydelyk voorbeding: want, buiten en behalve de gemelde voortbrengzelen, is het uit zig zelf een zeer vermaakelyk

Ei-

Digitized by Google

Eiland en van alle Levensbehoeften wel voorzien. WESTINDISCHE EILANDEN.

De Franſchen ſchynen, na dat dit Eiland, door het gemelde Traktaat, weder in handen van die Kroon gekomen is, meer, dan ooit te vooren, gedagt te hebben om deszelfs aanbelang. Zy hebben het byna tot de geſteldheid van een Spaanſche Volkplanting gebragt; als blykbaar is uit de volgende Ordonnantie van deszelfs Gouverneur Generaal, benevens den Preſident en Intendant. 1. Dat geen vreemd Schip nader aan de Kuſt van Guadaloupe vaaren mag, dan op den afſtand van een Zeemyl, of een Boot aan Land zenden zonder een Schriftelyk Verlof van den Intendant, waar in de aart en hoedanigheid der Goederen, die zy aan boord hebben, zyn uitgedrukt. 2. Dat alle zodanige vreemde Vaartuigen alleenlyk op de Reede van Baſſe Terre, en by Point St. Pierre, het Anker mogen uitwerpen. 3. Dat zy de geheele Laading zullen inneemen op de plaats daar zy eerſt ten Anker zyn gekomen. 4. Dat door den Intendant Verlofbrieven zullen gegeven worden aan zodanige Franſche Koopvaarders, als hy dienſtig zal oordeelen naar vreemde Havens en Volkplantingen over te zenden, en dat geen vreemd Vaartuig iets anders aan boord neemen mag dan Melaſſen en Rum. 5. Dat de Opperhoofden van vreemde Schepen verpligt zyn hem Verſlag te doen en hun Verlof te toonen by de aankomſte, en dat zy een Toeziender aan Boord moeten neemen. 6. Dat op het overtreeden van deeze Ordonnantie, Verbeurte van 't Vaartuig en de Laading, een

Guadaloupe.

Herſtelling aan Frankryk.

WESTINDISCHE EILANDEN.

een Boete van drieduizend Livres en een Jaar gevangen te zitten, tot ſtraffe geſteld is. 7. Dat alle de Kuſtbewaarders verpligt zyn de vreemde Schepen, die zonder zulk een Verlof zig binnen een Myl van de Kuſt bevinden, op te brengen, enz.

Guadaloupe.

Lugt- en Landsgeſteldheid.

De Lugt is hier zeer helder en gezond, en niet zo broeijend heet als op Martenique. Ook is de Grond 'er zo vrugtbaar, dat men niet twyfelt, indien het genoegzaam bevolkt ware, of het zou Suiker genoeg voor geheel Europa kunnen uitleveren: doch de voorgemelde Rampen hebben 'er zeer veel nadeel aan toegebragt. Men zegt, niettemin, dat 'er nog tienduizend Europeaanſche Ingezetenen op zyn en dertigduizend Negers. Pater LABAT vondt op Guadaloupe den Boom die den Balſem Copayve voortbrengt, welke wegens zyn Geneezende kragt, zo uit- als inwendig, zeer vermaard is, en den Melkheeſter, benevens den Moubane-Boom, die geele Pruimen draagt, waar mede zy hunne Varkens meſten. Ook is 'er de Corbary, een Boom die zyn Vrugt heeft in een Schulp, bevattende een Donzig Vleeſch van Saffraankleur, en een Gom uitleverende, die, in de Zonneſchyn opgedroogd, zeer helder en hard werdt: zo dat de Karibaanen daar van gebruik maakten tot Braſeletten en andere Verſierzelen. Voorts zyn 'er Peereboomen, in Loof naar de Europiſchen gelykende, maar die geen Vrugt draagen.

Produkten.

De voornaamſte Produkten van dit Eiland beſtaan in Suiker, Katoen, Indigo, Gember, Tabak, Kaſſia, Banannen, Ananaſſen, Ryſt, Spaan-

Digitized by Google

Spaanſche Tarw, Maniok of Kaſſave Wortelen en Aardappelen. Sommigen der Bergen zyn overgroeid met Boomen, en aan den voet van anderen vindt men groote Vlakten, die door Stroomen en Beeken van verſch Water beſproeid worden. Onder dezelven is een ſoort van brandende Berg, die altyd rookt, geevende een Zwavelagtige Smaak aan de Rivieren daaromſtreeks. Ook zyn 'er verſcheide kookend heete Bronnen, inzonderheid één aan de Weſtzyde by het Eilandje *Goyaves*, die men zegt goed te zyn voor de Waterzugt en alle Ongemakken, welke uit Koude voortkomen. De twee Inhammen, *Cul de Sac* genaamd, hebben overvloed van Schildpadden, Haaijen en andere Viſſchen, welke aan deeze Zee natuurlyk zyn: ook is 'er geen gebrek van Landkrabben, en men vindt 'er niet dan te veel laſtig Ongedierte, aan deeze Lugtſtreek eigen. Weſtindiſche Eilanden. *Guadaloupe.*

Onder de ſchadelykſte Inſekten, van Guadaloupe, mag met regt dat gene geteld worden, het welk men *Ravet* noemt, hebbende de grootte en byna ook de gedaante van een Kever, doch wat platter zynde: des ik geloof, dat men 'er de Kakkerlakken mede meent. Deeze doen aldaar, en op de andere Eilanden, niet minder ſchade, dan elders: zy knaauwen Papier, Boeken, Schilderyën en andere Meubilen, bemorſende alle plaatſen, waar zy zig bevinden, met haare Vuiligheid. Daar zyn op deeze Eilanden groote Spinnekoppen, die Jagt maaken op deeze Torren, en dezelven uitzuigen, tot dat die zo droog als Parkement en niet dan Geraamten zyn. Inſekten.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Anderen ſchryven zulks toe aan groote Boor-Wespen: mooglyk doen zy het beiden.

Guadaloupe.

Van de Byën, in tegendeel, heeft men 'er niet minder voordeel dan in Europa: zy leveren een groote veelheid van Waſch en Honig uit; hoewel in hoedanigheid eenigermaate van de onzen verſchillende.

Byën.

Deeze Inſekten zyn zwarter en ronder, doch tevens kleinder dan onze Honigbyën: ook ſchynen zy geen Angel te hebben om te ſteeken. Zy neſtelen niet dan in holle Boomen. Haar Waſch is zwart of ten minſten van eene donkere purper Kleur, en LABAT zegt, dat alle de Konſt der Franſchen niet toereikte, om die wit of geel te maaken tot Kaarſen: zynde dezelve, bovendien, daar toe te week, en in geen gebruik dan tot het toeſtoppen van Fleſſchen, na dat zy door en door gezuiverd is. De Byën maaken hier geen Honigraaten als de onzen: zy verzamelen haare Honig in kleine Blaasjes van Waſch, die de gedaante en grootte hebben van Duiven-Eijeren, doch wat puntiger zyn en veel gelyken naar de Blaasjes van een Karper. Schoon menze gemakkelyk van elkander ſcheiden kan, zyn zy doch zo konſtig geſchikt of gerangeerd, dat 'er geen ruimte tuſſchen dezelven ſchynt over te blyven. De meeſten van deeze Blaasjes zyn vol Honig, maar in ſommigen derzelven is een geele Stoffe, die naar de Kuit van Viſſchen gelykt, zynde Lymig en Kleverig, zonder eenige reuk dan die van Honig. De Negers zeggen, dat het Uitwerpſelen van de Byën zyn. Haar Honig is altoos dun als Syroop of Olie, en wordt nimmer dik.

Pa-

Digitized by Google

Pater LABAT maakt gewag van een Trek-vogel, dien hy nergens op de Weſtindiſche Eilanden, dan op Guadaloupe en Dominica, vondt: alwaar zy op zekeren tyd des Jaars komen om te paaren, Eijeren te leggen, en de Jongen uit te broeden. Hy onderſtelt dat het de *Duivels-Vogel* zy, die in Virginie en de nabuurige Landſchappen gezien wordt, van Mey tot aan Oktober. Op Guadaloupe onthouden zy zig van 't begin van de laatſtgemelde Maand tot aan het end van November, en dan ziet menze niet wederom, voor het midden van January. In Maart vangt menze met de Jongen, die omtrent het end van Mey in ſtaat zyn om weg te vliegen, en dan komen zy niet weder voor den Herfſt. Zy hebben omtrent de grootte van een jong Hoen; de Kleur der Pluimagie is gitzwart: de Wieken zyn lang en ſterk; de Pooten zyn kort als die der Endvogelen, doch met ſcherpe Nagelen gewapend: ook is de Bek krom, ſcherp en zeer hard. Zy hebben groote Oogen, waar mede zy by Nagt beſt ſchynen te zien, wanneer zy den Viſch uit Zee vangen: maar over Dag opgejaagd wordende vliegen zy overal tegen aan, en vallen eindelyk op den Grond. Haar Vleeſch is zwartagtig en Viſchig van Smaak; doch anders goed en voedzaam: zo dat men ze gebraden of gekookt kan eeten, en die Pater merkt deeze Vogelen aan als een ſoort van Manna, dat van den Hemel toegezonden wordt aan de Armen en Negers op dit Eiland, om dezelven van aangenaame Spyze te voorzien in een Saizoen, wanneer 'er anders van dien aart weinig te eeten valt.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Guadaloupe.

Zeldzaame Vogel.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Guadaloupe.

Duivels-Berg.

Daar is, op Guadaloupe, een Gebergte, werwaards deeze Vogelen alle morgens, wanneer zy uit Zee komen, de wyk neemen; dat men, mooglyk deswegen, de *Duivels-Berg* tytelt. Aldaar neſtelen zy by Paaren, in Holen, gelyk de Konynen, en des avonds, wanneer zy uitvliegen naar Zee, maaken zy zulk een Geſchreeuw, als of zy elkander riepen en beantwoordden. Met groote moeite en gevaar vergezelde hy de Negers eens op die ſoort van Jagt. Zy hadden zes Uuren werk, eer zy den top van 't Gebergte bereikten, en, aldaar overnagt hebbende, begonnen de Negers 's morgens den Vangſt met Honden, daar op afgeregt. Ieder Neger hadt een Riet van omtrent een Duim dik, en zeven of agt Voeten lang, met een Haak aan 't end. Zo dra, nu, als de Honden, die aan ieder Gat ruiken, 'er één hadden opgeſpoord, daar zulk een Vogel in was, blaften zy, en wilden de Aarde by den ingang opwroeten; doch de Jaagers beletten hun zulks, en ſtaken hunnen Stok in het Hol, dien de Vogels dan met den Bek vatteden, of door omdraaijen haakte het hun in de Wieken; zo dat zy 'er dus gemakkelyk uit getrokken en dan gegreepen werden. Hy voegt 'er by, dat zy omtrent den middag reeds by de tweehonderd van deeze Vogelen gevangen hadden, en ſchroomt niet te bekennen, dat hy 'er een hartige Maaltyd van deed, ſchoon het in de Vaſten ware: want de Zendelingen op deeze Eilanden, zegt hy, hadden, om de behoeften der Ingezetenen te gemoet te komen, deeze Vogelen, zo wel als de Leguaanen en andere Haagdiſſen,

ver-

verklaard, geöorlofde Spyze te zyn op de Vaſtendagen. WESTIN-DISCHE EILAN-DEN.

Van gemelden Berg komt men vry ſpoedig op een anderen, die mede op het Zuidend van Guadaloupe legt, de *Zwavelberg* genaamd. Deszelfs top vondt hy kaal, zonder eenig ander Kruid dan Varen, en eenige dorre Heeſters met Mos begroeid; dat hy ten deele aan de koude en guure Lugt, in die hooge plaatzing, ten deele aan de uitwaaſſemingen van Zwavel en het ſtuiven der Aſſche toeſchreef. Van daar zag hy niet alleen Dominica, benevens de Eilanden Xaintes en Marigalante: maar hy hadt ook een klaar gezigt van Martenique, den eenen weg heen, naamelyk Zuidwaards; zo wel als van Montſerrat, Nevis en de nabuurigen Noordwaards. Hy wandelde rondom den Berg, drie en een half Uur, door uitgebrande Steenen en Aſch, die op ſommige plaatſen over zyn Enkelen ging en ſterk rook naar Zwavel. Hoe hooger hy klom, hoe meer de veelheid daar van toenam, en op den top kwam Rook uit verſcheide Gaten en Kloven. Aan de Ooſtzyde van den Berg zag hy twee Monden van deezen Zwavel-Kolk, waar van de eene was een Ovaal gat, dat hy oordeelde ongevaar honderd Voeten op 't wydſte breed te zyn: maar, het noodlot van Plinius indagtig, durfde hy de diepte daar van niet meeten; te minder, dewyl het nu en dan Wolken uitgaf van een zwarten Rook, met Vonken Vuurs vergezeld. De Negers, die Zwavel verkoopen, haalen dezelve van daar. *Guadaloupe.* Zwavelberg.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

Omtrent tweehonderd Schreeden beneden de kleinſte en laagſte der Openingen van den Zwavelberg, zegt LABAT, zyn drie kleine Meirtjes van zeer heet Water, vier of vyf Schreeden van elkander, waar van het grootſte ongevaar zes Voeten breed mag zyn. Deszelfs Water is zeer donker van Kleur, en ruikt naar Yzer of liever even als het Water in de Koelbakken der Smidſen: dat van het tweede Meirtje is witagtig en heeft den ſmaak van Aluin: dat van het derde is blaauw en ſmaakt naar Koperroot. Daar zyn ook verſcheide kleine Bronnen, die, haare Stroomen vereenigende, Beeken en Rivieren maaken. Een derzelven wordt, wegens de Aſch en Zwavel, die haar dikwils bedekken, de witte Rivier genoemd, vallende in de Rivier van St. Louis. Het midden en de voet van deezen brandenden Berg, verſchillen ongemeen van den top, als bedekt zynde met een vermaakelyke groente van hooge Boomen en Kruiden, terwyl een menigte Riviertjes ſtroomen door Akkers en Velden, die beplant en gebouwd worden met alle mooglyke zorgvuldigheid.

Zonderlinge Poelen en Bronnen.

Waarneemingen van Dr. PEYSSONEL.

De Heer Doktor PEYSSONEL, die omtrent twintig Jaaren geleeden deezen Zwavelberg beklom, bevondt zig daar op in groot gevaar, wegens de losheid van den Grond, die niet dan uit Aſch ſcheen te beſtaan op ſommige plaatſen. Men zag daar, zegt hy *, den Geeſt van Zwavel als klaar Water nederſtroomen, met een verſtikkende Damp, dien men enkel door zig boven den Wind te houden kon

* *Philoſ. Tranſ.* VOL. XLIX. pag. 564. enz.

Digitized by Google

kon vermyden. LABAT, die hier was in 't laatſt der voorgaande Eeuw, hadt geen kennis gehad aan een diepen Afgrond, in het midden van den vlakken top des Bergs, door het ſcheuren van denzelven, wegens een gewel- *Guada-*
dige Aardbeeving, waarſchynlyk veroorzaakt; *loupe.*
als wanneer deeze Vuurkolk zal open geborſten zyn. Ook vertoont zig de Berg, als of hy voorheen van Kegelvormige gedaante was geweeſt. Hy moet hoog zyn, dewyl men de Wolken beneden ziet, en de Donder, als 't ware, onder de Voeten hoort rammelen. De top verheft zig boven een Keten van Bergen, die het midden van het Eiland beſlaan, en deszelfs geheele langte, van 't Noorden tot het Zuiden, doorloopen. Hy legt ongevaar drie Mylen van den Zee-Oever, ten Ooſten, Weſten en Zuiden, en dus bykans in 't midden van het Zuidelyk deel van Guadaloupe. Weſtindiſche Eilanden.

Veel gemakkelyker weg is 'er thans, om daar op te komen, dan welken LABAT gebruikte. De Reizigers, die hem bezien willen, ſlaapen doorgaans aan den voet, en gaan dan in den vroegen morgen van daar te Paarde tot aan de Beek, alwaar zy de keur hebben van twee byzondere Paden. Het eerſte begint op een plaats, de Gomboomen genaamd, en loopt langs de Rivier der Galjoenen; het andere ſtrekt naar het midden van den Berg, op een plaats genaamd Tarare, daar men de Rivier van St. Louis paſſeert. Aan een van beide deeze Rivieren neemt men doorgaans het Ontbyt, alwaar men tevens het vermaak ſchept van der-

WESTINDISCHE EILANDEN. derzelver helder ſtroomende Wateren, en den Viſch daar in zwemmende, of op den Grond kruipende, te beſchouwen. Pater DU TERTRE maalt de bevalligheid van die plaatſen met levendige verwen af. In het opklimmen worden de Boomen ſteeds kleiner en zyn niet dan Berg-Mangles * wier Baſt de echte Kina is, volgens het berigt van Pater LABAT. Hunne Takken zyn krom, en buigen naar beneden. Dit Boſch door zynde, komt men op de Savannah of Heide, dat een natuurlyk Veld is, beſtaande uit de menigvuldige ſoorten van Varen, die Pater PLUMIER beſchreeven en afgebeeld heeft, doormengd met Mos en een ſoort van Ananaſſen, Aloë en dergelyke Planten, die het wandelen daar in zeer ongemakkelyk maaken.

Guadeloupe.

* Zie 't I. DEEL bl. 346.

Afgrond in 't midden van den Berg. De Afgrond, daar wy van geſproken hebben, in 't midden van den vlakken Top, legt agter twee uitſteekende punten en verëenigt zig aan de Noordzyde met de groote Kloof, die meer dan duizend Voeten loodregt neergaat en over de honderd Schreeden doordringt in de Vlakte, zynde meer dan twintig Voeten breed. Op deeze plaats is derhalve de Berg, weezentlyk, van den top tot aan den grondſteun toe, geſpleeten. Op een anderen Togt nam hy zyne Nagtruſt in de groote Kloof, die waarſchynlyk door de zelfde Aardbeeving zal veroorzaakt zyn. Zy maakt een Hol, dat by den ingang twintig of vyfentwintig Voeten wyd, en ook omtrent zo hoog is, en ongevaar zeſtig Schreeden diep. De ſcheiding gaat Noord- en Zuidwaards; ten Noor-

den

den heeft men de Kloove en het Hol, in 't midden den Afgrond, en ten Zuiden de brandende Kolk: alles op een regte lyn. WESTINDISCHE EILANDEN.

Verbaazende veelheden van Zwavel, zo vuil als gerafineerd, ja zelf natuurlyke Bloem en Geeſt van Zwavel, zou men, zo de Doktor aanmerkt, alhier vergaderen kunnen, rondom de Lugtgaten van de brandende Vuurkolk. Ook vindt men 'er van de heerlykſte Goudkleur, niet minder fraay dan die, welke het Ryk van Peru uitlevert; waar uit, met Zout van Wynſteen gemengd zynde, het Vogt komt, daar men gebruik van maakt om de Metaalen, inzonderheid Zilver, te vergulden. *Guadaloupe.*

Guadaloupe is het eenigſte niet der Karibiſche Eilanden, waar Vuurkolken en Mynen zyn van Zwavel: ja weinigen zyn 'er zonder die. Op Martenique is het Gebergte, *Pelée* genaamd, van dergelyken aart, zelfs ten opzigt van de Planten die 'er groeijen. Men vindt 'er ook op Dominica, St. Lucia, St. Kriſtoffel, en alle deeze Eilanden brengen Zwavel, Puimſteenen en dergelyke Stoffen voort, die het uitwerpzel zyn van brandende Bergen.

Gemelde Heer, die zig in verſcheide Orkaanen aldaar bevonden heeft, geeft ons de beſchryving van eenige Omſtandigheden, daar in voorkomende, als volgt *. De gewel- digſten, die hy bywoonde, zyn op den 29 Auguſtus 1738 en op den 8 September 1740, voorgevallen. In het Saizoen, wanneer zy gemeenlyk komen, zegt hy, voorziet menze aan een ſtilte, en dat de Wind het Kompas rond draait, met kleine Wolkjes die zig zeer ſnel Orkaanen.

* *Phil. Tranſ.* Vol. XLIX. p. 617.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Guadaloupe.

snel beweegen, gaande de Zon Bloedrood onder; terwyl de Fregatvogelen en anderen uit Zee het Land zoeken. Dan neemt men alle mooglyke voorzorgen: Venſters en Deuren worden met Boomen en Stutten vaſt geſlooten: men doet Papieren en alle breekende Waar of Huisraad dat bederven kan, in Kisten; wagtende dus het Onweer af.

„ Kort daarna ontſtaat een Koelte uit den „ Noorden; de Wind loopt naar 't Noord„ ooſten, en van het Zuiden naar 't Zuidoos„ ten: de Lugt wordt verduiſterd door eene „ onafgebrokene dikke Wolk, die de akelig„ heid van de Nagt vermeerdert: want het „ gebeurt dikwils dat deeze Tempeeſten by „ nagt komen, en den geheelen volgenden „ dag aanhouden. In de laatſte Orkaan zag „ ik dat de Wind in 't Noordooſten ſtaan „ bleef, en met zulk een geweld woey, dat „ de grootſte Boomen met de Wortelen uit „ den Grond gerukt of hunne Stammen ge„ broken werden, en 'er geen enkel Blad „ bleef aan de andere Boomen, die de hevig„ heid van den Wind verduurden. De Hui„ zen werden om ver geſmeeten en de Top„ pen der Suikermolens, die Kegelvormig „ zyn, op dat 'er de Wind te minder vat op „ hebben mogt, afgeſlagen. Om kort te „ gaan: daar bleef byna niets overend ſtaan. „ Deeze dolle Winden gingen vergezeld met „ een geweldigen Regen, welke men niet „ beter dan by Stortingen van de Zee, door „ den ſlag der Golven, vergelyken kan. Het „ Tempeeſt duurt tot den Dageraad, en ſom„ tyds tot vry diep in den Dag. In de Or„ kaan

„ kaan van 1740, wierdt het om agt Uuren 's morgens voor een Kwartier dood ſtil; maar toen begon het ylings uit den Zuiden wederom met zulk een furie te ſtormen, dat eenige Boomen en Huizen, die door den Noorden Wind waren om ver geſlagen, weder overend gezet werden. De Orkaanen worden gevolgd door zo veele zeldzaame en verbaazende Verſchynzelen, die byna ongelooflyk zyn; dat ik dezelven niet durf verhaalen: hoewel een Philoſoof, die bewuſt is van het vermogen eener beſlooten Lugt en derzelver Veerkragtigheid, aan de waarheid derzelven zou kunnen geloof geeven. Eindelyk vertoont zig de Blikſem en men kan het gerommel van de Donder hooren; 't welk een teken is dat de Orkaan bedaart. het wordt allengs ſtilder en alles komt in ruſte. De Boſſchen vertoonen zig alsdan gelyk Staketzels van Paalen en de Plantagiën leveren niet dan een akelig Gezigt uit van de grootſte verwoeſting, daar zy te vooren zig als een aangenaame Luſthof vertoond hadden". WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

In de Storm van 't jaar 1743, die zo geweldig niet als de twee voorgaande was, bevondt de Heer PEYSSONEL zig van huis, op Grande Terre. Hier nam hy waar, dat het Onweer, 't welk zy des nagts gehad hadden, toen hevig woedde op Guadaloupe. Het was een afgryzelyke, dikke, zwarte Wolk, die in brand ſcheen te ſtaan, en op de Aarde neder te drukken: zy beſloeg een ruimte van omtrent vyf of zes Mylen van vooren, en daar boven was de Lugt byna helder, vertoonende

WESTINDISCHE EILANDEN.

de zig ſlegts als met een dunne Miſt bezet. In deeze Wolken brengen Water, Lugt en Vuur, te gelyk, haare uitwerkingen voort: de Orkaan eindigt niet voor dat de Wolk komt te barſten. Men kan oordeelen van de kragt van een Stormwind, door welken een ſtuk Houts van een Molen, mooglyk agt- of tienduizend Ponden zwaar, verſcheide Schreeden van zyne plaats geſmeten werdt.

Guadaloupe.

Oorzaak der Keerſtroomen.

Aan de drukking van de Zee door zodanige Wolken, terwyl het Water door den Storm bewoogen wordt, ſchryft gemelde Heer de Keerſtroomen toe, die men dikwils omtrent de Antilliſche Eilanden waarneemt; loopende alsdan de Stroom aan de eene zyde des Eilands Ooſt-, aan de andere Noordwaards, en, wederom, aan de eene zyde Weſt-, aan de andere Zuidwaards. Deeze Springvloeden maaken het landen voor Sloepen en kleine Vaartuigen ſomwylen zeer gevaarlyk; terwyl de Schepen op de Reede 'er naauwlyks iets en die in Zee zyn niets van gewaar worden. Hy nam waar, dat, wanneer zy Stormen of Orkaanen op Guadaloupe hadden, de Keerſtroomen zeer geweldig waren te Martenique en aan de nabuurige Eilanden; ja zelfs werden op de Reede van St. Pierre de Vaartuigen, die men te digt aan den Oever vertuid hadt, in ſtukken geſlagen: en in den jaare 1750, toen het Eiland St. Euſtatius zo ſchrikkelyk verwoeſt werdt door een Orkaan, welke een tegenſtrydigen Koers kwam, op den 1 November, hadden zy te Guadaloupe de geweldigſte Keerſtroomen.

Men weet dat 'er een algemeene Stroom is, door

door den Noordooſt- en Ooſt-Paſſaadwind veroorzaakt, die de Wateren van den Oceaan, vereenigd met die van de Orinoko en de Rivier der Amazoonen, langs de Kuſt van Zuid-Amerika de Weſtindiſche Zee in, en dan verder langs die van Jukatan en Mexico Noordwaards, tuſſchen de Kuſt van Florida en de Bahama-Eilanden weder uitdryft: welken Koers de Schepen uit de Spaanſche Weſtindiën t'huis vaarende, deswegen, genoodzaakt zyn te houden. 't Is doorgaans, zo wegens den Stroom, als wegens den Wind, onmooglyk, regtſtreeks van Porto Rico of St. Domingo, te Martenique of aan de nabuurige Eilanden, veel min te Guadaloupe, te komen. Deeze Stroom loopt regelmaatig; doch men heeft 'er anderen, genaamd Keerſtroomen of Springvloeden, die geen Streek houden, duurende ſomtyds vierentwintig Uuren, zomtyds verſcheide Etmaalen agtereen. Alsdan verheft zig de Zee ongemeen, en wordt zeer ongeſtuimig zonder een blykbaare oorzaak, en zonder aanmerkelyken Wind op die plaats: de Golven ſteigeren ſchrikkelyk en breeken op den Oever met zo veel geweld, dat het onmooglyk is te landen. WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

„ Men neemt waar, dat deeze Springvloeden geweldigſt zyn in het kwaade Saizoen, „ wanneer de Orkaanen en Stormwinden „ voorvallen; naamelyk van July tot November. Een der zwaarſten, daar men ooit „ van wiſt, werdt beſpeurd op den 3 July 1746, „ aan Grande Terre, afkomende van la Deſirade. Eerſt wierdt men denzelven gewaar omtrent het Zeehoofd: de Golven bra- *Geweldige Springvloed.*

WESTINDISCHE EILANDEN.

Guadaloupe.

„ ken in, doende ſommige Paliſſaaden van
„ de Huizen zinken, en anderen overhoop
„ werpende: maar het grootſte geweld van
„ den Stroom vertoonde zig omtrent agt My-
„ len van daar, langs de ſteile Kuſt: want
„ aan het Zeehoofd is de Oever een loodreg-
„ te Steilte, van meer dan tweehonderd Voe-
„ ten hoog. De Zee woelde zo ſchrikkelyk,
„ dat dezelve ſteigerde en Zand wierp over
„ de Steilte tot op de Vlakte. Ik zou het
„ nooit geloofd hebben, indien ik het niet
„ met eigen Oogen gezien had, toen ik my,
„ eenige Maanden daarna, by de Karibaanen
„ bevondt, die langs deeze Kuſt aan de Noord-
„ zyde van Guadaloupe woonen, op plaatſen
„ waar de Zee, door een gemeenen Wind
„ gedreeven, altoos ſterk in beweeging is.
„ Deeze Kuſt, daar de Wilden hunne wyk-
„ plaats hebben, beſtaat uit Steilten van twee
„ of driehonderd Voeten hoog, zo loodregt,
„ dat het yzelyk is om te zien. Van boven
„ vertoont zig de Zee als een diepe Afgrond,
„ waarin de Klippen het Gezigt ontduiken:
„ van onderen ſtaat men verbaasd door de
„ hemelhooge Rotſen, die als over 't hoofd
„ hangen: want de Wilden hebben, hier tuſ-
„ ſchen, hunne Kreeken en Sluiphaventjes, waar
„ in zy hunne Kanoos bergen; beklimmende
„ dan deeze Steilten, daar de Bokken en
„ Steengeiten naauwlyks vaſtigheid op kun-
„ nen vinden, met een ongelooflyke moed en
„ vlugheid. Hier zagen wy, dat byna on-
„ begrypelyk is: wy vonden een groote veel-
„ heil Zands, met Schulpen en Koraalgewas-
„ ſen, door den Vloed op die hooge Kuſt

„ ge-

Digitized by Google

„ geſmeeten. Op laage plaatſen, gelyk te Port
„ Louis, was de Zee meer dan duizend ſchree-
„ den Landwaards in geloopen. By Point An-
„ tigoa was een ſchrikkelyke verwoeſting ge-
„ maakt, door de Golven, die tot duizend
„ of vyftienhonderd Schreeden boven het Vlek
„ ſteigerden; zynde hetzelve altoos de paal
„ geweeſt van den Vloed. Na dat dezelve
„ zyn uitwerkingen op den Oever gedaan
„ hadt, werden de Eilanden in de Golf, ver-
„ ſcheide Dagen lang, door de Zee bedekt".

WESTIN-DISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

In 't jaar 1748 deedt de Heer PEYSSONEL, op bevel van de Regeering, eene Schouwing van de Perſoonen op Grande Terre, die met eene Kwaal behebt waren, welke men Melaatſchheid noemde *. Toen was 't omtrent vyfentwintig of dertig Jaar geleeden, dat die Ziekte zig op dit Eiland eerſt geopenbaard hadt. Haar beginzel was ongewaarwordelyk: daar vertoonden zig ſlegts eenige weinige blaauwroode Vlakjes op de Huid der Blanken, en geelroode op de Zwarten. Deeze Vlakjes gingen in 't eerſt niet met Pyn of eenig ander Toeval vergezeld; maar waren door geen Middel weg te neemen. De Kwaal, ondertuſſchen, nam ongevoelig toe, en hieldt verſcheide Jaaren aan, zig langs hoe meer ontdekkende. De Vlakjes namen toe, en ſpreidden zig, zonder onderſcheid van plaats, over 't geheele Lighaam uit. Somtyds waren zy een weinig uitpuilende, doch plat van boven. Als de Ziekte verder voortging, zwol het bovenſte deel van de Neus, de Neusgaten wierden wyder en de Neus week: daar vertoonden zig knobbelagtigheden op de Kaakbeen-

Melaatſchheid onder de Ingezetenen.

* *Phil. Tranſ.* Vol. L. p. 38. enz.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

deren; de Oogleden wierden dik; de Ooren zwollen uit, gelyk ook de enden der Vingeren, zelfs de Voeten en Toonen: de Nagels ſchilferden: de Leden der Voeten en Handen ſcheidden zig af en verſtierven: diepe drooge Zweeren openbaarden zig in de Palmen der Handen en aan de Voetzoolen, die genazen, doch wederkwamen. Om kort te gaan, wanneer de Ziekte tot haar hoogſten trap gekomen was, wierdt de Patient affchuwlyk en viel by brokken van elkander.

Alle deeze Toevallen kwamen langzaam aan, zonder Pyn, Koorts, of eenig Ongemak, dan eene doofheid in de Handen en Voeten; kunnende de Menſchen hunnen arbeid zonder hinder waarneemen, zelfs wanneer hun eenige Leden van de Vingers of Toonen waren afgevallen. Men hadt opgemerkt, dat de Kwaal Erfelyk ware in eenige Familiën; dat zy beſmettelyk ware, overſpruitende door onderlinge verkeeringe, ſamenwooning en byſlaapen; en ongeneeslyk zelfs door Kwikzilver, Zweetdranken en andere Middelen tegen de Venusziekte, die men eerſt vermoed hadt, dat daar onder haaren rol ſpeelde. Ja zulke Middelen hadden, oogſchynlyk, het Leven verkort van verſcheide Patienten, met deeze Kwaal behebt. Men viel eindelyk in 't vermoeden, dat zy uit Guinée was overgebragt door de Negerſlaaven. Meeſt woedde zy op Grande Terre, alwaar het Volk genoodzaakt is onzuiver Water te drinken uit Poelen en Moeraſſen; dat egter, zo de Heer PEYSSONEL te regt aanmerkte, de reden niet kon zyn, hoewel het 'er aanleiding toe geeven kan:

Digitized by Google

kan: alzo men 'er niet minder met deeze Kwaal behebt vondt op plaatſen, daar men Rivieren van goed ſtroomend Water heeft. Het ſcheen ook, dat zy aan ſommige Blanken door de Negerinnen was medegedeeld: want men zag veele Mulatte Kinderen, daar mede beſmet. Van tweehonderd zes en vyftig verdagte Perſoonen, door hem geſchouwen, werden omtrent de helft Melaatſch en de overigen gezond verklaard. WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

Dit Eiland heeft, in zynen omtrek, verſcheide Forten, waar van men egter eenige, om dat zy te hoog lagen tot verdediging of afweering van den Vyand, heeft laaten vervallen, en in derzelver plaats Redouten of Batteryën aangelegd. Zo is met dat van *Port Louis*, op Grande Terre, aan de Noordooſtzyde van de Baay, *le Grand Cul de Sac* genaamd, dat LABAT nergens toe dienſtig oordeelde dan om het pleiſier te genieten van de koele Lugt en een vermaakelyk Uitzigt. In het binnenſte van die Baay zyn zekere Diepten, genaamd de Afgronden, door gedagte Overſtroomingen gemaakt, die zig ver Landwaards in uitſtrekken, en tot een veilige Legplaats dienen kunnen voor de Schepen, die men 'er niet voor 't Anker legt, maar aan Palmietboomen op den Oever vaſt maakt. De kleine Baay, aan de Zuidooſtzyde, tuſſchen Grande Terre en Guadaloupe, heeft in haar diepſte een Vlek, naar dezelve genaamd *le Petit Cul de Sac*. Dit is een Volkryke en welvaarende Parochie, in welke veel Handel gedreeven wordt. Het legt op de Ooſtzyde van Guadaloupe, bezuiden de Zout-Rivier, in Forten.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

eene Landſtreek, alwaar wel agt Rivieren, in de ruimte van vier Mylen langs den Oever, in Zee vallen, dat dezelve zeer vrugtbaar maakt. Ook werdt een gedeelte daar van, dat zig ongevaar een Myl langs den Oever, en wel drie Mylen van daar Weſtwaards uitſtrekt tot aan de Bergen, die Cabesterre van Baſſeterre affcheiden, door Lodewyk den XIV. tot een Marquizaat verheven onder den naam van St. Maria, ten voordeele van de toenmaalige eigenaars van Guadaloupe. Men merkt aan, dat de Gember by uitſtek wel voort wil in het Ooſtelyke gedeelte des Eilands, wordende van de Ingezetenen zeer veel groen gegeten.

Guadaloupe.

Rivieren.

Onder de Rivieren, wordt die der Parochie van Cabesterre de Groote genaamd, om dat zy weezentlyk de grootſte is, zynde, op ſommige plaatſen, honderdtagtig Voeten wyd. Haar Water is zeer helder, maar men kan ze naauwlyks paſſeeren, wegens het groot getal van Rotſen of Klippen. Daar aan volgt, Zuidwaards, die, welke men *le grand Carbet* noemt, en een halve Myl verder die der Bananen of Piſangboomen, alwaar het Kwartier van Cabesterre eindigt, dat ver het beſte deel is van het eigentlyk Guadaloupe: want van deeze Rivier tot aan de Kaap genaamd *la Grande Morne*, de geheele Weſtkuſt langs, is het een vlak Land, van weinig breedte, ter langte van omtrent twintig Mylen. Op het Zuidend vind men het Kwartier der drie Rivieren, zogenaamd, alwaar een goede Grond is voor Suiker-Riet; zo dat men 'er ook veele groote Plantagiën heeft. De Franſchen hadden

Digitized by Google

den daar een Fort, onder 't welke een bekwaame Reede is, met een goeden Ankergrond en ſlegt Water. Ook waren nog verſcheide Batteryën, daar omſtreeks, aangelegd, tot beveiliging van de Kuſt, en dekking van 't voornaamſte deel des Eilands. WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

Omtrent een Myl, naamelyk, van de Zuidpunt, genaamd die van 't Oude Fort, ten Noordweſten, legt *Baſſeterre*, de Hoofdplaats van Guadaloupe. Hoofdplaats *Baſſeterre.* Hier was weleer het voornaamſte Kwartier des Eilands, beſtaande uit twee aanmerkelyke Vlekken, het eene digt aan de Rivier van St. Louis of die der Pateren, de Jakobyner Monniken, naamelyk: het andere aan beide zyden van de Baljuw-Rivier; maar het eerſte tweemaal verwoeſt zynde door een Orkaan, verplaatſten zig de overgebleevene Ingezetenen naar het Fort toe, alwaar door hun allengs de tegenwoordige Plaats gebouwd werdt. Men vindt hier verſcheide Kerken, Klooſters en Magazynen of Pakhuizen, een Kaſteel met vier Bolwerken, als ook een Fort op het nabuurig Gebergte. Nogthans is de Plaats meer dan eens vernield geworden. Zy werdt door de Engelſchen, in den jaare 1691, na een beleg van vyfendertig Dagen, in den brand geſtoken, en, toen zy byna geheel herbouwd was, door een geweldige Overſtrooming van de Rivier verwoeſt. Men begonze weder te herſtellen, toen de Engelſchen haar op nieuws aan de Vlammen opofferden, in den jaare 1703, te ſamen met Magdalene en eenige andere Forten. Wy hebben gezien, hoe het in de laatſte Oorlog, niettegenſtaande de Batteryën op

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

den Oever aangelegd, door de Engelſchen heel ſpoedig werdt veroverd.

Guadaloupe.

Het aanmerkelykſte deel van 't Vlek, en dat men eigentlyk de Stad van Baſſeterre noemt, legt tuſſchen het Fort en de Rivier *des Herbes*; maar dat gedeelte, 't welk zig van die Rivier tot aan de Beek *Billan* uitſtrekt, noemt men de Stad van *St. François*, om dat de Kapucynen 'er een Kerk en Klooster hebben, waar in Generaal *Codrington* zyne huisveſting hadt, toen het Fort door hem, in 't jaar 1691, belegerd werdt, en uit aanmerking daar van ſpaarde hy dat Konvent, zo wel als 't Huis der Jeſuiten: maar zyn Zoon, toen hy het in 't jaar 1703 belegerde, ſtak 'er, wanneer hy wegtrok, den rooden haan in. LABAT rekende het getal der Huizen, in 't laatſte der voorgaande Eeuw, in de beide Steden op tweehonderd en zeſtig: doch zy waren, zegt hy, meeſt van Hout.

Andere Parochiën.

Ten Noordweſten van de Stad van St. François legt de Baljuw-Parochie, welke door de Rivier *Plesſis* afgeſcheiden wordt van die *der Inwooneren*; zo genaamd, om dat, ten tyde toen de Kompagnie hier een Volkplanting aanleide, alle die den tyd van drie Jaaren, voor welken zy verbonden waren, hadden uitgediend, derwaards weeken: op dat zy niet verward mogten worden met de genen, die nog dienden, en zy noemden zig Inwooners of Ingezetenen. Aldaar is een Rivier van dien zelfden naam, en ten Weſten een kleinere, *Beaugendre* genaamd, de Landpaal van het Kwartier der Inwooneren. Omtrent een halve Myl van daar is een Kreek, alwaar de

Digitized by Google

Engelſchen aan Land traden in 't jaar 1691, zynde de bekwaamſte plaats die zy konden uitkiezen, om aan ſtukken gehouwen te worden, indien het Krygsvolk te Lande zyn pligt wel waargenomen had, zegt LABAT; wegens de menigvuldige Engten, moeielyke Paſſagiën, Bergen en Rivieren, tuſſchen die Kreek en het Fort van Baſſeterre. WESTINDISCHE EILANDEN. *Guadaloupe.*

Onder het Gouvernement van Guadaloûpe zyn ook begreepen *Xaintes* of *Saintes*, dat is de Allerheiligen Eilanden, drie in getal, leggende by elkander eenige Mylen beooſten de Zuidpunt of 't oude Fort van Baſſeterre. Het Weſtelykſte derzelven wordt het laage, het Ooſtelykſte het hooge Eiland genoemd, en het middelſte, dat niet dan een groote, dorre, Rots ſchynt te zyn, helpt tot het maaken van een goede Haven of Reede. LABAT, die deeze Eilandjes op gelyken afſtand van Dominica en Guadaloupe plaatſt, zegt, dat men ze in 't eerſt verlaten heeft wegens gebrek aan Water, doch naderhand niet alleen Huizen maar ook een Fort en Kerk gebouwd op het laagſte, het welke, volgens hem, ongevaar drie Mylen in den omtrek heeft. Daar waren, in 't jaar 1696, ongevaar negentig Ingezetenen, die de Wapenen konden voeren. In de Valeijen is goed Land; men heeft 'er altoos een friſſche Lugt, en allerley Levensmiddelen worden 'er geteeld, niet alleen, maar daar komt ook een menigte zo van Boſch als Zee-Gevogelte, terwyl aan het Strand, tuſſchen de Rotſen, Kreeften; Krabben, Oeſters en Schulpviſſchen, in overvloed, te vangen zyn. Xaintes of Saintes, Eilanden.

Deſeada, of *la Deſirade*, het begeerlyke Eiland, behoort ook tot het Gouvernement van Deſeada.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Guadaloupe. COLUMBUS gaf 'er deezen naam aan, toen het door hem op zyn tweeden Togt naar de Weſtindiën, in 't jaar 1493, ontdekt werdt. De Spanjaarden plagten dit, op haaren Togt naar Amerika, ſomwylen aan te doen. Het legt ruim vyf Mylen beooſten den Ooſthoek van Grande Terre. Het is wat grooter dan de Saintes Eilanden. Van verre vertoont het zig als een Galey, hebbende een laage punt aan het Noordooſt-End, alwaar Duinen of Zandheuvels zyn, vol van roode Aderen. In ſommige deelen is het vrugtbaar en wel gebouwd; in andere deelen dor, ontbloot van Boomen: daar vallen Leguaanen en veele Fregatvogelen. LABAT zegt, dat 'er een groot Hol op dit Eiland is, byna gevuld met Beenderen, de overblyfzels van Boogen en andere Wapenen der Indiaanen.

Deſeada.

Marygalante.

Tuſſchen Dominica en het laatſtbeſchreeven Eiland, omtrent tien Mylen beooſten het Zuid-end van Guadaloupe, legt een ander Eilandje, dat insgelyks van ouds aan Frankryk toebehoort, *Marygalante* of *Marie Galante* genaamd. COLUMBUS, zegt men, tytelde het dus, naar den naam van het Schip, waar in hy zig op den gemelden Togt bevondt. Het is rondagtig van Grondvlakte, volgens een Kaart, welke 'er DU TERTRE van gegeven heeft, die de langte ongevaar vyf en een half Uur gaans ſtelt Noord en Zuiden, en vier Uuren Ooſt en Weſtwaards. Na dat, in den jaare 1652, de Karibaanen van hier gedwongen werden te verhuizen, zyn de Franſchen in de geheele en geruſte Bezitting gekomen; daar zy te vooren geduurig door de Wilden op

op dit Eiland, en meer dan elders, ontruſt werden. Het werdt, in den jaare 1691, ook veroverd door de Engelſchen, die het uitplunderden en de Plantagiën der Franſchen aldaar verwoeſtten. Sedert dien tyd zyn de Engelſchen 'er nog tweemaal, zonder eenige tegenkanting, meeſter van geworden: alzo het gemeenlyk het lot der nabuurigen, in 't byzonder van Guadaloupe, heeft ondergaan: des ook de wedergeeving van Marie Galante, by het Definitief Traktaat van Vrede, in 't jaar 1763, door Groot Brittannie aan Frankryk, mede uitdrukkelyk beloofd werdt. WESTINDISCHE EILANDEN. *Marygalante.*

Dit Eiland heeft overvloed van Tabak en bevat een groote menigte Grotten, waar in groote Krabben te vinden zyn; als ook verſcheide Rivieren en Meiren van verſch Water. Langs den Ooſtelyken Oever loopen hooge Rotſen, zo loodregt ſteil, als of zy door de Konſt waren afgehouwen, die ſchuilplaats geeven aan een groote menigte Zeevogelen, dewyl zy zo vol Gaten zyn, byna, als een Duivekot. De Weſtelyke Oever is vlak. Men vindt Kaneelboomen op dit Eiland, alwaar, boven en behalve de andere Produkten van de Franſche Weſtindiën, voor de laatſte Verovering door de Engelſchen, jaarlyks wel duizend Vaten Suiker gemaakt werden.

Benoorden Guadaloupe leggen eenige Eilandjes, aan Groot Brittannie toebehoorende, onder welken ANTIGUA, of Antigoa, het grootſte en voornaamſte is. Dit wordt thans gerekend te leggen op zeventien Graaden Noorder Breedte, vierenzeſtig Graaden in de Lengte of vier Uuren zeſtien Minuuten in tyd ANTIGUA.

WESTINDISCHE EILANDEN.

tyd, beweſten Parys, dat men 'er den Middag laater heeft, en ruim vier Uuren laater dan te Londen. Het is omtrent Cirkelrond en weinig grooter dan Marie Galante; naamelyk ongevaar zes Uuren gaans over 't kruis. De omtrek mag gerekend worden op omtrent twintig Zeemylen.

Antigua.

Antigua, of *Antego*, gelyk het ſommigen noemen, is beter voorzien van goede Havens dan de andere Engelſche Eilanden in deeze Wateren; doch met Klippen zodanig omringd, dat men het, op veele plaatſen, niet zonder gevaar aan kan doen; inzonderheid Stuurlieden, die niet kundig zyn van de bekwaame Paſſagiën of Ingangen tuſſchen deeze Klippen door, die het langs de Noordzyde als een Keten omzoomen, op een halve Myl afſtands van den Oever. Hier door wordt het Eiland voor een Vyandlyken aanval grootelyks beveiligd. Niettemin maakten de Franſchen zig, in de jaaren 1666 en 1667, toen de Engelſchen het reeds in bezitting hadden, met weinig moeite daar meeſter van, en ſtelden het onder Brandſchatting. In 't jaar 1674 werdt een gedeelte van dit Eiland door de Wilden geplunderd, doch men oefende wel haaſt wraak daar over, en benam hun de luſt om zulks verder te agtervolgen. Evenwel is het naderhand meer dan eens door die, welke in Verbond met de Franſchen ſtonden, aangerand geweeſt: waar tegen ook eens die van Antego het Franſch Eiland Marygalante, met driehonderd Man, uitplunderden.

Hiſtorie.

Niet eer vind ik dat dit Eiland een aanmerkelyke figuur gemaakt heeft onder de Kari-

bi-

Digitized by Google

biſche, voor den jaare 1680, en het blykt, dat deszelfs verbetering ſedert dien tyd, zo in Kapitaal als in Negotie, ten grootſten deele toe te ſchryven zy aan de zorgvuldigheid en het belang van Kolonel CODRINGTON, Gouverneur van Barbados, die zig derwaards begaf, en, na een goed gedeelte daar van beplant te hebben, dit Eiland maakte tot den zetel van zyn Gouvernement, wanneer hy Kapitein Generaal en Generaal-Gouverneur was van alle de Lywaards-Eilanden. Daar op bloeide Antigua, zo wel als de overigen, en wierdt niet alleen Volkryk maar ook welvaarende. Het leedt egter veel, door een ſchrikkelyken Orkaan, in 1681; van welken DAMPIER een breedvoerig Berigt gegeven heeft. Door een Aardbeeving, agt Jaaren daar na, werden meeſt alle de Huizen, Gebouwen, Suikerwerken en Windmolens, als van Steen zynde, omver geſmeeten. Een niet minder woedende Orkaan viel op hetzelve voor, in 't jaar 1707, door welke Nevis inzonderheid beſchadigd werdt, meer dan anderen; hoewel dit Eiland ook veel daar van te lyden hadt.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Antigua.*

Ik ſtap droogvoets heen, over de Verdeeldheden, die 'er in de Regeering zyn geweeſt op Antigua, na dat de Kolonel *Park*, van Virginie, in 't jaar 1706 aldaar gekomen was met een Kommiſſie van Gouverneur der Lywaards-Eilanden, en 'er zynen Zetel hadt genomen. Het duurde tot aan 1715, eer de Ingezetenen wederom in ruſt en vrede hunne bezigheden konden voortzetten, die in Oktober 1736, op het onverwagtſte, geſtremd wer-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Antigua.

werden, door het uitbarſten van een wanhopige Samenzweering der Negerſlaaven. Op den Verjaardag van zyne Majeſteits Krooning, wanneer de Generaal gewoon was de voornaamſten op een Dansfeeſt te onthaalen, wilden zy het Huis in de Lugt laaten ſpringen; het welk een Sein zou zyn voor alle de overige Negers, om op de Blanken aan te vallen, en die altemaal den hals te breeken. Doch tydig en gelukkig werdt de toeleg ontdekt, en, na dat de drie voornaamſte belhamels gerabraakt waren, alle de overige ſchuldigen verbrand, gehangen en veele anderen, meer dan zeventig in getal, op verſcheide wyzen ter dood gebragt.

Geſteldheid.

De Lugtsgeſteldheid is 'er heeter dan op Barbados, en daarom zeer aan Storm en Onweer onderhevig. Ook heeft men 'er weinig Bronnen, ja niet zo veel als eene Beek op het Eiland; moetende zig veelal behelpen met het gene uit de Lugt valt, en dit maakt dat men 'er niet alleen dikwils gebrek aan Water heeft, maar dat de Grond, die Zandig is, op ſommige tyden van de Droogte veel moet lyden. Niettemin is Antigua een bloeijende en voordeelige Volkplanting van Groot Brittannie, brengende byna het zelfde als de Barbados voort. Suiker, Tabak, Indigo en Gember, waren, toen zy eerſt aangelegd werdt, haare voornaamſte Produkten, maar de twee laatſten worden 'er nu weinig geteeld. In 't eerſt was de Suiker, die 'er viel zo bruin en grof, dat zy veel minder dan anderen goldt; doch de Planters hebben ſedert de manier, om die te zuiveren, in trein gebragt, en dus maakt men 'er thans zo goeden Suiker als elders in de Weſt-

Digitized by Google

Weſtindiën. In 't algemeen rekent men, dat de Uitvoer, van daar, zeſtienduizend Okshoofden in 't Jaar bedraagt: maar Rum wordt 'er, naar evenredigheid, zo veel niet gemaakt. Kaneel, of iets dat 'er naar gelykt, groeit in de laage Landen, op dit Eiland, en men heeft 'er ongemeen veel Wildbraad, Gevogelte en Rundvee; meer dan op andere Eilanden. WESTINDISCHE EILANDEN. *Antigua.*

Het getal der blanke Ingezetenen is onzeker, maar men ſchat hetzelve op ongevaar tienduizend, waar van vyftienhonderd in ſtaat zyn om de Wapenen te draagen. Het Eiland is, waarſchynlyk wegens de gevaarlykheid om het aan te doen, in alle de Oorlogen met Frankryk ongemoeid gebleeven. Het wordt in vyf Parochiën verdeeld, waar onder die van St. Jans-Stad, in 't Engelſch *St. Johns-Town*, voor de Hoofdplaats verſtrekt van het Noordweſtelyk gedeelte, beſtaande uit meer dan tweehonderd Huizen. Voorts heeft men 'er *Falmouth*, *Parham* en *Bridge-Town* aan de Zuidzyde, benevens de Parochie van *St. Pieter*, welke geen Vlek is, leggende byna in 't midden van het Eiland.

Het Eiland ST. KRISTOFFEL, dat de Engelſchen *St. Kitts* noemen, 't welk in grootte volgt, is berugter door de Omwentelingen van Staat die het ondergaan heeft, dan eenig ander in de Weſtindien. Het legt van Antigua ongevaar vyftien Zeemylen ten Weſtnoordweſten, en vyfentwintig Zeemylen benoorden Guadaloupe. De Hemelsbreedte is tuſſchen de zeventien en agttien Graaden. Pater DU TERTRE, die 'er een byzondere Kaart van in 't licht gegeven heeft, maakt het ST. KRISTOFFEL.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

ongevaar agt Uuren gaans, Noordweſt en Zuidooſt, lang, en op het breedſte twee of drie Uuren. Het is zeer langwerpig en in het Zuidooſtelyk gedeelte niet boven een half Uur gaans breed. ROCHEFORT geeft 'er, in zyne Hiſtorie der Antilliſche Eilanden, een Omtrek aan van vyfentwintig Mylen.

St. Kristoffel.

Hiſtorie.

Dit Eiland werdt dus genoemd van zynen Ontdekker COLUMBUS, wiens Doopnaam Kristoffel was; zo men voorgeeft, om dat zeker klein Gebergte op den top van een grooteren Berg op dit Eiland, hem in gedagten bragt het Beeld van St. Kriſtoffel, die vertoond wordt als een Reus met den Heiland op zyn Armen. Het werdt, in 't eerſt, door de Franſchen en Engelſchen, die 'er omtrent op een zelfden tyd kwamen, in gemeenſchap bezeten. Dus verdedigden zy ook, met elkander, zig manmoedig tegen de Karibaanen, die, na dat zy van dit Eiland ten deele verdreeven waren, met den byſtand van anderen, in menigte, op de Europeaanen kwamen aanvallen, doch verſlagen werden. In 't jaar 1627 werdt het reeds tuſſchen de beide Natiën verdeeld. De twee Gouverneurs bakenden de wederzydſche Landpaalen af, doch maakten beding, dat Viſſchen en Jaagen over en weder vry ſtaan, de Zoutpannen en Boſſchen tot Brandhout, als ook de Mynen en Havens, gemeen zyn zouden. Geen vreemd Schip zou 'er mogen komen Handel dryven, zonder toeſtemming van de beide Gouverneurs. Ook werdt een Verbond aangegaan, tot onderlinge verdediging tegen de wederzydſche Vyanden.

Verdeeling tus-

Uit de Kaart van DU TERTRE blykt, dat de

Engelſche Plantagiën waren aan de Noord- en Zuidzyde van het Eiland, die der Franſchen op de Ooſt- en Weſt-enden, en altemaal aan de Kuſt. De Franſche Volkplanting, op het Weſt-end, werdt genoemd *Cabesterre* of het Hooge Land, die aan het Ooſt-end *Baſſeterre* of Laag Land. LABAT zegt, dat het Franſche gedeelte, aan de Ooſtzyde, begon met de Rivier Cayonne, en eindigde aan die van Pentecoſte; en dat hun gedeelte, op het Weſt-end, begon aan een groote Beek, de Geiten-Rivier genaamd, en ten einde liep aan die van Point Sable. De Engelſchen hadden het voordeel van een gemeenſchap door middel van een Weg, dien zy gebaand hadden door het Gebergte heen; daar de Franſchen uit het eene gedeelte van hunne Bezittingen niet in het andere konden komen, zonder te paſſeeren door het Land der Engelſchen: zo dat, indien 'er een Oorlog in Europa ontſtond tuſſchen de beide Natiën, noodzaakelyk de een de andere verdryven moeſt. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Kriſtoffel.* Het verſchen de Engelſchen en Franſchen.

In 't jaar 1629 kwamen op St. Kriſtoffel wel dertig Engelſche, Franſche en Hollandſche Schepen aan, waar door de Europeaanen in ſtaat werden geſteld, om alle de Indiaanen uit het Eiland te jaagen, die voorheen hun zeer verontruſt en benadeeld hadden. In dat zelf. de Jaar kwam 'er een Spaanſche Vloot, die meer dan ſterk genoeg was, om het geheele Eiland in te neemen; alwaar men weinig Forten en geen bekwaamen Voorraad hadt van Oorlogstuig. De Franſchen verlieten, hier op, hetzelve t'eenemaal, en de Engelſchen werden ten deele ingeſcheept, om overge-

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Kristoffel.

bragt te worden naar Nevis; doch, zo dra de Vloot vertrokken was, kwamen de Engelſchen, die in de Boſſchen waren gevlugt, weder te voorſchyn, en herſtelden zig; het welk de Franſchen hoorende, die op de naaſte Eilanden waren geweeken, ook hun Land weder innamen, en de Plantagiën, door hun verlaten en verwoeſt, op nieuws in order bragten.

De Franſchen dryven 'er de Engelſchen uit.

De Engelſchen, die van den beginne af beter in ſtaat geweeſt waren, dan de Franſchen, hadden niet alleen een Volkplanting afgeſtoken naar Nevis, maar zonden, in den jaare 1632, ook Volk af naar Barbuda, Montſerrat en Antigua; terwyl zy op St. Kriſtoffel goede Huizen hadden, met Vrouwen en Huisgezinnen; daar de Franſchen ſlegts in Hutten leefden, op de manier der Karibaanen, zynde weinigen van hun getrouwd. Omtrent den jaare 1640 beſtondt de Volkplanting der Engelſchen reeds uit twaalf of dertienduizend Menſchen. Zy leefden met de Franſchen in Vriendſchap en goed Verſtand, tot aan den tyd der Omwenteling in Groot Brittannie, wanneer de Franſchen, door eenige Ierſche en andere Roomſchgezinden opgeſtookt, de Engelſche Plantagiën onverhoeds overvielen en het hun zo bang maakten, dat zy het Eiland, in 't jaar 1680, geheel overgaven, op beding van naar Nevis overgevoerd te zullen worden.

De Engelſchen verdryven de Franſchen.

Naauwlyks agt Maanden hadden de Franſchen alleen meeſter geweeſt van St. Kriſtoffel, of daar kwam een ſchrikkelyke Aardbeeving, die 'er een groote verwoeſting te weeg bragt

bragt aan de Steenen Gebouwen. In 't volgende Jaar werdt het Eiland wederom verovverd door de Engelſchen, die 'er toen ter tyd alleen meeſter van bleeven, hebbende agttienhonderd Franſchen doen overvoeren naar Hispanjola. En, hoewel de Franſche Kroon, by de Vrede van Ryswyk, in de bezitting van haar gedeelte herſteld werdt, verdreef men doch de Franſchen, toen de Oorlog onder Koningin Anna weder begonnen was, op nieuws daar uit. Het geheele Eiland werdt vervolgens, by het Traktaat van Utrecht, aan Groot Brittannie afgeſtaan, welk 'er ſedert in bezitting van gebleeven is. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Kristoffel.*

Sommigen hebben aangemerkt, dat de afſtand van het gedeelte van St. Kriſtoffel, door de Franſchen, voordeelig ware voor die Kroon; alzo haar Onderdaanen dus van kleiner op grooter Eilanden, in de Weſtindiën, werden overgebragt: doch anderen, en wel de ſchranderſten, in agt neemende dat de beſte Landen op St. Kriſtoffel door de Franſchen bezeten werden, zyn van een tegenſtrydig denkbeeld. Zy hadden, diestyds, vier Forten, van Geſchut en alles, dat tot Verdediging vereiſcht wordt, wel voorzien. Men rekende, dat zy vyfduizend Morgen van de beſte en half zo veel minder ſoort van Landeryën op dit Eiland bezaten: des van de Verkoop, ten dienſte van 't algemeen, veel Gelds moet gekomen zyn. Ook was, daarvan, tagtigduizend Ponden Sterlings in de Bank, tot den jaare 1733, wanneer hetzelve, door 't Parlement, tot een Huwlyks-Goed voor haare Koninglyke Hoogheid ANNA, wylen de Gemaalin van onzen Het komt geheel aan Groot Brittannie.

WESTINDISCHE EILANDEN.

laatſtoverleeden Erfſtadhouder WILLEM den IV., Prince van Oranje en Naſſau, geſchikt werdt.

St Kristoffel.

De Lugt is hier vry heet, doch niet ongezond, wordende alle Avonden door friſſche Zeewinden verkoeld. Men zou het 'er geduurig Zomer kunnen rekenen te zyn, indien men 'er niet, gelyk elders, een kwaad Saizoen had, van Slagregen, Storm en Onweersbuijen. Sommige Autheuren, niettemin, merken het aan, byna, als een Paradys of een der bevalligſte Eilanden in de Wereld; aangezien deszelfs Bergen, ſchoon 'er afgryzelyke Rotſen en dikke Boſſchen tuſſchen zyn, zig als in Terraſſen boven elkander verheffen, die verſierd zyn met ryën van altoos groene Boomen, doormengd met taamelyk fraaije Huizen, die met glinſterend Ley gedekt zyn. De Grond is ligt en Zandig, en niet alleen tot de teeling van Tabak en Suiker, maar ook van Katoen, Gember en allerley ſoort van Vrugten, dienſtig. Het is met Bronnen wel voorzien, en heeft 'er eenige heete bekwaam tot Baden, aan den voet der Gebergten in het Zuidweſtelyk deel des Eilands: nogthans is 'er ſchaarsheid van Water op ſommige plaatſen. De Valeijen en zyden der Heuvelen zyn uitermaate vrugtbaar, doch de Gebergten zyn wreed en van een Zwavelagtige ſamenſtelling, ten grootſten deele begroeid met Palmiet, Kokos, Pokhout en andere ſoorten van Boomen, aan de Weſtindiën eigen; hoewel 'er de meeſte Europiſche Boomen en Gewaſſen, die men 'er plant of zaait, ook wel voort willen.

Lugts- en Landsgeſteldheid.

Al-

Digitized by Google

Alle de Vrugten der Weſtindiſche Eilanden komen op St. Kriſtoffel zo wel als elders voort. Men heeft 'er Banannen, Tamarinden, Ananaſſen, in overvloed; om niet te ſpreeken van Oranje, Limoenen en andere Appelen. Men heeft 'er twee ſoorten van Peper en Katoen. De Indigo groeit 'er, zo wel als Suiker Riet, in 't wilde. Aan de Zeekuſt vallen Beſiën, zo groot als Hazelnooten, die men tot Zeep gebruiken kan, en binnenslands groeit een Boom, wiens Bladen goeden Mosterd uitleveren. Op het Zuidooſtend, dat met een ſmalle Strook aan het Eiland gehecht is, zyn Zoutpannen, die Zout geeven, dat witter en ſcherper is dan het Franſche. Ook zou op zekeren Berg, zo men zig verbeeld heeft, een Zilvermyn zyn, doch het ſchynt dat men niet oirbaar gevonden heeft die te bewerken. Westindische Eilanden. St. Kristoffel. Vrugten.

Het Gedierte, dat men hier heeft, verſchilt ook weinig van dat der andere Karibiſche Eilanden. Onder het viervoetige is de *Rocket* byzonder aanmerkelyk, wier Huid in Kleur gelykt naar verdorde Bladen, met geele of blaauwe Vlakken. Het is in geduurige beweeging, met den Kop altoos opgeheven, en de Staart cirkelswyze opwaards omgeboogen. Vervolgd zynde ſteekt dit Dier de Tong uit en heeft Oogen die als Vuur glinſteren. Onder het Gevogelte is de *Orinoca*-Arend en de Pellikaan merkwaardig. De eerſtgemelde heeft een ligt graauwe Kleur, aartig geſprenkeld met zwarte Vlakken; de enden van de Wieken en Staart geel. Hy randt alleen zulke Vogels aan, die kromme Bekken en ſcherpe Gedierte.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Kristoffel.

Klaauwen hebben, gelyk hy, en vangt die altoos vliegende. De Pellikaan, van grootte als een Endvogel, heeft aan den Hals een grooten Balg, waar in hy den gevangen en opgeslokten Visch bergt, zittende daar op te loeren, in de Boomen. Van Mey tot September is 'er overvloed van Schildpadden, Leguaanen en Land-Krabben, die haar Eijeren leggen in het Zand. Ook heeft men 'er andere Soorten van Visch, die goed zyn om te eeten. Steurkrabben vangt men in menigte in zekere Beek, na het Water vergiftigd te hebben met groene Tabak, die fyn gewreeven is en gemengd met ongebluschte Kalk, als wanneer zy naar den Oever kruipen. Ook vindt men, aan de zyde van een Heuvel, zeker Hol, dat een sterken Rook uitgeeft en van binnen als een Oven gloeit, wordende by hetzelve een menigte Zwavel verzameld, gelyk op den Zwavelberg van Guadaloupe.

Ingezetenen.

't Getal der Ingezetenen van St. Kristoffel, waar onder nog eenige Franschen zyn, wordt gerekend op ongevaar agtduizend Blanken, en dat der Negeren op meer dan agttienduizend. De Franschen woonen digter by elkander dan de Engelschen, die door het Land, hoog en laag, verstrooid leeven, naar dat de legging der Plantagiën vereischt: maar wat hunne Wooningen belangt, die zegt men dat zo fraay zyn, als ergens in Amerika. Zy zyn van Cederen Hout, met Hoven en Boomgaarden van Oranje- en Limoenboomen versierd. Hoewel de Huizen der Engelschen, zelfs toen de Franschen het Eiland mede bezaten, veel def-

Digitized by Google

deftiger waren dan de hunne, moet men doch bekennen, dat het Kafteel van Baffeterre, daar de Franfche Gouverneur zyn Verblyf in hieldt, het aanzienlykfte Gebouw was op 't geheele Eiland. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Kristoffel.*

Sedert de Engelfchen in de geheele bezitting van St. Kriftoffel gekomen zyn, hebben zy, om het ook, was 't mooglyk, altoos te behouden, de Veftingwerken daar van ongemeen in ftaat gefteld. Het voornaamfte Fort legt op den gemelden Zwavel-Heuvel, en is beplant met negenenveertig ftukken Kanon; *Charles*-Fort met veertig, en ieder heeft een aanzienlyk Magazyn van Oorlogstuig. Behalve deeze twee wordt het Vlek *Baffeterre* beveiligd door *Londonderry*-Fort, en door zes Batteryën op verfcheide Landingplaatfen. Het Vlek heeft Huizen van Steen, die zeer goed zyn: daar is een Stadhuis, Hospitaal en een groote Kerk, tot den Roomfchen Godsdienft aangelegd: maar het Kafteel, dat de Franfchen aan de Ooftzyde van een hoogen Berg, onder de fchaduw van groote altoos groene Boomen hadden geftigt, verdient een byzondere befchouwing. Veftingwerken en Vlek.

Het is van gebakken en gehouwen Steen, drie Verdiepingen hoog, hebbende zeer fraaije Zaalen en Vertrekken, die keurlyk met Cederen-Hout befchooten zyn. Uit het Gebouw is een aangenaam uitzigt op Suiker- en Gember-Plantagiën, en door een lange Laan van Oranje en Limoenboomen komt men op een groot Plein voor hetzelve. Dit Kafteel, dat zelf door vyf Blokhuizen met Kanon befchut wordt, heeft aan de eene zyde een Kapel, en 't Kasteel.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Kristoffel.

aan de andere zyde groote Steenen Regenbakken, in welken het Water met Pypen, die onder den Grond doorloopen, gebragt wordt. Tuſſchen het Paleis en de Gebergten is een groote deftige Tuin, brengende de bevalligſte Bloemen voort, zo van Europa als Amerika, en met een Fontein praalende. Wanneer de tyding op dit Eiland kwam, van voordeelen, door de Franſchen in Europa behaald, waren zy gewoon de Trompet te ſteeken op den top van dit Kaſteel, en van hetzelve de Vaandels en Wimpels te laaten waaijen, die de Gouverneur op de Engelſchen te Lande hadt veroverd. De Franſchen hielden Weekelyks een Geregtshof in dit Vlek, en het was de voornaamſte plaats tot verwiſſeling van Europeaanſche Goederen met de Produkten des Eilands.

Produkten.

De grootſte bezigheid der eerſte Ingezetenen van St. Kriſtoffel was het planten van Tabak; maar, toen dezelve laager in prys wierdt, hebben zy zig op het teelen van Suiker, Katoen, Indigo en Gember, toegelegd. Men onderſtelt, dat 'er niet boven de twaalfduizend Morgen, goed Bouwland, op het geheele Eiland zyn. Omtrent den jaare 1731, toen 'er, door het Groot Brittanniſch Parlement, een Onderzoek werdt aangeregt, belangende den ſtaat der Suiker-Eilanden, taxeerde men dien Handel op St. Kriſtoffel tegen drieduizend Okshoofden in 't Jaar: doch, wanneer het geſchil omtrent den voorrang, tuſſchen de Franſche Eilanden en Kanada, voor het ſluiten van de laatſte Vrede, ter baan kwam, werden de Produkten van het

Digitized by Google

het Eiland St. Kriſtoffel, in Suiker, door de genen die ze op 't laagſte ſtelden, gerekend tegen tienduizend Okshoofden in 't Jaar. Rum wordt 'er, naar evenredigheid van de Suiker, niet veel, ja naauwlyks één Okshoofd tegen drie, geſtookt. WESTINDISCHE EILANDEN.

NEVIS, een klein Eilandje, doch niet minder berugt, legt naauwlyks een Zee-Myl van 't Zuidooſt end van St. Kriſtoffel ten Zuiden: zo dat men het een van 't andere zeer klaar kan zien. Men rekent den omtrek van hetzelve op omtrent zes Uuren gaans: des het een der kleinſten is van de Karibiſche Eilanden. Op 't midden alleen heeft het een Berg, die zeer hoog is, doch gemakkelyk te beklimmen, en bedekt met Plantagiën en groote Boomen, in de geheele omtrek, van den Zeekant tot aan den top. NEVIS.

Hier werdt de eerſte Volkplanting, in 't jaar 1628, aangelegd door *Thomas Warner*, den zelfden Heer, door wien het voorgaande bevolkt werdt. In de eerſte Jaaren werden de Ingezetenen, dikwils, door de Wilden van daar verdreeven, en namen dan de wyk naar St. Kriſtoffel; doch vervolgens wierdt de Volkplanting eene der geregeldſten van de Karibiſche Eilanden, en nam zodanig toe, dat men 'er, in den jaare 1688, rekende te zyn tienduizend Blanken, waar onder by de tweeduizend Man, die de Wapenen konden voeren, en bovendien twintigduizend Negers: zo dat de overige Eilanden van daar dikwils met Wyn en Slaaven voorzien werden. Doch in 't volgende Jaar ſneuvelde by- Hiſtorie.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Nevis.

na de helft des Volks door een geweldige Sterfte, en den 6 April, des jaars 1690, viel 'er een ſchrikkelyke Aardbeeving voor, door welke meeſt alle Huizen in het Vlek, die van gehouwen of gebakken Steen waren, als in een oogenblik tot Puinhoopen gemaakt werden, terwyl de Grond zig op verſcheide plaatſen opende, en heet ſtinkend Water tot een groote hoogte uitgulpte. Verſcheide maalen liep de Zee tot een grooten afſtand van den Oever weg, en die Waterbeweeging was zo algemeen in de Weſtindiën, dat dezelve op Zee, tuſſchen St. Lucia en Martenique, ook werdt vernomen.

In 't jaar 1706 onderging Nevis een nog grooter Ramp; alzo de Franſchen daar een Inval deeden, en, de Negers overreed hebbende, om geen tegenſtand te bieden, waar voor zy dan hunne Vryheid bekomen zouden; de Engelſchen in de Boſſchen deeden vlugten, die eindelyk zig als Krygsgevangenen overgaven. Dit was een Krygsliſt van de Franſchen, om dus, op een gemakkelyke en onkoſtbaare manier, hun Volk, dat in Europa Krygsgevangen was gemaakt, uitgewiſſeld te krygen. Inmiddels werden de Engelſchen van hun, tegen het gegeven woord, zeer ſlegt behandeld, en een groot deel der Negeren weg gevoerd, om die aan de Spanjaarden tot Slaaven in de Mynen van Peru te verkoopen: maar één der Negeren, zulks merkende, ontzwom het en gaf 'er aan zyne Landsluiden, op Nevis, kennis van: die toen onmiddelyk op de Franſchen aanvielen, welke nog op 't Eiland

Digitized by Google

land waren, en ze altemaal de Keel afftaken; geevende hun dus, voor hunne trouwloosheid, den verdienden Loon. WESTINDISCHE EILANDEN.

De Gemagtigden der Ingezetenen, zo van dit Eiland als van St. Kriſtoffel, deeden daar op een ootmoedig verzoek aan de Heeren Gekommitteerden over den Koophandel, te Londen, om eenige vergoeding voor de geleeden ſchade. Toen werdt één der Klerken naar de Weſtindiën afgevaardigd, om de Schade op te neemen, en vervolgens, op het Smeekſchrift der beide Volkplantingen, in 't jaar 1709, door 't Parlement verklaard, hoe het gebleeken was, dat de nadeelen, welken zy door den gemelden Inval ondergaan hadden, een Somme beliepen van driemaal honderdduizend Ponden Sterlings: weshalve 'er ruim honderdduizend werden toegeſtaan, om de Ingezetenen in ſtaat te ſtellen, van zig weder op hetzelve neder te kunnen zetten. Middelerwyl werden die van Nevis, door een ſchrikkelyken Orkaan, in den jaare 1707, op het deerlykſte geteiſterd. *Nevis.*

Het Klimaat van Nevis wordt door ſommigen, die op de beide Eilanden zyn geweeſt, heeter gezegd te zyn, zelfs, dan dat van Barbados, hoewel dat Eiland zo veel Zuidelyker legt. Ook is het meer aan zwaare Stortregens en Orkaanen of Stormwinden onderhevig. In de Valeijen is het Land ongelyk vrugtbaarder dan op St. Kriſtoffel, doch hooger Steenig, des de Plantagiën te ſlegter zyn, naarmaate zy verder van 't Strand en meer naar den top van den Berg zyn gelegen. Men vindt 'er veele Bronnen van verſch Water, waar Lugts- en Landsgeſteldheid.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Nevis.*

waar onder ſommigen Beekjes maaken, die in Zee uitloopen. Een der Bronnen is Mineraal en van heet Water; des men by haaren oirſprong Baden gemaakt heeft, die met veel nut tot geneezing van Scorbutieke Kwaalen gebruikt worden: maar het verſche Water wordt ſchielyk rottig en ſtinkende: zo dat men het niet bekwaam oordeelt voor de Schepen.

Vrugten.

De natuurlyke Vrugten des Lands zyn hier nagenoeg de zelfden als op de nabuurige Eilanden. Eertyds was Nevis byna geheel begroeid met Porſelein en andere Planten, zo wel als met Oranje, Citroen- en Limoenboomen: maar veelen van deeze Gewaſſen hebben thans plaats gemaakt voor Koorn, Wortelen, Boonen, Erwten, Moeskruiden, Komkommers, Salade, Tuinkers, en andere Europeaanſche Groente of Peulvrugten. De Zee-Venkel, die 'er geteeld wordt, overtreft zeer veel, de gene die in Engeland valt. In de Boſſchen groeit een Boom, genaamd *Dog-wood*, die tot Liefhebbery ſtrekt van de voornaamſte Luiden, wanneer zy een Party van pleizier maaken om Viſch te vangen. Dan zenden zy hunne Negers naar de Boſſchen, om iets van den Baſt te haalen, welke aan de Wortelen van deezen Boom groeit, die gekneuſt en naar den Zeekant gebragt wordt, waar men dan met Zeewater een Pap van maakt, en het roodagtig Sap, daar uit geperſt, vergiftigt het Water zodanig, dat veelerley Viſch boven komt, en dan door de zwemmende Negers, met gemak, wordt gevangen.

Viſch.

Een ſoort van Alykruiken, die men op Nevis

vis heeft, en nergens anders gevonden zouden worden, gebruikt men om een Saus te maaken over de Klipvisch, Oude Wyven en *Cavallies*; welke laatsten een vaste Zee-Visch zyn, dien men voor den besten houdt, weegende vier of vyf Pond, en smaakende als Makreel. Die men voor den smaakelykſten agt, niettemin, is de *Mudfish*, welke in een korte Stroom, op den witten Grond, wordt gevangen. Zekere Schulpvisch, van welker Schulp men Snuifdoosjes in menigte plagt te maaken, is hier een gewoone Spyze. Men zegt dat de Kreeften, die aan het Oost-end des Eilands gevangen worden, ongezond zouden zyn, werkende sterk naar boven en beneden; 't welk mooglyk aan het Voedzel, dat zy gebruiken, is toe te schryven: immers die aan 't Westend zyn goed en zeer smaakelyk. Men heeft 'er Land- en Water-Krabben van veelerley soort, waar onder die de Schulp, zo lang zy leeven, schoon blaauw hebben: doch geen Steur-Krabben. Van Zee-Schildpadden zyn 'er zeven of agt soorten, doch geen derzelven wordt gegeten dan de groene. Ook heeft men 'er Sprotten zonder Schubben, zwart- of geel-Bekken genaamd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Nevis.*

Het Hoornvee, dat men hier heeft, is weinig, en daar valt slegt Zuivel: zo dat men 'er meest Ierſche Boter en Engelsche Kaas gebruikt. De Schaapen hebben geen Wol, maar glad Haair, en zyn gemeenlyk rood of zwart gevlakt. Zy werpen tweemaal 's Jaars, en somtyds drie of vier Lammeren teffens, die zy altemaal zoogen. De Rammen hebben lang Haair, dat rood is, voor aan den Hals, hangen- Vee.

gen-

WESTINDISCHE EILANDEN. *Nevis.*

gende tegen de Voorpooten aan. De Varkens, die met Spaanſche Tarw, Aardappelen en het Afval van Suikerriet gemeſt worden, leveren hier, gelyk te Suriname, uitmuntend lekker Spek uit. Op de zelfde manier worden de Ganzen en Eenden, die men 'er uit de Volkplantingen van Noord-Amerika brengt, by uitſtek vet gemaakt. Veel ander Wild heeft men 'er, en het ontbreekt 'er ook niet aan Bulhonden, die zeer groot en bars zyn.

Paarden. Dewyl men geen Hooy op dit Eiland maakt, voedt men de Rypaarden met het Gras dat tuſſchen de Suikerplanten uitgewied wordt, als ook met de groene Bladen van Spaanſche Tarw, Guineeſch Koorn, Schotſch Gras en Nieuw Engelandſche Haver. Hunne Molenpaarden, Ezels en Muilezels, loopen gemeenlyk in de Weide; maar, in de Oogſttyd, worden zy gevoed met de toppen van 't Suikerriet en het afſchuimzel der Ketelen. De Rypaarden zyn hier zeer onderhevig Tekken in de Ooren te krygen, gelyk de Schaapen, welke, indien zy 'er niet dikwils uit gehaald worden, hun doen uitteeren en kwynen.

Inſekten. Venynig Gedierte vindt men op Nevis niet, dan Duizendbeenen en Scorpioenen: maar Haagdiſſen zyn 'er van vyf Voeten lang en een ſoort die men de Landſnoek noemt, om dat zy met Schubben gedekt is, waarſchynlyk de Schink. Deeze maaken, by Nagt, een geluid, dat nog onaangenaamer is, dan het worken der Kikvorſchen. Over dag ziet menze zelden. Het Krabbetje, dat men de Soldaat noemt of de Eremiet, om dat het

in

Digitized by Google

in een ledige Hooren kruipt en daar in gaat huisvesten, is hier vry gemeen. Ook vindt men 'er Olyphant-Torren en andere zeldzaame Insekten, waar onder de Vliegen-Vanger niet van de minsten is. WESTINDISCHE EILANDEN. *Nevis.*

De Ingezetenen van Nevis bestonden, in 't jaar 1718, uit omtrent agtduizend Negers en twaalfhonderd Blanken, die 'er meestendeels wel gedaan en beter uitzien, dan op de andere Eilanden. Tegenwoordig rekent men dat 'er omtrent vyfduizend Blanken en zestienduizend Zwarten op dit Eiland zyn; zo dat het, naar zyne grootte, mooglyk wel het Volkrykste is van de Westindiën. Men brengt 'er de Negers van Kongo, Angola en Guinée, doch die van de Goudkust worden 'er, gelyk in onze Volkplantingen, het meeste geagt, om dat zy bekwaamer tot den arbeid, meer gehard tegen de Ongemakken van het Weer, en niet zo hardnekkig zyn, als de anderen. Een Jongen of Meisje, van omtrent zestien Jaaren oud, mag 'er omtrent twintig Ponden Sterlings gelden: een volwassen Karel dertig, dat is ruim driehonderd Gulden, en een Vrouwspersoon wat minder. Ingezetenen.

Het Voedzel der Neger-Slaaven, op Nevis, is gewoonlyk Pekelharing of Zoute Visch, Spaansche Tarw en Aardappelen. Sommige zyn naar Sprinkhaanen zo greetig als wy naar Garnaalen, en men vindt die ook Honden, ja Rotten en Muizen eeten. Geduurende den Oogsttyd werken zy, byna zonder ophouden, nagt en dag; en op de Zondagen brengen zy Wortelen en allerley Moeskruiden of Peulvrugten ter Markt. Een Neger kan tegen een Negerslaaven.

Blan-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Nevis.*

Blanken niet tot Getuige ſtrekken. Indien hy iemand ſlaat, veroordeelt hem de Wet om de Hand te verliezen, waar mede hy geſlagen heeft, en, zo hy iemand tot bloedens toe komt te kwetzen, moet hy het Leven verliezen. Een Blanke, in tegendeel, die een Zwarten doodt, wordt alleenlyk beſlagen in een Boete van dertig Ponden, Geld van dit Eiland, dat hy betaalen moet aan den Meeſter, voor het verlies van zynen Slaave. Dergelyke Wetten zyn 'er ook op de andere Engelſche Eilanden.

Vaſt- en Bede-dagen.

Men houdt, op Nevis, drie Jaarlykſe Vaſt- en Bede-Dagen, naamelyk in de eerſte Weeken van July, Auguſtus en September, om de bewaaring van den Hemel af te ſmeeken tegen de Orkaanen, die in deeze Maanden ſomtyds komen, en, indien de Gebeden der Ingezetenen, ten deezen opzigte, verhoord zyn, wordt in Oktober, deswegen, een algemeene Dankdag gevierd.

Schoon 'er veel Schepen aankomen, zo om Voorraad te brengen van Levensmiddelen, als om de Produkten af te haalen, heeft doch dit Eiland gebrek aan een goede Haven, ja zelfs geen bekwaame Reede, dan aan de Zuidweſtzyde, alwaar verſcheide Klippen zyn en Banken, waar tuſſchen zy veilig leggen, uitgenomen by Storm en Onweer, als wanneer zy in Zee ſteeken, en, zo 't mooglyk is, te Antigua inloopen.

Vlek *Charles-Town.*

In 't midden van de voorgaande Eeuw waren 'er reeds drie Kerken, doch tot nog toe is 'er maar één Vlek of Stad, genaamd *Charles-Town*, welke gedekt wordt door een Fort.

Zy

Digitized by Google

Zy heeft groote Huizen, en Winkels die wel voorzien zyn met Koopwaren. Alle Zondagen wordt daar, van den opgang der Zonne tot negen Uuren 's morgens, Markt gehouden. In St. Jans Parochie, aan de Zuidzyde des Eilands, vindt men een Zwavelagtige plek Gronds, uit welke de Rivier van heet Water onderſteld wordt voort te komen, die naby de Stad in Zee ſtroomt. Ook is het Water van een Meirtje, een weinig benoorden Charles-Town, Bloedwarm; hoewel het goeden Viſch in menigte uitlevert, in 't byzonder Palingen, die uitmuntende zyn: ook Zilverviſſchen en Dikkoppen, de laatſten van één tot twee Voeten lang en zeer lekker van Smaak. Een ſtuk van den Berg van Nevis ſtortte van boven neder, in een onlangſe Aardbeeving, en wordt gezegd, uit de Baay van Charles-Town gemeten, ongevaar een halve Myl hoog te zyn. Men rekent ruim een Uur gaans van daar tot aan deszelfs Top. WESTINDISCHE EILANDEN. *Nevis.*

In het Ooſtelyke deel des Eilands, welk men de Parochie van *Gingerland*, dat is Gemberland, noemt, is een Rivier die de Nieuwe Rivier word: getyteld, en by *Newcaſtle*, in de Windwaard-Parochie, is een andere, wel voorzien met de keurlykſte vette Barbeelen en andere goede Viſch. In den jaare 1718, werdt in deeze Parochie een nieuwe Heete Bron ontdekt door de Blanken, maar welke te vooren reeds aan de Negers was bekend geweeſt. In St. Thomas Parochie is, bovendien, een Gulp van uitmuntend Water, de *Dungeon* genaamd, om dat de Rotſige kanten hoog en loodregt zyn. Daar is een goede *Ginger-land.*

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. Bron in de Witte Grond, waar alle Schepen van Water worden voorzien.

Het Eiland MONTSERRAT legt van Nevis ongevaar agt Zeemylen ten Zuidzuidooſten, en van Antigua zes Mylen ten Zuidweſten, zeven Mylen van Guadaloupe Noordwaards.

MONTSERRAT. Men rekent het merkelyk grooter te zyn dan Nevis, en wel drie Mylen lang; zynde de Grondvlakte langwerpig. Deszelfs Gebergten zyn bedekt met Cederboomen, Cypreſſen, Yzerhout en anderen: des men 'er wel Geboomte kapt tot den Huisbouw voor Nevis. Ook groeit 'er een Kruid, welks Zaadpeultjes naar Moskeljaat ruiken. De Valleijen zyn wel bewaterd en vrugtbaar; maar het Klimaat komt veel met dat der nabuurige Eilanden overeen, inzonderheid ten opzigt van de Orkaanen, die men 'er ſomtyds zeer geweldig heeft. In 't jaar 1733 was 'er een van dien aart, door welke ongemeen veel ſchade aan de Ingezetenen toegebragt werdt.

Hiſtorie. De naam is afkomſtig van COLUMBUS, deszelfs ontdekker, die het dus, zo men wil, noemde, om dat het gelykt naar 't Gebergte van Montſerrat in Spanje. In 't jaar 1632 deedt de Gouverneur van St. Kriſtoffel het bevolken met Engelſchen of liever Ieren. Zestien Jaaren daarna waren 'er reeds zevenhonderd Menſchen op; zo dat het Antigua diestyds overtrof: maar naderhand is die Volkplanting niet zo zeer toegenomen. Evenwel kan het, zo men zegt, buiten de Negers, hedendaags vyfhonderd Man in de Wapenen brengen. Het heeft, in den jaare 1668, den Franſchen zo veel Volk gekoſt, dit Eiland te ver-

veroveren, door de dappere verdediging der Ingezetenen, dat zy alles aan de Vlammen opofferden, wat den Ieren niet toebehoorde. Dus werden meer dan veertig Suikerhuizen, en verscheide Magazynen vol ryke Koopwaaren, vernield. De Ieren, die 'er gelaten werden, en den Eed afleiden aan den Koning van Frankryk, bedroegen wel tweeduizend Zielen. Vervolgens kreegen de Engelschen, egter, het weder in, en Montserrat leverde, in 't jaar 1690, driehonderd Man tot den Togt van Generaal Codrington, om St. Kristoffel te bemagtigen. Het heeft door een schrikkelyke Aardbeeving, in 't jaar 1692, ongemeen geleeden. Ten tyde van Koningin Anna werdt het nog eens door de Franschen veroverd, en uitgeplunderd; hoewel de Engelschen hetzelve, by de Vrede van Utrecht, wederom kreegen, met belofte van Schavergoeding. Westindische Eilanden. Montserrat.

De voornaamste Produkten van Montserrat bestaan tegenwoordig in Indigo; doch 'er wordt ook nog wat Suiker gemaakt, die egter zo goed niet is als de Suiker, welke valt op Jamaika en Barbados. Het is, om kort te gaan, een wel beplant en bebouwd Eiland, dat ook dikwils bezogt wordt van Schepen; hoewel het rondom met Klippen is omringd en geen bekwaame Haven heeft: zo dat de Schepen 'er, zo wel als te Nevis, by het aankomen van een Storm, of Orkaan, Zee moeten kiezen, en een andere Wykplaats zoeken. Men heeft 'er twee Kerken, en het Eiland is in twee Parochiën verdeeld. Produkten.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Montserrat.

Akte tegen den Sluikhandel.

Omtrent den jaare 1736, wanneer Generaal MATTHEWS, Gouverneur van alle de Lywaardse Eilanden, zig in Persoon op Montserrat bevondt, werdt 'er, door den Gouverneur, Raad en Vergadering, een Akte gepasseerd, *tot kragtdaadiger voorkoming van al den Handel*, in die deelen des Aardbodems, *tusschen de Groot Brittannische Onderdaanen en de Fransche.* Gelegenheid hier toe hadden de klagten gegeven over een ongeoorlofden Handel, die gevoerd ware tusschen de Fransche en Engelsche Suiker-Eilanden; strydig met het Vyfde en Zesde Artikel des Traktaats van 1686 tusschen Engeland en Frankryk, en met een Akte des Parlements van Groot Brittannie; als ook met een Artikel in de Lastbrief van dien Generaal, waar by hem bevolen werdt zorg te dragen, dat geene Franschen van hunne Volkplantingen op die der Engelschen handel dryven, noch visschen zouden op derzelver Kusten. Eenigen der Suiker-Eilanden hadden hier omtrent te veel oogluiking gebruikt, en men merkt ter eere van Montserrat aan, dat hetzelve een goed voorbeeld gegeven heeft aan de anderen; als het eerste zynde, waar men zulk eene verbreeking van die bevelen met kragt te keer ging: zo dat vervolgens verscheide Fransche Schepen aldaar in beslag genomen, en prys verklaard werden door het Hof der Admiraaliteit.

Regeering der Lywaard Eilanden.

De Regeering van dit, en de drie voorgaande, is op een zelfden voet geschikt. Buiten en behalve den Persoon, dien de Koning aan-

Digitized by Google

aanſtelt tot Gouverneur-Generaal van de *Lywaard-Eilanden*, en zynen zetel nu eens op Nevis, dan op St. Kriſtoffel heeft; is 'er een byzondere Gouverneur over ieder van de vier groote, Antigua, St. Kriſtoffel, Nevis en Montſerrat, die ook zyne aanſtelling heeft van zyne Groot Brittanniſche Majeſteit. Deeze is in de Raad en Vergadering, beiden, Preſident, wanneer eenige openbaare Wet des Lands zal doorgaan; hoewel zyne Zitplaats, eigentlyk geſproken, in de Raadkamer is. Indien deeze Gouverneur ziek wordt of komt te ſterven, dan neemt het oudſte Lid van den Raad, dien men altoos Preſident noemt, zyne plaats in; als, in zulke gevallen, zyn Stedehouder zynde. Maar deeze byzondere Gouverneurs ſtaan alle onder den Gouverneur-Generaal, en, in 't geval van deszelfs dood, vervalt zyn Ampt, tot dat de Koning een nieuwen zendt, op den byzonderen Gouverneur van ieder Eiland, elk in 't zyne, of, by deszelfs aflyvigheid, op den Preſident en Raad. Somtyds, mooglyk eens in de twintig Jaaren, houden deeze vier Raaden en vier Vergaderingen een algemeene byeenkomſt. De Raad van ieder Eiland wordt door den Gouverneur-Generaal benoemd, en de Vergadering beſtaat uit twee Leden van ieder Parochie, die door de Vrylieden in dezelve geſtemd zyn en verkooren. De Raad en Vergadering kan met den Gouverneur Wetten maaken, ten beſte des Eilands, die twaalf Maanden, doch niet langer van kragt zyn, ten ware zy beveſtigd worden door 's Konings Geheimen Raad, en in alle andere ge-

WESTINDISCHE EILANDEN.

Montſerrat.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

vallen worden zy volgens de Wetten van Engeland geregeerd.

Montserrat.

Daar is een byzonder woord, ten dienſte van den Koophandel, in gebruik, op de Engelſche Suiker-Eilanden, naamelyk *Currency*; waar voor men in Holland zegt, de Cours.

Reglementen omtrent de waardy van het Geld, aldaar.

Wanneer dat woord op zig zelf gebruikt wordt, zonder byvoeging van Geld of Muntſpecie, dan meent men 'er altoos mede, de Betaalingen, geſchiedende in Suiker, Rum, Katoen, Melaſſen, Gember, Indigo, of andere Produkten deezer Eilanden. De verandering der waardy van het Geld, op eenigen, en dat het aan de verkiezing van den Schuldenaar ſtondt, te betaalen in welke Waaren het hem behaagt en meeſt ſtrekken kan tot zyn voordeel; heeft veel bedriegeryën en ongemakken in de Koophandel te weeg gebragt: weshalve de opregte en braave Handelaars niets meer zouden wenſchen, dan dat 'er een algemeene Koers vaſtgeſteld werde, om plaats te hebben op alle deeze Eilanden. Maar, hoe wenſchelyk dit ware, daar is weinig hope toe: aangezien de vier groote, Antigua, St. Kriſtoffel, Nevis en Montſerrat, elk een byzondere Regeering hebben, en de Wetten, die eene derzelven maakt, de anderen niet verbinden.

In 't jaar 1694 werdt, wel is waar, een algemeene Wet gemaakt, noopens den Koers van het Geld, die vervolgens door de Kroon beveſtigd werdt. Volgens dezelve zou een Stuk van Agten van Sevilie, Mexiko en de Pilaar, als ook een Franſche Kroon, op deeze Eilanden moeten gaan voor zes, en een Peruviaanſch

Digitized by Google

vlaamsch Stuk van Agten voor vyf Engelsche Schellingen, en al het andere Geld naar evenredigheid, uitgenomen het agtste deel van het laatstgemelde, dat, in plaats van zeven en een half, zoude gaan voor negen Stuyvers. Op deezen voet bleef de Koers van 't Geld tot den jaare 1704, wanneer door Koningin Anna een nieuwe Wet, met eenige verandering, gemaakt werdt; zullende de Vlaamsche Dukatonnen gaan voor zeven Schellingen vier Stuivers, de Hollandsche Drieguldens voor zes Schellingen en ruim tien Stuyvers; de oude Ryksdaalders en Fransche Kroonen of Zilveren Louisen, voor zes Engelsche Schellingen. Dus moest dan de Koers van 't Geld, zo op Jamaika, als op de Leewards en Barbados, dat alle de Groot Brittannische Suiker-Eilanden zyn, op een egaalen voet zyn gebleeven, gelyk men zig op Barbados, tot heden, daar aan gehouden heeft; doch op de anderen is de waarde van het Geld, inzonderheid die van het Goud, aanmerkelyk verhoogd geworden: 't welk maakt dat de eetbaare Waaren, Ossen-, Kalveren, Schaapen, Varkens-Vlees, en anderen, op Barbados wel zeventig ten honderd beter koop zyn dan op Antigua, alwaar het Ossen-Vleesch somwylen tot negen Stuivers, het Kalfs- en Schaapen-Vlees wel tot een Engelsche Schelling het Pond kan ryzen. WESTINDISCHE EILANDEN. *Montserrat.*

Uit het onderzoek, dat, in den jaare 1740, dienaangaande, op hooge order, is geschied, was gebleeken, dat men de Gouden Louisen en Guinies, van elf Gulden innerlyke waarde, die, volgens den Koers der Eilanden, door de Kroon Wissel-Koers der Engelsche Volkplantingen.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Montserrat.

Kroon gesteld waren op ruim veertien Guldens en veertien Stuivers; aldaar hadt uitgegeven tegen een Pond Sterlings en dertien Schellingen, dat is meer dan agttien Guldens. De Fransche Pistool, iets meer dan twaalf Guldens waardig, en gesteld op vyftien Guldens agt Stuivers, was meer dan drie Guldens hooger gangbaar geweest. Zie hier, welk een verschil in de Wissel-Koers, tusschen de Volkplantingen, met Londen plaats heeft.

Barbados geeft - -	130	voor 100 P. Sterl. te Londen.
Antigua - -	175	
St. Kristoffel - - -	160	
Nevis & Montserrat -	160	
Jamaika - -	140	
Virginia - - -	125	

P.St.

In de andere Volkplantingen van Noord-Amerika is Papieren-Geld gangbaar, dat zelfs in die van Nieuw Engeland als 525 tegen 100, in die van Zuid-Karolina als 750 tegen 100, en in die van Noord-Karolina als 1000 tegen 100 gewisseld wordt. In Maryland zyn drie soorten van *Currency*: Kontrakten van Sterling, in Bankbriefjes te betalen: Kontrakten van Goud en Zilver-Specie, gerekend tegen $133\frac{1}{3}$ voor 100 Pond Sterlings; en van Papieren Geld tegen 220 voor 100 Pond Sterlings.

BERBUDA.

Tot de Engelsche Leeward of Lywaard-Eilanden behoort ook BERBUDA of *Barbuda*, in 't Fransch *Barboude*, een Eilandje kleiner dan St. Kristoffel en grooter dan Nevis, als zynde ongevaar zeven Uuren gaans lang, en op 't breedste drie of vier Uuren. Het legt van

van St. Kriſtoffel ruim vyftien Zee-Mylen ten Ooſten, en van Antigua omtrent zo ver ten Noorden. Het werdt, niet lang na dat de Engelſchen zig op het eerſtgemelde nedergezet hadden, ook reeds, door hun bevolkt, maar de Ingezetenen werden zodanig gekweld door de Karibaanen, dat zy het wel eens genoodzaakt waren te verlaaten. Eindelyk, het getal der Engelſchen op de andere Eilanden toe- en dat der Wilden afneemende, namen zy 'er weder bezitting van, met zulk een gevolg, dat 'er zig in den jaare 1708, zo men rekende, wel twaalfduizend Zielen op bevonden. WESTINDISCHE EILANDEN. *Berbuda.*

Dit Eiland ſtaat onder een byzonderen Gouverneur, die aangeſteld wordt door de Familie van CODRINGTON, welke den Eigendom daar van, ſpruitende uit den Giftbrief van den Graaf van Carliſle, tot heden toe heeft behouden. Dezelve geniet de zelfde Voorregten als de andere Lords Eigenaars in Amerika hebben in hunne Jurisdictiën. Zulks, egter, werdt hun betwiſt door den Heer *Park*, Gouverneur en Kapitein Generaal van de Leeward-Eilanden, die Berbuda, als een der Karibiſche, onder zyn Gouvernement rekende te behooren: maar zonder vrugt. Ook zyn de Ingezetenen door de Franſchen, uit louter haat tegen den Bezitter, die hun van St. Kriſtoffel hadt verjaagd, niet ongemoeid gebleeven. Een gedeelte van dit Eiland, het Landgoed naamelyk der gedagte Familie, ten minſte tweeduizend Ponden Sterlings in 't Jaar opbrengende, werdt, te gelyk met twee Plantagiën op Barbados, door den Gouverneur Eigendom van Partikulieren.

WESTINDISCHE EILANDEN.

neur *Chriſtoffel Codrington*, aan de Societeit tot Voortplanting van den Kriſtelyken Godsdienſt, te Londen, geſchonken, om de Negers der Karibiſche Eilanden daar in te onderwyzen, als ook om een Kollegie op Barbados op te regten, tot het leeraaren van de Vrye Konſten, in 't byzonder de Genees- en Heelkunde.

Berbuda.

Landsgeſteldheid.

Men vindt, op Berbuda, overvloed van Rundvee, Schaapen en Gevogelte, waar van de aanfokking een voornaame bezigheid is der Ingezetenen, die veel voordeel trekken uit het verkoopen deezer Levensmiddelen op de andere Eilanden. Ook leeven de Engelſchen 'er, meeſtal, als Boeren. Het Land is laag, maar vrugtbaar, en brengt allerley Boom- en Aardvrugten der Weſtindiën en van Europa voort. Daar zyn veelerley ſoorten van Slangen, die Rotten, Muizen, Padden, Kikvorſchen en ander Ongediert, vernielen. Men vindt 'er ook, wier Beet gezegd wordt Venynig te zyn. Het Eiland is tot de Scheepvaart beter gelegen dan Nevis, hebbende aan de Weſtzyde een goede en veilige Reede; tuſſchen twee Zandbanken, die van de Noordweſt- en Zuidweſthoeken wel twee Mylen ver in Zee loopen.

ST. EUSTATIUS.

Behalve de Engelſchen en Franſchen, hebben de Nederlanders insgelyks Karibiſche Eilanden in bezitting, die, hoe klein ook, in vergelyking met de anderen, nogthans van een aanmerkelyk belang zyn voor ons Gemeenebeſt. ST. EUSTATIUS of *Euſtatio*, anders ook *Statius* genaamd, is daar van het voornaamſte. Dit Eiland, dat maar drie Zeemy-

Digitized by Google

mylen ten Weſten legt van St. Kriſtoffel, wordt gerekend op vyf Mylen in zyn omtrek. Men kan het eigentlyk aanmerken als een vaſte Pieramidaale Rots, die uit de Zee zig verheft, en aan den top met Boſſchagie bedekt, doch laager geheel aangelegd is tot Tabak en Suiker-Plantagiën. Schoon die Top zig als ſpits vertoont, is 'er doch een groote Vlakte of Valey op, in welke Wilde Beesten huis houden. Men rekent het voor een der ſterkſten onder de Karibiſche Eilanden, alzo het maar ééne goede Landingplaats heeft, die gemakkelyk door eenige weinige Manſchap verdedigd kan worden. Buiten en behalve dat, is 'er een Fort, met Geſchut beplant, het welke de Haven dekt. Weſtindiſche Eilanden. St. Euſtatius.

Na dat de Nederlanders of Zeeuwen zig meeſter gemaakt of nedergeſlagen hadden op dit Eiland, werdt de Eigendom van hetzelve, door de Staaten, vergund aan zekere Kooplieden te Vliſſingen. Het werdt derhalve in 't kort bevolkt; zodanig dat 'er zig, naar men wil, zeshonderd Huisgezinnen of zeſtienhonderd Menſchen op bevonden, voor dat de Engelſchen van Jamaika hetzelve, in of omtrent den jaare 1665, overweldigden. Niet lang, egter, bleef het in hunne magt, alzo het door de Onzen veroverd werdt met hulp der Franſchen, die het toen in hielden, en eene Bezetting plaatſten in het Fort; maar het werdt, by de Vrede van Breda, in 't jaar 1667, op 's Konings bevel, aan de Onzen weder ingeruimd. Dus bleef onze Staat in bezitting van St. Euſtatius tot den jaare 1689, wanneer de Franſchen zig, op een Hiſtorie.

Vyand-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Eustatius.

Vyandlyke wyze, meester daar van maakten; hoewel het hun, in 't naastvolgende Jaar, onder bevel van zekeren *Thornbill*, wederom werdt ontweldigd. De Engelschen verlooren, by die gelegenheid, niet meer dan agt Man, zo dooden als gekwetsten; daar het Fort met meer dan zestien Stukken Kanon, en in andere opzigten zeer sterk was; als met een dubbelen ring van Palissaaden omheind zynde en aan de eene zyde een diepe Graft hebbende, met een smalle Brug daar over, naar de Poort. By de Vrede van Ryswyk, egter, werden de Onzen in de volkomene bezitting hersteld van dit Eiland, welke hun sedert nooit is betwist.

Gesteldheid.

De Lugtsgesteldheid wordt gerekend hier vry gezond te zyn; doch men is 'er aan Aardbeevingen, als ook aan geweldige Onweeren en Orkaanen onderhevig. Deeze laatsten komen meest in Augustus en September, en zyn dikwils zo geweldig, dat 'er de Huizen en Plantagiën veel afbreuk van lyden. De Vogelen, zegt men, als de aannadering daar van voorziende, leggen zig plat op den Grond neer, en de Regen, die de Orkaanen voorgaat, is altoos van zout en bitter Water. Ook heeft men op dit, zo min als op de nabuurige Eilanden, geen Bronnen of Beeken van Versch Water; moetende al het Water in Regenbakken, tot gebruik, worden vergaard.

Produkten.

Het voornaamste, dat hier geteeld wordt, is Tabak en Suiker. Weleer rekende men, dat zig op St. Eustatius vyfduizend Blanken en driemaal zo veel Negers bevonden, 't welk ongemeen veel is, naar evenredigheid van de

an-

Digitized by Google

andere Eilanden. De Ingezetenen teelen Varkens, Geiten en Konynen, als ook allerley Gevogelte, zo tot hun eigen Onderhoud, als dat der Nabuuren. In tyd van Oorlog hebben zy van de Kaapery, en van den Kontrabanden Handel op de Spaanſche Weſtindiën, rykelyk hun aandeel: doch in tyd van Vrede, gelyk tegenwoordig, is 't 'er met de Scheepvaart en Negotie weinig beter, dan op Kuraſſau; hoewel zy nog taamelyk hunne rekening weeten te maaken, door de Franſche en Engelſche Eilanden van nooddruft te voorzien. WESTINDISCHE EILANDEN. St. Euſtatius.

Op dit Eiland zyn verſcheide Magazynen met allerley Goederen uit Europa, doch men heeft 'er maar ééne Kerk, die door één Predikant bediend wordt. Nu onlangs, in den jaare 1763, werdt door de Heeren Staaten Generaal een misbruik, dat 'er omtrent de Erfeniſſen ingeſloopen was, afgeſchaft, en bepaald, dat men voortaan zig, in zulke gevallen, ſtiptelyk zou moeten houden aan het Schependoms-Regt, vervat in de Politieke Ordonnantie hunner Ed. Groot Mogende, de Heeren Staaten van Holland en Weſtfriesland, van den jaare 1580; hetwelke door de Staaten Generaal in den jaare 1629, benevens de gemeene Koſtume van Zuidholland en Zeeland, tot een Order van Regeering voor alle plaatſen in de Weſtindiën, die aan deezen Staat onderhoorig zyn, is vaſtgeſteld.

Saba. SABA, dat drie of vier Mylen ten Noord-weſten van St. Euſtatius afgelegen is, heeft weleer aan de Deenen toebehoort, maar is thans mede in bezitting van onze Landsge-

noo-

WESTINDISCHE EILANDEN.

Saba.

nooten. Men rekent den geheelen omtrek van hetzelve op niet meer dan vier Mylen. Van buiten vertoont het zig als een naakte Rots; doch eenig Volk, derwaards van St. Euſtatius gezonden, bevondt, dat 'er in 't midden een Valey was, groot genoeg om aan veele Huisgezinnen Onderhoud te verſchaffen. Het eenigſte ongeluk is, dat deeze vermaakelyke plaats geen Haven heeft; ja de Zee is, aan den Oever, zo ondiep, dat men 'er met geen Sloepen landen kan, uitgenomen in ééne Zandkreek, aan de Zuidzyde, waar in de Inwooners hunne Viſchſchuiten bergen. Men heeft 'er, naamelyk, een ſchoone Visſchery, inzonderheid van Boniten of Makreel. In de Rots is een Pad uitgehouwen, zo ſteil; als ware het een toegang tot een onverwinnelyke Schans of Veſting: dewyl het van maar één Man te gelyk kan beklauterd worden. Bovendien hebben de Ingezetenen, tot grooter veiligheid, en om zig voor de plundering van Zeeroovers te beſchutten, hoopen Steen op Stellagiën, aan de zyden van dat Pad, in dier voegen geplaatſt, dat men, door aan een Touw te trekken, een hagelbuy van Steenen langs het Pad nederwaards kan doen rollen. Dus is ook de Franſche Boekaniers, die dit Eiland verraſchten in den jaare 1688, hun oogmerk geheel mislukt.

LABAT, die in 't jaar 1701 dit Eiland bezigtigde, zegt, dat hetzelve toen in twee deelen was verdeeld, bevattende op 't meeſte vyftig Huisgezinnen, die fatſoenlyke en wel gemeubileerde Huizen bewoonden, doch meeſt leefden van het Schoenmaaken: des hy oordeel-

deelde, dat men het, met regt, Krispyns-Eiland zou mogen noemen. Wat hier van zy, 't is zeker, dat de Ingezetenen, door naarſtigheid, 'er zeer pleizierig leeven, en een gemeenzaamheid onderhouden, die men elders te vergeefſch zou zoeken. Hun Vee zelfs loopt onder één, en elk Huisgezin doodt of vangt daar van, als het zyn beurt is, zo veel als het tot zyne nooddruft begeert. WESTINDISCHE EILANDEN. *Saba.*

Van St. Euſtatius ten Noorden, van Saba ten Noordooſten en van St. Kriſtoffel ten Noordweſten, legt, op een kleinen afſtand, het Eiland van ST. MARTEN of *St. Martin*, dat grooter is dan eenig der gemelden, als ongevaar zeven Uuren gaans of Zeemylen lang zynde en meer dan half zo breed. Naar zyne grootte is het een ſtuk Lands van veel waarde, en het was inzonderheid zodanig uit hoofde van de Zoutgroeven en Meiren van zout Water, van welken de Spaanſchen voormaals zo veel voordeel trokken, dat zy zig, in de bezitting van hetzelve, door een Fort tragtten te verzekeren. Na dat hetzelve, egter, vervallen was en door de Bezetting verlaten of vernield, in 't midden der voorgaande Eeuw, namen de Franſchen het Eiland in, met en benevens de Nederlanders, en kwamen met dezelven overeen, dat zy elk een gedeelte, daar van, bezitten zouden. Uit kragte van een Verdrag, dat op den top van den hoogſten Berg, ten dien opzigte, werdt aangegaan, kreegen de Franſchen het beſte en vermaakelykſte gedeelte, aan den Noordkant, en de Onzen het andere, daar de Zoutgroeven zyn. Hier werden, in 't kort, goe- ST. MARTEN.

de

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Marten.

de Wooningen gebouwd, en de Volkplanting raakte in bloey; doch die der Franſchen bleef armelyk, en werdt, bovendien, in 't jaar 1689, door de Engelſchen uitgeplunderd. Egter hieldt die Natie 'er ſtand, tot den voorgaanden Oorlog, in 't jaar 1744, wanneer eenige Engelſchen, onder den Bevelhebber van Anguilla, door twee Kaapers van St. Kriſtoffel geholpen, de Franſchen uit hun gedeelte verdreeven, en 'er, voor zig zelf, bezitting van namen. Sedert heeft men St. Marten aangemerkt, als aan de Nederlanders en Engelſchen, te ſamen, toebehoorende; maar op wat grond is my nooit gebleeken. Zekerer is het, dat, wegens den aankoop van het Franſche gedeelte van St. Marten, te meermaalen overweeging is geweeſt, by Bewindhebberen van de Weſtindiſche Kompagnie deezer Landen; doch tot nog toe, om redenen, zonder uitwerking.

Het Nederlandſch gedeelte.

Het gedeelte, dat de Onzen van St. Marten bezitten, zou beter zyn, indien hetzelve een bekwaame Haven had, doch het heeft niet meer dan een open Reede, alwaar de Schepen zeer aan Storm en Onweer zyn blootgeſteld; daar aan den Noordweſtkant goede Baaijen en veilige Reeden zyn. De Lugtsgeſteldheid verſchilt niet veel van die op St. Euſtatius. Men heeft hier ook geen ander verſch Water, dan het gene in Regenbakken vergaard wordt door de Ingezetenen. De zoute Meiren leveren goeden Viſch uit, en worden bezogt door een groote menigte Zwaluwen, als ook Flamingoos en andere Watervogelen. De Boſſchen krielen 'er van Tortel-

Digitized by Google

telduiven en Pappegaaijen: het ontbreekt 'er ook niet aan Zwynen en ander Wild. Men heeft 'er Boomen, uit welken veelerley Gommen zypelen, en in 't byzonder de Fakkelboom, welks Hout, gespleeten zynde, door de Harstigheid als Toortsen brandt, met een lieffelyke geur. Daar komt ook Verfhout van daan; doch de Tabak, die voor den besten der Karibische Eilanden gehouden wordt, is deszelfs voornaamste Produkt tot den Koophandel. WESTINDISCHE EILANDEN. St. Martens.

De Westindische Kompagnie der Vereenigde Nederlanden houdt op St. Eustatius een Kommandeur, onder wien de Volkplantingen op de Eilanden van Saba en St. Marten staan; doch deeze hebben ieder ook een Vice-Kommandeur. Op het laatste is een Predikant, en de Militie, welke 'er legt, staat onder 't bevel van een Sergeant, die aan den Kommandant van de Militie op St. Eustatius onderhoorig is. De Raad bestaat uit den Kommandeur, den Kapitein van de Burgery en vyf van de bekwaamste en gekwalificeerdste Ingezetenen van St. Eustatius. Het Politiek bestuur wordt, door den Kommandeur en Raaden, waargenomen, onder welken de Sekretaris en Vendumeester staat. Op St. Eustatius is ook een Plantagiemeester. Regeering.

Ik moet thans spreeken van ST. BARTHOLOMEUS, het welk benoorden St. Kristoffel en beoosten St. Marten, omtrent twaalf of veertien Mylen van Berbuda ten Westen legt. Dit zal weinig grooter dan Saba zyn, als eenen omtrek hebbende van niet boven de vyf Mylen: dus is het een der kleinsten van de ST. BARTHOLOMEUS.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

nabuurigen. In den jaare 1648 werdt het, door den Franſchen Gouverneur van St. Kristoffel, op zyn eigen koſten, bevolkt. De Engelſchen, onder *Thornhill*, daar op landende in 't jaar 1689, bemagtigden wel haaſt de Batteryën, die men 'er tot beveiliging hadt opgeregt, en voerden de Ingezetenen, ten getale van zevenhonderd, met hun Vee en Have, weg, zendende het Manvolk naar Nevis en het Vrouwvolk naar St. Kriſtoffel: maar de Regeering oordeelde zulks een te harde behandeling te zyn, en gedoogde, dat de Ingezetenen weder bezitting van het Eiland namen; als Onderdaanen van Groot Brittannie. By de Vrede van Ryswyk, egter, werdt het wederom als een Eigendom van de Franſche Kroon erkend. In de eerſte Oorlog met Frankryk, onder de Regeering van GEORGE den II., was dit Eiland den Franſchen zo gelegen tot de Kaapery, dat zy over de vyftig Engelſche Schepen aldaar opbragten. Om die reden maakten de Engelſchen van Antigua, met twee Schepen, zig meeſter van hetzelve, neemende aldaar vierhonderd Blanken, waar van honderdveertig in ſtaat waren om de Wapenen te voeren, en driehonderd Negers, krygsgevangen. Men heeft het, egter, naderhand, van de Franſchen weder laaten bevolken. Het legt te ver van de overige Franſche Eilanden af, om behoorlyk onderſteund te worden.

St. Bartholomeus

Op St. Bartholomeus is weinig Gronds tot het aanleggen van Plantagiën of Bouwland bekwaam. Men teelt 'er voornamelyk Tabak tot den Koophandel en Kaſſave tot Levensonderhoud. De Boſſchen, daar het mede als be-

Digitized by Google

bedekt is, leveren Drogeryën uit, en verſcheiderley ſoorten van Hout, waaronder het Pokhout en Yzerhout niet van de minſten zyn. Het ontbreekt 'er geenzins aan Wild en Gevogelte; ook valt 'er zo veel Kalkſteen, dat zy de nabuurige Eilanden daar mede voorzien. Voorts is dit Eiland met zo veele Klippen en Rotſen omringd, dat zwaare Schepen den Oever niet veilig kunnen naderen. WESTINDISCHE EILANDEN.

ANGUILLA, dus genaamd wegens zyne Slangswyze gedaante, volgt Noordwaards aan St. Marten, op een afſtand van drie of vier Zeemylen. Men rekent, dat het omtrent tien Mylen lang en drie Mylen breed zy, en het wordt gehouden voor het Noordelykſte der Caribes. Toen de Engelſchen hetzelve in 't jaar 1650 ontdekten, was het vervuld met wilde en ſchadelyke Dieren; doch zy bragten 'er Vee op, hetwelk ſedert ongemeen vermenigvuldigd is. Den Grond bevonden zy uitermaate vrugtbaar, bekwaam tot het teelen van Tabak en Koorn, en in veelerley opzigten het Eiland vermaakelyk. De Regeering van Groot Brittannie, egter, zig met de opregting van die Volkplanting niet bemoeid, noch order gegeven hebbende tot derzelver beſtuur, ging het zeer ongeregeld toe op dit Eiland; inzonderheid wanneer eenige ongemanierde Ieren zig, na de Omwenteling, derwaards begeven hadden, die de Ingezetenen wreedelyk behandelden en beroofden. Het Volk van Barbados, eindelyk, en andere Engelſche Eilanden in de Weſtindiën, van de vrugtbaarheid van Anguilla bewuſt, verſterkte die Volkplanting dermaate, dat de Militie, die men 'er hadt, ANGUILLA.

WESTINDISCHE EILANDEN.

in den jaare 1745, niet talryker dan honderd Man zynde, een opgeworpen Borſtweering tegen duizend Franſchen, die hun kwamen aantaſten, wiſt te verdedigen; zo dat dezelven, met verlies van anderhalf honderd Man, moeſten aftrekken. Sedert hebben de Ingezetenen meeſt beſtaan van de Boerdery, hoewel zy ook eenige Suiker planten.

VIRGINS of Maagden-Eilanden.

Meer dan een dozyn kleine Eilandjes, die beweſten Anguilla en St. Marten leggen, zig uitſtrekkende tot aan Porto Rico, voeren den naam van VIRGINES of de Maagden; in 't Engelſch *the Virgins*. Onder dezelven worden eenigen aan de Engelſchen gerekend te behooren, hoewel zy zonder vaſte Inwooners zyn; gelyk die, welke men *Anegada* en *Sombrero* noemt, zynde de Noordelykſten van den hoop. Het eerſte legt vyftien Mylen ten Noordweſten van Anguilla, het andere tusſchen beiden. Dit laatſte, dat rond is van omtrek, werdt door de Spanjaarden dus genaamd, van wegen een ronden Berg in 't midden, die 'er de gedaante van een Hoed aan geeft; het andere noemden zy, om dat het met den Vloed doorgaans, of ten grootſten deele, onder loopt, *Negada*, dat is, het Verdronken Eiland. 't Is dan minder te verwonderen, dat men 'er veelerley Krabben heeft, waar onder zeer zeldzaame zouden zyn; dan dat hier Kolibrietjes zouden gevonden worden, van zeer aartige en ſierlyke Kleuren, gelyk DE LAAT getuigt. Een Spaanſch Galjoen weleer op Anegada geſtrand en vergaan zynde, werdt het Goud en Zilver, daar uit, door de Spaanſchen, zo behendig op dit Eiland

Digitized by Google

land verborgen, dat de Inwooners van de Franſche Eilanden, en de Boekaniers, Maanden lang naar hetzelve gezogt hebben, zonder het tekunnen vinden. Van eenige nabuurige Eilandjes, beweſten Sombrero, is naauwlyks meer bekend dan de bloote naam. WESTINDISCHE EILANDEN.

Ik gaa dan over tot de bezittingen van de Kroon van Deenemarken, in de Weſtindiën. Drie van deeze Maagden-Eilanden, en wel van de Weſtelykſten, digt aan Porto Rico, worden gerekend aan dezelve te behooren: naamelyk *Santa Cruz*, *St. Jan* en *St. Thomas*. In die orde leggen zy, van 't Zuiden Noordwaards, en ik zal van het eerſte, als het grootſte en naaſte aan Onze Eilanden, eerſt ſpreeken. Deenſche Eilanden.

SANTA CRUZ, gelyk de Spanjaarden, of *Sainte Croix*, gelyk de Franſchen en ook veelal de Nederlanders het noemen, legt vyfentwintig Zeemylen van St. Euſtatius ten Weſten, en dus omtrent dertig Mylen van St. Kriſtoffel. De afſtand van den Zuidooſthoek van Porto Rico is vyftien Mylen. Het is ver het Zuidelykſte en legt als buiten de Kreits der Maagden-Eilanden. Men rekent de langte op tien of twaalf Mylen; doch de grootſte breedte niet boven drie en elders maar ééne Myl. Het is, niettemin, grooter dan het Eiland van St. Kriſtoffel, ja zelfs dan dat van St. Marten, en van de Virgins mooglyk het allergrootſte. STA. CRUZ.

Voor het midden van de voorgaande Eeuw hebben de Engelſchen en Nederlanders dit Eiland in gemeenſchap, doch niet zonder Geſchillen en tweedragt, bezeten; tot dat de Lotgevallen.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Sta. Cruz.

Onzen, eindelyk, door de Engelſchen van daar verdreeven werden. Dit zelve wedervoer, omtrent den jaare 1650, den Engelſchen van de kant der Spanjaarden van Porto Rico, waar op de Nederlanders weder bezitting kwamen neemen van Ste. Croix, maar door de Spaanſchen Krygsgevangen werden gemaakt. Inmiddels was de Franſche Generaal *de Poincy*, als in troebel Water zoekende te viſſchen, ook op dit Eiland gekomen, die de Spanjaarden dwong naar Porto Rico terug te trekken, en de Nederlanders t'huis bragt op St. Euſtatius. Met de Kooplieden van dat Eiland, die Geld geſchooten hadden tot het opregten van een Volkplanting op Ste. Croix, kwam hy toen overeen, dat men hun die Sommen vergoeden zou, en kogt dus dat Eiland, benevens eenige anderen, ten Eigendom voor de Ridder-Orde van Maltha. Deeze Koop werdt vervolgens wel bevestigd door den Koning van Frankryk, die zig de Souvereiniteit daar over aanmaatigde; maar, toen COLBERT een nieuw Ontwerp van Koophandel ter baan bragt, beſloot men het Geld, dat de Maltheezers daar voor uitgeſchooten hadden, hun terug te geeven, en dus nam de Kroon van Frankryk het Eiland weder in bezitting.

Het komt aan de Deenen.

In 't laatſte der voorgaande Eeuw kreegen de Deenen in 't hoofd, Ste. Croix te bevolken, en het Franſche Hof ſtondt den Eigendom daar van af aan dat van Koppenhagen. De Deenen zyn, ſedert, meer als Eigenaars van dat Eiland aangemerkt, dan als bezitters: want de Engelſchen trokken 'er de voornaamſte

ſte voordeelen van. In de laatſte Jaaren, even- WESTIN-
wel, heeft de Koning van Deenemarken veel DISCHE
Koſten aangewend tot verbetering van deeze EILAN-
Volkplanting, die thans een der voornaamſte DEN.
geworden is van de nabuurigen. In de jaa- Ste. Cruz.
ren 1753 en 1754 waren reeds zeven Scheeps-
laadingen Suiker van daar afgezonden, en de
toeneeming is ſedert zo groot geweeſt, dat
men ons berigt, hoe in 't voorgaande Jaar,
1766, van Ste. Croix naar Europa afgezeild
zyn vyfendertig Schepen; te weeten, agten-
twintig naar de Sond, één naar Bergen in
Noorwegen, één naar Flensburg en vyf naar
Holland. Thans levert dit Eiland, in één
Jaar, wel veertigduizend Okshoofden Suiker
uit.

Men kan hier uit begrypen, dat 'er veele Lands-
Suiker-Plantagiën moeten aangelegd zyn. Ook gefteld-
is de Grond ongemeen vrugtbaar, en brengt heid.
bovendien veelerley Verw- en Timmerhout
voort. Men heeft 'er Oranjeboomen, Citroe-
nen, Limoenen, Granaat-Appelen, Mam-
mies en veelerley andere Vrugten der Weſtin-
diën, in overvloed. De Lugtsgeſteldheid is
'er uitermaate goed en aangenaam. Ook heeft
men 'er verſch Water, doch hetzelve moet
eenigen tyd bezinken in Aarden Potten, voor
dat men het gebruiken kan. In 't midden des
Eilands zyn eenige kleine Bergen; maar voor
het overige is het vlak Land; zodanig zelfs,
dat men de Zuidzyde, alwaar menigvuldige
Inhammen als Rivieren zyn, het Verdronken
Land noemt. Aan de Noordzyde is een
groote Baay, met een klein Eilandje daar in.

Wat het Eiland van ST. JAN aanbelangt, ST. JAN.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

daar van vind ik weinig byzonders aangetekend. Het legt vyf Mylen benoorden Ste. Croix, en is een der kleinſten van de Maagden-Eilanden; ja weinig grooter dan St. Euſtatius. Het brengt, egter, naar zyne grootte, ook vry veel Suiker voort: des 'er veele Plantagiën moeten aangelegd zyn.

ST. THOMAS.

ST. THOMAS legt van St. Jan ten Noordweſten, naauwlyks zes Mylen van de Ooſtkuſt van Porto Rico. Het is wat grooter; doch niet half zo groot als Ste. Croix. Men houdt dit voor het opperſte der Maagden-Eilanden. Het heeft een zeer goede Haven, tuſſchen twee hooge ſtrooken Lands- of Bergruggen, die van 't midden des Eilands naar Zee afloopen, zynde aan 't end rond en plat, en als door de Natuur zelve geſchikt, om Batteryën daar op te plaatzen, die den ingang beveiligen. Omtrent aan 't midden van de Haven heeft men een ſoort van Fort, dat enkel Vierkant is, met laage Bolwerken, zonder Graft. Vyftig of zeſtig Schreeden bewesten 't Fort, is 't begin van het Vlek, dat langs de Haven loopt, en uit eene lange Straat beſtaat, aan 't end van welke het Kantoor is van de Deenſche Kompagnie. Dit Kantoor is een groot en vry aanzienlyk Gebouw, met veele Logimenten en bekwaame Magazynen voor de Koopwaaren, en om 'er de Negers in te plaatzen, die men uit Afrika ontvangt en verhandelt aan de Spanjaarden.

Ter regterzyde van dit Kantoor zyn twee kleine Straaten, die bewoond plagten te worden door Vlugtelingen, om 't Geloof, uit Frankryk en van de Eilanden. Men noemde dezelven

ven 'het Kwartier van Brandenburg; om dat 'er deezel Menſchen zig, onder beſcherming van den Keurvorſt van Brandenburg, Koning van Pruiſſen, voor een gedeelte Heer zynde van St. Thomas, nedergezet hadden. Men vondt, dat zonderling was, op dit Eiland drie of vier Religiën, zegt LABAT, zonder dat één van allen een Kerk bezat; byna gelyk op Barbados, alwaar men, niettegenſtaande het Vermogen der Ingezetenen, in zyn tyd nog niet had kunnen beſluiten om 'er ééne te ſtigten: dewyl men het niet eens was welke Religie die zou hebben. Op St. Thomas, evenwel, zegt hy, dryven de Lutherſche en Gereformeerde Godsdienſt boven, en hy merkt aan, dat de Ingezetenen zeer veel werks maaken van hunne Slaaven en Slaavinnen te onderwyzen in het Kriſtelyk Geloof; laatende zelfs toe, dat die te biegt gaan by de Roomſchen. De Gereformeerden hadden 'er een Franſchen en een Hollandſchen Predikant: de Lutherſchen maar éénen, die Hoogduitſch ſprak en Nederduitſch. Thans hebben zy 'er, ieder, een aanzienlyk Kerkgebouw. WESTINDISCHE EILANDEN. St. Thomas.

De Huizen op dit Eiland waren weleer ſlegts Houten Hutten, met Riet gedekt; doch, wegens de menigvuldige Ongelukken van Brand, heeft menze allengs veranderd in Woonhuizen van gebakken Steen, met de Muuren wit beſtreeken of met Houtwerk beſchooten. Allen egter zynze laag en weinigen van meer dan twee Verdiepingen, uit hoofde van de Aardbeevingen, aan welken men 'er ſomtyds onderhevig is. In 't laatſte van 't voorgaande jaar 1766 was 'er eene op dit Ei-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

land geweeſt, door welke hetzelve merkelyk hadt geleeden.

St. Thomas.

De Lugts- en Landsgeſteldheid, op St. Thomas, is zeer goed. Het brengt behalve de Kaſſavé, Guineeſch Koorn, Spaanſche Tarw en Aardappelen, allerley Moeskruiden, Peul- en Boomvrugten voort, die men 'er zaaien of planten wil. Weinig Runders zyn 'er of Paarden, om dat 'er geen goede Weid- of Graslanden te vinden zyn. Nogthans ontbreekt het 'er aan geen Vleeſch: want de Spanjaards van Porto Rico bezorgen dat in overvloed aan de Ingezetenen. Zy teelen, bovendien, Kabrietjes, die uitmuntende zyn, en Gevogelte van allerley ſoort, in overvloed. Niettegenſtaande zulks, zyn de Levensmiddelen 'er duur: zo wegens den toevloed van Scheepvaarende, als wegens de groote Winſten, die men 'er doet.

Koophandel.

De Koophandel van St. Thomas moet vry aanzienlyk zyn, alzo dit Eiland gerekend wordt, met St. Jan, wel twaalf duizend Okshoofden Suiker, ieder van duizend Pond, buiten en behalve de andere Weſtindiſche Produkten, uit te leveren. Dit is egter het voornaamſte niet, daar de Ingezetenen hun beſtaan van hebben. Zy zenden voor hunne Rekening Barken uit, of vaaren zelf daar mede op de Spaanſche Kuſten, gelyk de Onzen te Kuraſſau, en brengen van daar voor de Koopwaaren, die zy 'er ſlyten, gemunt of ongemunt Zilver en Goud, of andere koſtbaare Goederen, te rug. Dit maakt het Eiland als tot een Stapel van allerley Koopmanſchappen. In tyd van Oorlog hebben de Kaapers van veelerley Na-

Digitized by Google

Natiën, om dat de Koning van Deenemarken byna altoos Neutraal is, aldaar een onbelemmerde aankomst en gelegenheid tot het verkoopen van hunne Pryzen of om het Rantsoen te ontvangen. De Kontrabande Handel, dien de Engelschen, Hollanders, Franschen en Spanjaarden, niet opentlyk durven doen in hunne Volkplantingen, wordt hier in 't algemeen sterk gedreeven, en dit zal nog meer plaats hebben, nu de Vaart, op de Fransche en Spaansche Kusten, aan de Engelschen volstrekt verbooden is. WESTINDISCHE EILANDEN. St. Thomas.

Wel allermeest, egter, is dit Eiland bevoordeeld, door de Ordonnantie van zyne Koninglyk Deensche Majesteit van den 9 April 1764, by welke de Havens, der Eilanden van St. Thomas en St. Jan, het Voorregt van *Porto Franco* verkreegen hebben. Allerley Produkten van Amerika mogen vryelyk aldaar aangebragt worden, mids betaalende vyf ten honderd aan Inkomende Regten, en niets by den Uitvoer naar Europa, welke niet geschieden mag dan met Deensche Schepen, die dezelve ook niet dan in Deensche Plaatsen mogen lossen: maar, die van het Gewas van St. Thomas en St. Jan zelve, geeven by den Uitvoer vyf ten honderd. De Europische Waaren, mogende derwaards niet gebragt worden dan door Deensche Schepen, betaalen by den Invoer twee ten honderd. De Amerikaansche Waaren, egter, mogen door de zelfde Schepen, van welke zy aangebragt zyn, vryelyk weder uitgevoerd worden; doch deeze, zo min als de Deensche, mogen niet van daar zeilen naar Ste. Croix, en van dat Eiland eenige Porto Franco aldaar opgeregt.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Thomas.*

nige Goederen, in Laading, naar Europa terug brengen. De vreemde Suikeren op die Eilanden, en van daar in 's Konings Landen aangebragt, zullen 'er niet mogen blyven, dan op Voorwaarde, van wederom vervoerd te zullen worden, en betaalende één ten honderd voor het Regt van Tranſito. Nu onlangs ſchynt de Vryheid van den Uit- en Invoer, inzonderheid voor vreemde Schepen, nog merkelyk uitgebreid zyn.

Caravelle.

De *Caravelle* van St. Thomas is een Rots met twee Toppen, die geheel wit zyn door de vuiligheid der Zeevogelen, welke daar op hunne Neſten maaken. De naam is van de gedaante afkomſtig, welke deeze Rots zig, van verre, doet vertoonen als een Carvette of Brigantyn: alzo Caravelle de naam van een dergelyk klein Spaanſch Vaartuig is. Zy legt omtrent drie Mylen ten Zuidweſten van St. Thomas, dat beooſten zig *van Dykes* Eilandje en nog Ooſtelyker *Tortola* heeft, beiden den Engelſchen toebehoorende. Het laatſte legt niet ver van Anegada ten Zuidweſten.

Het Water, in de Kanaalen tuſſchen deeze Eilanden, die men de *Virgins* of Maagden-Eilanden noemt, is zeer Viſchryk zegt LABAT: zy vongen 'er, in het doorvaaren, zo met den Hengel als met het Net, over de zeſtig, waar van de kleinſte langer was dan twee Voeten. Het vaaren, door het middelſte Kanaal, dat men de Straat der Maagden-Eilanden noemt, zegt hy, is ook zeer vermaakelyk: want men bevindt 'er zig als in een wyde Zee, die aan beide kanten met een menigte van Boſſchagie is bezet. Eenigen van dee-

Digitized by Google

Digitized by Google



De Hoofdstad en Haven, van't Eiland
PORTO RICO,
in de Westindiën.

Digitized by Google

deeze Eilandjes waren, ten zynen tyde, bewoond en bebouwd; doch de meeſten lagen woeſt. Het grootſte, dat ten Ooſten van alle de anderen legt, en in de wandeling *Paneſton* of Spanish-Town genoemd wordt, draagt op de Kaart den naam van *Virgingorda* of de dikke Maagd. WESTINDISCHE EILANDEN.

XVII. HOOFDSTUK.

Beſchryving van de Weſtindiſche Eilanden, *die men eigentlyk de* ANTILLISCHE *of* Voor-Eilanden, *en met regt* de Groote Antilles *noemt; te weeten die van* PUERTO RICO *en* KUBA *aan Spanje*, JAMAIKA *aan Groot Brittannie*, *en* HISPANJOLA *of 't Eiland van* ST. DOMINGO, *aan Frankryk en Spanje*, *in gemeenſchap*, *toebehoorende: als ook van de* Bahama- en Bermudes-*Eilanden.*

De Eilanden, die men eigentlyk *de Groote* of alleenlyk maar de ANTILLES, dat is de Voor-Eilanden van Amerika noemt, zyn vier in getal, naamelyk *Puerto Rico*, *Hispanjola*, *Jamaika* en *Kuba*; om dezelven naar den rang, in welken zy, volgens onze order van beſchryving, elkander Weſtwaards volgen, op te noemen. Zy ſtrekken zig, aldus, van 't Noord-end der Karibiſche of van de Maagden-Eilanden, uit, tot digt aan den Zuidooſthoek van Noord-Amerika, dien men Florida tytelt, en ſluiten als den Inham tuſſchen Zuid- en Noord-Amerika. Het eerſte en De eigentlyke *Antilles* of Voor-Eilanden.

Digitized by Google

Westindische Eilanden. en laatſte is aan de Spaanſchen, Jamaika aan de Engelſchen, en Hispanjola aan de Franſchen en Spanjaarden, te ſamen, onderhoorig.

Puerto Rico. Het Eiland Puerto Rico, dat men gemeenlyk *Porto Rico* noemt, was van Columbus, toen hy het ontdekt hadt, St. Jan geheten; maar, na dat de Hoofdſtad aan een Haven, die men de Ryke noemde, gebouwd of aangelegd was, kreeg het geheele Eiland daar van den naam. Dezelve is, in klank, eenigermaate overeenkomſtig met den genen, welken 'er de Indiaanen weleer, zo men zegt, aan gaven; naamelyk *Boriquen.*

Legging. Dit Eiland is van taamelyke grootte, als vyfentwintig of dertig Zee-Mylen of Uuren gaans, lang zynde, en tien of twaalf Uuren gaans breed, volgens de Grondvlakte gerekend. Zeer zeldzaam vindt men 'er een, dat zo regelmaatig is van figuur, als byna een Regthoek uitmaakende, die in de langte Oeſten Weſtwaards ſtrekt. De Zuidzyde legt omtrent net op agttien Graaden Noorder Breedte, en de Weſtkant byna zeventig Graaden, dat is, in tyd, vier Uuren en veertig Minuuten, beweſten Parys.

Hiſtorie. Men wil, dat op Porto Rico ten minſten zesmaalhonderdduizend Ingezetenen waren, toen de Spanjaarden 'er eerſt landden, die zy ondervonden een dapper en niet onverſtandig Volk te zyn, zo dat het hun veel moeite koſtte omze t'onder te brengen. Dit maakte dat het Goud, 't welk 'er bevoorens rykelyk gevonden werdt, allengs verdween: waarſchynlyk om dat de Indiaanen de luſt ontbrak, om

Digitized by Google

om naar hetzelve te zoeken, of mooglyk dat zy het van elders bekomen hadden. Ondertuſſchen is dit een voornaame reden geweeſt van de wreedheden, die de Spanjaarden hier de arme Ingezetenen, zo onmenſchelyk, hebben aangedaan, dat de Natuur zelve daar van yſt en grilt. Het Eiland is hun, niettegenſtaande verſcheide aanrandingen van de Hoofdſtad en Haven, tot heden toe, in handen gebleeven en nooit ontweldigd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Porto Rico.*

Het Klimaat, dat in het midden van de Zomer, wanneer de Zon regt boven 't hoofd ſtaat, hier onverdraaglyk heet zou zyn, wordt getemperd door zwaare Regenvlaagen, die 'er gewoonlyk vallen in Juny, July en Auguſtus, welke de Regenmaanden zyn. Men heeft alsdan, gemeenlyk, den Wind Zuidooſt, daar dezelve anders Noord-Ooſt is in dit gedeelte van den Oceaan. Tegen 't begin van den Oogſt heeft men 'er dikwils geweldige Orkaanen en dan lyden de Gewaſſen zeer van de Noorden Winden. Het Zomer-Saizoen, in 't algemeen, wordt 'er gerekend zeer ongezond te zyn: hoewel men 'er, 's avonds en 's morgens, een Koelte heeft uit Zee, die de Lugt zeer verfriſcht, en het Eiland bewoonbaar maakt. Klimaat.

Het is een zeer vrugtbaare Landſtreek, beſtaande uit een aangenaame mengeling van Boſſchen, Bergen, Valeijen en Vlakten, daar men ſchoone Velden heeft, die tot Weidlanden dienen voor verſcheiderley Vee, dat 'er de Spanjaarden op gebragt hebben, en in 't wilde laaten loopen; gelyk Schaapen, Bokken en Varkens. Het Spek en Zwynen Vleeſch Landsgeſteldheid.

is

WESTINDISCHE EILANDEN.

is hier, gelyk in de andere Weſtindiën, uitmuntende, doch dat der Lammeren droog en ſchraal. Het Eiland, niettemin, is met Bronnen en Rivieren wel bewaterd: men rekent dat 'er van de laatſten meer dan twintig zyn, die aan de Noord- of Zuidzyde in Zee vallen, waar van de voornaamſte, *Caraibon* genaamd, gezegd wordt tien Suikermolens te hebben aan haare Oevers. In het Zand van veele anderen zou Goud te vinden zyn, dat niet onwaarſchynlyk is, wanneer men aanmerkt, hoe zy afſtroomen van een reeks Bergen, die in de langte door het Eiland loopen. De Noordzyde van deeze Bergreeks, die dor en ſteenagtig is, wordt van de Reizigers gezegd Ertſen te bevatten van Kwikzilver, Tin en Lood, als ook van Zilver en Goud; doch geene derzelven is ooit door de Spanjaarden, die ſchuuw van den arbeid zyn, bewerkt geworden.

Porto Rico.

Produkten.

Het Gras, evenwel, dat op de Savannahs in dit Eiland groeit, verſchilt weinig van dat lange, Rietagtige, grove, drooge Stoppelgras, het welk men te Suriname heeft, en is onbekwaam tot Hooy. Van Boom- en Aardvrugten is 'er byna niets te bedenken, dat men in de Weſtindiën of in de Zuidelyke deelen van Europa heeft, het welke niet op dit Eiland wordt gevonden of geteeld. Alleenlyk heeft men 'er geen Wyndruiven, en Koorn wordt 'er naauwlyks anders gezaaid dan Spaanſche Tarwe: des men 'er meeſt Broot eet van Maniok of Kaſſave-Wortelen. Behalve Water is de gemeenſte Drank een ſoort van Rum, die van Melaſſen en Kruideryën, of van de laatſten alleen, geſtookt wordt.

Daar

Digitized by Google

Daar zyn, op Porto Rico, groote Vlugten van Pappegaaijen en Boſchduiven, benevens ander wild en tam Gevogelte; als ook allerley ſoorten van Europeaanſch Pluimgedierte, en overvloed van Viſch. Men heeft 'er een ſoort van Landkrabben, aan de Zee-Krabben niet ongelyk, welke als de Konynen in den Grond booren, maar het voornaamſte Voedzel zyn van de Honden, die zig in de Boſchen aan den Zeekant onthouden. Onder andere voorbeelden van de wreedheid der Spanjaarden jegens de arme Inboorlingen, wordt van hun eigen Schryvers, in 't algemeen, erkend, dat zy op dezelven in de Boſchen gejaagd hebben met deeze Honden, en 'er Mannen, Vrouwen, Kinderen, door hebben laaten aan ſtukken ſcheuren, voor enkel tydverdryf of vermaak, of omze te dwingen tot het ontdekken van Schatten, die deeze elendigen mooglyk nooit bezeten hadden. WESTINDISCHE EILANDEN. *Porto Rico.*

De voornaamſte Producten, in welken de Kooplieden van dit Eiland, door verzending, Handel dryven, zyn Tabak, Suiker, Gember, Huiden, Katoene Garen of Katoen, Caſſia en Maſtik. Zy winnen ook aanmerkelyke veelheden van Zout, en doen een aanzienlyk voordeel met hunne Oranje-Appelen en Limoenen, zo raauw als gekonfyt of ingelegd. Veel goede en bekwaame Vaartuigen hebben zy, die tot den Koophandel op verſcheide deelen van Amerika, door hun, gebruikt worden. Koophandel.

Het getal der Ingezetenen wordt verzekerd, thans, niet boven de tienduizend te bedraagen. De bekwaame gelegenheid des Ingezetenen.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Eilands zou hetzelve tot een der bloeijendſte maaken van de Spaanſche Wingeweſten, indien het Volk 'er niet aan zo veele Ongemakken onderhevig was, van groote Droogten, Orkaanen en den Inval van Zeeroovers, door welke alle de Zeehavens, verſcheiden maalen, zyn uitgeplunderd. Het zal miſſchien, onder anderen, om deeze reden zyn, dat de Kuſtbewaarders, die hier uitgeruſt worden, berugt zyn wegens hunne ſtrengheid en harde behandeling, jegens de genen, die zy betrappen.

Porto Rico.

De Hoofdſtad.

De Hoofdſtad, die den naam voert van *St. Jan de Porto Rico*, legt aan de Noordzyde, op een klein Eilandje, van omtrent een half Uur gaans lang, dat aan het groote gehecht is door middel van een Dyk, die dwars door de Haven heen loopt. In 't jaar 1514 werdt een aanleg van deeze Stad gemaakt, en, na dat de Koning van Spanje, vier Jaaren daar na, eenen *de Leon* tot Gouverneur aangeſteld hadt, bleef zy een langen tyd in bloey. In den jaare 1595, werden wel, door den Engelſchen Zee-Held *Drake*, de Schepen in de Haven verbrand, doch de Stad bleef ongemoeid. Drie Jaaren daarna, egter, werdt zy veroverd door den Graaf van Cumberland, die op zyn eigen koſten een Vloot hadt uitgeruſt, op welke Koningin Elizabeth hem twee Regimenten Krygsvolk mede gaf. Dit inneemen geſchiedde niet, dan met veel moeite en gevaar, zelfs van zyn Leven; alzo hy, in volle Wapenruſting, van den gemelden Dyk in Zee viel, en bykans voor dood daar uit gehaald werdt. Ook kwam 'er een Ziekte onder

Digitized by Google

der zyn Scheepsvolk, dat men toeſchreef aan het Regenagtig Saizoen; waar door hy vierhonderd Man aan een Bloedloop verloor. Dit deedt hem tot den Aftogt beſluiten, na dat hy de Forten hadt doen vernielen; voerende met zig tagtig Metaalen Kanonſtukken, en een grooten Schat in Zilver. WESTINDSCHE EILANDEN. Porto Rico.

De Nederlanders hebben ook, in den jaare 1615, Porto Rico ingenomen en geplunderd: maar zy konden het Kaſteel niet meester worden, dat thans in beter ſtaat is dan ooit, zo wel als de andere Forten. In de Oorlog tuſſchen Spanje en Groot Brittannie, die in den jaare 1739 aanvang nam, was de Haven een algemeene bergplaats voor de Pryzen, die door de Spanjaarden, in de Weſtindiën, gemaakt werden. De legging is tot den Kontrabanden Handel zo bekwaam, dat alle de poogingen van de Regeering van Spanje, en de ſtrenge Plakkaaten daar tegen, denzelven niet kunnen beletten, en Porto Rico wordt als het middelpunt van dien Handel aangemerkt. Het een en andere doet de Plaats zeer bloeijen: zo dat zy met braave Woonhuizen voorzien, Volk- en Schatryk is, zynde de Verblyfplaats van den Gouverneur en Biſſchop. Haare Domkerk heeft een Klooſter, aan dezelve gehecht; maar, het gene de Gebouwen in 't algemeen zeer ontſiert, is, dat men Gaas in plaats van Glazen Ruiten, om de koelheid der Vertrekken, in de Venſterraamen gebruikt. Ook heeft zy dikwils gebrek aan verſch Water, dat men in Regenbakken vergaaren moet; niettegenſtaande 'er twee Rivieren in de Haven vallen.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Porto Rico.*

Andere Plaatſen, van groot belang of aanzien, vindt men op Porto Rico niet. *Port del Aguada*, in het Noordweſtelyk gedeelte, heeft dien naam, om dat 'er de Galjoenen, en andere Schepen, zig van Water komen voorzien. Aan de Zuidzyde legt een Eilandje, van omtrent een Uur gaans lang, *Bomba d'Infierno* en van de Franſchen *Coffre Mort* of de Lykkiſt genaamd; om dat het van zeker Gezigtpunt, naar men zegt, zig als zodanig vertoont. Het is meeſt beroemd wegens den Vangſt der Schildpadden, en wordt deswegen veel van Zeeroovers en Kaapers of Kruiſers bezogt, als ook van de Ingezetenen van Porto Rico zelf, zynde grootendeels Mulatten. Voorts heeft men 'er, aan den Zuidooſthoek, het Eilandje *Borriquen*, 't welk van de Zeeluiden het Krabben-Eiland geheten wordt, om dat die Schepzels 'er zo menigvuldig zyn. Dit is taamelyk groot en heeft vrugtbaare Heuvels en Valeijen, beplant met Oranje- en Citroenboomen. In den jaare 1718 hadden 'er zig Engelſchen op nedergezet; maar de Spanjaarden, zulke Nabuuren niet begeerende, overvielen het twee Jaaren daar na, en voerden het Volk gevangelyk weg: zo dat het thans van Ingezetenen is ontbloot.

HISPANJOLA of ST. DOMINGO.

Het Eiland HISPANJOLA, dat door de Franſchen ST. DOMINGO getyteld wordt, legt regt Weſtwaards, met zynen Ooſthoek omtrent vyftien Zeemylen van Porto Rico. De Hemelsbreedte, van de Zuidzyde, is derhalve nagenoeg ook agttien, en die van de Noordzyde bv de twintig Graaden benoorden de

Linie. De langte is, aan de Zuidzyde, wel honderdtwintig Zeemylen, doch aan de Noordzyde weinig meer dan half zo veel, en de breedte mag op dertig Zeemylen gerekend worden. De figuur der Grondvlakte is zeer onregelmaatig; voor 't grootſte gedeelte wel eenigzins vierhoekig; maar het heeft, aan 't Zuidweſt-end, een ſmalle ſtrook Lands, die't zelve aan de Zuidzyde zo veel langer maakt. Buiten en behalve Kuba, is dit het grootſte Eiland in de Weſtindiën. WESTINDISCHE EILANDEN. *Hispanjola.*

COLUMBUS landde op zyn eerſten Togt, die tot ontdekking ſtrekte van de nieuwe Wereld, aan dit Eiland, en werdt 'er vriendelyk ontvangen van de Ingezetenen, die de Spanjaarden behulpzaam waren, en hun niet alleen van Levensbehoeften verzorgden, maar ook, by ruiling, veel Gouds leverden. Hier werdt allereerſt een Fort aangelegd, en het ſchynt dat men, zo wegens de ſchatrykheid, als om de grootte des Eilands, 'er den naam van *Hispanjola*, dat is *Klein Spanje*, aan gegeven heeft. Toen hy, egter, naderhand, op zyn tweeden Togt, in den jaare 1494, aldaar den aanleg van een Stad, op 't Ooſt-end, had gemaakt, die aan *St. Dominicus*, welken de Spaanſchen *San Domingo* noemen, was toegewyd, heeft het Eiland, gelykerwys Porto Rico, daar van den naam gekreegen by de Franſchen, die de Weſtelykſte helft bezitten. Hiſtorie.

Zo lang de Spanjaarden in Vrede leefden met de Indiaanen, hadden zy van dezelven veel dienſt, als door hun voorzien wordende met Viſch en eenig Goud, als ook met Koorn

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Hispanjola

en andere Levensmiddelen: maar, na dat zy de meesten, zo in 't Gevegt, als in koelen Bloede, op allerley onmenschelyke wyzen, hadden vernield *, is het Eiland byna woest geworden. Het was, evenwel, in 't eerst, als het middelpunt van hunnen Handel en Vaart op de Westindiën: COLUMBUS deedt het, op zyne Togten, t'elkens aan, en op zyn Vierden Togt, in den jaare 1502, waren 'er de Spaanschen reeds zo sterk, dat de Bevelhebber van St. Domingo zig in staat bevondt, hem den ingang van de Haven te weigeren †. Na de Verovering van Peru, egter, en de ontdekking der Schatrykheid van dat Geweest, hebben zy Hispanjola verwaarloosd; het welk de Franschen gelegenheid gaf om zig op het Westelyk gedeelte neer te slaan, in het midden der Zeventiende Eeuw. Hier hebben zy hunne Volkplantingen in dien staat gebragt, en zodanig versterkt, dat men zig verwonderen mag, waarom zy zig geen meester gemaakt hebben van het geheele Eiland: doch zy trekken van de nabuurschap der Spanjaarden meer voordeel, dan zy van derzelver verdryving hebben zouden. By de Vrede van Ryswyk, in den jaare 1697, heeft de Kroon van Spanje de Westelyke helft van Hispanjola plegtig afgestaan aan Frankryk, en toen is de Grensscheiding vastgesteld door middel van een Linie, die zig van Kaap *Beata*, dat is omtrent van 't midden der langte aan de Zuidzyde, byna regt Noordwaards uitstrekt, eindigende aan de Baay van *Mancenille*, by *Port Dauphin*, aan de Noordzyde.

* Zie 't I. DEEL, bl. 103,

† 't Zelfde bladz. 26.

Het

Digitized by Google

Het Klimaat van dit Eiland is vry heet, doch in de bewoonde Plaatſen niet ongezond, om dat de Hitte door de Zeewinden t'elkens getemperd wordt. Men heeft 'er het Regen-Saizoen ook zo ſterk of zo geweldig niet, als in andere deelen van de Weſtindiën. Men verzekert, dat 'er ſommige Menſchen, van grooten Ouderdom, op gevonden zyn. Op de Heijen of Savannahs weiden ontelbaare Kudden van Hoornbeeſten, en men teelt 'er genoeg Paarden, om alle de Volkplantingen der Europeaanen, in dit gedeelte des Aardbodems, mede te voorzien: om nu van de Runders en Zwynen, die in 't wilde loopen, niet te ſpreeken. De Jaagers ſchieten de Oſſen om de Huiden en laaten de Romp leggen, gelykerwys op 't Vaſte Land van Amerika. Ongemeen is dit Eiland bewaterd, door een menigte van Rivieren of Beeken, die altemaal voorzien zyn van Viſch, zo wel als de Kuſt van Krokodillen en Schildpadden. Het Bergagtige gedeelte is begroeid met Boſſchen van Palm-, Kool- en Dadelboomen. Men heeft 'er ook Eiken, en veelerley tot Timmerhout bekwaam; benevens een menigte Vrugtboomen. Ananaſſen, Druiven, Banannen, Oranje-Appelen, Citroenen, Limoenen, Lemisjes, Aprikoozen en andere lekkere Vrugten, zyn 'er in overvloed. Men vindt 'er allerley Weſtindiſche Vogelen en Inſekten, gelyk Muskettoos, dat ſtekende Muggen zyn, en Vuurvliegen. Om kort te gaan, dit Eiland is aan alle de voordeelen en ongemakken der Weſtindiën, in zekere maate, onderhevig.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Hispanjola.

Lugts- en Landsgeſteldheid.

De Franſchen zyn taamelyk verzekerd, dat 'er Mynen

WESTINDISCHE EILANDEN.

Hispanjola.

'er, zelfs in hun gedeelte, verſcheiderley Mynen zyn; het welk beveſtigd wordt door het Goudzand of Stofgoud, dat men in eenige Rivieren vindt: maar hunne Plantagiën geeven hun te zigtbaare voordeelen, dan dat zy naar die Mynſtoffen in den Grond zouden wroeten. Weleer hebben de Spaanſchen Mynen, van Goud, Zilver en Koper, door de Indiaanen bewerken laaten, doch, door derzelver vermindering in getal, is dit in verval geraakt: zo dat zy naderhand die Mynen, zo veel mooglyk, getragt hebben te verbergen.

Produkten.

De voornaamſte Producten van Hispanjola zyn; Huiden, Suiker, Indigo, Katoen, Kakau, Koffy, Gember, Tabak, Zout, Waſch, Honig, Ambergrys, benevens verſcheide ſoorten van Droogeryën en Verfhout. Het Koorn, dat zy hebben, wordt op zo verſchillende tyden ryp, dat het met geen voordeel kan worden ingeoogſt.

Koophandel.

De Koophandel van dit Eiland heeft, voor veele Jaaren, meeſt beſtaan in Tabak, om welke te verzenden een menigte Schepen gebruikt werden. Vervolgens is men 'er op de teeling van Suiker gevallen, welke in 't kort het hoofdvoortbrengzel wierdt. Sommigen meenen, dat zy de beſte is dien men in de Weſtindiën maakt, en zy geldt, om die reden, doorgaans drie of vier Schellingen op de honderd Pond meer, dan die van de andere Franſche Eilanden. Men rekende, nu veertig Jaaren geleeden, dat 'er toen tweehonderd Suikermolens aan den gang waren, en dat het voordeel, 't welk de Franſchen daar van trokken, ten minſten een Tonne Gouds in

Digitized by Google

in 't Jaar was. Men maakte 'er zeſtigduizend Okshoofden Suiker, ieder van vyfhonderd Ponden zwaar, en de Indigo werdt op half zo veel gerekend. Bovendien wordt 'er ook Koffy en Katoen geteeld. Een Spaanſch Schryver, van veel oordeel, begrootte, tegen 't end van den voorgaanden Oorlog, het Produkt der Plantagiën by Kaap St. François, de Hoofdſtad van Franſch Hispanjola, dat van die Stad alleen werdt uitgevoerd, op dertigduizend Vaten, zo Suiker, als Indigo, Tabak en Koffy. WESTINDISCHE EILANDEN. *Hispanjola.*

Hispanjola is, naar zyne grootte, zeer ſober bevolkt. In het gedeelte, dat de Franſchen bezitten, hoe veel kleiner ook, zullen ten minſten zo veel Inwooners zyn, als in dat der Spanjaarden. Men rekende, in 't jaar 1726, het getal des Volks op dertigduizend Blanken, Kreolen naamelyk en Meſtiezen: en honderdduizend, zo Negers als Mulatten; wier dagelyks Voedzel Aardappelen is, hoewel zy ook Varkens mogen houden. Het meeſte Geld, dat 'er gebruikt wordt, is Spaanſche Munt, en de Rekeningen worden alleenlyk opgemaakt in Stukken van Agten en Reaalen. Ingezetenen.

Het Ooſtelyk gedeelte, dat in handen der Spanjaarden is, heeft tot zyne Hoofdſtad ST. DOMINGO, die, niettegenſtaande de veel ongevallen haar bejegend, nog vry aanzienlyk is, en met beter Gebouwen praalt, dan de Hoofdplaatſen der reeds beſchreevene Eilanden. Zy werdt door de Engelſchen, onder den Zeeheld *Drake*, bemagtigd, die haar een Maand in hielden, en 'er een groot deel van verbrandden, doch het overige ſpaarden, voor Stad ST. DOMINGO.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Hispanjola.

een Rantſoen van zeſtigduizend Stukken van Agten. Wel dra kreeg zy haaren luiſter wederom; maar de Koophandel, die 'er weleer groot was in Suiker, Huiden, Smeer, Paarden, Varkens en Caſſia, verviel allengs, gelyk gemeld is. Niettemin rekent men, dat 'er nog dertigduizend Inwooners in zyn, waar onder mooglyk zevenduizend Spanjaarden. Behalve het Koninglyk Paleis heeft men 'er een Latynſche School en Akademie, benevens een Hospitaal of Gaſthuis, dat een Jaarlyks Inkomen geniet van ongevaar dertigduizend Guldens: als ook een Munt en een Kollegie. Daar is een deftige Domkerk, benevens verſcheide Klooſters en Konventen, gelyk gewoonlyk in de Spaanſche plaatſen.

Te St. Domingo heeft de Aartsbiſſchop zynen Zetel, aan wien de Biſſchoppen van Porto Rico, St. Jago op Kuba, Venezuela en de Honduras, onderhoorig zyn. Ook woonen 'er een Gouverneur Generaal en de Regters van de Koninglyke Geregtshoven; 't welk deeze Stad tot den opperſten Zetel van de Juſtitie maakte in de Spaanſche Weſtindiën. Weleer plagten voor dit Hof de Regtszaaken, by Appél, gebragt te worden, uit geheel Spaanſch Amerika, en het velt ter laatſter Inſtantie Vonnis; ten zy de zaak, door een byzondere Kommiſſie, voor 's Konings Raad in Spanje betrokken worde. Hier is ook de uitmuntendſte van de Koninglyke Audientiën in geheel Amerika: waar uit men ligt begrypen kan, dat de Verteering, welke 'er door de Regts-Amptenaaren, Regtsgeleerden en de Geeſtelykheid, elk in 't zyne, gemaakt

maakt wordt, deeze Plaats voor een geheel verval bewaart. WESTINDISCHE EILANDEN.

De Stad is van Steen gebouwd, naar de Spaanſche manier, hebbende een groot vierkant Marktplein in 't midden, rondom het welke de Domkerk en andere publieke Gebouwen ſtaan. Van dit Plein loopen de hoofdſtraaten regtſtreeks af, en worden van anderen kruislings doorſneeden: want de omtrek is nagenoeg vierkant. Zy heeft een zeer aangenaame legging, tuſſchen een breede vaarbaare Rivier ten Weſten, den Oceaan ten Zuiden, en een vrugtbaare Landſtreek Ooſt- en Noordwaards. De Haven is veilig en groot, met vyftien Vadem Waters aan de Baar. Zy wordt beſchut door verſcheide Batteryën, en een Kaſteel aan 't end van den Dyk, die binnen zig twee Halve Maanen heeft, en met twee Bolwerken reikt tot aan de Rivier. Aan den uiterſten Oever, naby het Zuider Bolwerk, ſtaat een ronde Tooren. *Hispaniola.*

Binnenslands legt de Stad *Conception de la Vega*, die een Biſſchops Zetel is, naar welke de Hertoglyke tytel aan Columbus en zyne Nakomelingen, door den Koning van Spanje, opgedragen werdt. Zy bevatte, behalve de Domkerk, verſcheide Parochie-Kerken en Klooſters. Haar Standplaats is vyfentwintig Mylen benoorden St. Domingo, en, tien Mylen van dezelve ten Noordweſten, heeft men *San Jago de los Cavalleros*, wier aangenaame legging zeer gepreezen wordt door Pater CHARLEVOIX, die zig aldaar bevondt in 't jaar 1722. De Ingezetenen zyn meeſt Jaagers. De Stad *Salvation d'Yguey*, agten-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

entwintig Mylen beoosten St. Domingo, is inzonderheid beroemd wegens haare Weidlanden en Suikerplantagiën.

Hispanjola.

Aan de Noordzyde des Eilands heeft men *Porto de la Plata*, of de Zilver-Haven, alwaar *Ovando*, in 't begin van de Zestiende Eeuw, een Volkplanting opregte.

Zeehavens.

Haar legging is zeer bekwaam; men vondt 'er tot dekking een Kasteel, en, om kort te gaan, deeze Plaats is weleer de tweede in rang geweest ten opzigt van de Scheepvaart en Koophandel; maar, door de menigvuldige plunderingen van Zeerovers, is zy thans niet meer dan een Vischers Dorp geworden. *Monte Christo*, van welken naam 'er Rotsen aan de Noordzyde des Eilands zyn, heeft ook een zeer goede Haven, omtrent twintig Mylen beweesten Porto de la Plata, aan den uitloop der Rivier van St. Jago, alwaar de Grensscheiding met de Franschen is.

Eilandjes.

Twee Kaapen aan het Noordoost-end van Hispanjola, de eene de Oude Kaap François, de andere Kaap Raphaël genaamd, formeeren een ruimen Inham, van omtrent vyfentwintig Zeemylen wyd, die in twee Baaijen gedeeld wordt door het Eilandje *Samana*, dat naauwlyks van de Wal is afgescheiden. De Noordelykste heet de Schotsche Baay, de Zuidelykste de Baay van Samana; gelyk ook het Oost-end van dit Eilandje den naam van Kaap Samana voert. Aan den Zuidoosthoek legt het Eiland *Saona* of *Savona*, dat de langte heeft van zeven of agt Uuren gaans, en dus wel zo groot is als St. Eustatius. Hier groeit veel Pokhout; men heeft 'er Gras- en Bouw-

Digitized by Google

Bouwlanden; zo dat Hispanjola van daar met Maniok of Kaſſave-Wortelen en Vleeſch voorzien werdt; maar het is thans onbewoond. Het wordt nog veel bezogt door de Spaanſche Viſſchers, om dat 'er aan den Oever van hetzelve een goede Viſſchery is: als ook tot den Vangſt der Schildpadden, wanneer die op 't Zandig Strand komen, om haar Eijeren te leggen. De Vrybuiters en Zeeroovers komen 'er ook wel om hunne Schepen te kalefateren en van Leeftogt of Water te voorzien. Het legt niet ver van de Kuſt van Hispanjola. *Mona*, dat men in 't Vaarwater, tuſſchen dit Eiland en Porto Rico vindt, is kleiner, als maar drie Mylen omtreks hebbende, doch wel bewoond. Men zegt dat het Klimaat 'er uitmuntende is, en dat 'er Orange-Appelen en Citroenen in menigte groeijen, van de lekkerſten en grootſten in de Weſtindiën.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Hispanjola.* *Mona.*

Nu komen wy tot het Franſche gedeelte des Eilands. Dit is voornaamelyk bevolkt geworden door Vrybuiters of Boekaniers van veelerley Natiën, inzonderheid Franſchen, welke zig daar nedergezet, en, door het Franſche Hof onder een regelmaatig beſtuur gebragt zynde, op het planten van Suiker, den Land- en Akkerbouw toegelegd hebben. Met een menigte van bekwaame Havens is dit gedeelte omzoomd, en, niettegenſtaande de Koning van Frankryk, in 't jaar 1720, de ſchenking van de Zuidzyde des Eilands, van Kaap *Mougon* of Cabo Beata af, tot digt aan Kaap *Tiberon*, (een ronde zwarte Rots, die de Weſtelykſte punt van het gehee-

Het Franſch gedeelte.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

heele Eiland is,) aan de Kompagnie van *St. Domingo*, heeft ingetrokken, zo heeft doch de Gouverneur Generaal, die van wegen zyne Majesteit thans dit Eiland regeert, veele Volkryke plaatsen onder zyn bestuur. Ik zal die agtereen beschryven.

St. Domingo.

St Louis.

De Stad ST. LOUIS, op het Westend aan de Zuidzyde, niet ver van Kaap Tiberon gelegen, heeft weleer gebloeid, doch, door een geweldigen Orkaan, in 't jaar 1737, is zy, byna onherstelbaar, geruineerd geworden. *Isle de Vache* of het Koeijen-Eiland, dat omtrent vyf Mylen van de Stad ten Zuidwesten legt, was eertyds de wyk- en verzamelplaats van de meeste Vrybuiters en Zeeroovers in deeze Wateren; als hebbende twee of drie Havens, in eene van welke Schepen van driehonderd Ton kunnen vloten. Het legt zeer bekwaam tot de Vaart en Handel op het Vaste Land van Amerika, als ook op en van Cayenne; doch dient inzonderheid als tot een Kweekery van Runderen en Varkens, voor de andere Plaatsen. *Donna Maria* Baay, aan het Westend des Eilands benoorden Kaap Tiberon, verstrekt tot een Hout en Waterplaats voor Schepen van allerley Natiën, welke dien weg passeeren.

Baay van Petit Guaves.

Van de Kaap van dien naam, aan de Noordzyde, ruim twintig Mylen Oostwaards, lis een Ankerplaats en Vlek, *Nipe* genaamd, en nog tien Mylen Oostelyker vindt men de Baay van *Petit Guaves*. Hier van hebben zig de Fransche Boekaniers reeds meester gemaakt in 't midden der voorgaande Eeuw: zo dat het de oudste Vastigheid is, die zy hebben op

op het Eiland; zynde thans een Plaats van een aanmerkelyken Handel. Ongevaar agt Mylen beweſten Petit Guaves, binnenslands, op den Weg naar St. Louis, is een Vlek of Gehugt, dat enkel door Mulatten en vrye Negers bewoond wordt, *Fond de Negros* genaamd. De Inwooners beſtaan van de inzameling en het vertier van Kokosnooten. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Domingo.*

Van Petit Guaves omtrent vyf Mylen ten Ooſten, en als aan de zelfde Baay, legt LEOGANE. Deeze Stad, en haar Regtsgebied, werden, toen de Spaanſchen hetzelve bezaten, tot een Prinsdom verheven, dat den tytel gaf aan een natuurlyke Dogter van Filips den III., Koning van Spanje. Zy zou, naar men zegt, aldaar geſtorven zyn in een Kaſteel of Slot, waar van de puinhoopen nog gezien worden; gelyk ook een Waterleiding, van ruim een half Kwartier gaans lang, door welke hetzelve van Water voorzien werdt. In den jaare 1711, hebben de Franſchen aldaar een nieuwe Stad geſtigt, en de Inwooners van twee nabuurige Vlekken genoodzaakt zig derwaards te begeeven. Vervolgens wierdt Leogane de Verblyfplaats van den Franſchen Gouverneur-Generaal, en van de Koninglyke Vierſchaar; als ook van den opperſten Raad, wiens Regtsgebied zig Noordwaards, tot aan de Rivier *Artibonite*, uitſtrekt. De Stad, hoewel op een laage, Moeraſſige, plek Gronds gelegen, wordt gezegd van een zuivere Lugtsgeſteldheid te zyn, en het omleggende Land is een zeer vermaakelyke Vlakte, die zig Ooſt en Weſt omtrent twaalf, Noord- en Zuidwaards vier Mylen uitſtrekt. Hier zyn een LEOGANE.

me-

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Domingo.

menigte Suiker- en Kakau Plantagiën; want de Grond is 'er vrugtbaar en vet; doch de zwaare Hitte, (om dat het als een Valey is, door Bergen omzoomd,) doet de Moeskruiden, indien zy niet toegedekt worden, verdroogen. Niettegenſtaande zulks, is deeze Vlakte het Paradys van het Franſche gedeelte des Eilands, en veele Ingezetenen houden Koets en Paarden. Ook zyn de twee gemelde Vlekken, die ſedert de herbouwing van Leogane byna ontvolkt waren, allengs wederom bevolkt geworden, en het eene derzelven, genaamd *la Petite Riviere*, is thans een plaats van een aanmerkelyken Handel. In het andere, genaamd *l'Eſterre*, hebben de vermogendſte Lieden van de Stad hunne Buitenplaatſen, en het geheele Vlek is zo bevallig, door zyne Plantagiën, Wandellaanen en Gezigten, dat weinige Plaatſen in Europa hetzelve gezegd worden te overtreffen. De Citroenboomen, in 't byzonder, geeven zulk een verkwikkelyke ſchaduw, dat men 'er op 't heetſte van den Dag koel onder gaat: terwyl 'er weinig minder pragt en welleevendheid onder de Ingezetenen heerſcht, dan in Frankryk.

Port au Prince.

In de nabuurſchap van Leogane valt een breede Rivier in Zee, welke gemakkelyk om de Stad heen geleid zou kunnen werden, daar men thans geen Goederen in brengen kan, dan met Karren en Wagens. Op den Noordhoek van haare Haven, by de Ankerplaats of Reede, legt een Fort, om de Stad te beveiligen. Voorts vindt men, in het diepſte der Baay van Leogane, een andere Handelplaats,

Port

Digitized by Google

Port au Prince genaamd, tegenover welke het Eiland *Gonave* legt, met zyn Ooſt-end zes Mylen benoorden Leogane. Dit is by de tien Uuren gaans lang, doch, om dat het geen Verſch Water heeft, gelyk andere Eilandjes in deze Baay, geheel woeſt en onbewoond. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Domingo.*

De voornaamſte Plaats aan de Noordzyde des Eilands van St. Domingo, die den Franſchen toebehoort, wordt *Kaap François*, of enkel ook *le Cap*, dat is, DE KAAP, by uitmuntendheid, geheten. Tweemaal werdt dezelve, in het begin der Regeering van Koning Willem, door de Engelſchen en Spanjaarden, met elkander, vernield. Toen Pater LABAT zig aldaar, in den jaare 1701, bevondt, waren 'er omtrent driehonderd Huizen of liever Hutten, van Hout, met Palmboombladeren gedekt. Veelen derzelven ſtonden rondom een Plein, van ongevaar driehonderd Schreeden vierkant, op het welke zeven of agt Wegen uitliepen, die ongeplaveid waren: des het Stof in droog Weer, en het Slyk in Regenagtig, ongemeen hinderde. De Kerk was ook zeer gering, en niet bevloerd. Naderhand ſchynt egter deeze Plaats merkelyk verbeterd te zyn, die de Opperſte is van het Franſche gedeelte, benoorden de gemelde Rivier *Artibonite*. Men heeft 'er, ſedert den jaare 1702, zo wel een Koninglyke Vierſchaar, en een Hoogen Raad, als te St. Louis. KAAP FRANÇOIS.

Kaap François kan, wegens de ſituatie, niet behoorlyk met Veſtingwerken voorzien worden. Men heeft 'er evenwel twee

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Domingo.

Batteryën, de eene aan den ingang van de Haven, de andere voor de Stad, en tot dekking van dezelve. Men rekende, onlangs, het getal der Inwooneren op agtduizend; het welk aan de groote Scheepvaart, op deeze Haven, is toe te ſchryven. Van vyftienduizend Negers, die in 't jaar 1766, voor de Franſchen, op dit Eiland waren aangebragt, zyn wel negenduizend te Kaap François ontſcheept. Ook is het omleggende Land zeer vermaakelyk en vrugtbaar: men begon 'er, in 't voorſte deezer Eeuw, reeds veele Suiker- in plaats van de Indigo-Plantagiën, welke 'er tot dien tyd toe waren geweeſt, aan te leggen.

Een hoog Gebergte, *Monte Chriſto* genaamd, omtrent in 't midden van de Noordzyde des Eilands en vyftien Mylen van Kaap François ten Ooſten, ſtrekt tot een vaſt merkteken om die Stad te vinden. Het legt in het Gebied van Spanje, en heeft beweſten zig *Port Dauphin*, dat een ruime Haven is, beooſten welke de Grensſcheiding uitloopt. Voorts heeft men, aan beide zyden van de Kaap, nog verſcheide Haventjes, die egter open leggen voor den Noorden Wind.

Kaap St. Nikolaas

De Noordweſthoek des Eilands, welks uiterſte punt Kaap *St. Nikolaas* genoemd wordt, beſtaat uit een Berg- en Rotsagtigen dorren Grond, alwaar gezegd worden Mynen te zyn van Zilver. Dezelve heeft een diepe Baay, wel gedekt als een natuurlyke Haven, die tot een Wykplaats voor Zeeroovers in tyd van Vrede, en voor Kaapers of Vrybuiters in Oorlogstyden, plagt te ſtrekken.

Port Paix & St Louis.

Tuſſchen de Noordelyke punt van deezen uit-

Digitized by Google

uithoek, genaamd *la pointe de Jean Ravel*, en Kaap François, omtrent in 't midden, leggen twee Zeeplaatſen, die men *Port Paix* en *St. Louis* noemt. De eerſte was de Zetel van den Gouverneur en de aanzienlykſte van geheel Franſch Hispanjola, voor dat zy, door de Spanjaarden en Engelſchen, in Koning Willems tyd, geheel vernield werdt. Het Fort of Kaſteel, dat de Franſchen toen verlieten, ſtondt op een hoogte beweſten de Stad, en was taamelyk ſterk; doch aan derzelver Ooſtzyde is een nog grooter hoogte, van waar men zo wel de Stad als het Fort kan beſchieten. Het omleggende Land is wel voorzien van Water en heeft een goeden Grond. WESTINDISCHE EILANDEN. *St. Domingo.*

Tegenover Port Paix en St. Louis, omtrent drie Mylen van de Wal, legt het Eiland *Tortuga* of *Tortudas*, dat weleer een voornaam Roofneſt geweeſt is van de Boekaniers, die 'er een veilige Wykplaats hadden; om dat de Reede, aan de Ooſtzyde, zo moeielyk is te vinden, en by 't inkomen zo gevaarlyk wegens de Droogten en Zandbanken. De Spaanſchen, evenwel, hebben dezelven, aldaar, in 't jaar 1638, met groote wreedheid uitgeroeid: doch zy keerden wederom, en zetten 'er zig onder 't bevel van een Engelſchman neder, die dit Eiland eerlang moeſt opgeeven aan de Franſchen, welken 'er, door onderſteuning van de Eilanden en van elders, niettegenſtaande alle de poogingen der Spanjaarden, hebben ſtand gehouden, niet alleen, maar ook op het Weſtelyk gedeelte Eiland *Tortuga.*

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Domingo.

van Hispanjola eenige Vlekken en Forten opgeregt.

De genen, die zig dus op Tortuga nedersloegen, waren van driederley soort. Eerstelyk, de Boekaniers of Jaagers, welke hun werk maakten van wild Hoornvee te schieten, en dan de Huiden te verkoopen. Ten anderen, de Kaapers of Vrybuiters, die Kommissiën hadden van den Franschen Gouverneur van Petit Guaves, om op de Spanjaarden te kruissen; het welk zy somtyds afzonderlyk, somtyds by Vlooten, werkstellig maakten. De derde soort waren Menschen, die aan de Wal verkoozen te blyven, en zig aldaar bezig hielden met den Landbouw en het bearbeiden der Plantagiën, om de overigen van Tabak en Levensmiddelen te voorzien. Deeze kon men, derhalve, met het meeste regt, Ingezetenen noemen: hoewel zy elkander van groote nuttigheid waren. Op dergelyke wyze is het Fransche gedeelte van St. Domingo, gelyk ik gemeld heb, ook allengs bevolkt geworden.

Het Eiland Tortuga heeft zynen naam gekreegen; 't zy van de gestalte, die naar een Schildpad zweemt; 't zy van het groot getal Schildpadden, welken 'er Columbus vondt. Dit laatste, inderdaad, is wel het waarschynlykste. De langte is omtrent zes en de breedte twee Uuren gaans: zo dat het geen omtrek van zestig Mylen hebben kan, gelyk sommigen schryven; maar wel van zestien Mylen. Aah de Noordzyde en aan het Westend is het met Klippen omringd, en Bergagtig,

Digitized by Google

tig, doch vol van Palm- en andere Boomen. Men vindt 'er Pok- en geel Sandelhout, Gommen en andere Drogeryën. Ook zyn 'er, in de Boſſchen, een menigte van wilde Zwynen, welken de Boekaniers, voorzigtig, lieten voortteelen, om Onderhoud te hebben, wanneer zy gedwongen werden zig voor den Vyand te verſchuilen. Ook zyn aldaar veele Boſchduiven, Pappegaaijen en Lyſters, die men op ſommigen tyden tot bekwaam Voedzel kan gebruiken: doch anders zynze te bitter, doordien zy aazen op de Beſſen van Pokhout. Overvloedig vangt men 'er van Land- en Zee-Krabben; door welken veel te eeten het Gezigt duiſter wordt. Het Noordelyk gedeelte is, wegens de guurheid van de Lugt en ſchraalheid van den Grond, onbewoond gebleeven; maar het overige is altemaal beplant of wordt gebouwd met Koorn, Peulen, Wortelen, en alles wat tot Levens-onderhoud kan ſtrekken. Het ontbreekt 'er ook niet aan Banannen, Oranje-Appelen, Citroenen, Aprikoozen en andere lekkere Vrugten. Dus is dan ook de Zuidzyde zeer Volkryk, hebbende een goeden Ankergrond en overvloed van Viſch. Het Eiland, egter, heeft maar éene Haven, die diep genoeg is voor zwaare Schepen, welken 'er in kunnen komen door twee Kanaalen. De Haven is aan 't binnenſte van een Baay, in dat gedeelte des Eilands, 't welk de Laage Landen genoemd wordt. De Stad, op hetzelve, *Cayona* genaamd, wordt verdedigd door het Fort *Dageron*, dus getyteld naar een Franſchen Gouverneur, die voor Vader en

WESTINDISCHE EILANDEN.

St. Domingo.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Grondveſter gehouden werdt van deeze welvaarende Volkplanting.

Aan den Zuid-Weſthoek van Hispanjola of St. Domingo, Kaap Tiburon genaamd, volgt Weſtwaards, op eenen afſtand van ongevaar tien Zeemylen, het Eiland JAMAIKA. Dit legt tuſſchen de zeventien en negentien Graaden Noorder Breedte. In Lengte wordt de Ooſtpunt gerekend ruim vyfenzeventig Graaden, dat is in tyd vyf Uuren, beweſten de Meridiaan van Londen te leggen. Het is, Ooſt- en Weſtwaards, ruim vyftig Mylen lang, en, in 't midden, tien Zeemylen breed. De grondvlakte, naamelyk, is langwerpig en aan beide enden ſpits, kunnende dus eenigermaate vergeleeken worden by de figuur van eens Weevers Schietſpoel. In grootte zal het maar eens zo veel als Porto Rico, en naauwlyks een vierde van het laatſtbeſchreeven Eiland, bedraagen. Sommigen rekenen de Oppervlakte op vyf, anderen op vier Millioenen Acres, dat is halve Morgens, waarvan, volgens anderen niet boven de tweemaalhonderdduizend, dat is honderdduizend Morgens, beplant of gebouwd zouden zyn.

JAMAIKA.

Hiſtorie.

Dit Eiland, reeds door Columbus op zynen Tweeden Togt ontdekt, wierdt naderhand voor hem een Wykplaats op zyn Vierden Togt naar de Weſtindiën; waar hy, door Storm daar aan gedreeven, gedwongen zig agt Maanden, onder de Indiaanen, op onthouden moeſt *. Of hy 'er, toen reeds, den aanleg van eenige Vaſtigheid gemaakt hebbe, is onzeker. Sommige Autheuren, waar onder

* Zie't I. DEEL, bl. 29, 30.

Digitized by Google

der de LAAT, zyn van denkbeeld, dat hy, geduurende dit zyn Verblyf aldaar, de Stad *Metilla* geſtigt heeft, of liever afgebakend. En, dit is niet ongelooflyk, als wy in aanmerking neemen, dat de Inboorlingen, voor dat hy het Eiland verliet, volkomelyk met hem bevredigd waren. 't Is zeker, dat hy een byzondere genegenheid voor hetzelve hadt, en het derhalve voor zyne Familie uitkoos. Zyn Zoon en nabeſtaanden bouwden, vervolgens, daar op, *San Yago de la Vega*, en verſcheide andere Vlekken, die evenwel ras verlaten werden, wegens de voordeelige legging van St. Jago, welke Plaats in korten tyd zodanig toenam, dat men 'er zeventienhonderd Huizen telde, benevens twee Kerken, twee Kapellen en een Abtdy. Het Hof van Spanje vergunde, tot dankbaarheid wegens de dienſten van Columbus, den Eigendom en het Gouvernement van Jamaika aan deszelfs Familie, en zyn Zoon, *Diego*, was de eerſte Europiſche Gouverneur van dit Eiland, onder den grootſchen tytel van Hertog *de la Vega*. Deszelfs Nakomelingen, egter, verbaſterden van den aart van hunnen Grootvader, vervallende in die ſlofheid den Spaanſchen Landaart eigen. Geen denkbeeld hebbende van eenige Weſtindiſche Produkten, uitgenomen Goud en Zilver, verwaarloosden zy dat gene, waar toe het Land bekwaam was. en poogden voornaamelyk hunne beurs te vullen, door de Planters te onderdrukken. Daar de groote Columbus dit Eiland, onder anderen, voor zig hadt uitgekoozen, om de goedaartigheid en menigte van Ingezetenen, wer-

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

WESTINDISCHE EILANDEN.

werden door zyne Nakomelingen, of derzelver Ondergeſchikten, zo men verhaalt, wel zeſtigduizend van de Inboorlingen, met de onmenſchelykſte folteringen, ter dood gebragt *.

Jamaika.

Van den Handel, dien de Spaanſchen op Jamaika dreeven, toen zy het in bezitting hadden, is ons weinig bekend. Daar moet, egter, onder hun, eenige welvaart zyn geweeſt: aangezien in 't jaar 1596, *Anthony Sirley*, die het bevel voerde over een troep Krygsvolk van 't Vaſte Land van Amerika, op dit Eiland aangekomen, aldaar de Stad St. Jago innam en plunderde. In 't jaar 1635 zette Kolonel *Jackſon*, op zynen voorbytogt van de Lywaardſe Eilanden, vyf honderd Man op Jamaika aan de Wal, en, na tweeduizend Spanjaarden, zo verhaald wordt, uit hunne Werken te *Paſſage-Fort* verjaagd te hebben, bemagtigde hy de Stad St. Jago, met verlies van veertig Man, en verdeelde den Buit onder zyne Soldaaten. Op dien zelfden tyd ontving hy een aanzienlyke Somme Gelds, voor Kantſoen, op dat de Stad niet zou worden in de aſch gelegd.

*Zie 't I Deel, bladz. 103.

Het Eiland komt in de magt der Engelſchen.

De aanmerkelykſte Omwenteling van zaaken, welke dit Eiland onderging, is onder het Staatsbeſtuur van CROMWELL voorgevallen. Een Oorlogsvloot, op zyn bevel tegen 't Eiland Hispanjola of St. Domingo uitgezonden zynde, namen derzelver Opperhoofden, toen dit Ontwerp mislukt was, het beſluit, om Jamaika aan te taſten. Het was in Mey des jaars 1654, dat zy 'er de Troepen aan Land deeden ſtappen, die, door hunne

Digitized by Google

ne overmagt, de Stad St. Jago wel haast ingenomen hadden. Men vondt 'er, naamelyk, maar vyftienhonderd Spanjaarden en niet veel meer Slaaven: want de meeste Ingezetenen waren, wegens de verdrukking, welke zy van de Spaansche Gouverneurs te lyden hadden, naar Kuba en elders geweeken. De Engelschen, daarentegen, hadden eene Krygsmagt van tienduizend Man, en, by het Vertrek der Opperhoofden, werdt Kolonel *Dogley* aldaar gelaten als Gouverneur, met twee of drieduizend Soldaaten en twintig Oorlogschepen tot beschutting. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Daar was, inderdaad, meer voorzigtigheid noodig om dit Eiland te behouden, dan 'er geweest was om hetzelve te overweldigen. De Onderkoning van Mexiko, verstaande dat de Mulatten en Negers, die aan de Spaanschen hadden toebehoord, in de Bosschen gevlugt waren, zondt bevel aan den Gouverneur van Kuba, om deeze Menschen van het noodige te voorzien, en deedt eenige Landtroepen op het Eiland brengen, omze te ondersteunen. Deeze laatsten verschanften zig te *St. Chereras*, in het Noordelyk deel des Eilands, en werden 'er, zo van 't Vaste Land als van Kuba, met Geschut en allerley noodwendigheden voorzien. Niettegenstaande dit alles, egter, hadden de Engelschen moeds en magts genoeg, om de Spaanschen geheel te vernestelen. Daar bleeven dan, alleenlyk, de gedagte Boschnegers en Mulatten over, die, van alle hulp verstoken zynde, weldra hunne Wapenen overgaven; mids dat menze in Oorlog met de Bosch-Negers.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Vrede liet. Dit toegeſtaan zynde, wierden zy allengs zeer gevaarlyke Vyanden voor de Engelſchen, zoekende hun beſtaan door derzelver Plantagiën te berooven, en doende menigvuldige Invallen in de Valeijen: waar tegen de Regeering genoodzaakt is geweeſt, Verſchanſingen op te regten en Wagten uit te zetten: aan het welke verſcheide millioenen zyn te koſte gelegd.

Wordt aan Groot Brittannie afgeſtaan door Spanje.

Na de Herſtelling van Koning Karel den II., op den Throon van Groot Brittannie, werdt Jamaika, door Spanje, plegtig, aan Engeland afgeſtaan. Toen is het allengs, zo door de Militie, daar gelaten, als door eenige Koningsgezinden; welken 'er hunne toevlugt genomen hadden, en niet minder door Planters van de Barbados en andere Eilanden, derwaards gelokt zynde door de vrugtbaarheid des Lands en voordeelen, welken men 'er van verwagtte, meer en meer bevolkt geworden. Deeze laatſten hebben de voorige Ingezetenen, in het aanleggen van Suiker-Plantagiën, onderweezen. Hier onder bevondt zig *Thomas Moddiford*, die, een groot Vermogen bekomen hebbende op Barbados, en van daar naar Jamaika verhuisd, aan de Jonge Planters, in dat opzigt, zeer dienſtig was. Hy wierdt, in 't jaar 1663, aangeſteld tot Gouverneur, en heeft ſedert dit Eiland, alwaar hem de eigendom van groote Landſtreeken, by Open Brieven, was vergund; bovendien, door het aanleggen van Kakau-Plantagiën en Zoutpannen, zeer bevoordeeld. Geduurende zyn Gouvernement, nam de Volk-

Digitized by Google

Volkplanting zodanig toe, dat haare Ingezetenen op meer dan zeventienduizend gerekend werden. WESTINDISCHE EILANDEN.

Het Geld begon ook overvloedig te worden op dit Eiland, door de aankomſte der Boekaniers, welke, ſchoon meer Zeeroovers dan Kaapers zynde, met oogluiking werden toegelaten. Derzelver welluſtigheid en overdaad was zo groot, dat een enkel Perſoon drieduizend Stukken van Agten of Ryksdaalders, in een Maand tyds, heeft doorgebragt: ja ſomtyds werdt ongelyk meer, op ééne nagt, verdobbeld. Men verhaalt, dat 'er één vyfhonderd gaf, om een Vrouwsperſoon naakt te zien. De Vrybuitery werdt door den Gouverneur aangemoedigd, en zyn Opvolger gaf zelfs eene Kommiſſie of Laſtbrief aan den berugten *Morgan*, die zo groot een figuur onder de Boekaniers gemaakt heeft. Toen het, egter, te grof liep, werdt, op de klagten van het Hof van Spanje, de Zeeroovery en Kontrabande Vaart op Jamaika verbooden; dat de weelde aldaar in 't eerſt beſnoeide, en vervolgens kreeg de welvaart aldaar een aanmerkelyke krak, door de opregting van de Koninglyke Afrikaanſche Kompagnie in den jaare 1672. De Planters, naamelyk, daar door geen Slaaven kunnende bekomen, dan tot overmaatig hooge Pryzen, ontviel hun de luſt, en zulks zou tot den ondergang van dit en andere Engelſche Suiker-Eilanden geſtrekt hebben, ingevalle het Hof van Londen niet tydig daar in voorzien had, door de Vaart op Afrika, in zekere maate, weder open te ſtellen. *Jamaika.* Voordeelen van de Boekaniers.

Om-

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Omtrent deezen tyd, het Engelſche Hof afgeſtapt zynde van alle zyne Eiſſchen op Suriname, werdt de Engelſche Volkplanting van daar, ten getale van twaalfhonderd Perſoonen, de Negers daar onder begreepen, op Jamaika overgebragt, en aldaar in een groote Landſtreek geplaatſt, alwaar zy ſedert zeer vermenigvuldigd zyn. Hunne Nakomelingen, waar van eenigen, tegenwoordig, de voornaamſte Ampten van Regeeringe bekleeden, zyn 'er in bezitting van zeer uitmuntende en voordeelige Landgoederen. De vermeerdering van Ingezetenen moeſt noodwendig de welvaart doen toeneemen op een Eiland, alwaar overvloed was van vrugtbaare Landsdouwen. Ja, in het begin van deeze Eeuw, werdt het getal der Blanken, op hetzelve, geſchat zeſtigduizend, en dat der Neger-Slaaven eens zo veel, te bedraagen.

De Engelſchen uit Suriname komen 'er aan.

Verwoeſting door Aardbeevingen, enz.

Middelerwyl hadt Jamaika, buiten en behalven de plunderingen en aanvallen der Boſch-Negeren, ook te worſtelen gehad met zwaare Landplaagen. Een geweldige Aardbeeving, in 't jaar 1692, deedt Bergen ſcheuren, en het Aardryk, op veele plaatſen, open barſten, geevende Stroomen uit van ſtinkend Water, en verſcheide Rivieren werden 'er zodanig door opgeſtopt, dat men die nooit weder dagt te zien. Byſter was de verwoesting van de Steden, en van de Plantagiën ten platten Lande, op dien droevigen Dag, wanneer men rekende, dat ten minſte drieduizend Menſchen, oud en jong, verongelukt waren. Een algemeene Ziekte, die 'er op volgde, ſneedt van veelen ook den draad des Levens af.

Digitized by Google

af. Evenwel werden de Franſchen, welke hun voordeel meenden te doen met die algemeene Ramp, waar door een groot gedeelte des Aardbodems was getroffen, en het Eiland te overweldigen, met driehonderd Man, by na geheel verſlagen. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Een nieuwe aanval der Franſchen ſlaagde hun niet gelukkiger. In den jaare 1694 kwam een Vloot van drie Oorlogſchepen, met eenige Kaapers, en anderen, ten getale van twintig Vaartuigen, met by de vyftienhonderd Soldaaten, onder den Franſchen Gouverneur van Hispanjola, dit Eiland beſtooken. Deeze deeden, door plundering en ander misdryf, den Ingezetenen wel veel ſchade, maar werden wel haaſt afgeweezen, met een verlies van zevenhonderd Man. Kort daar na namen de Jamaikaanen hier wraak over, vallende met de Spaanſchen in het Franſche gedeelte van dat Eiland, alwaar zy het Fort der Franſchen ruineerden, benevens twee Volkplantingen, en honderdvyftig Gevangenen, met tagtig Stukken Kanon en een grooten Buit t'huis bragten: waar door de Franſchen werden afgeſchrikt, van eenige verdere onderneeming op Jamaika. Aanval der Franſchen.

In het voorſte deezer Eeuw bloeide het Eiland zeer; doordien een menigte Franſche en Spaanſche Pryzen aldaar aangebragt werden: maar, behalve den zwaaren Brand te Port Royal, hadt men 'er geweldige ſchade van Orkaanen, in de jaaren 1712 en 1722. De laatſte deedt byna zo veel nadeel, als de Aardbeeving voorgemeld, zo aan de Schepen in de Havens, als aan de Steden en Plan- Schade van Orkaanen.

ta-

WESTINDISCHE EILANDEN.

tagiën. De meeſte Suikermolens werden door dezelve vernield. Ik zal daar van, in de beſchryving van Port Royal, nader ſpreeken.

Jamaika.

By alle deeze Rampen kwam de plundering, welke het Platte Land moeſt uitſtaan van de Boſch-Negers, die, zig in het Blaauwe Gebergte verſchanſt hebbende, van daar hunne Stroopen deeden, zonder dat menze verneſtelen kon. Tweehonderd Indiaanen van de Kuſt van Musketto, werden daar tegen met een goeden uitſlag gebruikt: 't welk dit geſpuis eenige Jaaren in toom hieldt. Naderhand, egter, hervatten zy hunnen aanval, met zo veel furie, dat de Ingezetenen van het geheele Eiland, in den jaare 1735 en 1736, wel negen Maanden agtereen, daar tegen, in de Wapenen hadden moeten zyn. Dit veroorzaakte niet alleen veel tydverzuim, maar alle de Plantagiën naar dien kant, alwaar de vrugtbaarſte Landen zyn, lagen woeſt en begroeiden hoe langs hoe meer met Wilderniſſen, waar in de Negers een veilige ſchuilplaats vonden. Eindelyk beſloot de Gouverneur, een zagten weg in te ſlaan en Vrede te maaken met deeze Wilden; het welk de Volkplanting, even als Suriname, in ruſte heeft gebragt.

De Negers onderwerpen zig.

Omtrent deezen tyd werden die van Jamaika, bovendien, grootelyks benadeeld, door het neemen van een menigte hunner Schepen en plunderingen van de Spaanſche Kuſtbewaarders; het welk een voornaame reden geweeſt is van den Oorlog, dien Groot Brittannie, in 't jaar 1739, aan Spanje verklaarde. Sedert hebben zy hunne ſchade rykelyk

op

Digitized by Google

op de Spanjaarden verhaald, en, doordien de Haven van Port Royal de Verzamelplaats wierdt van de Koninglyke Oorlogsvlooten, bloeide diestyds het Eiland zeer. Admiraal *Vernon* zeilde van daar af, met zyn Esquader, tot de Onderneeming tegen Porto Bello, waar op by de derdhalfduizend Matroozen waren. Hy kwam 'er, in 't volgende Jaar, terug, met niet minder roem dan ſchatten beladen, en ſtortte 'er de milde gaven uit van zyne Overwinningen. Voorts werdt aldaar wederom de Vloot in ſtaat geſteld tot zyne Onderneeming op Carthagena, welke egter niet zo gelukkig uitviel voor de Engelſchen, als zy wel nadeelig voor de Spanjaarden was *. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

* Zie 't I. DEEL, bl. 354.

Het Eiland, ondertuſſchen, is door gemelden Oorlog geenszins bevoordeeld. Geduurende denzelven ſtondt 'er de Koophandel byna ſtil; de Schepen, die naar Engeland vaaren zouden met de Produkten des Lands, konden geen Matroozen krygen, dan op overmaatige Gagie, welke ſomtyds liep tot twintig Guinjes de Man; en veelen werden van de Franſchen en Spanjaarden prys gemaakt. Men hadt 'er, bovendien, geen Volks genoeg, om het Land te bewerken, en de ſchrik voor eenen Vyandlyken Inval benam den Planteren byna de luſt. Zulks veroorzaakte, onder het Gouvernement van den Vlootvoogd KNOWLES, een menigte klagten aan het Parlement van Groot Brittannie, over de duurte en ſchaarsheid van den Suiker aldaar; waar op, in 't voorſte des jaars 1753, een Verzoek geſchiedde aan den Koning, om, voor het Huis der Gemeenten te doen open leggen, al

Verval van den Koophandel.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

al wat door de Vergadering van Jamaika, van 1681 af tot 1737 toe, beſlooten en in druk uitgegeven was. Men bevondt, dat verſcheide Akten aldaar gepaſſeerd, tot aanmoediging van Blanken, om zig op Jamaika neder te zetten, van geen uitwerking waren geweeſt. Ondertuſſchen werdt zulks aangemerkt als het eenigſte middel, om het Verval van de Plantagiën, aldaar, te herſtellen.

Oneenigheden.

Middelerwyl waren, op het Eiland, geduurige Oneenigheden tuſſchen de Vergadering en den Gouverneur, die het belang der Kooplieden meer dan dat der Planteren ſcheen te begunſtigen. Immers dit bleek uit de verplaatzing van den zetel des Gouvernements, welke altoos was geweeſt te *Spanishtown*, en dus zeer ongeryflyk voor de Kooplieden, die meeſtendeels hun Verblyf te *Kingſton* hadden, alwaar het middelpunt was van den Handel. Deeze klaagden over de koſten, van hunne Klaaringen te maaken in de eerſtgemelde plaats, en de groote moeite, voor hun, om aldaar de Geregtshoven en de Zittingen van de Vergadering by te woonen. De Planters, ondertuſſchen, wier Landgoederen en Eigendommen naby Spanishtown lagen, bevonden zig daar door, hunnes oordeels, benadeeld, en negentien Leden van de Vergadering beſchuldigden den Gouverneur hevig, voor het Hof van Londen. Ook kwam nog een ander Geſchil ter baan, over het ligten en gebruiken van publieke Geldſommen, waar toe de Vergadering oordeelde bevoegd te zyn, zonder kennis van den Gouverneur en Raad. De zaaken liepen tot die hoogte, dat de Vergade-

Digitized by Google

dering, door hem, nagenoeg van gekwetſte Majeſteit beſchuldigd werdt; terwyl zyn gedrag door het gros der Kooplieden, van Londen en Liverpole, werdt gebillykt en met kragt verdedigd. Zie hier den voornaamſten Inhoud van het gene de Gouverneur inbragt. WESTINDISCHE EILANDEN. Jamaika.

De Vergadering hadt, zyns agtens, zig vergreepen aan de Voorregten van de Kroon en de Vryheden des Volks: zy hadt gepoogd de vaſtgeſtelde Regeeringsform te veranderen, en tot een onafhanglyke Heerſchappy te komen, door een geheime Samenſpanning, welke tot vernietiging ſtrekte van der Ingezetenen Regten. Haar oogmerk was, om kort te gaan, de Regeering t'onderſte boven te ſmyten, en die den Souverein uit de handen te wringen. Van deeze algemeene beſchuldigingen ging hy over tot anderen, die byzonderer waren: gelyk, dat zy, eenige Jaaren herwaards, meer dan negentigduizend Ponden Sterlings hadden verſpild, in Giften en Geſchenken aan deeze of gene Gunſtelingen, en zulks van het Geld des Lands; als ook, zo men voorgaf, ten dienſte der Fortificatiën en publieke Gebouwen, tot groot bezwaar van 't algemeen. Klagten van den Gouverneur.

Deeze bezwaarniſſen, hoewel ſommigen mooglyk al te ver getrokken, waren niet ongegrond: want het is zeker, dat op het Eiland zig een zeer magtige Party bevond, welke in maatregelen was getreeden, zeer weinig met de afhanglykheid van haar Vaderland beſtaanbaar. Deeze Party hadt een ſamenſpanning gemaakt, welke, onder het behaaglyke voorwendzel van de ruſte des Eilands te

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

bewaaren, de Leden dwong in alle hunne Handelingen bepaald te zyn door drie vierden van hun getal: zy moeſten den Gouverneur onderſtand bieden, zo lang als hy hun ſcheen het welzyn van 't Algemeen te behartigen, en anderszins hem tegen vallen: mids, egter, eerſt kennis daar van geevende aan de andere Leden. Bovendien hadden 'er nog andere Samenſpanningen plaats, en de Gouverneur deedt een volgende Vergadering ſcheiden, om dat daar in een jong Heer, die wegens oneerbiedigheid jegens den Koning, te Oxford, een of twee Jaaren te vooren, geſtraft was, Zitting hadt. Het Parlement van Groot Brittannie veroordeelde de Beſluiten der Regeering van Jamaika, ten opzigt van het ligten en gebruiken van Geld, zonder toeſtemminge des Parlements, en regtvaardigde den Gouverneur, in het beletten van derzelver Handelingen.

Jamaika.

Opſtand der Negeren.

Hier mede ſcheenen de binnenlandſche Onluſten een einde te hebben moeten neemen; maar de Negers, op welken men, ſedert de Vrede met hun in 't jaar 1739 gemaakt, weinig agt gegeven hadt, waren ondertuſſchen zo talryk en magtig geworden, dat zy het hoofd weder opſtaken, en de Volkplanting dreigden met een geheelen ondergang. Twee Kormanteeſche Negers waren de hoofden van de Samenzweering, in welke zy alle de Negers van het Eiland zogten te betrekken. Op Paaſch-Maandag, den beſtemden tyd van hunnen Opſtand, trokken 'er negentig naar Port Maria, en, na de Schildwagt van het Fort gedood te hebben, maakten zy zig meester van Kruid, Lood en Schietgeweer. Toen gin-

Digitized by Google

gingen zy aan het plunderen van de omleggende Plantagiën en het vermoorden der Blanken. Na dat het geheele Eiland in de Wapenen was gebragt, wierdt men eindelyk de Rebellen meester, die, na het dooden van hunne Opperhoofden, weder de vlugt namen in de Bosschen. Gelukkig was 't, dat de vrye Negers zig niet by deezen woesten hoop gevoegd hadden. De Ingezetenen, ondertusschen, bedroogen zig grootelyks door den waan, dat de Rebellie gedempt ware. Dezelve brak wel haast, met grooter geweld dan ooit, weder uit; zynde het getal der Boschnegeren, die aan 't plunderen gingen, Mannen, Vrouwen en Kinderen, te samen, ongevaar zevenhonderd. Hier tegen werdt de Militie weder in de wapenen gebragt, en men wierdt de Rebellen op nieuws meester. Toen werden eenige byzondere schikkingen door de Vergadering gemaakt, om de Neger-Slaaven in bedwang te houden, en alle Samenrotting niet alleen, maar ook de doldriftigheid van dit woeste Volk, door het overmaatig gebruik van Rum, te verhoeden.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Sedert bleef dit Eiland in taamelyke ruste en de laatstleeden Oorlog deedt hetzelve wederom bloeijen door de ryke Pryzen, die 'er werden opgebragt, onder het Gouvernement van den Heer LYTTELTON. De Ingezetenen werden ook zeer begunstigd door het Definitief Traktaat van 't jaar 1763, alzo zy bleeven in de geheele bezitting, welke zy ooit genooten hadden, van den Suiker-Handel. Zy hadden ook niet te klaagen, dan over de al te groote drift van de ryke Planters, om hun

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Vermogen in Engeland te gaan verteeren. Hunne Magazynen, Veſtingwerken, Troepen en Militie, waren in een voortreffelyke toeſtand, en hunne Handel was beveiligd door *Jamaika.* Oorlogſchepen, tot dekking van de Scheepvaart. Bovendien heeft de uitgebreidheid der Landen, die aan Groot Brittannie by de laatſtgemelde Vrede toegeweezen werden, nieuwe Markten geopend voor alle hunne Produkten, en het gene men van Spanje wiſt te bedingen ten voordeele van den Verfhout-Handel, was hun niet minder gunſtig.

Kort na het ſluiten van dat Traktaat, hadt men op Jamaika het ongeluk, dat het Buskruid-Magazyn van *Auguſta*, de beſte Fortres des Eilands, in de Lugt vloog. Het getal der Menſchen, die daarby om 't leven kwamen, was juiſt zo groot niet, maar de ſchade aan de Gebouwen en Veſtingwerken, boven en behalven het verlies van agtentwintig honderd en vyftig Vaatjes Buskruid, werdt gerekend op meer dan anderhalve Tonne Gouds. Men hadt den ſlag wel drie Uuren gaans in 't ronde gevoeld. Ook ontſtondt 'er, in de Zomer van 't Jaar 1766, eene Aardbeeving in 't midden van de nagt, veel heviger, dan men ooit, ſedert die, door welke Port Royal zo byſter beſchadigd werdt, op dat Eiland hadt vernomen.

LUGTSGESTELDHEID.

Men zal, tuſſchen de Keerkringen, naauwlyks een Land vinden, daar de Hitte gemaatigder of minder laſtig is, dan op Jamaika; alzo 'er de Lugt door Koelten uit den Ooſten, menigvuldige Regens en den Daauw by nagt, onophoudelyk verfriſcht wordt. De Ooſt- en

Wes-

Digitized by Google

Weſtelyke deelen des Eilands zyn, wegens de dikke Boſſchen die men aldaar heeft, zo aangenaam niet als de Noordelyke en Zuidelyke deelen, die niet alleen meer open leggen, maar ook minder aan Wind en Regenvlaagen onderhevig zyn. De Lugt is in de Bergagtige deelen vry koel, ja het rypt 'er ſomwylen op de Bergen, in de morgenſtond. Schoon het dikwils, in January, op dit Eiland regent, zyn doch Mey en October of November de eenigſte Maanden, welke by den naam van Winter-Maanden onderſcheiden worden, wegens de Stortregens en Donderbuijen, die alsdan menigvuldiger zyn dan op andere tyden des Jaars. Somtyds duurt de Regen wel veertien Dagen agtereen, waar door het Aardryk op de Vlakte verſcheide Duimen onder Water gezet, en de Wegen byna onbruikbaar gemaakt worden. Het geheele Jaar door, is het, des morgens, uitermaate heet, tot omtrent agt Uuren, wanneer de Bries uit den Ooſten begint op te komen, die van het Gemeene Volk de Doktor geheten wordt, om dat zy, terwyl dezelve waait, hun Werk kunnen waarneemen. Voor dat deeze Koelte begint, is 'er de minſte beweeging niet in de Zee; doch in een half Uur tyds ziet menze reeds op den Oever bruiſchen: op den Middag, is de Wind gewoonlyk ſterkſt, verflappende 's namiddags, allengs, en, tegen vyf Uuren, geheel verdweenen zynde. Om agt Uuren 's avonds begint een Landwind, die vier Mylen ver, in Zee, gevoeld wordt, en tot aan twaalf Uuren 's nagts duurt, neemende dan af tot vier Uuren

WESTINDISCHE EILANDEN.

Jamaika.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

's morgens; wanneer het verder ſtil is, tot dat de Zeewind aanvang neemt. De Zee-Bries is op ſommige tyden geweldiger dan op anderen, inzonderheid by de Nieuwe of Volle Maan, wanneer dezelve de Landwinden veel overwint. In December, January en February, als de Noorde Winden regeeren, vallen deeze met geweld over de Bergen, en ſtuiten den Zeewind, die ſterker en langduuriger by de Zee waait, dan binnenslands, en het tegendeel heeft met den Landwind plaats. Gelyk de Paſſaadwind, tuſſchen de Keerkringen, niet regtſtreeks uit den Ooſten komt, maar min of meer heeft van het Zuiden of Noorden; naar de plaats en ſtand der Zon; zo verandert ook de Zee-Bries; doch de Landwinden houden altoos een en de zelfde ſtreek, komende van den kant der Bergen, zo wel aan de Zuid- als aan de Noordzyde des Eilands. Zy veroorzaaken, dat geen Schip de Haven in kan komen, dan by dag, noch uitzeilen dan 's morgens vroeg. In de Valeijen, tuſſchen de Bergen, wordt weinig van één van beiden vernomen: maar de Noorde Wind ſmyt dikwils groote Boomen om. Dezelve is koud en ongezond; geweldigſt by de nagt; wanneer de Landwind 'er de kragt van vermeerdert. De groeijing der Gewaſſen, aan de Noordzyde des Eilands, wordt 'er door verhinderd; maar de Bergen zyn een beletzel, dat deszelfs kragt veel vernomen worde aan de Zuidzyde, alwaar hy weinig met Regen vergezeld gaat, die geweldigſt en langduurigſt is met den Zuiden-Wind. Men heeft 'er zelden zwaare Stormen of Orkaanen, uitgenomen

Digitized by Google

men in July, Auguſtus en September, die deswegen de Orkaan-Maanden geheten worden. De Dagen, op welken de Aardbeevingen in 1688 en 1692, die zo verſchrikkelyk waren, voorgevallen zyn, worden Jaarlyks als plegtige Bedeſtonden gevierd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Jamaika is, Ooſt en Weſt, verdeeld door een ry van Bergen, in welken eenige ſchoone Viſchryke Rivieren haaren oorſprong hebben. Veelen derzelven zyn met Kanoos vaarbaar, het welk ze uitermaate geryflyk maakt voor de Ingezetenen, om hunne Produkten 't Zeewaards te brengen in de Haven- en Koopſteden. De toppen van deeze Bergen zyn met verſcheiderley ſoort van Boomen, Ceder-, Pok-, Mahony-Hout, en dergelyken meer, uitleverende, gekroond. Een laager ry loopt met de hoogere evenwydig, en de Valeijen, daar tuſſchen, zyn zeer vermaakelyk. Niettegenſtaande deeze voordeelen, is het Eiland niet van ongemakken bevryd ten opzigt van Water, dat men 'er, op ſommige plaatſen, zeer ſchaars heeft, en op anderen dermaate met Zand en Modder gemengd, dat men hetzelve niet gebruiken kan, dan gezuiverd zynde, en na dat het, eenige Dagen, in Aarden Kruiken te bezinken heeft geſtaan. Ook ſterft 'er veel Vee, in drooge Jaaren, uit gebrek van Water. Men vindt 'er eenige Medicinaale en Pekelbronnen, van welker Water Zout gemaakt wordt, benevens ettelyke Meiren of Moeraſſen. Landsgeſteldheid.

De Grond van dit Eiland is, in 't algemeen geſproken, uitmuntende, inzonderheid in de Noordelyke deelen, alwaar dezelve zwart- De Grond.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

agtig is, en op ſommige plaatſen gemengd met Potaarde of Kley, op anderen rood en Zandig, doch overal vrugtbaar, en de kosten van den Landbouw rykelyk vergoedende.

Jamaika. Het is verwonderlyk te zien, in hoe korte tyd een Plantagie met Kruid en Boomgewas begroeit; dat men zekerlyk aan de vrugtbaarheid van het Aardryk moet toeſchryven. De meeſte Savannahs of Vlakten, van Boſſchen gezuiverd en tot Weidland bekwaam gemaakt, leggen aan de Zuidzyde des Eilands, daar men verſcheide Mylen kan ryden, zonder de minſte verheffinge of daaling van den Grond te ontmoeten: doch wat de Plantagiën belangt en Bouwlanden, wordt geen vierde deel ten gebruike aangelegd. Van een Landgoed, dat twee of drieduizend Morgen groot is, zullen mooglyk drie- of vierhonderd ontgonnen zyn; terwyl al het overige woeſt legt. Van de klagten, daar over, is reeds melding gemaakt. Op ſommige plaatſen is de vrugtbaarheid van den Grond zo groot, dat men van een half Morgen verſcheide Okshoofden Suiker getrokken heeft. Men vindt, hier en daar, Savannahs of groote Vlakten, daar de Indiaanen gewoon waren hunne Mays te teelen; daar de Spanjaarden vervolgens hun Vee geweid hebben, en waar het Gras zo weelig groeide, dat men genoodzaakt is geweeſt hetzelve af te branden: des die thans geheel kaal leggen. Voor het overige is de Grond, meestendeels, goed, als beſtaande uit een zwarte Aarde. Men heeft 'er een Krytagtig Zand, twee of drie Voeten diep leggende, dat heet van natuur is en door het meſten zodanig aan-

Digitized by Google

aangezet wordt, dat in een droog Saizoen de Oogst niet wil slaagen, en in een nat Saizoen mislukt dezelve ook niet zelden. Dit wordt weder vergoed, doordien men 'er, gelyk doorgaans in de Westindiën, twee Oogsten heeft in een Jaar. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Produkten, zo wel natuurlyk als door Menschen arbeid geteeld, zyn 'er menigvuldig. Dezelven bestaan in Suiker, Rum, Gember, Katoen, Koffy, Indigo, Piment, die men in Engeland *Jamaica-Pepper* noemt, en Kakau. Behalve deeze Waaren, verschaft dit Eiland een groote verscheidenheid van Houten en Medicinaale Droogeryën, als ook eenige Tabak, die van een grof en slegt soort is, wordende alleenlyk voor de Negers geplant. Het brengt insgelyks Spaansche Tarw of Mays voort, en Guineesch Koorn, als ook veelerley soort van Erwten of Peulvrugten, die egter verschillende zyn van de genen, welke in Engeland geteeld worden; hoewel men 'er zulken ook in de Moeshoven en Tuinen heeft, benevens Kool en een groote verscheidenheid van Wortelen. Oranje en Sinaas-Appelen groeijen 'er in overvloed, als ook Citroenen, Limoenen, Lemisjes, Mammies, Suursakken, benevens veelerley Vrugten die naar Appelen of Peeren, meer of min, gelyken; Ananassen, Meloenen en Pompoenen. In de Bosschen vindt men veelerley soorten van Besten; maar de Vrugten, die aan de Noordelyke Landen, in Europa, eigen zyn, slaagen 'er niet wel. Produkten.

De Suiker is het voornaamste Produkt van Jamaika. Ik zal van de manier der plan- Suiker.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

ting van het Riet, van de inzameling en hoe het Sap daar uit geperſt worde, niet ſpreeken, om dat daar van in de beſchryving van onze Volkplantingen genoeg gezegd is*. De Suiker van dit Eiland is uitmuntende, en daar wordt verzekerd, dat, op plaatſen waar de Regen Maanden agtereen valt, de Suiker ſchielyker groeit in tien Dagen, dan in zes Maanden op Barbados. Men verhaalt dat, in den jaare 1758, ter waarde van viermaalhonderdduizend Ponden Sterlings aan Suiker, uit Jamaika, in Groot Brittannie is ingebragt: waar voor de Planters van dit Eiland allerley Waaren in betaaling neemen. De Rum van Jamaika wordt voor de beſte in de Wereld gehouden, en in Engeland zeer gezogt. Daar van worden, het eene Jaar door 't andere, ongevaar vierduizend Aamen † uitgevoerd. Bovendien zenden zy hunne Melaſſen meestendeels naar de Volkplantingen in Noord-Amerika, alwaar men daar van Sterke Dranken ſtookt. Doch, het is onmooglyk, iets met naauwkeurigheid te zeggen van de inkomſten deezes Eilands uit den Suikerhandel, die van het Saizoen en veele andere omſtandigheden afhanglyk zyn.

Jamaika.

* Zie 't II DEEL, bl. 540, enz.

† *Punchions*

Piment of Jamaika-Peper.

De Piment, of Jamaika-Peper, is mede een niet van de minſten der Produkten van dit Eiland. Zy groeit aan een Boom, die ten minſten dertig Voeten hoog wordt, zynde regt van Stam, en bekleed met een gladde graauwe Schors, met Bladen, naar die van den Laurierboom gelykende. De Peper zelf wordt groen afgeplukt, en beſtaat uit Korrels, die naar Geneverbeſſen zweemen, worden-

Digitized by Google

dende door 't droogen zwart en glad. Zy hebben als een gemengde Smaak van verſcheiderley Speceryën, en worden deswegen *Allſpice* genoemd; maar zy zyn veel zagter dan de Ooſtindiſche Peper. De Boom, die zeer ſterk uitkroont, met een digt Loof, groeit meeſt op de Bergen, en is ſierlyk, wanneer hy in Bloeſem ſtaat. Westindische Eilanden. Jamaika.

Van Katoenboomen zyn, op Jamaika, drie ſoorten; eene, die langs den Grond kruipt als de wilde Wyngaard; een andere, die aan een Boſchagtigen Heeſter groeit, van grootte als een Perſikboom, en een derde, die de hoogte van een Eik verkrygt. De Katoen zit in Knoppen, die, ryp zynde, open barſten. Van Kakau en Indigo wordt, op dit Eiland, thans zo veel niet geteeld als weleer. De Gember-Plant groeit 'er menigvuldig en levert mede een der voornaame Produkten uit. Ook wordt 'er eenige Salpeter gevonden. In de Boſſchen groeit de wilde Kaneelboom, wiens Stam omtrent de hoogte van den Pimentboom heeft, en de Baſt, witte Kaneel genaamd, een zeer goed Maagmiddel geagt wordt te zyn. Sommige Koolboomen of Palmieten vallen 'er, van honderd Voeten hoog. Veelerley harde Houten, beroemd wegens de ſchoone Kleur of andere eigenſchappen, zyn mede onder de Produkten van Jamaika te tellen. Zodanig is dat van den Manchenilje-Boom, wiens Appelen, hoe ſierlyk en ſchilderagtig ook getekend, een doodelyk Vergift zyn voor den eeter. Van het Pokhout, de Salſaparil, China-Wortel, Caſſia, Tamarinden, en andere Medicinaale Katoen, enz.

Wor-

WESTINDISCHE EILANDEN.

Wortelen of Kruiden, die op dit Eiland vallen, zal ik niet breedvoerig ſpreeken.

Jamaika.

Van Mahony-Hout, zo wel als dat van den Manchenilje-Boom tot Planken gezaagd, heeft men, op Jamaika, een aanmerkelyke verzending naar Groot Brittannie: maar het kappen van Verfhout op de Vaſte Kuſt van Amerika*, en deszelfs Vertiering, brengt den Ingezetenen veel grooter voordeel aan. De Schepen van Nieuw Engeland, Nieuw Jork en Penſylvanie, die hetzelve gemeenlyk afhaalen, komen zig, op Jamaika, van het gene zy benoodigd zyn, voorzien. Een nog voordeeliger Handel, dien men, inzonderheid in tyd van Oorlog, met de Spanjaarden dryft, heeft op dit Eiland plaats. Dezelve geſchiedt op de volgende manier.

* Zie 't I. DEEL, bl. 203.

Vaart op de Spaanſche Kusten.

Een Schip van Jamaika, beladen met Negers en een deel Goederen, die op de Spaanſche Kuſt getrokken zyn, vaart, in tyd van Vrede, naar een Haven omtrent anderhalve Myl van Porto Bello afgelegen. Hier wordt een Perſoon, die de Spaanſche Taal magtig is, onmiddelyk naar de Wal gezonden, om de Kooplieden der Stad kennis te geeven van de aankomſte van het Schip. Dit nieuws wordt, zo ſpoedig als 't doenlyk is, ook te Panama gebragt: van waar de Kooplieden, als Boeren vermomd, uitgaan met hun Zilver, in Potten, die met Meel gedekt zyn, om de Tolbedienden te bedriegen. Met dezelven wordt, door die van 't Schip, dikwils vyf of zes Weeken agtereen, gehandeld. De Spanjaarden komen gemeenlyk dus aan boord:

zy

zy laaten 'er hun Geld en neemen de Negers met zig, benevens de Goederen in Pakken die een Man kan draagen; na dat zy op 't Schip braaf onthaald zyn, en met genoegzaamen voorraad tot de terugreize voorzien. Indien de geheele Laading aldaar niet aan den man geholpen is, zeilt men Ooſtwaards naar een Haven, omtrent twee Mylen van Karthagena, alwaar zy het overige, wel dra, kwyt raaken. Geen voordeeliger Handel is 'er, dan deeze, dewyl men gereed Geld voor de Waaren ontvangt, en dezelven duurder kan verkoopen, dan op eenige andere Markt. Op die plaatſen niet alleen, maar langs de geheele Spaanſche Kuſt, werdt op dergelyke manier, en dit niet alleen door de Engelſchen van Jamaika, maar ook door de Franſchen van St. Domingo en door de Hollanders van Kuraſſau, gehandeld: ja de Deenen zelfs hebben 'er ook deel in. Zie daar, wat men, in 't Nederduitſch, Lorrendraaijen noemt. Als de Spaanſche Kuſtbewaarders zulk een Vaartuig komen te neemen, wordt de Laading prys verklaard, en de manſchap weinig beter dan Zeeroovers behandeld. WESTINDISCHE EILANDEN. Jamaika.

Het voordeel, dat de Jamaikaanen uit deezen Handel in tyd van Vrede, en uit de opgebragte Pryzen door de Kaapvaart, en de uitruſting der Schepen, in tyd van Oorlog maaken, doet hun de winſten, welken het Eiland, door zyne vrugtbaarheid kan uitleveren, veelal verwaarloozen. Zy hebben een groote menigte van Paarden, Ezels en Muilezels, en men wil, dat, toen de Engelſchen eerſt in de bezitting kwamen van het Eiland, al- Gedierte.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. Jamaika.

aldaar grooter overvloed was van Vee, dan in de meeſten der Engelſche Volkplantingen in Noord-Amerika. Oſſen en Koeijen zyn op Jamaika groot van ſtuk, doch de aanfokkinge derzelven wordt verwaarloosd door de Planters. Hun Schaapenvleeſch is uitmuntende, terwyl de Wol nergens toe dient; doch het Varkensvleeſch overtreft, gelyk te Suriname, dat van Europa zeer. Men vindt 'er geen Herten of Haazen; maar, in tegendeel, veel Geiten en Konynen. Wild Gevogelte is 'er ongelooflyk menigvuldig: inzonderheid Eenden, Ganzen, Kalkoenen, Flamingoos, en Pelikaanen. Deeze laatſten zyn van grootte als een Gans, en hebben een groote Krop, waarin zy den Viſch, dien zy uit de Zee inſlokken, verzamelen. Duiven, Snippen, Plevieren, Patryzen, Papegaaijen, van veelerley ſoorten, ontbreeken 'er geenszins. De Katoen- en Oranjeboomen, op dit Eiland, geeven huisveſting aan een ontelbaare menigte van die aartige kleine Vogeltjes, welken wy Kolibrietjes noemen: om van veelerley Kapellen, Torren en andere Inſekten, niet te ſpreeken. De Baaijen, Reeden en Rivieren, leveren een groote verſcheidenheid van Viſch uit. Schildpadden zyn 'er van uitneemende ſmaak. Van Krokodillen en Kaymans is men 'er niet weinig geplaagd, die te gaat gaan op den Viſch. Adders en Slangen worden op het Land gevonden. Ook heeft men daar, Muggen, Vlooijen en dergelyk laſtig Ongediert, als op 't Vaſte Land van Amerika.

Getal der Ingezetenen.

Het getal der Ingezetenen, van Jamaika, werdt, nu weinig Jaaren geleeden, gerekend op

op ongevaar honderdduizend Negers, van allerley Ouderdom en Sexe; benevens tuſſchen de vyftig- en zeſtigduizend Blanken, waar onder omtrent zeventienduizend bekwaam om de Wapenen te voeren. In 't jaar 1736 vondt men op Jamaika zes Forten, en de Krygsmagt beſtondt uit negen Regimenten Militie, te Voet en te Paarde, van drieduizend Man, onder het bevel van Officieren, die hunne aanſtelling hebben van den Gouverneur. Voorts waren 'er agt onafhanglyke Kompagniën, te ſamen agthonderd Man uitmaakende. Al het Manvolk, van zeſtien tot zeſtig Jaaren, is verpligt zig te laaten opſchryven tot den Krygsdienſt. WESTINDISCHE EILANDEN. Jamaika.

De Gouverneur en Raad van dit Eiland heeft zyne Aanſtelling van den Koning; doch de genen die het Volk, in de zogenaamde Vergadering, verbeelden, worden door de Vrylieden verkooren. De Regeering beruſt op deeze drie hoofden. Regeering.

De GOUVERNEUR of opper Bevelhebber is Kapitein-Generaal, Admiraal en Kanſelier: hy heeft de magt om allerley ſoort van Kommiſſiën uit te geeven; om Vergaderingen te beleggen en af te breeken; Raadsheeren te benoemen en Pardon te verleenen op alle misdaaden, uitgezonderd Verraad en Moord. Alle Amptenaaren, die het niet door een Patent geworden zyn, kan hy afzetten en aanſtellen. Om kort te gaan; hy handelt met Souverein Gezag onder den Koning, doch neemt altoos het advies in van den Raad. Ook heeft hy een afkeurende Stem, omtrent het laaten doorgaan van de Beſluiten der Vergade- GOUVERNEUR.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

dering. Uit hoofde van zyn Kanſelierſchap heeft hy de magt om Adminiſtrateurs en Executeurs aan te ſtellen, over de Nalaatenſchap van Perſoonen, die zonder Uiterſte Wil komen te overlyden: 't welk hem geen klein voordeel aanbrengt. Zyn Wedde is tweeduizend en vyfhonderd Ponden Sterlings in 't Jaar, en, behalve een aanzienlyk Geſchenk, dat den Gouverneur gemeenlyk, by zyne eerſte aankomſte, gedaan wordt, brengen de Jooden hem, jaarlyks, een groote Somme op. Dit alles, met en benevens zyn andere voordeelen, die uitmuntende zyn, maakt dat dit met regt voor het beſte Gouvernement, 't welk de Koning te begeeven heeft, dat van Ierland alleen uitgezonderd, wordt gehouden.

RAAD en Vergadering.

De Raad, beſtaande doorgaans uit Menſchen die meeſt gegoed en van het meeſte Aanzien zyn op het Eiland, heeft twaalf Leden, aangeſteld by 's Konings Brieven van *Mandamus*: maar op de dood of afzetting van eenig Lid, benoemd de Gouverneur anderen, tot vervulling van derzelver plaats. De pligt van deeze Raaden is, den Gouverneur advies en hulp te verleenen, en zig tegen hem aan te kanten, indien hy zyne Kommiſſie te buiten gaat. In de Vergadering maakt deeze Raad het Hooger Huis uit, en heeft een afkeurende Stem, gelykerwys het Huis der Lords in het Parlement van Groot Brittannie.

Geregtshoven.

Het Hooge of Opperſte Geregtshof van Jamaika, dat kennis neemt van alle Burgerlyke Pleidooijen, als ook van Misdaaden die aan Halsſtraffen onderhevig zyn, zit viermaal in 't Jaar; maar de zitting van hetzelve

is

Digitized by Google

is bepaald tot eenentwintig Dagen. De Opper-Regter des Eilands heeft in hetzelve de Voorzitting, op eene Wedde van honderd-twintig Ponden Sterlings, en hy heeft zes Assistenten. Bovendien zyn 'er een menigte laager Geregtshoven, die over Geschilzaaken, onder de waarde van twintig Ponden Sterlings of tweehonderd en twintig Guldens, Vonnis vellen. Westindische Eilanden. Jamaika.

De Straf-oefening, omtrent de Negers, is op dit en de andere Eilanden uitermaate streng, Sloane zegt, in zyne beschryving van Jamaika, dat een rebellige Slaaf, of die tweemaal een Blanken geslagen heeft, tot de Vlammen veroordeeld wordt. Op zyn Buik leggende vast geketend, met de Armen en Beenen uitgestrekt, wordt hem eerst Vuur aan zynen Voeten gelegd, en dus verbrandt men hem, trapswyze, al hooger en hooger, tot aan het Hoofd. Anderen laaten zy door Honger sterven, met een Brood voor den Mond hangende, zo dat deeze elendigen het Vleesch van hunne Schouders afscheuren, en in de uiterste dolheid den geest geeven. Wegens geringer misdaaden ontmannen zy den Slaaf, of laaten hem een Voet half afkappen. Verzuim alleen is genoegzaam, omze het Vel van de Rug te haalen met Zweepen of Roeden van gespleeten Rotting, en dan het raauwe Vleesch te bestrooijen met Zout en Peper: zo dat de behandeling der Slaaven, door de Engelschen, in wreedheid naauwlyks weergaa heeft. Dit maakt hun ook dikwils wanhopig; zo dat zy, by de eerste gelegenheid, van hunne Meesters wegloopen, en het Straf-oefening.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

kan tot de gemelde Rebelliën aanleiding gegeven hebben.

Jamaika.

Schoon de Zwarten, op Jamaika, gelyk ik reeds gemeld heb, zo veel ſterker in getal zyn dan de Blanken, is 'er doch minder gevaar van hun, om dat zy van verſchillende Natiën zyn, die elkanders Taal niet verſtaan, en dikwils elkander doodelyk haaten. Ook laat men hun Geweer handelen, en zy mogen niet gaan buiten de Grenspaalen van de Plantagie, daar zy toe behooren, zonder uitdrukkelyk verlof van den Eigenaar of Direkteur. Zy worden in zulk een bedwang gehouden, dat zy de minſte gedagten, van hunne Vryheid te willen bekomen, niet openbaaren durven, en niets is voor hun zo verſchrikkelyk, dan de Blanken zig te zien oefenen in de Wapenhandel. De Kreoolſche Negers, daarentegen, dat is die op 't Eiland geboren zyn, welke altemaal Engelſch ſpreeken, zyn met hunne Meeſters zeer gemeenzaam, en zeer bekwaam in de hanteering van 't Geweer. Men haalt de Zwarten met Schepen van de Kuſt van Afrika, en kooptze daar voor Perpetuaanen, Musketten, Buskruid, Vuurſteenen, Smeer en Sterken Drank. Men heeft daar van een geduurige vervulling noodig; dewyl byna de helft van de nieuwlings aangebragte Negers ſterft, eer zy aan de Lugt en 't Land gewoon zyn. Ieder Pickaninny of Kind agt men vyf Pond Sterlings, dat is vyfenvyftig Gulden, waardig. Zy zyn aan dergelyke Ziekten, als in onze Volkplantingen, onderhevig.

Aart der Zwarten.

Blanke Dienſtboden.

De blanke Dienſtboden, op Jamaika, hebben

ben het veel gemakkelyker dan de Dagloo- WESTIN-
ners in Engeland. Die geen Handwerk ver- DISCHE
ſtaan, worden alleenlyk gebruikt om toezigt EILAN-
te hebben op de Negers of tot het kooken van DEN.
Suiker. Sommigen, van deeze Dienſtboden, *Jamaika.*
die zig behoorlyk gedragen, worden dermaate aangemoedigd, dat men hun zelfs een Paard te houden, en een Neger-Jongen tot hunnen dienſt toeſtaat: maar, die zig kwaalyk gedragen, worden wakker afgeroſt of in de Boeijen gezet. De Voorraad van gezouten Viſch of Vleeſch, wordt hun toegewoogen, en zy krygen niet meer Loon, dan de Wet hun toewyſt. Bovendien wil niemand, na 't verloop van vier Jaaren, hun meer in dienſt neemen, en dit brengt de zodanigen tot groote armoede. Hun grootſte fout is, met de Negers aan te ſpannen, die niets onbezogt laaten, om hun trouwloos te maaken.

De Vrylieden op dit Eiland, zo Kooplie- Vrylie-
den als Planters, leeven 'er zo gemakkelyk den.
en pleizierig, als eenig Heer in de Wereld. De meeſten houden Koets en Paarden, met Lakeijen en Dienaars voor en agter of op zyde, en overtreffen, in zwier en ſtaatie, die der andere Volkplantingen. Ook zyn 'er Luiden van ongemeen groot Vermogen. Van eenen Heer *Beckford*, Zoon van den Schildknaap deezes naams, die Generaal *Selwyn* in het Gouvernement van Jamaika opvolgde, werdt getuigd, dat hy twee-en-twintig Plantagiën op dit Eiland bezat en twaalfhonderd Slaaven, en dat zyn Geld, in de Banken en aan Obligatiën, gerekend werdt op anderhalf millioen Ponden Sterlings.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Jamaika.

Inkomsten der Kroon.

De Inkomsten des Eilands, uit den Impost op Sterke Dranken, vreemde Indigo en andere Waaren, bedraagen ongevaar zesduizend Ponden Sterlings; waar by 'er nog omtrent tweeduizend komen van de Schattingen en Boeten, Verlof tot Tapneering, enz. Dit alles is; door een publieke Akte, aan de Kroon toegeweezen tot de publieke Onkosten. Hier uit worden de Wedden betaald van den Gouverneur, de Amptenaaren, Officieren, Militie en het onderhoud der Vestingwerken. Het Zilver is 'er zeer overvloedig, doch daar gaat niet dan Spaansche Munt in zwang. Men gebruikt 'er geen Koperen Geld, en het minste Stuk, dat 'er koers heeft, is een Reaal. Het verschil, tusschen 't Jamaikasche Geld en dat van Groot Brittannie, is vyfentwintig ten honderd: zo dat vyfenzeventig Ponden Sterlings honderd Ponden doen, in de koers van dit Eiland. Een Engelsche Guinje gaat 'er voor zeven Engelsche Schellingen, dat is omtrent vier Gulden, meer, en een dubbelde Agtentwintig geldt 'er vyftien Stuivers meer, dan te Londen. Het Stuk van Agten van Sevilie of Mexiko, was ten tyde van Koningin Anna gesteld op zes Schellingen, doch die van Jamaika hebben de waarde daar van verhoogd, om den uitvoer van dit Geld voor te komen. Zulks geschiedt niettemin dagelyks, en de Jooden hebben veelen van deeze Stukken zodanig besnoeid, dat sommigen wel een zevende te ligt geworden zyn.

Levensmanier der Ingezetenen.

De gewoone Drank van het Gemeene Volk, om zig te vervrolyken, is Pons van Rum gemaakt; doch de Luiden van Vermogen drinken

ken Madéra-Wyn, waar van men rekent dat tienduizend Pypen, in een Jaar, op dit Eiland worden ingebragt, en aldaar, of in de nabuurige Volkplantingen, verorberd. Men verkoopt 'er de Bottel voor vyftien Stuivers. Chokolade wordt 'er zeer veel, en inzonderheid 's morgens, gedronken. De Herbergen zyn gevuld met een mengzel van Land- en Zeevaarend Volk, die drie of vierderley gekookte Spyze hebben tot hun middagmaal, en ieder een Pintje Madéra-Wyn, met een Nageregt van Vrugten. Het Schildpadden-Vleesch, dat wel het gemeenste is, wordt 'er verkogt voor een Reaal het Pond, gelyk ander Vleesch, 't welk men ook rykelyk op dit Eiland heeft: zo dat het Volk der Schepen, tweemaal 's weeks, versch Ossenvleesch te eeten krygt. Banannen, Wortelen, *Yams* genaamd, veel grooter dan onze Aardappelen, gebruikt men voor Brood. Het ontbreekt 'er ook niet aan Meel uit Nieuw Engeland en andere Koloniën van Noord-Amerika; doch daar wordt zeer slegt Brood gebakken. Weinig Plantagiën zyn 'er, daar men geen honderden heeft van Varkens, en bovendien worden veele wilde Zwynen, in de Bosschen, door de Jaagers geschooten of gevangen. Zoute Visch en Haring is 'er zeer overvloedig en goed koop. Het Eiland is vol Rotten, die aan het Suikerriet veel schade doen: zo dat de Planters genoodzaakt zyn daar tusschen Rottekruid te strooijen, of de Negers een geschenk te geeven voor zeker getal Rotten, die zy met Vallen vangen, en dan zeer smaakelyk, na dat die gebraden zyn, opeeten.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Katten en ander Viervoetig Gedierte; ja Slangen en Wormen, worden ook van dit Volk tot Spyze gebruikt: doch naar de groene Aairen van de Spaanſche Tarw, geroosterd of gebraden, zyn de Slaaven wel allergretigſt.

Jamaika.

Kleeding.

De gemeene dragt is hier niet zeer bevallig. Het Manvolk gaat, wegens de Hitte, zeer dun gekleed, met Garen Kouſen, een Linnen Broek en Veſt; een Zakdoek om het hoofd gebonden en een Hoed daar op. Pruiken worden nooit gedragen dan by Zondag, of op Feeſttyden, en dan komen de Heeren zeer pragtig voor den dag, in Zyden Kleederen, en Veſten met Goud of Zilver gegalonneerd. De Planters geeven aan de Negers, ieder Kerstyd, een grove Py van Zeildoek of Linnen, met Knoopen aan den Hals en Handen, en lange wyde Broeken van de zelfde Stoffe, benevens een bont Hembd om op de Heilige Dagen aan te doen: maar zy gaan met bloote Beenen, en werken doorgaans geheel naakt, uitgenomen dat zy een ſtuk Linnen om de Lenden ſlaan. Die, egter, welke de Heeren volgen, draagen derzelver Livrey. De Dames zyn 'er zo ſierlyk en koſtbaar opgetooid, als ergens in de Wereld: hoewel zy 's morgens alleenlyk een loſſe Nagttabberd aan hebben. Haar Meiden draagen gemeenlyk een Linnen of geſtreept Jakje, en een platte Muts op 't hoofd. Veelen der Negerinnen gaan geheel naakt, en draagen geen Borſtrok, ſchoon die haar van den Patroon gegeven wordt. In de Steden, evenwel, zyn zy genoodzaakt die aan te doen, en ſommigen

Digitized by Google

gen gaan zeer netjes gekleed, dat doorgaans Ligtekooijen zyn. WESTINDISCHE EILANDEN.

Alle de Engelſche Volkplantingen, in Amerika, ſtaan onder het Oppertoezigt van den Biſſchop van Londen: maar de Kerkelyke Perſoonen, van Jamaika, verdienen, zo wel als die der Weſtindiën in 't algemeen, weinig roem. Van Geleerdheid wordt 'er niet veel werks gemaakt, en men vindt, op het geheele Eiland, geene School van Taalen of Weetenſchappen. Het leeren leezen, ſchryven en rekenen, wordt, in 't algemeen, genoeg geagt tot onderwys der Jeugd: uitgenomen by ſommige Planters van Vermogen, die hunne Kinderen, tot onderwys in de Beſchaafde Letteren, naar Groot Brittannie zenden. Eenige Heeren vindt men 'er van goede Opvoeding en Liefhebbers van Studie; doch de meeſte hanteeren een Spel Kaarten meer dan eenig Boek of den Bybel: 't welk inderdaad niet te verwonderen is, als men aanmerkt, dat de Jongens, tot dat zy zeven of agt Jaaren oud zyn, opgebragt worden in 't ſpeelen met de Negers, en, zo dra zy een weinig leezen en ſchryven kunnen, naar het Dansſchool gezonden. Van de opvoeding der jonge Juffrouwen is niet veel beters te zeggen. Zy danſen altemaal en ſchikken zig zo veel mooglyk op, om Oppaſſers of Minnaars te verkrygen, die 'er, by de eerſte gelegenheid, indien de party hun bevoordeelen kan, mede doorgaan. *Jamaika.* De Kerkelyke Perſoonen.

De gewoone Ziekten, op Jamaika, zyn heete Koortſen, Roode Loop en Kolyk. De Koortſen zyn gemeenlyk zeer hevig en ſleepen Land. ziekten.

WESTINDISCHE EILANDEN.

pen den Patient, binnen weinig tyds, in 't Graf. Weinig Engelſchen, die 'er eerſt gekomen zyn, loopen daar vry van; indien zy zig niet zeer maatig houden. De Geneesheeren ſchryven een rykelyke Aderlaating voor, en, indien dat miſt, doen zy Spaanſche Vliegen leggen, als het laatſte hulpmiddel. Het Kolyk is 'er zeer hevig, en wordt dikwils van Lammigheid voor altoos gevolgd, even als te Suriname. Men gebruikt, daartegen, zagte Laxeermiddelen en Klyſteeren, en, na dat de Patienten een weinig gebeterd zyn, wordt hun het Koude Bad voorgeſchreeven. Men merkt in 't algemeen aan, dat dit Klimaat zeer verderflyk is voor de Jeugd, wier buitenſpoorigheden zeer kort door de dood geſtraft worden. Een, die 'er eerſt gekomen is, krygt dikwils Etterbuilen; dit is een goed teken: men houdt ze open, en geeft hem zagte Laxeerende middelen. Na dat iemand twaalf Maanden op het Eiland is geweeſt, en aan het Klimaat gewoon geworden, kan hy, zonder gevaar, een ſtout Glas Wyn drinken.

Jamaika.

Woningen.

De Gebouwen der Engelſchen zyn, in 't algemeen, van gebakken Steen, en dikwils vry hoog; 't welk in Aardbeevingen en Orkaanen hun, ſomtyds, doodelyk is geweeſt: daar de Spanjaarden ſlegts Gebouwen van Hout hadden, zelden van meer dan ééne Verdieping, en met de Stylen diep in den Grond vaſt gezet. De Keukens zyn altoos op eenigen afſtand van de Woonhuizen, waarin zy geen Schoorſteenen hebben noch Haardſteden. De Huizen der groote Planters zyn ook

ook veraf van de Suikermolens, wegens de onaangenaame reuk. De Luiden van eenig Fatsoen leggen op Matrassen, met niet meer dekzel, dan noodig is om zig de Muggen van 't Lyf te houden, die zeer lastig zyn, inzonderheid na den Regen. De Negers woonen in Hutten van Stroo, en hebben tot hun Huisraad niet dan Aarde Potten, en eenige Kalabassen, welken hun voor Fleschen, Kommen en Schottels, dienen. De Indiaanen, zo wel als de Negers, en de Dienstboden in 't algemeen, leggen op den Vloer, op enkele Biezen Matten: des men van hun, in alle de Suiker-Koloniën, niet zegt datze te Bed, maar slaapen gaan. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Het is aanmerkelyk, dat op een Eiland van zo veel uitgestrektheid, zo veel Koophandel en zo Volkryk, niet meer dan drie Plaatsen zyn, die den naam van Steden of Vlekken verdienen; naamelyk Port Royal, Kingston en Spanish-Town. Steden of Vlekken.

De Stad PORT ROYAL was weleer eene der aanzienlykste Steden in de Westindiën. Haar standplaats is op een smalle strook Lands, die drie Uuren gaans in Zee uitloopt en gedekt wordt door 't Fort Charles, dat zeer sterk is, hebbende een Linie van by de honderd Stukken Kanon, benevens een Bezetting van Krygsvolk, die op kosten van de Kroon wordt onderhouden. De Haven is omtrent drie Zeemylen breed; zo dat dezelve wel duizend zwaare Schepen kan bevatten, die 'er veilig leggen voor alle Winden, de Orkaanen uitgezonderd. Zy heeft het Land ten Noorden en ten Oosten, de Stad ten Zuiden PORT ROYAL.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

en legt alleenlyk naar 't Zuidweſten open. De goede Ankergrond en diepte van de Haven, zo dat middelmaatige Schepen, van duizend Ton, tegen den Oever aan kunnen leggen, heeft de Scheepvaart derwaards meer getrokken, dan naar eenige andere plaats van het Eiland; invoegen dat, toen de ſchrikkelyke Aardbeeving, in 't jaar 1692, voorviel, 'er meer dan tweeduizend Huizen waren, zo hoog van Huur als in de meeſte Handelſtraaten van Londen. Nogthans is, uitgenomen de bekwaamheid van de Haven, de Standplaats niet van de beſten: dewyl men geen Hout noch verſch Water, Steen noch Gras heeft, op de gemelde Strook Lands, en de Stad is op een hoogen dorren Zandgrond gebouwd. De groote toevloed van Kooplieden en Zeevaarenden, niettemin, heeft 'er altoos een ſoort van Marktplaats van gemaakt, daar alles zeer duur was. De Stad herbouwd zynde na de gemelde Aardbeeving, en wederom door Brand verwoeſt, nam de Vergadering het beſluit, dat de Ingezetenen verhuizen zouden naar Kingſton: maar, de zelfde bekwaamheid, die Volk derwaards genoodigd heeft omze in 't eerſt te bouwen, heeft de nieuwe herbouwing aangemoedigd.

Ongelukken.

Port Royal is, zeventig Jaaren herwaards, een zeer ongelukkige Plaats geweeſt. De Aardbeeving, van 't jaar 1692, deedt meer dan de helft der Stad verzinken; waar van de Puinhoopen nog zigtbaar zyn in het ondiepe Kanaal, dat haar van het Land affcheidt. Zy ontſtondt tegen den middag, en ſmeet, eensklaps, wel negen tiende-deelen van de Stad

Digitized by Google

Stad omver, waar door men rekende dat ten minſte tweeduizend Menſchen het leven verlooren. Meeſt alle Schepen in de Haven vergingen door de geweldige beweeging van de Zee. In 't voorſte des jaars 1704 hadt de Stad het ongeluk van, op één namiddag, geheel door de Vlammen in de Aſch gelegd te worden, en van de Goederen werdt, wegens de ſmalheid der Steegen en Straaten, maar weinig geborgen; doch de meeſte Kooplieden hadden het geluk van hunne Boeken en Geld, door hulp van de Sloepen der Oorlogſchepen, te behouden. In de jaaren 1712 en 1722 werdt de Plaats door geweldige Orkaanen geteiſterd, waar van de laatſte het Kaſteel deedt ſplyten, maakende de Kerk en twee derde deelen van de Stad met den Grond gelyk, en begraavende drie- of vierhonderd Menſchen onder de Puinhoopen. Westindische Eilanden. Jamaika.

In 't byzonder moet ik verſlag doen van een laater Ongeluk, dat deeze Plaats bejegende. Den 20 van Oktober, in 't jaar 1744, woedde een Storm, zo ſchrikkelyk als men ooit gezien hadt, de geheele nagt. Hier door werden veele Huizen omver geſmeeten, de Scheepstimmerwerven verwoeſt, en agt Oorlogsſchepen, met by de honderd Koopvaarders, ſtrandden of vergingen in de Haven: hebbende een enkel Oorlogſchip, maſteloos, den Storm verduurd. By die gelegenheid raakte zeer veel Scheepsvolk om 't leven. Ten platten Lande was de verwoeſting, aan Suikermolens, Plantagiën, Huizen, Menſchen en Vee, onbeſchryflyk. De Stad werdt, Orkaan van 't jaar 1744.

twee

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

twee of drie Voeten hoog, onder Water gezet, en zou geheel weggespoeld zyn, indien de Wal het niet belet had.

Jamaika.

KINGSTON.

KINGSTON, dat is Konings-Stad, werdt aan de tegenover-zyde van de Haven gestigt, om de plaats te vervullen van Port Royal, daar zy te Water omtrent anderhalve Myl, en te Lande vyf Uuren gaans, van af gelegen is. Haar Standplaats is ongelyk bekwaamer, zo wegens den overvloed, dien men 'er heeft, van versch Water, als dien van alle andere Levensmiddelen. De Straaten zyn ruim en regelmaatig, kruisende elkander regthoekig, op gelyke afstanden. De Plaats bevat ongevaar twaalfhonderd Huizen, waar van veelen taamelyk fraay zyn, met Portico's; doch laag, wegens de Orkaanen en Aardbeevingen. In de Haven, voor deeze Stad, leggen zelden minder dan twee- of driehonderd Schepen, en men agt, dat zy in 't kort zo Volkryk en vermogende zal worden, als Port Royal immer is geweest: hoewel het Schier-Eiland, dat de Schepen in de Haven voor den slag der Golven beschut, te laag en smal is, om dezelven t'eenemaal voor Storm te beveiligen.

Deeze Stad heeft éene openbaare Kerk, twee Synagogen der Jooden en éene Vergaderplaats van de Kwaakers. Men houdt 'er de Vierendeel Jaars Zittingen, en een Vierschaar van Pleidooijen om de twee Maanden: ook zyn 'er publieke Kantooren. Van daar is een groot Vertier op Spanish-Town. Men wordt met een Boot gebragt te *Passage-Fort*, aan de an-

Digitized by Google

andere zyde van een kleine Rivier, in het diepſte der Haven, alwaar men Rytuigen of Paarden kan bekomen. WESTINDISCHE EILANDEN.

SPANISH-TOWN, de Hoofdſtad des Eilands, waar de Gouverneur zynen Zetel heeft, en daar de Vergadering benevens de hooge Geregtshoven zitting houden, is aangelegd door COLUMBUS, die den tytel van Hertog *de la Vega* van deeze Stad verkreeg, welke hy *St. Jago* de la Vega noemde, en die naam wordt nog gebruikt in alle publieke Stukken. Zy ſtaat in een zeer vermaakelyke Valey, aan de Oevers van *Rio Cobre*, en heeft alle de voordeelen die men wenſchen kan. Voor dat de Engelſchen haar veroverden en verbrandden, was het een groote en Volkryke Stad, bevattende omtrent tweeduizend Huizen, benevens zeſtien Kerken en Kapellen. Sedert is de Plaats in zo verre tot herſtelling gekomen, dat zy in 't jaar 1708, naar men rekende, het zelfde getal van Huizen hadt, doch maar ééne fraaije Kerk en een Kapel. In deeze Kerk is een Orgel, en in die van *St. Andrews* nog één: de andere Kerken op het Eiland zyn naauwlyks van gemeene Huizen te onderſcheiden. *Jamaika.* SPANISH-TOWN.

De Koophandel van Spanish-Town, of zogenaamde Spaanſche Stad, die twee Uuren gaans van de Haven legt, is wel gering, doch haar Vermogen overtreft byna dat der andere Steden. De meeſte Kooplieden, die Schatten byeen verzameld hebben, neemen 'er hun Verblyf, en beſteeden dezelven aan allerley vermaaklykheden. Het getal van Koetſen en Rytuigen, die 'er gehouden worden, is ongeloofelyk,

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Jamaika.

lyk, en Komediën, Balls of Aſſembleen, zyn 'er dagelyks werk. Voor het Gouverneurs-Huis, dat de Hertog van Portland van gehouwen Steen, twee Verdiepingen hoog, heeft doen herbouwen, is een bekwaame Beurs. Een ruime Vlakte, voor de Stad, alwaar, ten tyde der Spaanſchen, een menigte van Vee geweid werdt, dient thans tot een Wandel- en Toerplaats voor de Luiden van Vermogen, en hier worden partyën gemaakt om met elkanderen den avond pleiſierig door te brengen, 't zy met Speelen, Danſen of Drinken, enz. In de Stad wordt des nagts door drie Ruiters en zes Soldaaten te Voet, onder een Korporaal, gepatrouilleerd. De Rivier geeft niet alleen een vermaaklyk Gezigt, maar verſchaft ook Water aan de Stad, die, zo wel als Kingſton, drie Afgevaardigden in de Vergadering zendt.

Paſſage-Fort en andere Plaatſen.

Paſſage-Fort, het welk dien naam heeft van den ſterken doortogt naar Spanish-Town, beſtondt, in den jaare 1708, uit omtrent tweehonderd Huizen, die meeſt Herbergen zyn. Het legt twee Uuren gaans ten Zuidooſten van de gemelde Stad, aan den mond van Rio Cobre, alwaar een Fort is van tien of twaalf Stukken Kanon. Het getal der Parochiën of Diſtrikten, waar in dit Eiland verdeeld is, wordt door ſommigen op zeſtien, door anderen op negentien gerekend. Die van Elizabeth, Vere, St. Dorothy, St. John, St. Thomas en St. David, zenden ieder twee Afgevaardigden in de Vergadering.

In de Parochie van St. Elizabeth legt *Point Negril*, het Lands-end van Jamaika ten Westen,

Digitized by Google

ten. Hier is een goede en veilige Haven, alwaar de Engelſchen zeer bekwaamelyk leggen kunnen geduurende een Oorlog met Spanje, om de Schepen, die op de Havannah vaaren, te onderſcheppen. St. Johns-Parochie is, in alle opzigten, eene der vermaakelykſten van het gantſche Eiland, en *Port Antonio*, in die van St. Thomas, zou; indien de ingang niet zo moeielyk ware, de beſte Haven zyn van Jamaika. Zy wordt gedekt door een regulier Fort, waar in een kleine Bezetting legt. In de nabuurſchap van St. Thomas is *Tichfield*, dat een Plaats van Koophandel ſchynt te zullen worden. De Parochie van St. David, op het Zuidooſt-end des Eilands, bevat uitmuntende Plantagiën van Suiker en Katoen, benevens een Zoutpan. Hier is de Baay van *Port Morant*, die insgelyks, in tyd van Oorlog, veel bezogt werdt. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

De Schepen, die uit Europa of Noord-Amerika naar Jamaika willen, kunnen zulks niet regtſtreeks doen, wegens den ſterken Stroom, die hun tegen is, in de Golf van Florida. Zy zeilen, derhalve, zo ver Zuidwaards, in de Oceaan, tot dat zy omtrent op de Breedte van Jamaika komen, beooſten de Karibiſche Eilanden, en doen Antigua of een van de nabuurigen aan; van waar de Paſſaadwind hun regt Weſtwaards brengt tot aan Jamaika. Maar, als de Schepen van hier naar Europa of naar de Volkplantingen in Noord-Amerika moeten, zo hebben zy keur van twee Paſſagiën; dat is, beweſten Kuba om, door den Golf van Florida, of beooſten dat Eiland door de zogenaamde Windwaards-Paſſa- Windwaards-Paſſagie.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Jamaika.

sagie. In de eerste hebben zy het voordeel van den Passaadwind tot aan den Westhoek van Kuba; maar verder moeten zy het tegen den Wind ophaalen, en zyn, middelerwyl, in gevaar van de Spaansche Kustbewaarders. De laatste is derhalve de veiligste, hoewel zy ook haare Ongemakken heeft.

De Windwaards-Passagie heeft de langte van meer dan honderdtwintig Mylen, van Kaap Morant tot aan de Noordzyde van *Crooked Island*. Het moeielykste van den Togt is, van Port Royal tot aan Kaap Morant, ter langte van twintig Mylen; dewyl men daar regt tegen den Ooften Wind aanmoet, en dit kleine gedeelte heeft de Schepen wel een Maand of zes Weeken opgehouden: ja eenigen zyn, na groote schade bekomen te hebben, genoodzaakt geweest naar Port Royal te rug te keeren. Sommige Schepen, evenwel, hebben het geluk gehad, van dien hoek te boven te komen in een Etmaal tyds, door het voordeel waar te neemen van de sterke Land-Bries, die op sommige tyden, tegen den avond, den Passaadwind overwint; doch zulks kan alleenlyk geschieden van December tot Mey; alzo in 't overige van het Jaar de Wind en Stroom te sterk zyn. Ook heeft men, van Mey tot December, dikwils zo vinnige Zee-Briezen, dat de Schepen niet durven uitzeilen, inzonderheid in de Maanden July, Augustus en September.

Wanneer nu de Schepen Kaap Morant te boven zyn gekomen, zyn zy genoodzaakt het zo scherp by den Wind te houden als 't mooglyk is, om niet lywaards gedreeven te worden tus-

Digitized by Google

tuſſchen Jamaika en Kuba, daar men overal een vlakken ondiepen Grond heeft. Dus zyn zy in 't gevaar, om de Franſche of Spaanſche Kuſtbewaarders van 't Eiland Hispanjola of St. Domingo te ontmoeten, en hier van kunnen zy zig, op den geheelen Togt, zelfs benoorden *Crooked Island*, niet bevryd agten: want de Spanjaarden beweeren, zelfs in tyd van Vrede, al zo veel regt te hebben, om de Schepen daaromſtreeks te doorzoeken, als naby de Kuſten van Kuba of Hispanjola. Om de gezegde reden, zeilen de groote Schepen en Vlooten het Eiland Kuba geheel rond, en dus door den Golf van Florida: terwyl de ligte en wel bemande Schepen de Windwaards-Paſſagie, als de kortſte, zo niet tevens de veiligſte zynde, verkiezen. WESTINDISCHE EILANDEN. *Jamaika.*

Geene plaats, in deeze geheele Straat, is bekender dan *Navaſia*, een klein Eilandje tuſſchen den Weſthoek van Hispanjola en Jamaika. Hier komen de Jamaikaanen dikwils, om Leguaanen te dooden, en die tot Spyze naar het Eiland te brengen, als dienende om een ſmaakelyke Soupe te bereiden voor de Matroozen. Dit Schepzel, dat naar een Haagdis gelykt, onthoudt zig aan de Wortels van oude Boomen: de Huid is ruuw, met zwarte en groene Schubben; het Vleeſch vaſt en wit. Het valt 'er ſomtyds wel drie Voeten lang. Eiland *Navaſia.*

Ik gaa over tot de beſchryving van KUBA, het allergrootſte, en Weſtelykſte tevens, van de Antilles of Weſtindiſche Eilanden. Het ſtrekt zig, Ooſt en Weſt, van omtrent zesenvyftig tot ruim zevenenzeſtig Graaden in KUBA.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

Lengte uit; als men rekent op den Meridiaan van 't Eiland Ferro; en de Noordzyde raakt byna aan den Keerkring van de Kreeft. De langte is, derhalve, omtrent tweehonderd en dertig Mylen: doch het is zeer ſmal, zynde, op de meeſte plaatſen, geen twintig, ja naauwlyks tien Mylen breed. De afſtand, dien de Ooſtpunt, genaamd Kaap *Maize*, van Hispanjola heeft, wordt gerekend op twaalf Mylen, en dien der Weſtpunt, genaamd Kaap *St. Antonio*, van Kaap Catoche, den uithoek van Yucatan een Provincie van Mexiko, kan men rekenen op ruim vyftig Mylen. Het legt ruim dertig Mylen van Jamaika ten Noorden, en omtrent even zo ver ten Zuiden van Kaap Florida, den Zuidelyken hoek van Noord-Amerika. De uitgang van den Golf van Mexiko wordt 'er, uit hoofde van Wind en Stroom, als gemeld is, door geſlooten; zo dat de Spanjaarden, die 'er de eenige bezitters van zyn, met een taamelyke Vloot in de Havens van dit Eiland te houden, niet alleen hun eigen Scheepvaart beveiligen zouden kunnen, maar ook dien van hunne nabuuren veel verhindering toebrengen. Men kan het, wegens zyne legging, den Sleutel noemen van de Weſtindiën.

Hiſtorie.

Schoon COLUMBUS, die dit Eiland op zyn eerſten Togt ontdekte, aan hetzelve den naam van *Juanna* naar Don Juan, of van *Ferdinanda*, naar Ferdinand den V., zynen Meeſter, van wien hy zynen Laſtbrief hadt, had gegeven, kreeg het in 't kort wederom zynen Amerikaanſchen naam, Kuba. In den jaare 1507 werdt eerſt ontdekt, dat het een Eiland ware,

en

en niet een gedeelte van 't Vaste Land. Met hoe veel wreedheid de Ingezetenen door de Spanjaarden behandeld, en t'ondergebragt, niet alleen, maar t'eenemaal uitgeroeid zyn, blykt uit het berigt van den Biſſchop van Chiapa, die verhaalt, dat, wanneer een Indiaanſch Prins of Koning ter dood gebragt zou worden, dezelve liever verkoos in de Hel te gaan dan in den Hemel, waar hem gezegd werdt, dat de Spanjaarden zouden komen. Niet voor den jaare 1511, hadden zy dit Eiland geheel veroverd. WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

Van Kuba was het dat CORTEZ, in 't jaar 1518, afzeilde met zyne Krygsmagt, door welke Nieuw Spanje veroverd werdt. In 't jaar 1527 kwam de Vloot, tot de Onderneeming tegen Florida geſchikt, van daar op dit Eiland aan. Geduurende dien tyd, was het Hof van Spanje zo wel van de aangelegenheid van Kuba overtuigd, dat 'er, door hetzelve, niet alleen orders gegeven werden om dit Eiland te verſterken, maar ook om de geringe overblyfzels van deszelfs natuurlyke Inboorlingen uit te roeijen, het welk dienvolgens met de allerwreedſte ſtiptheid werdt uitgevoerd. Men rekent, dat ten minſte zesmaal honderdduizend Menſchen, in het jaar der aankomſte van VELASQUES, om 't leven zyn gebragt. Geduurende zyn Gouvernement werdt de Stad *Havannah* door hem aangelegd, wier Huizen in 't eerſt maar van Hout waren, en de Plaats zelve, in 't jaar 1536, zo gering en zwak, dat zy door een enkel Franſch Vrybuiter-Schip werdt ingenomen, het welk de Ingezetenen zevenhonderd Dukaaten voor

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

Brandſchatting, betaalen deedt. Daags na het Vertrek van dien Kaaper, kwamen 'er drie Spaanſche Schepen van Mexiko, welke, na het loſſen van hunne Laading, den Franſchman vervolgden, doch altemaal van hem veroverd werden, die toen terug kwam te Havannah, en de Inwooners nog een dergelyk Rantſoen deedt opbrengen.

Lugtsgeſteldheid.

Men heeft op Kuba, gelykerwys in de Weſtindiën in 't algemeen, geen Winter, maar in July en Auguſtus, wanneer de Zon byna regt boven 't hooſd ſtaat, een Regen-Saizoen, met Stormwinden gepaard; het welk de Hitte tempert. In onze Wintertyd is 'er het Saizoen alleraangenaamſt, en weinig van dat van Jamaika verſchillende. De Paſſaad-Wind waait, in de Zee omſtreeks dit Eiland, uit den Noordooſten. Men heeft 'er, met Nieuw- en Volle Maan, van Oktober tot April, dikwils Travaden of Rukwinden, uit den Noorden en Noordweſten.

Landsgeſteldheid.

Geen Europeaanſche Natie, waarſchynlyk, zou een zo keurlyk Land zo woeſt en onbebouwd leggen laaten, als de Spanjaarden dit Eiland; het welke, naar men getuigt, meer Kerken dan Boerderyën; meer Prieſters dan Planters, en meer luije Devotariſſen dan nuttige Werklieden heeft. De Grond is bekwaam om alle Produkten der Weſtindiſche Eilanden voort te brengen, en, niettemin, wordt 'er naauwlyks iets dan Tabak geteeld, dien men houdt voor den beſten tot Snuif, in de Wereld. Daar zyn, evenwel, ook Kakau-Plantagiën en Suiker-werken, zo wel met Water- als Paarden-Molens, die egter, uit

ge-

Digitized by Google

gebrek van Volk, niet ſterk bearbeid worden. WESTINDISCHE EILANDEN.

Kuba brengt, natuurlyk, veelerley dingen voort, die tot den Koophandel dienſtig en voordeelig zyn; gelyk Gember, lange Peper en andere Speceryën, Pyp-Kaſſie, Maſtik, Aloë, Cederen en ander welriekend Hout: Eiken-, Pyn-, Palm- en Katoenboomen. Druiven vallen 'er, die uitneemend zyn, als ook Ananaſſen en ſommige lekkere Vrugten, welke men elders niet heeft: terwyl 'er de Bananen, Goijaves, Oranje-Appelen, Citroenen, en dergelyken, geenszins ontbreeken. Daar zyn Kopermynen, uit welken alle de Spaanſche Volkplantingen van Stoffe, tot het gieten van haare Metaalen Kanonſtukken; worden voorzien. Dewyl in het Zand der Rivieren eenig Stofgoud gevonden wordt, zo heeft men gedagt, dat 'er Mynen van Goud, of ook van Zilver, in de Bergen zyn; doch naar hetzelve is niet onderzogt, en, al waren zy bekend, zou 'er geen Volks genoeg zyn, om die te bewerken. *Kuba.* Produkten.

Het ontbreekt dit Eiland ook niet aan Levensmiddelen. De Zeekuſten leveren een groote veelheid uit van Viſch, inzonderheid Barbeel en Elft: men kan 'er zo veel Zout maaken als men wil. Ook zal men naauwlyks een Plaats vinden, daar de Krokodillen gemeener zyn aan den uitloop der Rivieren; voornaamelyk die Soort, welke Kayman genoemd wordt, waar van twee kleine Eilandjes, bezuiden Kuba, in 't midden van de Zee gelegen, den naam voeren. Schildpadden en Zee-Gevogelte is 'er, op de Stranden, me- Levensmiddelen.

WESTINDISCHE EILANDEN.

nigvuldig, in ſommige tyden des Jaars. De Boſſchen leveren Pappegaaijen, Patryzen, Snippen en ander Wildbraad uit, inzonderheid veel wilde Zwynen. Voorts is hier tam Gedierte van allerley ſoort, en het Rundvee valt 'er beter dan elders in de Weſtindiën: gelyk men 'er ook overvloed heeft van Paarden en Muilezelen. De Runderen, in 't eerſt uit Spanje hier overgebragt, zyn ongemeen vermenigvuldigd en loopen in 't Wilde: wordende veelal maar om de Huiden dood geſchooten of gevangen; gelyk elders in Spaanſch Amerika geſchiedt. Somtyds wordt ook wel het Vleeſch van deeze wilde Oſſen, na dat die door de Negers gevild zyn, aan ſtukken in de Zon gedroogd, en dan tot Voorraad mede genomen van de Schepen. Groeven zyn 'er van Keyſteenen en natuurlyke Bronnen van Jodenlym, het welk als Pek of Teer gebruikt wordt.

Kuba.

Koophandel.

Een menigte van Tabak, zo in Bladen als tot Snuif gemaakt, wordt van Kuba uitgevoerd naar Mexiko, Coſta Ricca en de Zuidzee, buiten en behalve het gene de Vloot mede neemt naar Spanje. Een andere van deszelfs voornaamſte Koopwaaren is Kampêche-Hout, het welk te Havannah gebragt wordt uit de Baay van dien naam en de Honduras, en met de Vloot, benevens Smeer en Huiden, naar Spanje afgeſcheept. Met dit alles was, voor weinig Jaaren, de geheele Uitvoer van dit groote Eiland nog zo veel niet van waarde als die van Antigua. De reden hier van is, met en benevens de natuurlyke vadzigheid der Spanjaarden, het gemak, waar me-

Digitized by Google

mede de Ingezetenen Geld kunnen winnen door middel van de Galjoenen en Vloot, als ook de ſterke Sluikhandel, die 'er, zelfs met oogluiking van de Regeering des Eilands, wordt gedreeven. Het ſchynt egter dat de Spaanſche Natie, nu kortlings, de Oogen geopend heeft ten opzigt van de voordeelen, welken zy van dit Eiland zou kunnen trekken, en St. Jago begint een ſterken Handel te dryven, zo op Oud en Nieuw Spanje, als op de Kanariſche Eilanden. De Spaanſche Galjoenen, Vloot en Koopvaardyſchepen, die te Havannah inloopen, om zig dan met elkander naar Spanje te begeeven, zo wel als om Voorraad en Water in te neemen, zyn doorgaans tuſſchen de vyftig en zeſtig ſterk. Zy komen in September en vertrekken tegen 't end van die Maand. Men is daar zo geheim, dat geen Perſoon van de Vloot, op doodſtraffe, een nagt over mag blyven in de Stad. WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

De HAVANNAH, thans de voornaamſte Stad en Haven van Kuba, legt aan de Noordzyde, tegenover den uithoek van Florida, omtrent vyftig Zeemylen van de Weſtelykſte punt, Kaap *St. Antonio* genaamd. De Noorder Breedte, uit naauwkeurige Waarneemingen afgeleid, is drie-en-twintig Graaden twaalf Minuuten, en de Lengte twee-en-tagtig Graaden dertien Minuuten beweſten Londen. Men noemde het, weleer, *Porto de Carenas*, dat is een Haven om Schepen te kalefateren; maar de eigentlyke naam is *San Chriſtoval de la Havannah.* De Haven is een der beſten en veiligſte in de Weſtindiën; alzo 'er meer dan duizend Schepen kunnen vloten, en zo digt DE HAVANNAH.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Kuba.

aan den Wal ten anker gaan leggen, als men wil; alzo men 'er, aan den Oever, gemeenlyk zes Vadem Waters heeft. De ingang is een Kanaal, zo naauw, dat maar één Schip tevens daar door kan komen, en van daar ſtrekt zig de Haven langwerpig vierkant uit, formeerende, aan ieder van haare drie hoeken, een Baay. Aan het diepſte van den Zuidooſthoek legt het Vlek *Guan Abacoa*, twee Mylen van de Havannah over Land; maar weinig meer dan ééne Myl te Water.

De Stad, die de rykſte van Amerika gezegd wordt te zyn; 't welk buiten twyfel waar is, wanneer de Vloot zig aldaar bevindt; is anders armelyk genoeg. Haar ſtandplaats is in het vrugtbaarſte deel des Eilands, en het eenigſte waar Boerderyën zyn. Zy ſtaat aan de Weſtzyde van de Haven, op een vermaakelyke Vlakte aan den Oever, die aldaar zo rond loopt, dat meer dan de helft van de Zee, en het overige door twee armen van de Rivier *Lagida* beſpoeld wordt. Haar grondvlakte is ovaal, en begint een weinig van den Mond der Haven. De Gebouwen, thans van Steen, zyn fraay, doch niet hoog en ſober gemeubileerd: de Straaten ſmal, maar zindelyk en lynregt loopende. Men heeft 'er elf Kerken en Klooſters, benevens twee bekwaame Gaſthuizen of Hospitaalen. Daar is een ſierlyk vierkant Plein, met Gebouwen van ééne zelfde figuur omringd, in het midden van de Stad. De Kerken zyn ryk geſtoffeerd, met Lampen, Kandelaars en Altaarſieraaden van Goud of Zilver. Men getuigt, dat 'er ſtukken in zyn, van honderd Ponden zwaar.

De

Digitized by Google

De Kerk der Rekollekten, in het beſte van de Stad, bevat twaalf keurlyke Kapellen, en in het Klooſter zyn Cellen voor vyftig Monniken of Paters. Ste. Klara's Kerk heeft zeven Altaaren, altemaal met Zilverwerk verſierd, en het Nonnen-Konvent bevat honderd Vrouwen en Meiden, altemaal in 't blaauw gekleed. De Kerk der Auguſtynen heeft dertien Altaaren; die van St. *John de Dieu* negen, benevens een Hospitaal voor Soldaaten, met een Jaarlyks Inkomen van twaalfduizend Stukken van Agten. WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

De Havannah is een der ſterkſte Plaatſen, welken de Kroon van Spanje in de Weſtindiën bezit. Zy heeft aan de Landzyde een Wal, met Bolwerken verſterkt, en een Kasteel aan de zyde naar de Haven, wier Mond geſlooten wordt door twee Kaſteelen, die den ingang aan een Vyandlyke Vloot, al was dezelve eenige honderd Schepen ſterk, betwisten zouden kunnen. Het voornaamſte en ſterkſte derzelven, naar het welke zig Liniën uitſtrekken van het eerſtgemelde; wordt *el Morro*, dat is het Hoofd genoemd; om dat het op een uithoek, aan de Ooſtzyde van den Ingang der Haven, ſtaat. Het is, aan den voet van twee Heuvels, op een Rots gebouwd, met een Graft daar in gehouwen, die men gevuld houdt met Zeewater. De Wallen zyn van een driehoekige figuur met drie groote Bolwerken, en beplant met veertig Kanonſtukken, vierentwintig-Ponders. Van dit Kaſteel loopt, naar de Stad, een Wal of Linie, met twaalf ongemeen lange Stukken, zesendertig-Ponders, die men ſpotswyze de Vestingwerken.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

twaalf Apoſtelen noemt. Op de punt, tuſſchen dit Kaſteel en de Zee, ſtaat een Tooren, met een ronde Lantaarn op den top, in welke van een Man, by dag, altoos de Wagt gehouden wordt, om te zien welke Schepen de Kuſt naderen: daar hy dan kennis van geeft, door zo veel Vlaggen uit te ſteeken, als derzelver getal bedraagt. Het andere Kaſteel, aan den Mond der Haven, wordt van ſommigen *Puntal* of *Meſa de Maria*, dat is de Tafel van Maria genoemd. Het ſtaat op een vlakken grond, aan de zyde van den ingang tegenover het voorgaande: het is een regulier Veſtingwerk met vier goede Bolwerken, die wel met Kanon beplant zyn. Het derde, daar ik eerſt van ſprak, wordt, in 't byzonder, *El Fuerte*, of het Fort, getyteld. Dit is een klein maar ſterk Werk, aan de Weſtzyde naar het end van het ſmalle Kanaal, met vier reguliere Bolwerken, en nog een Schietkat, waar op by de zeſtig, groote, zwaare, Kanonſtukken ſtonden. Behalve deeze drie Kasteelen of Fortreſſen, zyn 'er nog twee, ieder van twaalf Kanonſtukken, op den Oever, een groot Uur gaans van de Haven af. Dat ten Ooſten noemt men *Coſenar*, en dat ten Weſten *Chorrera*. Men verhaalt dat in een Valey, by deeze Plaats, een menigte ronde, gladde Steenen gegraven worden, die men voor Kanonkogels gebruiken kan en weezentlyk daar voor gebruikt.

Lotgevallen.

De Havannah, hoe ſterk ook, was niet onwinbaar. Onder de Regeering van Henrik den II., Koning van Frankryk, werdt de Stad door de Franſchen in brand geſtoken. De En-

Engelſche Boekaniers maakten 'er zig, in 't jaar 1669, meeſter van, en zy heeft in de meeſte Oorlogen van Spanje, met de Europeaanſche Mogendheden, aanſtoot geleeden. Het aanbelang, egter, van deeze Plaats voor de Kroon van Spanje, werdt niet regt begreepen, eer de Opvolging van het Huis van Bourbon tot den Throon van Spanje plaats greep, en ſedert heeft men niets geſpaard om dezelve te verſterken. Mooglyk beſtondt haar voornaamſte ſterkte in de jalouſie, welke alle de Mogendheden van Europa jegens elkander hadden, uit hoofde van het gewigt der Verovering, welke den geen, die meeſter was van de Havannah, ten zelfden tyde meeſter gemaakt zou hebben van de Spaanſche Heerſchappyën in Amerika. Dit zou een te groot voordeel zyn geweeſt, 't zy voor de Franſchen, 't zy voor de Engelſchen: maar, toen de laatſten zo wel met de Franſchen als met de Spanjaarden in Oorlog waren, verdween die aanmerking t'eenemaal: hoewel men 'er doch in veele Jaaren geen gebruik van maakte. WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

Onder de Regeering van Koning George den II., werden nu en dan wel eenige Onderneemingen tegen Kuba, door de Engelſchen, werkſtellig gemaakt; doch de eigentlyke aantaſting van de Havannah kreeg haar beſlag niet, voor en aleer de takken van het Huis van Bourbon, Frankryk, Spanje en Napels, door het zogenaamde Familie-Verbond, waren ſamengevoegd. Een aanzienlyke Oorlogsvloot, onder den Admiraal Pocock, zeilde, in 't Voorjaar 1762, naar de Weſtindiën. By Kaap St. Nikolaas, aan den Noordweſthoek van *Verovering door de Engelſchen.*

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

van Hispanjola, vereenigde zig hier mede de Vloot van Martenique, als wanneer het Esquader beſtondt uit negentien Schepen van Linie, agttien kleiner Schepen en ongevaar honderdvyftig Transportſchepen, met tienduizend Man, reguliere Troepen, aan boord; waarby zig nog vierduizend Man, uit de Volkplantingen in Noord-Amerika, voegen zouden. Na deeze vereeniging was de tyd zo koſtbaar geworden, wegens de aannadering van het Orkaanen-Saizoen, dat de Admiraal, in plaats van het Eiland rond te zeilen, beſloot den weg te neemen benoorden Kuba, door de Straat van Bahama, het Oude Kanaal genaamd. Dit is een ſmalle Paſſagie, bezoomd met gevaarlyke Zandbanken en Droogten, wel anderhalf honderd Mylen lang. Door alle noodige voorzorgen, niettemin, raakte die groote Vloot, in zeven Smaldeelen, 'er zeer gelukkig en ſpoedig door, komende den 6 Juny reeds in 't gezigt van de Havannah. De Troepen werden 's anderendaags, beooſten de Stad, tuſſchen de twee Forten *Barcarans* en *Coſemar*, ontſcheept, en de Oorlogſchepen beſchooten de Kaſteelen, aan den mond der Haven, zo geweldig, dat het eene, genaamd *El Morro*, geheel tot zwygen gebragt werdt. Een Vloot, van veertien Oorlogſchepen en veel kleiner Vaartuigen, die tot verdediging uit Spanje afgezonden was, in de Haven leggende, voerde niets uit; ja werdt zelfs onttakeld. Niettegenſtaande de ongemeene moeielykheid van het Beleg; het groot verlies van Volk en de beſchadiging der Schepen, terwyl een Ziekte als de Peſt on-

Digitized by Google

onder de Engelſchen regeerde, werdt doch de Stad, na de Verovering van het gedagte Kaſteel, door de opgeregte Batteryën zo zeer in de engte gebragt, dat de Spaanſchen haar, den 11 of 12 Auguſtus, by Verdrag overgaven. WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

De Verovering van deeze gewigtige Plaats, ſtrekte tot een aanmerkelyk behoedmiddel voor Portugal, en maakte een einde van den Oorlog, die, nu laatſt, tuſſchen de drie voornaamſte Zeemogendheden van Europa was ontſtoken. By het definitief Traktaat van Vrede, des jaars 1763, verkreeg Groot Brittannie, voor de teruggeeving van de Havannah aan Spanje, uitmuntende voordeelen. Zyne Katholyke Majeſteit beveſtigde de Engelſchen, in het hun lang betwiſte Regt van Verfhout kappen in de Baay van Honduras of andere plaatſen, aan de Kuſten van Nieuw Spanje. Ook ſtondt die Koning af van alle regtsvordering op de Viſſchery omtrent de Kuſten van Terreneuf. Door hem werdt, aan zyne Groot Brittanniſche Majeſteit, de volle eigendom vergund van al het gene de Kroon van Spanje beooſten de Rivier Miſſiſippi in bezitting hadt, naamelyk Florida met het aanhoorige; waar van dus de Engelſchen, als een gevolg der gemelde Verovering, meeſter wierden. Terugeeving aan Spanje.

De ontlediging des Eilands werdt ſtiptelyk uitgevoerd, volgens den inhoud van het gedagte Traktaat; doch de Groot Brittanniſche Kooplieden klaagden over eenige moeielykheden, die hun door de Spanjaards werden aangedaan, waarin hun een ſpoedig redres beloofd werdt.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Kuba.

werdt. Men rekent het getal der Menſchen in de Stad, alwaar de Biſſchop van Kuba, en alle de voornaame Ingezetenen woonagtig zyn, buiten en behalve de Bezetting, op zesentwintigduizend Zielen. De naauwheid van den ingang der Haven dient tot derzelver veiligheid; doch maakt tevens, dat de Galjoenen wel aangetaſt zyn in 't gezigt der Stad, zonder eenigen byſtand van binnen te ontvangen. In 't jaar 1629 werdt de Vloot ontmoet door een Hollandſchen Kaaper, gevoerd door *Houtebeen*, die de Spaanſche Schepen op 't Strand joeg, en, na 'er de Schat, die in eenige millioenen Stukken van Agten beſtondt, uit geligt te hebben, de Schepen vaaren liet, wier Admiraal, genaamd *de Torres*, by zyne aankomſte in Spanje, zulks het hoofd koſtte.

Levensmanier der Ingezetenen.

De Ingezetenen van de Havannah zyn, over 't algemeen, gemeenzaamer dan te Vera Cruz, en de Vrouwen, in 't byzonder, hebben 'er meer vryheid, dan aldaar; hoewel zy nooit ongedekt langs de Straat gaan. Veelen haarer ſpreeken Franſch, en tooijen zig op naar de Franſche Mode. Ook woonen 'er eenige gebooren Franſchen. Viſch en Vleeſch is 'er niet veel geagt: men eet 'er meeſt dat van Varkens en Schildpadden, waar van alle de Schepen zig tot de Reis voorzien. Het Varkens-Vleeſch is 'er, tegen den aart van dat van andere Landen, niet laxeerende maar ſtoppende. Men ſnydt de Schildpadden in lange Mooten, die, na dat zy te deeg gezouten zyn, in de Zonneſchyn worden gedroogd. De Zeelieden maaken Soupe van dit

Digitized by Google

dit Vleesch, met een weinig Knoflook. De Wyn is goedkoop, doch de Levensmiddelen, in 't algemeen, zyn duur, inzonderheid Brood, dat dikwils, voornaamelyk wanneer 'er de Galjoenen zyn, voor een Stuiver de Once wordt verkogt. Dan is 'er zulk een schaarsheid, dat een Man wel twee Stukken van Agten 's daags verteeren moet, indien hy ordentelyk wil eeten. De duurte des Broods wordt daar aan toegeschreeven, dat men weinig Tarw op het Eiland teelt: doch Brood van Cassave is 'er, onder het geringste Volk, gemeen. Ook worden 'er een menigte Vogelen, die men Kardinaalen noemt, overgebragt van Florida, voor welken men dikwils tien Stukken van Agten het stuk betaalt. WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.*

Digt aan het Oost-end des Eilands legt SAN YAGO, of St. Jago, dat nog den naam heeft van Hoofdstad, en door de Spanjaarden *San Yago de Cuba* wordt geheten, om het van veele andere Steden, in Europa zo wel als in Amerika, te onderscheiden, die den naam van deezen Beschermheilig voeren, of den Apostel Jakobus erkennen voor haaren Patroon. Zy staat aan het diepste van een ruime Baay, op de Zuidzyde van Kuba, omtrent twee Mylen van de Zee. De ingang van deeze Baay is naauw, en binnen dezelve zyn verscheide Eilandjes, welke de Schepen daar in voor Storm beveiligen. De Stad werdt aangelegd door *Velasquez*, den eersten Veroveraar des Eilands, die haar tot den zetel van zyne bloedige Regeering maakte, en 'er veele duizenden van Indiaanen op den slagtbank bragt. Zy heeft nog den tytel van eens Bisschops zetel St. Jago.

te

WESTINDISCHE EILANDEN.

te zyn, en een Domkerk, maar die Prelaat is, zo wel als de Koophandel, reeds lang naar de Havannah verhuist: zo dat deeze Plaats, wier Regtsgebied zig over de eene helft des Eilands uitstrekt, byna tot niets geworden was. Na dat de Engelschen Kuba verlaten hebben, heeft men haare Vestingwerken, zo wel als die van de Havannah, zeer veel verbeterd. Ongevaar drie Uuren van St. Jago, te *Covery*, is een ryke Kopermyn.

Kuba.

Haven van Cumberland.

Vyftien Mylen beoosten die Stad, en twintig beweesten Kaap Maiz, aan die zelfde Kust, is een nog veel ruimer Baay, weleer genaamd *Walthenam* of *Guantanamo*, die thans, by de Engelschen, den naam voert van de *Haven van Cumberland*. De Admiraals *Vernon* en *Wentworth*, die 'er, in den jaare 1741, met een Esquader aankwamen, en zig legerden op den Oever, alwaar door hun een Fort werdt opgeregt, gaven 'er, ter eere van den Hertog van Cumberland, gemelden naam aan. Het is eene van de fraaysste Havens in de Westindiën, bekwaam om een menigte Schepen voor Stormwinden te beveiligen, in een gezond Landschap, dat overvloed heeft van Vee en andere Levensmiddelen, benevens een schoone Rivier van versch Water, welke de Admiraal *Augusta* noemde; verscheide Mylen, Landwaards in, bevaarbaar. De Engelsche Krygsmagt, hier stand gehouden hebbende tot byna het end van de volgende Maand November, was, wegens de Ziekten, die 'er onder regeerden, genoodzaakt het Eiland te verlaaten, en werdt terug gebragt naar Jamaika.

On-

Digitized by Google

Onder de andere Havens van Kuba, is *Porto del Principe* vermaard, wegens de verovering van die Plaats door *Morgan*, met zyne Boekaniers. Weleer was dit een ryke Stad. Zy legt aan de Noordzyde des Eilands, in 't diepſte van een Inham, die door een reeks Eilandjes en Klippen beſlooten wordt; zo dat menze *des Konings Tuin* * noemt. By deeze Plaats zyn Bronnen van Jodenlym. Aan de Zuidzyde van Kuba is een veel grooter menigte van Eilandjes en Klippen, nevens een Inham, genaamd *Golfo del Bayamo*. Deeze tytelt men *der Koninginne Tuin* †. Voorts is de Baay van *Matanza*, vyfentwintig Mylen beoosten de Havannah, en Baay *Hondo*, omtrent zo veel beweſten die Plaats, aanmerkelyk.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Kuba.* Andere Havens of Baaijen. * *Jardin del Rey* † *Jardin de la Reyna*

Van Kuba ten Noordooſten legt een reeks van Eilanden, waar onder zeer kleine en taamelyk groote zyn, meeſt aan den zoom van een wyduitgeſtrekte droogte of ondiepte, genaamd de Bank van Bahama. Men noemtze, in 't algemeen, de BAHAMA-Eilanden, of *Bahama's*, in 't Franſch *Lucayes*, in 't Spaanſch *Lucayos*. Zy waren het allereerſte Land, dat in de Weſtindiën ontdekt werdt door den vermaarden COLUMBUS, die een der Ooſtelykſten en grootſten, thans *Guanahani* genaamd, *St. Salvador* noemde. Hoe weerloos en vreedzaam zig ook de natuurlyke Ingezetenen, die men 'er vindt, tegen de Spanjaards gedragen hadden §, zy werden doch, naderhand, op het wreedaartigſte, door hun vermoord en dus uitgeroeid. Men vondt geen Vee onder dit Volk en naauwlyks eenig leevend ſchepzel, uitgenomen Slangen, en eeni-

De BAHAMA-Eilanden.

§ Zie 't I. DEEL, bl. 11.

WESTINDISCHE EILANDEN. *Bahama's.*

ge weinige Vogelen, inzonderheid Pappegaaijen. Aan Yzer hadden zy geen kennis; maakende, in plaats van dien, gebruik van ſcherp geſleepen Steenen of Beenderen van Viſch. Dus waren de eenigſte Goederen, die zy tot den Handel konden uitleveren, niet dan Katoen, Pappegaaijen, en Wapenen met Viſchbeenen geſcherpt.

Geſteldheid.

Deeze Eilanden leggen het Noordelykſte van alle de Antilles, en veelen zelfs buiten den Keerkring van de Kreeft; 't welk maakt dat 'er de Hitte niet overmaatig heerſcht, niettegenſtaande de Zon 'er genoeg warmte geeft, om 't geheele Jaar door een Zomer-Saizoen te hebben. De Lugt is 'er gezond en friſch, en het Geboomte ſtaat geduurig groen. Men heeft 'er, in 't algemeen, een taamelyk vrugtbaare Landsgeſteldheid. Het Goud, dat men onder de Ingezetenen vondt, ſchynen zy van elders gekreegen te hebben; aangezien, op deeze Eilanden, nooit Mynen ontdekt zyn van dat Metaal.

Hiſtorie.

De Bahama's leggen zo ver buiten den koers der Schepen, die naar de Weſtindiën geſchikt zyn, dat 'er door de Engelſchen geen agt op geſlagen werdt voor het jaar 1667, wanneer zeker Kapitein, door ſlegt Weder derwaards gedreven, aan één derzelven landde, het welk hy naar zynen naam noemde, en dat ſedert *New Providence* is getyteld. Op zyn terugkomſt, in Engeland, gaf hy berigt aan de Eigenaars van Karolina, werwaards hy was beſtemd geweeſt, van het voordeel, dat de Engelſche Natie, in 't geval van een Vredebreuk met de Spanjaarden of Franſchen, zou

Digitized by Google

zou kunnen trekken uit de bezitting deezer Eilanden. Hier op maakte Koning KAREL de I., een Giftbrief van de Bahama's, gelegen tusschen de twee-entwintig en zevenentwintig Graaden Noorder Breedte, aan eenige voornaame Engelsche Heeren, wier Familiën 'er nog, wat den Grond-Eigendom betreft, of zelf, of de genen, aan welken zy den Eigendom overgedaan hebben, in bezitting van zyn. WESTINDISCHE EILANDEN. *Bahama's.*

In den jaare 1672 werdt, door de Eigenaars, een Gouverneur derwaards gezonden, doch de Ingezetenen wilden zig niet aan hem onderwerpen, niet alleen, maar verlieten zelfs, eerlang, deeze Eilanden, of in 't byzonder het gemelde, waar op zy gevestigd waren. De Bahama's wierden toen een nest van Zeerovers, welke aan de Westindische Scheepvaart der Engelschen niet minder nadeel toebragten, dan aan die der Franschen en Spanjaarden. Daar was, bovendien, geen klein gevaar, dat één van die Natiën 'er zig op versterken zoude, zo dat men ze niet ligt daar uit zou kunnen dryven. Hier op nam de Regeering van Groot Brittannie, eindelyk, het besluit, dat in den jaare 1718 werkstellig gemaakt werdt, om eenige Krygsmagt derwaards te zenden, en de Zeeroovers te vernestelen of tot onderwerping te brengen. De nieuwe Gouverneur, die zulks hadt uitgevoerd, herstelde het Fort en Vlek, op Providence, dat in 't midden van de Bahama's legt, en bragt de Regeering op een goeden voet. Zes Avanturiers, die met hem overgekomen waren, werden aangesteld tot Leden van den Regeering.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

Raad, en nog zes anderen verkooren uit de Ingezetenen, die zig niet begeven hadden tot Zeeroovery.

Bahama's.

Deeze nieuwe ſchikkingen veranderden de geſteldheid der zaaken, op deeze Eilanden, dermaate; dat men, weinige Jaaren daarna, het getal der Ingezetenen, van Providence alleen, bevondt te bedraagen meer dan vyftienhonderd Zielen. Op eenige anderen waren ook groote vorderingen gemaakt. Omtrent zeſtig Huisgezinnen hadden zig nedergezet op dat gene, het welk men *Eleuthera* noemt, alwaar, onder 't beſtuur van eenen Ondergeſchikten Gouverneur, een klein Fort aangelegd, en een Kompagnie Soldaaten, tot verdediging, opgeregt werdt. *Harbour-Island* werdt nog meer bevolkt.

Twee Jaaren voor dat Kapitein *Wood Rogers*, die de gedagte Gouverneur was, de zaaken dus op de Bahama-Eilanden herſtelde, hadden de Spaanſchen een Vertoog ingeleverd, by den Gouverneur en Raad van Jamaika, om derzelver Eigendom op te eiſchen voor de Kroon van Spanje. Dit deedt hem inzonderheid bedagt zyn, om zig te verſterken tegen een aanval der Spanjaarden, die ook weezentlyk, tweemaal, zulks ondernomen hebben; doch, manmoedig, door hem afgeſlagen zyn. Een Opſtand, van de Militie in 't Fort Naſſau, in den jaare 1736, werdt tydig en gelukkig gedempt Sedert is de Volkplanting langs hoe meer toegenomen.

Bahama.

Bahama, een der grootſten van deeze Eilanden, dat den naam aan alle de overigen geeft, is een der Noordelykſten, naaſt aan de Kuſt van Florida, van welke het den afſtand

Digitized by Google

ſtand heeft van ongevaar veertig Zeemylen. Het legt maar weinig ten Weſten van het Eiland *Lucaya* of *Lucayoneque*, waar mede het een byzondere trop van Eilanden formeert. Beiden zyn zy zeer lang en ſmal; hebbende eene uitgeſtrektheid van meer dan dertig Uuren gaans. Het eerſtgemelde, dat halfmaanswyze rond loopt, is van een zeer goede Lugt- en Landsgeſteldheid, wordende door veele Beeken en Rivieren beſproeid. Weleer bragt hetzelve veel Pokhout, Saſſaphras, Sarſaparil en Rood Hout voort; maar de Spanjaarden hebben al dat Geboomte uitgeroeid: zo dat de voornaamſte Produkten tegenwoordig zyn, Spaanſche Tarw, Gevogelte, en een byzondere ſoort van Konynen. Het overige der Levensmiddelen, en andere Behoeften, moet aan de Ingezetenen bezorgd worden uit Karolina, en hier door worden zy in ſtaat geſteld om aan de Schepen, die door Storm of door den geweldigen Stroom op hunne Kusten worden gedreeven, de noodige hulp toe te brengen.

WESTINDISCHE EILANDEN.

Bahama's.

Op eenen afſtand van tien of twaalf Mylen, bezuiden dit Eiland, begint de *Bank van Bahama*, een Ondiepte van zeer groote uitgeſtrektheid, benoorden Kuba. Aan het Ooſtend wordt dezelve bepaald door het zogenaamde *Long-Island* of Lange Eiland; ten Noord-Ooſten door de Straat van *Exuma* en de Eilandjes van dien naam; als ook door de Eilanden *Andros* of van den H. Geeſt; ten Noorden door de Straat van Providence. Op den Weſtelyken zoom heeft deeze Zandbank de Eilandjes *Mimbres* en *Bimini*, waar van het

Bank van Bahama.

Digitized by Google

WESTINDISCHE EILANDEN.

eerſte eigentlyk een hooge Rots is, daar de Zeelieden zeer bang voor zyn, en deeze, met eenige andere Rotſen of Klippen, die niet minder gevaarlyk zyn, bepaalen den Bank aan de Zuidzyde, tegen over de Noordkuſt van Kuba. Het Kanaal, daar tuſſchen, wordt het *Oude Kanaal* van Bahama genoemd. Het andere, tuſſchen de Kuſt van Florida en de gedagte Eilanden, noemt men het Kanaal van Bahama of de Golf van Florida. Hier heeft men een der geweldigſte Stroomen, Noordwaards, van de Weſtindiën: daar men, noch door den Wind, noch met Riemen, tegen op kan komen. De Spaanſche Schepen moeten, in de Havannah, de gelegenheid afwagten, om deeze Zee-Engte op de t'huis reize te paſſeeren, wier langte, van Kaap Florida Noordwaards, op veertig of vyftig Zeemylen gerekend wordt: waar uit blykt, van hoe groot belang de Bahama-Eilanden voor Engeland zyn, en welk een gebruik men daar van zou kunnen maaken tot nadeel der Spanjaarden, indien zy in een behoorlyken ſtaat van verſterking gebragt werden.

Bahama's.

Providence.

Het Eiland, dat in grootte volgt, en in alle andere opzigten het voornaamſte is van de Bahama's, weleer *Abacoa* genaamd, thans *Providence*; is de verblyfplaats van den Gouverneur. Het is veel breeder naar zyne langte dan alle de anderen, in wier midden het, om zo te ſpreeken, op vier- of vyf-en-twintig Graaden, Noorder Breedte, gelegen is. De langte is omtrent agt, en de breedte vier Uuren gaans. Het heeft Lucayoneque ten Noorden, Eleuthera of 't Albaſter-Eiland ten

Oos-

Digitized by Google

Oosten, Andros ten Westen en den Grooten Bank van Bahama ten Zuiden. De Ingezetenen hebben ook hun voornaamste bestaan van Schepen, die derwaards door Storm gedreeven worden, en op deeze Eilanden verongelukken, of genoodzaakt zyn hetzelve, om Levensmiddelen, aan te doen. Dezelven worden 'er, ten dien einde, van Karolina gebragt en in Pakhuizen opgelegd. Het Eiland brengt, van zelve, niets voort dan Brazilie-Hout en Zout: men zaait 'er eenige Peulvrugten en Spaansche Tarw, welke laatste, na twaalf Weeken verloops, wordt ingezameld. Op den Oever zyn somtyds doode Walvisschen gevonden, die van het Kazilotten Geslagt schynen te zyn geweest. Onder den Visch, dien men 'er vangt, worden gezegd zeer Vergiftige te zyn. WESTINDISCHE EILANDEN. *Bahama.*

Het Vlek van Providence bestondt uit ongevaar honderdzestig Huizen, toen hetzelve geruineerd werdt door de Spanjaarden. Thans zal het getal waarschynlyk niet minder zyn. Men heeft 'er ook een Fort gehad, *Nassau* genaamd, van welks gelegenheid en gesteldheid ik niets berigten kan. Dat is zeker, dat de ingang van de Haven een Baar heeft, daar Schepen van vyfhonderd Ton niet over kunnen, doch waar binnen genoegzaame ruimte is voor een Koninglyke Vloot.

Van de andere Bahama-Eilanden verdienen de meesten, 't zy dezelven bewoond zyn of onbewoond, naauwlyks eenige aanmerking, of zy zyn weinig, dan ten opzigte van de legging bekend. De voornaamste zyn zeven in getal; naamelyk Bahama, Providence, Elen-

WESTINDISCHE EILANDEN. *Bahama's.* thera, Harbour-Island, Lucayoneque, Andros en Cigateo. Onder de minderen, die 'er meer dan honderd zyn, telt men veele kaale Rotſen. Om kort te gaan: 't geweld der Stroomen, de ongeſtuimigheid der Zee en het gevaar der Klippen of Zandbanken; doet deeze Eilanden veeleer vermyden dan opzoeken door de Zeelieden, uitgenomen in de uiterſte nood.

Caiques en Turken-Eilanden. Aan de Lucayos of Bahama's volgen Weſtwaards, benoorden Hispanjola, eenige Klippige Eilanden en Rotſen, die men de *Caiques* noemt, en by dezelven heeft men de zogenaamde *Turken-Eilanden*, drie in getal, waar op de Engelſchen, voor eenige Jaaren, hun Regt hebben willen doen gelden, door de merktekenen van Eigendom, die 'er de Franſchen opgeregt hadden, te vernielen. De Paſſagie voor de Schepen van Kaap François, loopt langs dezelven heen.

DE BERMUDES. Van de laatſtbeſchreeven Eilanden ongevaar tweehonderd Zeemylen ten Noordoosten, en omtrent even zo veel ten Ooſten van Charlestown en Karolina, legt een trop Eilandjes, die men de BERMUDES of *Zomer-Eilanden* tytelt. Den eerſtgemelden naam hebben zy gekreegen van *Juan Bermudo*, die 'er de eerſte ontdekker van was, in 't begin der Zeſtiende Eeuw: den anderen naam van Sir *George Sommers*, die ruim honderd Jaaren daar na, te weeten in 't jaar 1609, 'er Schipbreuk op leedt. Men heeft, naamelyk, op den blooten klank lettende, daar van, in 't Engelſch, *Summer-Islands*, in 't Franſch *Isles d'Eté*, en in 't Latyn *Inſulæ Æſtivales*, dat is Zomer-Ei-

Eilanden, gemaakt, zonder te bedenken, of zy dien naam meer dan anderen verdienden. WESTINDISCHE EILANDEN.

Haar legging wordt gesteld op tusschen de twee- en drie-en-dertig Graaden Noorder Breedte; de Lengte, beweesten Londen, is, volgens de laatste en naauwkeurigste Waarneemingen, omtrent vyf-en-zestig Graaden; in tyd vier Uuren twintig Minuuten. De Engelsche Schepen, die naar Virginie of Karolina willen, en Madéra aandoen, zeilen wel gewoonlyk van daar Zuidwestelyk tot aan de Karibische Eilanden en dan verder Noordwestelyk: doch somtyds zeilen zy van Madéra regt Westwaards, langs de Bermudes heen, en dit wordt de hooge Koers naar Virginie en Karolina genoemd: want de Bermudes leggen byna op de zelfde Breedte als Madéra. Men rekent dat zy ruim duizend Mylen daar af zyn, en van het Zuid-end van Engeland ongevaar anderhalf maal zo veel. Haar getal wordt, door sommigen, op drie- of vierhonderd begroot, en, niettegenstaande zulks, is de uitgestrektheid van de geheele trop niet boven de zeven of agt Zeemylen in langte, Noordoost en Zuidwest; in breedte naauwlyks twee Mylen, en maar een klein gedeelte is, tot heden toe, bewoond. Het Water ryst en daalt 'er, met Vloed en Ebbe, vyf Voeten, 't welk wegens de naauwte der Kanaalen, tusschen deeze Eilanden, dezelven moeielyk te bevaaren maakt. *Bermudes.* Legging.

In 't laatst van de Zestiende Eeuw werden de Bermudes eerst, door de Engelschen, in bezitting genomen, en de Kompagnie van Virginie verkogt den Eigendom derzelven, Historie.

WESTINDISCHE EILANDEN.

dien zy door een Patent van Koning Jakobus den I. hadt, aan eenige byzondere Perſoonen, welke, in 't jaar 1612, na de ongelukkige Onderneeming van Sommers, eenen *Richard Moore*, met omtrent zeſtig Menſchen derwaards zonden, omze te bevolken. Deeze, op het grootſte Eiland aan Land gezet, ſloegen aldaar Hutten op, die, door den tyd, in bekwaame Huizen veranderd zyn, en daar is een Stad van gegroeid, die zy *St. George* noemden, welken naam dat Eiland, ſedert, altoos, behouden heeft.

Bermudes.

St. George.

Dit grootſte, ver het aanmerkelykſte van allen, heeft de langte van twee of drie Uuren, en de breedte van één Uur gaans. Het heeft wel, gelyk de overigen, zyne natuurlyke ſterkte, van hooge, ſteile Rotſen, die als een Bolwerk verſtrekken kunnen: maar hier by hebben de Ingezetenen verſcheide Batteryën en Veſtingwerken gevoegd, inzonderheid aan de Ooſtzyde, welke het meeſt open legt: hoewel de toegangen, in 't algemeen, zo gevaarlyk zyn by alle deeze Eilanden, dat de Spaanſchen dezelven, deswegen, *los Diabolos* plagten te noemen.

Produkten.

Deeze nieuwe Volkplanting dreef, in 't eerſt, een voordeeligen Handel, in Sperma Ceti, Ambergrys en Tabak, het welk de drie voornaamſte Produkten van de Bermudes waren: doch eerlang bevondt men zig door zulke Schoolen van groote Rotten geplaagd, dat zy byna tot Hongersnood gebragt werden. Dat Onheil, egter, kwam men te boven, en ſedert is de Volkplanting zodanig toegenomen, dat men 't getal der Engelſchen, die

'er

Digitized by Google

er woonden, op meer dan tienduizend, buiten en behalve de Slaaven, begrootte. De Tabak, egter, welke zy teelen, is veel flegter, dan die der andere Engelſche Volkplantingen. De Lugtsgeſteldheid is 'er zeer veranderd, door het vellen van een menigte Cederboomen, welke 'er een kragtig beſchutzel waren tegen de Noorde Winden, en den groey der tedere Plantgewaſſen bevorderden. De guurheid van het Weer, hier door veroorzaakt op ſommige tyden des Jaars, maakt, dat zy thans den naam van Zomer-Eilanden naauwlyks verdienen. WESTINDISCHE EILANDEN. *Bermudes.*

Deeze Eilanden, evenwel, zouden nog eenige Koopmanſchappen van waardy kunnen voortbrengen, indien zy behoorlyk behandeld werden. Men vindt 'er, omtrent drie of vier Voeten onder de oppervlakte van den Grond, een witten Kalkſteen, die gemakkelyk te bewerken is, en dus veel gebruikt wordt, tot het bouwen van Heeren Huizen in de Weſtindiën. Met hunne Palmietbladen, indien daar een Fabriek van aangelegd werd tot Vrouwen Hoeden, zouden de Ingezetenen hunne rekening wel kunnen maaken. Ook zyn hunne Oranje-Appelen nog in agting: maar zy trekken hun grootſte voordeel van het nog overgebleeven Cederen Hout, waar van, door hun, kleine Bootjes gemaakt worden, met behulp van den witten Pynboom uit Nieuw Engeland, en daar van verkoopen zy 'er veel in de Volkplantingen van Noord-Amerika. Het vangen der Schildpadden dient grootelyks tot Levens onderhoud: want men heeft 'er weinig Vee, uitgenomen Varkens of Zwynen, die 'er door de Spanjaarden op gebragt zul-

WESTINDISCHE EILANDEN.

zullen zyn. Het Water, dat zy 'er hebben, uitgenomen dat van den Hemel valt, en in Regenbakken bewaard wordt, is brak, en tegenwoordig regeeren 'er de zelfde of dergelyke Ziekten als in de overige Antilliſche Eilanden. Alle de poogingen, om een regulieren Walviſchvangſt op de Bermudes te veſtigen, zyn vrugteloos geweeſt: doch men heeft 'er Plantagiën van Koffy en Katoen aangelegd, die taamelyk voordeelig zyn geſlaagd.

Bermudes.

XVIII. HOOFDSTUK.

Beſchryving van LOUISIANA *of 't Land aan de vermaarde Rivier* Miſſiſippi, *onlangs door de Franſchen, ten deele aan de Engelſchen, ten deele ook aan de Spanjaarden overgegeven, als ook van* FLORIDA, *dat nu laatſt, mede, door Spanje aan Groot Brittannie is afgeſtaan, welke Kroon thans al het Land* beooſten die Rivier *in bezitting heeft.*

De beſchryving van Amerika heb ik aangevangen met die der Bezittingen van de Spaanſche Kroon, als de oudſten en uitgebreidſten, ja ook ver de Schatrykſten zynde, in dit Wereldsdeel, en wel allereerſt met die van Mexiko of Nieuw Spanje, aan het welke Noordwaards het Ryk van Nieuw Mexiko grenſt, dat zig uitſtrekt over een gedeelte van Noord-Amerika. Terwyl wy thans, na de beſchouwing van geheel Zuid-Amerika, en van de Weſtindiſche Eilanden, wederom terug gekomen zyn tot het Noordelykſte van dit Wereldsdeel, zo zal ik de beſchryving daar

Digitized by Google

daar van opvatten aan de Grenzen der Bezittingen van Spanje, die zig thans tot aan de Rivier Miſſiſippi Ooſtwaards uitſtrekken, gelyk ik reeds gemeld had *. LOUISIANA.

De Landſtreek, die nog onlangs hier onder de Heerſchappy van Frankryk ſtondt, is in deeze Eeuw berugt geweeſt, onder den grootſchen naam van LOUISIANA, als onder Lodewyk den XIV., dien men *Louis le Grand* noemde, eerſt in bezit genomen, of ook eenigermaate bevolkt, en met Vaſtigheden voorzien zynde, door de Franſchen. De Rivier, die aanleiding tot ontdekkinge van dit Land gegeven heeft, maakte, nu vyftig Jaaren geleeden, een ongemeen Gerugt, door het vermaarde *Miſſiſippi*-Project, dat het voornaame Onderwerp was van den Aktie-Handel, in Frankryk, en met denzelven ook wederom in duigen viel.

* I DEEL, bl. 243.

De uitgeſtrektheid van Louiſiana is niet zeker. Men vindt dat groote Geweſt, het welke Pater HENNEPIN en Monſr. DE LA SALE zo overmaatig hadden uitgebreid, binnen veel naauwer omtrek bepaald op die Kaarten, welke naderhand, ten dienſte van de Franſche Kompagnie, zyn in 't licht gebragt. Het heeft ten Zuiden den Golf van Mexiko; ten Noorden het Land der Wilden aan de binnenlandſche Meiren, ten Ooſten een gedeelte der Engelſche Volkplantingen; ten Weſten het Land der Spanjaarden of Nieuw Mexiko. Louiſiana ſtrekt zig, volgens die Kaarten, Ooſt- en Weſtwaards omtrent veertig Graaden, dat is van 277 tot 316 Graaden in Lengte, en van de 25 tot 44 Graaden Noor-

Gelegenheid.

Digitized by Google

LOUISIANA. Noorder Breedte uit: zo dat 'er dan geheel Florida in is begreepen. Volgens het Patent, dat de Koning van Frankryk, in 't jaar 1712, verleende aan den Heer CROZAT, was de uitgeſtrektheid, Noordwaards, niet meer dan tot de 37 of 38 Graaden, als paalende aldaar aan Kanada of Nieuw Frankryk. De Apallachiſche Gebergten, aan de Weſtzyde van Karolina en Virginie, bepaalden de Grenzen Ooſtwaards, die Weſtwaards zig uitſtrekten tot aan een lyn, welke eerſt langs *Rio Bravo*, en dan beweſten *Rio del Nort* of de Noorder-Rivier, daar ik voorheen van geſproken heb *. Noordwaards liep. Volgens de Kaarten van D'ANVILLE, die Florida van dit Geweſt afzonderen, is de langte der Zuidzyde, aan den Golf van Mexiko, weinig meer dan vyf Graaden, en de Noordelyke Grenzen zyn geheel onbepaald gelaten. Een Berigt van Louiſiana, in 't jaar 1720, hier te Amſterdam uitgegeven, verzekert zelfs, dat de Grenzen, ten Noorden, onbekend zyn. Een Kanadiaan, genaamd Monſr. LE SUEUR, zegt men aldaar, hadt, in den jaare 1700, de Rivier van St. Louis of Miſſiſippi meer dan zevenhonderd Mylen opgevaren, en dezelve liep nog honderd Mylen hooger: zo dat, volgens hem, de Noorder Grenzen van Louiſiana, 't welk ongerymd is, byna zouden reiken tot aan het Noorder Aspunt van den Aardkloot. De Weſtelyke Grenzen gaan ook door geheel onbekende Landen.

* Zie 't I. DEEL, bl. 244.

Ontdekking van de Miſſiſippi-Rivier. De Spaanſchen hebben eenig Regt, zo niet tot de eerſte Ontdekking, ten minſte tot de eerſte bezitting van dit Land, het welk weleer

eer als een gedeelte van Florida werdt aangemerkt. Zekere DE LEON landde aldaar, in den jaare 1512, en maakte den aanleg van een Fort; doch hunne poogingen, om verder in te dringen, waren vrugteloos. In den jaare 1684 werdt eerſt, door gedagten Franſchman, DE LA SALE, met veel moeite de Mond ontdekt van de Miſſiſippi. Hy ſtigtte het Fort *St. Louis* aan de Baay, waar in zig gedagte Rivier ontlaſt; maar, alzo hy, drie Jaaren daarna, door zyn eigen Volk om 't leven gebragt werdt, bleef de Plaats wederom verlaten tot in het laatſte der voorgaande Eeuw. Kapitein IBERVILLE, een Kanadiaan, ondernam die Rivier wederom, ter Zee, op te zoeken, en dezelve, een groot end wegs, opgezeild zynde, keerde hy terug naar Frankryk, alwaar hy aangeſteld werdt tot Gouverneur van dit nieuwe Geweſt. Hy gaf 'er toen den naam van *Louiſiana* aan, en maakte 'er verſcheide Volkplantingen in, die, omtrent vyftig Jaaren herwaards, veel zyn toegenomen. LOUISIANA.

Voor het jaar 1720, naamelyk, toen de Miſſiſippi-Kompagnie in trein was en veel opgang maakte, hadden de Spaanſchen reeds eenige Forten aan deeze Kuſt; in 't byzonder dat van *Penſacola*, omtrent veertien Mylen beooſten het Eiland genaamd *Isle Dauphine*, de aanmerkelykſte Volkplanting der Franſchen geweeſt zynde. Van daar, zo wel als van den Weſtkant door middel der Gouverneurs van Mexiko en de Spaanſche Zendelingen, werden de Franſchen ſteeds gedwarsboomd in de uitbreiding van hunne Bezittingen aan de Miſſiſippi. Twiſt over dit Land met de Spaanjaarden.

Dit

LOUISIANA. Frankryk doet 'er afstand van.

Dit zal, met en benevens de woestheid des Lands en de Stroopery der Indiaanen, een voornaame reden zyn geweest, dat de Franschen 'er, voor het gedagte Jaar, nog zo weinig gevorderd waren. Sedert hebben zy wel, hier en daar, Volkplantingen aangelegd, doch weinigen zyn behoorlyk in bloey gekomen. By het Traktaat van Vrede, tusschen Groot Brittannie en Frankryk, in 't voorste des jaars 1763 getekend, werdt al het Land beoosten de Missisippi aan Groot Brittannie afgestaan, uitgezonderd de Stad Nieuw Orleans, welke, benevens het Land bewesten het midden van die Rivier, naderhand is opgedragen aan Spanje: zo dat Frankryk thans van al zyn Eigendom, aan Louisiana, afstand gedaan heeft. In de Maand Maart, des jaars 1766, nam de Gouverneur, die door het Spaansche Hof benoemd was, bezitting van Nieuw Orleans en van de gemelde Landen, kunnende de Franschen, twintig Jaar lang, vry Handel daar op dryven, doch aan de Engelschen was zulks volstrekt verbooden.

FLORIDA. Deeze laatsten noemen thans dat gedeelte van Louisiana, 't welk in hunne Bezitting gekomen is, *West-Florida*; zo dat ik deeze Landstreek beschryven zou kunnen onder den algemeenen naam van FLORIDA, welke door gemelden Spanjaard, in den jaare 1512, aan het Zuidwestelyk gedeelte van Noord-Amerika, om dat hy 'er op Paaschdag aankwam, werdt gegeven. In de laatste Jaaren heeft men eigentlyk maar het Schier-Eiland, bezuiden Georgia, dat zig tot digt by Kuba uitstrekt, *Florida* genoemd, en de Engelschen gee-

Digitized by Google

geeven daar thans, nu het mede in hunne handen is gekomen, den naam aan van *Ooſt-Florida.* LOUISIANA.

Dit Landſchap, dan, in onderſcheiding van Louiſiana aangemerkt, ſtrekt zig van de vyfentwintig tot de dertig Graaden Noorder Breedte, of een weinig verder uit. Op 't breedſte heeft het weinig meer dan veertig Uuren gaans: zynde aan de Ooſtzyde door het Kanaal van Bahama, dat men de *Golf van Florida* noemt; aan de Weſtzyde door den Golf van Mexiko bepaald.

De Kroon van Groot Brittannie heeft, van ouds, beweerd, geregtigd te zyn tot de bezitting van Florida; om dat hetzelve, met en benevens de geheele Ooſt-kuſt van Noord-Amerika, door *Sebaſtiaan Cabot*, een Portugeeſch, in dienſt en op 't bevel van Koning Henrik den VII., reeds voor 't begin der Zestiende Eeuw, ontdekt werdt. Hy zegt uitdrukkelyk, dat hy, op zyn terugtogt, tot aan dat gedeelte kwam, 't welk FLORIDA geheten wordt. Sedert hebben de Spaanſchen verſcheide poogingen daar op gedaan, doch de Inboorlingen werden door hunne wreedheden zodanig verbitterd, dat zy 'er t'elkens van daan moeſten vertrekken. De laatſte Togt der Spanjaarden, derwaards, in het jaar 1558, op order van den Onderkoning van Mexiko, in 't werk geſteld, viel niet beter voor hun uit. Ook hebben zy 'er nooit eenige Vaſtigheid of Volkplanting gehad, dan omtrent de dertig Graaden Noorder Breedte te St. Auguſtyn en St. Matheo, naby de Grenzen van Georgia. Lotgevallen.

Digitized by Google

LOUISIANA. Gedeelte genaamd KAROLANA.

Een groot gedeelte van het voorgemelde Land, kreeg den tytel van KAROLANA, in een Giftbrief van Koning Karel den I., van het Vyfde Jaar zyner Regeeringe, aan *Robert Heath*, zynen Prokureur Generaal. De uitgeſtrektheid, daar van, bepaalde zig tuſſchen de Rivier St. Matheo, wier uitloop in de Giftbrief op de een-en-dertig Graaden geſteld werdt, en de Rivier *Paſſo Magno*, op zes-en-dertig Graaden Noorder Breedte: door geheel Noord-Amerika, van de Grenzen van Karolina Weſtwaards tot aan de Groote Zuidzee; als zynde dit Land, diestyds, nog van geene Europeaanſche Mogendheid zig toegeeigend. Hier werden bygevoegd de Eilanden van *Veanis* en *Bahama*, Zuidwaards leggende van 't Vaſte Land, om met elkander den naam te voeren van de *Karolana-Eilanden*. Gemelde Ridder droeg Karolana op aan den Graaf van Arundel, die een gedeelte van dit Land beplanten en bevolken deedt. Sedert hebben de Engelſchen zig, langs hoe meer, by de Indiaanen bemind gemaakt; zodanig zelfs, dat de vyf Natiën, welke de Franſchen *Iroquooiſen* noemen, agter Nieuw Jork, die al het Land, tot aan de Rivier Miſſiſippi, veroverd hadden, hetzelve, onder Jakob den II., verkogten en overgaven aan de Regeering van Nieuw Jork. Dit Land, nu, is grootendeels begreepen in de uitgeſtrektheid van dat gedeelte van Noord Amerika, 't welk de Franſchen Louiſiana, de Spaanſchen Florida genoemd hebben.

Dit alles blykt uit een Vertoog, 't welk door Doktor COXE, die, door overgang uit de eene

Digitized by Google

eene hand in de andere, na 't overlyden van den Graaf van Arundel, eindelyk Eigenaar van Karolana geworden was; aan Koning Willem gepreſenteerd werdt. Zyn Zoon, de Schildknaap DANIEL COXE, die zelf veertien Jaaren op 't Vaſte Land van Amerika zyn Verblyf gehouden heeft, gaf een omſtandige beſchryving in 't licht van deeze Landſtreek; waar uit het volgende, raakende de Natuurlyke Hiſtorie van dezelve, meeſtendeels is ontleend. LOUISIANA.

De Lugtsgeſteldheid is 'er veel gemaatigder dan in de Weſtindiën, en de Hitte van 't Zomer-Saizoen wordt 'er, aan de Kuſten, grootelyks getemperd door de Winden: ja binnenslands is het, in de hooge en Bergagtige Streeken, zeer koel. In 't algemeen rekent men, de Lugtſtreek zuiver en gezond te zyn: waar aan toegeſchreeven wordt dat de Inboorlingen, die een Olyfkleur hebben, van Lighaam welgemaakt, groot van Perſoon, ſterker en vlugger zyn, ja ook langer leeven, dan de Mexikaanen. Lugtsgeſteldheid.

De menigvuldige Rivieren, die dit Geweſt beſproeijen, maaken 't zelve zeer vrugtbaar: zo dat men 'er, op de meeſte plaatſen, twee, en op ſommigen drie Oogſten van Spaanſche Tarw heeft in een Jaar. Aan de Zeekuſt, evenwel, en verder binnenslands, wordt van de Indiaanen meeſt gebruik gemaakt, van het Kaſſave-Brood, dat zy van de Wortelen van Maniok bereiden, gelyk in Zuid-Amerika. In 't wilde groeit, op moeraſſige plaatſen, en aan de kant der Rivieren, als Riet, zeker Koorn, naar onze Haver gelykende, 't welk Landsgeſteldheid.

Digitized by Google

LOUISIANA.

van de Inboorlingen, met hunne Kanoos, afgeplukt en ingezameld wordt: terwyl het gene daar van in 't Water valt, zonder eenige verdere moeite, een volgende Oogst uitlevert. Buiten en behalven andere Europiſche Vrugten heeft men 'er uitmuntende Lemisjes en Pruimen in 't wilde groeijende, die meeſtal verſch geplukt gegeten, of ook gedroogd worden tot Winter-Proviſie. De Indiaanſche Vyg, genaamd *Tunas*, maakt een zeer lekker Voedzel uit, in heet Weder zeer friſch, en zo gezond, dat de Europeaanen dezelve hun Hartſterkende Koeldrank noemen. Wyndruiven van veelerley ſoorten groeijen 'er natuurlyk, zo goed als in de beſte Landſtreeken van Europa. Het ontbreekt 'er ook niet aan goede Weidlanden: zo dat 'er overvloed is van Oſſen, Kalveren en Schaapen-Vleeſch: als ook van Spek, dewyl de Varkens 'er geen gebrek hebben aan Eikels, Karſtengen en ander Voedzel. Onder 't Geboomte, naamelyk, zyn Eiken, Denne, Ceders, Cypreſſen, Laurieren, Palmboomen, enz. Geheele Boſſchen vindt men 'er van Moerbezie-boomen, zo witte als roode; van veelerley Verfhout, en van Saſſaphras, dat in menigte van daar uitgevoerd wordt: om nu van veele Gommen en Drogeryën, die 'er vallen, niet in 't byzonder te gewagen.

Het Rundvee, dat men 'er heeft, draagt een lang zwart ſoort van Haair, zo fyn, dat men 'er, met eenige bymenging, miſſchien wel Hoeden, Wollen Stoffen en Kleederen, van zou kunnen maaken. Ook groeit, in dit Land, een menigte van Katoen in 't wilde, daar

Digitized by Google

daar men, egter, voor eenige Jaaren, nog geen Fabriek van hadt gemaakt. Eenigen der beſchaafdſte Natiën, inzonderheid die van 't beſte ſoort, gaan gekleed in Stoffen als Zeildoek of grof Linnen, dat van de binnenſte Baſt van zekere Boomen gemaakt en gezegd wordt wel zo duurzaam zyn als het Europeaanſche Vlas-Lywaat. Van dergelyke en andere Boombaſten fabriceren zy Garen, Koord en Touwwerk. Men vindt 'er ook Hennip en Vlas, benevens die ſoort van Zyde-Gras, waar van in Ooſtindie gemaakt worden de zogenaamde Herba-Stoffen. LOUISIANA.

Paarden loopen hier ook in 't wilde, en zyn zo overvloedig, dat men 'er dikwils een koopen kan voor een Byl of Hakmes, of voor vyf of zes Schellingen aan Europeaanſche Goederen. Men heeft 'er ſchoone Ry-Paarden. Het gemeenlyk zo genaamde Wild Gedierte beſtaat in Buffels, Elanden en Herten, Luipaarden, Wolven, Beeren, Bevers, Otters, verſcheiderley Voſſen, Haazen, Konynen, enz. Men heeft 'er ook Buidelrotten, die de Jongen in een Zak aan den Buik draagen; Inkhoorentjes en andere aartige Dieren. Vogelen zyn 'er in ongelooflyke menigte, byna van allerley ſoorten, die men in Europa en de Weſtindiën kent, zo Land- als Water-Pluimgediert, groot en klein, veelen ongemeen ſierlyk gekleurd. Het ontbreekt 'er ook niet aan Slangen en andere Kruipende Dieren. Gedierte.

De Rivieren van dit Land leveren overvloed uit van Viſch, en aan de Zeekuſt zyn een ongelooflyke menigte van Oeſters en andere Produkten.

Digitized by Google

LOUISIANA. Schulpviſſchen. Men vindt, in de binnenlandſche Wateren, een ſoort, die iets heeft van een Oeſter en van een Moſſel, waar in zeer groote Paarlen voorkomen. Aân de geheele Kuit, van Kaap Florida tot Mexiko, wordt nu en dan Ambergrys gevonden, en, zo wel beooſten als beweſten den uitloop van de Miſſiſippi, werpt de Zee een ſoort van Steenpek of Jodenlym op, dat de Spanjaards *Copea* noemen, en, na dat zy het met Smeer hebben week gemaakt, als Pek of Teer gebruiken tot hunne Schepen. Bronnen en Meiren, die uitmuntend Zout geeven, ontbreeken 'er ook niet, aan beide zyden van die Rivier. De Meſt van die groote Vlugten van Duiven, welken 'er, in zekere tyden des Jaars, in zulke menigten, op de Boomen komen roeſten, dat 'er de Takken ſomtyds door breeken, zou miſſchien wel dienen kunnen, om Salpeter te bereiden. Amethyſten, Turkooiſen en Lazuurſteen, zyn in dit Land te vinden. Men heeft 'er ryke Mynen van Koper en van Lood; als ook van Steenkolen. Digt onder de oppervlakte van het Aardryk wordt dikwils Yzer-Erts gevonden, daar men Yzer uit krygt, weinig geringer dan Staal. Ook zyn 'er Mynen van Kwikzilver of Cinaber-Erts, daar de Inboorlingen alleenlyk gebruik van maaken, om hunne Aangezigten en Lighaamen rood te ſchilderen in Oorlogstyd, of op groote Feeſten. In verſcheide deelen van dit Geweſt, zyn ook groote veelheden van Orpiment en Sandrak te vinden.

Inboorlingen. De natuurlyke Ingezetenen of Inboorlingen van dit Land gaan naakt, doch draagen om den

den Middel, gemeenlyk, een Beeſten-Huid. Zy ſchilderen hunne Armen met eenige Sappen, en maaken dus veelerley figuuren op hun Vel, dat zy, over 't geheele Lyf, met Olie of Vet beſtryken, gelykerwys de Hottentotten. Het Haair, dat lang en zwart is, valt op hunne Schouderen; doch zy hebben een manier van het te kammen en op te ſtrengelen om hun Hoofd, die niet onaartig is. Hunne Wapenen beſtaan uit Boog en Pylen, die zy met groote behendigheid hanteeren, ſcherpende de Pylen met Viſchbeenderen of ſcherpe Steentjes. Zy zyn ſlim en veinzende van aart, boven alle andere Amerikaanen, doch ſtout en dapper. De Vrouwluy hebben groote bevalligheden en zyn welgemaakt van Lighaam; doende niet alleen het Huiswerk, maar vergezellen haare Mannen ook zelfs op de Jagt en ten Oorloge. By deeze gelegenheden zwemmen zy breede Rivieren over, met haar Kinderen op de Rug. Deeze Wilden leggen al hun Koorn op in gemeene Schuuren, waar uit het aan ieder Huisgezin verdeeld wordt, naar hetzelve ſterk is. Zy bezorgen zig, daar van, door zaaijen en inzamelen, niet meer Voorraads, dan tot een half Jaar noodig is, leevende het overige des Jaars van Wortelen, gedroogde Vrugten, Vleeſch en Viſch. Zy hebben veel ſmaak in Krokodillen-Vleeſch, dat naar Muskeljaat ruikt. Hunne gewoone Drank is Water, doch zy gebruiken ook een Aftrekzel der Bladen van zekeren Boom, 't welk zy *Caſſina* noemen. Dit is by de Spanjaarden ook in agting, LOUISIANA.

Digitized by Google

LOUISIANA.

dewyl het Water, daar door, ſterk wordt afgedreeven.

Een taamelyke form van Regeering heeft onder deeze Wilden plaats. Zy ſtaan onder zekere Opperhoofden, die den naam van *Paraouſtis* voeren, welke hunne Gouverneurs in tyd van Vrede, en hunne Bevelhebbers in den Oorlog zyn. Schoon de Veelwyvery aan het gemeene Volk niet toegelaten wordt, houden deeze Opperhoofden doch drie of vier Wyven, maar de Kinderen van de eerſte worden alleen voor Wettig of tot de Opvolging bekwaam aangemerkt. Zy zyn Afgodsdienaars, biddende de Zon, Maan en andere Hemellichten aan. Ook hebben zy Prieſters, *Jaounas* genaamd, die een groot Gezag over dit Volk oefenen, als Prieſters en Profeeten, of liever als Tovenaars en Geneeskundigen. Deeze draagen lange Rokken van Beeſten Huiden gemaakt; hebben een deftige houding, ſpreeken weinig en leeven zeer maatig. Als Prieſters doen zy Gebeden en Offerhanden aan de Zon: als Tovenaars of Profeeten voorſpellen zy den uitſlag van alle Onderneemingen, en als Geneeskundigen doen zy den Zieken een Aderlaating, laaten hem zig baaden, zweeten of braaken, tot dat hy of ſterft of geneezen worde: als wanneer hun een Belooning wordt gedaan.

By de eerſte ontdekking van dit Werelds-deel, ſchynt het Noordelyk gedeelte ook veel Volkryker te zyn geweeſt, dan tegenwoordig. De Spanjaarden hebben wel hunne Tyranny niet werkſtellig gemaakt in Flori-

da,

Digitized by Google

Digitized by Google

Grondvlakte van NIEUW ORLEANS, de Hoofdstad van Louisiana

Aanwyzing der Letteren.

a. Huis van den Intendant.
b. Des Gouverneurs Paleis.
c. 's Konings Magazyn.
d. De Parochie Kerk.
e. Kapucynen Konvent.
f. De Gevangenis.
g. Barakken van de Militie.
h. Des Konings Smedery.
i. De Steenbakkery.
k. Klooster der Ursulynen.
l. Gasthuis van de Nonnen.
m. Buskruid-Magazyn.
n.n. Wagthuizen der Ingezetenen.

50 100 150
Vademen of halve Roeden.

Straat van Ireland
Straat van Chartres
Straat van de Maine
Straat van Orleans
Straat van St. Peter
Straat van Bourbon
Straat van Toulouse
Straat van St. Louis
Straat van Conti
Straat van Ranville
De Kaay
Rivier
De Parade
De Kaay over-stroomd
De Kaay
Ankerplaats voor Schepen
Ankerplaats voor Kanoos en Booten

DE RIVIER VAN St. LOUIS OF MISSISIPPI

Meir Maurepas
Meir Pontchartrain
DE RIVIER
Colapissas
Bayagoulas
Carlstein
St. Jans Kreek
les Cannes Brulées
Stad N. ORLEANS
Engelsche Bocht
Meir Ouachas
Hout-Baay
MISSISIPPI
Ruinen van 't Fort la Boulaye
Bocht van eiken
Port a la Hache
De Uitloop van de Rivier MISSISIPPI
Paarl Rivier
Baay van St. Louis
Schepen Eil.
Katten Eiland
Pass a Guyon
la Bonne Chere
Laage en Moerasige Velden
Mar Bonne
Haven der Zeven Eilanden
Vogel Eiland
Ondiepte met verscheide kleine Eilanden, die weinig of niet bekend zyn.
Chandeleur
Isles de la
Isle au Breton
Karoucree
Pas du Mardi gras
SIP PI
MEXIKO
De Oost Passagie
't Kanaal van den ingang
De Zuid Passagie of Pass a Serigny
De Zuid west Passagie
Kaap Lodo of Slyk-Kaap, volgens de Spaansche Kaarten
Fransche Mylen of Uuren gaans.

Pass a Sauvol
DE RIVIER
Oost - Passagie
de Baar 12 V.
Merk van Laag Water
Fort la Balise
Een Wrak
De Ingang van de Rivier

De Oostelyke ingang van de MISSISIPPI, met een Plan van het FORT, 't welk het Kanaal beheerscht.

Een halve Myl of half-Uur gaans.

da, maar eenige Oorlogzugtige Natiën vernielden aldaar, omtrent dien zelfden tyd, hunne Nabuuren. De Chicachas ſtrekten hunne verwoeſtingen verre Weſtwaards uit tot in Nieuw Mexiko, alwaar de Inboorlingen door hun werden uitgeroeid: terwyl de Iroquooiſen zulks beooſten Louiſiana deeden, en hunlieder voorbeeld werdt gevolgd door de Pandoucas en ander Volk, ten Noorden; die dus de talrykſten gebleeven zyn onder de Natiën van Noord-Amerika. Hier door werdt geheel Karolana zeer ontvolkt, en, bovendien, zyn aldaar een menigte Menſchen weggeſleept, zo door de Kinderziekte, als dat wy gemeenlyk Verkoudheid noemen, waar aan deeze Wilden zeer onderhevig zyn, en daar zy geen Geneesmiddelen voor weeten. Hunne manier van Leven, dat een geheel Huisgezin als opgepropt wordt binnen een kleine Hut, in broeijende Warmte, Rook en Damp, doet dergelyke Ongemakken ontſtaan of van den een op den ander overſpruiten. LOUISIANA.

Om een denkbeeld te geeven van de verſchillende Natiën, die 'er in Louiſiana zyn, zullen wy moeten beginnen met de Landbeſchryving, en, dewyl de Rivier MISSISIPPI, welke de Indiaanen *Miſſiſſipi* en *Meshaſſepi* noemen, het voornaame Kenmerk van dit Land is, zal ik eerſt daar van en van de Rivieren, die in dezelve vallen, moeten ſpreeken. Landbeſchryving.

Deeze Rivier zou een der ſchoonſten in de Wereld zyn, ware het niet wegens een Zandbank of Droogte, die, doordien 'er niet meer dan tien Voeten Waters is, den eigentlyken DE RIVIER MISSISIPPI.

Digitized by Google

LOUISIANA. ingang zodanig sluit, dat 'er geen zwaare Schepen in kunnen komen. Haar uitloop is, met drie Monden, op omtrent negenentwintig Graaden Breedte, in den Golf van Mexiko, aan een Uithoek, die van de Spanjaarden *Cabo de Lodo*, dat is Slyk-Kaap geheten wordt. Hier heeft men een Oost-, een Zuid- en een Zuidwest-Passagie, waar van de Oostelyke het Kanaal van den voornaamsten Ingang bevat, dat smal is, en door een Fort, *la Balise* genaamd, van de Franschen geslooten werdt gehouden. Het bedde van de Rivier loopt door laage, Moerassige Landen, en maakt daar in, door geweldige Overstroomingen, in 't Voorjaar, zulk een groote verandering, dat zy voor de genen, die haar te vooren bevaren hebben, niet kenbaar is in een volgend Zomer-Saizoen. Alsdan is het, dat zy zo veel Hout, van ontwortelde Boomen en Boomtakken, met zig nederwaards sleept, dat de Spanjaarden haar, deswegen, ook *la Palliſſada*, of de Hout-Rivier, genoemd hebben. Men kan zulks naauwlyks toeschryven, dan aan de smelting van de Sneeuw op de Bergen en van het Ys in de Meiren, die 'er in 't midden van Noord-Amerika zyn, en uit de Noordwestelykſten van welken deeze Rivier, waarschynlyk, even als die van St. Laurens uit de anderen, haaren oorsprong zal hebben.

Oevers. De Oevers zyn, wegens deeze Overstroomingen, als wanneer al het Land onder loopt, aan den Zeekant onbewoonbaar, leverende niets uit dan Riet, Lisch en Biezen, gelyk zodanig verdronken Land: maar Landwaards in vindt

vindt men 'er de heerlykſte Graslanden aan, waarin een ongelooflyke menigte van Rundvee, Herten en Rheebokken, graaſt. Aldaar worden ook de Oevers beſchaduwd door hoogſtammig Geboomte, om welks Stam en Takken zig de Wynſtok ſlingert, die Druiven draagt voor 't Gezigt bevallig doch onaangenaam van ſmaak. Men vindt 'er Boſſchen van Noote-, Karſtenge- en Moerbezië-; als ook Oranje-, Citroen- en Granaat-Appel-Boomen. Tot de Jagt en Viſſchery is, derhalve, een zeer bekwaame gelegenheid voor de Inboorlingen van dit Geweſt. Evenwel zyn die Oevers niet overal, maar alleen hier en daar op eenige Hoogten aan de Rivier, bewoonbaar: want tuſſchen dezelven zyn groote Streeken van verdronken Land, alwaar veele Krokodillen en andere Water-Dieren huisveſten. LOUISIANA,

Omtrent twintig Zee-Mylen Noordweſtelyk van den uitloop of ingang der Miſſiſippi, is aan deeze Rivier de aanleg gemaakt van een Stad, op zulk een regelmaatige wyze, als hier nevens in Plaat vertoond wordt. Haar Standplaats is op iets minder dan dertig Graaden Noorder Breedte, en dus nagenoeg, ten opzigt van 't Klimaat, met die van Kairo in Egypte, overeenkomſtig (*). De Lengte is, in tyd, zes Uuren, negen Minuuten en vyftien Sekonden, beweſten Parys, of ſchaars zes Uu- Stad NIEUW ORLEANS.

(*) Volgens Sterrekundige Waarneemingen legt Nieuw Orleans op de Noorder Breedte van 29 Gr. 57 Min. 45 Sekonden, en Kairo op 30 Gr. 2 Min. 30 Sek., dat maar een verſchil van 4 Min. 45 Sek. in Pools hoogte, uitmaakt.

Digitized by Google

LOUISIANA.

Uuren beweſten Londen. Men heeft, daar toe, een gedeelte van deeze Rivier uitgekoozen, alwaar het Land juiſt niet zo zeer in vrugtbaarheid uitmunt, als wel, dat men 'er het voordeel heeft van de nabyheid van het Meir *Pontchartrain*, om door middel van hetzelve zeer ſchielyk in Zee te kunnen komen, of Toevoer van buiten te ontvangen: want het opvaaren van de Miſſiſippi 't allen tyde moeielyk en langduurig, ja ſomtyds geheel onmooglyk is, wegens den ſnellen Stroom van deeze Rivier. Daar loopt, naamelyk, een Kreek, *St. Jan* genaamd, uit het gezegde Meir tot digt by de Stad. Ondertuſſchen kunnen Schepen van duizend Ton bekwaamlyk voor dezelve vloten op de Rivier, die dus haar tot een ryke Koopſtad zou kunnen gemaakt hebben.

In 't eerſte waren, hier, eenige geringe Hutten opgeſlagen door de Reizigers, uit het Land der Illinoizen: maar, by gelegenheid van het Miſſiſippi-Project werdt, in 't jaar 1720, door een Ingenieur, genaamd Monſr. *de la Tour*, de Plaats zodanig afgebakend, en in Blokken uitgeleid. Ieder Blok zou beſtaan uit twaalf Erven, van tien Vademen breed, en ieder Blok was een Vierkant van vyftig Vademen lang en breed: zo dat de twee middelſte Erven vyfëntwintig Vademen diep waren, de anderen twintig Vademen. Men beval, dat de genen, die zulke Erven verkrygen zouden, dezelven beſluiten moeſten met Paliſſaaden, laatende in de geheele omtrek een ledige ruimte van ten minſten drie Voeten breed, waar men een Greppel zou graaven

Digitized by Google

ven om het Water af te tappen, in de Over- Louisi-
ſtroomingen. Hier tegen werdt ook een Aar- ana.
den Dyk van zeſtien Uuren gaans langte, ter wederzyde van de Rivier, opgeworpen, zig uitſtrekkende boven en beneden de Stad. De Woonhuizen waren, in 't eerſt, alleen van Hout, doch ſedert heeft men 'er van Steen begonnen op te regten; waar onder het Huis van den Gouverneur, de Koninglyke Barakken- en Magazynen, niet de minſte figuur maakten. Voor de Parochie-Kerk is een open Plein gelaten, tot een Exercitie-Plaats voor de Bezetting of Burgery, en men heeft, aan 't end der Stad, een Urſeliner Klooſter of Konvent geſteld. Daar is ook een Marktplaats afgebakend, en buiten de Stad zyn Plantagiën of Hofſteden der Ingezetenen geweeſt: doch, ſedert het verloop van de zaaken der Miſſiſippi-Kompagnie, door het overlyden van den Regent, Hertog van Orleans, in Frankryk; is de ophef, welke van deeze Plaats gemaakt werdt, zeer verminderd. Zy beſtondt, in den jaare 1722, nog maar uit ongevaar een honderd ſlegte Lootſen, benevens een groot Houten Magazyn, en eenige Woonhuizen, van Steen, die men in Europa voor zeer gering zou aanzien. Nu de Spaanſchen daar, onlangs, meeſter van geworden zyn, zal waarſchynlyk die Plaats niet ſterk in welvaart toeneemen.

Pont Chartrain is de naam van een groot Meir, benoorden Nieuw Orleans, het welk zynen Uitloop Ooſtwaards in Zee heeft, door een ſmal Kanaal, en Zuidwaards in een ander Meir, dat ook in Zee uitloopt. Uit het eerſt- Pont Chartrain.

ge-

LOUISIANA. gemelde kan men komen in het Meir *Maurepas*, en daar uit komt men, door het Kanaal of de Rivier *Iberville*, in de Miſſiſippi. Deezen weg hadden de Franſchen, in ſommige gevallen, veel gereeder bevonden, om uit Zee aan de Stad te komen, dan door den ingang van de Rivier; hoewel men zulks ook, op ſommige tyden, met een goeden Wind, in twintig Uuren tyds kon doen. Anders bragten zy de Goederen ook wel, over Land, van de Stad naar den Oever van het Meir Pontchartrain, en van daar naar de Stad. Voorts hadden zy, aan en omtrent den uitloop van de Rivier *Mobile*, beooſten de Miſſiſippi, nog eenige Vaſtigheden of Volkplantingen, waar van ſtraks nader.

Rivieren aan de Ooſtzyde. Het zo even gemelde Meir geeft een Rivier uit, die, na een loop van vyftig Mylen, valt in 't Noordooſt-end der groote Baay van *Spiritu Santo*. Ongevaar zeſtig Mylen hooger op, aan de Ooſtyde, is de Rivier van *Taſoua*, die wel honderd Mylen ver uit het Land komt, en bewoond wordt door de Natiën, genaamd *Taſoues*, *Tounicas*, *Kowrouas*, en anderen meer. Zeſtig Mylen hooger is de Rivier en Natie van *Chongue*, benevens eenige anderen, beooſten deeze. Dertig Mylen hooger ontvangt de Miſſiſippi een Rivier, die voortkomt uit een Meir, omtrent drie of vier Uuren gaans 'er af gelegen, het welk ruim zes Mylen lang is en waar in vier groote Rivieren uitloopen: als, 1. De *Casqui* of *Cuſates*, de Zuidelykſte derzelven, zynde de Rivier van de *Cherokees*, een vermogend Volk, in welker Land zy haare Bronnen heeft. Deeze

Casqui.

Digitized by Google

ze Rivier komt af van het Zuidooſten, en haare oorſprongen zyn tuſſchen de Gebergten, welke dit Land afſcheiden van Karolina. Zy is de groote Reisweg voor de Handelaars van daar naar de Miſſiſippi en de tuſſchengelegene plaatſen. Veertig Mylen boven de *Chicazas* formeert deeze Rivier vier pleizierige Eilanden, op ieder van welken een byzondere Natie van Wilden woont. 2. De Rivier *Ouespere*, welke, omtrent dertig Mylen ten Noordooſten van het Meir zig in twee takken verdeelt, waar van de Zuidelykſte de Zwarte Rivier genoemd wordt: doch het Volk aan dezelve is door de Iroquooiſen, meeſtendeels, uitgeroeid. Haar oorſprongen zyn in die ontzaglyke richel van Bergen, welke agter de Groot Brittanniſche Volkplantingen, Karolina, Virginie en Maryland, heen loopt. Door deeze Bergen is een korte Paſſagie naar de Bronnen van de groote Rivier *Polomack*, aan derzelver Ooſtzyde, en dit kan gelegenheid gegeven hebben aan de Franſchgezinde Indiaanen, om gemelde Volkplantingen zo geweldig, in de laatſte Jaaren, te ontruſten. 3. De *Hohio*, *Ohio* of *Oyo*, anders de Schoone Rivier genaamd, gelyk dat woord in de Taal der Indiaanen betekent, komt van zeer verre Noordwaards, zynde wel tweehonderd Mylen vaarbaar. Zy loopt agter Penſylvanie, Nieuw Jork, Maryland en Virginie heen, en ontvangt, in haare loop, een menigte van Rivieren, die haar allengs in grootte, Zuidweſtwaards, doen toeneemen. Het Landſchap, daar zy door loopt, is by uitſtek vrugtbaar en vermaakelyk, en daarom hebben aan deeze

Louisiana.

Ouespere.

Ohio.

Digitized by Google

LOUISIANA.

ze Rivier, weleer, ook veele Natiën gewoond, die meeſtendeels uitgeroeid zyn door de Iroquooiſen, welke de Ohio tot hunnen voornaamen Reisweg maakten, als zy de Natiën, ten Zuiden of ten Weſten, kwamen beſtooken: want hunne eigentlyke Woonplaats was agter de Provinciën van Nieuw Jork en Penſylvanie, aan de oorſprongen van de gemelde Rivier. 4. De Noordelykſte Rivier, die in het gezegde Meir loopt, en, gelyk de voorige van 't Noordooſten komt, is de *Ouabache* of *Wabache*, in 't Franſch *Rio de Saint Jerôme*, waar van ſtraks nader (*).

Ouabache.

Vyfentwintig Mylen boven de Ohio is het groote Eiland van *Tamaroas*, met een Natie daar tegenover, welke dien naam voert, en een andere genaamd *Cabokia*, woonende aan de Oevers van de *Chepuſſo*. Nog dertig Mylen hooger is de Rivier der *Illinouecks*; van de Franſchen, by verbaſtering, de Rivier der *Illinoiſen* getyteld. Deeze Natie leefde op en om-

(*) Deeze twee laatſte Rivieren zyn genoegzaam algemeen bekend onder die naamen. De eerſte, of die der Cherokees, is ook op de Kaarten aangetekend: de tweede ſchynt die te zyn, welke de Engelſchen *Cumberland*-Rivier noemen: doch van het gezegde Meir, waar in deeze vier Rivieren zouden ſamenloopen, vind ik geen blyk op de Kaart van D'ANVILLE. Waarſchynlyk wordt hetzelve, ten tyde der Overſtroomingen, door den ſamenloop van gedagte Rivieren, geformeerd. Ook moet men weeten, dat in de naamen van deeze Rivieren en Meiren, als ook van de Natiën, 't zy met voordagt, of door gebrek van zekerheid, een aanmerkelyk verſchil plaats heeft, tuſſchen de Engelſche en Franſche Landbeſchryvers.

Digitized by Google

omſtreeks dezelve, in omtrent zeſtig Gehugten of Dorpen, en beſtondt uit twintigduizend weerbaare Mannen, voor dat zy door de Iroquoiſen ten deele vernield, ten deele bewesten de Miſſiſippi gedreeven werden. Het is een breede, vermaakelyke Stroom, die, ongevaar tagtig Mylen boven zynen Uitloop in de laatſtgemelde, zig in twee takken uitſpreidt, wier kleinſte komt van 't Noorden, ontſpringende digt by den Oever van 't Meir *Michigan*, een der vyf groote Meiren van Kanada, en de grootſte van het Ooſten, naar den kant van 't Meir *Erie*, uit een Moeras zyn afkomſt heeft. Aan de Zuidooſt-zyde is een gemeenſchap tuſſchen deeze laatſte en de Rivier *Miamiha*, door middel van een Draagweg over Land, van twee Mylen lang, ongevaar zeſtien Mylen ten Zuidooſten van 't Meir Michigan. LOUISIANA.

De loop van de Rivier *Checagou*, of der Illinoiſen, is van meer dan honderd Mylen, over de helft vaarbaar met Schepen, en voor 't overige met Sloepen en Barken. Zy ontvangt veele kleine Rivieren, en formeert twee- of drie Meirtjes, waar van het eene, genaamd *Pimeteovi*, een groote veelheid van Viſch, gelykerwys ook het daar om en aan gelegen Land, overvloed van Wild, zo Gevogelte als Viervoetige Dieren, uitlevert. Buiten en behalve de Illinouecken, woonden daar ook andere Natiën, en aan den Noordelyken tak die der *Mascoutans*, weleer de zes Natiën genaamd. Aan den Zuidooſtelyken Oever werdt door Monſr. DE LA SALE, in 't jaar 1680, een Fort opgeregt, dat hy *Crevecœur* of Hart- Rivier der Illinoiſen.

LOUISIANA. zeer noemde, wegens de groote moeielykheden, hem aldaar bejegend. Dit Fort lag omtrent ter halver weg, tuſſchen den Golf van Mexiko en Quebek in Kanada, en het was voorheen de gewoone Paſſagie der Franſchen, om her- en derwaards te komen, tot dat zy een gemakkelyker weg vonden langs de Rivieren Ouabache en Ohio, die op een korten afſtand van het Meir Erie ontſpringen, of Rivieren van daar ontvangen.

In de Miſſiſippi valt, omtrent tagtig Mylen hooger, de Rivier *Miscouſiag* of *Ouiscouſing*, gelykende naar die der Illinoiſen in breedte en diepte. Het aanleggende Landſchap is overal vermaakelyk en vrugtbaar. Het ſchynt dat deeze haaren oorſprong heeft by die van de *Voſſen-Rivier*, anders *Miscouqui* genaamd, welke van het Ooſten komt uit de groote Inham of Baay *des Puans*, die, tuſſchen de Eilandjes van *Pouketouamis* door, gemeenſchap heeft met het Meir Michigan of het groote Meir der Illinoiſen. Door middel van een Draagweg van twee Mylen, kon men dus weder uit Louiſiana in Kanada komen.

Rivieren aan de Weſtzyde. Aan de Weſtzyde ontvangt de Miſſiſippi niet minder aanzienlyke Rivieren. Een der voornaamſten is, die men de *Roode Rivier* noemt, komende over de honderd Mylen van 't Noordweſten, uit de meeſt onbekende Landen, welke beooſten Nieuw Mexiko gelegen zyn. Aan dezelve, evenwel, zyn verſcheide Natiën van Indiaanen ontdekt, en de *Natchitoches*, welke altoos vriendelyker tegen de Franſchen dan tegen de Spanjaarden geweeſt zyn, woonen aldaar, omtrent vyftig Mylen van Nieuw

Digitized by Google

Nieuw Orleans. De *Zwarte Rivier* vereenigt zig, omtrent ter halver weg, met deeze, en dan heeft men verder ten Noorden de Rivier der *Acanſas*, komende ook ver van 't Noordweſten, en ontvangende, by haaren uitloop in de Miſſiſippi, de zogenaamde Witte Rivier. Doch wel de aanmerkelykſte en grootſte der Stroomen, die de gemelde Hoofd-Rivier aan de Weſtzyde ontvangt, is de *Miſſouri*, aan welker Stam een groote Natie van dien naam huisveſt, en aan haare Takken verſcheide andere Natiën. Men merkt aan, dat de regte Bronnen van deeze Rivier, zo wel als die van de Miſſiſippi, tot nog toe onbekend zyn. LOUISIANA.

De Indiaanen verhaalen, dat deeze Hoofd-Rivier uit een groote Bron voortkomt, boven op een Heuvel, welke een zeer ſchoone Vlakte bezoomt in het Land der *Iſſati*, op omtrent vyftig Graaden Noorder Breedte: dat dezelve, vier of vyf Mylen beneden haaren oorſprong, vergroot wordt door vyf of zes Rivieren, welke zig daar mede verëenigen. Het is zeker, dat de Miſſiſippi, boven de laatſtgemelde, een ſamenloop van veele Rivieren en gemeenſchap heeft met een aanzienlyk Meir ten Weſten, genaamd *Lac des Tintons*, door middel van de Rivier *Ouadëba*, aan welke de Franſchen een Fort hebben gehad, genaamd *l'Huillier* of het Groene Fort. Daar omſtreeks zyn ook Mynen ontdekt van Koper en Steenkolen. Op omtrent vyfenveertig Graaden Breedte, maakt zy eenen Waterval, die bekend is en de *Val van St. An-* Oorſprong van de Miſſiſippi.

Digitized by Google

LOUISIANA.

thony genoemd wordt: doch hooger ſchynt men 'er met weinig zekerheid van te kunnen ſpreeken.

In 't jaaar 1680 ging Monſr. DACAN, een Kanadier, met een Geeſtelyken, *Pater Louis* genaamd, benevens vier Franſchen en twee Wilden, van al het noodige tot verdediging, Leeftogt en Handel, voorzien, in 't laatſte van February 't ſchepe, op de Rivier der Illinoiſen. Zy zakten dezelve af tot aan de Miſſiſippi en ſtevenden toen deezen Srroom op, een groot end Noordwaards, geevende voor, tot op zeven Mylen van derzelver Bronnen te zyn gekomen. Zy hadden zig by een menigte van Natiën, daar omſtreeks, bekend gemaakt, en dezelven niet alleen zeer vriendelyk maar ook zeer leerzaam bevonden: 't welk doorgaans de eigenſchappen zyn van Volk, dat door een wreede behandeling niet bedorven is, of nog geen nadeel geleeden heeft van de Europeaanen. Zy dreeven Handel met deeze Natiën, en vermeerderden hunne Troep met eenige vrywilligers uit dezelven. Ook verzekerden zy, maar twee Mylen van de Bronnen der gedagte Rivier het Wapen van Frankryk te hebben doen graveeren op den Stam van een grooten Boom. Aan het Meir der *Aſſenipoils* hadden zy zelfs een Wooning opgeregt voor de Franſchen, en een andere by de *Chongaskabes* of Natie der Forten, derzelver Nabuuren. Dit Meir zal miſſchien zyn, het gene op de Kaarten het Roode Meir genoemd wordt, of *Miſſiſacaigan*: doch dan zoude haar Reis, van den inloop der Illinoiſen-Rivier

Digitized by Google

vier, langs de Miſſiſippi ten Noorden, geen vierhonderdvyftig, maar ten hoogſte tweehonderd Mylen zyn geweeſt. LOUISIANA.

Sommigen zyn van gedagten, dat 'er wel een gemeenſchap kon zyn tuſſchen de Miſſiſippi en één of meer Rivieren, die uit het Hooge Land, in 't midden van Noord-Amerika, Weſtwaards ſtroomen, en zig dan, waarſchynlyk, in de Groote Zuidzee ontlaſten. Een zelfde Meir of Meiren, hoedanigen 'er ten Noordweſten verſcheidene zyn, zou dus oorſprong geeven kunnen aan die beiden. En, dit denkbeeld zou eenigermaate beveſtigd ſchynen te worden, door een Verhaal, dat in den aanvang deezer Eeuw werdt publiek gemaakt (†), aldus luidende. Bedenkingen dien aangaande.

„ Sedert de ontdekking van de Rivier Mis-
„ ſiſippi, in Amerika, is 'er een andere van
„ meer belang gemaakt door elf Franſchen,
„ omtrent agt Jaaren geleeden, maar van wel-
„ ke geen berigt gegeven werdt, voor nu on-
„ langs; zo door een verhaal van St. Domin-
„ go, daar een van deeze ontdekkers, na het
„ uitſtaan van eenige moeielykheden, veilig
„ en met veel gerugt aankwam: als ook van
„ Breſt, alwaar een ander van deeze ontdek-
„ kers landde in het begin van deeze Maand.
„ Hunne berigten komen daar in overeen,
„ dat zy, de Miſſiſippi in Kanada opzeilen-
„ de, een andere Rivier naar het Noordwes-
„ ten gewaar wierden, welke hun onbekend
„ was. Na eenen togt van driehonderd My-
„ len, op dezelve, ontmoetten zy een wel ge-
„ ma-

(†) *State of Europe*, October 1700.

LOUISIANA.

„ manierd Volk, dat zeer beleefd tegen hun
„ was, en van hetwelke zy vriendelyk ont-
„ vangen en onthaald werden. Zy ſtonden
„ verbaasd over de pragt van deeze Natie,
„ die niets dan Goud gebruikte tot alle be-
„ hoeften, en van hetzelve zo weinig werks
„ maakte, dat men hun zo veel liet mede
„ neemen, als zy in hunne Schuit konden
„ laaden. Maar, op hunnen terug-togt, wer-
„ den zy door de Engelſchen, die toen in
„ Oorlog met Frankryk waren, gevangen ge-
„ nomen, en niet alleen van deezen Schat
„ beroofd, maar zelfs gepynigd, om te wee-
„ ten waar die van daan kwam. Drie hun-
„ ner ſtierven onder de tormenten; de overi-
„ gen bleeven by de Engelſchen, en zy met
„ hun beiden waren alleenlyk den dans ont-
„ ſprongen, om verkondigers van dit nieuws
„ te kunnen zyn".

Natiën aan de Miſſiſippi.

Onder de Natiën aan de Miſſiſippi, heb-
ben de *Natches*, die digt aan Nieuw Orleans
woonden, de Franſchen wel het meeſte ſpels
gemaakt. Zy begaven zig, in 't voorſte dee-
zer Eeuw, in een Samenſpanning, om dezel-
ven te vermoorden, en hadden reeds vyf Fran-
ſchen ter dood gebragt, eer men hunne woe-
de te keer kon gaan. Eindelyk, egter, werdt
de Vrede gemaakt met hun Opperhoofd, die
den naam voert van de Zon. Maar, in den
jaare 1729, kwam het tot een algemeenen Op-
ſtand van deeze Wilden, die, op een beſtem-
den Dag, alle de Franſchen der Bezetting van
een Fort, binnen hun Land gelegen, om 't
leven bragten. Tweehonderd Franſchen wer-
den, als in een oogenblik, vermoord, en
van

van dien geheelen Poſt, welke de volkrykſte Louis- was in gantſch Louiſiana, ontkwamen niet ANA. boven de twintig Franſchen, benevens vyf of zes Negers, de meeſten nog gekwetſt zynde, hunne wreedheid. Honderd en vyftig Kinderen, benevens tagtig Vrouwsperſoonen, en omtrent even zo veel Negers, werden gevangen genomen. Onder de vermoorden bevondt zig een Jeſuitſche Zendeling by de Akanſas, die op zynen Togt naar Nieuw Orleans aldaar vertoefde, benevens de Franſche Bevelhebber onder de *Yaſous*, die 'er was tot verrigting zyner zaaken.

Geduurende deezen moord zat het Opper- *Natches.* hoofd der Natches, zeer geruſt en ſtil, onder het afdak van een Tabaks Drooghuis der Weſtindiſche Kompagnie. Men hoodt hem, eerſtelyk, het Hoofd aan van den Bevelhebber, en toen die van de voornaamſte Franſchen, die vermoord waren, welken hy beval rondom dat van den eerſtgemelden te plaatzen. De Koppen van alle de andere Franſchen, die hem gebragt werden, ſtapelde men op een hoop. Wat de Lighaamen aangaat, die werden door Honden of door Roofvogels opgegeten. Van alle de Franſchen in dit Fort, ſpaarden de Wilden alleenlyk twee Werklieden, een Kleeremaaker en een Timmerman, om dat die hun van dienſt konden zyn. Zy doodden de Negers of Indiaanſche Slaaven niet, welke zig aan hun, zonder tegenſtand, onderwierpen; maar zy vermoorden alle de Vrouwen die zwanger waren, of Kinderen aan de Borſten hadden: dewyl die hun laſtig vielen of vervloekten wegens hun bedryf. Het ande-

Digitized by Google

LOUISIANA.

re Vrouwvolk werdt van hun als Slaavinnen, en met de grootſte wreedheden, behandeld. Zo dra de Natches beſpeurden, dat alle de Franſchen, onder hun, waren uitgeroeid, vielen zy aan op derzelver Huizen, Pakhuizen en de Vaartuigen in de Haven, die altemaal van hun geplunderd werden. De Negers, in tegendeel, werden van hun wel behandeld, op dat zy die te voordeeliger aan de Engelſchen, in Karolina, verkoopen mogten, en zy verzekerden aan het Vrouwvolk, dat 'er, in gantſch Louiſiana, geen Franſchman meer in 't leven was.

Deeze Opſtand werdt gevolgd door die der *Taſous*, woonende veertig Mylen hooger op aan de Miſſiſippi, of Rivier van St. Louis. Hier werden zeventien Franſchen, die de Bezetting uitmaakten van het Fort, verraadelings vermoord. Dit deedt de Franſchen te Nieuw Orleans zeer op hun hoede zyn, en alle voorzorgen in 't werk ſtellen, dat de overige Natiën ook niet van hun mogten afvallen. Onder deeze waren de *Chactaws*, van de Rivier Mobile, hun tot een groot behulp in de Oorlog tegen deeze Wilden, in 't jaar 1730, welk eindelyk van gevolg was, dat de meeſte Dorpen der Natches werden uitgeroeid.

HUNNE REGEERING.

Het Opperhoofd van dit Volk, den Eernaam voerende van de Zon, werdt, gelyk onder de Hurons, altoos door den Zoon van zyne Vrouwelyke naaſtbeſtaande opgevolgd. Deeze Perſoon hadt de hoedanigheid van Opperſte Vrouw, en haar werdt groote Eer beweezen, hoewel zy zig zelden bemoeide met zaaken der Regeeringe. Zy hadt, zo wel

als

als het Opperhoofd zelf, magt van Leven en Dood, en het was beider gewoonte, de Lyfwagten, welken zy *Allouez* noemden, den een of anderen, die het ongeluk hadt van in ongenade te vervallen, om den hals te doen brengen. *Verlos my van deezen Hond*, was alsdan de leus, en zy werden onmiddelyk gehoorzaamd. Hunne Onderdaanen, en zelfs de Opperhoofden van hunne Dorpen, kwamen nooit in hunne tegenwoordigheid, zonder hun driemaal te groeten, onder 't opheffen van een geſchreeuw, of liever een ſoort van gillen. Zy deeden het zelfde, wanneer zy vertrokken, en gingen dan altoos agteruit. Deeze Opperhoofden ontmoetende, moeſten zy op den Weg ſtilſtaan, zig in order rangeeren, en, op de bovengemelde manier, huilende, hun laaten voorbygaan. Ook waren zy verpligt dezelven het beſte van den Oogſt tot een Geſchenk te brengen, zo wel als van de Jagt en Viſſchery. Om kort te gaan, niemand, zelfs van de naaſte Bloedvrienden, noch ook van den Adel dien zy hadden, ſtondt het vry, wanneer zy de Eer genooten van met hun te eeten, uit den zelfden Beker te drinken of de Handen te ſteeken in de zelfde Schotel. LOUISIANA.

Deeze Natches zyn, volgens de Overlevering der Wilden, weleer de aanzienlykſte Natie geweeſt in geheel Noord-Amerika, en werden, door alle anderen, als hooger van Rang en in Weetenſchap uitmuntende, aangemerkt. Zy beſloegen al het Land van *Manchac*, dat omtrent vyftig Mylen van de Zee legt, tot aan de Rivier *Ouabache*, waar van Hunne Aanzienlykheid.

Digitized by Google

LOUISIANA. een gedeelte wel vierhonderdenzeſtig Mylen daar af gelegen is. Zy hadden niet minder dan vyfhonderd Zonnen of Vorſten, waarvan ieder in het zyne Souverein heerſchte. Die naam ſchynt afkomſtig te zyn van het altoosduurend Vuur, het welke door hun bewaard werdt, en, gelyk meer andere gebruiklykheden der Ooſterſche Natiën, denken doet, dat zy daar van afkomſtig zyn. Boven en behalven het aanbidden van de Zon, is een der voornaamſten, die verfoeielyke gewoonte van ſommige Ooſterlingen, dat, wanneer het Opperhoofd ſterft, hem een groot getal zyner Onderdaanen naar de andere Wereld vergezellen. Dit moet zekerlyk hunne Volkrykheid niet vermeerderd hebben, doch dezelve heeft door den Oorlog den voornaamſten aanſtoot geleeden. De Spaanſche Hiſtorieſchryver, GARCILASSO DE LA VEGA, verhaalt, dat zy, ten zynen tyde, nog een magtige Natie uitmaakten. In het begin deezer Eeuw konden zy, zo men wil, nog wel vyf of zesduizend Man in de Wapenen brengen, doch zy zyn ſedert door de *Chicacaws* zodanig aangetaſt, dat zy, benevens de *Grisgres* en *Thioux*, die onder hun woonden, voor hunne uitroeijing door de Franſchen, niet meer dan twaalfhonderd Man konden monſteren, volgens DU PRATZ. Tegenwoordig leeven zy door verſcheide deelen van Amerika verſtrooid, alwaar menze genoegzaam kent aan hunne Oosterſche plegtigheden.

Ongeregeld Leven. Geen Natie is in dat Wereldsdeel bekend, onder welke de Vrouwelyke Sexe ongeregelder leeft. Men zegt, dat zy zelfs door het Op-

Opperhoofd en deszelfs Ondergeſchikten worden aangeſpoord tot oneerlykheden, en dat zy daar door meer agtinge verkrygen, wanneer zy allemans Hoeren zyn. Schoon de Veelwyvery wordt toegelaten, en het getal der Vrouwen, welken iemand houden wil, onbepaald is, ſtellen de meeſten zig doch met éene te vrede, daar zy kunnen afſtappen als 't hun behaagt. Het Vrouwvolk ziet 'er, voor Wilden, vry wel uit, en is in de opſchik net. Die van Adelyk Bloed zyn, kunnen een gemeen Man trouwen, en, indien dezelve de Huwlyks-Wetten ſchendt, hem ter dood doen brengen: terwyl het haar vry ſtaat zo veel Minnaars te houden als het haar behaagt: zynde dit een Voorregt der Bloedverwanten van de Zon. LOUISIANA.

Onder de Wilden, beweſten de Miſſiſippi-Rivier, zegt men dat, aan den Zeekant van den Golf van Mexiko, een Natie huisveſt die nog erger is van Zeden. Men noemtze *Atat-Apas*, 't welk in de Landtaal Menſchen- of Man-Eeters betekent. Een Franſch Officier, by toeval onder dit Volk verdwaald geraakt, bevondt evenwel niet, dat alle Vreemdelingen door hun verſlonden werden, gelyk het gerugt was; alzo hy, na eenigen tyd verblyfs onder dit Volk, leevend hunne handen ontſnapte. DU PRATZ getuigt, dat deeze Atac-Apas de eenigſte Menſchen-Eeters waren in Louiſiana, en dat ſommige Franſchen, die in derzelver Land reisden, hun de afgryslykheid van dit bedryf zodanig hadden voor oogen geſteld, dat zy beloofden zulks te zullen nalaaten. *Atac-Apas* of Menſchen-Eeters.

Het

Digitized by Google

LOUISIANA. *Missouris.*

Het opnoemen van alle Natiën, die in Louisiana huisvesten, zou onnut zyn; dewyl daar in, van tyd tot tyd, een aanmerkelyke verandering, door den Oorlog dien de Wilden onder elkander voeren, schynt voor te vallen. Onder de voornaamsten moet men de *Missouris* telien, woonende om en aan de Rivier van deezen naam, welke eene der grootsten is, die de Mississippi uit de Westelyke deelen ontvangt. Haar woonplaats is egter wel veertig Mylen boven den uitloop van de Missouri in gemelden Stroom. De Franschen hadden, weleer, een Post onder deeze Natie, wier Bezetting eensklaps vermoord werdt door de Wilden. Men meende, dat de Spanjaarden deezen Moord ontworpen hadden om zig zelf te vestigen onder de Missouris, wier Land niet meer dan veertig Mylen af is van dat der Illinoisen. Hun weezentlyk inzigt was, de Missouris ook uit te roeijen, doch, zulks ondoenlyk bevindende, haalden zy, door kragt van Geschenken, de *Osages* over, om zig daar toe te laaten gebruiken. Met dit oogmerk maakten zy te Santa Fé, in Nieuw Mexiko, een Karavaan gereed, om die groote Landstreek, tusschen hun en de Mississippi, door te reizen. Zy bouwden een soort van Ark, waar in Mannen, Vrouwen en Soldaaten waren, wordende dit gevaarte door Beesten voortgetrokken. Zy hadden een Jakobyner Monnik by zig, en hunne Opperbevelhebber was een Ingenieur. Het ongeluk wilde dat zy, in plaats van in 't Land van hunne Vrienden de Osages, aankwamen in dat der Missouris, en zy had-

Digitized by Google

hadden de onvoorzigtigheid van dezelven kennis te geeven van hun oogmerk. Deeze Wilden, tot veinzen niet onbekwaam, gaven hun goede woorden, benevens een vriendelyk Onthaal; doch bragten wel haaſt deeze geheele Troep, uitgenomen den Monnik, om 't leven. Hy diende vervolgens tot hunne ſpotterny, maar ontſnapte, en naderhand plunderden zy den toeſtel van zyne Kapel, ſchikkende zig op met de Altaar-Sieraaden, die van hun te koop geveild werden aan de Franſchen, in het Land der Illinoiſen. Zy kwamen aldaar in een plegtige Proceſſie, al zingende en danſende, aan het Fort. De Bevelhebber, dit verneemende, was zeer misnoegd, vreezende, dat zy de een of d'andere Franſche plaats mogten geplunderd hebben; maar, toen hy van 't Geval onderrigt was, gaf het hem veel vermaak, en hy deedt de Wilden Koopmanſchappen leveren voor die Stukken, welken hy aan den toenmaaligen Gouverneur van Louiſiana zondt. LOUISIANA.

De *Illinoiſen*, waar van ik zo even ſprak, zyn een taamelyk vermogende Natie geweeſt, beweſten de Rivier Wabash of Ouabache, en benoorden de Ohio, aan den Ooſtkant van de Miſſiſippi, of eigentlyk aan de Oevers van een Rivier, die naar hun den naam draagt. Zy werden onderſcheiden in de *Tamaroas*, de *Caskaquias*, de *Caouquias*, de *Pimiteouis* en verſcheide andere Stammen. Naby het Dorp Tamaroa was een Volkplanting van Franſche Kanadiers, zynde eene der aanmerkelykſten onder alle de Natiën der Wilden. De Illinoiſen waren den Franſchen toegedaan, zo *Illinoiſen.*

lang

LOUISIANA. lang die hun beſchermden tegen hunne Vyanden de Iroquoiſen, welke in de belangen der Engelſchen, en als aan dezelven onderworpen zyn *. Zy zyn eene der Natiën, die de Letter R niet kunnen uitſpreeken. Benoorden hun Land woont de Natie der Voſſen, zogenaamd. Ten Weſten onthouden zig de *Sioux*, door welken een groote Landſtreek, zo het ſchynt, omſtreeks de Bronnen van de Miſſiſippi, bewoond wordt; doch dien aangaande is, gelyk wy gezien hebben, niets dan duisterheid.

* Zie de *Teg. St. van Groot Brittan.* II. DEEL, bl. 669.

Cherokees. Bezuiden de Ohio woonen de *Cherokees*, aan een Rivier, die van hun den naam voert, en in het gedagte Meir of in de Miſſiſippi, zig, Weſtwaards, ontlaſt. Deeze Natie heeft veele Dorpen aan de oorſprongen van de Ohio, naby het Gebergte, aan de Grenzen van Karolina. De Engelſchen zyn, om die reden, in de laatſte Jaaren zeer van hun geplaagd geweeſt. Zy hebben tot een bolwerk geſtrekt, voor de Indiaanen van het Apallachiſch Gebergte, die men *Apallaches* noemt, ten Zuidweſten van Georgia. Zy en de andere Natiën, daar omſtreeks, benoorden een Gebergte, dat zig Weſtwaards tot by de Miſſiſippi uitſtrekt, hebben, tot nog toe, zig in taamelyke vryheid en onafhanglykheid gehouden.

Zendingen der Jeſuiten. De Jeſuiten zyn wel ook onder de Wilden van Louiſiana, en tot aan de Illinoiſen, die het Noordelykſte leggen, doorgedrongen geweeſt; doch zy hebben 'er, op ver naa, zulke voortgangen niet gemaakt, als in Zuid-Amerika. Waarſchynlyk zal zulks, aan den eenen

Digitized by Google

eenen kant, daar door veroorzaakt zyn, dat hier geen Schatten waren te vinden, en aan den anderen kant, doordien gemelde Natiën weinig te betrouwen zyn. Pater CHARLEVOIX, die 'er zig in den jaare 1722 bevondt, immers, deedt vervolgens zyn beklag aan het Franſche Hof, dat men in Louiſiana gebrek had aan Onderwyzers in den Godsdienſt. Hier op werden eenige Kapucynen overgezonden, en onder de Franſche Planters verdeeld. Omtrent dien zelfden tyd trok zeker getal van Urſulyner Nonnen naar Nieuw Orleans, en nam het onderwys op zig van de jonge Dogters der Franſchen. De Zendingen werden, middelerwyl, vervuld door Jeſuiten; doch wel verre dat die de laatſtgemelde Natiën, de Cherokees naamelyk en derzelver nabuuren, zouden bekeerd hebben, vindt men zelfs aangemerkt, dat 'er geene Zending ware onder de Natches, wier Vriendſchap den Franſchen zo veel waardig was. Aan dit verzuim werdt de noodlottige Opſtand van dat Volk, welke de Volkplanting zo veel gekoſt heeft, door gemelden Pater toegeſchreeven. LOUISIANA.

De Poſt in 't Land der Illinoiſen, zynde de eerſte welke de Franſchen geformeerd hadden, in het eigentlyk zogenaamde Louiſiana, is de Noordelykſte der Volkplanting, en zo bekwaam gelegen, dat dezelve byna geheel bewoond werdt door Kanadiers. In deeze Poſt, die zeer Volkryk was, bevondt zig een ſterke Bezetting, en de geheele Samenleeving, zo wel als de nabuurige Wilden, werden t'eenemaal beheerſcht door de Jeſuiten. Bovendien hadden de Franſchen, in de laatſte

Digitized by Google

Louisiana. ſte Jaaren, een groot getal gepaliſſadeerde Poſten geformeerd, op bekwaame afſtanden van elkander, om de Reizigers en Handelaars een veilige Nagtruſt te verſchaffen, in het vaaren langs de Miſſiſippi, ja zelfs van Quebek in Kanada tot aan Nieuw Orleans. Het is bedenkelyk, dat die van Kanada, met de Wilden ſamengevoegd, dus allengs uit hunne koude, Bergagtige Landen, naar de vrugtbaare Vlakten van Louiſiana zouden afgezakt zyn, tot geen klein nadeel van den Handel der Engelſchen in dit Land, en mooglyk met gevaar om hunne Volkplantingen, ten minſten de Zuidelykſten, te verliezen.

Aart der Ingezetenen. Groote reden is 'er om te denken, dat alle de Natiën van Louiſiana oorſprongelyk een en 't zelfde Volk waren. De verſchillende hoedanigheden, Taal en Gewoonten, zullen grootendeels door de verkeering van ſommigen derzelven met de Europeaanen, hunne vermenging met de Wilden van Kanada, Nieuw Spanje en die van Florida, veroorzaakt zyn. In 't algemeen zyn zy niet klein van Perſoon, vyf of zes Voeten hoog, inzonderheid het Manvolk, dat ook wel gemaakt is van Lighaam, vlug en dapper. Du Pratz die zulks verzekert, ſchryft het toe aan de behandeling der Kinderen, in hunne vroegſte Jeugd. Een Vrouwsperſoon is zo dra niet verloſt, of zy gaat zig zelf en het Kind waſſchen in de Rivier, dan t'huis gekomen legt zy zig te Bedde, en het Kind in een fraay gemaakte Wieg van geſpleeten Rotting, die men niet over zyde maar endelings beweegt. Het Kind wordt zo opgezwagteld, dat het de werking van

Digitized by Google

van de Long en Ingewanden vry heeft, maar men maakt het Hoofd vaſt op een Haairen Kuſſen, dat vry hard is; waar door deeze Wilden altoos plat van Hoofd zyn. Een Maand oud zynde, binden zy het, onder de Knie, een Kouſeband van Wol, en winden Draaden daar van om deszelfs Enklaauwen, drie of vier Duimen hoog, welken het als Laarsjes draagt, tot aan zyn vierde of vyfde Jaar. Men laat de Kinderen op Handen en Voeten kruipen, tot dat zy, van zelf, beginnen te loopen. Voorts wordt, in de Jongheid, hunne Huid met Olie en andere Stoffen gewreeven, het welk 'er hunne Koperkleur aan geeft; doordien zy als gevernisd worden door de Zonneſchyn. De reden van dit beſmeeren is, zo zy zeggen, om dat het de Leden buigzaamer maakt, en hun beſchermt voor het ſteeken van de Muggen. Ieder Kind zuigt zo lang het wil, ten zy de Moeder wederom zwanger zy. Wanneer zy omtrent twaalf Jaaren oud worden, leert menze met de Boog ſchieten, op een doelwit, en beloont de genen die hetzelve treffen. Het Vaderlyk Gezag wordt, onder hun, zeer gehandhaafd. Den oudſten van ieder Familie wordt, door alle zyne Afkomelingen, die dikwils zeer talryk zyn, by uitmuntendheid de naam gegeven van Vader. Indien zy niet in 't Gevegt, door Verkoudheid of de Kinderpokjes, ſneuvelen, leeven zy, gemeenlyk, tot een hoogen Ouderdom. Louisiana.

Deeze Wilden zyn, onder elkanderen, zeer vreedzaam: men hoort hun zelden krakkeelen of kyven, en, in hunne huislyke Geſchillen,

LOUISIANA.

onderwerpen zy zig, veelal, aan de uitſpraak der Oudſten; die den kwaadwilligen te verſtaan geeven, dat hy anders zyne Hut, van de Samenleeving af, zal moeten plaatzen. Het Manvolk houdt zig voornaamelyk bezig met de Jagt en Viſſchery, het kappen van Hout of bearbeiden van het Land, vermaakende zig onder elkanderen, als hier aan niet te doen valt. Behalve de opvoeding der jonge Kinderen, moet het Vrouwvolk de Spyze bereiden, Brandhout gaan zoeken en verſcheide Stukken klaarmaaken tot Huisraad, die maar kort duuren; benevens het Aarden Werk, Matten en wat dies meer is. Kinderen van beider Sexe, ongevaar tien of twaalf Jaaren oud zynde, worden gezet aan het draagen van Laſten of Pakken, die men allengs verzwaart; zo dat zy door den tyd in ſtaat worden om zeer veel gewichts te draagen. Het is een zonderlinge opmerkzaamheid onder de Wilden van Louiſiana, dat zy de Kinderen niet laaten trouwen, voor dat die den Ouderdom van vyfentwintig Jaaren bereikt hebben: dewyl zy denken, dat de vroegere Paaring hun de kragten beneemt. De zorgvuldigheid, waar mede zy door hun, ook in andere opzigten, worden opgevoed, is verbaazende. Zy maatigen hunne Ligbaams-oefeningen met veel oordeel, en bewaaren hun tevens voor onwerkzaamheid. Zy laaten hun alle morgens, zo by Winter als by Zomer, baaden, en leeren hun al vroeg zwemmen, 't welk een zaak is, die hun, op de Jagt en in de Viſſchery, grootelyks te pas komt. Ook doen zy de Kinderen, vroegtydig, aan de Lugt

Digitized by Google

Lugt gewennen; 't welk dezelven in ſtaat ſtelt, om, naderhand, beſtand te zyn tegen alle Ongemakken van het Weer. Voorts is de manier van ſpreeken, die zy gebruiken, Mannelyk en grof: dus wordt een Mansperſoon, die met een flaauwe of fyne Stem, gelyk een Vrouw, ſpreekt, het welk de Franſchen eigen is, van hun uitgelachen. Louisiana.

Dit Volk gebruikt Pen noch Inkt, om iets aan te tekenen; maar het heeft, ten opzigt van zyne Geſchiedeniſſen, zekere Overleveringen, die in het Geheugen der Oudſten beruſten, en van dezelven niet ligt worden medegedeeld. Den Godsdienſt aanbelangende, ſchynt het, dat zy in een Opperwezen gelooven; het welk van hun de Groote Geeſt geteyteld wordt. Du Pratz, die in groote gemeenzaamheid verkeerde met den Opperbewaarder van den Tempel van 't altoosduurende Vuur, het welk ook door andere Natiën dan de Natches geëerbiedigd werdt; verhaalt, dat zy gelooven in een almagtigen God, den maaker van alle dingen, zo zigtbaar als onzigtbaar; zynde zo goedaartig, dat hy niemand kwaad kan doen, offchoon hy daar toe genegen mogte zyn. Zy verbeelden zig Geeſten van een laager Rang, die de Schepzelen zouden geformeerd hebben: doch de Menſch was door God zelf geſchapen. Deeze Geeſten worden, door de Natches, vryc Dienaars of werkers genaamd, doch tevens Hem als Slaaven onderworpen en ter uitvoering van Zyne wil altoos volvaardig zynde. De Lugt is, volgens hun, vervuld met boosaartige Geeſten, wier Opperſte zo kwaad was, Godsdienſt.

LOUISIANA. dat de Almagtige genoodzaakt werdt hem op te ſluiten. Deeze booze Geeſten tragten zy, door bidden en ſmeeken, hun gunſtig te maaken, en roepen dezelven altoos aan, wanneer zy Regen of Goed Weer behoeven. Hunne Feeſten zyn zeer lang, en het Opperhoofd zelf onthoudt zig, negen Dagen agtereen, van gemeenſchap met Vrouwen en van allerley Voedzel, uitgenomen een weinig Mayz en Water.

Feeſten. Deeze Wilden hebben zo wel Burgerlyke als Godsdienſtige Feeſten. Op de eerſten vergadert de Souverein zyne Inkomſten, die uit de Vrye Giften der Onderdaanen beſtaan. Hun Jaar beſtaat uit dertien Maanden, en by elke Nieuwe Maan hebben zy een Feeſt, dat den naam voert van de Vrugten, welken de voorgaande Maand hadt uitgeleverd; of van het Wildbraad, dat toen tydig was. Het eerſte Feeſt des Jaars, zynde dat der Bokjes of Geitjes, is zeer plegtig; om dat op hetzelve een der voornaamſte ſtukken ven hunne Geſchiedeniſſen, op de wyze van een Tooneelſpel, verhandeld wordt. Het plegtigſte, evenwel, van alle hunne Feeſten, is het zevende, dat genoemd wordt van de Mayz of het Koorn: doch de plegtigheden daar van zyn te omſtandig, om hier plaats te vinden.

Huwlyksplegtigheden. De beſchaafdheid van deeze Volkeren ſchynt, in ſommige opzigten, juiſt het omgekeerde te zyn van die der Europeaanen. Het Vrouwvolk, naamelyk, wordt weinig hooger dan Slaavinnen geagt: doch in de Jongheid geniet hetzelve veel vermaak. Men vergunt, naamelyk, het jonge Volk alle wenſche-

Digitized by Google

ſchelyke vryheid, en dewyl het afdryven van de Vrugt onder de Wilden van Amerika zo gemeen is, komen de jonge Vrouwsperſoonen, evenwel, zelden in de Kraam, voordat zy getrouwd zyn. In dit geval komt het ſtuk van Bloedverwantſchap zeer by dit Volk in aanmerking, willende geen Huwelyk toelaaten, wanneer de partyën elkander te naa beſtaan. Ook moeten de wederzydſche Ouders, volkomen, daar mede te vrede zyn; het welk dan maakt, dat men onder hun zelden van huis-krakkeelen hoort. LOUISIANA.

Vooraf gaat het Manvolk Jaagen, om Voorraad op te doen tot een Gaſtmaal: het Vrouwvolk maakt Koorn gereed, en helpt de Bruid in het opſchikken van de Hut of Wooning van haar aanſtaande Egtgenoot. Op den geſtelden dag, wordt de Bruid, door den oudſten van de Familie, uit haare Tent of Hut naar die van den Bruidegom gebragt. Het Man- en Vrouwvolk volgt, zonder eenig gerugt te maaken; doch de Vrienden van den Bruidegom, die voor de Tent gerangeerd ſtaan, ontvangen de Bruid met een groot Vreugdengeſchrey. Dan wordt de oudſte of Vader van de Bruid, door dien van den Bruidegom, in de Tent geleid, en, na dat zy een poos by elkander neergezeten hebben, ſtaan zy op, doende het Jonge Paar inkomen, en geeven hun dan, noopens de pligten van den Huwelyken ſtaat, een Les, die waardig ware, van de Kriſtenen opgevolgd te worden. Hier op brengt de Vader van den Bruidegom het Geſchenk te voorſchyn, dat hy tot een Huwlyksgoed aan zyn Zoon wil geeven,

Digitized by Google

LOUISIANA.

en de Vader van de Bruid doet het zelfde, ten opzigt van zyne Dogter. De Bruidegom zegt dan tot zyne Bruid; „ wilt gy my voor „ Man aanneemen?" Zy antwoordt, „ met „ al myn Hart; bemin my, gelykerwys ik „ U bemin: want ik bemin U, en zal nooit „ een ander Man liefhebben". Hier op houdt de Bruidegom zyns Vaders Geſchenk boven het Hoofd van de Bruid, zeggende: „ Ik bemin U, en neem U derhalve aan tot „ myn Vrouw: zie daar, wat ik aan uwe „ Ouders geeve, om U te koopen". De Bruidegom draagt dan, op 't Hoofd, een Veder, en aan zyn ſlinker Oor een klein Vogeltje, tot een teken van zyn gezagvoering, benevens een Eiken takje, om te betekenen, dat hy niet bang is voor de Boſſchen; houdende in zyn Hand Boog en Pylen, tot bewys en blyk, dat hy gereed is om zyn Huisgezin tegen zyne Vyanden te verdedigen. De Bruid heeft in haar ſlinkerhand een Laurier-takje en in de regter een Aair van Spaanſche Tarw, welke haar Moeder aan haar geeft, als haar Vader het Geſchenk ontvangt. De Laurier betekent, dat zy zig altoos zagtzinnig en zuiver zal houden: de Koorn-Aair, dat zy de Koſt gereed zal maaken voor haaren Man. Vervolgens laat de Bruid de Koorn-Aair vallen, en de Bruidegom ſlaat zyn regterhand in de haare, zeggende: Ik ben Uw Man; waarop zy antwoordt; Ik ben uw Wyf. Daarop geeft de Man de hand aan de geheele Familie van zyn Vrouw, en zy doet het zelfde aan haar Mans Familie. Hy toont haar dan het Bed, en zegt: zie daar uw Bed, houdt

houdt het wel in order: bedoelende daar mede, dat zy het niet bevlekken moet, met Overſpel. Deeze Plegtigheden geëindigd zynde, wordt het overige van den Dag in gaſtereeren, ſpel en danſen, beſteed. LOUISIANA.

Het Land aan de Ooſtzyde van de Miſſiſippi, daar de Kreek-Indiaanen en anderen huisveſten, is doorſneeden van een menigte kleine Rivieren, die geen gemeenſchap hebben met den gemelden Stroom. Zy loopen op zig zelf, Zuidwaards, in den Golf van Mexiko uit, door twee Rivieren, waar van de Weſtelykſte, by de Franſchen *Mobile* genaamd, meeſt in aanmerking komt. Rivieren beoosten de Miſſiſippi.

Deeze Rivier, ook *Albama* of *Couſſa* geheten, is, in dit gedeelte van Amerika, buiten de Miſſiſippi, de grootſte. Zy heeft, met verſcheide takken, haaren oirſprong van de reeks Bergen, die, als gezegd is, het Land der Cherokeezen Zuidwaards bepaalen, leggende ongevaar honderd Mylen benoorden den Oever der gedagte Golf. Verſcheide Beeken, zig vereenigende, maaken allengs een aanzienlyke Rivier, met verſcheide vermaakelyke Eilandjes daar in, en ſtroomende door een zeer vrugtbaare Landsdouw. De Baay, waar in zy zig ontlaſt, tuſſchen *Cabo Excondido* en Kaap *Lodo* of de Slyk-Kaap, aan den Mond der Miſſiſippi, is dertig Mylen diep, en by de honderd Mylen wyd, ontvangende nog verſcheide andere Rivieren. Aan derzelver Weſtzyde hebben de Franſchen hunne voornaamſte Vaſtigheden gehad. Mobile.

Eerſt zal ik agt geeven op den loop deezer Rivier, door het gemelde Land. Het boven-

Digitized by Google

LOUISIANA.

ſte Vlek en Landſchap aan dezelve heet *Chiaha*, hebbende eene Rivier van deezen naam, welke wegens haare Paarlviſſchery berugt is. Daar valt, naamelyk, zekere Schulpviſch in, van ouds *Pinna* genaamd, tuſſchen een Moſſel en Oeſter, welke Paarlen voortbrengt of uitlevert. De Rivier wordt verder allengs dieper en breeder, tot dat zy komt in de Provintie van *Coza* of *Couſſa*, welke voor eene der vrugtbaarſte en aangenaamſte des Lands gehouden wordt, zynde ook by uitſtek Volkryk. Zy beſtaat uit een aangenaame mengeling van Heuvels en Valeijen, Beekjes en Rivieren, Bouw- en Weidlanden. Hier groeijen Pruimen in 't wilde, zo goed als men in Europa in de Tuinen kweekt, en, hoewel de Wynſtok veelal langs den Grond kruipt, zyn 'er doch veelen, inzonderheid naby de Rivieren, die tot de toppen der Boomen opklimmen. Omtrent dertig Mylen boven den Uitloop van de Rivier, in den Golf van Mexiko, lag aan dezelve het Vlek *Manbela* of *Mobile*, gelyk de Franſchen het noemden. Aan de *Chattas*, die in de Coza valt, woonde een magtige Natie van dien naam, uit byna drieduizend Man beſtaande, welke de zelfde Taal ſprak als haare nabuuren, de *Chicazas*, wier doodelyke Vyanden zy onlangs waren. Ten Ooſten van de Cozas onthielden zig de *Becues* of *Abecaes*, die dertien Dorpen hadden, en woonden aan verſcheide kleine Rivieren, uitloopende in de eerſtgemelde, Coza of Mobile genaamd. Dit is een zeer vermaaklyk Landſchap, vrugtbaarder dan de andere Geweſten van Louiſiana, als Kleyagtiger en vetter zynde

de van Grond. Een weinig meer ten Zuid-weſten, tuſſchen de Chattas en Abecaes, vondt men de *Ewemalas*, een Natie van niet boven de vyfhonderd weerbaare Mannen, woonende aan een kleine Rivier van dien naam, welke in de Coza of Couſſa valt. LOUISIANA.

Naby den Mond van deeze Rivier, aan den Golf van Mexiko, hebben de Franſchen een Vaſtigheid opgeregt, die zy *Fort Louis* noemden, in laater tyd *Fort Condé* of *Fort Mobile* genaamd. Dit lag aan het diepſte der Inham van den Uitloop, Baay Mobile genaamd, veertig Mylen ten Noordooſten van den Mond der Miſſiſippi. Men heeft de Noorder Breedte daar van bepaald op dertig Graaden vyfenveertig Minuuten, en de Lengte is omtrent twee Graaden Weſtelyker dan Nieuw Orleans. Hier hieldt de Gouverneur van Louiſiana zyn gewoon verblyf, en van daar werden, nu en dan, Detachementen afgezonden, om de Vaſtigheden, onder de Indiaanen, binnenslands, te bezetten. In 't byzonder geſchiedde zulks naar *Albama* of *Fort Thoulouſe*, het welk de Franſchen, ſedert eenige Jaaren, wel zeſtig Mylen hooger op aan deeze Rivier hadden aangelegd, om de Chicazas, Chattas, Allibamous en andere Indiaanen, tuſſchen de Mobile en Miſſiſippi woonende, van de gemeenſchap met de Engelſchen van Karolina, af te trekken. Hier door hadden de Franſchen zig, ſedert den jaare 1715, van een voordeeligen Handel met deeze Indiaanen, die voorheen door de Engelſchen met hun gedreeven werdt, meeſter gemaakt. *Fort Louis* of *Condé*.

Iſle Dauphine of Dauphins Eiland, dat on- *Iſle Dauphine.*

LOUISIANA. gevaar negen Mylen ten Zuiden van Fort Louis was afgelegen, werdt weleer het Slagting-Eiland geheten, wegens de menigte van Menſchen Beenderen, die daar op, by deszelfs eerſte ontdekkinge gevonden werden. Men onderſtelde, naamelyk, dat dit de overblyfzels waren van een bloedigen Veldſlag, tuſſchen twee Indiaanſche Natiën, op hetzelve, voorgevallen. Men heeft het alleenlyk verſterkt, wegens de Haven, die de eerſte plaats is, welke de Franſchen gemeenlyk plagten aan te doen, wanneer zy op deeze Kuſt kwamen: want de Oever is 'er, overal, zeer ſteil, en bezet met veele kleine Eilandjes, hoedanigen 'er nog drie beweſten l'Iſle Dauphine leggen. Ten Zuidweſten ſtrekt zig langs de Kuſt, tot digt aan den Mond van de Miſſiſippi, een reeks van Eilandjes, *Iſles de la Chandeleur* genaamd.

Penſacola. De voornaamſte Haven aan deezen geheelen Inham, beooſten den Mond van de Miſſiſippi, is de Baay van *Penſacola*. Dezelve heeft haaren ingang elf Mylen beooſten den ingang van de Mobile, en vyfenveertig Mylen ten Noordooſten van Kaap Lodo of la Baliſe, aan den Mond der Miſſiſippi. Het is een ruime Haven, voor alle Winden veilig, die aan den ingang vier Vademen diepte heeft, en binnenwaards langs hoe dieper wordt, tot zeven of agt Vademen. Aan de Weſtzyde is een arm Vlek, beſtaande uit omtrent veertig Huizen, gedekt met Palmiet-bladen, en een klein Fort van Paalen, met twaalf of veertien Stukken, genaamd *Ste. Maria de Galve*; om dat het ten tyde van den Graaf de Galve was op-

Digitized by Google



Gezigt van't Spaansche Vlek PENSACOLA, *aan de Baay van dien naam, in de* Golf van Mexiko, *beoosten den uitloop van de Rivier* Misſisippi.

Naar een Tekening, die op de Plaats zelve, in't jaar 1743. is gemaakt.

Digitized by Google

Digitized by Google

opgeregt. Alle de Soldaaten, en het grootſte deel der Ingezetenen, waren Kwaaddoenders, die men derwaards gebannen hadt uit Mexiko; alzo deeze Plaats als een gedeelte van Florida aangemerkt en dus van ouds gerekend werdt aan Spanje te behooren. Het Land, daaromſtreeks, brengt een menigte van Pynboomen voort, die tot Scheeps-Maſten zeer bekwaam zyn, van welken veele gekapt en naar Vera Cruz gebragt worden door een Schip tot de Flota behoorende, het welk Proviſiën aanbrengt en met Hout beladen terugkeert. Louisiana.

Beoosten deeze Haven, op den afſtand van omtrent vyfentwintig Mylen, is de Mond van een andere voornaame Rivier, *Apalachycola* genaamd, naar een Haven, welke zy aan deeze Kuſt formeert. Deeze Rivier is, wel honderd Mylen Noordwaards, uit twee kleinere Rivieren, van de Apalachiſche Gebergten, aan de Weſtelyke Grenzen van Georgia en Karolina leggende, afkomſtig. De Spanjaards hebben over Land, van daar op de Baay van Penſacola, een Weg van gemeenſchap gebaand. De Rivier valt in Zee by Kaap Escondido, op omtrent de dertig Graaden Noorder Breedte, alwaar een Fort is geweeſt, *Ste. Maria d'Apalache* genaamd, het welk door de Indiaanen, in 't voorſte deezer Eeuw, vernield werdt. Het is niet gemakkelyk die Plaats te vinden, van wegen de Eilanden en Meiren, die 'er voor en omtrent leggen, en, hoewel een aanzienlyke Rivier zynde, wier Mond een ruime Haven maakt, van waar, met kleine Vaartuigen, Koophandel gedreeven wordt op de Havannah; heeft zy doch maar weinig *Apalachycola.*

diep-

LOUISIANA.

diepte, op de Baar; niet meer dan twee en een half of drie Vademen op 't hoogſte. Daar binnen, egter, is de Haven zeer diep, en het Ty vloeit hooger de Rivier op, dan op eenige andere aan de geheele Kuſt; 't welk egter niet te verwonderen is, uit hoofde van de effenheid des Lands, en dat de Rivier een dubbelen Stroom of toevloed heeft, van 't Westen en van 't Noorden. Aan beide zyden van dezelve, meeſt naar de Zeekuſt toe, leeven verſcheide Natiën, die men altemaal begrypt onder den naam van Apalache-Indiaanen: doch in het midden des Lands woonen de groote Natiën, der *Cushetaes*, *Tallihouſies* en *Adgebaches*. De Spanjaarden hebben, over land, een Weg gebaand op St. Auguſtyn, van 't Fort *St. Marco*, dat aan den Mond van de eigentlyke Rivier van Apalache, in 't diepſte der Baay van dien naam, is gelegen. Langs dien Weg, welke Ooſtwaards loopt, ter langte van tagtig Uuren gaans, hadden zy nog eenige Vaſtigheden.

't Schier-Eiland van Florida.

Al het gene Zuidelyker en dus op minder dan dertig Graaden Noorder Breedte legt, mag men begrypen te behooren tot het Schier-Eiland van Florida, dat zig tot by de vyfentwintig Graaden Breedte Zuidwaards uitſtrekt. De Weſtkuſt daar van is met veele Klippen bezoomd en weinig bekend: maar naby het Zuid-end heeft men de Baay van *Spiritu Santo*, de Baay van *Carolo*, van *Juan Ponce*, en anderen. Op de hoogte van Kaap Florida, Weſtwaards, leggen de *Tortugas* of Schildpadden Eilanden, boven Water, op den Bank van Zand en Moddergrond, die zig aldaar wel

wel dertig Mylen Weſtwaards uitſtrekt van de Kuſt van Florida. Voor de gemelde Kaap zyn een menigte van blinde Klippen, die het ſtranden op deezen Uithoek byſter gevaarlyk maaken, het welk de Spaanſche Vloot, nog onlangs, ondervondt. De Ooſtkuſt, *Coſta de Teguſta* genaamd, die byna regt Noordwaards ſtrekt, is met eenige Eilanden, van taamelyke grootte, overlangs bezoomd, tuſſchen welken en het Vaſte Land een veilige doorvaart is voor kleine Schepen. Op omtrent agtentwintig Graaden Breedte, daar deeze Eilandjes eindigen, zyn gevaarlyke Zandbanken en Klippen. Wat Noordelyker, by 't Eiland *Matanzas*, leedt de Zilver-Vloot, in 't jaar 1715, Schipbreuk. Dit Eiland wordt aangemerkt de Haven te formeeren van *St. Auguſtyn*, welke Plaats en *St. Mattheo* de eenigſte Vaſtigheden waren, die de Spaanſche Kroon op het Schier-Eiland van Florida bezat. LOUISI-ANA.

ST. AUGUSTYN legt aan het end van het Kanaal van Bahama, op de Noorder Breedte van omtrent dertig Graaden, en by de tagtig Graaden beweſten den Meridiaan van Londen. De afſtand van de Havannah, volgens den koers der Spaanſche Galjoenen, is ruim honderdtwintig Zee-Mylen van twintig in een Graad. Haar Haven wordt geformeerd door het voorgemelde Eiland en een uitſteekende hoek Lands, die van het Vaſte Land is afgeſcheiden door een Rivier, welke een halve Myl van het Fort in Zee valt. Het Eiland Matanzas, dus wegens een Slagting of Nederlaag der Spanjaarden op hetzelve, of ook ST. AUGUSTYN.

Eu-

LOUISIANA.

Euſtacia genaamd, is lang en ſmal, meeſt Zandig en met Kreupelboſch begroeid. Het begint regt Ooſtwaards van 't Kaſteel, en ſtrekt zig omtrent drie Mylen of Uuren gaans Zuidwaards langs de Kuſt uit; laatende, tuſſchen zig en het Vaſte Land, een ſmal Kanaal, dat aan den ingang omtrent een halve Zee-Myl breed is. Voor denzelven legt een groote Zandbank of Baar, die maar twee kleine opeiningen of Gaten heeft, daar Schepen door kunnen. Om kort te gaan, het is aldaar, gelyk aan het grootſte deel der Kuſt van Florida, zo ondiep, dat geen Schepen van geweld de Stad of het Kaſteel op binnen de drie Mylen afſtands kunnen naderen. Dit dient niet alleen tot groote veiligheid van de Plaats, maar de Spanjaarden zyn daarenboven voorzien geweeſt met gewapende Roey-Galeijen, welke, onder bedekking der Kanonſtukken van het Kaſteel, tot een aanmerkelyke verdediging ſtrekten.

De Stad en 't Kasteel.

De Stad loopt langs den Oever, aan den voet van een vermaakelyken Heuvel of Berg, met Boomen beſchaduwd; in de gedaante van een langwerpig Vierkant, dat van vier Straaten, in regte hoeken, doorſneeden wordt. Een Kwartier gaans van de Stad ten Zuiden, aan den Zeekant, is het Klooſter en de Kerk der Auguſtynen, naar welks Patroon zy haaren naam draagt. Ruim een Kwartier gaans verder valt in de Zee een kleine Rivier, van 't Noordweſten komende, over welke, omtrent een half Uur van de Stad, een Houten Brug legt. Zy is digtſt bebouwd aan de Noordzyde, naar den kant van het Kaſteel, genaamd

St.

Digitized by Google

St. Jans Fort. Dit ſtaat op den Oever aan den voet van een Berg: het heeft vier Bolwerken, een Gordyn van vyftien Roeden lang, een Borſtweering van negen Voeten dik, en eene Wal van twintig Voeten hoog, die van onderen met Kazernen is, tot huisveſting der Militie, en voor eenige Jaaren beſtand gemaakt tegen den Slag van Bomben. Op dit Kaſteel lagen vyftig Stukken Kanon, zestien van Metaal en eenigen Vierentwintig-Ponders. Niet lang geleeden hadt men 'er ook een bedekten Weg voltooid, en de Stad was verſterkt met tien uitſpringende hoeken, altemaal met Geſchut beplant: zynde het Kasteel, bovendien, aan de Weſtzyde, door een Moeras gedekt. Aan de Haven ſtaat een Wagt-Tooren, *Romo* genaamd. LOUISIANA.

Tot deeze Verſterkingen hebben de herhaalde aanvallen der Engelſchen, die de Plaats niet alleen uit hoofde van eerſte Ontdekkinge des Lands, maar ook om dat dezelve binnen de Landpaalen van Georgia of Zuid-Karolina, volgens den Giftbrief van Karel den Tweeden, gelegen was, aan zig bordeelden te behooren, aanleiding gegeven. Zy namen bovendien in aanmerking, hoe de Spanjaarden, door de bezitting van deeze Vaſtigheid, niet alleen in ſtaat werden geſteld, om aan die van de Havannah behulpzaam te zyn, in het belemmeren van de Zeevaart, door het Kanaal van Florida, maar ook, om de Zuidelyke Grenzen der Groot Brittanniſche Volkplantingen, over land, te verontruſten. Doch hunne Onderneemingen waren van geen gevolg

Louisiana.

volg, om de Plaats aan de Spaanſche Kroon afhandig te maaken.

Lotgevallen.

In 't jaar 1586 werdt het Fort reeds aangetaſt door den Zeeheld *Drake*, voor wien de Spanjaarden de vlugt namen, en hem veertien Metaalen Stukken, die geplant waren op een Battery van Hout en Aarde, benevens een Kiſt met tweeduizend Pond Sterlings aan Geld en anderen Buit, in handen lieten. Toen beſtondt de Stad ſlegts uit Houten Huizen: het Fort was ook van Hout, en de Wal uit Stammen van Boomen, die men digt tegen elkander aan geplaatſt hadt, ſamengeſteld. Omtrent tagtig Jaaren laater werdt de Stad geplunderd door Kapitein *Davis*, mer zyne Boekaniers; als wanneer het Fort gezegd wordt een Agthoek te zyn geweeſt, met een ronden Tooren op ieder hoek, in welke de Soldaaten Wagt hielden. De naaſtvolgende aanranding was in 't voorſte deezer Eeuw, door de Engelſchen en Indiaanen van Karolina, onder Kolonel *Moore* hunnen Gouverneur. Deeze verwoeſte de Dorpen en Plantagiën of Boerderyën ten platten Lande en belegerde St. Auguſtyn drie Maanden lang: doch, op de aannadering van eenige Spaanſche Schepen, tot verloſſing, brak hy het Beleg, met zulk een verhaaſting, op, dat het Schip en de Voorraad, waar mede hy gekomen was, den Vyand in handen viel, en hy was genoodzaakt over Land, met een Omweg van honderd Mylen, terug te trekken naar Charles-Town.

Belegering door de Engelſchen.

De laatſte Belegering van deeze Spaanſche Veſting heeft plaats gehad in den jaare 1740. Toen

Toen trok Generaal *Oglethorpe* derwaards, te Lande, met een aanzienlyk Corps van Engelsch Krygsvolk, en een veel grooter getal van Indiaanen. Hy maakte zig van eenige vooruitstaande Posten meester; terwyl vier Oorlogschepen van Charlestown aankwamen, en Transportschepen met Geschut en Volk, om het Beleg te ondersteunen. Zy landden op 't Eiland Eustacia, van waar men het Kasteel en de Stad bombardeerde; doch de afstand was te groot om eenig nadeel, van belang, toe te brengen aan den Vyand, die bovendien door Rivieren, Moeraſſen en andere belemmeringen, voor het naderen was beveiligd. Na dat dan de Spanjaarden één der Buitenposten, het Negers Fort genaamd, by verrassing heroverd hadden, en de Oorlogschepen genoodzaakt waren geweest, wegens het slegte Weer Zee te kiezen, zo werdt het Beleg opgebroken, en van die geheele Onderneeming kwam niets. Men bragt tot verschooning by, dat een getal van tweehonderd Matroozen, vierhonderd Soldaaten en driehonderd Indiaanen, zynde het geheele getal van Volk, dat men in de Belegering gebruikt hadt, niet magtig ware tot het dwingen van duizend Spanjaarden, beveiligd door een Kasteel, 't welk sterker dan ooit te vooren gemaakt, en van alles wel voorzien was, en terwyl de Gouverneur al vroeg van 't oogmerk zyner Vyanden verwittigd was geweest. FLORIDA.

De eenigste Plaats van belang, welke de Spanjaarden verder op de Oostkust van Florida bezaten, was *St. Mattheo*, ongevaar vyftien Mylen benoorden St. Augustyn. In den St. Mattheo.

Digitized by Google

FLORIDA. jaare 1715 werdt dezelve door de Engelſchen aangetaſt, die genoodzaakt waren haar, met een aanmerkelyk verlies, te verlaaten. Naderhand hebben de Spaanſchen haar verwaarloosd, en, na dat de Grensſcheiding met Georgia, tuſſchen Spanje en Groot Brittannie, van den Mond der Rivier van *St. Jan* af, regt Weſtwaards, in den jaare 1738 was vaſtgeſteld, heeft men deeze Plaats, als Noordelyker leggende, tot Georgia gerekend te behooren.

Rivier van *St. Jan.* Na dat geheel Florida, by het Traktaat van 1763, door Spanje, tegen de teruggave van de Havannah, aan Groot Brittannie was afgeſtaan, hebben de Engelſchen zig daar in ook getragt uit te breiden. Het was nog in dit zelfde Jaar, dat zeker Londenſch Koopman, *Denys Rolle* genaamd, Lid van het Huis der Gemeenten wegens Salisbury, een Volkplanting kwam opregten aan de gemelde Rivier, omtrent dertig Engelſche Mylen ten Zuidweſten van St. Auguſtyn, op een hoogen Grond. Deeze bevondt zig, in 't jaar 1766, reeds in een bloeijende ſtaat, hebbende een ryken Oogſt van Ryſt, Graanen, Peulvrugten en Katoen, boven en behalve de Tuinvrugten, Meloenen, Komkommers en anderen, uitgeleverd.

Men ziet daar uit, dat dit gedeelte van Amerika gantſch niet onvrugtbaar is, gelyk men 'er ook een gezond Klimaat heeft. De Rivier levert veel Viſch uit; de Wouden en Boſſchen zyn wel voorzien van Wild, benevens Kalkoenen en verſcheide andere ſoorten van Gevogelte: terwyl de voortbrengzels, die

Digitized by Google

die het Land eigen zyn, beſtaande in Oran- FLORIDA.
je-Appelen, Druiven en Honig, aldaar in overvloed gevonden worden. Zy hadden 'er reeds een menigte, van groot en klein Vee, aangefokt.

De Indiaanen, omſtreeks die nieuwe Volk planting, ſcheenen vreedzaam en vriendelyk te zyn, zo dat men veilig onder hun meende te kunnen woonen. Wat den Godsdienſt der Ingezetenen van Florida, in 't algemeen, betreft, vind ik door een Heer van Aanzien, die lang in Karolina gewoond heeft, opgemerkt, dat zy geen kennis noch denkbeeld ter wereld hebben van een goeddoend Opperwezen, en niets vreezen dan een Kwaaden Geeſt. Zy komen met de Ingezetenen van Louiſiana daar in overeen, dat zy het jonge Volk allerley vryheid en welluſt toelaaten, doch het Overſpel wordt in hunne Vrouwen zo kwaalyk genomen, dat zy die tekenen of verminken, en dus van zig verſtooten. De Europeaanen kunnen derhalven by het jonge Vrouwvolk ligt te regt raaken; maar, het boeten van hunne luſt, aan getrouwde Vrouwen, heeft hun dikwils de Ooren, Neus of het Leven zelfs, gekoſt. Veelwyvery heeft 'er plaats, en de beide Sexen zyn groote Liefhebbers van den Drank, gelyk dit eigen is aan de Wilden, in 't algemeen. Ook zullen zy niet nalaaten, zo 't hun doenlyk is, een ander, door bedrog of liſt, iets, dat hun behaagt, afhandig te maaken. Niet in ſtaat zynde hunne Schulden te betaalen, en daar over wat hard aangeſproken wordende, ſlaan zy heel ligt den Schuldeiſcher met een Knup- Aart der Ingezetenen van Florida.

Digitized by Google

FLORIDA. pel het hoofd in. Zy hebben Opperhoofden, die somtyds met den tytel van Koning vereerd worden; doch deeze hebben, doorgaans, zo veel Gezag niet, als hunne Bevelhebbers van Oorlogszaaken. Evenwel willen zy, dat de Erfelyke opvolging, in 't Stuk der Opperhoofdigheid, door de Europeaansche Gouverneurs, die hunne Koningen aanstellen of bevestigen, in agt genomen worde: des zy den naasten in den Bloede, van de Mannelyke Sexe, hun daar toe voorstellen. De Gouverneur geeft hun dan een Akte van Aanstelling, onder 't Groot Zegel der Provincie; welke zy zorgvuldig bewaaren om het Wapen, als van het Schrift geen woord kunnende leezen of verstaan. Ook hebben zy een Raad van twaalf of veertien Leden, welken zy de Geliefden noemen, en dit zyn zodanigen, als zig in 't Gevegt beroemd gemaakt, of veel Vrienden hebben, en bygevolg veel invloeds en gezag in de byzondere Familiën of Dorpen en Samenleevingen.

Kanaal of Golf van Florida.

Ik heb reeds van de gevaarlykheid der Zeevaart in die Straat of Engte, welke de *Golf van Florida* genoemd wordt, melding gemaakt. Het is egter een Kanaal, dat men dertig of veertig Mylen wyd kan rekenen, en honderdvyftig Mylen lang. De ingang is tusschen den Westhoek van Kuba en de Tortugas-Eilanden, of den Zuidwesthoek van den grooten Zand en Modderbank, aan de Westzyde van Florida. Van daar loopt het Kanaal zeventig Mylen Oostwaards, tot voorby de Havannah ter regter en Kaap Florida ter linkerhand. Dan wendt het zig regt Noordwaards,

Digitized by Google

waards, tuſſchen de Weſtkuſt van het Schier-Eiland en de Bahama's, tot dat het, beoosten St. Auguſtyn, zig in den Oceaan verlieſt. FLORIDA.

De Stroom, nu, door den Paſſaadwind veroorzaakt, die ſterkſt is tuſſchen de Keerkringen, en dus langs het Zuid- end van Zuid-Amerika, tuſſchen Kuraſſau en de groote Antilles, Weſtwaards loopt, wendt zig in de Golf van de Honduras om, en in die van Mexiko, langs de Kuſt, Noord- ja eindelyk Ooſtwaards, vindende geen uittogt, anders, dan door het Kanaal van Florida, welks naauwte de kragt van den Stroom vermeerdert. Dit maakt dat de Spaanſche Galjoenen niet alleen, maar ook alle Schepen, die op den Golf van Honduras vaaren, en de meeſte Engelſchen zelfs van Jamaika, na eenen halven Cirkel omgezeild te zyn in deeze Wateren, het gedagte Kanaal doorzeilen, om in den Oceaan of zogenaamde Spaanſche Zee, te komen. Indien het ongeluk wil, dat 'er een Storm uit den Noordooſten opſteekt, zo worden de Schepen ligt naar de Kuſt van Florida gedreeven, alwaar 't een laager Wal, en tevens gantſch ondiep is, wel agt of negen Mylen van de Kuſt: hoewel men 'er eenige diepe Gaten heeft, tuſſchen de voorgemelde Eilanden: doch deeze zyn het, die, niet zelden, de Stuurlieden bedriegen, en op een laager Wal brengen, daar zy niet af kunnen komen: zynde het ſtranden en vergaan, aldaar, zeer ongelukkig voor het Scheeps volk, wegens de roofzugtigheid van den Landaart aan die Kuſt; als weinig werks Gevaarlykheid van dat Kanaal.

Digitized by Google

FLORIDA. maakende, van zulke Schipbreukelingen naakt uit te ſchudden en om 't leven te brengen. Dit gevaar doet de Zeelieden meer dan vyf Streeken van 't Kompas toegeeven aan den Stroom, en het zo digt, als 't vallen kan, naar de Ooſtzyde houden, alwaar egter de andere Natiën niet zeer veilig zyn voor de Spaanſche Kuſtbewaarders. Die uit andere deelen van de Weſtindiën, en inzonderheid van Kuraſſau komen, zoeken, door 't ſcherp by den Wind te houden, beooſten St. Domingo om, of anders door de Windwaards-Paſſagie, beweſten dat Eiland, en beooſten Jamaika en Kuba *, als de kortſte en veiligſte Weg zynde, in open Zee te geraaken.

* Zie bladz. 240.

Loop der Stroomen in hetzelve.

Hoewel nu de gewoone Weg en Koers, door den Golf van Florida, altoos uitwaards is, zyn 'er egter die verzekeren, dat het doenlyk zy, door dat Kanaal inwaards, uit den Oceaan, te ſtevenen naar den Golf van Mexiko. Het is zelfs door eenigen gedaan, die digt langs de Bahama's heen gezeild zyn, alwaar men een tegen-Stroom vindt, die met den Ooſten Wind, welke by Zomer doorgaans in dit Kanaal waait, de Schepen 'er gemakkelyk, Zuidwaards, door heen voert. De Heer ATKINS brengt, in de beſchryving van zyne Reize naar de Weſtindiën, de volgende Waarneeming der Lootſen by, ten opzigt van deezen Golf.

De Stroom gaat, zeggen zy, beſtendig Noordwaards uit, in het midden van 't Kanaal, hebbende deszelfs kragt (gelyk die der Tyën in andere Kanaalen,) eenige betrekking tot de Maan en Winden; met een tegen-Stroom of ten

Digitized by Google

ten minſte een ſtilſtand des Waters aan den Oever: 't welk de Schepen in ſtaat ſtelt om door te zeilen, al is de middel-Stroom nog zo ſterk. Evengelyk in de Straat van Gibraltar, alwaar, ſchoon de Stroom geduurig in de Middellandſche Zee loopt, de Schepen 'er tegen op en uit kunnen komen, mids zig digt aan den Oever houdende. FLORIDA.

XIX. HOOFDSTUK.

Beſchryving van de Amerikaanſche Wilden, *omſtreeks de* GROOT BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN; *van hunne* Oorlogen *met de Engelſchen, zo op zig zelf, als tot ondersteuning der Franſchen, tot dat deeze laatſten, na veel nadeel aan de Engelſchen toegebragt te hebben, eindelyk geheel* Kanada *aan dezelven hebben overgegeven.*

DAt gedeelte van Noord-Amerika, het welk men de Groot Brittanniſche Volkplantingen noemt, is reeds, onder de Bezittingen van Groot Brittannie, agter de beſchryving van dat Ryk, wat de Landsgeſteldheid, Regeering en andere byzonderheden aangaat, byna zo omſtandig verhandeld (*), als het beſtek van ons Werk kan lyden. Ik merk derhalve, ten dien opzigte, ſlegts in 't algemeen aan, dat doorgaans die naam gegeven wordt aan de geheele Ooſtzyde van Noord-Amerika, tuſſchen Florida en den Golf

(*) Zie de *Hedend. Hiſtorie of Tegenw. Staat van Groot Brittannie.* II. Deel, aan het end.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLK PLANTINGEN.

Golf van St. Laurens begreepen, welke thans de Provinciën bevat van Georgia, Karolina, Maryland, Virginie, Penſylvanie, Nieuw Jerſey, Nieuw Jork, Nieuw Engeland en Nieuw Schotland.

Deeze Landen zyn altemaal voor de laatſte Verandering, die volgens het Traktaat tuſſchen Frankryk en Groot Brittannie, in 't jaar 1763, plaats greep, in bezitting der Engelſchen geweeſt, ſtrekkende derzelver Grenzen zig toen Weſtwaards en Noordwaards uit tot aan de Bezittingen der Franſchen in Kanada en Louiſiana, Zuidwaards tot aan die der Spanjaarden in Florida. Thans, nu al wat beooſten de Miſſiſippi-Rivier is, in Noord-Amerika, en deszelfs geheele Noordelyk gedeelte, zo verre men het heeft ontdekt, in eigendom aan Groot Brittannie is toegeweezen, zyn de Grenzen der Volkplantingen van die Kroon, Weſtwaards, verder uitgebreid.

De Landſtreek agter of beweſten gedagte Volkplantingen, die bevoorens grootendeels in geſchil ſtondt tuſſchen Frankryk en Groot Brittannie, gelegen over de *Apallachiſche* en *Allegany*-Bergen, aan de Ohio, benoorden Penſylvanie en Nieuw Engeland, of ook omſtreeks de groote Meiren, die 'er in 't midden van Noord-Amerika zyn, en tot Kanada gerekend worden te behooren; wordt door verſcheide Indiaanſche Natiën bewoond. Men telt 'er zeven als de voornaamſten; naamelyk de *Cherokees*, waar van reeds geſproken is; de *Catabaws* en *Tuscararoes*, in Karolina; de *Chowans* beweſten Virginie, de *Iroquooiſen*, en

Digitized by Google

en *Abnaquies*, beweſten of benoorden Nieuw Engeland, ende *Mikamakes*, die de Acadianen, zogenaamd, van Nieuw Schotland zyn. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De Kreek-Indiaanen, dus genaamd om dat zy de laage Landen, aan Rivieren en Kreeken, beooſten den uitloop van de Miſſiſippi bewoonen, hebben weleer tot Louiſiana behoord, doch thans kan menze als Indiaanen der Weſtelyke deelen van Georgia en Florida aanmerken. Van deeze Indiaanen hebben de Engelſchen in Georgia en Karolina, door aanſpooring der Spanjaarden, veel te lyden gehad, wegens derzelver geduurige Strooperyën; inzonderheid van de genen die men de Laage Kreeks noemt, beweſten de Flint-Rivier, welke in de Baay van Apallache haaren uitloop heeft. Deeze beſtaan uit agt of tien Stammen, en worden, ongevaar tweeduizend Man ſterk te zyn, gerekend. Kreek-Indiaanen.

De *Cherokees*, daar ik bevorens ook, onder de Indiaanen van Louiſiana, van geſproken heb*, woonen zo wel aan de Ooſt- als aan de Weſtzyde der Apallachiſche Bergen. Zy zyn een der Volkrykſte der bekende Natiën van Noord-Amerika, kunnende, zo men rekent, ongevaar zesduizend Man in de Wapenen brengen. Op eene Byeenkomſt, welke de Gouverneur van Zuid-Karolina, in 't jaar 1722, met hun hieldt, waren van de laager en middel-Cherokees de Opperſten aldaar tegenwoordig van zevenendertig Vlekken of Stammen, en toen ſtelde die Gouverneur, met hunne toeſtemming, eenen *Wroſetaſatow* tot hunnen Opperbevelhebber aan. In de Oorlog tuſſchen de Engelſchen en Franſchen Cherokees.

* Zie bl. 302.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

in Noord-Amerika, die met het laatſte Traktaat van Vrede ten einde liep, en zelfs nog naderhand, zyn de Engelſchen, door de Strooperyën van dat Volk, derzelver Invallen en Verwoeſtingen, zeer geplaagd geweeſt; doch naderhand is wederom de Vrede met hun getroffen, zodanig dat van dit Volk, in 't laatſte des jaars 1764, een ſchriftelyk Verzoek gedaan werdt aan den Gouverneur van Zuid-Karolina, om een gekwalificeerd Perſoon te willen afzenden, tot het reguleeren der wederzydſche Grensſcheidingen; waar uit men ziet dat die Natie zig, op ver naa, nog niet onderworpen rekent aan de Kroon van Groot Brittannie, en dewyl zy op de gezegde Bergen haare wykplaats en toevlugt heeft, zal menze niet ligt geheel kunnen t' onder brengen, en op ver naa zo gemaklyk niet als de Shawaneezen en Delawariaanen, in de vlakke Landſtreek aan de Ohio, die omtrent den zelfden tyd gedwongen werden alle de Engelſche Vrouwlieden en Kinderen, geduurende den Oorlog door hun geroofd, terug te geeven. De Koloniſten van Zuid-Karolina hebben reeds veele Jaaren een aanmerkelyken Handel met de Indiaanen gehad, in hunne Ruilings-Faktorie te *Tuniſec*, een Stam der Cherokeezen aan de Miſſiſippi.

TUSCARAROES.

De *Tuscararoes* tuſſchen de Roanoke en Pemlico Rivieren, in Noord-Karolina, woonagtig, zyn, door hunnen Opſtand in 't jaar 1711, zeer in getal verminderd, kunnende thans naauwlyks tweehonderd Man te Velde brengen. Men heeft dezelven aan de Kroon van Groot Brittannie onderwerpelyk gemaakt, maar

maar de *Catabaws*, die gemeenlyk bezuiden hun zig onthouden, hoewel niet veel ſterker van Volk, hebben tot nog toe zig in hunne Vryheid gehandhaafd: zo dat menze, gelykerwys de Cherokees- en Kreek-Indiaanen, Bondgenooten en Vrienden noemt der Engelſchen. De *Chowans*, die zig aan de Ooſtzyde van het Apallachiſche of groote blaauwe Gebergte, beweſten Virginie en Noord-Karolina, benoorden de Roanoke onthouden, zyn ook tot een klein getal gebragt. Voor weinige Jaaren hebben de Indiaanſche Handelaars verſcheide gebruikbaare Paſſagiën door deeze Gebergten ontdekt, en zy houden Magazynen aan derzelver Weſtzyde in de Valeijen der Bergen, om met de andere Natiën te handelen. De Chowans leeven geduurig met de Tuscararoes in Vyandſchap.

Groot-Brittannische Volkplantingen.

Catabaws.

Chowans.

De *Iroquooiſen* worden van de Engelſchen *Mohawks* geheten, naar ééne Natie onder hun: even als men de Vereenigde Provinciën dikwils Holland noemt, naar de Provincie van dien naam, welke ver de vermogendſte is onder dezelven. In alle openbaare Tydingen heeft men ze, ſedert eenige Jaaren, de *zes Natiën* van Indiaanen, die met Nieuw Jork in Bondgenootſchap ſtaan, getyteld. Hunne Verblyfplaats is benoorden Nieuw Jork, Penſylvanie, Maryland en een gedeelte van Virginie. De Seneka's ſtrekken zig een groot end nederwaards, langs de Rivier *Sesquahana*, uit. De Stam van omtrent honderd Zielen, genaamd *Shaumakins*, legt beneden de tweeſprongen van die Rivier, omtrent veertig Uuren gaans beweſten den tweeſprong van de

Iroquooiſen.

De

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Delaware. Ik zalze, dus, agter elkander opnoemen. (1.) De *Mohawks* leeven aan de Rivieren Mohawk en Senectady: zy hebben een Kasteel of Dorp, twaalf Uuren gaans beweſten Albany, en een ander nog agt Uuren Weſtelyker. Hun getal, aan weerbaare Manſchap, mag omtrent honderdzeſtig bedraagen. (2.) De *Oneidaas*, ongevaar vyfentwintig of dertig Uuren van het verſte Dorp der Mohawks, beſtaan uit omtrent tweehonderd Man. (3.) De *Onondagues*, in wier Land de berugte Handelplaats *Oswego*, aan het Meir Ontario, gelegen is, beſtaan uit ongevaar tweehonderd vyftig Man, en (4.) de *Cayugeas*, omtrent twintig Uuren gaans verder, uit niet meer dan honderddertig Man; de *Senekaas* (5.) uit ongevaar zevenhonderd. Sommige Overloopers van de Tuscararoes, uit Noord-Karolina, hebben zig by dezelven gevoegd, en worden thans voor de zesde Natie gerekend. Men mag dus het getal der weerbaare Mannen van deeze vyf of zes Natiën, der Iroquooiſen, op vyftienhonderd ſchatten, en rekenen dat zy omtrent dertig Dorpen bewoonen, die elk van een byzonderen Stam of Geſlagt zyn. Zy beſlaan het Land benoorden Penſylvanie, Nieuw Jork en Nieuw Engeland, tot aan de Rivier van St. Laurens, die men de Rivier der Iroquooiſen noemt, beneden het Meir Ontario. Een weinig boven Montreal, aan die Rivier, heeft zig een hoop Schurkagtige wegloopers van de Mohawks geveſtigd, die men *Kahnuages* noemt, van ongevaar tagtig Man.

Abnaquies.

De *Abnaquies*, eigentlyk de natuurlyke Indiaa-

Digitized by Google

diaanen zynde van Nieuw Engeland, ſtrekken zig, van de Baay van Fundy, Ooſt- en Weſtwaards uit, door het zogenaamde Nieuw Schotland of Acadia, tot aan en om de Rivier van St. Laurens en 't Meir *Champlain* of *Corlaar*. Zy zyn in veele Stammen of Geſlagten verdeeld, doch verminderen allengs in getal en vermogen; zo, door het onmaatig gebruik van Sterken Drank, het welk hun vadzig maakt tot de Jagt en kommerlyk doet beſtaan, als doordien zig veelen hebben laaten aanneemen tot den Oorlogsdienſt ter Zee, wanneer de Groot Brittanniſche Volkplantingen Volk moeſten leveren naar de Weſtindiën; of ook door Kwaalen, welke de verkeering met de Europeaanen onder hun verwekt heeft en tot Landkwaalen gemaakt. Een weinig Spaanſche Tarw en Turkſche Boonen, welke van hun Vrouwvolk geplant of gezaaid worden, maaken thans het voornaamſte deel uit van hun Onderhoud. Men kanze rekenen te beſtaan uit deeze volgende Stammen of Geſlagten. 1. De Indiaanen *van St. Jans Rivier*. Deeze behooren tot Nieuw Schotland, en hebben een Franſche Zendings Prieſter gehad. De Mond van gedagte Rivier, in de Baay van Fundy, legt omtrent tien Mylen van Annapolis-Royal, op 't Schier-Eiland Acadia. Gedagte Indiaanen, naar Quebek willende reizen, vaaren deeze Rivier op, en komen dus aan een korte, ſnel ſtroomende Rivier, welke in die van St. Laurens, weinig Mylen beneden Quebek, valt. Hun getal is niet boven de anderhalf honderd weerbaare Mannen. 2. De *Penobſcot*-Indiaanen, die

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLK PLANTINGEN.

die zig in het Land, dat volgens den Giftbrief tot de Provincie van Maſſachuſets-Baay behoort, onthouden, zullen niet veel ſterker van Volk zyn. Zy leeven aan de groote Baay van dien naam, en reizen naar Quebek langs het kleine Riviertje Penobſcot, dat van het Weſten komt, en gaan over op de Rivier *Quenebek*, een weinig boven de Watervallen van Taconik, volgende dan verder den zelfden Reisweg als de Quenebek-Indiaanen. 3. *Sheepscut*-Indiaanen, ook in het Land van die zelfde Provincie, aan een Rivier van deezen naam, zig onthoudende, welke valt in de *Sagadahok*-(eertyds *Sagatawooke* genaamde) Rivier of liever Baay, van het Ooſten afkomſtig. Van deeze waren nog maar twee- of drie Huishoudingen overig, in 't jaar 1717. 4. De *Quenebek*-Indiaanen, in de zelfde Provincie, aan de Rivier van dien naam, zynde de middelſte en voornaamſte van Sagadahok. Zy hebben hun Hoofd-Vlek of Hoofdkwartier te *Norridgwoag*, omtrent honderd Mylen opwaards en benoorden den ingang van de Sagadahok. Zy zyn grootelyks in getal verminderd door haaren Opſtand of Rebellie, en worden gerekend niet boven de zeſtig Man in de Wapenen te kunnen brengen. Hunne Reisweg is langs de Rivier Quenebek, die zy opvaaren tot aan derzelver oirſprong, gaande van daar, door middel van verſcheide Meirtjes en Draagplaatſen, over in de korte Rivier *la Chaudiere*, welke, ongevaar vier Mylen boven Quebek, in den Stroom van St. Laurens of Rivier der Iroquooiſen, valt. Deeze hebben ook een Franſchen Zendeling tot haaren Priester

Digitized by Google

ter gehad. 5. De *Amerescogin*-Indiaanen aan twee Rivieren, die van den Weſtkant in de Sagadahok vallen. Deeze kan men zeggen geheel uitgeroeid of verdweenen te zyn. 6. De *Pigwacket*-Indiaanen, aan de *Saco*-Rivier, zyn in twee Vlekken of Samenwooningen verdeeld, die men Pigwacket noemt en *Oſſepec*, aan het Water van dien naam. In den jaare 1724 werdt een party Vrywilligers door deeze Indiaanen afgeſneeden. Men rekende, dat zy niet meer dan twaalf Man ſterk waren. Haar Reisweg was, weleer, de Rivier Connecticut op tot aan die van St. François, en deeze af, tot in de Rivier van Kanada. 7. De *Pennycook*-Indiaanen, aan Merrimak-Rivier in 't Regtsgebied van Nieuw Hampshire, zyn voor weinige Jaaren geheel verdweenen. 8. De *Walnonoak*-Indiaanen, aan de Rivier *Puante*, genaamd de Miſſie van *Bezancourt*, tegenover *les trois Rivieres*, dertig Mylen boven Quebek, naderhand onder 't Regtsgebied van Kanada geraakt, konden omtrent veertig Man te Veld brengen. 9. De *Arouſeguntecook*-Indiaanen, aan de Rivier en in de Zending van St. François, ongevaar veertig Mylen boven Quebek, beſtonden uit meer dan anderhalfhonderd weerbaare Mannen. 10. De *Maſiaſſuc*-Indiaanen, aan de Ooſtzyde van het Meir *Champlain*, ook in het belang der Franſchen geweeſt, beſtaan uit niet boven de zeſtig Man. Dus kan die geheele uitgebreide Natie der Abnaquies, of natuurlyke Indiaanen van Nieuw Engeland, geen zevendhalfhonderd weerbaare Mannen uitleveren.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

De

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De *Mikamakes* van Acadia of Nieuw Schotland, woonen gedeeltelyk langs den Oever van Kaap Sable, ſommigen te *Green-Bay*, *Menis* en *Chignecto*; ſommigen op 't Eiland van Kaap Breton en dat van St. Jan. Zy zullen niet veel meer dan driehonderd en vyftig weerbaare Mannen uitmaaken. De Franſchen vyf Zendingen gehad hebbende in Nieuw Schotland, zo zyn deeze Indiaanen, daar door, altoos in hun belang gebleeven, en hebben, door de Franſchen opgerokkend zynde, zo wel als die van Nieuw Engeland en de Iroquooiſen, aan de Engelſchen, in de laatſte Jaaren, ongemeen veel ſchade toegebragt en derzelver oogmerken zeer gedwarsboomd: want ſchoon alle deeze Indiaanen, agter Penſylvanie, Nieuw Jork en Nieuw Engeland, of daar in zig onthoudende, thans naauwlyks tweeduizend Man te Velde kunnen brengen; zyn zy doch, met hulp der Franſchen, tot veele Strooperyën, onverhoedſe Aanvallen en Hinderlaagen, bekwaam en gebruikt geweeſt. In voorige tyden waren zy veel talryker dan tegenwoordig, gelyk men uit hunne Oorlogen tegen de Engelſchen kan opmaaken.

Mikamakes.

Oorlogen der Engelſchen met de Indiaanen.

Een verhaal van de kleine Schermutzelingen met de Indiaanen, by de eerſte opregting der Volkplantingen, zou van weinig nuttigheid, en, na zulk een tyds verloop, zelfs niet aangenaam voor den Leezer zyn. Een ſtoute Snaak, Kapitein *Hunt* genaamd, voerde eenige Indiaanen ſteelswyze weg, in 't jaar 1614, en verkogtze, in de Middellandſche Zee, aan de

de Spanjaarden, voor Mooren, die hy gevangen zou gemaakt hebben op de Kuſt van Barbarie. Dit veroorzaakte een wantrouwen en afgunſt jegens de Engelſche Handelaars op die Kuſt, geduurende eenigen tyd. Vervolgens ontſtondt, in 't jaar 1637, de *Pequods*-Oorlog; dus genaamd naar zekere Natie, welke haare Woonplaats hadt beweſten Nieuw Engeland en benoorden Penſylvanie, aan de Hudſons-Rivier. Zy hadden de Engelſchen, van tyd tot tyd, veel nadeel toegebragt, en, op de Connecticut Rivier, verſcheide Handelaars gedood: des die van Nieuw-Engeland, daar tegen, een Verbond maakten met de *Naraganſet*-Indiaanen, welke, ongevaar duizend Man ſterk, aan den Zee-kant, van Naraganſet-Baay tot aan Pakatuke-Rivier, die de Grensſcheiding der Koloniën van Connecticut en Rhode-Island is, zig uitſtrekten. Door hulp derzelven werden zy in een Zwamp of Moeras van Fairfield, naar den kant van Nieuw Nederland, geheel verſlagen: men zondt de Kinderen, die men in handen kreeg, als Slaaven naar de Bermudes Eilanden: het Opperhoofd, *Saſſacous* genaamd, die de voorganger was geweeſt, vlugtte, met ongevaar dertig Man, naar de Mohawks, alwaar zy om 't leven gebragt werden. Men hadt haar Fort, aan zekere Rivier in 't Land van Connecticut, vernield, en, in minder dan drie Maanden, was die geheele Natie van omtrent duizend tot tweehonderd Man verminderd, die om Vrede baden, welke hun alleenlyk toegeſtaan werdt, op voorwaarde, dat

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

zy hunnen Naam en Landſchap verlaaten zouden. Dit hebben zy gedaan en zyn met de Naraganſets en Moheags ingelyfd geworden.

Na dien tyd zyn de Indiaanen, door de algemeene Verbindtenis der Koloniën van Nieuw Engeland, welke in 't jaar 1643 gemaakt werdt, zodanig in toom gehouden, dat 'er geen nieuwe Oorlog, in dertig Jaaren tyds en daar boven, ontſtondt. Uit kragte van die Verbindtenis zou de Kolonie van Maſſachuſets-Baay honderd, en die van Plymouth, Hartford en New-Haven, ieder vyfenveertig of vyftig Man in de Wapenen brengen. Dus kwam 'er, in 't jaar 1654, een Lighaam van tweehonderdzeventig Man te voet en veertig Ruiters, op de been, door het welke de Oorlog der Naraganſet- en Niantec-Indiaanen, tegen de Montaokes, op het Ooſtend van Long-Island, wel haaſt tot bemiddeling werdt gebragt.

Koning Philips Oorlog.

De *Paconoket* of *Koning Philips*-Oorlog, die in 't jaar 1675 ontſtondt, hadt de volgende aanleiding. *Maſſaſoit*, Opperhoofd van de Wampanogoes, waarvan Paconoket of Mount Hope's Landſtreek een Stam was of Geſlagt; hadt aan de eerſte Volkplantelingen van Plymouth veel Vriendſchap beweezen. Hy liet twee Zoonen naa, genaamd Wamſucket en Metacomet, wien de Regeering van Plymouth, op hun eigen begeerte, de Engelſche naamen gaf van *Alexander* en *Philip*. De eerſte ſtierf in 't jaar 1662: de ander verbondt zig door een plegtige Akte, met de Regeering

ring voorgemeld, om geene ſchikking te maaken over eenige van zyne Landen, zonder haare toeſtemming. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Deeze Philip, Sachem van de Wampanoogoes of Paconoket-Indiaanen, was van natuure een Man van doordringend oordeel, kennis en dapperheid. Hy ontwierp, in 't gedagte Jaar, een Samenzweering om de Engelſchen uit Nieuw Engeland te verneſtelen. Dus ging hy, met ongemeene geheimhouding, een wyd uitgeſtrekte Verbindtenis aan met andere Stammen of Geſlagten van Indiaanen, waar onder verſcheidene van de Abnaquies of Oostelyke, zo genaamd. De Franſchen van Kanada waren 'er ook in betrokken, en tragtten door hunne Zendelingen, zo men niet twyfelde, den Opſtand aan te ſtooken, en de Nederlanders van Albany werden verdagt gehouden, van deeze Indiaanen te voorzien met Wapenen, Kruid en Lood. Toen hy eenige voordeelen behaald hadt, voegden de Naraganſets zig by hem, doch de Overwinning, welke het Engelſch Leger, in 't midden van den Winter, op de laatſtgemelden behaalde, bevrydde hun van de grootſte vreeze. In zekere Swamp, genaamd Patty-Squamscut, verſloeg hunne Armee, die met de Indiaanen, hunne Vrienden, wel anderhalfduizend Man ſterk was, zevenhonderd Man der Vyanden, zonder de Vrouwen en Kinderen te rekenen: zynde van de Engelſche zyde ongevaar vyfentagtig Man geſneuveld en honderdvyftig gekwetſt.

Niettegenſtaande deeze Nederlaag hadden de Engelſchen, dien geheelen Winter, nog

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

veel te lyden van de Stroopende Partyën der Indiaanen, die zelfs tot in het Vlek Plymouth kwamen plunderen en moorden. De Mohawks, eindelyk, begunſtigden de Engelſchen, die door het gebrek aan Leeftogt, 't welk onder de andere Indiaanen ontſtondt, eindelyk geheel van dezelven verloſt werden. De Regeering van Maſſachuſetts-Kolonie deedt een algemeene Vergiffenis uitroepen, voor alle die zig kwamen onderwerpen: het welk van gewenſchte vrugt was. Koning Philip, zelf, raakte in 't zwerven om den hals, en dus liep die Oorlog ten einde, geduurende den welken, zo men rekende, ongevaar drieduizend Man der Indiaanen waren doodgeſlagen, gevangen gemaakt of tot onderwerping gebragt, en de Natie der Naraganſets was tot om en by de honderd Man verſmolten. De Landſtreek van Koning Philip werdt, om de Onkoſten van den Oorlog te vinden, verkogt, en vervolgens met de Koloniën ingelyfd onder den naam van Briſtol, met eenige byzondere Voorregten en Vrydommen.

Na deezen Oorlog zyn 'er geen Opſtanden of Rebelliën geweeſt van de Indiaanen, in de Volkplantingen der Engelſchen begreepen. Alle de volgende waren Invallen of Aanrandingen der Indiaanen, wel binnen de uitgeſtrektheid der Giftbrieven, maar buiten de reeds beſlagen Landen, woonagtig, door aanſtooking der Franſchen van Kanada. Dus heeft 'er een geduurige Oorlog met de Wilden plaats gehad, byna van de Herfſt des jaars 1688 tot aan het end des jaars 1698, dien men voor den eerſten Indiaanſchen Oorlog, na

Digitized by Google

na de Omwenteling in Engeland, door Koning Willem den III., kan houden. De twee-de was, die onder Gouverneur Dudley, in 't jaar 1703, ontſtondt, en tien Jaaren duurde: de derde in 't jaar 1722 tot het laatſte van 1725; de vierde begon in 't jaar 1744 en van deezen laatſten, die met de laatſt geſlooten Vrede eerſt regt ge-eindigd is, zal ik wat omſtandiger gewag maaken. GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

De Oorlog, door 't afſterven van Keizer Karel den VI. in Europa, tuſſchen Frankryk en het Huis van Ooſtenryk ontſtaan, reeds hevig blaakende, en allengs algemeener wordende door den byſtand, dien deszelfs Bondgenooten, als handhaavers der Pragmatieke Sanctie, tragtten toe te brengen aan de Koningin van Hongarie en Bohemen, waren hier op de wederzydſche Oorlogsverklaaringen van Frankryk aan Groot Brittannie en van Groot Brittannie aan Frankryk, in 't Voorjaar 1744, gevolgd. Te Boſton, in Nieuw Engeland, geſchiedde de Proclamatie van den Oorlog tegen Frankryk, den 2 Juny van dat Jaar, en men bragt, tot dekkinge der Grenzen, tegen de Invallen der Franſchen en Franſchgezinde Indiaanen, eenig Krygsvolk op de been, dat uit de Bezettingen der Steden en Forten getrokken was, voorziende tevens de Ingezetenen van Buskruid. Dewyl ook de Indiaanen van Kaap Sable en St. Jan, in 't midden van dien Zomer, reeds een Aanval ondernomen hadden op Annapolis Royal, in Nieuw Schotland, zo werden zy in November, te Boston, voor Rebellen en Vyanden verklaard, en men zette vierhonderd Pond Sterlings op Oorlog met de Franſchen.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

het hoofd van ieder Indiaan, dien men doden zou of gevangelyk opbrengen. En, ſchoon de Franſchen en Franſchgezinde Indiaanen, in dat en de volgende Jaaren, weinig uitvoerden tegen die Plaats, waar van het Fort t'elkens met Krygsvolk en Voorraad uit de Koloniën van Maſſachuſets-Baay verzorgd werdt, gelukte het hun egter, de Krygsmagt van Nieuw Engeland, in de Winter-Kwartieren leggende te *Minas*, een wakkere neep toe te brengen, in 't voorſte des jaars 1747: zodanig zelfs, dat de overgebleevenen zig verpligten moeſten, de Wapenen, geduurende een half Jaar tyds, in de Baaijen van Minas en Chignecto, niet te zullen voeren. De Franſchen zouden zelfs hunne Overwinning verder voortgezet hebben, en waarſchynlyk in Nieuw Engeland gevallen zyn, in 't volgend Voorjaar; had niet de Tyding van 't vernielen der Franſche Vloot, die Onderſtand moeſt aanbrengen, door de Engelſchen, by de Kuſten van Europa, hunne verwagting diestyds te leur geſteld.

Forten der Franſchen.

Middelerwyl ontwaakte de zorg van het Groot Brittanniſche Miniſterie, dat zo lang de gevaarlyke Omſtandigheden der Engelſche Volkplantingen in Noord-Amerika, als met een onverſchillig Oog aangezien, of liever niet zo naauwkeurig opgemerkt hadt; door de nadeelige Tydingen, die van daar, van tyd tot tyd, inkwamen, ten hoogſte. Men vernam, naamelyk, dat de Franſchen van agteren, langs hoe meer Gronds wonnen op de Engelſchen. Zy hadden voornaame Forten aangelegd, om zig meeſter te maaken van

alle

alle de Paſſagiën der Weſtelyke Landen in 't midden van Noord-Amerika, en de Engelſchen dus niet alleen het verder doordringen te beletten, maar zelfs de Wilden van de gemeenſchap en onderlingen Handel met de Engelſchen af te trekken. Dat van *Niagara* op de Engte, tuſſchen de Meiren Erie en Ontario, het welk de gemeenſchap van Kanada en Louiſiana verzekerde, was na het jaar 1721 gebouwd: dat van *Crown-Point*, omtrent den jaare 1730, door de Kanadiaanen, op het Grondgebied van Nieuw Jork, en weinig meer dan honderd Engelſche Mylen of dertig Uuren gaans van Albany. Door middel van dien Buitenpoſt konden zy, gemakkelyk, ſtroopen in alle de bovenſte deelen van Nieuw Jork en Nieuw Engeland, en de ontginning van eenig Land, benoorden de Rivieren Hudſon en Connecticut, beletten. Langs de Ohio wierpen zy, vervolgens, een Keten op van Forten, tot groote ontruſting niet alleen van de Provinciën Virginie en Penſylvanie, maar ook tot belemmering van de Handelplaats der Engelſchen te *Oswego*, alwaar, in het Markt-Saizoen, meer dan twintig Natiën by een kwamen met haare Kanoos, alle met Schietgeweer voorzien en de verſtafgelegene in Beeſten Huiden, van verſcheide ſoorten, gekleed. Zy kwamen 'er zelfs van Fort Nelſon in de Hudſons-Baay, en ſommigen van de Cherokees, dat een afſtand van vyfentwintig Graaden in Noorder Breedte uitmaakt: waar uit men de uitgeſtrektheid van dien Handel kan beſluiten, en deszelfs aangelegenheid voor de Engelſchen.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Op bevel van zyne Groot Brittanniſche Majeſteit, derhalve, werdt in den jaare 1746, door de Sekretary van Staat, een Bevel uitgegeven, dat alle de Gouverneurs der Volkplantingen zo veel Vry-Kompagniën, als hun doenlyk was, ieder van honderd Man, op de been zouden brengen, welken de Ingezetenen van Werfgeld en Mondkoſt moeſten voorzien: terwyl de Koning het kleeden, wapenen en betaalen der Soldy of Gagie, op zig nam. Die van Nieuw Jork, Nieuw Jerſey, Penſylvanie, Maryland en Virginie, moeſten tot één Lighaam geformeerd worden, om te ſtaan onder 't Bevel van den Luitenant-Gouverneur van Virginie. Het was geen geheim, dat die groote toebereidzelen in Amerika, welke door een gevoeglyke Scheepsmagt uit Europa onderſteund zouden worden, dienen moeſten, om geheel Kanada te brengen in de magt van Groot Brittannie, en dus alle de Volkplantingen, eensklaps, voor het gevaar van Vyandlyke Invallen of Strooperyën, van agteren, te beveiligen.

Toebereidzels der Engelſchen, tegen Kanada.

Voorzorgen der Franſchen.

De Franſchen, in Kanada, niet onkundig van 't gevaar, waarmede hunne Amerikaanſche Volkplantingen gedreigd werden, zonden al de Krygsmagt, welke zy by een konden brengen, naar *Minas* en *Chignecto*, verzuimende middelerwyl niet de Engelſche Landen te verwoeſten. In de Zomer van 't gedagte Jaar kwam RAMEZAY te Minas, aan 't hoofd van zeſtienhonderd Man, zo Scheeps-Soldaaten, als Militie van Kanada, Jaagers en Indiaanen. Dit Korps zou onderſteund worden door een ſterke Vloot, die te Breſt uitgeruſt werdt

werdt onder den Heer d'ANVILLE, beſtaande uit elf Schepen van Linie, eenige Fregatten, Transportſchepen, enz. Het getal der Troepen, die daar op ingeſcheept werden, zoude uit meer dan drieduizend Man beſtaan. Men wil dat zyne Inſtructiën, in de eerſte plaats, behelsden, *Louisburg*, het welk zig toen in handen der Engelſchen bevondt, te heroveren; dan zou hy zig vervoegen naar *Port Royal*, nu *Annapolis Royal* genaamd, in Acadie, en hetzelve met een ſterke Bezetting voorzien: vervolgens *Boſton*, de Hoofdſtad van Nieuw Engeland, verwoeſten, en verder langs de Kuſten van Amerika, op gelyke wyze voortgaan, om eindelyk een bezoek te geeven aan de Weſtindiſche Eilanden. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Niettegenſtaande de Engelſchen, in 't algemeen, zig grootelyks verwonderden, dat de ſterke Vloot, onder den Heer MARTIN in 't Kanaal kruiſende om daar op te paſſen, die Franſche Vloot zo ongeſtoord liet heen vaaren, was derzelver Togt doch van weinig uitwerking. Na een verdrietige Reis, en het ondergaan van een Storm by Kaap Sable, kwam dezelve eerſt, den 10 September, te *Chebucto* in Nieuw Schotland aan, alwaar D'ANVILLE zelf overleedt, zo wel als de helft van zyn Volk, aan Scorbutieke Rotkoortſen en de Roode Loop. Hunne getrouwe *Abenaquis*, thans de Indiaanen van Nieuw Schotland genaamd, bezogten de Franſchen zo dikwils, dat zy daar van de Beſmetting overerfden, en wel een derde deel verſmolten. Het ſcheen als of de Groot Brittanniſche Zeemagt voor een dergelyk noodlot bedugt ware: De Franſche Vloot voert niets uit.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

want schoon de Engelsche Vloot, onder Admiraal Townshend, diestyds te Kaap Breton lag, liet men de Franschen, te Chebucto, ongemoeid.

Voorzorgen der Engelschen.

De Kanadiaanen, middelerwyl, den geheelen Zomer te Minas gelegen hebbende, zonder eenige kennis of onderstand te krygen van de Fransche Vloot, keerden meestendeels terug: behalve ongevaar vierhonderd Man, met RAMEZAY aan 't hoofd, die een Legerplaats opsloegen by Annapolis: maar het leggen van een Engelsch Oorlogschip met een Fregat, in de Haven, als ook het vertrek van de Fransche Vloot, deedt hun, nog voor den Winter, naar Minas terug keeren. Hier en te Chignecto overwinterde RAMEZAY, om zig te kunnen voegen by de Franschen, die in 't volgende Voorjaar, uit Frankryk, werden te gemoet gezien, zynde hun vaste doelwit ingerigt, om Annapolis te overmeesteren, dat, middelerwyl, door drie Kompagniën Vrywilligers, van Boston, versterkt werdt. Ook wist de Gouverneur van die Plaats, een Onderstand van duizend Man, uit Nieuw Engeland, te bedingen, waar toe ieder Provincie haar aandeel opbragt, en dus meende hy zig genoegzaam voorzien te hebben, tegen alle Onderneemingen der Vyanden.

De Franschen behaalen te Lande de Overwinning;

Men moet bekennen dat deeze Troepen meer moeds hadden dan Krygstugt; hoewel zy door eenen Kolonel NOBLE gekommandeerd werden. Een Detachement van hun trok naar Annapolis in 't laatst van January, terwyl de anderen geinkwartierd waren te *Grand Pré* en van elkander verstrooid. De Fran-

Franſchen, genoegzaam onderrigt van deeze ongeregelde legging, vertrokken naar Chignecto en kwamen te Minas den 31. van die Maand. Hunne Magt, die uit omtrent zeshonderd Man beſtondt, in kleine Partyën, van vyftig of zeſtig Man ieder, verdeeld hebbende, taſtten zy de Engelſchen aan, en vermoordden veelen in de ſlaap, maakende de overigen Krygsgevangen. De meeſte Officieren werden gedood, en de genen, die den dans ontſnapten, gaven zig op de ſchandelyke voorwaarden over, van in zes Maanden de Wapenen niet te zullen voeren, in de Baaijen van Minas en Chignecto. Naar deeze laatſte plaats keerden toen de Franſchen terug, en lagen 'er het grootſte deel van den Zomer, des jaars 1747, in afwagting van *Jonquiere's* Esquader, dat eene Verſterking van Volk en Geſchut over zou brengen, bekwaam om Kanada in ſtaat te ſtellen, van geheel Noord-Amerika te kunnen dwingen.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Ten dien einde voegden zig, in 't Voorjaar van 1747, de Franſche Vloot van Breſt en Rochefort, te Rochelle byeen. Deeze Scheepsmagt, naar Ooſtindie en Kanada geſchikt, beſtondt in 't geheel uit agtendertig Zeilen, waar onder zeven Oorlogſchepen waren, van vier-en-zeventig tot vier en-veertig Stukken, zynde één derzelven met een Fregat gelaſt zes Ooſtindiſche Schepen te geleiden: terwyl de overigen, met de Transportſchepen en Koopvaarders, vol Soldaaten, Voorraad en Goederen, beſtemd waren naar Kanada en Nieuw Schotland. De uitruſting van deeze Vloot was in Engeland geen geheim:

doch worden ter Zee geſlagen.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANSCHE VOLKPLANTINGEN.

heim: des werden de Admiraals ANSON en WARREN, met hunne Esquaders, afgevaardigd, die den 3 Mey de Franſche Vloot, op de hoogte van Kaap Finiſterre, bereikten. Deeze Vloot formeerde aanſtonds een Linie van haare voornaamſte Oorlogſchepen, terwyl de anderen, onder bedekking der Fregatten, allen mooglyken ſpoed maakten naar de plaatſen, werwaards zy geſchikt waren. De Engelſchen, beſpeurende dat het oogmerk der Vyanden eer was te vlugten dan te vegten, beſlooten de Franſchen te vervolgen, en dit was van die uitwerking, dat zy al derzelver Ooſtindiſche Schepen veroverden, benevens zes Oorlogſchepen; maakende tuſſchen de vier- en vyfduizend Man, onder welken zig de Admiraal DE LA JONQUIERE zelf bevondt, Krygsgevangen. De Franſchen, die zeer dapper hadden gevogten, hadden ongevaar zevenhonderd dooden en gekwetſten; de Engelſchen vyfhonderd. RAMEZAY, die zig nog te Minas en Chignecto bevondt, dit voor hem droevig nieuws door eenige Schepen, die den dans ontſprongen waren, verneemende, ontzakte de moed, om Nieuw Schotland te veroveren, t'eenemaal, en hy was genoodzaakt naar Kanada terug te keeren.

Oogmerken der Franſchen.

Het bleek uit de poogingen, die de Franſchen aanwendden tegen 't end van den Oorlog, welke door de Vrede van Aken geëindigd werdt, dat zy op 't laatſt zo gevoelig wierden aangaande het belang van Kanada voor Frankryk, dat zy zig, tot onderſteuning daar van, in Europa zelf ontblootten. Geduu-

Digitized by Google

duurende den korten tyd, welke 'er, ſedert die Vrede, tot aan het uitbarſten van den laatſten Oorlog is verloopen, bouwden zy, agter de Engelſche Volkplantingen, een menigte van Forten, welke byna den geheelen inlandſchen Handel der Engelſchen, in Noord-Amerika, ſtremden. Bovendien was hun hoofdoogmerk Nieuw Schotland te overmeeſteren, en de bezitting daar van met die van 't Eiland van Kaap Breton ſamen te voegen. Dit Ontwerp werdt voornaamelyk gegrondveſt op de genegenheid der Franſchen, die in Nieuw Schotland, na de Vrede van Utrecht, gebleeven waren, en zig nog zodanig als Onderdaanen van Frankryk aanſtelden, dat door hun zelfs de Eed van Onderwerping aan de Regeering van Groot Brittannie te doen, geweigerd werdt. Een andere pooging van Frankryk was, omtrent dien tyd, de beide Volkplantingen van Kanada en Louiſiana, ſamen te voegen, het welk de Engelſchen in een ſmalle Landſtreek, langs de Zeekuſt van Noord-Amerika, bepaald zou hebben. Zy tragtten zig, ten dien einde, meeſter te maaken van de Rivier *Ohio*, om die tot een Grenspaal te ſtellen van de Bezittingen der Engelſchen in Virginie en Penſylvanie, zo wel als zy die van Nieuw Engeland door de Forten van Crownpoint en Niagara hadden afgeſlooten. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Kort na de ſluiting van het Traktaat van Aken, in 't jaar 1749, begonnen zy dit laatſte Ontwerp werkſtellig te maaken, door vyfhonderd Man aan de Ohio te zenden, neemende de beide Oevers daar van in bezitting.

De

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De Ingezetenen, evenwel, verdreeven in 't eerſt de Franſchen, die vervolgens eenige afgezonderde Partyën deeden poſt vatten aan het Meir Erie, en Vaſtigheden maakten omſtreeks hetzelve te *Detroit*, aan de Rivier *Miamis* en *Sandoski*. De onzekere toeſtand, in welke de Grensſcheiding van Nieuw Schotland, by het Traktaat van Aken, gebleeven was, en de teleurſtellinge van alle moeite, die tot derzelver bepaaling door de Engelſche Gemagtigden werdt aangewend; waren de middelen, die men van de Franſche zyde gebruikte, om tyd te winnen, ten einde zig allengs, meer en meer, in Noord-Amerika zodanig te veſtigen, dat zy niet te verneſtelen zouden zyn. Hier toe werden zo ſterke poogingen door Frankryk aangewend, dat, ten tyde van die Vrede, de Militie van Kanada twaalfduizend Man bedroeg; buiten en behalve duizend Man, reguliere Troepen, en de Kompagniën Mariniers.

Vaſtigheden door hun aangelegd.

Om kort te gaan, tot bedwang der Groot Brittanniſche Volkplantingen, waren van tyd tot tyd de volgende Forten aangelegd: 1. dat van *Crown Point* of Fort Frederik, op het het Grondgebied van Nieuw Jork als gezegd is; 2. *Fort Chamblain*, op een Paſſagie naar Kanada; 3. *Fort Sorel*, ter plaatſe, daar de Rivier Chamblais in die van St. Laurens valt: 4. *Fort Frontignac*, gemeenlyk *Catarocouy* genaamd, 5. *Fort Denonville*, naby de groote Waterval van Niagara, waar van het gemeenlyk den naam voert, onder welken het hier voor is beſchreeven: 6. *la Trouette*, aan de engte genaamd *le Detroit*, tuſſchen het Meir Erie

Erie en dat der Hurons in Kanada. Boven en behalve deeze Forten, werden hier en daar, van Kanada tot aan Nieuw Orleans en den Mond van de Miſſiſippi, Verſchanſingen aangelegd, die men by gelegenheid met eenige Militie voorzag onder 't bevel van een Sergeant, en ten laatſten werdt zelfs een Reizende Wagt of Konvooy beſchikt, om den jaarlykſen Togt te doen op die Rivier en de Vaſtigheden behoorlyk te voorzien langs eenen Reisweg van ongevaar zeshonderd Mylen, wanneer men de Bogten in aanmerking neemt. Zo groot mag men den afſtand tuſſchen Quebek en Nieuw Orleans, langs de Ohio en Miſſiſippi, billyk rekenen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De Regeering van Groot Brittannie kreeg ieder Week wel verſche Tydingen, aangaande het gevaar dat de Volkplantingen, door deezen indrang op derzelver Grondgebied, dreigde; maar het gemaakte beding, om de Geſchillen over de wederzydſche Grensſcheidingen te ſtellen aan de beſliſſing van Gemagden, die te Parys moeſten ſamenkomen, weerhieldt alle kragtige Maatregelen, en de Onderhandeling der Gemagtigden liep op niets uit. Die van de Franſche zyde, naamelyk, bleeven daar op ſtaan, dat *Nieuw Schotland* bepaald was aan het Schier-Eiland van dien naam, en de Engelſchen beweerden, dat hunne Kroon de Eigendom behoorde van het geheele oude *Acadia*, als aan Groot Brittannie door het Traktaat van Utrecht toegeweezen zynde. De Grenzen daar van (zeiden zy) ſtrekten zig, baarblykelyk, tot aan de Rivier van

Onderhandeling der wederzydſche Gemagtigden, te Parys.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

van St. Laurens ten Noorden en *Pentaguet* ten Weſten uit: doch de Franſchen bragten oude Kaarten te voorſchyn, op welken Acadia aan 't gedagte Schier-Eiland, alleen, bepaald was: die de Engelſchen beweerden, dat, voorbedagtelyk, tot ſtaaving der oogmerken van 't Franſche Hof, getekend waren.

Vyandlyke Ondernee-mingen der Franſchen in Kanada.

Wy zullen ons, met de menigvuldige ſtribbelingen over dit Onderwerp, niet bezig houden, die thans van geen het minſte belang meer zyn: maar overgaan tot de beſchouwing van het gene, middelerwyl, op de plaatſen zelf verrigt werdt, om de Pretenſiën van Frankryk klem te geeven. JONQUIERE, toen Gouverneur Generaal van Kanada, zondt werkelyk Brieven aan den Groot Brittanniſchen Bevelhebber van Nieuw Schotland en den Gouverneur van Maſſachuſets-Baay, in welken hy een groot gedeelte van Acadia opeiſchte voor de Franſche Kroon. Ook werdt, door hem, een Officier afgevaardigd met drie Kompagniën Mariniers, omtrent vierhonderd Indiaanen, benevens eenige Militie van Kanada, Boſchloopers en neutraale Franſchen. Het eigentlyke doelwit met deeze Krygsmagt, die aan de Noordzyde van Chignecto-Baay en Rivier lag, was het bouwen van Forten te dekken, door welken de Onderdaanen van Groot Brittannie geheel binnen het Schier-Eiland bepaald zouden zyn. Al dat men, van de Engelſche zyde, hier tegen in 't werk ſtelde, was, de Franſchen te vermaanen, dat zy zouden aftrekken van het Groot Brittanniſche Grondgebied; doch deeze, daarentegen, gaven

Digitized by Google

ven voor, dat zy zig daar alleen gelegerd hadden, om de Franſche Indiaanen te dekken en te onderſteunen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

In 't kort bleek het, dat het oogmerk der Franſchen veel uitgeſtrekter was. De Gouverneur van Kanada deedt een plegtige bedreiging aan de Gouverneurs van Nieuw Jork en Penſylvanie, dat, aangezien de Inlandſche Handelaars der Engelſchen zig verſtout hadden Handel te dryven met de Indiaanen, die onder de beſcherming ſtonden van zynen Koning, hy dezelven in hechtenis zou neemen, waar men ze ook mogt aantreffen. Dit werdt aan drie Perſoonen werkſtellig gemaakt, wier Goederen men in beſlag nam, en hun eerſt gevangelyk naar Quebek en van daar naar Rochelle zondt. Zy werden, wel is waar, op de Vertoogen van den Groot Brittanniſchen Ambaſſadeur te Parys, Graaf van Albemarle, die de onwettigheid van zulk een Gedrag, in tyd van Vrede, aantoonde; op vrye Voeten geſteld, doch verder viel niets voor, omtrent deeze Zaak; 't welk iedereen deedt denken, dat het Engelſch Miniſterie van de oogmerken der Franſchen, ten opzigt van de Groot Brittanniſche Volkplantingen in Amerika, voordeeliger denkbeelden had, dan de Ondervinding, op de plaats zelf, leerde, of dat hetzelve, door de groote Vriendſchaps betuigingen van het Hof van Verſailles, werdt in ſlaap gewiegd of in onwerkzaamheid gehouden. Zonderling was het, ondertuſſchen, dat de oogmerken der Franſchen, in Amerika, door het gedrag der Engelſchen zelf, bevor-

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

derd werden: 't welk ik eenigermaate zal trachten op te helderen.

De Gouverneur van Virginie, omtrent den jaare 1716, genaamd SPOTSWOOD, een Man van Geeſt en Verſtand, bevindende dat de *Outawais*, thans *Twigtwees* genaamd, den Engelſchen ongemeen genegen waren, ſtelde voor, eenigen van derzelver Landen aan de *Ohio* te koopen, en dus een Kompagnie op te regten tot het openen van eenen Koophandel met de Wilden, bezuiden, beweſten en benoorden die Rivier. Dit zou een voordeelig Ontwerp geweeſt zyn, indien men de uitvoering, door de genegenheid der Wilden verder tot zig te trekken, begunſtigd had; doch het niet voldoen van de beloofde Pryzen of Geſchenken aan de Wilden, begunſtigde veeleer de inzigten der Franſchen, om zig allengs een Weg, van Kanada tot in en op de Miſſiſippi-Rivier, te openen; en gaf hun gelegenheid om het Fort Crown-Point, als gezegd is, aan te leggen op 't Grondgebied van Nieuw Jork. Na het ſluiten der Vrede van Aken werdt Spotwoods Ontwerp wel hernieuwd, maar men verzuimde wederom den weezentlykſten grondſlag daar van, om zig, naamelyk, de Wilden te vriend te maaken of derzelver Genegenheid te behouden. In plaats van dien werden, op het aanſtaan van eenige Kooplieden te Londen, die op Maryland en Virginie Handel dreeven, met goedkeuring van de Regeering, door het afmeeten en opneemen der Landen aan gedagte Rivier, tot aan derzelver Bronnen toe, aan de Inboorlingen

Berigt van de *Ohio*-Kompagnie.

Digitized by Google

gen denkbeelden ingeboezemd, die hun langs hoe meer van de Engelſchen verwyderden. De Franſchen ook met ſcheele Oogen aanziende, dat Groot Brittannie zig meeſter zogt te maken van die Landſtreek, welker Bezitting zy oordeelden nog in Geſchil te ſtaan, konden niet nalaaten de Indiaanen tegen de Engelſchen op te ſtooken. Ja de byzondere Handelaars van Virginie en Penſylvanie, zelf, ziende hunnen voordeeligen Koophandel met de Wilden op 't punt van ondergang, gingen op even de zelfde manier te werk als de Franſchen: zo dat de Onderneemers, te Londen, alle de gemaakte Koſten, zonder eenig voordeel, daar by in ſchooten, verliezende tevens al hun uitzigt op de bezitting van een der ſchoonſte en vrugtbaarſte Landſtreeken, mooglyk, van geheel Amerika. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De Franſchen, middelerwyl, trokken de genegenheid der Wilden langs hoe meer tot zig, en namen daar uit gelegenheid, om zig te Niagara en aan het Meir Erie, op de in Geſchil ſtaande Landen, te verſterken. Aan de zyde der Engelſchen wierdt men, wel is waar, grootelyks bekommerd. De Gouverneur van Penſylvanie ſtelde aan de Vergadering de nadeelen op het uitdrukkelykſte voor, die van dit Gedrag der Franſchen te wagten ſtonden; doch de Leden ſcheenen, daar omtrent, van verſchillende denkbeelden te zyn. Die van Virginie liet niet naa, door zyne kragtige Vertoogen, dien aangaande, het Parlement van Groot Brittannie, zelfs, in ongeruſtheid te brengen. Hy zondt een nadrukkelyken Brief aan den Franſchen Bevelhebber van BEKOMMERING DER ENGELSCHEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

een Fort, dat op de Oſſen-Rivier, die in de Ohio valt, niet ver van het Meir Erie, was aangelegd, eiſchende dat men die Plaats, als tot het Groot Brittanniſch Grondgebied behoorende, ontledigen zoude: maar die Bevelhebber hadt hier geen Ooren naar. De Gouverneur DINWIDDIE beſloot, daar op, een Fort aan te leggen by den tweeſprong van die Rivier: 't welk alleenlyk ſtrekte om de Indiaanen langs hoe meer te verbitteren.

De Stad HALLIFAX, in Nieuw Schotland, gebouwd.

Middelerwyl werdt, in 't Vaderland, een ſchoon Ontwerp geformeerd, tot beveiliging van de Groot Brittanniſche Bezittingen in Nieuw Schotland. Dit was de aanleg van een nieuwe Stad, *Hallifax* genaamd, die verdeeld is in vyfendertig Blokken, ieder van zeſtien Erven, van veertig Voeten breed en zeſtig Voeten lang; met een publieke Kerk, eene Vergaderplaats en eenige weinige Huizen buiten de voornaamſte Straaten, die vyfenvyftig Voeten breed zyn. De Stad is met Paliſſaaden omringd, en door Forten aan den buitenkant gedekt. Langs de Rivier *Chebucto*, bezuiden de Stad, zyn, ter langte van twee Engelſche Mylen, Woonhuizen met Landeryën daar agter, benevens een groote gemeene Weide by de Stad. Men vondt, niet ver van daar, een klein Hollandſch Vlek, en over de Rivier, die voor de Stad drie Engelſche Mylen of een klein Uur gaans breed is, een klein Plaatsje of Dorp, Dartmouth genaamd, dat egter, wegens de geduurige invallen en ſtrooperyën der Indiaanen, weinig opgang gemaakt heeft.

Dit Ontwerp, dat ſedert, door de Regeering

Digitized by Google

ring van Groot Brittannie, kragtig voortgezet is, was geformeerd door den Graaf van Hallifax, Eerſten Gemagtigde van den Koophandel en Plantagiën; weshalve de Stad, niet ten onregte, van hem haaren naam kreeg. Het ſtrekte tot aanmoediging van Officieren en Soldaaten, die zouden willen overgaan en zig aldaar nederzetten, dat aan ieder van hun zekere ſtreek Lands beloofd werdt. In 't jaar 1749 gaf de Regeering een Publicatie, door welke vyftig Acres, dat is ongevaar vyfentwintig Morgens Land, werden aangebooden aan ieder Soldaat of Matroos, die zig in dat gedeelte van Amerika wilde nederzetten; met Vryheid van Belaſtingen tien Jaaren lang, en vervolgens niet boven een Engelſche Schelling 's Jaars van de vyftig Acres. Aan ieder Soldaat of Matroos, die Vrouw en Kinderen hadt, werden nog tien Acres daarenboven toegezegd voor ieder Perſoon van zyn Huisgezin, die hy hadt of vervolgens mogt bekomen. Een Onder-Officier zou tagtig Acres, dat omtrent veertig Morgens is, hebben en vyftien daarenboven voor ieder Perſoon van zyn Gezin: ieder Vaandrig tweehonderd Acres; een Luitenant driehonderd, een Kapitein vierhonderd: en de hooger Officieren zeshonderd Acres en dertig daarenboven voor ieder Perſoon tot de Huishouding behoorende. De Regeering nam aan, de genen, die dus wilden heen gaan, derwaards vry te doen overvoeren, en een Jaar lang te onderhouden, niet alleen, maar hun ook te voorzien van zulke Wapenen, Huis- en Land-Gereedſchappen, Zaad, Plantſoenen en Voorraad, als

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

hun noodig zouden zyn tot het ontginnen en bouwen der Landen en Wooningen, en tot de Visschery. Even dezelfde Voorwaarden, als aan Soldaaten en Matroozen, werden toegestaan aan Timmerluiden en ander Ambagts- of Werkvolk; ja de Chirurgyns of Heelmeesters, die zig daar heen begeeven wilden, zouden de voordeelen hebben van een Vaandrig.

Schoon deeze Proclamatie eerst in Maart gedaan was, hadt men reeds in 't begin van Mey by de vierduizend Menschen ingeschreept, die zig aan de Oevers van de Baay van Chebucto nedersloegen; daar zy, onder 't bestuur van Kolonel CORNWALLIS, die tot Gouverneur der Volkplanting aangesteld was, een aanleg van gedagte Stad maakten, alwaar, in de Maand Oktober, reeds honderdvyftig Houten Huizen stonden, en nog veele anderen, geduurende den Winter, gebouwd werden. Niets kan duidelyker het verschil toonen, tusschen den yver der Engelschen en der Franschen in het aanleggen van Volkplantingen, dan de verbaazende aanmoediging, die door het Groot Brittanniſch Parlement aan deeze jonge Volkplanting werdt gegeven, welke, in vyf Jaaren tyds, veel grooter Som bedragen heeft, dan al het gene de Franschen, in anderhalf honderd Jaaren, aan hunne uitgebreide Volkplanting van Kanada te kost gelegd hadden. Het zelfde Jaar, wanneer de eerste Planters werden ingeschreept, vergunde het Parlement aan hun veertigduizend Ponden Sterlings, tot bekostiging van de overvoering en andere noodwendigheden. In den jaare 1750 gaf hetzelve daar toe by de zestig, in 't jaar

Digitized by Google

jaar 1754 meer dan vierennegentigduizend, en de zeven jaaren tyds, van 1749 tot 1755 ingeslooten, heeft de Somme, die door het Parlement van Groot Brittannie, tot ondersteuning der Volkplanting van Hallifax in Nieuw Schotland en het aanhoorige, besteed werdt, meer dan vyfhonderdduizend Ponden Sterlings, dat over de vyf millioenen Hollandsche Guldens is, bedragen. GROOT-BRITTANSCHE VOLK-PLANTINGEN.

Wy zyn, ten opzigt van deeze nieuwe Volkplanting, te omstandiger geweest, om dat dezelve eertyds lag in de Provincie van Kanada, en aangelegd werdt tot een Bolwerk tegen de Invallen der Fransche Kanadiaanen in dit Gewest. Men kan niet zeggen, dat het gevolg der Onderneeming aan de groote verwagting van derzelver Voorstanders beantwoordde, en de Ondervinding heeft meermaalen geleerd, dat al te groote aanmoediging of bevoordeeling, der Koloniſten, het Volk vadzig maakte in het voortzetten van den Landbouw en het aanwenden van 't gene verder noodig was tot zyn bestaan. Bovendien was Hallifax niet zo dra bevolkt, of de Indiaanen, door de Franschen opgestookt, overvielen de Ingezetenen, vermoordende eenigen en anderen gevangelyk wegvoerende naar Louisburg, alwaar zy die aan de Franschen verkogten of leverden voor Wapenen, Kruit en Lood. Wanneer de Regeering van Engeland zig deswegen beklaagde aan het Fransche Hof, gaf hetzelve voor, dat zyne Onderdaanen zulks alleen deeden, om de Engelschen voor de wreedheid der Indiaanen te beschutten; maar de nietigheid van dit voor-

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

geeven was blykbaar uit de overmaatige Rantsoenen, die voor de Gevangenen geëischt werden. En, alzoo men zeker wist, dat zelfs de Indiaansche Partyën door Fransche Officieren werden aangevoerd, geschiedden 'er nadrukkelyke klagten, over die zaak, aan den Gouverneur van Louisburg; maar al de voldoening, die men daar op ontving, was het antwoord; dat deeze Fransche Officieren Ingezetenen van Annapolis en aldaar gebleeven waren na den afstand van die Landstreek aan Groot Brittannië, en dat zy bygevolg moesten aangemerkt worden als Onderdaanen van die Kroon.

Strooperyën in Nieuw Schotland.

Eindelyk trokken de Franschen het masker geheel af en de Ingezetenen van Annapolis verklaarden hunne aankleeving aan de Fransche zyde, door een Opstand tegen de Engelschen. De Regeering van Hallifax vaardigde, derhalve, in 't Voorjaar van 1750, den Majoor LAWRENCE met eenig Krygsvolk af, tot het t'onder brengen van die Rebellen; maar op zyne aannadering staken deeze hunne Wooningen in brand, en namen hunnen toevlugt tot de Franschen, die daaromstreeks een Leger hadden van vyftienhonderd Man, dat wel van Wapenen en Voorraad was voorzien. De Engelschen, hier tegen niet magtig genoeg zynde, keerden terug naar Hallifax: terwyl de Neutraale Franschen, gelyk men ze noemde, vast voortgingen met hunne Strooperyën en Moorden. Majoor LAWRENCE werdt toen met duizend Man, over Zee, naar Chignecto gezonden, alwaar hy, schoon de Rebellen een voordeelige standplaats gekoozen hadden,

hun

Digitized by Google

hun uit de Verſchanzingen dreef, en noodzaakte wederom hunnen toevlugt te neemen tot de Franſchen, van wien zy met open Armen ontvangen werden. GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

In tyd van Vrede was 't niet betaamelyk voor de Engelſchen, de Franſchen zelf aan te taſten; terwyl het Hof van Verſailles t'elkens verzekerde, geen bevel tot eenig misdryf, in dit opzigte, gegeven te hebben, en men het, in Europa, over de wederzydſche Grensſcheidingen, wier onzekerheid al deeze ſtribbelingen veroorzaakte, nog niet eens was. Al dat men, derhalve, doen kon, was de Invallen der Franſchgezinde Indiaanen, zo veel mooglyk, af te keeren, en, ten dien einde, werdt het Fort St. Lawrence, tegenover het Franſche Fort Beauſejour, op de Land-engte van het Schier-Eiland, geſticht. Niettemin plunderden de Indiaanen het Vlek Dartmouth, tegenover Hallifax, uit en bedreeven andere Strooperyën. De Graaf van Albemarle deedt deswegen wel zyn beklag aan het Franſche Hof: hy drong 'er op aan, dat de Gouverneur van Kanada bevel mogt krygen om alle Vyandlykheden te ſtaaken: dat Fort Niagara onmiddelyk geſloopt zou worden; dat men alle de Engelſche Gevangenen, in Amerika, op vrye voeten ſtellen, en, die hun gevangen hadden gemaakt, ſtrengelyk ſtraffen zou: maar hoewel dergelyke Orders aan DE LA JONQUIERE gezonden werden, zag men 'er doch geen uitwerking van. Iedereen oordeelde, dat het Franſche Hof ſlegts tyd zogt te winnen, en het ſcheen een groote gunſt te zyn, dat zes

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Perſoonen, die gevangelyk naar Frankryk opgezonden waren, eindelyk uit de Boeijens raakten.

Het was in Nieuw Schotland alleen niet, dat de Engelſchen van de Franſchgezinde Indiaanen te lyden hadden. Zy verraſten *Loggstown*, een Plaats welke het Volk van Virginie, ten dienſte van den Handel met de Wilden, gebouwd hadt aan de Ohio, en zulks geſchiedde onder voorwendzel, dat dezelve op het Grondgebied van Kanada gelegen was. Hier plunderden en beroofden zy de Magazynen niet alleen van de opgelegde Bonte Vagten en Goederen, ter waarde van meer dan twee Tonnen Gouds; maar alle de Engelſche Handelaars, op twee naa, die het ontvlugtten, werden door hun vermoord. Op gelyke manier kwam zeker Franſch Officier, van *Venango*, een der Forten of Verſchanzingen der Franſchen aan de Ohio, daar boven van gemeld is *, met duizend Man en agttien Stukken Kanon, in niet minder dan driehonderd Kanoos of Indiaanſche Schuiten, en verraſtte een Virginiſch Fort op den Oever van de *Monongabela*. De zekerheid van deeze en veele andere Vyandlykheden in Engeland overgebriefd zynde, zondt de Regeering wel Orders aan de Gouverneurs der Volkplantingen, om geweld met geweld te keeren, en de Franſchen van de Ohio te verjaagen; doch de Ondervinding leerde wel haaſt, hoe zeer de Oogmerken der Franſchen begunſtigd werden door de genegenheid der Indiaanen aan den eenen, en door de verſchillende geſteldheid

Inval der Franſchen in de agterſte deelen van Virginie.

* Bladz. 351.

Digitized by Google

heid van de Regeering der Volkplantingen aan den anderen kant. Die van Kanada, door eenerley inzigten gedreeven, wist met ongelyk kleinder Vermogen de maatregelen van zo veele en zo vermogende Provinciën, als de Groot Brittanniſche Volkplantingen zyn, doch die verſchillende Belangen in 't oog hebben, te dwarsboomen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Het beſte middel, dat men hier tegen kon by der hand neemen, was gedagte Volkplantingen tot een zelfde doelwit te doen medewerken en de Indiaanen af te trekken van hunne geneigdheid tot de Franſchen. Dit laatſte middel ontmoette niet minder zwaarigheden dan het eerſte. De Gouverneur van Nieuw Jork, door Afgevaardigden der andere Volkplantingen vergezeld, bezogt de *Iroquooiſen*, of, zo men die thans noemt, de *zes Natiën**, te Albany; alwaar ſlegts weinigen kwamen, en het bleek, dat alle deeze Indiaanen zeer verkoeld waren in hunne genegenheid jegens de Engelſchen. Dit was toe te ſchryven aan de geheime doch kragtdaadige Praktyken, zo men voorgaf, van de Franſche Regeering, die zig, den laatſten tyd, met ernſt toegelegd hadt op de bevordering van Kanada, en groote Sommen hadt beſteed, aan Geld, Geſchut, Wapenen, Kruit en Lood, derwaards te zenden. De Engelſchen deeden alles wat doenlyk was, om hun te dwarsboomen: zy ſchikten aanzienlyke Sommen Gelds; Virginie, in 't byzonder, vyf honderd Ponden Sterlings, aan de Albaneezen toe; doch men kon deeze niet verder brengen, dan tot vernieuwing De Wilden afgetroond van de Engelſchen.

* Zie het II. DEEL van den *Teg Staat van Gr. Britt.* bl. 669.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

wing der oude Traktaaten, en tot belofte, om de Franſchen te helpen verdryven uit de Posten, die deeze op hunne Landen ingenomen hadden.

Majoor WASHINGTON was inmiddels, door den Gouverneur van Virginie, gezonden aan den Bevelhebber der Franſchen op de Ohio, met order om te vraagen, op wiens Gezag en Bevel hy onlangs uit Kanada getoogen en ingerukt was op het Grondgebied van zyne Majeſteit, den Koning van Groot Brittannie. De Franſche Bevelhebber nam aan, den Brief te laaten toekomen aan den Gouverneur van Kanada, en hieldt niettemin zyne ſtandplaats, in 't Fort aan de Oſſen-Rivier, in. Gedagte Majoor teruggekeerd zynde, namen de Gouverneurs van Virginie en Nieuw Jork een Beſluit, om hem met eenig Volk af te vaardigen, tot onderſteuning of dekking der Engelſche Poſten aan de Ohio. Hy nam zyne Legerplaats op de *Groote Weide*, zogenaamd, en behaalde, in 't eerſt, op de Franſchen eenig voordeel: maar, dewyl hy de beloofde Verſterkingen, van Volk en Voorraad, niet kreeg, zo hadt de Franſche Officier VILLIER, die te Monongahela het Bevel voerde, gelegenheid, om hem tot den Aftogt te noodzaaken, op welken een hoop Franſchgezinde Indiaanen zyn Korps ſchrikkelyk havende, en van allen Voorraad niet alleen, maar ook van alle Bagagie beroofde.

Nederlaag van Majoor *Washington.*

Verdeeldheid der Gr. Britt. Volkplantingen.

Dit ongeluk van WASHINGTON moeſt inzonderheid toegeſchreeven worden aan de verdeeldheid, welke diestyds, meer dan ooit, in de Groot Brittanniſche Volkplantingen heerſch-

te

te. De Virginiaanen gaven de ſchuld daar van aan die van Nieuw Jork, als aan hunne verpligtingen niet voldaan hebbende, en twiſten, ten zelfde tyde, over Zaaken van weinig belang, met den Gouverneur. Dergelyke Geſchillen hadden diestyds ook plaats tuſſchen de Regeering en het Volk in Penſylvanie. De Ingezetenen van Nieuw Jork waren ten uiterſte geſtoord, toen zy ontdekten, dat hunne nieuwe Gouverneur zekere Inſtruktiën, die hun niet behaagden, uit Engeland had medegebragt en de andere Volkplantingen bevonden zig in weinig beter toeſtand. Het eenigſte, byna, daar zy in overeenkwamen, was, dat zy Onderſtand begeerden van Groot Brittannie. Na dat dan, eindelyk, op 't bevel van 't Hof van Londen, twee Regimenten in Noord-Amerika waren op de been gebragt, ontvingen zy ook eenigen Voorraad van Oorlogstuig, en de Officieren werden benoemd, om in de Krygsmagt op het Vaſte Land te dienen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Middelerwyl hadt het Franſche Hof, deeze toebereidzelen gewaar wordende, ook alles aangewend, om de Kanadiaanen te handhaaven in het gene door hun was ingenomen of veroverd, en dus zyne Pretenſiën, op de betwiſte Landen, te doen gelden. In 't voorſte des jaars 1755 was men te Londen onderricht, dat 'er een aanzienlyke Vloot, van Breſt en Rochefort, naar Kanada ſtondt af te zeilen. Men vernam, eindelyk, dat dezelve uit niet minder dan vyfentwintig Schepen van Linie, buiten en behalven de Fregatten en Transportſchepen, beſtaan zou; hebbende wel vierdui- VLOOT UIT VRANKRYK NAAR KANADA GEZEILD.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

duizend Man, reguliere Troepen, benevens een menigte Geld en Oorlogstuig aan boord. Hier tegen werdt, in Engeland, de Admiraal BOSCAWEN, met een Esquader van twaalf zwaare Oorlogſchepen afgevaardigd, om deeze Vloot te onderſcheppen, waar van zig negen der zwaarſte Schepen afſcheidden, na dat zy dezelve voorby 't Kanaal gebragt hadden, en terug keerden. De overigen vervolgden, onder het Bevel van M. BOIS DE LA MOTHE, haaren Weg, en, niettegenſtaande de Engelſche Vloot by de Banken van Terreneuf gepoſteerd was, kwamen doch alle de gedagte Franſche Schepen op de Rivier van St. Laurens en verder te Quebek aan, uitgenomen twee, die, door de dikke Miſt verleid, de Engelſchen in den mond liepen, en, met een aanzienlyke ſomme Gelds aan boord, genomen werden.

Deeze Vyandlyke ontmoeting, van hoe klein belang, was van te grooter gevolgen, doordien zy aanleiding gaf tot het Vertrek der Franſche Staatsdienaars, die zo langen tyd het Groot Brittanniſche Hof van de vreedzaame inzigten des Konings van Vrankryk hadden getragt te overtuigen. De Oogen van groot en klein werden daar door geopend, om duidelyk te zien, wat het oogmerk geweeſt ware van die zo langduurige Onderhandeling over de Grensſcheidingen in Noord-Amerika. Men verdubbelde de voorzorgen in de Groot Brittanniſche Volkplantingen en maakte zig alom tot den Oorlog, die thans onvermydelyk ſcheen, gereed. De Vergadering van Maſſachuſets-Baay verboodt allen Han-

Digitized by Google

Handel met de Franſchen te Louisburg, en bragt, vroeg in 't Jaar, een Korps Troepen op de been, het welk, door die Regeering, ten byſtand gezonden werdt aan den Gouverneur van Nieuw Schotland.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Door deezen Heer was een Plan of Ontwerp beraamd, welks uitvoering aan Kolonel MONCKTON opgedragen werdt. Men hadt op 't oog, de Franſchen te verjaagen van de Landengte, en in 't byzonder uit het Fort Beauſejour en andere Poſten die zy daar bezet hielden. De Franſchen hadden dit oogmerk wel voorzien, en toebereidzelen daar tegen gemaakt, doch vrugteloos. Terwyl gedagte Kolonel te Lande zulks ondernam, werdt Kapitein ROUS te Water afgevaardigd, naar de Baay van Fundy, met drie Fregatten en een Sloep. De Engelſchen vonden, aan de Rivier *Maſſaguash*, een Troep Akadiaanen en Indiaanen, ongevaar honderdvyftig Man ſterk, met Geſchut agter een Houten Bolwerk geposteerd, die zy in een Uur tyds verhuizen deeden, maakende dus de Rivier open en vry. De Kolonel belegerde daar op, den 12 Juny, het Fort Beauſejour, 't welk met zesentwintig Stukken Kanon, en veel Ammunitie was voorzien: dit bragt hy, na een Bombardeering van vier Dagen, tot Overgave. Men vondt 'er anderhalf honderd Man, gereguleerde Troepen, benevens driehonderd Inwooners, nog in 't leven, en de naam werdt in dien van Fort Cumberland veranderd. Den volgenden dag veroverde de Kolonel een ander Franſch Fort, op de Rivier *Gaspereau*, die uitſtroomt in de groene Baay. Dit Fort was aan-

Voordeelen der Engelſchen in Nieuw Schotland.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

aanmerkelyk wegens de groote Magazynen van Voorraad, daar in vervat, om alle de Indiaanen te voorzien. Toen ontwapende hy de Akadiaanen, ten getale, zo men zeide, van vyfentwintig honderd Man. Kapitein Rous vervolgens naar St. Jans-Rivier gezeild zynde, met zyne Fregatten, vondt 'er geen Schepen; de Franſchen vernielden en verlieten hun Fort, en de Indiaanen verzekerden hem van hunne genegenheid jegens de Engelſche Natie.

NEDERLAAG DER ENGELSCHEN AAN DE OHIO.

Geheel tegenſtrydig viel een andere Onderneeming der Engelſchen uit, welke kort na de Oorlogsverklaaring, en dus in de Zomer van 't jaar 1755, werkſtellig gemaakt werdt. Men hadt, met het begin van dat Jaar, drie Onderneemingen in Noord-Amerika op 't oog: Generaal BRADDOCK zou uit Engeland worden afgevaardigd, om 't Franſche Fort *du Queſne*, aan de Ohio, te vermeeſteren: Kolonel JOHNSON, een Amerikaanſche Brit, moeſt optrekken tegen *Crownpoint*; terwyl Generaal SHIRLEY het Franſch Fort te *Niagara* zou aantasten. Waarſchynlyk zou die eerſte Onderneeming van beter uitſlag zyn geweeſt, indien het Hof van Londen een anderen Bevelhebber, die meer naar den ſmaak der Virginiaanen was, gekoozen hadt. In plaats van honderdvyftig Wagens en driehonderd Paarden, die zy beloofd hadden, met en benevens genoegzamen Voorraad, byeen te brengen; vondt die Generaal, in February, met de twee Groot Brittanniſche Regimenten in Virginie aankomende, niets byna gereed, en dit deedt hem zyn ongenoegen tegen de Regeering

ring van de Volkplanting zodanig uiten, dat hem de voet langs hoe meer dwars gezet werdt, tot dat hy, uit Penſylvanie, eindelyk, voorzien werdt met het gene hem ontbrak. Dus kon hy de Allegany-Bergen niet bereiken voor het laatſt van Juny, aan 't hoofd van twee-en-twintig honderd Man; van waar hy in vyf Dagen tot in de nabuurſchap aankwam van het gedagte Fort. Hier was hy aan twee voornaame zwaarigheden onderhevig: voor eerſt, dat hem de ſterkte der Franſchen, zo in als omſtreeks dat Fort, niet bekend was; ten anderen dat de groente der Boomen hem het gezigt der Vyanden benam, en aan dezelven gelegenheid gaf tot hinderlaagen. Bovendien hadt hy, op de ſterkte van zyn gereguleerde Krygsmagt betrouwende, geen gebruik van de Indiaanen gemaakt, om de legging van den Vyand te beſpieden, of om vooruit te gaan, en hem een vryën weg te baanen. Hy handelde als een dapper, doch hoogmoedig, waanwys en onvoorzigtig Man. Toen hem geboodſchapt werdt, dat de Franſchen, in 't Fort du Quesne, eene verſterking van vyfhonderd Man ontvangen zouden, deedt hy ylings zyn Volk aanrukken, en verviel daar door, in 't midden van eene Boſſchagie, in eene hinderlaag der Indiaanen, die in 't Geboomte en Kreupelboſch zodanig verholen zaten, dat de Engelſchen eerder getroffen werden, dan zy den Vyand konden zien, dien zy van alle kanten hadden, en dit veroorzaakte, na dat de Generaal en voornaamſte Officieren dood geſchooten waren of doodelyk gekwetſt, een algemeene Vlugt der Engelſchen,

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

die het aan de ongeregelde Militie van Virginie, welke zig in de Agterhoede bevondt, voornaamelyk te danken hadden, dat 'er nog een gedeelte het Leven afbragt. Ondertusschen viel al de Artillery, Ammunitie, Bagagie en Papieren, zelfs het Kabinetje of Kistje van den Generaal, (die na vyf Paarden onder zyn Lyf verlooren te hebben, zelf zo getroffen wierdt, dat hy den vierden dag overleedt,) den Franschen in handen, die dus van de Instruktiën, welken aan hem nog voor de Oorlogsverklaaring gegeven waren, grondig onderrigt werden.

Terugtogt naar Albany en Nieuw Jork.

De Indiaanen, die in Vriendschap en Verbond stonden met de Engelschen, verwonderden zig geenszins over deeze Nederlaag, en hadden zulks niet alleen voorzien, maar zelfs voorzegd. Kolonel DUNBAR, op wien het opperbevel van de Armee toen verviel, zyn Geschut vernageld hebbende, kwam terug tot aan Fort *Cumberland;* alwaar hy stand kon hebben gehouden, om de Strooperyën der Franschgezinde Indiaanen, in de Westelykste deelen van Virginie en Pensylvanie, te beteugelen; indien niet de schrik van overvallen of afgesneeden te worden zo groot ware geweest onder zyne gereguleerde Troepen, en het gevaar van gebrek te lyden aan Voorraad, doordien dezelve niet dan met veel moeite uit Pensylvanie kon worden aangebragt; dat hy alleenlyk de Zieken en Gekwetsten met twee Kompagniën Landmilitie, als een Bezetting, in dat Fort terug laatende, zelf met het overige der Armee naar Philadelphia trok. De Heer SHIRLEY op wien, na de dood van

BRAD-

Digitized by Google

BRADDOCK, het Opperbevel der Groot-Brittanniſche Krygsmagt, in Noord-Amerika, vervallen was, deedt de Troepen naar Albany in Nieuw Jork gaan, om de Winter-Kwartieren te betrekken: waar door de Provinciën van Virginie, Maryland en Penſylvanie, het overige des Jaars, aan de Invallen en Strooperyën der Indiaanen bleeven bloot geſteld. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De oneensgezindheid der Groot Brittanniſche Onderdaanen in Noord-Amerika was een groote oorzaak van alle deeze Ongelukken; doch nergens ſtraalde die meer door dan in Penſylvanie. Hier hadt de Algemeene Vergadering des Lands wel eene Somme van vyftigduizend Ponden Sterlings en drieduizend Man, tot beſcherming van de Volkplanting, toegeſtaan: maar het een zo wel als 't andere werdt vrugteloos gemaakt door de hernieuwing der Geſchillen tuſſchen den Gouverneur en de Vergadering, wier Leden geen kwaad zo groot oordeelden dan zig aan den Gouverneur te onderwerpen. Hy beweerde, volgens zynen Laſtbrief, geen magt te hebben om de Bill, tot het ligten der gedagte Somme, te doen doorgaan, indien zulks tot belaſting ſtrekken zou van de Goederen der Land-Eigenaaren. De overige Volkplantingen waren zo onverſtandig niet in haar Gedrag. Het Volk van Nieuw Jork beſtemde eene Somme van veertigduizend Ponden Sterlings ten algemeenen dienſte: men liet een Akte doorgaan, tot verbod van allen onderlingen Handel met de Franſchen in Amerika, en de Verzamelplaats der Troepen, die tot herovering van Crownpoint en Niagara geſchikt waren, Geſchillen onder de Regeering der Volkplantingen.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

werd beraamd te zullen zyn te *Albany*, alwaar de meeſten derzelven aankwamen voor 't begin van July, doch men wierdt wel haaſt gewaar, dat het Geſchut en de Voorraad, benevens de Schuiten, om hetzelve en de Manſchap te vervoeren, 'er niet eer dan in Auguſtus zouden kunnen zyn.

Een aanzienlyke Armee te *Albany* byeengebragt.

Middelerwyl gingen de Franſchgezinde Indiaanen zo geweldig voort met hunne Strooperyën, en regtten zulke yzelyke wreedheden, door de Menſchen het hoofd te villen, in de Weſtelyke deelen van Virginie en Nieuw Jork aan, dat alle de Volkplantingen de oogen begonden te openen. De Gouvernementen van Boſton, Connecticut, Nieuw Hampshire, Rhode-Island en Nieuw Jork, ſloegen de handen in een, en Sir WILLIAM JOHNSON vondt aan *Lake George* of 't Meir van *St. Sakrement*, werwaards hy van Albany optoog, eene Krygsmagt van tuſſchen de vyf- en zeshonderd Man; buiten en behalve de Indiaanen, door deeze Gouvernementen in 't veld gebragt. Dewyl men alles tot de groote Onderneeming gereed hadt, koos JOHNSON, omtrent vyf Uuren gaans voortgetrokken zynde, eene voordeelige Legerplaats, die op zyde door Moeraſſen, van agteren door het gedagte Meir, en van vooren door een Borſtwerk van omgehouwen Boomen, gedekt was. Hier meende hy de Vaartuigen af te wagten, om te kunnen voortgaan naar de ſterke Pas van *Ticonderago*, welker Verovering hem den Weg baanen moeſt naar 't Fort Crown Point, daar hy niet boven de vyf Uuren gaans van af was. Maar, hy kreeg wel haaſt berigt, dat

dat de Franſchen op marſch waren om Fort *Edward*, op de Draagplaats, aan te taſten, waar in zig eene Bezetting bevondt van tuſſchen de vier- en vyfhonderd Man, Volk van Nieuw Hampshire en Nieuw Jork. GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

De Generaal den Bevelhebber van dat Fort verwittigd hebbende, om op zyn hoede te zyn, beſloot den volgende morgen, zynde den 8 September 1755, onder Kolonel WILLIAMS een Detachement af te zenden van duizend Man en tweehonderd Indiaanen, tot onderſtand van het gedagte Fort. Naauwlyks waren deeze op weg gegaan, of van hun werden de Franſchen ontmoet, die met een Leger van omtrent drieduizend Man, regt toe regt aan, naar de Legerplaats der Engelſchen trokken. Het duurde niet lang, of JOHNSON werdt 'er van verwittigd door het ſchieten dat hy hoorde, en kort daarna door het terugkeeren van 't gedagte Detachement, dat in de grootſte verwarring was geraakt. De Franſchen hielden op eenigen afſtand van de Legerplaats ſtil, en dit gaf de Engelſchen tyd, om hun Geſchut, dat zy kort te vooren eerſt ontvangen hadden, te plaatzen en te laaden: waar op zy daar mede de Franſchen zodanig begroetten, dat derzelver Armee in wanorde raakte, terwyl de Kanadiaanen en Indiaanen, die op de Vleugels ſtonden, naar de Boſſchen vlooden. De Generaal DIESKAU wiſt egter het Lighaam der Armee, 't welk uitgelezen Volk was, weder te verzamelen, en deedt daar mede twee Aanvallen ter regter en ter ſlinker zyde, op de Legerplaats, die van twaalven tot vier Uuren 's namiddags duurden: NEDERLAAG DER FRANSCHEN.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

den: wanneer hun Vuur zo flaauw wierdt, dat de Engelſchen en Indiaanen uitvielen en nog veelen der Vyanden ter neder maakten. De Generaal der Franſchen, zelf, werdt, gekwetſt zynde, gevangen genomen. Men rekende dat van de Franſchen agthonderd Man, van hunne beſte Troepen uit Kanada, geſneuveld waren: daar het verlies der Engelſchen geen tweehonderd Man bedroeg. Het Detachement onder Kolonel WILLIAMS hadt meeſt geleeden, die zelf geſneuveld was, met zyn Majoor, zes Kapiteins en minder Officieren. Onder de Verſlagenen, aan de zyde der Engelſche Indiaanen, was de oude Hendrik, het groote Opperhoofd der *Mohawken*, die met zyn Volk als een Leeuw vogt, en wiens verlies grootelyks betreurd werdt, doch ook vervolgens ſtrengelyk gewroken op de Franſchen.

In Groot Brittannie, alwaar men langen tyd vrugteloos gehaakt hadt naar een voordeelige tyding uit die Geweſten, bragt deeze Nederlaag der Franſchen veel vreugde te weeg; hoewel veelen van oordeel waren, dat JOHNSON zyne Overwinning voortgezet moeſt hebben, en naar Crownpoint voortgerukt zyn; doch hy verdedigde zig, in een Brief aan de Gouverneurs der Volkplantingen, met de vermoeidheid van zyne Manſchap, terwyl de Vyand in ſtaat was om het verloorene ſchielyk te herſtellen, en hy zelfs vreesde met Geſchut te zullen aangetaſt worden, als wanneer zyne Legerplaats niet houwbaar ware. Een gedeelte van zyn voorgeeven was reeds den volgenden Dag gebleeken, toen een Detachement van honderdtwintig Man der Militie

van

Digitized by Google

van Nieuw Hampshire door een veel grooter Krygsmagt van de Franſchen overvallen werdt, welke het evenwel, door de dapperheid van den Bevelhebber, verſloeg; waar by die Bevelhebber het leven inſchoot. Ook was het Saizoen zo veel verloopen, dat JOHNSON, een kleine Bezetting tot bewaaring van een Fortje aan 't gedagte Meir gelaten hebbende, de Troepen terug deedt keeren naar Albany. Men ſchatte in Engeland zyne verdienſten zo hoog, dat hy den tytel van Baronet, en van 't Parlement een Geſchenk van vyfduizend Ponden Sterlings kreeg. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

In 't zelfde Jaar werdt een andere Onderneeming, met geen de minſte vrugt, door de Engelſchen bewerkſtelligd. Wy ſpraken hier voor van het aanbelang van Oswego, een voornaame Handelplaats der Indiaanen, aan 't Meir Ontario, die, door het Fort der Franſchen aan den grooten Waterval van *Niagara*, grootelyks belemmerd werdt. Hier tegen was de Marſch der Troepen gerigt onder SHIRLEY, den Gouverneur van Nieuw Engeland, een Man het allerminſte niet in Krygszaaken ervaren. Ook ontzonk de meeſten van zyn Volk, door de tyding van de Nederlaag der Engelſchen aan de Ohio, geheel de moed; zo dat, toen de Armee te Oswego kwam, zy naauwlyks in ſtaat was om die Handelplaats behoorlyk te verſterken. Het Saizoen was middelerwyl zodanig verloopen, dat men, niettegenſtaande de Vaartuigen, aldaar gebouwd, zeer bekwaam waren om tot die Onderneeming te gebruiken; na ryp beraad, voor dat Jaar van dezelve af ONDERNEEMING der Engelſchen mislukt.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

moest zien, laatende alleenlyk een Bezetting van zeshonderd Man te Oswego, alwaar twee nieuwe Forten zouden worden aangelegd tot veiligheid van de Plaats, aan den ingang van de Haven. Dus keerde de Generaal, met het overige van zyne Krygsmagt, in 't laatst van Oktober ook terug naar Albany.

Gedrag van 't Groot-Brittannische Hof.

Het Groot Brittannisch Ministerie was wel ten vollen bewust, dat byzondere inzigten en wangedrag oorzaaken waren van het mislukken dier beide gewigtige Onderneemingen; doch het Hof vondt niet goed, dezelven ten naauwkeurigste te onderzoeken. Middelerwyl hadden de Westelyke deelen der Volkplantingen, wederom, zo schrikkelyk te lyden van de Strooperyën der Franschgezinde Indiaanen en de Franschen zelf, dat men den toestand der Volkplantingen, langs hoe meer, in aanmerking nam. In de eerste plaats werden de klagten van 't Fransche Hof, in een Brief aan dat van Londen, over de Onderneeming van BRADDOCK aan de Ohio, met veragting beantwoord. Ten anderen besloot men, de Krygsmagt der Engelschen, in Noord-Amerika, aanzienlyk te versterken, en de Onkosten van den Oorlog geheel ten laste van het Ryk te neemen: mids dan ook de geheele Krygsmagt, naar 't byzonder goedvinden van het Hof, bestuurd zou worden. In plaats van SHIRLEY werdt Generaal ABERCROMBIE, in Maart des jaars 1756, met twee Regimenten overgezonden, en het Opperbevel van de geheele Krygsmagt, in Noord-Amerika, opgedragen aan den Graaf van LOUDON. Deeze Heer werdt tevens aangesteld tot Gouverneur van

Digitized by Google

van Virginie, en Kolonel van het Koninglyk Amerikaanſche Regiment, beſtaande uit vierduizend Man, die in de Krygs-oefeningen zouden onderweezen worden door bekwaame Officieren van buitenslands. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Zyne Lordſchap begaf zig, tot die gewigtige Bediening, in de Maand Mey aan boord, en dus was het wederom te laat in 't Jaar, eer de Troepen onder Generaal ABERCROMBIE, die in het voorſt van Juny te Albany kwam, en naar de aankomſt van gedagten Graaf ſcheen te moeten wagten; konden op marſch gaan, om de aanzienlyke Ontwerpen, die in 't Kabinet geſmeed waren, ter uitvoering te brengen. Het Plan des Veldtogts was, de Franſche Forten van Niagara, Ticonderago en Crownpoint, te veroveren: dan zou men alle de Poſten, omſtreeks het Meir Champlain, inneemen; Fort du Quesne belegeren, en het alarm brengen tot in Quebek, door een Detachement langs de Rivier Kennebek te doen opvaaren. Nieuwe Veldtogt vrugteloos.

De Franſchen, minder ophef maakende van hunne Ontwerpen, voerden meerder uit. Na dat zy Kolonel BRADSTREET, die een aanzienlyke veelheid van Voorraad te Oswego hadt ingebragt, op zyne terugkeering aangevallen en wakker gehavend hadden, werdt, onder den Franſchen Generaal MONTCALM, een Leger van ten minſte drieduizend Man, te *Frontignac*, by een verzameld, waar onder wel dertienhonderd Man, gereguleerde Troepen, uit Vrankryk, zig bevonden. Hier mede trok hy, in de Maand Auguſtus, op Oswego aan, en, na dat de Buitenpoſten veroverd *Oswego* veroverd door de Franſchen.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

verd waren, gaf de Bezetting, haaren Bevelhebber door een Kanonſchoot verlooren hebbende, zig Krygsgevangen over, mids dat het Volk niet geplunderd, naar Montreal gevoerd, en wel behandeld zoude worden. Dit Verdrag werdt van de zyde der Franſchen zeer ſlegt gehouden, en veelen der Engelſchen aan den moedwil der Indiaanen, zo men van de andere zyde voorgaf, overgegeven. De Franſchen vernielden de Verſterkingen van Oswego, en maakten daar in over de honderd Stukken Kanon en veertien Mortieren buit, behalve het ander Geweer, by de tweeduizend Snaphaanen en vyfentwintig duizend Ponden Kruit; als ook een groote veelheid van Leeftogt: een Buit, in dat gedeelte van de Wereld, zeer aanzienlyk.

Het verlies van deeze Handelplaats, welke thans tot een Bolwerk verſtrekte voor Nieuw Engeland, Nieuw Jork en Penſylvanie, bragt een groote ſchrik te weeg in gedagte Volkplantingen, die daar door, meer dan ooit, aan de woede der Franſchgezinde Indiaanen waren bloot geſteld. Het bondt de handen, als 't ware, van de geheele Engelſche Krygsmagt, te Albany, en ſloeg alle die ſchoone Ontwerpen, eensklaps, den bodem in. Middelerwyl bevlytigde de Graaf van LOUDON zig, om de Regeeringen der Volkplantingen tot overeenkomſt te brengen in het neemen der noodige maatregelen, tot haare verdediging: doch hy bevondt zulks ondoenlyk. De Franſchen waren, door hunne Verovering van Oswego, meeſter geworden van alle de Meiren, en hadden dus de Iroquooiſen, of zo-

ge-

Digitized by Google

genaamde vyf Natiën, van alle gemeenschap met de Engelschen afgesneeden. Hier tegen voegden zig wel vierhonderd Cherokeesen by de Engelschen, te Fort Cumberland, op de Grenzen van Virginie, en daar werdt een Fort te Wincheſter aangelegd, dat men Fort *Loudon* noemde; doch alle de Landwooningen en Plantagiën der Engelschen, langs de Mohawks-Rivier, en de Duitsche Vlakten, waren aan de woede der Franschen en Indiaanen bloot gesteld, die 'er onmenschelyk in huis hielden. GROOTBRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Ondertusschen was, door den Gouverneur van Pensylvanie, een Verdrag van Vriendschap geslooten met de Delaware-Indiaanen, en door dien van Virginie een Traktaat met de Cherokees en Catabaws, twee magtige Natiën van Indiaanen in de nabuurschap; het welk de Grenzen van die Provinciën eenigermaate beveiligde. Dit middel, had het eer by der hand genomen geweest, zou veel Bloeds en Gelds bespaard hebben. Ook kwam Admiraal HOLBOURN te Hallifax, met eene Versterking van Volk, waar door de Graaf van LOUDON gesteld werdt aan 't hoofd van eene Armee van twaalfduizend Man, de grootste Krygsmagt der Europeaanen, die men mooglyk ooit in Noord-Amerika by een gezien hadt. Middelerwyl, egter, hadden de Franschen, te Louisburg, ook een aanzienlyke Versterking bekomen, zo dat de oogmerken der Engelschen, om die Vesting te veroveren, dat toen het algemeene Voorwerp was, diestyds geen voortgang hebben konden. Versterking der Engelschen.

On-

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Onder deeze geweldige Krygstoeruſtingen der Engelſchen, in 't jaar 1757, namen de Franſchen wederom hunnen ſlag waar. Hunne Generaal, een kundig en dapper Krygsman, hadt reeds drie Aanvallen, te vergeefs, gedaan, op 't Fort *William Henry*, dat aan den Zuidelyken Oever van Lake George of 't Meir van St. Sakrament gelegen was, ſtrekkende tot dekking der Engelſche Volkplantingen. Hetzelve hadt eene Bezetting van byna drieduizend Man, en Generaal WEBB lag naby hetzelve met een Leger, van vierduizend Man ſterk. MONTCALM, aanzienlyke Verſterkingen uit Frankryk ontvangen hebbende, deedt van Crownpoint, Ticonderago en andere Franſche Poſten, ongevaar tienduizend Man byeenkomen, en belegerde dit Fort, het welk hy opeiſchte, en waar van de Bezetting, geen byſtand krygende van de gedagte Engelſche Troepen, zig den 6 Auguſtus overgaf; bedingende den vryën aftogt, maar beloovende in anderhalf Jaar niet tegen den Koning van Frankryk, of deszelfs Bondgenooten, te zullen dienen.

Krygsverrigtingen der Franſchen.

Krygsverrigtingen der Engelſchen.

't Zy dat de Graaf van Loudon geen Smaak vond in de Geſchillen van de Regeering en het Volk der Volkplantingen; of dat hy alleen gekomen ware, om alles in gereedheid te brengen, dat men eindelyk eens in ſtaat mogte zyn, den Franſchen de wet te ſtellen: 't is zeker, dat by zyne terugkeering naar Groot-Brittannie, in 't jaar 1758, de Engelſche Krygsmagt, op verſcheide plaatſen, aldaar begroot werdt op ongevaar vyftigduizend Man,

Digitized by Google

Man, waar onder byna de helft gereguleerde Troepen, en twintig Schepen van Linie daar omſtreeks. De Eer der Overwinningen, ſcheen het, moeſt een ander hebben. ABERCROMBIE, die het Opperbevel der Armee dus kreeg, tragtte de Krygsverrigtingen voort te zetten. In July ging hy, aan 't hoofd van byna zeventienduizend Man, op 't Meir van St. Sakrament, met negenhonderd Schuiten, en een groot getal Walviſch-ſloepen, Vlotten met Kanon beplant, en wat verder tot een aanzienlyken aanval vereiſcht werdt, 't Schepe. Zyn eerſte Ontwerp was de Verovering van Fort *Ticonderago*, de Sleutel van Crownpoint, en, hoe zeer dat Fort ook door Buitenwerken, en Liniën met Kanon beplant, verſterkt was, hebbende een Bezetting van zesduizend Man, deedt hy hetzelve doch, met klein Geweer, alleen, aantaſten: het welk van gevolg was, dat de Engelſchen ſchrikkelyk gehavend werden, en veel Volks verlooren, komende, onverrigter zaake, in hunne voorige Legerplaats, aan 't Meir van St. Sakrament, terug. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

In een ander gedeelte van Noord-Amerika ging het de Groot Brittanniſche Wapenen voorſpoediger. Generaal AMHERST het geluk hebbende gehad van *Louisburg*, op 't Eiland van Kaap Breton, in 't voorſt van Juny des jaars 1758, te veroveren, liet aldaar eene Bezetting en trok, omtrent het midden van September, naar Albany, om den Generaal ABERCROMBIE te verſterken, die ongevaar drieduizend Man, de meeſten Landmilitie zynde, afgevaardigd hadt onder Kolo- Voordeelen op de Franſchen behaald.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

lonel BRADSTREET, om het Fort *Cataracouy* of *Frontignac*, een zeer gewigtigen Poſt, te overmeeſteren. Dit Fort, dat zo wel tot een Magazyn voor de Franſchen ſtrekte, tot hunnen Koophandel met de Indiaanen, als tot een Bolwerk voor de Provincie van Kanada; was niettemin, door zyn maakzel en gelegenheid, maar zwak; hebbende een Bezetting van niet veel meer dan honderd Man en eenige Indiaanen: zo dat de Engelſchen, die op 't Meir Ontario in Sloepen en Schuiten aan boord waren gegaan, hetzelve zeer ſchielyk bemagtigden. Zy vonden 'er zeſtig Stukken Kanon, zeſtien kleine Mortieren, benevens een groote veelheid van Koopwaaren en Leeftogt. Negen Vaartuigen, die de Franſchen, in navolging der Engelſchen, op dat Meir gebouwd hadden, waar van eenigen agttien Stukken Geſchuts voerden, vielen BRADSTREET ook in handen, die, na het Fort en alles wat hy niet mede neemen kon, vernield te hebben, van daar naar Oswego trok.

Fort *du Quesne* bemagtigd.

In 't begin van July, reeds, was Brigadier FORBES van Philadelphia naar den kant van de Ohio opgetoogen. Ongelooflyk waren de moeielykheden, die van hem ontmoet werden in het trekken langs ongebaande Wegen en door Boſſchagiën, daar mooglyk nooit dan Wilden de Voeten gezet hadden, met zyn Geſchut en Bagagie: terwyl zyn Marſch niet ongeſtoord bleef van de Indiaanen. Eindelyk bereikte hy *Rays-Town*, dat omtrent dertig Uuren gaans, zo men rekende, van het gedagte Fort was afgelegen, en zondt van daar twee-

Digitized by Google

tweeduizend Man af, onder 't Bevel van Kolonel BOUQUET, naar een plaats *Lyal-Henning*, ruim halver wegs; van waar deeze Kolonel den Majoor GRANT afvaardigde, met agthonderd Man, om de gelegenheid van het Fort en deszelfs nabuurschap, te bespieden. Deeze Majoor werdt door den Vyand omsingeld, en, na dat een groot gedeelte van zyn Volk gesneuveld was, zelf, met de overigen, gevangelyk in 't Fort gebragt. Niettestaande zulks, was de overmagt der Engelschen, en de voorzigtigheid in hun voorttrekken, thans zo groot, dat zy het gedagte Fort, byna zonder slag of stoot, meester wierden; zynde alle de Franschen daar uit, naar hunne andere Vastigheden aan de Ohio, gevlugt. Hier liet de Brigadier een Bezetting, en bouwde een Blokhuis by Lyal-Henning, 't welk meer door de genegenheid der Indiaanen daaromstreeks, dan door Wapenen, versterkt werdt. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Door deeze Overwinningen, naamelyk, hadden de Engelschen zig zo ontzaglyk gemaakt by alle de Natiën van Indiaanen, aan de Oostzyde der gedagte Rivier, dat het hun niet moeielyk viel, dezelven, thans, in de belangen van Groot Brittannie over te haalen. In Oktober 1758, werdt door de Gouverneurs van Pensylvanie en Nieuw Jersey, geholpen door WILLIAM JOHNSON, eene Vergadering te *Easton*, omtrent dertig Uuren gaans van Philadelphia, gehouden, alwaar men een plegtig Traktaat sloot, tusschen Groot Brittannie en de Indiaanen van die uitgebreide Landstreek, tusschen de Apallachische Bergen en de Traktaat der Engelschen met de Indiaanen.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

de groote Meiren. Van de zyde der Engelſchen waren aldaar, behalve de drie gemelde Perſoonen, vier Leden van den Raad van Penſylvanie, zes van de Vergadering des Volks, en twee Agenten voor Nieuw Jerſey, benevens eenige Kwaakers van Penſylvanie. Het Onderwerp der Conferentiën waren de klagten der Engelſchen en Indiaanen over wederzydſche benadeelingen, en Geſchillen der Indiaanen, onder elkander, over hunne Grensſcheidingen. De namen der Natiën, die by het maaken van dit Verdrag tegenwoordig waren, zyn, Mohawks, Oneidoes, Onondagoes, Cayugas, Senekaas, Tuscaroras, Delawares, Nanticoques, en anderen, hier voor niet opgenoemd: zo dat het getal van de Afgevaardigden der Indiaanen, tot deeze Byëenkomſt, Vrouwen en Kinderen mede gerekend, omtrent vyfhonderd Perſoonen beliep. De Opperſte, van de zyde der Wilden, was *Teedyuscung*: want, ſchoon ieder Natie haare byzondere Afgevaardigden heeft, wordt door de Wilden in 't algemeen, doorgaans, eene byzonder agting betoond, aan een of twee Leidsmannen van den Hoop. Niettemin werdt opgemerkt, dat deeze Indiaanen zeer naauwkeurig waren in 't opgeeven van hunne bezwaarniſſen: de dood van elk hunner Landslieden, die zy door den Oorlog verlooren hadden, kwam, zo wel als het minſte nadeel, dat zy geleeden hadden, te berde: maar de Engelſchen wiſten zig door het beleid van JOHNSON, die als Middelaar te werk ging, zo wel te ſchikken naar den aart deezer Wilden, dat zy de Franſchen, wien men de ſchuld van

alle

alle die Onheilen gaf, verfoeiden en vervloekten. De Miamis, of Twigtwees, gelyk men ze gemeenlyk noemt, evenwel, hadden hunne Afgevaardigden t'huis gehouden; doch men vondt in 't vervolg een middel uit, om ze te dwingen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

Door dit Traktaat, nu, van dien kant, en door de Overmeestering van Louisburg, aan den anderen kant, verzekerd zynde, nam de Regeering van Groot Brittannie de kragtdaadigste maatregelen, tot de uitvoering van een Ontwerp, welks uitslag geheel Europa heeft doen verwonderd staan. Om eensklaps van alle verontrusting der Volkplantingen door de Franschen bevryd te zyn, diende hun in Kanada een zo gevoelige neep toegebragt te worden, dat zy aldaar niet wederom het hoofd konden opsteeken. Doch de gelegenheid des Lands maakte het ondoenlyk, om met één Krygsmagt hun regtsstreeks te overvallen. Derhalve werdt beslooten, de Operatiën van den Veldtogt aan drie Korpsen te beveelen: waar van het eene, onder Generaal WOLFE, het Beleg van Quebek zou onderneemen; het andere onder Generaal AMHERST, uit twaalfduizend Man bestaande, moest, na de overmeestering van Ticonderago en Crownpoint, het Meir Champlain dwars overvaaren, en, langs de Rivier Richelieu, naar de Oevers van die van St. Laurens voorttrekken, om WOLFE in de belegering van Quebek by te staan. Het derde Korps, onder Generaal PRIDEAUX, zoude, met behulp van JOHNSONS beleid en schranderheid, het Fort Niagara, dat de binnenste deelen van Noord-Amerika in Ontwerp tot Overwinning van Kanada.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

bedwang hieldt, tragten te veroveren, en zig vervolgens op 't Meir Ontario inscheepen, om aan te vallen op Montreal, en verder in 't Beleg van Quebek behulpzaam te zyn. Dus liepen alle de Operatiën van deeze drie Korpsen, op één doelwit samen. Wy zullen zien hoe dit in 't werk gesteld zy; na dat wy de voorafgaande Krygsverrigtingen, en de gesteldheid der Franschen in Kanada beschouwd hebben.

Gesteldheid der Fransche Krygsmagt.

VAUDREUIL, diestyds Gouverneur-Generaal van Kanada, lag, met een Lighaam van ongevaar vyfduizend Man, te Montreal en in deszelfs nabuurschap. MONTCALM, wiens agting zeer groot was in Oorlogszaaken, voerde het bevel over eene Krygsmagt van tienduizend Man, reguliere Troepen en wel geoefende Militie, benevens een menigte Indiaanen, tusschen Montreal en Quebek. DE LEVY bevondt zig aan 't hoofd van een Vliegend Legertje, 't welk veel beter onderrigt was, dan de Groot Brittanniſche Troepen, by mooglykheid, konden zyn, van de gesteldheid des Lands. De Bezetting van Niagara bestondt uit eenige honderd Man. De Stad Quebek was met zo veele Vesting- en Buitenwerken voorzien, als de Krygskunde kon verzinnen. Naauwlyks hadt eenig Stuurman der Engelsche Schepen kennis aan de Vaart op de Rivier van St. Laurens, welke de Franschen zorgvuldiglyk geheim hielden, voorgeevende dat die ten uitersten moeielyk en gevaarlyk was. Het sterke Fort van *Chambly*, naby den Val van de Rivier Richelieu, was in bezitting van de Franschen; gelyk dienvolgens ook de Passagie van de Rivier van St.

St. Laurens: alle welke zwaarigheden de Groot Brittanniſche Troepen moeſten te boven komen, wilden zy het gedagte Oogmerk werkſtellig maaken. GROOT-BRITTANSCHE VOLKPLANTINGEN.

De Onderneeming, evenwel, hadt een gelukkig uitzigt, toen in de Zomer van 1759, de Forten *Ticonderago* en *Crownpoint*; welke Voorden Generaal AMHERST eerſt in de weg lagen, door de Franſchen eensklaps verlaten werden. Deeze, ten getale van drieduizend en vyfhonderd Man, met een trein grof Geſchut by zig, verſterkten zig aan het andere end van 't Meir *Champlain*, zodanig dat de Engelſchen, na eenige vrugtelooze poogingen, zig met de bezitting van die twee Forten, aldaar, vooreerſt moeſten vergenoegen. Middelerwyl was een ander Korps tegen 't Fort Niagara aangerukt, alwaar WILLIAM JOHNSON wonderen bedreef. Na dat de Franſchen, die tot Ontzet van dezen gewigtigen Poſt aankwamen, door hem afgeſneeden en verſlagen waren, beſloot de Bevelhebber van dat Fort, den 25 July, zig over te geeven by een Verdrag, volgens het welke de Bezetting van ruim zeshonderd Man met Krygs-Eer zoude uittrekken, en naar Nieuw Jork geleid worden. De Vrouwen en Kinderen werden naar Montreal gebragt, en, jegens de Zieken en Gekwetſten droeg de Overwinnaar zig zodanig, dat de Vyand zelf hem de Eer moeſt geeven van Menſchlievendheid en Trouw. Billyk moeſt men zig verwonderen, hoe een getal van meer dan duizend Wilden, die hy by zig hadt, zig door hem dus lieten beteugelen; daar de Franſchen, volgens hun voor-

VOORNAAME FORTEN DER FRANSCHEN VEROVERD.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

geeven, geen Raad wiſten om een veel kleinder getal van Kanadiaanen tegen te houden in den moedwil, aan de Engelſche Krygsgevangenen gepleegd.

Optogt tegen Quebek.

Deeze Overwinning opende het tooneel der grootſte Staatsverwiſſeling van Noord-Amerika. Omtrent het midden van February des jaars 1759, was een ſterke Vloot van Oorlogſchepen, onder het bevel der Admiraalen SAUNDERS en HOLMES, van Engeland naar Kaap Breton gezeild; doch de Haven van Louisburg nog door 't Ys geſlooten vindende, bragt men dezelve te Hallifax in Nieuw Schotland, van waar de Schout by nagt DURELL, met een klein Esquader, gezonden werdt naar de Rivier van St. Laurens. Al dat deeze doen kon, was dat hy twee Proviandſchepen nam, benevens veertien andere Vaartuigen, met Leeftogt, Ammunitie en Rekruten, 't welk de Kuſt reeds bereikt hadt, onder 't Konvooy van drie Oorlogſchepen. Ten deezen tyde was de Admiraal SAUNDERS in ſtaat, om Louisburg aan te doen, en daar geſchiedde een inſcheeping van agtduizend Man, tot Verovering van de Hoofdſtad van Kanada. Het Opperbevel der Onderneeming werdt opgedragen aan den Heer WOLFE, die zyn bekwaamheid reeds in de Overmeeſtering van Louisburg getoond hadt, onder wien de Brigadiers MONCKTON, TOWNSHEND en MURRAY dienen zouden. In genomen Franſche Schepen hadt men eenige Kaarten gevonden, die tot geleide konden ſtrekken van de Vloot langs de Rivier van St. Laurens; zo dat men die veilig opzeilde, en de Landtroepen, in 't laatſt

Digitized by Google

Digitized by Google

QUEBEK,
De Hoofdstad van
KANADA;
aan de Rivier van St. Laurens:
door de Engelschen belegerd en by Verdrag bemagtigd,
in 't jaar 1759.

Twee Engelsche Mylen van 70 in een Graad.

AANWYZING DER LETTEREN.

a. Plaats der Landing van de Engelsche Krygsmagt te Sillery.
b. Het smaldeel van de Vloot onder Admiraal Holmes staande.
c. De Transportschepen van het zelve ten anker.
d. Brandvlotten, die de Franschen met de stroom lieten afdryven.
e. Sloepen der Engelschen voor Dreggen leggende, om die af te keeren.
f. Fregatten van Admiraal Saunders smaldeel.
g. Het Admiraalschip.
h. Een deel der Transportschepen met Troepen ten anker.
i. Batteryen van waar de Stad beschooten werdt.
k. Legerplaats van Generaal Monkton.
l. Post van Majoor Hardy.
m. Generaal Wolfs Kampement.
n, n. Legerplaatsen der Franschen, beneden de Stad.
o, o, o. Hunne Batteryen en Verschansingen.
p. Mond der Kleine Rivier met een Boom geslooten.
q. Brug van Schuiten door een Schans gedekt.
r. Drywende Batteryen. s. De Kaay. t. Een sterk Fort binnen de stad.
v. Het Kasteel of de Citadel.
x, y, z. Batteryen der Franschen.

De Rivier boven Quebek

Uuren gaans of Zeemylen. 1 2 3 4 5

Charlebourg of het kleine Dorp

Hier wordt een looze aanval gemaakt, door de Sloepen van de Vloot, terwyl de Troepen ontscheept werden te Sillery.

Beauport

Point a l'essay

De Watervallen van Montmorency

Sillery

Hospitaal Generaal

Hooge Stad

Laage Stad

QUEBEK

Kaap Diamant

Point des Peres

Point Levy

Pointe d'Orleans

St. Joseph

Weg van St. Nikolaas

Weg naar Beaumont

Weg naar St. Pierre

Weg naar St. Laurence

Etchemins Rivier

Noorder Kanaal

DE KOM VAN RIVIER ST. LAURENS

'T EILAND VAN ORLEANS

laatſt van Juny, ontſcheept werden op 't *Eiland van Orleans*, leggende beneden Quebek in gedagte Rivier; gelyk uit de nevensgaande Kaart blykbaar is. GROOT BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Dit Eiland was, diestyds, inderdaad een groot Lufthof of Paradys, van alles niet alleen voorzien dat tot nooddruft, maar ook dat tot vermaak kon ſtrekken. Hier met zyn Krygsmagt leggende, deedt Generaal WOLFE, gelyk dit, by gelegenheid van eenen Vyandlyken Inval, de mode is, een Manifeſt uitgeeven, 't welk kortelyk van deezen Inhoud was. „ De Koning, billyk verbitterd tegen Frankryk, heeft een aanzienlyke Toeruſting te Lande en ter Zee vervaardigd, om den hoogmoed van die Kroon te ſnuiken. Zyn doelwit is, de aanmerkelykſte Vaſtigheden der Franſchen, in Noord-Amerika, te vernielen. Het is niet tegen de vlytige Landlieden, of derzelver Vrouwen en Kinderen, niet tegen de Bedienaars van den Godsdienſt, dat men Oorlog zal voeren. Zyne Majeſteit beklaagt het noodlot van dezelven, in zo verre zy daar door aan Ongelukken onderhevig worden: maar belooft hun zyne beſcherming en wil hun zelfs handhaaven in hunne Bezittingen, ja de Oefening van hunne Religie toelaaten; mids dat zy ſlegts geen deel neemen in het Geſchil tuſſchen de beide Kroonen, middelyk of onmiddelyk. De Kanadiaanen kunnen niet onbewuſt zyn van de geſteldheid, waar in zy zig bevinden. De Engelſchen zyn meeſters van de Rivier, en hebben daar door allen toegang tot Ontzet, uit Europa, Manifeſt des Koningsvan Groot Brittannie.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

„ afgeſneeden. Zy hebben, bovendien, een
„ magtige Armee op het Vaſte Land, onder
„ Generaal AMHERST. Zy kunnen, derhal-
„ ve, ligt zien, wat Beſluit voor hun te nee-
„ men zy. De uiterſte poogingen, die zy
„ door dapperheid mogten aanwenden, zul-
„ len niet alleen vrugteloos, maar zelfs na-
„ deelig voor hun zyn; dewyl die hun beroo-
„ ven zullen van de voordeelen, welken zy
„ genieten mogten door zig onzydig te hou-
„ den. De wreedheden der Franſchen jegens
„ de Onderdaanen van Groot Brittannie in
„ Amerika, zouden de ſtrengſte Wraakoe-
„ fening billyken; maar de Engelſchen zyn
„ te edelmoedig, om derzelver barbaarſche
„ voorbeelden na te volgen. Zy bieden de
„ Kanadiaanen de zoetigheden der Vrede aan,
„ onder de ſchrikken des Oorlogs, en het
„ hangt van hun zelven af, hun noodlot te
„ bepaalen door hun Gedrag. Indien hunne
„ vooringenomenheid, en eene verkeerd be-
„ ſteede zo wel als nuttelooze dapperheid,
„ hun de gevaarlykſte party doet kiezen, zul-
„ len zy het zig zelf alleen te wyten hebben,
„ wanneer zy zugten moeten onder 't gewigt
„ van die elende, waar aan zy zig zelven
„ dan zullen hebben bloot geſteld".

Generaal WOLFE ſtelde, in dit Manifeſt, de Kanadiaanen verder het Vermogen duidelyk voor Oogen van Engeland, welk hun, niettemin, edelmoediglyk, de Hand toereikte, gereed om hun te helpen en by te ſtaan, en dit in een tyds omſtandigheid, wanneer Frankryk niet in ſtaat was om hun te beſchermen of eenigen Onderſtand toe te brengen.

Maar,

Digitized by Google

Maar, 't zy dit Volk daar van geen denkbeeld had, of opgestookt werde door de Geestelyken onder hun verspreid, en gedwongen door de Krygs-Officieren: immers de uitkomst toonde, dat deeze Vriendelyke uitnoodiging door de Kanadiaanen, met veragting, werdt verworpen. Zy voegden zig by de stroopende Partyën der Indiaanen, en maakten zig dus mede aan de grootste onmenschlykheden, jegens de Engelschen, schuldig: zo dat Wolfe, na hun aangaande de gevolgen van zulk een Gedrag gewaarschouwd te hebben, genoodzaakt werdt eenige wraakoefening toe te laaten. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De Fransche Generaal Montcalm hadt, niettegenstaande zyne groote Krygskunde, geen luft om de Engelschen aan te tasten, maar hieldt zig op de Hoogten van Abraham, met een Krygsmagt sterker dan die van zyne Vyanden, welke hy vaststelde, niet lang te kunnen blyven in die plaatzing. Inderdaad, Generaal Wolfe bevondt zig in geen kleine verlegenheid; hebbende wel de Vaart langs de Rivier van St. Laurens doenlyk gevonden, doch onkundig van de Grondsgesteldheid in de nabuurschap van Quebek, alwaar de Oever tot eene Landing geheel onbekwaam scheen, en overal bezet was met Verschanzingen der Franschen. Middelerwyl vondt hy zig ook versteken van zyn oogmerk, om zig met de Troepen onder Generaal Amherst, die, gelyk wy gezien hebben, aan 't Meir Champlain opgehouden werden, samen te voegen. Vyf Battaillons gereguleerde Troepen werden in Quebek geworpen, en de Ka- MOEIELYKHEDEN DER AANTASTING VAN QUEBEK.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

nadiaanen, van jongs af geoefend in de Wapenhandel, bevonden zig, tot één Man toe, op de been: zo dat hunne Armee den geheelen Oever van *Beauport* befloeg, van de Rivier *St. Charles* af tot aan de Watervallen van *Montmorency*, met Batteryën en Verſchanſingen, op alle plaatſen, welken de Engelſchen konden aandoen. Al dat hy, in deeze omſtandigheden, oordeelde te kunnen uitvoeren, was, den Brigadier MONCKTON af te zenden, die den 29 Juny de Rivier overtrok met vier Battaillons, om de Franſchen te verdryven van *Point Levy*; 't welk die Officier, na eenige ſchermutzelingen, volbragt, en dus dien Poſt bemagtigde, terwyl Kolonel CHARLETON zig van het Weſtelykſte des Eilands van Orleans, naaſt aan Quebek, meeſter maakte.

Door deeze twee Krygsverrigtingen werdt aan de Groot Brittanniſche Vloot een veilige Legplaats bezorgd in de Haven van Quebek, en zy kreeg gelegenheid om onbelemmerd de Kom in te zeilen; 't welk niet zou hebben kunnen geſchieden, indien de Franſchen Batteryën op die uithoeken hadden opgeregt. Ook ſcheen MONTCALM wel haaſt zyn verzuim te bemerken; alzoo hy een Korps van zeſtienhonderd Man afzondt, om de Engelſchen van Point Levy te verneſtelen, of derzelver Batteryën te vernielen, waar mede zy reeds veel ſchade toebragten aan de Laage en zelfs aan de Hooge Stad: maar vrugteloos.

De Werken tot beveiliging van de Engelſche Hospitaalen en Magazynen, nu voltooid zynde op het Eiland van Orleans, paſſeerden de Engelſchen het Noorder Kanaal en ſloegen een

een Legerplaats op aan de ſlinker zyde van de Franſchen, daar zy alleenlyk door de Rivier Montmorency van afgeſcheiden werden. Dit gaf dan gelegenheid tot wederzydſche Schermutzelingen, die nu eens ten voordeele der Franſchen, dan ten voordeele der Engelſchen uitvielen. Daar werdt wel een plaats, die waadbaar was, in de Rivier ontdekt; doch men bevondt de tegenoverzyde zo ſterk verſchanſt, dat de Engelſchen te kort ſchooten, wanneer zy daar wilden doorbreeken. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Den 18 July zeilden twee Oorlogſchepen, twee gewapende Sloepen, en twee Transportſchepen, met eenig Volk aan boord, de Stad zonder eenig nadeel voorby, en kwamen dus in de Rivier boven Quebek. Van deeze gelegenheid bediende Generaal WOLFE zig, om de geſteldheid der Oeveren waar te neemen; welken hy aldaar ook zodanig verſchanſt vondt door Natuur en Konſt, dat het hem onmooglyk ſcheen, eene Landing te onderneemen. Eindelyk verſtaande, dat de Franſchen en Indiaanen zig, op eene plaats *Point Tremble* genaamd, eenige Mylen boven de Stad, verzameld hadden, deedt hy dezelven aldaar aantaſten, 't geen egter van weinig uitwerking was.

Men moet in agt neemen, dat op dien tyd de legging der Groot Brittanniſche Vloot zodanig ware, als dit in de hier voor geplaatſte Kaart is afgebeeld. Het Smaldeel onder Admiraal HOLMES hadt poſt gevat boven Quebek, dat onder Admiraal SAUNDERS beneden de Stad, tuſſchen dezelve en de Weſtpunt van het Eiland van Orleans. De Transport- VERDEELING DER GROOT BRITTANNISCHE VLOOT.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

ſchepen lagen ten anker in het Zuider Kanaal of Rivier van St. Laurens, aan de Zuidzyde van dat Eiland, daar Generaal MONCKTONS Legerplaats regt tegenover was, by Point Levy: kunnende de Groot Brittanniſche Oorlogſchepen, door gebrek van Water, niet digt genoeg aan den Oever van Beauport komen, om de Verſchanzingen der Franſchen eenig merkelyk nadeel toe te brengen.

Landing ondernomen.

Generaal WOLFE, bewuſt dat de Oogen van zyn Vaderland, niet alleen, maar van gantſch Europa, op hem geveſtigd waren; beſloot eindelyk, het koſte wat het koſte, iets te onderneemen. Admiraal SAUNDERS maakte twee Transportſchepen gereed, die niet zeer diep gingen, en dus in ſtaat waren om eene Landing te begunſtigen. Zyn oogmerk was zig meeſter te maaken van een afgezonderde Redout, naby het Water; meer dan een Musketſchoot van de groote Verſchanzing der Franſchen afgelegen; waar door hy hoopte dezelven tot een algemeen Gevegt te brengen, of ten minſte te leeren, hoe hy hun kragtdaadig konde aantaſten.

Op den laatſten July, 's namiddags, waren de Sloepen van de Vloot gevuld met Granadiers en een gedeelte van Generaal MONCKTONS Brigade van Point Levy. Middelerwyl moeſten de twee Brigaden, onder de Brigadiers TOWNSHEND en MURRAY, gereed ſtaan, om de Waadplaats te paſſeeren, indien zulks noodig geoordeeld werde. Om den Overtogt van dit Korps te begunſtigen, hadt de Admiraal de Centurion in het Kanaal geplaatſt, die het Kanon moeſt doen zwygen van de laagen

Bat-

Digitized by Google

Battery, welke de Waadplaats beheerſchte, en dit Schip was van veel dienſt, dewyl deszelfs Vuur met oordeel aangelegd werdt. Inmiddels was een groote veelheid van Artillery op de Hoogte geplaatſt, waar mede men de ſinkerhandſche Verſchanzing geweldig beſchoot. Maar de twee gewapende Transportſchepen konden niet naby genoeg worden gebragt, om de Landing te dekken, en de Redout werdt door het Vuur uit de Verſchanzingen te ſterk beheerſcht, om ingehouden te kunnen worden. Hier by kwam, dat, onder het aanroeijen, naar den Oever, eenige Sloepen vaſt raakten, 't welk de geheele Operatie in zulk een wanorde bragt, dat de Generaal bevel zond aan Brigadier TOWNSHEND, om ze te ſtaaken. Middelerwyl waren egter dertien Kompagniën Granadiers, benevens tweehonderd Man, van het tweede Koninglyk Amerikaanſche Bataillon, aan de Wal geraakt, die onbeſuisd aanvielen op de Vyandlyke Verſchanſingen, en dus zo veel hadden uit te ſtaan, dat zy met verlies moesten terugwyken, om zig te voegen by het Korps onder Brigadier MONCKTON, het welke daar door gelegenheid, om te landen, gekreegen hadt, en in zeer goede order langs den Oever optoog: maar het wierdt avond, eer hetzelve gereed was, om iets te onderneemen, en daar ſtak zulk een Wind op, dat men vreesde niet weder van de Wal te zullen kunnen komen; zo dat de Franſchen met den ſchrik vry raakten. Zie hier hoe de Generaal WOLFE zig, in een Brief aan den Sekretaris van Staat te Londen, aangaande die Onderneê-

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

neeming, van welker uitslag hy geen groote gedagten schynt gehad te hebben, uitdrukte.

„ De plaats, daar men den Aanval voorgenomen hadt, heeft deeze voordeelen boven alle anderen daaromstreeks. Onze Artillery kon gebruikt werden. Het grootste deel, of zelfs de geheele Krygsmagt, kon te gelyk werkzaam zyn, en de terugtogt was, ingevalle de Aanslag mislukken mogt, ten minste geduurende zekeren tyd, wegens het Ty, beveiligd. Maar het Strand, daar de Troepen in order gebragt moesten worden, was van diepe Modder, met Gaten en door verscheide Greppels afgesneeden: de Heuvel, dien men beklimmen moest, zeer steil en niet overal beklimbaar: de Vyand talryk in zyne Verschanzingen en zyn Vuur zeer heet. Indien de Aanval gelukt ware, moest ons verlies noodzaaklyk groot zyn geweest, en dat der Franschen van weinig belang, wegens de verschuiling, die zy in de nabuurige Bosschen konden vinden: dan zouden wy de Rivier van St. Charles nog hebben moeten overtrekken, eer wy de Stad konden belegeren. Alle deeze omstandigheden nam ik wel in overweeging, maar het verlangen, om volgens de inzigten van den Koning te werk te gaan, deedt my deeze Proef neemen, als verzekerd zynde dat een overwinnende Armee geene moeielykheden vindt".

Het oogmerk mislukt.

De Generaal zondt toen Brigadier MURRAY, met twaalfhonderd Man, de Rivier op, om Admiraal HOLMES, was het moog-

lyk,

lyk, te helpen in het vernielen der Franſche Schepen, en een weg van gemeenſchap te openen met Generaal AMHERST. Groote moeielykheden vergezelden die Onderneeming, maar, na twee vergeefſche poogingen om te landen, gelukte het den gedagten Brigadier, eindelyk, op eene plaats genaamd *de Chambaud*, agt mylen boven Quebek, een aanzienlyk Magazyn der Franſchen te vernielen. Dit kon niet dan van veel dienſt zyn, dewyl de Vyand dus al het overſchot der Bagagie, Wapenen, Geſchut en Voorraad, van zyne Armee, verloor; maar de moeielykheden, om de Landing op een bekwaame plaats te doen, werden 'er niet door verminderd, en geduurige Schermutzelingen, met de Wilden, deeden de Engelſchen veele braave Officiers verliezen; ja zo veele derzelven waren buiten ſtaat, dat, gelyk WOLFE zelf ſchreef, de Armee daar door grootelyks verzwakt werdt, terwyl men byna de geheele Krygsmagt van Kanada op de handen hadt. De Generaal zelf was ziekelyk, toen men beſloot de Legerplaats van Montmorency te verlaaten, en het geluk elders te beproeven. Des werden de Troepen ingeſcheept en weder aan Land gezet te Point Levy. Hier zynde werdt de voorſlag door de Brigadiers gedaan, om de Troepen in Sloepen voorby de Stad, de Rivier op te voeren, en te landen onder de Hoogten van Abraham, niet wel een Myl boven Kaap Diamant.

GROOTBRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De beweegingen der Engelſche Troepen hadden middelerwyl den Generaal MONTCALM een Korps van vyfhonderd Man, onder

Landing boven de Stad gelukt.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

der BOUGAINVILLE, doen afzenden, om een waakend Oog te houden. Niettemin wist men de Franschen om den tuin te leiden door een loozen Aanval op de Fransche Verschanzingen, aan den Oever van Beauport, welke van dit gevolg was, dat MONTCALM het gedagte Korps terug ontboodt, en dus hadden de Engelschen gelegenheid om boven de Stad te landen. Toen, egter, openbaarde zig nog de grootste zwaarigheid, dewyl de Hoogten onbeklimbaar scheenen te zyn. WOLFE, die met de eerste ontscheeping, als een Vrywilliger, mede aan Land getreeden was, zeid' tegen een Officier, die zig by hem bevondt, dat men zyn best moest doen om op te klimmen; hoewel hy niet zag, dat zulks doenlyk ware. Middelerwyl wierdt Kolonel HOWE, met de ligte Infantery en de Hooglanders, een smal Pad gewaar, 't welk zydelings by den Heuvel op liep, langs het welke men, zig vasthoudende aan Wortels en Stammen van Boomen, die op ieder zyde groeiden, kon opklimmen, niettegenstaande 'er verscheide Affnydingen op dit Pad gemaakt waren, en hetzelve, aan den top, eene Verschanzing had, die egter maar sober schynt bewaard geweest te zyn. Deeze Post werdt gemakkelyk overweldigd en de Troepen, den Heuvel beklommen hebbende, vertoonden zig den 13 September, met het aanbreeken van den Dag, op die Hoogten in slagorde.

De Engelschen naderen Quebek.

De Fransche Generaal wien dit nieuws, toen hem de Tyding gebragt werdt, ongelooflyk voorkwam, werdt 'er door genoodzaakt zyn geheele Krygsmagt byëen te trekken, om de Stad,

Stad, zo veel mooglyk, te dekken. Hy trok de Rivier van St. Charles over, en posteerde zig op een zeer bekwaame wyze, plaatzende ongevaar vyftienhonderd Indiaanen, welken hy by zig hadt, die zeer goede Schutters waren, in het Kreupelbosch, rondom hem heen. In zyn slinker Vleugel schikte hy al zyne gereguleerde Troepen, op twee Bataillons naa, die de Troepen der Volkplanting, aan den regter Vleugel, moesten ondersteunen: terwyl het overige der Indiaanen en Kanadiaanen zodanig geplaatst werdt, dat zy de Engelschen, aan de Landzyde, in de Flank konden vallen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Om alle kwaade gevolgen van deeze schikkingen der Franschen voor te komen, plaatste Brigadier TOWNSHEND, die op de slinker Vleugel stondt, zyn Smaldeel zodanig, dat het van vooren en op zyde Front maakte. MURRAY voerde in 't Centrum bevel, en WOLFE diende op den regter Vleugel, die aangevoerd werdt door MONCKTON. Hier was een Regiment in reserve geplaatst, dat men in agt Partyën gesmaldeeld hadt, met ruime tusschenwydten. De Agterhoede en slinker Vleugel werden gedekt door de ligte Infantery onder Kolonel HOWE. De Standplaats was aan beide zyden even voordeelig, en, hoewel de Engelsche Matroozen, met een ongelooflyken arbeid, een stuk Kanon by den Heuvel hadden weeten op te sleepen, overtroffen hun doch de Franschen in dit geval, hebbende voor hun Front twee Veldstukken. Omtrent te negen Uuren 's morgens wierdt de Veldslag algemeen, en schoon de Generaal weldra een doodlyke Wond ontving, BEHAALEN DE OVERWINNING OP DE FRANSCHE ARMEE.

be-

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

behaalden doch de Engelſchen wel haaſt, op de Franſchen, een volſlagen Overwinning. Middelerwyl verſcheen BOUGAINVILLE, met een Korps van tweeduizend Man, tragtende de Engelſchen, die de Franſchen tot aan de Wallen van Quebek najaagden, van agteren aan te vallen; maar dit mislukte hem, en hy werdt naar de Boſſchen terug gedreeven.

Weinig Overwinningen, van zo veel belang, zyn behaald met zo weinig Bloedſtorting. De Engelſchen hadden maar vyftig Dooden en omtrent vyfhonderd Gekwetſten; de Franſchen verlooren ongevaar vyftienhonderd Man, en wel duizend van hun werden gevangen gemaakt, waar onder een groot getal Officieren waren. De Vlugtelingen verſterkten de Bezetting van Quebek, en die van 't gedagte Korps, dat tot Ontzet aangerukt was, trokken terug naar Point Tremble, en van daar verder naar Trois Riviéres en Montreal. De Generaal MONTCALM was, zo wel als WOLFE, doodelyk gewond, en beſtierf het in weinig Dagen, zo wel als zyn Luitenant, die gevangen gemaakt en op een Engelſch Schip gebragt was.

Overgang van Quebek by Verdrag aan de Engelſchen.

Na deeze Overwinning bleef nog Quebek in goede ſtaat van tegenweer. De Werken van de boven-Stad waren by uitſtek gereguleerd, en daar binnen lag een ſterke Krygsmagt, van alle noodwendigheden wel voorzien: maar de Groot Brittanniſche Vloot, die tot nog toe weinig uitgevoerd hadt, maakte zig thans gereed om de beneden-Stad aan te taſten, terwyl de Engelſche Armee zulks te Lande zou doen, aan de boven-Stad. De Fran-

Digitized by Google

Franſchen, ondertuſſchen, wagtten zo lang niet, dat men eene Battery in order gebragt hadt, of zy ſtaken de Vrede-Vlag uit, en dus werdt, den 18 September, het Verdrag van Overgave wederzyds getekend. „ Het „ Guarnizoen zou met Krygs-Eer uittrekken, „ en zo dra als 't mooglyk was worden inge„ ſcheept, om aan Land gezet te worden in „ de eerſt voorkomende Zeehaven van Frank„ ryk. De Ingezetenen zouden niet alleen „ in bezitting blyven van hunne Huizen en „ Goederen, maar ook niet gemoeid worden, „ uit hoofde dat zy de Wapenen hadden ge„ voerd, tot verdediging der Stad: mids zy „ dezelve thans nederleiden. Men ſtondt hun „ de vrye oefening van de plegtigheden der „ Roomſch-Katholyke Religie toe, en nam „ de Geeſtelyken, zo wel als den Biſſchop, „ in beſchutting, tot zo lang de bezitting van „ Kanada, tuſſchen zyne Groot Brittanniſche „ en Allerchriſtelykſte Majeſteit, beſliſt wa„ re. Men zoude ook een Lyſt opmaaken van „ al het Geſchut en Ammunitie, dat zig in „ Quebek bevondt," enz. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Het ſluiten van dit Verdrag was voor de Engelſchen te raadzaamer, om dat de Franſchen en Kanadiaanen zig, in grooten getale, verzamelden, om de Engelſche Armee van agteren aan te vallen; als wanneer dezelve tuſſchen twee Vuuren gezet kon zyn geweeſt. Het Jaar-Saizoen was reeds zo veel verloopen, dat de Groot Brittanniſche Vloot het waarſchynelyk niet veel langer op de Rivier, noch de Krygsmagt in 't Veld zou hebben kunnen houden. Ook ſtondt, op dien zelf-

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

den Dag, BOUGAINVILLE gereed, om zig met een Korps van agthonderd Man in de Stad te werpen: het welk hy zou hebben kunnen doen, alzo dezelve niet volkomen was belegerd.

In een ander gedeelte der Engelſche Volkplantingen ſtondt men, middelerwyl, niet ledig. De Cherokees-Indiaanen, door de Franſchen, zo men vaſtſtelde, opgeſtookt, hadden zo veel Wreedheden begaan jegens de Inwooners van Virginie en Karolina, dat de Gouverneur LYTTLETON beſloot, tegen dezelven op te trekken, aan 't hoofd van een Korps van elfhonderd Man. Dus bevreesd geworden, verzogten zy om Vrede, maar, zo dra hy teruggekeerd was, werden de Strooperyën door hun, als vooren, hervat. Generaal AMHERST, die nog bezig was met zyne Operatiën tegen de Franſchen, vaardigde, op het verzoek der Volkplantingen, den Kolonel MONTGOMERY af, met twaalfhonderd Man, om derzelver trouwloosheid te kaſtyden; 't welk hy op een voorbeeldelyke wyze deedt, verwoeſtende alle de Wooningen en Plantagiën van deeze Indiaanen, in het laager gedeelte van hunne Landſtreek, van waar zy hunnen meeſten Voorraad moesten trekken.

De Cherokees-Indiaanen geſtraft.

Brigadier MONCKTON, op wien, door WOLFES dood, het Opperbevelhebberſchap vervallen was, gelukkiglyk herſteld zynde van zyne Wond, werdt Brigadier MURRAY, toen de derde Perſoon, in 't bevel voeren, aangeſteld tot Gouverneur van Quebek, met een Guarnizoen van ongevaar zesduizend Man. Ge-

Quebek door de Engelſchen verſterkt.

Generaal AMHERST hadt, diestyds, de Winterkwartieren in Nieuw Jork betrokken, van waar hy, zeer gemakkelyk, zyne Operatiën tegen Kanada, in 't Voorjaar, weder aanvangen kon. Ook was een sterke Vloot Oorlogschepen, onder Lord COLVIL, te Halifax geplaatst, om tot Onderstand zig naar Quebek te begeeven, zo dra de Rivier vry zou zyn van Ys. Brigadier MURRAY, middelerwyl, wendde onvermoeid zyne pogingen aan, om zig tegen zyne Vyanden, zo wel van binnen als van buiten, die hy wist zeer sterk te zyn, te beveiligen. Meer dan vyfhonderd Huizen, die door 't Geschut geruïneerd waren, werden in die Winter weder opgebouwd: Magazynen van allerley soort byëen gebragt: de Vestingwerken verbeterd; de kwaalykgezinde Inwooners, in de nabuurschap, ontwapend, en zulke kragtdaadige beweegingen gemaakt, door het verrassen van de Vyandlyke Voorposten, dat niet alleen de Ingezetenen van Quebek, maar zelfs die van elf Parochiën in 't ronde, van waar men Voorraad en Brandstof krygen kon, den Eed van onderwerping afleiden aan de Groot Brittannische Kroon; zo wel als een groot deel der Ingezetenen aan de Zuidzyde van de Rivier. Het is verwonderlyk dat de Franschen, die nog een zo sterke Krygsmagt hadden, hem alle deeze voorzorgen zo stil en ongestoord lieten bewerkstelligen. Hunne Hoofd-Officiers, de LEVY en BOUGAINVILLE, waren met hunne Korpsen geposteerd te Point Tremble, St. Augustyn en la Calvaire, maar twee of drie Uuren gaans boven Quebek; ter-

GROOT BRITTANNISCHE VOLK. PLANTINGEN.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

wyl hunne Hoofd-Armee te Trois Riviéres en St. Jaques-Kwartier lag: zy waren van Sneeuwſchoenen, Klimladders en al het noodige voorzien, om de Hoofdſtad van Kanada, geduurende den Winter, te heroveren; doch de voorzorgen van gedagten Brigadier verydelden al hunne oogmerken. Het ſcheen, dat zy den Aanval wilden uitſtellen tot aan het Voorjaat, en dan hadden zy meer kans. Immers zy waren geenszins van Schepen ontbloot, waar mede zy het noodige tot een Beleg de Rivier konden afvoeren, en daar maakten zy, zo dra het Ys weg gedooid was, gebruik van, zettende de Troepen te St. Auguſtyn aan Land, en dwingende de Voorposten der Engelſchen naar de Stad te wyken.

In Quebek hadden, ondertuſſchen, de Groot Brittanniſche Troepen, geduurende het koude Saiſoen, door gebrek van bekwaam Voedzel, veel te lyden; zo dat de meeſten mét Scheurbuik bezet raakten, waar aan wel duizend ſtierven en tweeduizend ziek lagen; des de geheele Bezetting maar drieduizend Man uitmaakte, die tot den Krygsdienſt bekwaam waren. De Franſche Armee, in tegendeel, bedroeg agt Bataillons en veertig Kompagniën Troepen der Volkplanting: zo ſterk was Kanada, geduurende de laatſte Jaaren, in Magt en Volkrykheid toegenomen. MURRAY meende, in 't eerſt, zyne Troepen op de Hoogten van Abraham te verſchanzen; maar de bevroozenheid van den Grond maakte zulks ondoenlyk. Toen verzekerde hy de Landingplaatſen te Kaap Rouge en Toulon, te ſamen met zyn eigen Poſten, welken de

de Franſchen ſcheenen te willen affnyden. Wanneer hy in Quebek terugkwam, vertoonde zig de afwagting van een Beleg zo vol gevaar, (dewyl 'er op de Ingezetenen niet te betrouwen was,) dat hy beſloot den Vyand, eer die de Stad naderen kon, ſlag te leveren; niettegenſtaande de Armee der Franſchen begroot werdt op meer dan twaalfduizend Man en vyfhonderd Wilden. Dit Beſluit, inderdaad, was niet reukeloos; dewyl hy het voordeel van den Grond en een braaven trein van Geſchut hadt. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Den 28 April des jaars 1760, 's morgens vroeg, trok hy de Stad uit met zyne Krygsmagt, die naauwlyks drieduizend Man ſterk was, en ſtelde dezelve, by *Sillery*, in ſlagorde. Dit Vlek, alwaar de Landing der Engelſchen, tot het bemagtigen der Stad, ook was geſchied, lag, gelyk men in de Kaart kan zien, naauwlyks een Uur gaans van Quebek. De regter Flank werdt door de ligte Infantery gedekt, en de ſlinker, daar zig de Hooglanders bevonden, door Wildſchutten, benevens eenige Vrywilligers; zynde aan ieder Battaillon twee Veldſtukken uitgedeeld. Dus trok hy, in Slagorde, de Hoogten van Abraham allengs af, en verdreef de Franſchen uit eenige Poſten: maar hunne Armee breidde zig, wel dra, zodanig uit, dat de Engelſchen, wier linker Vleugel reeds in verwarring was gebragt, gevaar liepen van omſingeld te worden, en dit deedt den Generaal tot den terugtogt beſluiten, moetende het grootſte deel van zyn Geſchut agterlaaten. Hy deedt zulks met groot beleid, en, niet- Gevegt der Engelſchen en Franſchen te Sillery.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

tegenſtaande ruim het derde deel van zyn Volk geſneuveld of gekwetſt was, bragt hy doch het overſchot veilig in de Stad.

De uitſlag van dit Gevegt hadt voor de Britſche Wapenen voordeeliger kunnen zyn, doch bragt zekerlyk groot nadeel aan de Franſchen toe; die wel tweeduizend Man verlooren hadden. Zy openden, wel is waar, reeds in de volgende nagt de Loopgraaven, en bragten, met groot geweld, Geſchut en Ammunitie uit de drie Schepen, die by hunne Legerplaats lagen, aan den Wal; maar het was den 11 Mey eer zy een Battery ontblootten, en toen hadden de Engelſchen al Tyding, dat 'er Ontzet op handen was. Een der Schepen van de Groot Brittanniſche Vloot, die de Rivier opzeilde, kwam den 9 Mey te Quebek aan, en de Vloot zelf wierp, den 15 van die Maand, het Anker boven Point Levy. Den volgende morgen, reeds, werden de Franſche Fregatten, in de Rivier boven Quebek, aangetaſt, verbrand en vernield: waarop de Franſchen, die zulks van de Hoogten van Abraham aanzagen, hals over kop uit hunne Loopgraven en Verſchanzingen vlugtten, vreezende dat zy anders mogten afgeſneeden worden. Dus wierden de Engelſchen meeſter van al 's Vyands Geſchut, beſtaande in vierendertig zwaare Kanonſtukken, tien Veldſtukjes, zes Mortieren, en veel ander Oorlogstuig. LEVI trok vervolgens naar Montreal, en voegde zyne Troepen by die van VAUDREUIL den algemeenen Gouverneur van Kanada, die niet alleen daar nog tragtte Poſt te houden, maar zelfs de Kanadiaa-

Ontzet van Quebek.

diaanen, door het verſpreiden van ongegronde Tydingen, noopens de zwakheid der Engelſchen en de Magt van zynen Vorſt, in zyne belangen te doen blyven. Men zegt, dat onder dezelven was uitgeſtrooid, dat zyne Koning zig, aan 't hoofd van tweemaalhonderdduizend Man, in Holland bevondt, en dus geheel Groot Brittannie welhaaſt zou overweldigen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Generaal AMHERST, in 't voorgaande Jaar, gelyk wy gezien hebben, niet hebbende kunnen medewerken tot de Verovering van Kanada, wendde thans daar toe zyne uiterſte poogingen aan. Eerſt deedt hy bezitting neemen van zeker Eilandje in 't Meir Champlain, van waar men voort zou gaan, langs de Rivier *Sorel*, naar die der Iroquooiſen. Zelf moeſt hy een omweg neemen met zyne Krygsmagt, die uit ongevaar tienduizend Man beſtondt, om al het noodige met zig te kunnen voeren. Den 9 July was het, dat Oswego, de Verzamelplaats van zyn Volk, door hem bereikt werdt. Hier moeſt de geheele Armee worden ingeſcheept op het Meir Ontario; het welk men den 10 Auguſtus eerſt werkſtellig kon maaken. Den 27 kwamen zy op de Rivier der Iroquooiſen, en overmeeſterden, weldra, een ſterken Poſt der Franſchen, op een Eilandje, dat zy *l'Iſle Royale* genoemd hadden. Hier liet AMHERST eenig Volk blyven, en vervolgde zynen Togt langs de gedagte Rivier, niet zonder gevaar: want de ſnelle Stroomen, daar op voorkomende, deeden hem wel zesenveertig Schuiten, zeventien Walviſch-Sloepen, een Roey-Galey en meer Vorderring der Engelſchen aan den kant van Nieuw Jork.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

meer dan tagtig Man, benevens eenig Geſchut en Voorraad, verliezen. Eindelyk landden de Troepen by *Montreal*, op den 6 September, en dus na eenen Togt van meer dan een Maand, na dat zy van Oswego vertrokken waren.

Slegte ſtaat der Franſchen.

De Franſchen ſcheenen, diestyds, alle gedagten byna van een manmoedige verweering te hebben opgegeven. De Groot Brittanniſche Indiaanen waren in den hoogſten graad verbitterd, door de verſche merktekenen, die zy, geduurende den Togt, vernomen hadden, aangaande de wreedheid der Franſchgezinde Wilden, en verlangden naar gelegenheid, om dezelven zulks betaald te zetten. Montreal was in groote benaauwdheid gebragt, door gebrek aan Levensmiddelen; dewyl den Franſchen alle Toevoer, van buiten, vollſtrekt was afgeſneeden, en de Kanadiaanen zelden veel Voorraad opleggen; het welk hun niet alleen mismoedig, maar ook wrevelig tegen hunne Bevelhebbers maakte. Men kan hier byvoegen, dat, hoewel die Stad bekwaam mogt geweeſt zyn, om tegenſtand te bieden aan Landmilitie en Indiaanen; derzelver Veſtingwerken op ver naa niet toereikten om een gereguleerd Beleg te verduuren, inzonderheid niet van eene zo wel voorziene Armee, als die van AMHERST was. Bovendien werdt zy, eerlang, ook van een anderen kant beſtookt.

Beweegingen van Generaal Murray.

De Engelſchen, te Quebek, hadden, langs de Rivier van St. Laurens, bevel ontvangen, om de Operatiën van AMHERST te ondersteunen. Generaal MURRAY, derhalve, al-

le

le de Indiaanen, aan de Zuidzyde van die Rivier, opwaards, tot onderwerping gebragt hebbende, maakte Lord ROLLO, die met de Vloot was aangekomen, zig weldra meester van den ſterken Poſt, *Trois Rivières* genaamd, die nagenoeg in 't midden legt, tuſſchen Quebek en Montreal. Vervolgens werden de Indiaanen, aan de Noordzyde van de Rivier, door MURRAY ontwapend, zonder dat de Franſchen, wier Armee hem op de hielen volgde, iets daar tegen ondernamen; verlaatende ieder Poſt, waar hy aankwam. In het Dorp *Sorel*, dat nader was aan Montreal, vondt hy de Ingezetenen in de Wapenen, en deedt hetzelve, om die reden, in brand ſteeken. Den 24 Auguſtus was deeze Generaal te *Contecœur* aangekomen, dat maar drie Uuren gaans van gedagte Stad is afgelegen; hebbende tot dien tyd toe nog niets aangaande de vordering van Generaal AMHERST vernomen; zo dat hy aldaar halte hieldt, om den uitſlag af te wagten.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

De Engelſchen dan, aan den anderen kant, twee Uuren gaans boven Montreal geland zynde, als gezegd is, naderden de Stad, nog dien zelfden Dag, voor welke de Armee zig in ſlagorder ſtelde, met twee Stukken Geſchut, Twaalfponders en eenige Veldſtukken. Die toeruſting, naauwlyks bekwaam om de Bezetting van een Fort te verſchrikken, deedt den Gouverneur-Generaal van Kanada, VAUDREUIL, des anderen daags reeds het Beſluit neemen, om een Officier af te zenden, met de Artikelen van een Verdrag; in het welke de Engelſche Generaal, naar goedvinden,

Geheel Kanada aan de Engelſchen overgegeven.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

verandering maakte; wordende daar in ondersteund, doordien MURRAY, met zyne Troepen, diestyds, ook te Montreal aankwam. De voornaamste Artikelen van dit Verdrag waren: „ dat het Guarnizoen van „ die Plaats de Wapenen zou nederleggen, „ en geduurende dien Oorlog niet meer dienen; zo wel als alle de Fransche Troepen, „ die zig elders in Kanada bevonden, 't welk „ men thans aanmerkte geheelenal overgegeven te zyn aan den Koning van Groot Brittannie. De Militie van dat Land zou ongemoeid naar huis mogen keeren, maar alle Wapenen en Voorraad van Oorlog, „ moest, door de geheele Provincie, getrouwelyk, aan de Engelschen overgeleverd „ worden. De Marquis van VAUDREUIL, „ benevens alle de hooge Krygs-Officieren, „ zo wel als de Burgelyke Amptenaaren, die „ zulks begeerden, zouden in Engelsche „ Schepen naar Frankryk worden gebragt. „ De oefening van den Roomsch Katholyken „ Godsdienst werdt, onder zekere bepaalingen, aan de Kanadiaanen vergund". Om kort te gaan, het Verdrag was voor de Franschen, aangemerkt den slegten staat, waar in zy zig bevonden, zeer voordeelig; doch, de Gevolgen aangemerkt zynde, niet minder voordeelig voor de Engelschen; die dus een einde van den Oorlog maakten, voor dat het kwaade Saizoen hun belet mogt hebben terug te keeren, en zo wel van honger hebben doen sterven als de Franschen.

Zo dra was niet het Verdrag van Overgave wederzyds getekend, of Kolonel HALDI-

Digitized by Google

DIMAN nam, met zyne Granadiers en de ligte Infantery, bezitting van Montreal, daar zy de Vaandels vonden, die te Oswego door de Franschen bemagtigd waren, en in zegepraal derwaards gevoerd. Na eene Bezetting van tweeduizend Man gelegd te hebben in deeze Plaats, keerde MURRAY terug naar Quebek, alwaar zyn Guarnizoen tot vierduizend Man versterkt werdt. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Geduurende den Optogt van Generaal AMHERST, waar van het oogmerk geen geheim was voor de Franschen, werden op 't bevel van 't Hof van Versailles, om nog eenige pogingen tot Ontzet van Kanada aan te wenden, eenige Voorraadschepen, onder bedekking van een Fregat, afgevaardigd. Deeze Vloot, op haare Reize tyding ontvangende, dat het Groot Brittannische Esquader reeds de Rivier van St. Laurens opgezeild ware, vondt zig dus verrast: want anders zou dezelve misschien wel gelegenheid hebben gevonden, om de Franschen, te Montreal, van Leeftogt en Voorraad te voorzien. Zy moest, derhalve, eene Schuilplaats zoeken, en nam de wyk in de Baay *de Chaleur*, aan den ingang van gedagte Rivier. Zo dra kreegen de Engelschen, te Louisburg, daar geen kennis van, of 'er werden eenige Oorlogschepen afgezonden, die niet alleen deeze Schepen vernielden, maar ook twee Batteryën slegten, en wel tweehonderd Huizen aan de Vlammen opofferden; vernielende dus de Franschе Volkplanting *Ristigouchi*, aan het diepste van die Baay, t'eenemaal. Franschе Schepen vernield, op de Kust van Nieuw Schotland.

Dit

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Dit gaf den doodſteek aan 't Vermogen van Frankryk op 't Vaſte Land van Noord-Amerika: want de nieuwe Franſche Koloniſten te *Miramichi*, *Rickebuctou* en andere Plaatſen, hadden zig, reeds voor eenigen tyd, aan den Kolonel FRYE, Bevelhebber van het Fort Cumberland, te Chignecto, op de plegtigſte wyze onderworpen, en zig, zo voor hun zelf, als voor hunne onderhoorigen, verpligt, om in 't Voorjaar met hunne Schepen en Goederen te verhuizen naar Baay Verte of de Groene Baay; ten einde daar, aangaande hun, zodanige ſchikkingen zouden gemaakt worden door den Gouverneur van Hallifax, als de Regeering van Groot Brittannie zoude goedvinden. In deeze Onderwerping waren zy vergezeld door twee Afgevaardigden der Mickmack-Indiaanen, die zig insgelyks onder de beſcherming der Engelſchen begaven. Wat de Kanadiaanen in 't algemeen belangt, zy waren door gebrek van Levensmiddelen zodanig uitgehongerd, dat zy het een groot geluk mogten agten dus tot onderwerping gebragt te zyn.

De Kanadiaanen tot onderwerping gebragt.

Onderhandelingen tot Vrede.

Deeze en andere uitmuntende voordeelen door de Groot Brittanniſche Wapenen, geduurende deezen Oorlog, zo in de Weſt- als in de Ooſtindiën en zelfs aan de Kuſt van Frankryk behaald, deeden het Franſche Hof wel haaſt voorſtellingen van Vrede doen, waar toe de Onderhandelingen kort na de komſte van zyne tegenwoordige Majeſteit, GEORGE den III., tot de Kroon, in 't jaar 1761, geöpend, en door de Verovering van Martenique

Digitized by Google

que, in 't volgende Jaar, ſterk voortgezet werden. Eerſt kwam, ten opzigt van de O-vergave van Kanada, in bedenken, hoe verre de Grenzen van dat Wingeweſt zig wel Zuid-waards mogten uitſtrekken. Volgens de Kaarten, die de Engelſchen in Kanada, of op genomen Schepen bekomen hadden, was die uitgeſtrektheid veel grooter, dan de Heer Bussy, Franſch Miniſter te Londen, of deszelfs Hof, wilden toeſtaan. De Engelſchen hielden zig aan de bepaaling van gedagte Kaarten, volgens welke een groot deel van Louiſiana mede in den afſtand zoude begreepen zyn; doch van de Franſche zyde hieldt men ſtaande, dat Kanada nooit verder Zuidwaards was uitgeſtrekt geweeſt, dan aan de eene zyde tot aan de Draagplaats der *Miamis*, zynde de hoogte der Landen, van waar Rivieren afvloeijen in de Ouabache, en ter andere zyde tot aan de oirſprongen van de Rivier der Illinoizen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Een zaak van meer belang, hieldt, middelerwyl, de gedagten der Engelſche Natie in beweeging. Men twyfelde wat verkieslykſt mogt zyn voor de Kroon van Groot Brittannie, de teruggeeving van Kanada of die van de Weſtindiſche Eilanden, welke op de Franſchen veroverd waren. In 't algemeen werdt de voordeeligheid, van Martenique en Guadaloupe te bezitten, zodanig opgehemeld, dat die zeer verre de Inkomſten van Kanada overtrof; maar aan den anderen kant nam de Regeering van Groot Brittannie veel meer de veiligheid van haare Volkplantingen in Noord-Amerika, als een voornaame reden zynde, om welke de Afſtand van Kanada en Louiſiana, door Frankryk, aan Groot Brittannie.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

de Oorlog begonnen was, in overweeging: De Volkplantingen, immers, waren van ongelyk meer belang, ja van noodzaaklykheid voor het beſtaan zelfs der Engelſche Eilanden, Jamaika en anderen, in de Weſtindiën. Dit deedt dan den evenaar wel haaſt aan die zyde overſlaan, om dat Wingeweſt te behouden, en de Geſchillen over deszelfs Grenzen, Zuidwaards, wierden van geen betekenis geoordeeld; doordien niet alleen dat Land, maar zelfs geheel Louiſiana, uitgenomen de Stad Nieuw Orleans, en een ſtreek Lands daarom heen, aan Groot Brittannie afgeſtaan werdt, by het Traktaat van den jaare 1763, zynde die Stad en al het Land beweſten de Miſſiſippi, ſedert, aan de Kroon van Spanje opgedragen *.

* Zie bladz. 272, hier voor.

„ In dat Traktaat herroept zyne Allerchriſtelykſte Majeſteit en doet afſtand van „ alle Eiſchen, die hy te vooren mogt gemaakt of gehad hebben op Nieuw Schotland of Akadia, in alle deszelfs uitgeſtrektheid, en vrywaart hetzelve in zyn geheel „ en met al zyn aanhoorige, aan den Koning „ van Groot Brittannie. Bovendien geeft de „ Koning van Frankryk, aan zyne Groot „ Brittanniſche Majeſteit over, het volle Regt „ en Eigendom van Kanada, met al deszelfs „ aanhang; gelyk ook het Eiland van Kaap „ Breton, benevens alle de andere Eilanden „ en Kuſten in de Golf en Rivier van St. Laurens: als ook, in 't algemeen, alles dat „ afhanglyk is van de gezegde Landen, Eilanden en Kuſten, met en benevens de „ Souvereiniteit, Eigendom, Bezitting en „ al-

„ alle Regten, 't zy door Traktaaten of an- GROOT-
„ derszins verkreegen, welke de Kroon van BRITTAN-
„ Frankryk, tot dien tyd toe, mogt hebben NISCHE
„ gehad of zig aangemaatigd, over de gezeg- VOLK-
„ de Landſchappen, Eilanden, Kuſten en PLANTIN-
„ derzelver Ingezetenen: invoegen, dat zy- GEN.
„ ne Allerchriſtelykſte Majeſteit dit alles voor
„ altoos afſtaat, opdraagt en overgeeft aan
„ de Kroon van Groot Brittannie, en zulks
„ op de alleruitvoerigſte wyze, zonder ver-
„ band of eenige vryheid aan zig te behou-
„ den, om den gezegden afſtand in te trek-
„ ken, onder eenig voorwendzel, of de
„ Kroon van Groot Brittannie in de bezitting
„ dier Landen, Eilanden en Kuſten, te ver-
„ ontruſten". „ Waar tegen de Koning van
„ Groot Brittannie, van zyne zyde, de vrye
„ oefening der plegtigheden van de Roomſch
„ Katholyke Religie aan de Ingezetenen van
„ Kanada vergunt, in zo verre het de Wet-
„ ten van zyn Ryk gedoogen: ſtaande bo-
„ vendien toe, dat de Franſche Ingezetenen
„ of anderen, die Onderdaanen van zyne
„ Allerchriſtelykſte Majeſteit geweeſt waren,
„ in Kanada, met alle vryheid en veiligheid
„ mogten vertrekken, werwaards zy het zou-
„ den goedvinden, en hunne Eigendommen
„ verkoopen; mids dit geſchiedde aan Onder-
„ daanen van Groot Brittannie; als ook hunne
„ loſſe Goederen mede neemen, zonder eeni-
„ ge verhindering, uitgenomen die van ver-
„ volgingen om Schuld of Lyfſtraffelyke zaa-
„ ken: zynde de termyn van hun Vertrek
„ vaſtgeſteld op agttien Maanden, te re-
„ kenen van den Dag af, dat de Ratificatiën,
„ der

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

„ der gedagte Vrede, tuſſchen de beide Ho-
„ ven zouden uitgewiſſeld zyn".

Op order van zyne Groot Brittanniſche Majeſteit kwam den 7 Oktober des jaars 1763 eene Publicatie uit, by welke vaſtgeſteld werdt, dat de Wingeweſten, welken door Groot Brittannie, by dit Traktaat van Vrede, in Eigendom verkreegen waren, in vier Gouvernementen zouden verdeeld worden, onder den tytel van *Quebek*, *Ooſt-* en *Weſt-Florida*, en *Grenada*; waar van het eerſte geheel Kanada, met deszelfs aanhoorige, bevatten, de twee anderen zig over Florida en Louiſiana uitſtrekken, en het laatſte gaan zou over de Weſtindiſche Eilanden, Grenada, de Grenadilles, Dominica, St. Vincent en Tabago; welke tevens, gelyk ik voorheen gemeld heb, in Eigendom afgeſtaan zyn aan Groot Brittannie *. Dus behooren drie van deeze vier Gouvernementen tot het Vaſte Land van Noord-Amerika. Gedagte Gouverneurs zouden, zo dra het doenlyk was, met elkander moeten beraadſlaan, welke de beſte middelen waren, om de Volkplantingen aldaar op een voet te brengen, overeenkomſtig met de Wetten en Regten van Groot Brittannie, en deelen aan de gepenſioneerde Officieren en Soldaaten de beloofde Portiën Lands, voor den tyd van tien Jaaren vry van alle Belaſtingen, uit. De Indiaanen, die met Engeland in Verbond waren, of onder de beſcherming ſtonden van zyne Groot Brittanniſche Majeſteit, zouden in hunne bezittingen niet mogen geſtoord of verontruſt worden, en de Onderdaanen van Groot Brittannie, die op het Grondgebied van gezegde Indiaa-

Verdeeling der Groot Brittanniſche Wingeweſten.

* Zie bladz 19, 22, 26. 34.

Digitized by Google

diaanen woonagtig waren, dat niet door hun aan Engeland was afgeſtaan, moeſten de Landeryën aan de regte Eigenaars weder overleveren; ten zy dezelven goedvinden mogten, om eenigen daar van aan de Engelſchen te verkoopen; in welk geval de bezitneeming, plegtiglyk, in een algemeene byeenkomſt der Indiaanen met de Engelſche Gouverneurs, in 's Konings naam, geſchieden zoude. Aan de Onderdaanen van Groot Brittannie werdt de vrye Handel met de Indiaanen, en zelfs Patenten daar toe, voor niet toegeſtaan, doch zy moeſten zig, daar in, aan de vaſtgeſtelde Reglementen onderwerpen. GROOT-BRITTANNISCHE VOLK. PLANTINGEN.

Inderdaad, dergelyke voorzorgen waren noodig, om de bezitting der veroverde en afgeſtaane Landen aan Groot Brittannie te verzekeren: want in het zelfde Jaar kreeg men nog verſcheide Tydingen, van een nieuwen Opſtand der Indiaanen, die omſtreeks de groote Meiren van Kanada zig onthouden. Daar kwam zelfs als een openbaare Oorlog der Wilden uitbarſten, tegen de Frontieren van Nieuw Jork, Nieuw Engeland en Penſylvanie, welke ſchrikkelyk door hun verwoeſt werden. Dus beklaagden die Provinciën haar deerlyk noodlot, van tegen verwagtinge, nu zy de voordeelen van de Vrede meenden te genieten, eensklaps in de droevigſte elenden van een Oorlog gedompeld te zien, waar van men de oirzaak eerder giſſen dan raaden kon. Veelen twyfelden weinig, of de Indiaanen werden door eenige hier en daar overgebleevene Zendelingen der Roomſche Geeſtelykheid opgeſtookt en aangeſpoord, om wraak te Wreveligheid der Indiaanen of Wilden.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

neemen over den dwang, dien zy voorſtelden dat de Engelſchen hun wilden doen ondervinden: terwyl zy dit ligtgeloovig Volk wysmaakten, dat de Engelſchen zig den Eigendom hunner Landeryën, in geheel Noord-Amerika, aanmaatigden, en hun van de bezitting daar van berooven zouden.

Berigt van Quebek dienaangaande.

Dit maakte dan, inzonderheid, onder de Wilden van Kanada zo veel beweeging, dat in Brieven van den 3 Oktober des zelfden Jaars, uit Quebek, het volgende gemeld wordt.

„ De Natiën der Hooge Landen hebben met „ elkander een Samenzweering gemaakt, om „ alle de Engelſchen, die zy vinden zullen „ in de Landſtreeken, welke door hun aan „ hunne goede Broederen, de Franſchen, ver„ gund waren te bewoonen, uit dezelven te „ verjaagen. Uit hoofde van dit algemeene „ Verbond hebben veertigduizend Man, van „ de vierentagtig Natiën, den Byl tegen de „ Engelſchen opgevat en alle de Poſten ver„ meeſterd langs de Zee ten Weſten, als „ mede het bovenſte of hoogſte Meir, *Cha„ goua Mogou*, *Miſſilimakinak*, de Baay *des „ Puants*, *Muania*, de Rivier van *St. Joſeph*, „ de Forten *du Quesne* en *Machault*, benevens de Schier-Eilanden en Klein-*Niaga„ ra* (*). Zy hebben ook de Zee-Engte of „ Straat reeds federt twee Maanden belegerd „ en de Bezetting van het groote Fort te *Nia„ gara* geſommeerd, om zig over te geeven.

„ Daar-

(*) Van de legging deezer Plaatſen zal men uit de Groote Kaart van Kanada en de Meiren, vervolgens geplaatſt, kunnen oordeelen.

Digitized by Google

„ Daarenboven ſtroopen zy tot op de Gren- GROOT-
„ zen van Karolina, Virginie en Penſylva- BRITTAN-
„ nie, vermoordende alle de Engelſchen, die NISCHE
„ hun voorkomen, zonder eenig kwartier VOLK-
„ aan dezelven te vergunnen. Men begroot PLANTIN-
„ het getal der Europeaanen, welke by dee- GEN.
„ ze gelegenheid geſneuveld zyn, reeds op
„ meer dan tienduizend Man. Generaal AM-
„ HERST heeft wel eenigen van zyne Offi-
„ cieren, als Afgezanten, aan de Hoofden
„ van gemelde Natiën afgevaardigd, om de-
„ zelven, door goede Woorden, Beloften en
„ Geſchenken, tot vreedzaame gedagten te
„ brengen, en deeze Afgezanten hebben aan
„ die Hoofden voorgeſteld, dat hun Geluk
„ daar van afhing, om met de Engelſchen
„ in goede Vrindſchap te leeven; alzo den
„ Koning van Groot Brittannie, die zynen
„ Vyand, den Koning van Frankryk, over-
„ wonnen hadt, alle Bezittingen van laatſt-
„ gemelden Koning, in Kanada, toebehoor-
„ den, en dat derhalve zyne Groot Brittan-
„ niſche Majeſteit, tegenwoordig en voor-
„ taan, hunne Vader en Beſchermheer was.
„ Maar, op dit zeggen, viel *Pondlack*,
„ het algemeene Opperhoofd van de meer-
„ gemelde Natiën, de Afgezanten in de re-
„ den, en ſprak aldus. Antwoord my, En-
„ gelſchman, kunnen Kinderen verſcheide
„ Vaders hebben? Het is zeer lang gelee-
„ den, dat alle deeze Natiën den grooten
„ *Onontio* (den Koning van Frankryk) tot
„ hunnen Vader verkooren hebben; hoe
„ kunt gy dan voorgeeven, dat wy nu een
„ anderen Vader hebben? Breng zynen Hals-

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLK-PLANTINGEN.

„ band, zyne Geſchenken en zyne Beſcher-
„ ming aan hem terug: wy begeeren dezel-
„ ven niet; maar zeg aan Uwen Generaal,
„ dat hy ons Land, met al zyn Volk, ſpoedig
„ moet ruimen en dat wy niet zullen gedoo-
„ gen, dat één van hun Voet op onzen bo-
„ dem zette. De afſtand van Onontio, waar
„ van gy tegen ons met zo veel opheſ ſpreekt,
„ veroorzaakt in ons twee verſchillende Ge-
„ moedsbeweegingen. Aan den eenen kant
„ moeten wy lachen over de dwaaze Preten-
„ ſiën van Uwen Meeſter; aan den anderen
„ kant weenen over het ongeluk van onzen
„ Vader. Vertrekt. Ik heb niet meer te zeg-
„ gen en wil ook niet meer hooren".

Vrede met de Indiaanen, te *Oswego*, getroffen.

Indien dit Antwoord weezentlyk uit den koker der Wilden van Noord-Amerika was gekomen, zou men zig over derzelver ſchranderheid moeten verwonderen: maar iedereen zal ligt begrypen, dat zy, niet dan op ingeeven der Geeſtelyken, welke zig nog onder hun bevonden, dus hebben geſproken. De andere Indiaanen, die men Iroquooiſen noemt, ſcheenen van vreedzaamer gedagten te zyn: want, volgens een Berigt van die voornaame Handelplaats, *Oswego*, aan het benedenſte of laagſte Meir, Ontario, den 17 Auguſtus 1764 gedagtekend, waren toen alle de Geſchillen met de Natiën, die het Congres te Niagara bygewoond hadden, geheel vereffend. Deeze Vergadering was zo talryk geweeſt, als het niemand heugde ooit in die Geweſten beleefd te hebben; alzoo daar op ruim tweeduizend Indiaanen verſcheenen waren. Door hun was een ſtreek Lands, ten lang-

langte van vier Mylen, aan de wederzykſe Oevers van het Meir Erie, voor altoos aan zyne Groot Brittanniſche Majeſteit afgeſtaan, en den Engelſchen daar benevens vergund, op de Noordzyde van dat Meir een Fort te mogen aanleggen; waar door men in 't bezit der gantſche Streek tuſſchen de beide Meiren geraakt is, en meer dan vyftienduizend Morgens Land aangewonnen heeft. De Indiaanen hebben wyders beloofd, twee Gyzelaars, benevens alle de Gevangenen, uit te zullen leveren. Op dit Congres bevonden zig verſcheide Natiën, waar van de helft beſtondt uit Weſtelyke Indiaanen, die altemaal, zeer vergenoegd, naar huis gekeerd zyn. Sommigen hadden zig gevoegd by de Engelſche Troepen, en de Vrede met de Hurons was door een Schriftelyk Verdrag geſlooten. GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

In Kanada, ondertuſſchen, was het, omtrent dien tyd, zo goed niet geſteld, alzo het gedagte Opperhoofd, *Pondlak*, naar geen Vrede wilde luiſteren, hebbende zelfs den Gordel, die hem door de Engelſchen toegezonden was, aan 't hoofd van zyn Leger in ſtukken geſcheurd: des men bevondt, dat 'er geweldige middelen vereiſcht werden, om deeze Wilden te beteugelen, of door ſchrik tot reden te brengen. Na dat dan eindelyk de voorgemelde Indiaanen, te Oswego, in 't volgende Jaar, aan het met hun getroffene Verdrag, door de Gevangenen, welke zy, ſedert eenige Jaaren, in Virginie, Penſylvanie en elders hadden gemaakt, uit te leveren, voldaan hadden, herleefde in Kanada ook de goede Verſtandhouding der Indiaanen met Redres in Kanada.

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

de Inwooners van Quebek en Montreal, zo dat dezelven hunne Pelteryën in menigte aanbragten en in alle vriendelykheid handel dreeven met de Onderdaanen van den Koning.

De Invoering van nieuwe Belastingen betwist.

Middelerwyl hadt de Regeering van Groot Brittannie, zo het schynt eenige vergoeding willende genieten van de zwaare Onkosten, door haar tot beveiliging der Groot Brittannische Volkplantingen, geduurende den laatsten Oorlog, aangewend; aldaar eenige nieuwe Belastingen willen invoeren, het welk allengs een ongemeene gisting der gemoederen, in de voornaamsten van die Volkplantingen, te weeg gebragt heeft. Die van Nieuw Jork vonden het vreemd, dat, daar de Volkplantingen zig tien of twaalf Jaaren vroeger zelf hadden kunnen beschermen; thans, nu 'er geen Franschman, zeiden zy, meer in Kanada was, zo veel Engelsche Troepen moesten onderhouden worden; waar toe zy meenden dat de verhooging der Belastingen op verscheide Koopwaaren strekken zou. In Virginie beklaagde men zig ten uiterste over de Invoering van een nieuw Regt op de gezegelde Papieren, of om Gezegelde Papieren te gebruiken, de Stempel-Akte genaamd, welke, in 't jaar 1766, zulke gevaarlyke Opschuddingen maakte in de voornaamste Volkplantingen, dat de Regeering van Groot Brittannie heel schielyk besloot, dezelve te vernietigen: waar over in Virginie en Pensylvanie openbaare Vreugdebly ken zyn betoond.

Groote Opschudding,

Maar wanneer, in 't voorste des volgenden Jaars, aan alle de Groot Brittannische Gouverneurs in Noord-Amerika de Lastbrieven ge-

Digitized by Google

gezonden waren, tot het ter uitvoering brengen van nieuwe Wetten; als ook tot het invoeren van Schattingen, aan welke de Volkplantingen te vooren niet onderworpen waren geweest; zo heeft zulks, in het voorleeden jaar 1768, een groote beweeging veroirzaakt in de Volkplantingen. Die van Nieuw Engeland beflooten, in 't voorfte deezes Jaars, in een Nationaale Vergadering, den Invoer van verfcheide Waaren uit Groot Brittannie te verbieden, niet alleen, maar men vernam in de gepaffeerde Herfft, dat de algemeene Vergadering, met eenpaarige Stemmen, beflooten hadt, volftrekt geene Belaftingen, die haar door 't Parlement van Groot Brittannie werden opgelegd, te zullen betaalen. De Leden van die Vergadering gaven voor, bereidwillig te zyn, om aan den Koning zodanige Subfidiën of Onderftanden op te brengen, als in hunne byzondere Provinciaale Vergaderingen, op de eiffchen van zyne Majeftelt, zouden ingewilligd worden; maar dat haar, met geene regtmaatigheid, Schattingen konden opgelegd worden door eene Vergadering, in welke zy geene Repreſentanten hadden; gelyk het Parlement van Groot Brittannie was". De Gouverneur hadt toen de Oorlogfchepen en Fregatten, die zig daaromftreeks bevonden, op ontbooden: waar tegen het Volk, te *Boston*, de Wapenen hadt opgevat, om zig tot iets, dermaate tegens hun Gevoelen ftrydig, niet te laaten dwingen. Men vernam, verder, dat die van Nieuw Jork, Nieuw Jerfey en de andere Provinciën, zulks verftaan-

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

deswegens, in Nieuw Engeland.

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN

ſtaande, een dergelyk Beſluit genomen hadden, en de gevaarlykheid dier Opſchuddingen voor de Regeeringsform van Groot Brittannie, blykt ten duidelykſte uit de Aanſpraak van zyne Majeſteit aan 't Parlement, op den 8 der gepaſſeerde Maand November, waar in de Koning gewag maakt „van de ongehoorzaamheid der Hoofdſtad eener Volkplanting omtrent de Wetten en het Gouvernement, gepaard gaande met omſtandigheden die eene neiging tot afwerping van haare afhanglykheid van Groot Brittannie ſcheenen aan te duiden"; waar tegen het Parlement den Koning beloofd heeft kragtdaadig te zullen ondersteunen.

Grensſcheidingen bepaald met de Iroquooiſen.

Ondertuſſchen zyn de Geſchillen met de Indiaanen, die aan de Grenzen der Groot Brittanniſche Volkplantingen woonen, thans meer dan ooit tot vereffening gebragt, door de bepaaling der wederzydſche Grensſcheidingen, met de Iroquooiſen. De eigendom der Landen, die de zogenaamde zes ſamen verbondene Natiën zig, tot de vryheid van de Jagt, omſtreeks de benedenſte Meiren, aan de Weſtelyke Grenzen van Nieuw Engeland, Penſylvanie en Virginie, oordeelden toe te komen, is de voornaamſte grondſlag geweeſt van hunne wrevelmoedigheid. Om dit in 't vervolg te verhoeden, zo werdt in de Herfſt van 't voorleeden jaar 1768, by 't Fort *Stanwix*, dat by 't Zuidend van 't Meir Champlain legt, een Samenkomſt gehouden, op welke meer dan drieduizend Indiaanen, van de Mohawks, Oneidaas, Onondagoos, Tuteloos, Shawaneezen, Senekaas, Cayugas, Tus-

Digitized by Google

Tuscaroras, Coghnowages, Oneghguagoes, Delawares, Mingos van de Ohio, Nantico-kes, Conoyſen, Chugnoten, Soras en Oris-cas, verſcheenen zyn. Door het beleid van den meergemelden Ridder Baronet, WILLIAM JOHNSON, die zeer veel invloed op de Indiaanen heeft, is dan met de gezegde zes Natiën en derzelver Onderhoorigen een Scheidlinie vaſtgeſteld, tuſſchen hunne Jaaglanden en de Landen, die door de Kroon van Groot Brittannie en door de Eigenaars van Penſylvanie, van hun, van tyd tot tyd aangekogt, of door Geſchenken verkreegen zyn; hebbende zy thans nog een aanzienlyke ſtreek Lands, op de zelfde manier, afgeſtaan. GROOT-BRITTANSCHE VOLKPLANTINGEN.

Gedagte Grensſcheiding zal, zo men verſtaat, aanvang neemen by den mond van de *Hogotege* of Cherokees-Rivier, daar dezelve zig in de Ohio ontlaſt, en loopen opwaards, langs de Zuidzyde van die Rivier, tot aan *Kittanning*, boven 't Fort Pitt; voorts regtſtreeks tot aan 't naaſte Fort aan den Weſtelyken Arm van de Susquehanna; dan, door 't Allegany Gebergte heen, langs de Zuidzyde van dien Weſtelyken Arm, tot regt tegenover den mond van een Kreek, genaamd *Tiadaghton*: vervolgens over dien Weſtelyken Arm heen, langs de Zuidzyde van de gemelde Kreek, en langs de Noordzyde van 't Burnets Gebergte, tot aan een Kreek die *Awandac* geheten wordt. Van daar ſtrekt de Linie nederwaards tot aan den Ooſtelyken Arm van de Susquehanna, over die Rivier heen en langs de Ooſtzyde van de *Owegy*: voorts

Digitized by Google

GROOT-BRITTANNISCHE VOLKPLANTINGEN.

Oostwaards tot aan en langs die Rivier heen tot tegenover de plaats, alwaar de *Tianaderth* in de Susquehanna valt. Dan gaat de Linie, langs de Westzyde van de Tianaderth, en langs den Westelyken Arm van die Rivier, voort, tot aan derzelver oirsprong, en vervolgens regtstreeks tot aan de *Canada*-Kreek, daar dezelve zig in de Wood Kreek verliest, aan 't Westeinde van de Vlakte bezuiden het Fort Sandwix.

met de Cherokeezen en Kreek-Indiaanen.

Op de zelfde manier, verneemt men, is onlangs ook de Grensscheiding van de Groot Brittannische Volkplantingen Virginie en Karolina, met de Cherokeezen, die derzelver agter-Gebuuren zyn, tot genoegen dier onverheerde Indiaanen vastgesteld, en met de Kreek-Indiaanen, in de Westelyke deelen van Georgia en Florida, zou het eerlang tot een dergelyke bepaaling komen: waar door dan Groot Brittannië het genoegen heeft van haare Landen, in dat gedeelte des Aardkloots, in taamelyke zekerheid gebragt te zien.

Hier zoude men, thans, een uitvoerige beschryving van de Groot Brittannische Volkplantingen, elk in 't byzonder, verwagten kunnen; doch het bestek van dit Werk gedoogde niet, gelyk ik reeds gezegd heb, veel breeder daar in uit te weiden, dan agter de beschryving van Groot Brittannie, door my, geschied is; terwyl die ongemeen groote Staatsverandering van Noord-Amerika, in onze Dagen voorgevallen, met stilzwygen voorby te gaan, een groot gebrek zoude geweest zyn in de Historie van dit Wereldsdeel. Ik gaa dan nu over tot de byzondere beschryving van

Digitized by Google

Digitized by Google

NIEUWE KAART van KANADA,

De Landen aan de Hud sons-Baay en de Noordwestelyke deelen van NOORD-AMERIKA.

Te Amsterdam by ISAAK TIRION. 1769.

N. NOORD WALES

DE HUDSONS BAAY

ZUID WALES

NIEUW NORTH WALES

LAND VAN LABRADOR

N. BRITTANNIE

CANADA

ASSINIBOILS van't Noorden

ASSINIBOILS van't Zuiden Lands

KRISTINAUX van de Meiren

MEIR BOURBON

MEIR OINIPIGON

Meir der Velden

Groote Velden

Hooge Landen

Dit Land wordt gemaatigder van Lugtstreek gezegd te zyn dan de Hudsons-Baay.

KRIS ook genaamd KRISTINAUX en KILLISTINS

NATIE VAN DE BEER

NATIE VAN DE SLANG

NADOUESSIS OF SIOUX

MONSONIS

ALGONQUINS

OUTAWAIS

OUTAGAMIS

MASCOUTENS

IROQUOEISEN

NOORDERE INDIANEN

GECONFEDEREERDE INDIANEN

PENSYLVANIE

VIRGINIE

Burtons Baay

Prins van Wales Fort

Kaap Churchill

Kaap Tatnam

York Fort

Port Nelson of Rivier Bourbon

Fort Bourbon

Hayes Eiland

Warners Eiland

Kaap Kyk-uit

Nieuw Severn-Rivier

St Therese of Hayes Rivier

K. Henrietta Maria

Kaap Jones

Slude Rivier of

Beer Eil.

James Baay

Viners Eil.

Meir van St. Anne

Albany Rivier

Henley Faktorie

Charlton Eiland

Kaap Comfort

Whaway-R.

Riv. Perray

Outchichagamis

Mistassins Meir

Attikouetz

Nitchiks

Ouchestigouets

Meir Nitchikou

Hooge Landen

Ouchestigouets

Oumatachis

Meir Abitibis

Timiscaming

Meir St Jan

Argyle

Kaap Anna

Boston

K. Kod

Kaap Sable

BAAY FUNDY

Fort la Reine

Queens Fort

Fort Maurepas

Onesipi of Maurepas Rivier

Fort St Charles

Hout Meir of Minittic

Regen Meir

Rood Meir

Tintons Meir

Snoeken Meir

Paducas

Panis

Panimalia

Missouri Rivier

Moningona

Alemipigon

Michipicoten Baay

t OPPER MEIR

Fort van de drie Rivieren

Fort St. Pieter

Fort St. Joseph

Fort Miamis

Fort Wiandots

Standusky

Detroit

Niagara

Fort Frontenac

Montreal

Trois Rivieres

Quebek

Kasko B.

Lang Eil.

Philadelphia

Pittsburg

Shrewsbury

Charleston

Rivier Mississippi

Rivier Missisippi

Rivier Bourbon

Rivier Snoeken

Rivier Maskoutepouan

Rivier Moningona

Rivier Panis

Rivier Missouri

Rivier Ohio

Meir Huron

Meir Michigan

Meir Erie

Meir Ontario

Meir Alemipigon

Meir Abitibis

Meir Nemiskau

Meir St Jan

Meir Mistassins

Meir Nitchikou

Meir der Velden

Meir Regen

Meir Hout

Meir Snoeken

Meir van St. Anne

Meir Wederzyds dat ontlast

Kaap Tatnam

Kaap Churchill

Kaap Kyk-uit

Kaap Jones

Kaap Comfort

Kaap Smith

Kaap Anna

Kaap Sable

Zuid-Slaapers

Bakkers dozyn

Gemeende Straat

Oosterbaay

Noorder Breedte.

Lengte beweesten Ferro.

Eil. Anticoste

Natsicotek Baay

GOLF VAN St LAURENS

K. Rosier

Sterling B.

St. George Baay

E. Brion

Birds E.

K. Ray

Magdalena Eil.

Noord K.

Eil S. Jan

ISLE ROYAL

Port Dauphin

K. Breton

Louisburg

Kebeguid

Milford

E. Madame

K. Kanso

Halifax

K. Sambro

Eil. Sable

Berg Isli

Fort Dauphin

Groote modder-Rivier

Kleine Modder Rivier

Osenkop Straat

Xley-Rivier

Ossen-Rivier

Swanen Meir

Draag plaats

Rood Fort verlaten

Vyer Eilandjes

St. Pieters R.

St. Charles Rivier

Deszen Wy komen de Indianen van't Westen.

Maskoutens R.

Reis weg

Rivier Panis

Rivier Ohio

Rivier Perray

Rivier met Zeven Hullen

Rivier van St. Laurens

Rivier Moose

Rivier Abitibis

Rivier Outaouais

Rivier Trois Rivieres

Rivier Iroquois

Rivier Outtawais

Rivier Ouiatanon

Rivier Miamis

Rivier Huskiki

Rivier Wabash

Rivier Ouabache

Rivier Illinois

Rivier Meskousing

Rivier Ouisconsing

Rivier Ouinipigon

Rivier Nemiskau

Rivier Outchichagamis

Rivier Mistassins

Rivier Attikouetz

Rivier Nitchiks

Rivier Ouchestigouets

Rivier Rupert

Rivier Albany

Rivier Moose

Rivier Severn

Rivier Hayes

Rivier Churchill

Rivier Nelson

Rivier Bourbon

Rivier Snoeken

Rivier Maskoutepouan

Rivier Moningona

Rivier Panis

Rivier Missouri

van dat groote Wingewest der Groot Brittannische Kroon, welks Verovering wy zo kort en bondig, als 't doenlyk was, in dit Hoofdstuk beschouwd hebben.

XX. HOOFDSTUK.

Beschryving van KANADA, *zo ten opzigt van deszelfs Lugt- en Landsgesteldheid, de* Groote Meiren *en* Rivier van St. Laurens; *Geboomte der Bosschen en Dieren; als van deszelfs natuurlyke Ingezetenen, de verscheide Natiën van* Wilden. *De Hoofdstad* QUEBEK, Montreal, Trois Riviéres *en andere Plaatsen. Gesteldheid des Lands in de Westelyke deelen, enz.*

Naams-oirsprong.

DEeze groote Landstreek willen de Spanjaarden de eerste Ontdekkers van zyn, die haar zouden genoemd hebben *Cabo de Nada* of Kaap van geener waarde; om dat zy 'er niets op vonden, 't welk hunne oplettendheid verdiende. Dezelve is, inderdaad, in de meeste opzigten, veel geringer dan de andere Landen, door hun ontdekt, welke hier voor beschreeven zyn. Dus zou dan, door den tyd, die benaaming in *Canada* of KANADA zyn veranderd. Anderen, daarentegen, geeven voor, dat *Canada*, in de Taal der Indiaanen, den *Mond des Lands* betekent; als van *Can* Mond en *Ada* Land afkomstig zynde.

De Franschen, die 'er de eerste Bezitters van geweest zyn, eigenen zig de Ontdekking toe, welke zy zeggen geschied te zyn door eeni-

KANADA. eenige Viſſchers van Neder-Bretagne, die door een Stormwind daar op gedreeven werden, in den jaare 1504. Dit is niet onwaarſchynlyk, aangezien, vier Jaaren laater, zeker Kapitein, van Dieppe afkomſtig, daar op landde. Een Florentyner, VERRAZZANO genaamd, kwam vervolgens aan den Oever, om Voorraad te zoeken, en noemde dit Land NIEUW FRANKRYK, om zig bemind te maaken by Koning François, door wien hy tot het zoeken van eenen Doortogt naar de Zuidzee, in den jaare 1525, uitgezonden was.

Bezitneeming door de Franſchen.

Wy zullen de beſlegting van dit Geſchil aan deeze twee Natiën overlaaten, en alleen agt geeven op het gene men met zekerheid weet van de Bezitneeming. Na dat die Florentyner door de Wilden om 't leven was gebragt, werdt uit Frankryk, derwaards, zekere JAMES CARTIER, van St. Malo, afgevaardigd, die de Rivier niet ver opzeilde, en niets dan hooge Bergen, met Sneeuw bedekt, aan beide zyden, benevens eenige weinige Valeijen of Velden, daar beneden, gewaar wordende, die door Wilden bewoond werden; wel haaſt terugkeerde, en een zeer ongunſtig Berigt gaf van dit Land. Evenwel werden, niet lang daarna, wederom andere Schepen afgevaardigd, die hooger opzeilden, en de eigentlyke geſteldheid van de Rivier van Kanada ontdekten. Eindelyk werdt, omtrent het begin van de voorgaande Eeuw, een Volkplanting derwaards gezonden van Rouen, welke zig, hoewel niet zonder moeielykheid en gevaar van de Wilden uit te ſtaan, daar ne-

der-

Digitized by Google

derzette, en zig op verſcheide plaatſen, ter wederzyde van de Rivier, verſterkt hebbende, als ook geduurig nieuwen toevoer van Volk en Levensmiddelen ontvangende, allengs tot die uitgebreidheid is gekomen, als wy gezien hebben dat Kanada, onlangs, door de Franſchen bezeten werdt. KANADA.

Zeer verſchillende zyn de denkbeelden geweeſt over de uitgeſtrektheid van dit Land. Toen de Franſche Kroon hetzelve zo wel als Louiſiana bezat, en op 't laatſt middel vondt om het een met het andere door verſcheide Forten, als 't ware, te vereenigen, werden die beide Provinciën of Gouvernementen, dikwils, te ſamen, onder den naam van Nieuw Frankryk begreepen. Ten minſte heeft men, in deeze Eeuw, vaſtgeſteld, dat die twee Gouvernementen aan elkander paalden, en dus zoude de Heerſchappy van zyne Allerchriſtelykſte Majeſteit zig hebben uitgeſtrekt over een breede Landſtreek, in 't midden van Noord-Amerika, tot Virginie behoorende, welke door Jakob den I., Koning van Groot Brittannie, in bezitting genomen was, voor dat nog eenige andere Mogendheid eiſch daar op gemaakt hadt. Die Koning naamelyk ſtrekte de Grenzen van Virginie Weſtwaards, tuſſchen de zesendertig en een halven tot veertig Graaden Noorder Breedte, door geheel Noord-Amerika, van Zee tot Zee, uit. Het grootſte deel van de Ohio of ſchoone Rivier, en een gedeelte van de Miſſiſippi, was daar in vervat. Die Landen, echter, nooit eigentlyk in bezitting zynde genomen geweeſt, noch door de Engelſchen, noch door de Franſchen, Gelegenheid en uitgeſtrektheid.

Digitized by Google

Kanada. ſchen, welke laatſten alleenlyk, hierendaar, Forten hebben aangelegd gehad, om de Paſſagie van de eene Provincie naar de andere te beveiligen; zo zal het genoeg zyn, dat wy, met den Baron le Hontan, de Grenzen van Kanada, Zuidwaards, tot omtrent de veertig Graaden Breedte uitſtrekken; als wanneer 'er de groote binnenlandſche Wateren, die men gemeenlyk de vyf Meiren van Kanada noemt, in begreepen zyn. De Noordelyke Grenzen kunnen niet hooger geſteld worden, dan tot aan die van de Hudſons-Baay, welke, volgens het Traktaat der Utrechtſe Vrede, op omtrent de vyftig Graaden Ooſt- en Weſtwaards loopen. Ooſtwaards hebben de Franſchen die over een groot gedeelte van dat Landſchap, 't welk de Engelſchen Nieuw Schotland noemen, uitgeſtrekt gehad, en de bepaaling van deze Grenſcheiding is, voor den laatſten Oorlog, het onderwerp geweeſt van de zogenaamde Geſchillen der beide Kroonen. Ook bezaten toen de Franſchen het grootſte deel zelfs van het Schier-Eiland Acadia, welks Zuidzyde alleen zy beweerden, volgens het Traktaat van Utrecht, aan de Engelſchen te behooren. Men moet dan tegenwoordig, in de Aardrykskunde, de Ooſtelyke Grenzen van Kanada, over de Rivier van St. Laurens, rekenen tot aan de Weſtelyke Grenzen van Nieuw Schotland. Weſtwaards loopen de Grenzen van dit Wingeweſt, zo zy 'er zyn, door onbekende Landen. Van de Grootte kunnen wy, derhalven, geen bepaaling maaken.

Lugtsgeſteldheid. De legging, tuſſchen de veertig en vyftig Graa-

Graaden Noorder Breedte, zou Kanada, in Lugtsgeſteldheid, gelyk ſtellen aan geheel Frankryk en de Noordelykſte deelen van Spanje. De Hoofdſtad Quebek, zelve, legt lang zo Noordelyk niet als Parys, ja maar weinig Noordelyker dan Geneve; des zou men mogen denken, dat het 'er een zagt en warm Klimaat moeſt zyn, by dat van onze Nederlanden, die veel Noordelyker leggen, te vergelyken. Doch de ondervinding heeft al lang geleerd, dat de Plaatſen en Landen, ſchoon onder een zelfde Lugtſtreek leggende, grootelyks in Klimaat verſchillen: het welk aan de hoogte des Lands, de nabyheid aan Zeeën of Rivieren, en andere oirzaaken meer, is toe te ſchryven. Dus bevindt men, dat het in de bewoonde Landſtreek aan de Rivier van Kanada, inzonderheid omſtreeks Quebek, by Zomer uitermaate heet en 's Winters ongemeen koud zy: zo dat dezelve, in Klimaat, meer overeenkomſt heeft met de Landen aan de Ooſtzee en Noordelyker, in Europa. Immers men verzekert, dat 'er byna een half Jaar Winter is, leggende de Sneeuw gedurig eenige Voeten hoog, met een zo ſcherpen Weſten Wind, dat het Aangezigt en de Leden, die bloot zyn, daar door als verſchroeid worden. Dus heeft aldaar het tegengeſtelde plaats van de Noordelyke deelen van Europa, ten opzigt van den Wind; dat ook niet te verwonderen is; dewyl men 'er den Weſten-Wind, even als wy den Ooſten, krygt over Hooge en zeer koude Landen heen. De verandering is 'er veel ſchielyker en groo- KANADA.

ter

KANADA. ter dan in ons Klimaat; want in twee of drie Dagen leggen de Rivieren en Meiren digt, en alles is met Sneeuw bedekt; de Boomen zyn vol Yzel, het welk alsdan zelfs de paſſagie in de Boſſchen gevaarlyk maakt. Men begrypt evenwel ligt, dat zulks in de Zuidelyke deelen minder plaats zal hebben, en dat men 'er ook wel tuſſchenpoozing heeft van Dooy en zagt Weer, met eenen Zuidelyken of Ooſtelyken Wind: ja dat de hooge of laage legging der Plaatſen, hier in, veel verſchil moet maaken.

Landsgeſteldheid. In de Weſtelyke deelen van Kanada moet het Land ongemeen hoog zyn: want daar vindt men een binnenlandſche Zee, genaamd het bovenſte Meir, dat Water verſchaft aan alle de andere groote Meiren, die hunnen uitloop hebben door de Rivier van Kanada, en den Golf van St. Laurens, in den Noorder Oceaan. Ter langte van meer dan driehonderd gewoone Zee-Mylen of Uuren gaans loopt dit Water Ooſtwaards af, niet alleen, maar maakt een menigte van Watervallen, onder welken die van Niagara een verbaazende hoogte heeft. Buitendien heeft wat Westelyker, op die zelfde zogenaamde *Lands-hoogte*, de groote Rivier Miſſiſippi, zo het ſchynt, haaren oirſprong, die eene afſtrooming Zuidwaards maakt van ongemeene langte *. Noordwaards ſchynen, van daar omſtreeks, Rivieren af te vlieten in de Hudſons-Baay. Het zal dan, buiten twyfel, in Kanada, hoe Westelyker hoe hooger Land zyn, en mooglyk wordt wel de toevoer van Water in die groote Meiren, door zwaare Boſſchen daaromſtreeks,

* Zie bladz. 270.

Digitized by Google

ſtreeks, die de overdryvende Dampen uit den Oceaan opvangen en tot Vogt verdikken; even als zulks door de Andes van Peru geſchiedt, veroorzaakt. KANADA.

De Landsgeſteldheid is, inderdaad, meer Boſch- dan Bergagtig, doormengd met vrugtbaare Landsdouwen, die men bevindt niet alleen tot Gras- maar ook tot Bouwlanden bekwaam te zyn. Zy brengen Tarw, Gerſt, Rog en andere Graanen, en veelerley Europeaanſche Vrugten, voort; maar het voornaamſte, dat men 'er teelt, is Tabak, die daar zeer wel wil aarden. Op de Graslanden wordt een menigte van Hoorn- en Wolvee geweid. De Bergen bevatten Mynen van Steenkolen en andere Mineraalen; hoewel men nog weinig werks gemaakt heeft, van dezelven op te zoeken. Op de Moeraſſige Gronden en aan de Rivieren komen veel Otters, Kaſtooren en andere Dieren voor, die wegens hunne Vagten gewild zyn: ook ontbreekt het in de Wateren niet aan Viſch en Gevogelte.

De Meiren, waar van ik reeds verſcheide maalen gewag gemaakt heb, maaken geen klein gedeelte uit van dit Geweſt. Behalve de vyf groote; die men gemeenlyk de *Vyf Meiren* van Kanada noemt, zyn 'er byna ontelbaare van kleiner ſoort, en wier grootte, waarſchynlyk ook, naar de Regenagtigheid of Droogte van 't Saizoen, een aanmerkelyk verſchil zal onderhevig zyn. Onder de eerſtgemelde is dat gene, 't welk men het bovenſte of *Opper-Meir* noemt, het allergrootſte, zynde aan de Zuidzyde meer dan negentig Uuren gaans lang, en in 't midden byna half Meiren. *Opper*,

KANADA. zo breed. Hetzelve ſchynt omtrent zo groot te zyn als dat Water 't welk men de Ooſtzee noemt in Europa, de Bothniſche en Finſche Golven niet mede gerekend. In dit Meir zyn verſcheide Eilandjes, van aanmerkelyke grootte, waaronder één, dat men het *Koninglyke* noemt, meer dan twaalf Uuren gaans, en anderen vier of vyf Uuren lang. De Franſchen hebben 'er naamen aangegeven. Dit Meir ontvangt zyn Water, waarſchynlyk, grootendeels van de Hooge Landen, die het ten Noorden en ten Weſten heeft, hoewel het zelf zeer hoog legt. De Uitloop is ten Zuidooſten, met eene Valling, die men den Waterval van St. Maria noemt, in het *Meir der Hurons* of Meir *Huron*, aan het welke de Indiaanen van dien naam zig plagten te onthouden. Dit is driehoekig, en volgt in grootte, zynde, aan ieder zyde, omtrent veertig Uuren gaans breed. Aan de Noordkuſt legt 'er een Eiland in, dat wel tien Uuren gaans lang, doch zeer ſmal is. Weſtwaards heeft dit Meir gemeenſchap met het Meir *Michigan*, dat wel zeſtig Uuren gaans lang is, doch maar vyftien Uuren breed, hebbende aan de Weſtzyde een ruime Baay, aan welker end de Franſchen Forten aangelegd hadden. Het wordt door zeer hoog Land van het voorgaande afſcheiden, dat Zuidwaards uitloopt in het Meir *Erie*, met een Engte of Straat, die men het Naauw * noemt, zynde ongevaar twintig Uuren lang, doch in 't midden een Meirtje hebbende. Hier vondt men, nog onlangs, na de Verovering van Kanada door de Engelſchen, een Vlek van drieduizend Franſche In-

Huron.

Michigan.

* *Le Detroit*

Ingezetenen, dat uitgeroeid is en het Volk van daar gebragt. Aan 't Zuidend van deeze Straat lag het Fort *Pontchartrain*. Het Meir *Erie* is weinig kleinder dan Michigan, en op de Kaart van dergelyke gedaante. Aan de Zuidzyde dekt hetzelve de Grenzen van Pensylvanie, en de Ohio of Allegany-Rivier ontvangt haar Water ten deele van naby of uit hetzelve, want het legt zeer hoog. De Waterval, immers, van Niagara, die eene schrikkelyke hoogte heeft, stort het Water van dit Meir, Noordwaards, in dat, het welke *Ontario* genoemd wordt, zynde het kleinste der vyf Meiren, doch niettemin wel dertig Uuren gaans lang, en, in 't midden, wel twaalf Uuren breed, dat is ten minste driemaal zo groot als de Kom der Zuiderzee, in onze Nederlanden. Noordoostwaards loopt het uit in de Rivier der Iroquoisen, die voorby Montreal in de Rivier van St. Laurens stroomt; gelyk blykt uit de nevensgaande Kaart. De twee andere Meiren, Erie en Michigan, schynen ieder omtrent tweemaal zo groot te zyn als dit, en met dat der Hurons te samen nagenoeg zo veel oppervlakte te hebben als het Opperste Meir. De legging der kleinere Meiren kan men ook genoegzaam in de Kaart beschouwen. KANADA. *Erie.* *Ontario.*

Onder de Rivieren, die 'er zo menigvuldig in Kanada zyn, verdient die van *St Laurens*, als ver de grootste zynde, een omstandige beschryving. De Franschen hebbenze, buiten twyfel, dus gedoopt; alzo zy voorheen den naam van *Canada*, of dien van *Houchelaga*, by de Indiaanen voerde. Men kanze Rivier van St. Laurens.

KANADA. veeleer als een breeden Stroom, dan als een Rivier aanmerken; dewyl zy eigentlyk maar ſtrekt tot een uitloop van het Water der gedagte Meiren. Ook is zy van 't begin af reeds door haare wydte aanmerkelyk, die allengs zodanig toeneemt, in het benedenſte gedeelte, dat zy aan haaren Mond zig als een geheele Zee vertoont. Men rekent haar wydte aldaar op dertig Zeemylen; de diepte op tweehonderd Vademen. Van 't Meir Ontario, daar zy, onder den naam van *Rivier der Iroquooiſen*, haar begin neemt, tot aan gedagten Mond, in welke het Eiland *Anticoſti* legt, is de langte ten minſte honderdtagtig Zeemylen of Uuren gaans. De Stroom is de eerſte twintig Mylen, van 't Meir Ontario af, gematigd; dan ſneller en op ſommige plaatſen gevaarlyk, tot aan Montreal; dan vloeit zy wederom zagt, tot aan de Stad Quebek, en beneden dezelve, daar zy allengs aanmerkelyk verbreedt, wordt haar loop door Eb en Vloed geregeld.

't Is zeker, dat deeze Rivier haar meeſte Water ontvangt uit de gedagte Meiren, en wel in 't byzonder uit het Opper-Meir; doch hetzelve ſchynt Noordwaards nog een ander klein Meirtje te hebben, waar door het gemeenſchap heeft met de Hudſons-Baay. Ongerymd zou het egter zyn te denken, dat hetzelve, dus, uit de Noorder-Oceaan eenig Water ontvangen kon: buiten twyfel zal dat Kanaal ſtrekken, om eenig Water in die Baay af te tappen, en mooglyk wel, wanneer 't gedagte Meir zyn Water niet genoegzaam in de andere Meiren kan ontlaſten. Of hetzelve

van

Digitized by Google

van 't Weſten, uit andere groote Meiren, die meeſt volgens de Berigten der Indiaanen in de Kaart gebragt zyn, ook Water ontvangt, of derwaards uitlooſt, is onzeker. KANADA.

Veelen hebben de Vaart langs de Rivier van St. Laurens, beneden Quebek, voor zeer gevaarlyk uitgemaakt; ten deele wegens de Rotſen, Droogten en Zandbanken aan de Noordkuſt; ten deele wegens de Watervallen, die zydewaards daar in ſtorten; ten deele wegens de Walviſſchen, die 'er ſomtyds op komen. Ook zal dit in 't eerſt wel zo geweeſt zyn: maar nu men naauwkeurige Kaarten daar van heeft, en de Ondiepten overal gepeild zyn, kan men de Vaart langs de Rivier veilig gebruiken: gelyk dit de Engelſchen zelf, nu onlangs, gedaan hebben en nog heden doen. Dat gedeelte alleen, boven Montreal, waar van ik geſproken heb, is voor kundigen zelfs niet zonder gevaar te gebruiken. Wy hebben gezien, hoe veel Volks de Generaal Amherſt, in zyn Togt naar Montreal, daar op verloor.

In 't algemeen is de Rivier vry diep, en 't Eiland van Orleans, enz.
'er leggen verſcheide Eilanden in van aanmerkelyke grootte. Dat, waar op of omtrent de Stad *Montreal* legt, voerende dien zelfden naam; dat van *Orleans*, beneden Quebek, en dat van *Anticoſti*, in de Mond, zyn de voornaamſten. 't Eiland van Orleans is omtrent zes Uuren gaans lang en anderhalf Uur breed. Het werdt, in den jaare 1676, tot een Graafſchap verheven, met drie byzondere Geregtshoven. Het hooge Land daar van is vol Boſſchen, en ſommige laage Lan-

Digitized by Google

KANADA. den zyn wel gebouwd en beplant, leverende veel Koorn en allerley Vrugten uit. De meeste Wooningen en Plantagiën zyn aan den Oever, waar door die niet alleen een ſchoon Uitzigt over de Rivier hebben, maar de Vaart langs dit Eiland ook vermaakelyk doen zyn.

Geduurende haaren Loop ontvangt de Rivier van Kanada, gelyk men deeze wel by uitſtek mag noemen, veele andere Rivieren; doch de voornaamſten van de Noordzyde; die van de Zuidzyde komen zyn klein en van weinig belang. Aan beide zyden heeft de Rivier hooge Heuvelen of Bergen, doch inzonderheid aan de Zuidzyde, alwaar die van Onze Lieve Vrouw, zogenaamd, zig tot een groote langte uitſtrekken, zynde altoos, zelfs in 't midden van den Zomer, die zeer heet is daar te Lande, met Sneeuw bedekt.

De Baay van St. Laurens. De twee Eilanden, die men de *Vogel-Eilanden* noemt, hebben hunne witheid van een andere oirzaak; naamelyk van den Drek der Zee-Vogelen, die in menigte daar op neſtelen. Dit zyn twee hooge Rotſen, wier Toppen vyftig of zeſtig Voeten boven 't Water uitſteeken, in de *Baay* of *Golf van St. Laurens*, daar de Rivier in uitloopt, op omtrent vyftig Graaden Pools hoogte. Dezelve heeft een aanmerkelyke ruimte, doch naauwer ingang, zelfs dan de Rivier, of eigentlyk twee ingangen. De voornaamſte, omtrent twintig Zeemylen wyd, is tuſſchen de Noordkaap van 't Eiland van Kaap Breton, en den Zuidhoek van Terreneuve of Newfoundland. Hier door zeilt men regt Noordweſtwaards, in den Mond van de Rivier, vyftig Mylen wegs.

De

De andere ingang, genaamd de *Straat van Belliſle*, naar een klein Eilandje van dien naam; komt van 't Noordooſten, en loopt tuſſchen het Noord-end van Newfoundland en Nieuw Brittannie door, langs de Noordkuſt van de Baay, die voor het hoogſte Land aan Zee, op den geheelen Aardkloot, gehouden wordt, zynde wel veertig Mylen verre zigtbaar: Gedagte Kuſt wordt door de *Esquimaux* bewoond, dat, zo men rekent, de allerwildſte Natie is, van geheel Noord-Amerika. KANADA.

In de beſchryving der Natuurlyke Hiſtorie van Kanada, zal ik eerſt agt geeven op de Plantgewaſſen, als de eerſte en voornaamſte Vrugten des Aardryks. De Boſſchen, die thans nog het grootſte deel des Lands bedekken, beſtaan uit Denne- Pyn- en Cederboomen. Van de eerſtgemelde heeft men 'er vier ſoorten; naamelyk de gewoone, die naar de Europeaanſchen gelykt, de witte Stekelige, de roode Stekelige, en de effene Denneboom. De tweede en laatſte Soort groeijen tot een verbaazende hoogte en zyn tot Scheeps-Maſten zeer bekwaam, inzonderheid de witte Stekelige, die ook zeer goed is tot allerley Timmerwerk. Deeze heeft een gladde Baſt, doorſpreid met kleine Blaasjes, die een Vogt als Terpenthyn bevatten, dat tot een Geneesen Heelmiddel, in- en uitwendig, gebruikt wordt. De roode Stekelige heeft zwaar Hout, dat tot den Scheepsbouw dienſtig is. Het Hout van de laatſte Soort duurt ongemeen lang onder den Grond, en wordt daarom veel tot Hekken en Landſcheidingen gebezigd. De Bosſchen.

Digitized by Google

KANADA. Pynboomen zyn van tweederley ſoort, wit en rood, beiden tot het maaken van Pek en Teer zeer bekwaam. Van Ceders zyn 'er ook roode en witte, waar van de eerſte den Reuk in het Hout, de laatſte in de Bladeren heeft. De roode is, gemeenlyk, zo hoog niet, en dunner van Stam dan de witte, wiens Hout alle anderen in Noord-Amerika overtreft, door zyne duurzaamheid in de Lugt. Geen ander wordt, derhalve, indien men 't krygen kan, tot Paalen en Paliſſaaden gebezigd. De Eiken, die men ook in roode en witte onderſcheidt, zyn insgelyks door geheel Kanada gemeen: doch zy groeijen, hoe Noordelyker dat men komt, hoe laager, en zyn dus, op de Bergen benoorden Quebek, naauwlyks meer dan Heeſters. Eſchdoornen of Ahornen, die men ook wel Schotſche Linden noemt, heeft men 'er van verbaazende hoogte in de Zuidelyke deelen. Behalve de fraaiheid van derzelver Hout, dat ſchoon gewolkt is, levert deeze Boom een zeer aangenaam verkoelend Vogt uit, waar van men op veel gemakkelyker manier Suiker maakt, dan in de Weſtindiën, die als een ſoort van Honig en zeer goed is voor de Borſt. Van Eſſchenboomen heeft men 'er drie ſoorten, als ook van Walnooten of Ockernooten boomen, die egter wat Noordelyk niet voort willen, wegens de Koude van 't Klimaat, en die, welke de beſte Nooten draagen, groeijen niet dan in vette Gronden. Men heeft 'er witte en roode Olmen- en Popelier- als ook Beukeboomen, wier Zaad inzonderheid tot voedzel van wilde Duiven en Patryzen dient. Het Hout

is

is tot allerley Timmerwerk bekwaam, zo wel als dat van den wilden bittere Kerſen boom, die overal in de Boſſchen voorkomt. Van deszelfs Baſt maaken de Indiaanen gebruik, om hunne Hutten te dekken, zo wel als van dien des witten Olmebooms om Schuitjes te maaken, en van dien der laatſtgemelde Denneboomen om te verwen. KANADA.

Van Vrugtboomen heeft men, omſtreeks de bewoonde Plaatſen, eenigen uit Europa en uit de Zuidelyke deelen van Noord-Amerika, gebragt, die naar de legging meer of minder voort willen. Appelen, Peeren en dergelyke Vrugten, worden by Quebek zelden ryp. Op 't Eiland van Montreal is de Saſſaphrasboom geplant, die 'er weinig ſchot maakt, om dat hy byna alle Winters tot aan den Wortel dood vrieſt. Men heeft 'er ook Moerbezieboomen, die een weinig beter tegen de Koude ſchynen te kunnen. Pruimboomen groeijen, in de Boſſchen van Kanada, genoeg in 't wilde; doch de Vrugt is wrang van ſmaak. Men heeft 'er drie ſoorten van Aalbeſſen-Boomen, gelyk in Europa. De Azynboom, aan dit Land byzonder eigen, geeft een Vrugt aan troſſen, van Kleur als Oſſenbloed, door welke in Water te zetten men een ſoort van Azyn bekomt. Een andere Heeſter, aan de kanten van Beekjes en op Velden groeijende, draagt een Vrugt van ſcherpe ſamentrekkende ſmaak. Vrugtboomen.

In de Zuidelyke deelen is de Wynſtok gemeen, klimmende 'er by de Boomen op, gelyk in de warme Landen: 't welk niet te verwonderen is, wanneer men aanmerkt dat die' Wynſtokken.

Digitized by Google

KANADA: Plaatſen niet Noordelyker leggen dan de Zuidelykſte deelen van Italie. Dit, zegt men, heeft door geheel Noord-Amerika Zuidweſtwaards plaats, tot aan Mexiko. De Ranken komen van een dikken Stam, en draagen een menigte van Troſſen, doch de Druiven zyn niet grooter dan een Erwt; en ſtrekken meeſt tot verſnapering van de Beeren en andere wilde Dieren, die egter, in dit geval, alleenlyk de naleezing hebben van den Oogſt van 't Gevogelte.

Planten. De Plantgewaſſen, die in 't wilde groeijen, zyn in Kanada meeſtendeels de zelfden, als in de Noordelyke deelen van Europa. Men heeft 'er Graslanden, die vol witte Klaver en veel beter zyn, dan in de Engelſche Volkplantingen. Allerley Europeaanſch Koorn wordt 'er gezaaid, doch niet dan Zomergraan, wegens de Vorſt. De Indiaanen planten meeſt Mays of Turkſch Koorn, en veelerley Turkſche Boonen, of andere Peulvrugten. Zy zaaijen ook verſcheide ſoorten van Koorn, die zy van de Europeaanen krygen: maar, behalve hun gewoone Voedzel, dat een Bry is van Mays met de Zaaden van Zonnebloemen, beſtaat hunne grootſte verſnapering in Pompoenen of Water-Meloenen, die hun voor de aankomſt der Franſchen reeds bekend waren.

Geneesmiddelen. De Hop en 't Vrouwen-Haair, dat 'er zeer hoog groeit, zyn voortbrengzels van dit koude Geweſt, het welk anders niet veel Middelen, die men in Europa tot de Geneeskonſt in gebruik heeft, uitlevert. Men heeft egter ontdekt gehad, dat die Plant, welke de Chinee-

Digitized by Google

Chineezen *Ninzi* of *Ginzeng* noemen, en wier Wortel, wegens zyne heilzaamheid tegen veele Kwaalen, aldaar byna tegen Goud opgewoogen wordt, rykelyk groeide in Kanada. Als men de legging dier Landen met elkander vergelykt, is zulks zo zeer niet te verwonderen. Men heeft dan een menigte van deeze Wortelen opgezogt, ſchoon gemaakt en gedroogd, en naar Frankryk verzonden, van waar eenige Kooplieden dezelven hebben weeten over te doen voeren en met groote winſt te ſlyten in China, alwaar de Gemeene Man dus ook van dat koſtbaare Geneesmiddel gediend kon worden. Deeze Koopmanſchap goldt daar nog al veel, tot dat derzelver invoer in Japan verbooden werdt. In de Zomer des jaars 1748 werdt te Quebek maar zes Livres, dat omtrent drie Guldens Hollandſch is, voor een Pond Ginzeng betaalt. Gemeenlyk koſt 'er het Pond maar vyf Livres, doch diestyds hadt men 'er een ſterke vraag naar uit Frankryk, 't welk maakte dat, in de Zomer van 't jaar 1749, byna geen Volk te bekomen was, tot bearbeiding van het Land. Die Wortel werdt toen zelfs tot binnen de Grenzen der Groot Brittanniſche Volkplantingen opgezogt: want benoorden Montreal groeit zy weinig. KANADA

Men is, in Kanada, niet onvoorzien van Mineraale Wateren of Zwavelbronnen, en het Aardryk levert 'er ook Metaalen uit. Tuſſchen Quebek en Montreal wordt in het Land een geheele Berg gezegd te zyn van Yzer-Erts, die men tot de Yzer-Fabrieken te Trois Riviéres bezigt. In het Opper- of hoogſte Mine-raalen.

Meir

KANADA. Meir zou een geheele Rots geweeſt zyn van zuiver Koper, en daar werden, aan den Oever, of aan den Mond der Rivieren, die zig in hetzelve ontlaſten, nog ſomtyds groote brokken gevonden van dit Metaal, zo de Jeſuiten verhaalden. Niet ver van Montreal wordt ook Lood-Erts gevonden, waar van de Wilden Kogels en Hagel gieten, en eene bruinroode Aarde, die eenig Kwikzilver ſchynt in te houden. Aan de Baay van St. Paul, beneden Quebek, vindt men Aderen van Lood, die eenig Zilver bevatten, doch zo ſchraal zyn, dat men de moeite niet genomen heeft, omze te bearbeiden. Ook wordt 'er geen ander Metaal gefabriceerd dan Yzer. Zeker Franſchman, niettemin, die dit Land wel onderzogt moet hebben, maakt een vergelyking van Kanada met Switzerland, ten opzigt van de daar bevindlyke Mineraalen.

Wilde Dieren. Onder de Wilde Dieren, van dit Land, telt men Elanden, Buffels, Herten en Rheen, Beeren, Wolven, Voſſen, Loſſen, Tygers en Boſchkatten, Bevers, Marters, Wezeltjes en Inkhoornen, enz. Op de meeſten derzelven wordt door de Indiaanen, 't zy tot hunnen Leeftogt, of om de Vagten, Jagt gemaakt, en de meeſte Geſchillen, tuſſchen hun en de Europeaanen, zyn daar uit ontſtaan, dat men hun beletten wilde, in deeze of gene Landſtreek te jaagen. Ik zal een begin maaken met die, waar van de Pelteryën, van ouds her, in de meeſte waarde zyn geweeſt.

Bevers. De Bevers zyn hier, gelyk in Europa, een ſoort van Land- en Waterdieren, de grootſten byna vier Voeten lang en zeſtig Ponden zwaar.

Haar

Digitized by Google

Haar Kleur verſchilt naar dat de Landen, daar zy zig onthouden, meer of minder koud zyn. In de Noordelyke deelen zyn de meeſten zwart, hoewel men 'er ook witte vindt; in de gemaatigde deelen bruin en in 't Land der Illinoiſen bleek geel. Men heeft waargenomen, dat de zwarte Vagten de beſten zyn; doch het Haair, dat 'er die de Kleur aan geeft, is eigentlyk het Bont niet, dat men zoekt. Dit laatſte maakt een korte Wolligheid of Dons, op 't hoogſte een Duim lang, waar door hun Lighaam beſchut wordt voor de Koude: terwyl de andere Haairen lugtig zitten en ſommigen wel twee Duim lang zyn. KANADA.

Men vangt deeze Dieren meeſt om de Vagten, doch ook om het Bevergeil, dat egter zeer ſlegt is in die van Kanada. De geſchubde Staart heeft het Kollegie der Geneeskundigen te Parys den Bever als Viſchaartig doen aanmerken, en, ingevolge van dien, heeft de Geeſtelykheid ook het eeten van deszelfs Vleeſch, in de Vaſten, voor geoorlofd verklaard. Een Franſch- of Engelſchman zal men 'er niet ligt op vergaſten: maar de Indiaanen maaken 'er gebruik van, en zeggen dat het, gerookt of gebraden zynde, zeer goed van Smaak en ligt om te verteeren is.

Ik zal my niet ophouden met de zonderlinge manier van Huishouding der Beveren, hunne voorzorg, om zig van Voorraad tegen den Winter te voorzien, en hun vernuft in het aanleggen van hunne Wooningen; als zaaken zynde, die men elders genoegzaam beſchreeven vindt. Alleenlyk merk ik aan, dat de Dammen, die de Bevers maaken, om het

Wa-

Digitized by Google

KANADA. Water op te ſtoppen, dikwils een groot beletzel voor de Kanadiaanen, in hunne Vaart door de Rivieren zyn. Daarentegen brengt hun dit, ſomwylen, gemak en voordeel toe. Op den Weg van Montreal naar 't Meir Huron, by de groote Rivier, ontmoet men jaarlyks, op even de zelfde plaats, een groote Huizing van deeze Dieren, welke door hun t'elkens weder opgebouwd en herſteld wordt, in het Zomer-Saizoen. De Reizigers, naamelyk, moeten zig een Weg baanen door den Dyk, die het Water naar de Huizing van de Bevers leidt, en, zo 'er die Dyk niet geweeſt ware, zouden zy hunnen Togt niet te Water hebben kunnen doen. By Quebek verhaalt men, dat de Bevers, door eenen Dam, dien zy tot hunnen dienſt maaken, Water verſchaffen aan een Zaagmolen.

Bevervangſt. De Bevers van Kanada overtreffen, in ſlimheid, die van Europa, welke veelal in Holen aan de kanten der Rivieren zig onthouden; hoedanige 'er evenwel ook in Kanada zyn, die men Land-Bevers noemt. De Indiaanen hebben deeze voor Ballingen aangezien; alzo zy zig verbeeldden, dat 'er een ſoort van Regeering plaats had in de Samenleeving van deeze Dieren. Zy zyn zeer ſnel van Gezigt en Gehoor, 't welk maakt, dat men ze niet gemakkelyk kan ſchieten. Men maakt meeſt gebruik van een Val, naar ſommige Mollevallen gelykende, en zodanig toegeſteld, dat hun een Blok op den Kop valt; zynde het Lok-aas eenig friſch geſneeden groen Hout: want dat is het voornaame Voedzel van deeze Dieren. Meeſt vangt menze in Gaten, in het

het Ys gemaakt, werwaards zy komen om Lugt te ſcheppen; doch daar toe wordt een byzondere vlugheid vereiſcht: want op het minſte geraas duikt de Bever weg, en ſchiet ver van zyne plaats, onder Water. By eene Huizing der Beveren, aan een ſtroomende Rivier, het Ys dwars door kappende aan beide zyden, ſteekt men daar een Net in, en breekt de Huizing af: dan loopen 'er, zekerlyk, eenigen in 't Net. Door de Indiaanen, die aan de groote Meiren woonen, wordt ſomtyds ook wel een ſoort van Parforce-Jagt op deeze Dieren in 't werk geſteld, door hunne Dyken en Dammen door te breeken, zo dat het by de Huizing droog loopt, als wanneer zy geen verſchuiling hebben en gemakkelyk te vangen zyn. 't Is aanmerkelyk dat de Bevers, vervolgd wordende door de Jaagers, zo geweldig met de Staarten op het Water ſlaan, dat men het geraas wel een half Uur gaans verkan hooren. Mooglyk doen zy dit, om hunne makkers van het gevaar, dat dezelven dreigt, te verwittigen. KANADA.

Daar zyn twee ſoorten van Kaſtoor; gelyk men de Bevervagten noemt; drooge, naamelyk en vette. De eerſte is de Huid van dit Dier, voor dat men 'er eenig gebruik van gemaakt heeft: de vette Kaſtoor is die zelfde Huid, gedragen zynde door de Indiaanen. Deeze, de binnen zyde wel gewreeven en bereid hebbende met het Vet van zekere Dieren, naaijen verſcheide Huiden aan malkander, en maaken zig daar een Overrok van, die zy des Winters, met het Bont naar 't Lyf toe, nagt en dag draagen. Hier door ſlyten de

KANADA. de grove Haairen uit, en het Dons wordt digter en bekwaamer, ten gebruike van den Hoedemaaker. Hier uit is ligt te begrypen, waarom alle Vagten van Bever, die men hier krygt, byna, zonder Staart zyn. De drooge Kaſtoor, ook, kan niet zonder bymenging van eenig Vet gebruikt worden. Men wil zelfs dat het de beſte Huiden zyn, die dus anderhalf Jaar aan 't Lyf zyn gedragen.

Moskeljaat-Rot. Zeker Dier, dat men in Kanada de Moskeljaat-Rot noemt, gelykt, uitgenomen de Staart, veel naar een kleinen Bever, of eigentlyk naar een Marmeldier der Savojaarden. Het ſchynt ook, gelyk deeze laatſten, des Winters te ſlaapen en geen Voedzel te gebruiken, onthoudende zig alsdan in Stammen van holle Boomen. In 't Voorjaar eet het groene takjes Hout, vervolgens Wortels van Brandenetelen, en naderhand veelerley Beſiën en Vrugten.

Beeren. De Beeren, wier Vagt veel grooter, dikker en dus een veel beter behoedmiddel tegen de Koude is; plagten, weleer, by de Indiaanen in veel meer agting te zyn. Van de Beeren-Jagt werdt een ſoort van Godsdienſtige plegtigheid gemaakt, welke by ſommige Indiaanen nog waargenomen wordt. Om zig daar toe te bereiden, zegt men, houden zy een Vaſten van tien Dagen, en drinken al dien tyd geen druppel Water: dan moet de een of ander gedroomd hebben, waar Beeren te vinden zyn, en, als die Droomen overeenkomen, gaat de geheele Samenleeving uit, om ze op te zoeken. De Indiaanen zyn ongemeen vlug ter been, en kunnen de meeſte Wil-

Digitized by Google

Wilde Dieren met den loop inhaalen: zy ſtaan voor geen Heggen, Dyken, Moeraſſen of Rivieren. Bovendien voeren zy altoos een groot getal Honden met zig, die van de gedaante der Wolfshonden en zeer vinnig op de Jagt, doch hunne Meeſters zeer getrouw zyn, hoe weinig werks die 'er ook van maaken. Voeg hier by, dat de Beeren van Kanada zelden gevaarlyk zyn: zy zullen zelden op een Menſch aanvallen, en een eenige Hond is in ſtaat om een Beer op de vlugt te dryven. KANADA.

De manier, op welke men 'er de Beeren vangt, is eenvoudig. De plaats opgemerkt hebbende, daar zyn Legerſtee is, ſlaan zy, met hun allen, daar een kring om heen, en komen al nader en nader: zo dat de Beer, indien hy 'er in beſlooten is geweeſt, noodzaaklyk dus betrapt moet worden. Hem gedood hebbende ſteekt de Jaager het end van zyn aangeſtoken Tabakspyp in den Smoel van de Beer, en blaaſt zyn Lyf, zo veel hem mooglyk is, vol Rook: waanende daar mede de Ziel van dit Beeſt te betoveren, dat die hun op andere Jagten niet nadeelig zy. De Jaagers maaken goed cier van het Vleeſch deezer Dieren, en brengen, behalve de Vagt, nog genoeg t'huis, om hunne Vrienden te onthaalen, en hunne Huisgenooten eenigen tyd te onderhouden. Beeren-Jagt.

De Eland, die men het Groote Beeſt noemt in Noord-Amerika, ſchynt weinig van die men in Poolen en Moskovie heeft, te verſchillen. Men vindt het thans, omſtreeks de Volkplantingen der Europeaanen, veel minder Eland.

Digitized by Google

KANADA. dan weleer. De Indiaanen hebben groote agting voor dit Dier, en het is by hun een goed voorteken, wanneer zy 'er een te zien komen. By Zomer eeten zy Gras en 's Winters knabbelen zy Hout. Wanneer de Sneeuw diep legt, verzamelen zy zig troepswyze in eenige Bosschagie, om elkander voor de Koude te beschutten. De Indiaanen, zulks ontdekkende, kunnen 'er dan met voordeel op ter Jagt gaan, indien de Sneeuw, by dag smeltende, by nagt wederom bevriest; het welk den Eland doet vast raaken met zyne Pooten. Anderszins is dit een zeer gevaarlyke Jagt: dewyl het Dier, gekwetst zynde, dikwils zig omkeert, en, in zyne woede, den Jaager om 't leven brengt.

Elanden-Jagt. De Indiaanen der Noordelyke deelen van Kanada hebben een eenvoudige en allerminst gevaarlyke manier van de Elanden te overmeesteren. De Jaagers verdeelen zig in twee Troepen, waar van de eene, met Schietgeweer voorzien, zig in Schuiten begeeft, welken zy, halfmaanswyze, tegen den Oever plaatzen: de andere Party omsingelt een Bosschagie aan den Oever, of op een aanmerkelyken afstand daar van, en, digt by elkander komende, laaten zy alle te samen eensklaps hunne Jagthonden los, die dan met groot geweld de Dieren uit het Bosch jaagen, welke, in 't Water springende uit de Schuiten doodgeschooten worden: zo dat 'er zelden één den dood ontkomt.

Bosch-kat. De Eland heeft ook nog andere Vyanden, die hem een ruim zo fellen Oorlog aandoen als de Indiaanen. De gevaarlykste derzelven,

voor

Digitized by Google

voor hem, is de *Carcajou* of *Quincajou*, een soort van Tyger of Boschkat, de Staart zo lang hebbende, dat zy die verscheide slagen om 't Lyf kan winden, en bruinagtig rood van Haair. Dit Dier springt van een Boom op de rug van den Eland, en byt hem de Strotader af, om daar uit het warme Bloed te zuigen. Dit doet den Eland, hoe sterk ook van gestel, wel haast ter neder storten. Het eenigste middel tot zyn behoud is, zig aanstonds in 't Water te dompelen: doch, zo hy dit niet bereiken kan, is hy 't leven kwyt. Men verhaalt, dat de Carcajou, niet scherp van reuk zynde, Vossen gebruikt, om het Wild voor hem op te lugten, die dan zekerlyk mede deelgenooten zullen zyn van den roof. KANADA.

De Herten van Kanada komen, in alle opzigten, met die van Europa overeen, uitgenomen dat zy wat grooter zyn van stuk. De Indiaanen schynen zig niet veel daar mede te bemoeijen: ten minste vind ik niet, dat zy 'er een plegtige Jagt op aanleggen, gelyk op de Beeren en Elanden. De Rendieren, daar te Lande *Caribou* genaamd, worden in de Noordelyke deelen, zelfs naar den kant van de Hudsons-Baay, meest aangetroffen. By Zomer, wanneer zy uit de Bosschen gedreeven worden door de Muggen, zegt men dat aan de kanten van die Baay wel troepen daar van voorkomen, ten minste duizend sterk. De Tong van dit Dier is in groote agting. Herten.

In de Zuidelyke deelen van Kanada, en zelfs aan de Rivier Missisippi, is de Buffelen-Jagt meest in gebruik, die op de volgende manier Buffelen-Jagt.

Digitized by Google

KANADA. geſchiedt. De Jaagers trekken op in vier liniën, formeerende een zeer groot vierkant: zy maaken een aanvang met het Gras, dat in 't Zomer-Saizoen zeer droog is, in brand te ſteeken; vervolgens naderen zy elkander, langs hoe meer. De Buffels, die voor het Vuur zeer bang zyn, tragten hetzelve te ontloopen, doch worden daar door, op 't laatſt, aan alle zyden zodanig ingeſlooten, en in een zo naauwe plaats beperkt, dat weinigen den dans ontſpringen kunnen. Zelden keert een Party van Indiaanen van deeze Jagt naar huis, zonder, naar men verhaalt, ten minſte duizend of tweeduizend van deeze Dieren gedood te hebben.

De Buffel van Kanada of Louiſiana overtreft in grootte de Europiſchen: zyn Hoorens zyn laag, kort en zwart. Aan zynen Smoel heeft hy een langen Haairigen Baard, en een andere dod Haair zit op zynen Kop, vallende over de Oogen heen. Op zyne Rug heeft hy een Bult of Bochel, met lang roodagtig Haair begroeid, en het overige van zyn Lyf is met een zwarte Wolligheid bekleed, die veel geagt wordt. Een enkele Buffel levert agt Ponden uit van deeze Wol. Het Dier is van vooren breed, van agteren ſmal, met een korte Staart, en heeft den Kop veel dikker dan de Europeaanſche Buffels. Het Vleeſch der Jongen en dat der Koeijen is goed, doch dat der ouden en der Bullen te taay om te gebruiken. De Huid is uitmuntende, wegens haare zagt- en digtheid; maakende de Indiaanen daar Borſtſchilden van, die byna Kogelvry zyn. Een ander ſoort, die men

men wegens den Stank Moskeljaat-Buffels noemt, wordt in de Noordelyke deelen, naar den kant van de Hudsons-Baay, gevonden. KANADA.

Van de Wolven, Voſſen en dergelyke Dieren meer, die men in de Boſſchen van Kanada ontmoet, zal ik niet omſtandig ſpreeken: noch ook van veelerley ander klein Gedierte, gelyk Wezeltjes en Ermelynen. De Marder is 'er zo rood niet als in Frankryk, maar veel fyner van Haair. Men vind 'er ook Otters en veelerley Tygers of Boſchkatten en Boſchrotten, Egeltjes, Haazen, Konynen, en Inkhoornen, zelfs van die vliegende, welke in Poolen en Switzerland zyn. Venynig Ongediert is 'er weinig, en de Ratelſlangen treft men niet anders aan, dan in de Zuidelyke deelen. Wolven, Voſſen, enz.

Onder het Tamme Gedierte van dit Land zou men ook de Rheebokken betrekken kunnen, die 'er natuurlyk zyn, en zig gewennen laaten om van zelf t'huis te komen, wanneer zy in de Boſſchen of op de Heijen hebben gaan weiden. Bokken of Geiten heeft men 'er weinig of niet. Ieder Boer houdt eenige Schaapen, zo om de Melk, als inzonderheid om de Wol, die hem en zyn Gezin tot het maaken van Kleederen ſtrekt. De Wol der Schaapen is zo fyn niet, als die in Europa valt. De Koeijen, die men uit Frankryk derwaards gebragt heeft, zyn door de Voortteeling kleiner geworden, doch zy geeven niet te minder Melk. Het Oſſen- en Kalfsvleeſch, dat by Quebek valt, wordt voor vetter en ſmaakelyker, dan dat by Montreal, gehouden. Paarden, die ook eerſt uit Euro- Tam Gedierte.

Digitized by Google

KANADA. pa hier gebragt zyn, heeft men 'er thans kloek en ſterk, en van zeer goede geſtalte. Het was te Quebek een algemeen beklag, dat de Landman te veel Paarden aanfokte; waar door de Koeijen, in de Winter, het noodige voedzel te kort ſchoot.

Gevogelte. De Boſſchen zyn 'er van Gevogelte ook niet onvoorzien. Onder de Roofvogelen heeft men 'er Arenden, Sperwers, Havikken en Valken, die op Haazen en Konynen, doch meeſt op ander Gevogelte, jagt maaken, gelykerwys in Europa. Daar zyn verſcheiderley Veldhoenders, Patryzen en Snippen, Leeurikken, enz. De Kat-Uilen, die op de Veldmuizen aazen, worden 'er gezegd een goed Voedzel te zyn, daar de Wilden veel Smaak in vinden, zo wel als de Raaven in Acadia. Swaanen, Ganzen en ander Water-Gevogelte, zyn op en omſtreeks de Meiren overvloedig. Van Eendvogelen en dergelyken, telt men 'er twee-en-twintig verſchillende Soorten. De Boſſchen zyn vol van een ſoort van Geelvinken, die eenig Wildzang maaken, zo wel als de Lyſters en Goudvinken, maar in dit opzigt worden zy ver overtroffen door den Ortolaan van Kanada, die bleek graauw is op de Rug, en onder aan 't Lyf wit: weshalve men hem den Witvogel noemt. Zo dra de Sneeuw geſmolten is, treft men deeze Vogelen, op ſommige plaatſen, menigvuldig aan, die ook wegens de lekkerheid van hun Vleeſch zeer bemind zyn. In de Zuidelyke deelen vindt men die ſchoone Vogels, Kardinaalen genaamd, wier Pluimagie dat van alle anderen byna overtreft, zo

wel

wel als de kleinte en aartigheid de Kolibriet- KANADA.
jes en dergelyken doet uitmunten, die 's Winters alleenlyk in Louisiana gevonden worden.

De Meiren en Rivieren van Kanada zyn Visch.
ongemeen ryk van Visch, waar onder men wel eenige Soorten vindt, die naar de Europeaanschen gelyken, doch sommigen ook daar van verschillende. Onder deeze laatsten moet men 'er een tellen, die in het Meir Champlain, en de Rivieren daaromstreeks, gevangen wordt; door de Indiaanen, waarschynlyk, *Chaousarou* genaamd. Deeze is zeer lang en dun, en met een harde Schaal gewapend, van Kleur Zilveragtig graauw, onder aan de Keel een Beenige zelfstandigheid hebbende, die plat, getand, hol is, en in langte wel een derde van den Visch uitmaakt. Somtyds heeft men 'er gezien van agt of tien Voeten, doch de meesten zyn maar vyf Voeten lang, en zo dik als een Mans Been. Het verwonderlykste, welk deeze Visch heeft, is dat hy niet alleen op Visschen aast, maar ook op Vogelen, om welke te vangen hy een groote behendigheid gebruikt. Hy verbergt zig tusschen 't Riet, zo dat 'er niets buiten 't Water bloot komt, dan zyn Wapen, het gezegde Been, waar op dikwils een Vogel zitten gaat om te rusten, en dan wordt dezelve door hem verslonden. De Tanden, ter wederzyde van dit Been, zyn vry lang en zeer scherp; wordende het prikken van het lydend deel, met dezelven, by de Indiaanen voor een goed Middel tegen de Hoofdpyn gehouden. In het gezegde Meir, als ook in

Digitized by Google

KANADA: de Rivieren en aan de Kuſten van den Golf van St. Laurens, heeft men Steuren, die van gedaante als de Europiſchen en aanzienlyk groot zyn. Men vangt 'er van agt, tien of twaalf Voeten lang. De Indiaanen ſchieten-ze met een ſoort van Harpoenen, op dergelyke manier als de Walviſſchen, die ſomtyds wel in de Baay van St. Laurens komen, doch eigentlyk niet onder de Viſſchen van Kanada mogen geteld worden, zo min als de Kabeljaauw en andere Zee-Viſch, welke men aan de Kuſten van Acadia of Nieuw Schotland, overvloedig, vangt. Ver boven Quebek, aan de Rivier, zou evenwel het Geraamte van een grooten Walviſch, die mooglyk derwaards verdoold was geweeſt, gevonden zyn. In alle Beeken en kleine Rivieren van Kanada zyn Kreeften, die naar de Europiſche Rivier-Kreeften gelyken, en van de Franſchen veel gegeten worden. De Meiren leveren, op veele plaatſen, lekkere Salm-Forellen uit. Aan de kanten der Rivier van St. Laurens zyn Viſſcheryën van Aal of Paaling, die op zekere tyden des Jaars derwaards loopt, en dan gevolgd wordt van veele Bruinviſſchen en Zeehonden, welken men ook, om de Traan, gaat vangen.

Wilden van Kanada. Wy zullen nu den aart der Wilden van Kanada beſchouwen. De Inboorlingen waren 'er, by de eerſte aankomſt der Franſchen, als ligt te begrypen is, veel ruuwer, onkundiger en woeſter, dan tegenwoordig, nu de verkeering met de Europeaanen, waar van veelen, reeds lang, onder dit Volk geleefd hebben, en 'er zelfs mede gehuwlykt zyn, als

als een vermengd ras, half Franſch, half In- KANADA.
diaanſch, in de meeſt bezogte Landſtreeken van dit Geweſt, heeft voortgebragt. Die wat verder afgelegen zyn, kleeven nog veelal hunne voorige gewoonten of ongemanierdheden aan, welken het gemis van Wetten en een behoorlyke Regeeringsform begunſtigt. Hier onder zegt men deeze woeſtheid van denkbeelden, in 't ſtuk van Vleeſchlyke gemeenſchap te zyn, welke de jonge Lieden doet in 't honderd loopen, als de Beeſten, eer zy een portuur uitkiezen, of zig tot een Huwelyk begeeven; waarna zy, evenwel, elkander zeer getrouw zyn, volgens Pater CHARLEVOIX, die de voornaamſte oirzaaken der geringe Voortteeling, van deezen Landaart, ſtelt te beſtaan in hun armoedig Leven, en het zoogen der Kinderen, tot dat dezelven verſcheide Jaaren oud zyn. 't Is, ondertuſſchen, een ſterk Volk, gehard tegen de Ongemakken van het Weer, Gebrek van Leeftogt en zwaare afmattingen des Lighaams. Hun Gezigt blyft goed, niettegenſtaande zy een groot gedeelte van het Jaar, de ſchittering der Zonneſtraalen op Sneeuw of Ys, of den Rook van 't Vuur in hunne Hutten, moeten uitſtaan. Hun Gehoor is niet minder ſcherp dan hunne Reuk, door welke zy het Vuur gewaar worden, zegt men, verder dan zy de Vlam zien kunnen; doch de Reuk van Speceryën kunnen zy niet verdraagen. Hunne Verbeelding en Geheugen zyn zo ſterk, dat zy maar eens door de grooſte Wilderniſſen gereisd, of over hunne Meiren gevaren behoeven te hebben; 't welk zy zonder Kompas

Digitized by Google

KANADA. doen; om den Weg weder te kunnen vinden. Omtrent hunne Bezittingen ſchynen zy, als 't ware, in Gemeenſchap van Goederen te leeven, onderſteunende elkander zo veel 't doenlyk is, en helpende den genen die iets verlooren heeft. Zo iemand hunner op de Jagt niets heeft gevangen, zetten de anderen hem van hunnen Vangſt iets by. Indien zyne Huisgenooten, door den Vyand, om 't leven zyn gebragt of gevangelyk weggevoerd, wordt hy van anderen voorzien. 't Gebruik van Geld is by dit Volk zeer veragtelyk geweeſt. Zy noemden 't zelve het Serpent der Franſchen, als om welks wille die elkander bedriegen, berooven en vermoorden: ja men verhaalt, dat zy wel eens de Europeaanen verweeten hebben, hoe de naam van Wilden, om die reden, op hun toepaſſelyker ware, dan op de Inboorlingen van Kanada, welke nooit vegten, kyven, of elkander benyden, om dat de een meer bezit dan de ander.

Lighaamsgeſtalte. Indien deeze en dergelyke Berigten, welken men voornaamlyk van de Roomſche Zendelingen heeft, in 't algemeen waar zyn, zo moeten de Franſchen deeze Kanadiaanen ſchrikkelyk hebben opgeſtookt, om zodanige Wreedheden en Strooperyën, als wy voorheen verhaald hebben gebeurd te zyn, in de Landen der Engelſchen te bedryven. Doch het zal, waarſchynlyk, daar mede zyn, even als met het gene van de Lighaamsgeſtalte deezer Indiaanen gemeld wordt, welke ſommigen als geheel affchuwlyk, en byna wanſchapen, affchilderen; anderen, daarentegen, getuigen zeer wel gemaakt te zyn. Eenige Schry-

Digitized by Google

Schryvers maakenze over 't geheele Lyf ruig, byna als de wilde Beeſten; anderen zeggen, dat zy in 't geheel geen Haair, ja zelfs geen Baard hebben. In dit wyd uitgeſtrekte Land, immers, kan het niet vallen, of daar moeten groote verſcheidenheden, zo wel in 't een als in 't andere voorkomen; aangezien men in Landen, van veel minder uitgeſtrektheid, in Europa zelfs, dergelyke waarneemt. KANADA.

Sommigen van de oude Autheuren maaken gewag van Steden of aanmerkelyke Vlekken, die de Wilden van Kanada zouden bewoond hebben voor de aankomſt der Europeaanen, en, hoewel men hedendaags daar van geen blyken vindt, kan men egter niet twyfelen, of Quebek en anderen zyn van Indiaanſchen oirſprong. Hunne voornaamſte Samenwooningen verdienen thans naauwlyks den naam van Dorpen, als uit zeer geringe Hutten of Afdakken beſtaande, die in een omtrek der Paliſſaaden geplaatſt zyn, om zig te beveiligen voor het wild Gedierte. De Paliſſaaden zyn dikwils Paalen van zeer hard Hout, op dubbelen ryën geplant, twaalf of vyftien Voeten hoog. De Hutten heeft men ſomtyds bevonden van aanmerkelyke grootte te zyn, om een geheele Familie bekwaamelyk te kunnen huisveſten. Men beſchryft 'er van ongevaar tagtig Voeten lang, vyfentwintig of dertig Voeten breed en twintig Voeten hoog. Gemeenlyk zyn de Wanden van Hout of Kley, en het Dak beſtaat uit Stroo of Boomſchorſen. Aan ieder end hadden zodanige Hutten een Opkamer, weinig boven den Grond verheven, dienende tot Slaapkamers, Woningen.

en

KANADA. en in 't midden wordt Vuur geſtookt, waar van de Rook geen anderen uittogt heeft, dan door eenige gaten in het Dak. Men vindt, in zulk een Hut, ſomtyds nog eenige kleinere Vertrekken, voor de Kinderen, afgeſchooten. De Bedſteden zyn gering, en maar weinig boven den Vloer verheven. In de afgelegene deelen van Kanada zullen de Hutten, waarſchynlyk, veel geringer zyn, en veele Wilden ſlegts in Holen of onderaardſche Kelders huisveſten, gelyk de Ingezetenen der Noordelyke Landen doen.

Kleeding. Nog ruim zo veel verſchil als in de Geſtalte, heeft 'er in de opſchik des Lighaams plaats. Immers, wat de Kleeding belangt, gaan veelen in de Zomer of te huis zynde byna naakt, inzonderheid het jonge Volk; doch 's Winters zyn zy wel genoodzaakt gebruik te maaken van het dekzel, dat zy kunnen krygen, en 't welk meeſt beſtaat uit Beeſten Vellen. Die, welke met de Europeaanen handelen en omgaan, gebruiken, als zy op een Togt willen, 't zy om te Jaagen, Viſch te vangen of ten Oorlog, een ruime Py van grof Laken, die hun tot op de Kniejen hangt, en dit bekleedzel hebben zy in de Zomer ook wel noodig, om zig voor de Muggen, die in Kanada dan zeer menigvuldig en ten uiterſte laſtig zyn, te beſchutten. Als 't koud is draagen zy een ſoort van Kap of Bonnet, over 't Hoofd, en aan de Beenen Laarsjes van Elands- of Herten-Leder. Het Vrouwvolk, dat gemeenlyk van een plompe Geſtalte is, doch niettemin fraay van Aangezigt, laat het Haair groeijen, zo lang

lang als de Natuur het geeft; doch binden het van agteren met een Lint te ſamen; maar het Manvolk ſnydt zyn Haair, gemeenlyk, eens af in de Maand. KANADA.

Van een geſchikte Godsdienſtoefening heeft men onder de Inboorlingen van Kanada, zo min als elders, eenig blyk vernomen, voor dat zy door de Roomſch-Katholyke Zendelingen daar toe waren overgehaald. Evenwel zegt men, dat 'er onder hun eenig denkbeeld was van een opperſt en eeuwigduurend Wezen, ter eere van het welke door hun, op zekere tyden, Zang- en Dansfeeſten gehouden werden. Hoe ver zy in de kenniſſe van dat Wezen en in den waaren Godsdienſt, door de onderrigting der gedagte Geeſtelyken, gevorderd zullen zyn, kan men ligtelyk uit de domheid van 't Gemeen, in de Roomſche Landen, opmaaken. Onder de Franſchen zelfs, in Kanada, beſtondt alle dagelykſe Godsdienſt-oefening, zo een hedendaagſch Reiziger aanmerkt, in een Latynſch Lofdigt ter eere van de Moedermaagd, dat met verwonderlyken ernſt door Vrouwluy en Soldaaten, die geen woord Latyn verſtonden, gelezen werdt, met den toeroep *Ora pro nobis*, dat is, Bid voor ons. Als het uit was, maakten de Soldaaten een luidkeels Geſchreeuw van *Vive le Roi*; dat is; Lang leeve de Koning. Wat van de poogingen der Engelſchen, in dit opzigt, tot verbetering te wagten zy, bleek uit een Samenſpraak welke Gouverneur HUNTER, in 't voorſte deezer Eeuw, te Albany, hadt, met de Indiaanen, die men Iroquooiſen noemt *. Godsdienſt.

* KALMS *Reiſen nach North-America.* III. Theill. pag. 240.

Dee-

KANADA. Deeze Gouverneur hadt aan dit Volk, op 't bevel van Koningin ANNA, een menigte Kleederen en andere dingen, die hun aangenaam waren, preſent gedaan, en, hun nog meer van de goede genegenheid en zorgvuldigheid van haare Majeſteit overtuigen willende, voegde hy hun toe: „ dat hunne goede Moeder, de Koningin, hun niet alleen „ zo edelmoedig met zo koſtbaare en ſchoone Kleederen, ten dienſte van hunne Lighaamen had voorzien; maar dat Zy ook „ hunne Zielen met de Prediking des Euangeliums bekleeden wilde; ten welken einde hun eenige Predikanten zouden worden „ toegeſchikt, omze daar in te onderrigten". Naauwlyks hadt de Gouverneur die Rede uitgeſprooken, of een der oudſte Opperhoofden van de Indiaanen ſtondt op, en antwoordde: „ dat hy, in naam van alle de andere Wilden, aan hunne genadige goede Koningin „ en Moeder, wegens de pragtige en fraaije „ Kleederen, die Zy hun gezonden hadt, „ ten hoogſten dankbaar was; doch, wat de „ Predikers belángde, daar waren verſcheidene, die hy met naame noemde, voorheen by hun geweeſt, welke, in plaats van „ hun de Goddelyke Religie te prediken, „ hun geleerd hadden zig dronken te zuipen, „ elkander te bedriegen en gezamentlyk in „ oneenigheid te leeven". Hier op verzogt hy den Gouverneur deeze Predikanten, en een hoop andere Europeaanen, die zig by dezelven onthielden, van hun weg te neemen: want voor dat deeze Luiden, zeid' hy, by hun waren gekomen, waren de Wilden een eer-

eerlyk, nugter en opregt Volk geweeſt; doch nu wierden zy, byna altemaal, tot Schelmen. Te vooren hadden zy een ſchrik voor God gehad; doch nu geloofden zy naauwlyks dat 'er een God ware. Weshalve, indien de Gouverneur hun pleizieren wilde, zo deed hy beter, met hun twee of drie Yzerſmeden toe te ſchikken, om hun in dat Handwerk, waar in zy onkundig waren, te onderwyzen. KANADA.

De Kanadaſche Wilden zyn vlug en ſterk van Geſtel, hebbende maar weinig Ziekten onder hun, die zy, uitgenomen het Zydewee, met hunne gewoone Landmiddelen weeten te geneezen. De Kinderpokjes zyn in dit Land zo gemeen en men ſchroomt 'er zo weinig voor; als de Venus-Ziekte in de Zuidelyke deelen; wordende door eenige Kruiden en een regelmaatige Dieet, genezen. De Indiaanen veragten de Geneezingswys der Europeaanen, en hebben een afſchrik van de Aderlaating, zo wel als van Braakmiddelen, in plaats van welken zy ſterk doen Zweeten en veel Water drinken, even als de Indiaanen van Peru *, dat zeer aanmerkelyk is. Heeft dan de Natuur deeze beiderley Indiaanen, die byna onbereisbaar ver van elkander woonen, en waarſchynlyk nooit eenige Gemeenſchap met elkander gehad hebben, juiſt deeze zelfde Geneezingswyze, die inderdaad niet te veragten is, kunnen inprenten, zonder dat zy van eenen zelfden oirſprong waren †. Wonden, Kneuzingen en andere uitwendige Ongemakken, weeten zy door hun eigene Middelen, Ruſt en verkoelende Dieet, te geneezen. Brandewyn en andere Geeſtige Dranken mer-

* Zie 't I. DEEL van den *Teg. St. van Amerika.* bl. 512, enz.

† Zie 't zelfde, bl. 49, enz.

Digitized by Google

KANADA. merken zy als een Middel tot behoud van hunne Gezondheid aan.

Regeering. De Indiaanen hebben, in 't algemeen, veel eerbied voor de Oudſten van hunne Stam of Geſlagt, die hunne Gouverneurs en Bewindsluiden zyn. Deeze worden van hun, in alle voorkomende omſtandigheden, raad gepleegd, maar inzonderheid in zaaken van Oorlog of Vrede: want deeze Natiën doen, gelyk alle andere Amerikaanen, dikwils elkander den Oorlog aan, zelfs de eene Stam den anderen; welke Oorlogen doorgaans bloedig zyn, en zelden eindigen dan met het verſlaan of gevangen maaken van de zwakſte Party. Op alle zulke tyden wordt den geheelen Raad van het Dorp of Diſtrikt, door een Roeper, de Byeenkomſt aangezegd: waar op de Oudſten naar de Raadzaal treeden, dat gemeenlyk een Hut is, grooter dan de overigen; daar gaan zy, op den Grond, Cirkels- of liever Ovaalswyze zitten, en geeven, na een ryp beraad, hun Beſluit te kennen aan den Roeper, of aan eenig Perſoon, die voor Redenaar verſtrekken zal; waar op ieder van hun zig wederom na zyne Hut begeeft. Zo dra als zy weggegaan zyn, omringen de overige Inwooners van het Dorp den Redenaar, die hun het Beſluit verklaart van de Oudſten, 't welk gemeenlyk ontvangen wordt met groote toejuiching en met het herhaald Geſchreeuw van Wel gedaan! Wel gedaan! Het Gevolg daar van is, dat iedereen, die deel heeft in de uitvoering van het Oogmerk, naar Huis gaat, om alles tegen den volgenden Dag gereed te maaken, of, indien het eene Vyandlyke

lyke aanranding betreft, op ſtaande voet zig daar toe verledigt. KANADA.

In die geheele uitgeſtrektheid van Land, welke men onder den naam van Kanada begrypt, en wier Grenzen Noordwaards paalen aan die van de Hudſons-Baay, Ooſtwaards aan de Groot Brittanniſche Volkplantingen; Zuidwaards aan die van Louiſiana; Weſtwaards aan de Spaanſche Heerſchappyën, onder den tytel van Nieuw Mexico of liever aan de onbekende Landen in het Noordweſtelyk deel van Noord-Amerika *; zyn maar drie Moedertaalen der Indiaanen, waar van alle de overigen haare afkomſt hebben: naamelyk die der Natiën genaamd *Sioux*, *Algonkins* en *Hurons*. Van deeze zullen wy elk in 't byzonder ſpreeken; laatende de *Savanois* voor de beſchryving van de Hudſons-Baay en de *Esquimaux* voor die van 't Land van Labrador of Nieuw Brittannie over. Natien van Indiaanen.

* Zie het I. DEEL, bl. 243.

Met de eerſtgemelde van deeze Natiën hebben de Franſchen geen geregelde Onderhandeling ooit gehad. Het is te beklaagen, dat de Zendelingen niet geſlaagd hebben in hunne poogingen, om zig onder dat Volk te veſtigen; dewyl men daar door, in de Aardryks-kunde, veel licht omtrent den oirſprong van de Miſſiſippi-Rivier en mooglyk ook van de geſteldheid der Noordweſtelyke Landen, zou hebben kunnen bekomen: want zy dryven Handel met de *Aſſiniboils* en andere Natiën, aldaar woonagtig. Hun Land wordt gerekend ongevaar anderhalf honderd Mylen of Uuren gaans beweſten den Weſthoek van het Opper-Meir te leggen. 't Is een leerzaam en niet *Sioux*.

Digitized by Google

KANADA. onverſtandig Volk, dat grootendeels op vlakke Landen of Velden woont, in zeer ruime Tenten, die zeer konſtig van Beeſten Huiden ſamengeſteld zyn. Hun gewoone Voedzel beſtaat in Haver, die in 't wilde menigvuldig groeit op hunne Landen, en aan de kant der Rivieren; als ook in het Vleeſch van Buffels, welke met een ſoort van Wol gedekt zyn, en overvloedig op deeze Velden graazen. Zy hebben geen vaſte Woonplaats, maar reizen, in groote Troepen, naar dat de gelegenheid, om Leeftogt te bekomen, hun aanſpoort, gelykerwys de Zwervende Tartaaren, door die uitgebreide Landſtreek, van de eene plaats naar de andere. De naam, dien zy voeren, is van de Franſchen afkomſtig, en ſchynt niet meer dan de twee laatſte Lettergreepen te zyn van het woord *Nadoueſſioux*, waar mede die verſcheide Natiën benoemen. Zy worden ook wel *Nadoueſſis* geheten.

't Onregte wordt deeze Natie, door ſommige Aardrykskundigen, in Zwervende Sioux, Sioux der Savannahs of Vlakten, en Ooſter- of Weſter-Sioux onderſcheiden: want het is een en de zelfde Natie, die zig nu op de eene dan op de andere plaats onthoudt. Men mag haar, met reden, voor de talrykſte houden van alle de Natiën van Noord-Amerika, die bekend zyn; 't welk mooglyk daar aan toe te ſchryven is, dat zy nooit veel met de Europeaanen hebben te doen gehad, en dus ook niet in derzelver onderlinge Geſchillen ingewikkeld zyn geweeſt. Evenwel hebben eenigen der Hurons, derwaards vlugtende voor de Iroquoiſen, dit eenvoudige en vreedzaame

zaame Volk, zo men getuigt, merkelyk van aart doen verbasteren. Men geeft voor, dat Overspel door hun met het afsnyden van de Neus of andere verminking, even als wy dit van de Ingezetenen van Florida gemeld hebben *, gestraft wordt. De Veelwyvery heeft by hun plaats, en zy schynen, wat de Taal belangt, zo Pater CHARLEVOIX verhaalt, eenige overeenkomst te hebben met de Chineezen; 't welk het Gevoelen der genen, die de ingebooren Amerikaanen van de Asiatische Volkeren afkomstig agten te zyn, niet weinig zou begunstigen. KANADA.

* Zie bl. 323.

De Taalen der Algonkins en Hurons onderscheiden bykans alle de andere Natiën van Kanadá, waar mede de Fransche Handel gedreeven hebben, en, die ze beiden kende, kon een Landstreek van meer dan driehonderd Mylen uitgestrektheid doorreizen zonder een Tolk te behoeven, en verstaan worden van meer dan honderd verschillende Natiën, die niettemin elk nog eene byzondere Taal hebben. Die der *Algonkins*, in 't byzonder, wordt van de Rivier van St. Laurens Westwaards, tot aan het Opper-Meir toe, gesproken, ja zelfs, zo sommigen willen, verstaan by de meeste Indiaanen van Nieuw Engeland. Volgens het berigt der Fransche werdt Kanada, toen men het eerst uit Europa bevolkte, aan de gedagte Rivier door Algonkins bewoond. Van het Eiland Montreal af, langs de Noordzyde, opwaards, woonden diestyds verscheide Natiën, die door de Iroquoisen van daar verdreeven zyn, en daar Dorpen hadden, die naar hun genoemd wer- *Algonkins.*

Digitized by Google

KANADA. den. De *Nipiſſings*, die alleen de Algonkinſe Taal, in haare zuiverheid, behouden hebben, geeven hunnen naam aan een Meirtje, tuſſchen het Meir Huron en de Rivier der Outawais, dat men ook wel het Tovenaars-Meir noemt. De *Temiscamings* beſlaan de Oevers van een ander Meirtje, dat een weinig Noordelyker legt, en waar uit de gedagte Rivier ſchynt voort te komen. De *Rondkoppen*, niet ver van daar woonende, hebben hunnen naam van de gedaante des Hoofds, die aan de Kinderen reeds in de Jongheid gegeven wordt, om dat zy die fraay keuren. Van de *Amikouis*, die byna tot niets geworden zyn, onthouden zig nog eenigen op het Eiland, dat aan de Noordzyde in het Meir Huron legt. Van de *Outawais* of *Outaouakken*, die weleer een zeer vermogende of talryke Natie uitmaakten, naar welke gedagte Rivier den naam voert, waren onlangs maar drie Dorpen overgebleeven, en deeze nog ſchraal bewoond. Zy maatigen zig den eigendom aan van de Landen aan die Rivier. De meesten hunner ſchynen, ſedert, naar de Zuidzyde van het Opper-Meir verhuisd te zyn. Aan de andere zyden van dat Meir, waar de Franſchen Forten of Handelplaatſen gehad hebben, onthielden zig geen Indiaanen, maar de Franſchen dreeven Koopmanſchap of ruiling met de *Chriſtinaux*, een Natie die zig Noordwaards onthieldt, ſpreekende de Taal der Algonkins, en met de *Aſſiniboils*, komende ver van 't Noordweſten.

De Land-Engte, tuſſchen het Opper-Meir en dat der Hurons, werdt weleer bewoond door

door eene Natie, welke men, wegens den Waterval, aldaar bevindelyk, *Saulteurs* noemde. Een groote Baay, aan de Weſtzyde van het Meir Michigan, die zig wel vyfentwintig Mylen Zuidwaards uitſtrekt, bevat verſcheide groote Eilanden, waarop, voorheen, byzondere Natiën gewoond hebben, naar welken zy den naam kreeg van Baay *des Puans* of der Stinkerts. Aan 't Zuid-end van deeze Baay, waar een Fort lag, kwam men op de Rivier der Voſſen, dus wegens de nabuurſchap der *Outagamis*, die men de Natie der Voſſen tytelt, genaamd. Door middel van deeze Rivier kon men, over een Draagplaats van weinig langte, op de Miſſiſippi komen. Het Land, daaromſtreeks, is ongemeen vermaakelyk, en hoe verder Zuidwaards hoe aangenaamer, doch maar ſchraal bewoond, dewyl 'er niet meer dan twee Natiën, naamelyk die der *Kikapous* en *Mascoutins*, in huisveſten. Door ſommige Aardrykskundigen worden deeze laatſten de Natie van het Vuur, en haar Land het Land van 't Vuur genoemd; welke benaaming mooglyk van den eerbied, dien zy, gelyk veele Indiaanen van Noord-Amerika, voor het Vuur hebben *, afkomſtig zal zyn. KANADA.

* Zie bl. 307.

Het is nu by de honderd Jaar geleeden, dat de *Miamis* zig hebben nedergezet aan het Zuid-end van het Meir Michigan, op een plaats, die *Chicagou* geheten wordt naar een Riviertje van dien naam, het welke zynen oirſprong niet ver van de Rivier der Illinoiſen heeft. Dit Volk is thans verdeeld in drie Diſtrikten, waar van het eene aan de Rivier *Miamis.*

Digitized by Google

KANADA. van St. Joseph legt; het tweede aan de Rivier der Miamis, die in 't Meir Erie uitloopt; het derde aan de Rivier Ouabache, welke haar Water brengt in de Mississippi.

Het grootste deel van deeze Natiën, die tot de Algonkins behooren, uitgenomen die verder Zuidwaards woonagtig zyn, bemoeijen zig weinig met den Landbouw, en bestaan meest alleen van de Jagt en Visschery: zo dat hunne Levensmanier grootelyks verschilt van een stilzittend Leven: ook zyn zy, een geruimen tyd herwaards, zeer in getal verminderd. Men kan geene der Natiën, die de Taal der Algonkins spreeken of verstaan, op een getal van zesduizend Zielen, en sommigen op niet boven de tweeduizend, rekenen.

Hurons. De *Hurons* Taal is op verre naa zo wyd niet uitgestrekt als de *Algonkinse*, 't welk buiten twyfel daar van daan zal komen, dat die Natiën niet van een zo zwervende aart zyn. Sommigen willen, dat de Taal der Iroquooisen of vyf Natiën niet dan een byzondere Tongval daar van zy, en dit is niet onwaarschynelyk, aangezien de Taal der Hurons van beneden Montreal af, Zuidwaards, langs de Zuidzyde van de Rivier en van de Meiren Ontario en Erie, tot aan de Grenzen van Virginie toe, verstaan wordt van de Indiaanen, hoewel zy dezelve niet volmaakt spreeken. Het is de volkomenste van alle Taalen der Indiaanen, en sommigen willen haaren oirsprong van het Hebreeuwsch afleiden; het gene echter zeer ver te zoeken is. Zy moet zeer Woordenryk zyn: want tot werk-

werkwoorden, die op een byzonder Voorwerp paſſen, gebruikt men, in die Taal, byzondere Woorden. Om het Eeten uit te drukken zyn byna zo veel verſchillende Woorden in gebruik, als men verſchillende Spyzen eet; het beſchouwen van bezielde of onbezielde dingen, wordt ook verſchillend uitgedrukt; enz. KANADA.

Ten opzigt van deeze drie Taalen van Kanada heeft men het zelfde als ten opzigt van de Taal der Indiaanen in Zuid-Amerika opgemerkt; dat 'er naamelyk de zaaken van Godsdienſt, van Deugden en Ondeugden, van Gemoedsdriften en anderen, waar van de Indiaanen geen denkbeelden hadden, niet in gevonden werden: zo dat 'er die allengs ingebragt of overgenomen zyn van de Europeaanen. In de Uitſpraak is ook een aanmerkelyk verſchil. De Hurons haalen de Woorden, als gorgelende, uit het diepſte van de Keel, zonder van die Letteren, welken wy met de Lippen formeeren, gebruik te maaken: doch de Taal der Algonkins is veel zagter en natuurlyker; hoewel op ver naa zo kragtig niet als die der Hurons. In 't algemeen is het zonderling, hoe zuiver en onverbaſterd ieder Taal, door deeze ongeletterde Natiën, zelfs door de Kinderen, geſproken worde. Altemaal hebben zy iets van de Ooſterſche Taalen, in het geeven van een figuurlyken zin aan hunne uitdrukkingen.

De Natiën, die de Taal der Hurons gebruiken, houden zig meer bezig met den Landbouw, dan de anderen, en zyn minder buitenslands verſtrooid. Dit maakt dat zy be-

Digitized by Google

KANADA. ter Wooningen, beter Dorpen en beter Verſchanzingen hebben, als ook een betere Regeeringsform; zynde die Waardigheid, ten minſte onder de waare Hurons, erfelyk. Men geeft haar ook den roem, van veel vlytiger en ervarener in hunne bezigheden, als ook veel voorzigtiger in hun Gedrag te zyn. Alle deeze goede hoedanigheden ſchynen voornaamelyk aan den Geeſt van gezelligheid, dien zy meer aangekweekt hebben dan andere Natiën, te moeten toegeſchreeven worden. Dit kan men duidelyk beſpeuren onder de *Tionnontates*, dat de eenigſte waare Hurons tegenwoordig zyn, die, hoewel zo weinig in getal, dat zy naauwlyks twee geringe Dorpen en nog ver van elkander afgelegen, beſlaan; niettemin als de Ziel en 't Leven zyn van alle overigen.

Geſtalte der Hurons. Gedagte Sweed, die in den jaare 1749 zig te Quebek bevondt, geeft ons van de Geſtalte der *Hurons*, welke toen aldaar den Gouverneur Generaal van Kanada kwamen opwagten, de volgende beſchryving. Het was een groot en lang Volk, ſommigen wel een Hoofd langer dan hy, grof van Leden, doch welgemaakt en Koperkleurig. Zy hadden zwart Haair, dat, van 't eene Oor tot aan het andere, dwars over 't Hoofd was afgeſchooren. Alle liepen zy blootshoofds; eenigen hadden Oorſieraaden, en van veelen was het Aangezigt, geheelenal, met Menie rood geſchilderd, doch ſommigen hadden maar eenige dwarsſtreepen op het Voorhoofd en by de Ooren daar mede getrokken; en nog anderen was al het Haair met Menie rood gemaakt.

Vee-

Digitized by Google

Veele hunner hebben op het Aangezigt en aan het Lyf verſcheiderley figuuren in 't zwart, die 'er zo op gemaakt zyn, dat zy 'er nooit uitgaan of verdwynen. Eenigen hadden op de Wang een Slang, anderen verſcheide Kruiſen, een Pyl, de Zon, of iets anders: dergelyke figuuren droegen zy ook wel voor op de Borſt, aan de Lenden of elders: maar eenigen hadden niets daar van. Zy droegen een Hembd, dat wit of blaauw geſtreept was, en over de Schouderen een Haairig Dekkleed, zynde blaauw of wit, met een blaauwen of rooden Rand, of ook wel geheel rood van Kleur. Dit Dekkleed hadden zy op de Schouderen en lieten de enden los neer hangen, of ſloegen die ook wel om den Middel. Om den Hals hadden zy een Ketting van Violette Wampums, met kleine witte Wampums daar tuſſchen gebonden. Deeze Wampums waren klein, en van gedaante als een langwerpige Paarl, gemaakt zynde van de Schulp, die de Engelſchen *Clam* noemen (*). Aan het end van deeze Wampums-Kettingen hadden veelen hunner, voor op de Borſt, een ſtuk Zilver Geld, met het Pourtrait van den Koning van Frankryk beſtempeld, hangen. Anderen hadden daaraan, voor op de Borſt, een groote, Sneeuwwitte, ronde Schulp, die by hun in groote Waarde gehouden werdt: anderen hadden niets om den Hals. Zy liepen altemaal met de Borſt, zo wel als met het Hoofd, bloot. Van vooren hing hunne Ta- KANADA.

(*) Venus Mercenaria. LINN. *Syſt. Nat.* Ed. XII, p. 1131.

Digitized by Google

KANADA. Tabaks-Zak, die van het Vel eenes Diers, met de Haairige zyde buiten, was gemaakt: hunne Schoenen waren ook van Vellen, rood, en zonder Hielen: in plaats van Broek en Kouſen, hadden zy blaauw Linnen zo wel om de Beenen als om de Lenden gewonden, gelykerwys de Ruſſen dit dikwils doen. Byna alle deeze Wilden hadden regt, pekzwart Haair, dat hun van agteren over de Schouderen hing; doch in eenige weinigen was het Haair kroes of taamelyk gekruld. De *Mickmaks*, die 'er zig ook bevonden: waren zo groot niet als de Hurons en op dergelyke manier gekleed, doch deeze hadden byſter lang Haair (*).

Tot Kanada, welks natuurlyke Ingezetenen wy thans beſchouwd hebben, werdt weleer dat Land, 't welk men thans Nieuw Engeland, Nieuw Jork en Nieuw Jerſey noemt, gerekend te behooren. Zo lang ook de Koning van Frankryk het in bezitting hadt, werdt de Landſtreek, beooſten de Rivier van St. Laurens, welke de Engelſchen Nieuw Schotland noemen, onder dat Gouvernement begreepen. Tegenwoordig kan men naauwlyks eenige andere Plaatſen van belang in deeze Provincie opnoemen, dan die aan de Rivier van St. Laurens, of daaromſtreeks, gelegen zyn.

QUEBEK, Hoofdſtad van Kanada. * Bladz. 400. De Hoofdſtad QUEBEK, van wier Verovering of onderwerping aan de Kroon van Groot Brittannie, voorheen geſproken is *, verdient eerſt onze opmerking. Haar Standplaats

(*) KALMS *Reiſen*, als boven, pag. 481.

Digitized by Google

plaats is aan gedagte Rivier, ruim honderd Zeemylen van 't Eiland *Anticosti*, dat in derzelver Mond legt; of honderdtwintig van Kaap *Rosiers*, die met het Zuidoost-end van dat Eiland den ingang bepaalt, en ongevaar honderd zeventig Mylen wegs van den ingang der Baay van St. Laurens of van den Oceaan. Haar Hemelsbreedte is door de Fransche Sterrekundigen waargenomen te zyn omtrent zeven-en-veertig Graaden, dat is, gelyk ik aangemerkt heb, weinig meer dan die van Geneve. 't Verschil in Lengte, met Amsterdam, bedraagt in tyd nagenoeg vyf Uuren; 't geen Quebek Westelyker legt. Van Boston in Nieuw Engeland is de afstand, byna regt Noordwaards, omtrent negentig Zeemylen of Uuren gaans. KANADA. Quebek.

De Stad heeft, zo men wil, haaren naam, dien de Franschen *Kebek* schreeven, van een woord in de Algonkinse Taal, het welk een Engte betekent. Dit leidt men daar van af, dat de Rivier, die een weinig beneden Quebek nog een aanmerkelyke wydte heeft, zig by de Stad zeer vernaauwt; gelyk men dit in de hier voor * geplaatste Kaart, kan zien. De Abenaquis of Indiaanen van Nieuw Schotland noemden de Plaats *Quelibec*, dat in hunne Taal *verborgen* of *verholen* betekent, om dat, by hunne aankomste derwaards, het Geboomte het Gezigt van de Stad of van de Rivier, voor dat zy Point Levy bereikt hadden, verhinderde. Naam. *Bladz. 389.

Toen SAMUËL CHAMPLAIN, in 't jaar 1608, een aanleg maakte van deeze Stad, vloeide het Water dikwils tot aan den Voet van Hooge en Laage Stad.

Digitized by Google

KANADA. van de Rots; doch sedert heeft de Rivier, allengs, met hulp van afgeworpen vuiligheden, een groote uitgestrektheid van Grond droog gelaten, waar op de Laage Stad gebouwd is, die tegenwoordig hoog genoeg boven 't Peil legt, om geen Overstrooming te dugten te hebben. Deeze Laage Stad legt, derhalve, aan den Voet en op den Oosthoek van de Rots of Berg, die de Grondvlakte uitmaakt van de Hooge Stad, welke van veel grooter uitgestrektheid is, doch niet zo digt bebouwd. Dus heeft geheel Quebek eene driehoekige gedaante, wordende de Noordzyde van den Berg besproeid door de Rivier van *St. Charles* of kleine Rivier, die aldaar in de Rivier van St. Laurens valt, en de Zuidoostzyde door het vernaauwde Kanaal van de laatstgemelde, welke, ten Noordoosten van de Stad, een ruime Kom maakt, bekwaam tot eene Ankerplaats voor de zwaarste Schepen. De Westzyde, op den Berg, is door Vestingwerken geslooten; hebbende, zo wel als de twee andere zyden, ieder, omtrent de langte van een Engelsche Myl.

Quebek.

Het eerste, dat men by de Landing in de Laage Stad ontmoet, is een open Plein, vry groot van omtrek doch onregelmaatig van Grondvlakte, zig wederzyds in een lange Straat uitstrekkende, die ter slinkerhand eindigt aan den voornaamsten toegang naar de Hooge Stad. Deeze Passagie is zo steil, dat men, omze te gebruiken, Trappen in de Rots heeft moeten houwen; maar ter regterhand heeft men een toegang, die minder steil is, en derhalve ook met Rytuigen kan gebruikt

Digitized by Google

bruikt worden, hebbende Huizen aan ieder zyde, De Berg, waar op de Stad gebouwd is, heeft zulk een hoogte, dat de Huizen in de Laage Stad, ſchoon zy drie of vier Verdiepingen hoog zyn, nog de hoogte daar van niet bereiken, en, van 't Kaſteel naar om laag ziende, begint veelen het hoofd te duizelen. Byna alle Kooplieden woonden, toen de Franſchen 'er meeſter waren, in de Laage Stad, die de Straaten naauw en byna altoos nat heeft. In de Hooge Stad, daar de Luiden van Aanzien hun verblyf hielden, zyn ruime Straaten en aanzienlyke Gebouwen. KANADA. Quebek.

De Huizen zyn meeſtendeels van Steen, en in de Hooge Stad, uitgenomen de Publieke Gebouwen, maar éene Verdieping hoog. Men heeftze niet van gebakken Steen gemaakt, maar van den zwarten Ley-Steen, uit welken de Grond beſtaat, die, eerſt diep uit den Berg gehouwen zynde, digt en vaſt is van zelfſtandigheid, maar, eenigen tyd de Lugt gelegen hebbende, in bladen van één ſplyt. Hy is anders zagt en ligt te bearbeiden; des men hem tot de Muuren in 't algemeen gebruikt. Van boven zyn de Publieke Gebouwen ook met Ley gedekt, doch die men uit Europa derwaards gebragt heeft. De Daken der andere Huizen zyn doorgaans maar van Planken, en de hoeken, als ook de Venſter-Kozynen, van een graauwen fynkorreligen Kalkſteen, om het afmortelen van de Ley der Muuren te beletten. Ook zyn de meeſte Huizen met Kalk van binnen beſtreeken, en van buiten gewit. Gebouwen.

On-

Digitized by Google

KANADA. *Quebek.* Onder de Openbaare Gebouwen verdient de Domkerk de eerſte plaats. Men vindt dezelve, kort na het Biſſchops Paleis gepasſeerd te zyn, zo dra men een weinig in de Hooge Stad is voortgegaan, aan een ruim Plein, in het Ooſtelyk deel. Dit Gebouw hadt, toen de Franſchen 'er meeſter waaren, zelfs weinig aanziens; doch in 't jaar 1749 was men bezig hetzelve te verfraaijen. De Tooren, evenwel, die rondagtig was, met twee Tranſen en een Klokkenſpel, maakte door zyne hoogte een niet onaartige Vertooning. De Tooren van de Kerk der Jeſuiten, die ook rond was en van drie Verdiepingen, was de eenigſte in Quebek, die een Slagklok en Uurwyzer hadt. Hun Kollegie ſtondt, Noordweſtwaards, tweehonderd Voeten van de Domkerk. Voorts hadt men 'er de Kerk der Barvoeter Monniken, die der *Urſelinen*, de Hospitaal-Kerk en de Kapel van den Biſſchop. In de Laage Stad werdt na de verloſſing van de Engelſchen, die Quebek in 1690 wilden veroveren, een Kerk gebouwd, die men, tot gedagtenis, Onze Lieve Vrouw van de Overwinning noemde; doch in het laatſte Beleg is dezelve door het Geſchut vernield.

Dom- en andere Kerken.

's Biſſchops Paleis. Onder de Openbaare Gebouwen verdient het Paleis van den Biſſchop de naaſte plaats. Hier aan was, behalve de Kapel, nog niets voltooid; maar de aanleg deedt 'er de grootſte verwagting van hebben, en de Tuin heeft een allerheerlykſt uitzigt. Van onderen vertoont zig een Kom als een kleine Zee, waar over

Digitized by Google

over heen, aan alle zyden, zig het Oog verlieſt in een aangenaame mengeling van Boſchen, Rivieren, Bergen, Valeijen, Gras- en Koornlanden; zo op het Eiland van Orleans, daar tegenover, als op de Oevers van de Rivier, ter regter en ter ſlinker hand. Dewyl de Weſte Wind in Noord-Amerika, ten minſte in Kanada, de ſcherpſte is, en de Ooſte Wind, in tegendeel, zagt; zo moet de legging van deezen Tuin, die naar 't Oosten ziet, en van 't Weſten gedekt is, niet alleen zeer aangenaam, maar ook zeer voordeelig zyn: ten ware de hooge legging denzelven te veel bloot ſtelde voor de guure Vlaagen van den Noorden Wind. KANADA. *Quebek.*

Dit laatſte zal, evenwel, meer plaats hebben in de ruime Tuinen van het zogenaamde Kweekſchool, benoorden des Biſſchops Paleis en beooſten de Domkerk gelegen. Dit is eigentlyk een Huis, alwaar alle de Geeſtelyken van de Stad, die geene Monniken zyn, huisveſten. Het werdt door eenen Superieur of Overſten beſtuurd, en diende tot aankweeking van Prieſters en Zendelingen voor de geheele Provincie. Aan de Geeſtelykheid waren, in Kanada, groote Stukken Lands door den Koning vergund, waar van de Inkomſten tot hun onderhoud ſtrekten. Huis der Geeſtelyken.

Binnen de Stad heeft men het Gaſthuis of *Hotel Dieu*, dat voorzien is met ruime Zaalen, voor de verſchillende Sexen geſchikt. Het is een redelyk groot Gebouw, dat door Nonnen of Geeſtelyke Zuſteren bediend wordt; doch het *Algemeene Hospitaal*, een weinig buiten de Stad, overtrof hetzelve zeer veel, wer- Gaſthuizen.

KANADA. *Quebek.*

wordende voor het aanzienlykſte Gebouw, in Kanada, gehouden. Zeker Biſſchop van Quebek heeft 'er honderdduizend Kroonen, Franſch Geld, aan te koſt gelegd. Het eenigſte gebrek is de Moeraſſigheid van de Standplaats, welke niet ſcheen verbeterd te kunnen worden. Het dient als een Oude Mannen-Huis, om zodanige Handwerkslieden en anderen, die door de hooge Jaaren onbekwaam tot Koſtwinning geworden zyn, in te neemen en te onderhouden, zo veel het Fonds toelaat. Men merkte het aan als afgezonderd van het Gaſthuis: weshalve ook de genen, die daar toe behoorden, een Zilveren Kruis op de Borſt droegen, om hun van die van 't Gaſthuis te onderſcheiden. Dertig Geeſtelyke Dogters, van goede Familiën afkomſtig, namen den Dienſt waar van de Oude Mannen in dit Huis op te paſſen: doch, deeze meeſtal arm zynde, hadt de Biſſchop zekere portiën van het Inkomen voor haar geſchikt.

Intendants-Huis.

In de Voorſtad, aan de Noordzyde, by de Rivier van St. Charles, daar de Koninglyke Dokken en Magazynen zig bevonden, was het *Huis van den Intendant*, of Opzigter van 's Konings Krygsmagt en de Veſtingwerken in Quebek. Het is een groot Gebouw, dat aan den eenen Gevel een verheven Ingang, met een dubbele ry van Trappen, aan den anderen Gevel, Noordwaards, een allerheerlykſt uitzigt heeft over een grooten ſchoonen Tuin, op de Rivier. Aan de eene zyde van het binnen-Plein waren de Koninglyke Magazynen, en daar agter het Gevangenhuis. Het diende tot huisveſting van den Intendant, die gemeenlyk

lyk de Voorzitting hadt in alle Raadsvergaderingen over Burgerlyke en Staatszaaken, de Stad of de Provincie betreffende, welke aldaar gehouden werden: doch, in Zaaken van groot belang, verſcheen ook de Gouverneur Generaal in den Raad en deeze hadt alsdan de Voorzitting. Na dat het, in den jaare 1726, door brand verteerd werdt, is dit Gebouw zeer verbeterd en verfraaid. KANADA. *Quebek.*

Quebek is niet regelmatig gefortificeerd, maar men heeft de gelegenheid der Stad, zo veel doenlyk was, zig ten nutte gemaakt, om een Beleg uit te kunnen houden. De Hooge Stad, inderdaad, ſtrekt als tot een Veſtingwerk voor de Laage Stad, die onder het Geſchut van het Kaſteel, en van de Batteryën aan den kant des Bergs, veilig legt. Het Kaſteel, evenwel, is ten voornaamſte maar een Burgt of Slot, zynde een lang Gebouw, van twee Verdiepingen, waar de Gouverneur Generaal van Kanada zyn vaſt verblyf hieldt. Het hadt geen Tuin, om dat het op den kant van den Berg lag, doch was voorzien met ſchoone Terraſſen en Gaanderyën, daar de Heeren wandelden, die den Gouverneur wilden opwagten of te ſpreeken hadden. Voorts hadt men alom, zo de Laage als de Hooge Stad, met Batteryën voorzien, van Geſchut en Mortieren. Aan de Landzyde was de Hooge Stad gedekt door vyf Bolwerken, waar van het uiterſte of Zuidelykſte genoemd werdt het Bolwerk van Kaap *Diamant*, naar zekere Punt, die men als het Zuidend van Quebek kan aanmerken. Veſtingwerken.

Deeze Kaap, volgens ſommigen dus we- Kaap Diamant.

KANADA. *Quebek.* gens een ſoort van Diamanten, welke men aldaar gevonden heeft; volgens anderen wegens de ſpitſe figuur van den uithoek, genaamd, maakt een ongemeen ſchoon Terras. Behalve het heerlyk Uitzigt dat men 'er heeft, wordt 'er een zeer friſſche Lugt ingeademd. Dus ſtrekt dezelve tot een aangenaame en verfriſſchende Wandelplaats voor de Ingezetenen.

Ingezetenen. Na dat de Engelſchen, in 't jaar 1629, deeze Stad by Verdrag in gekreegen hadden, werdt door het Franſche Hof, zo men verhaalt, in twyfel getrokken, of het wel der moeite waardig ware, de bezitting van Kanada wederom te eiſchen. De meeſten meenden, dat het beter was, de Ingezetenen binnen 't Ryk te houden, dan die derwaards, tot bevolking van dat Geweſt, over te voeren. Evenwel raakten, reeds in 't jaar 1632, de Franſchen, ingevolge van de getroffen Vrede, wederom in 't bezit van Kanada. En, niettegenſtaande de Stad, door een zwaare Aardbeeving, in 't jaar 1663, ſchrikkelyk gehavend werdt, is zy doch ſedert zodanig in aanzien en volkrykheid toegenomen, dat men, in 't jaar 1720, het getal haarer Ingezetenen op zevenduizend Menſchen, oud en jong, en in 't jaar 1753 op vyftienduizend rekende, benevens vyfhonderd Soldaaten. Ondertuſſchen moet die toeneeming na het ſluiten der Vrede van Utrecht voornaamelyk plaats gegreepen hebben; want in 't jaar 1714 bevonden zig in geheel Kanada, volgens een Brief van den Gouverneur, VAUDREUIL, aan den Franſchen Miniſter PONTCHARTRAIN, niet meer

Digitized by Google

meer dan vierduizend vierhonderd vierentag- KANADA.
tig Ingezetenen, bekwaam om de Wapenen *Quebek.*
te voeren, dat is van veertien tot zeſtig Jaaren oud, en de agtentwintig Kompagniën Mariniers, bedraagende niet meer dan zeshonderd agtentwintig Man: en, in 't jaar 1751, werdt het getal der Franſche Ingezetenen van Kanada begroot op zeventigduizend Zielen.

Men moet zig onder de Inwooners van Levens-
Quebek, zo die voor eenige Jaaren leefden, manier.
geen ruuwheid voorſtellen. Benevens de opperſten der Regeering van Kanada en de Krygs-Officieren, woonden 'er veelen van den Franſchen Adel, en van zeer goede Familiën; als ook een menigte ryke Kooplieden en een groot getal Geeſtelyken; zo dat 'er geen gebrek was aan goed Gezelſchap of Divertiſſementen. Behalve de Aſſembleen by de Mevrouwen Gouvernante en Intendante, werden ook dikwils partyën van Kaartſpel gemaakt of van Pleiziertogten; gelyk des Winters in Sleeden op 't Ys of op de Sneeuw of met Schaatsryden; by Zomer in Chaiſen te ryden of in Schuiten op de Rivier zig te verluſtigen. Voor de genen, die liefhebbery hadden in de Jagt; kon naauwlyks een bekwaamer Landſtreek uitgevonden worden. De vrye manieren van den Franſchen Landaart ſtaken in de onderlinge verkeering door, inzonderheid by de jonge Dames, die nergens beter haar fortuin konden maaken in Kanada.

Hoe koud de Lugtsgeſteldheid van deeze Klimaat.
Stad zy, kan men opmaaken uit eenige Waarneemingen van den Koninglyken Geneesheer GUALTHIER, in de jaaren 1745 en 1746

KANADA. *Quebek.* aldaar in 't werk geſteld; waar uit blykt, dat, den 3 May van 't eerſtgemelde Jaar, des morgens, de Thermometer van Celſius vier Graaden onder het punt van Vorſt ſtond. Het Ys was, voor Quebek, den 20 April los gegaan, en afgedreeven; daar het ſomwylen nog den 10 Mey vaſt legt; raakende, gemeenlyk, omtrent het begin van 't Jaar, de Rivier toe. Die Winter was ongemeen zagt, ja zo zagt geweeſt, dat de oudſte zig niet erinnerden ooit dergelyke beleefd te hebben. Niettemin hadt men 'er de Sneeuw anderhalf of twee Voeten hoog gehad, en het Ys, in de Rivier, twee Voeten dik. Ook ſtonden, in 't laatſt van Mey, eerſt de Appel-, Kerſen en Pruimeboomen, in bloey, die den 17 hadden begonnen te groenen. Den 22 Juny at men rype Aardbeſiën, en den 22 July begon de Hooytyd. In 't laatſt van September was de Graanen-Oogſt ge-ëindigd. De Appelen en Peeren wierden ook volkomen ryp, 't gene niet alle Jaaren gebeurt. Onder de aanmerkingen voor die Maand werdt nog het volgende bygebragt. „ De Ouden in het Land „ zeggen, dat men eertyds het Koorn niet „ voor het midden van September, of daarom„ trent, heeft kunnen ſnyden, en dat het toen „ nooit zo ryp, als tegenwoordig, geworden „ zy: zynde de vroeger rypwording van het„ zelve, thans, aan de opruiming van veele „ Boſſchen, waar door de Zonneſtraalen meer „ ruimte gekreegen hebben, toe te ſchry„ ven". Voorts wordt aangemerkt, dat de heete Zomers altyd zeer vrugtbaar in Kanada zyn, en dat tegenwoordig nog in veele, ja de

de meeſte Jaaren, wel het tiende deel van 't Koorn niet tot rypheid komt. In 't laatſt van Oktober lieten de Boomen haar Bladen vallen. Tot den 18 November liep het Vee in 't Land: doch deeze Herfſt was ook het Weer veel zagter geweeſt, dan in verſcheide Jaaren te vooren. Den 1 December ging nog een Schip naar Frankryk af, en in die geheele Maand was de Rivier niet volkomen met Ys bezet; maar men hadt ook toen veel zagter Winter, dan in verſcheide Jaaren. KANADA. Quebek.

Niettegenſtaande 't gene ik reeds van het onderſcheid der Winden, met Europa, aangemerkt heb, zo moet ik hier nog melden, dat evenwel de Noordooſte, zo wel als de Noorde Wind, te Quebek ook voor de allerkoudſte gehouden wordt. Dit is niet te verwonderen, wanneer men de legging, inzonderheid van de Hooge en ook die van de Laage Stad, in aanmerking neemt. Men krygt ze beiden, mooglyk, van de koudſte Gewesten des Aardbodems en den eerſtgemelden, in 't byzonder, over Nieuw Brittannie en Groenland heen; vlak aanwaaijende op den uithoek, waar op de Stad gebouwd is. De zelfſtandigheid der Muuren, die, als gezegd, van voozen Leyſteen is, laat den Noordoosten Wind zelfs dermaate door, dat men in de Vertrekken, die 'er bloot voor ſtaan, een aanmerkelyke Togt beſpeurt, en een Kaars, daar tegen aan gehouden, ſomtyds uitgaat. 't Is ligt te begrypen, hoe zeer die Muuren doorſlaan moeten van den Regen, welken deeze Wind, by Zomer, gemeenlyk met zig voert. Winden.

Digitized by Google

KANADA. *Quebek.* De Landsgeſteldheid, omſtreeks Quebek, is verſchillende. Weſtwaards, langs de Rivier van St. Charles, is het Land, byna overal, tot Koornakkers of Weidlanden aangelegd; met veele Tuinen en Luſtplaatſen. Men heeft 'er, digt aan de Stad, eene effene Landsdouw, hier en daar met Beeken doorſneeden: doch verder van de Stad wordt het Land allengs hooger, en beſtaat als uit Terraſſen boven elkander, van dergelyken Steen, als de Grond van Quebek, maar die bedekt is met goede Aarde, en altemaal tot Koornlanlanden gebruikt wordt, of tot Weiden voor het Vee. Hoe Noordelyker men in Kanada komt, hoe beter Graslanden, in welke men veel witte Klaver vindt. De hooge Weiden zyn, in dit gedeelte van Noord-Amerika, ongelyk beter dan in de Engelſche Volkplantingen.

't Omleggende Land.

Bergen. Van deeze Hoogten kan men het Omleggende Land, van Quebek, ſchoon beſchouwen. Aan de Zuidooſtelyke zyde van de Rivier vertoont zig een lange ry van hooge Bergen, die meeſtendeels met dezelve evenwydig loopen, ſchoon zy verſcheide Mylen daar van afſtandig zyn. Aan de Weſtzyde wordt men ook zeer hooge Bergen gewaar, die nagenoeg Zuid- en Noordwaards ſchynen uitgeſtrekt te zyn. Zy beſtaan uit een graauwen Rotsſteen, die uit verſcheide ſoorten van Steen is ſamengeſteld. Het aanmerkelykſte is, dat menze dikwils, in de Zomer, een geheelen Dag ziet rooken, door het ſmelten van de Sneeuw. Ook wordt men, op deeze Hoogten, menigvuldige afvlietende Beeken, die

Digitized by Google

die zekerlyk daar door veroirzaakt zyn, ge- KANADA.
waar.

Drie Uuren gaans van Quebek Weſtwaards, legt, in een groote Wildernis, een Dorp, genaamd *Loretto*, dat uit devotie veel bezogt wordt door de Ingezetenen der Stad. De Jeſuiten hadden 'er eene Kerk, die men voorgaf naar het model van de *Santa Caſa*, te Loretto in Italie, gebouwd te zyn. Deeze Kerk was klein, doch fraay, met eenen taamelyk hoogen, ſpitſen Tooren, beſlagen met Blik. Nevens deze Kerk ſtondt een Steenen Huis voor de Geeſtelyken. Voorts zyn de Inwooners van dit Dorp altemaal bekeerde Indiaanen van de Natie der Hurons, die zig alengs naar de gebruiken der Franſchen geſchikt hebben, ten opzigt van hunne Wooningen; doch in de Kleederdragt volgen, inzonderheid de Vrouwsperſoonen, nog die van haaren Landaart. Eenigen houden Rundvee en zaaijen Rog of Tarw; doch hun gewoone Voedzel is een kleine ſoort van Mays of Turkſch Koorn, die vroeger ryp wordt en beter Meel geeft dan de andere. Hier van maaken zy een Pap of Bry, *Sagamite* genaamd, waar onder zy, voor de aangenaamheid, het Zaad van onze gewoone Zonnebloemen mengen; die men derhalve ook in hunne Mays-Landen overvloedig aantreft. Dorp *Loretto*.

Het Gemeene Volk hadt, voor 't overige, een zeer armelyk beſtaan, zo in als omſtreeks de Stad, alwaar men veelal Honden ſpant voor Sleeden of Karretjes, in 't byzonder om Water uit de Rivier te haalen. Ook worden die op de Reistogten der Wilden

Digitized by Google

KANADA. zeer veel gebruikt, even als onder de Ingezetenen van Nieuw Brittannie. Des Winters trekken zy de Sleedjes, zeer vlug, over het Ys of bevroozen Sneeuw.

Waterval van *Montmorency.*

Het aanmerkelykſte dat men, een weinig beneden Quebek, aan de Rivier ontmoet, is de Waterval van *Montmorency.* Men heeft denzelven tegenover het Weſt-end van 't Eiland van Orleans, in de uitloop van een Rivier, die zig aldaar in die van St. Laurens ontlaſt, door middel van een kleinen Inham, welke door de affchuuring van het Water ſchynt geformeerd te zyn. De beide zyden van dien Inham beſtaan geheel uit den meergemelden zwarten Leyſteen, die ten deele afgemorteld is, zo dat de zyden niet loodregt zyn, gelyk die Vlakte, langs welke het Water afſtroomt. De breedte zal niet meer dan van vyf of zes Roeden zyn; doch de hoogte wordt geſchat op meer dan honderd Voeten. Het afvallende Water veroirzaakt een Damp, die als een fyne Stofregen zig wel een Snaphaanſchoot en verder uitſtrekt. Men kan het bruiſchen van het Water ſomtyds wel hooren tot in de Stad, die 'er twee Uuren gaans van afgelegen is, en dit houdt men voor een teken van op handen zynde Noordooſte Wind.

Pypbakkers Steen.

In de Leyſteen, uit welken de Grond aldaar beſtaat, wordt nu en dan een Laag gevonden van zekeren Steen, dien de Franſchen *Pierre a Calumet* noemen, en waar van byna alle de Tabakspypen, die men daar te Lande gebruikt, gemaakt worden. De meeſte Stukken, die men daar van vindt, zyn een Handbreed of een half Voet, en ſomtyds een

Voet,

Digitized by Google

Voet, of daar boven, dik. Het is een Kalk- KANADA.
ſteen, zo digt van zelfſtandigheid, dat men de Korrels daar van met het bloote Oog niet kan beſpeuren, en taamlyk zagt, zo dat men ze met een Mes kan ſnyden en afſchaaven. Door in 't Vuur te leggen wordt hy hard, en tot gebruik bekwaam. Meeſt alle Pypekoppen, die men in Kanada gebruikt, zyn, van onheuglyke tyden af, daar van vervaardigd, en worden met een Rieten of Houten Buisje gebruikt, waar van de Steen den naam heeft. Die de Koppen zwart begeeren te hebben: want zy zyn van natuure graauwagtig wit: beſmeerenze eerſt met Vet, en houdenze dan digt over 't Vuur of over de vlam van een Kaars.

Voorby het Eiland van Orleans, dat met veele Steenen Huizen en Plantagiën aan den Oever pronkt, daar het ook aanzienlyke Koorn- en Graslanden heeft; loopt de Rivier byna Noordwaards, tuſſchen hooge en ſteile Oevers, van dergelyken Leyſteen, die egter een aanmerkelyk Voorland hebben, zynde tot Koorn-Akkers aangelegd. Hier en daar vertoont zig een Steenen Dorpkerk: ook vallen 'er, van plaats tot plaats, Beeken in den Stroom, aan welken ſomtyds Zaagmolens zyn. Onder de gemelde Kerken is die van *St. Anna*, alwaar de aankomende Schepen, uit Frankryk, het Geſchut plagten te loſſen; om kennis van hunne aankomſt te geeven aan de Ingezetenen van Quebek; of ook om hunne vreugde te betoonen, dat zy alle Zandbanken en Klippen gepaſſeerd waren. Dit Dorp legt aan den uitloop van een Riviertje, *la grande Riviere* genaamd, in vergelyking Dorp St. Anna.

Digitized by Google

KANADA. met de andere Beeken; dat tegenover het Eiland van Orleans in den Stroom valt. Tot zo verre is het Water zoet, doch laager begint het brak te worden, en, hoe men laager komt, hoe zouter.

Baay St. *Paul.* Dan het kleine Vlek, *Petite Riviére* genaamd, tuſſchen Oevers van ſteile Bergen en Klippen doorgevaren, komt men eindelyk in de Baay van *St. Paul*, welke gerekend wordt agttien Franſche Mylen, Noordooſtwaards, van de Stad af te leggen. De Kerk rekent men eene der oudſten te zyn in geheel Kanada. Het Dorp legt, een weinig van de Rivier af, op een Vlakte, die met hooge Bergen gezoomd is. De Inwooners geneeren zig meeſt met den Landbouw, en ſommigen ook met het branden van Teer, dat op dergelyke wys geſchiedt als in Sweeden. Men gebruikt hier niet dan de Wortels van den rooden Pynboom en het onderſte van den Stam; waar in veel Harſt zit, en brandt daar van taamelyk goede Teer. Van Muggen is men 'er, in 't Zomer-Saizoen, ongemeen geplaagd.

Vier Mylen verder van de Stad legt een Plaats, *Terre d'Eboulement* genaamd, dat de Noordelykſte was aan de Rivier van St. Laurens, die van Franſchen bewoond of daar het Land gebouwd werdt: als zynde het Land verder niets dan Bergen. Geen Eikeboomen zelfs, veel minder Walnooten, worden laager aan de Rivier gevonden. Hier wordt haar breedte gerekend op vier Franſche Mylen. De kanten van de Rivier beſtaan uit natuurlyke Terraſſen van Leyſteen, met eenige Aarde daar op, die men tot Koorn- en Graslan-

Digitized by Google

landen gebruikte. Wat verder heeft men *Cap aux Oyes* of de Kaap der Ganzen, daar men, in de Bergen, eenige Aderen van witte Spaath verneemt; doch de eigentlyke Zilver- of Lood-Aderen vindt men aan de gemelde Baay. Ook zyn aldaar Zwavelbronnen en Mineraale Wateren. Omtrent een Uur gaans van de Baay, Landwaards in, is een geheele Berg van Yzer-Erts. KANADA.

Vierendertig Mylen beneden Quebek, dat is zeftien Mylen benoorden de Baay van St. Paul, valt in de Rivier van St. Laurens, die aldaar een aanmerkelyke breedte krygt, een voornaame Rivier, *Saguenay* genaamd, welke zeer verre Weſtwaards, uit het Meir van St. Jan, haaren oirſprong heeft. Deeze Rivier is, aan haaren uitloop, zeer diep doch ſmal, 't welk 'er een ongemeene ſnelheid aan geeft, by ſterke afſtroomingen; doch anders kan men haar, verſcheide Mylen, opvaaren. Hier heeft men een zeer ſchoone Haven, die zeer vermaard plagt te zyn wegens den Handel in Vagten van Bont, welke 'er de Indiaanen uit de Noordelyke deelen van Kanada aanbragten, om die aan de Franſchen te verruilen tegen allerley Snuiſteringen, hun aangenaam. Dit kan 'er, in de Zomer, een Marktplaats van gemaakt hebben; maar de Winterkoude heeft de Europeaanen belet, zig aldaar te vestigen. Als men op de Kaart agt geeft, hoe zeer de Landen, benoorden gedagte Rivier, met Meiren en Rivieren doorſneeden zyn, ziet men ligt, dat zulks een zeer bekwaame gelegenheid gegeven heeft aan de Indiaanen, zelfs van Nieuw Brittannie en de Hudſons-Baay, Tadouſac.

Digitized by Google

KANADA. Baay, om hunne Waaren te Tadouſſac ter Markt te brengen.

Gaspé. Gelyk dat gedeelte van Kanada, het welk ik thans beſchreeven heb, als een byzonder Gouvernement plagt aangemerkt te worden onder den naam van *Saguenay*; zo noemde men ook weleer het Land van groote uitgeſtrektheid, bezuiden den Mond van de Rivier van St. Laurens, dat thans Nieuw Schotland getyteld wordt, *Gaspé*, naar een Riviertje of Haven van deezen naam, by Kaap Roſiers. In dit Land hebben de Franſchen ook eenige Volkplantingen gehad, waar van hier voor is geſproken *. Het gene van de Ingezetenen, daar van, in 't byzonder, gemeld wordt; als of zy zeer geſpraakzaam en vriendelyk, ja zelfs Godsdienſtig waren, en een grooten eerbied voor het Kruis hadden eer de Europeaanen hier aanlandden; als ook zeer kundig in de Zeevaart en zeilen op 't Kompas; kan men juiſt niet als een byzondere eigenſchap deezer Wilden aanmerken: te minder, dewyl men thans verzekerd is, dat eenige Volkeren uit de Noorder deelen van Europa, reeds lang voor den Reistogt van COLUMBUS, naar Noord-Amerika zyn overgeſtoken geweeſt (*).

* Bladz. 412.

Stad MONTREAL. De tweede Stad van Kanada, in rang, is MONTREAL geweeſt. Zy heeft haar naam van

(*) In eene opentlyke Inwydings-Redenvoering, te Abo in Finland, door zekeren GEORG WRSTMANN, in 't jaar 1747, gehouden, wordt zulks van de Noordelyke Scandinaviers beweerd. Zie ook ons I. DEEL, bl. 50.

Digitized by Google

van eenen grooten Berg, die ongevaar een half Uur gaans ten Weſten van de Stad legt, by welke een Indiaanſch Vlek was, *Hochelaga* genaamd, toen de eerſte Franſchen hier aankwamen, en dus heeft het Eiland, waar op zy legt, ſedert dien naam behouden, welke in Kanada *Moréal* wordt uitgeſproken. De Geeſtelyken hebben, naderhand, aan de Stad wel den naam van *Ville Marie* gegeven, die in alle Openbaare Stukken gebruikt wordt, maar in 't algemeen is zy by den eerſtgemelden naam bekend. KANADA. *Montreal.*

De afſtand der Stad, Zuidweſtwaards van Quebek, is omtrent vyftig Mylen, en niet veel minder van 't Meir Ontario ten Noord-Ooſten. Hier legt in de Rivier van St. Laurens of der Iroquooiſen een Eiland, dat de langte heeft van ongevaar tien Mylen, en de breedte van omtrent vier Mylen overdwars. Het behoorde geheel in eigendom aan het Geeſtelyk Huis van St. Sulpicius, 't welk 'er, om dat het zeer vrugtbaar is, ſchoone Inkomſten van getrokken heeft. De Stad zelve legt aan de Ooſtzyde van het Eiland, en digt aan een der takken, in welken de Stroom hier, door verſcheide Eilanden, geſmaldeeld is. Haar langte is omtrent een Kwartier gaans; de breedte naauwlyks honderd Roeden. Voor dat zy verſterkt was, hadt men 'er van de aanvallen der Wilden, die Iroquooiſen genoemd worden, veel te lyden; doch naderhand, met een hoogen, dikken Muur, en aan de Landzyde met een Graft omgeven zynde, is de Plaats in taamelyken bloey gekomen.

Men

Digitized by Google

KANADA. *Montreal.* Men vindt 'er verſcheide Kerken, onder welken die der Geeſtelyken van St. Sulpicius, te regt, zo wel van binnen als van buiten, voor een der fraaiſten in dat Land gehouden mogt worden. Het Huis deezer Geeſtelyken was ook zeer aanzienlyk, en het Kollegie der Franciskaanen of Bedelmonniken insgelyks een deftig Gebouw, dat egter in Bouwkonſt door het Kollegie der Jeſuiten overtroffen werdt. By ieder van deeze drie Geeſtelyke Huizen waren groote en ſchoone Luſthoven, die geen klein gedeelte der Stad beſloegen. De meeſte Woonhuizen der Ingezetenen waren van Hout, doch fraay, en hadden, zo wel als de Steenen Gebouwen der voornaamſten, een Balkon aan de Straat, om des avonds de friſſche Lugt te ſcheppen. De Straaten, die overlangs door de Stad loopen, zyn breed en regt, wordende in den winkelhaak van de dwarsſtraaten doorſneeden, die ten deele met Steen geplaveid, doch meeſtal zeer oneffen zyn. De Generaal-Gouverneur van Kanada hieldt hier, 's Winters, gemeenlyk zyn Verblyf in het zogenaamde Slot of Paleis, dat voor hem door de Kroon gehuurd werdt; doch de Gouverneur der Stad moeſt zelf een Huis tot zyn woonplaats huuren. Men hadt 'er een Nonnenkloofter, en een Hospitaal voor zieke Soldaaten, aangelegd.

Kerken en Gebouwen.

Klimaat. Het Klimaat van Montreal is veel zagter dan dat van Quebek, met een ongelyk grooter verſchil, dan men aan de Zuidelyker Hemelsbreedte, die ongevaar vyfenveertig en een halve Graad is, zou kunnen toeſchryven. De legging zal 'er meer toe doen. Evenwel

is

is het Ys, in de Rivier, gemeenlyk één en somtyds twee Voeten dik: doch het komt laater en gaat vroeger weg. De Noorde en Noordweſte-Wind zyn 'er de koudſten. Ook moet men 'er de Ranken van den Wyngaard, 's Winters, met Meſt toedekken, wil men ze niet dood laaten vriezen: het welk, immers, grootelyks te verwonderen is in een Plaats, die naauwlyks Noordelyker dan Milanen en Venetie legt, en daar het evenwel, doorgaans, kouder is dan in de Nederlanden. In de Maanden January en February 1749, ſtondt de Thermometer van Reaumur, te Montreal, de meeſte Dagen 10 of 12 Graaden onder het Punt van Vorſt: in April ſtondt dezelve 'er, doorgaans, niet meer dan zo veel boven. Evenwel worden de Vrugten 'er merkelyk vroeger en beter ryp dan te Quebek. KANADA. Montreal.

In 't jaar 1688 werden eenige Opperhoofden der Vyf Natiën, gelyk men de Iroquooiſen noemt, die in Gezantſchap aan den Franſchen Gouverneur te Montreal gezonden waren, door zyn toedoen, onderſchept door hunne Vyanden te *Dinondadies*; het welk deeze Wilden zodanig verbitterde, dat zy gezamentlyk beſlooten, zig daar over op een uitſteekende wyze te wreeken. Den 26 July landden zy met twaalfhonderd Man aan de Zuidzyde des Eilands, en overvielen de Franſchen, die op geen kwaad verdagt waren, zo ſchielyk, dat niemand zig tot verweering gereed vondt. Alle Huizen en Plantagiën, buiten de Stad, werden door hun uitgeplunderd en vernield: wel duizend Franſchen, van alLotgevallen.

ler-

Digitized by Google

KANADA: lerley Ouderdom, in koelen bloede vermoord
Montreal. en nog zesentwintig, die zy gevangelyk weggevoerd hadden, levendig aan de Vlammen opgeofferd. Nog ongelyk meer Perſoonen maakten zy, by een anderen inval, in de volgende Maand Oktober gevangen; wanneer zy tevens het laagſte deel des Eilands geheel verwoeſtten. Nooit hadt Kanada zulk een ſtoot gekreegen, waar van het droevig nieuws niet zo dra te Frontignac aankwam, of dat Fort werdt van de Bezetting, hals over kop, ontledigd. Bovendien werden de Franſchen van alle Indiaanen, die met hun in Verbond ſtonden, uitgenomen twee Stammen, verlaten; de Outawais, en verſcheide andere Natiën, maakten, op ſtaande voet, Vrede met de Engelſchen, en het ſcheelde weinig of de Weſterſche Indiaanen hadden alle de Franſchen om 't leven gebragt, die zig onder hun verſtrooid bevonden. Hier by kwam een algemeene Hongersnood onder de Franſchen, doordien zy wegens de geduurige of gevreesde Invallen der Iroquooiſen belet werden het Land te bouwen. Nimmer hadt de kans voor de Engelſchen zo ſchoon geſtaan, om zig meeſter te maaken van geheel Kanada, dat zy egter toen niet ondernamen. Door een ſchrikkelyken Orkaan, die in Auguſtus des jaars 1767, aldaar gewoed heeft, werdt Montreal deerlyk geteiſterd, en in 't volgende Jaar, grootendeels, door Brand vernield.

Koophandel. De Stad dreef een grooten Handel met de Indiaanen, wier Opperſten eerſt hunne opwagting maakten by den Gouverneur en hem eenige Geſchenken bragten, om voor te komen,

Digitized by Google

men, dat men hun de Pryzen der Goederen, waar zy om kwamen, niet te hoog ſtelde. De Samenkomſt begon omtrent Juny, en eenigen kwamen derwaards van plaatſen die meer dan driehonderd Mylen afgelegen zyn. Men hieldt de Markt langs den Oever van de Rivier, en aldaar liet men de Indiaanen hunne Waaren verruilen aan de Franſchen, wordende hier en daar Wagten geſteld, om de ongeregeldheden te verhoeden, die uit zulk een ſamenloop van zo veelerley Natiën ontſtaan mogten. De Markt plagt byna drie Maanden te duuren, en geduurende dien tyd was het een regte Kermis der Wilden in de Stad, die naar een ſoort van Hel geleek, door de beeſtagtigheden, welken 'er van dat Volk, door dronkenſchap bevangen, met huilen, lollen, zingen, vegten, danſen, ſpringen, en wat dies meer is, bedreeven werden. Dewyl men egter van tyd tot tyd gewaar wierdt, dat de Engelſchen te Oswego, die de Indiaanen rykelyker op Sterken Drank onthaalden, den meeſten Handel naar zig trokken; zo kwam het in gewoonte, dat de Franſchen zelf gingen reizen in de Weſtelyke deelen van Kanada, om de Indiaanen hunne Waaren af te koopen, neemende ten dien einde zulke Goederen met zig, als zy wisten, dat de Wilden van den meeſten dienſt waren. Ook heeft men, tot het dryven van dien Handel, op veele plaatſen Forten en Handel-Komptoiren aangelegd gehad: zo dat daar door, eer de Engelſchen nu onlangs Kanada bemagtigden, die ſterke ſamenvloeijing KANADA. *Montreal.*

KANADA der Wilden tot de Markt van Montreal, al zeer verminderd was.

Montreal.

Goederen voor de Wilden.

De Goederen die by de Indiaanen meest gewild zyn, beſtaan, vooreerſt en vooral, in Schietgeweer, Buskruid, Hagel en Kogels. Wie van beiden, de Engelſchen of Franſchen, hun eerſt het gebruik daar van geleerd hebbe, wordt nog betwiſt, doch het is zo veel te zekerer, dat zy 'er thans ten uiterſte in bedreeven zyn. Ondertuſſchen weeten zy geen raad, om Snaphaanen te maaken of te herſtellen, en dit geeft iemand, die daar verſtand van heeft, groote gelegenheid om zyn fortuin te maaken onder de Wilden. Grof Laken of dunne en zelfs dikke Baay, Lywaad en alle dergelyke Stoffen, zyn by hun ook zeer begeerd. Bylen, Meſſen, Schaaren, Naalden, Vuurſteenen en andere Snuyſteryën, komen nooit t'onpaſſe: inzonderheid Spiegels en Brandglazen, Kraalen van Glas, Oorringen, Yzer- en Koperdraad, Ketels enz. Niet minder kan men hun pleizier doen met Menie of Vermiljoen, om zig het Aangezigt en andere deelen des Lighaams rood te ſchilderen; doch allermeeſt met Brandewyn of andere Sterke Dranken, daar zy buitenſpoorig op verzot zyn.

Waaren die men van hun inruilt.

De Waaren, die men van de Wilden daar tegen inruilt, beſtaan byna geheel in Bonten of Haairige Vagten van veelerley Dieren. Men onderſcheidtze in zodanigen die uit de Noordelyke Landen komen, welke voor de beſten gehouden worden, en die uit de Zuidelyke deelen van Kanada. Uit de Noordelyke Landen

den worden inzonderheid de Vellen aange- KANADA.
bragt van Bevers, Elanden, Rendieren, Los-
sen of Boschkatten en Marters: ook sommi-
gen, doch weinigen van Beeren en zwarte
Vossen. Uit de Zuidelyke Landen komen
de Huiden van Buffels of wilde Runderen,
Herten, Rheen, Otters, Vossen, en ver-
scheiderley Boschkatten. Zeker Dier, *Pichou*
genaamd, valt in de Zuidelyke zo wel als in
de Noordelyke deelen. Daar zyn ook Dieren
die men *Racoon* noemt, en veele anderen. De
Prys van een groote en middelmaatige Bee-
renhuid, daar te Lande, was, in 't jaar 1749,
vyf Fransche Livres; zo ook die van een Ot-
ters- en van een Racoon-Vagt, die van de
Vagt van een Eland tien Livres, van een
Herten Vagt drie Livres, van Boschkatten of
Lossen vier Livres of minder; van roode Vos-
sen en van Bevers drie Livres, van Wolven
twee Livres, enz.

Trois Rivieres is een Stad van den Trois Ri-
derden Rang in Kanada geweest, onder de vières.
heerschappy der Franschen. Zy legt aan de
Rivier van St. Laurens, omtrent in 't midden
tusschen Quebek en Montreal, dat is van
beiden ongevaar vyfentwintig Mylen in een
regte Lyn of dertig Mylen reizens. Men kan
zig naauwlyks vermaakelyker standplaats ver-
beelden. De Stad is gebouwd op eene af-
loopende Zandige Vlakte, by den drievoudi-
gen uitloop van een Rivier in die van St. Lau-
rens; 't welk 'er den naam van drie Rivie-
ren aan geeft. De laatstgemelde Rivier, al-
daar een halve Myl breed, bespoelt den voet
van die Vlakte, en over dezelve heen heeft

Digitized by Google

KANADA. *Trois Rivières.*

men een uitzigt op de vrugtbaarſte Bouwlanden, met Boſſchen van hoogſtammig Geboomte doormengd, zo ver het Gezigt kan reiken. Bovendien is de Plaats, aan de Landzyde, met ſchoone Tuinen, Plantagiën, Graſen Koornlanden omringd. Ook heeft men 'er eenige Mynen in de nabuurſchap.

Deeze Plaats verdient echter meer den naam van een Vlek of groot Dorp, dan van Stad; hoewel 'er, ſedert de eerſte opregting der Volkplanting, altoos een Gouverneur, van wegen Frankryk, zyn zetel heeft gehad, die, behalve de Onkoſten zyner Huishouding, nog een Wedde trok van duizend Kroonen. Men hadt 'er twee Kerken van Steen, een Huis van Franciskaaner Monniken en een Klooſter van Urſuliner Nonnen, veertig in getal; zynde reeds over meer dan honderd Jaaren, door den Biſſchop van Quebek, aangelegd, ten dienſte van 't Gaſthuis of Hospitaal, daar zy zorg voor de Kranken moeſten draagen. De meeſte Huizen waren 'er van Hout, en maar éene Verdieping hoog, ſtaande zeer verſtrooid. Ook rekende men het getal der Ingezetenen op niet meer dan zeven- of agthonderd Perſoonen.

Oudtyds was deeze Stad boven alle anderen van Kanada in bloey, doordien men 'er den voornaamſten ſamenloop van de Indiaanen hadt met hunne Pelteryën; doch na dat deeze Handel, zo, wegens den Oorlog met de Iroquooiſen, als om andere redenen, naar Quebek en Montreal verlegd geworden is, heeft zy veel van haaren welſtand verlooren. Tegenwoordig leggen de Ingezetenen zig meeſt toe

Digitized by Google

toe op den Landbouw, hoewel zy van het Yzerwerk, dat in de nabuurſchap is, ook eenig voordeel trekken. KANADA. *Trois Rivières.*

Deeze Fabriek, de eenigſte van dien aart in Kanada, legt drie Uuren gaans van de Stad ten Weſten. Men heeft 'er twee groote en twee kleine Hamers aan den gang gehad. De Erts werdt nog twee en een halve Franſche Myl verder van daan gehaald, en 's Winters op Sleeden naar den Smelt-oven gebragt. Het is een ſoort van Moeras-Erts, by Aderen door den Grond loopende, die ſomtyds een, twee of drie Voeten dik zyn, en niet veel meer dan een half Elle diep leggen, in en op wit Zand. Men vindt ze meeſt by loſſe Klompen, van een of twee Vuiſten groot: zeldzaam by zeer groote Stukken. De Erts is ryk, en niettemin zo brooſch, dat menze dikwils tuſſchen de Vingeren klein kan wryven: doch het Yzer, dat 'er van gemaakt wordt, is zeer taay en niet zo ligt aan Roeſt onderhevig als het Spaanſche Yzer. Aan Kolen, tot het ſtooken van den Oven, hadt men geen gebrek; alzo de Plaats rondsom in Boſſchen legt. Yzer-Fabriek.

Deeze Fabriek werdt, in den jaare 1737, eerſt opgeregt door byzondere Perſoonen, die het vervolgens overdeeden aan de Kroon. Men heeft 'er, ſedert, Kanonſtukken en Mortieren gegooten van verſcheiderley grootte, als ook Kaghels en Fornuizen, die door geheel Kanada in gebruik zyn; voorts Kogels en veelerley ander Yzerwerk of Gereedſchappen. Men hadt zig ook toegelegd om Staal te maaken, doch dit was niet gelukt. De Opzien-

Digitized by Google

KANADA. ders en Bedienden woonden 'er in pragtige Huizen en ſcheenen goed cier te maaken, terwyl de Kroon, zo men rekende, daarby te kort kwam; het welk aan de moeielykheid om Arbeidsvolk te krygen en de zwaare Loonen, moeſt toegeſchreeven worden. Ondertuſſchen was niet alleen de toevoer van de Erts, maar ook de vervoering van het gemaakte Yzerwerk, door middel van een Rivier, die in den grooten Stroom valt, zeer gemakkelyk.

Trois Rivières.

Paſſagie tuſſchen Montreal en Quebek.

De Paſſagie tuſſchen Montreal en Quebek is zeer vermaakelyk door de verſcheidenheid van Vertooningen. By Zomer reiſt men te Water in Schuiten, en dan wordt de ſchoonheid van 't gezigt verſraaid door een menigte Kanaalen, tuſſchen de Eilandjes die aan de kanten van de Rivier zyn, welke zig door de Boſſchen, in de ſchuinte der Bergen, als op Terraſſen geplant, verrukkelyk voordoen. Ofſchoon des Winters het tooneel geheel veranderd is, en niets dan witheid door de Sneeuw vertoont, kan egter de ſchielykheid en het pleizier van de Reis op een zeer korte manier, en zeer veilig, in Sleeden over Ys te doen, niet dan vermaak verſchaffen. De Vloed der Zee ſtrekt zig tot boven Trois Riviéres uit, en maakt een verſchil van omtrent twee Voeten in de hoogte der Rivier.

Meir van St. Pieter.

Een weinig boven die Plaats verbreedt zig de Rivier zodanig, dat zy het zogenaamde *Meir van St. Pieter* maakt, het welk ongevaar drie Mylen breed is en vyf Mylen lang. Waarſchynlyk zal hetzelve, door de werking van het af- en opvloeijende Water, tegen el-

kan-

Digitized by Google

kander geformeerd zyn; aangezien de kanten van dit Meir nog ſteeds afflyten by de Riviertjes en Beeken, die zig in hetzelve uitſtorten. Ook is dit Meir overal, uitgenomen in 't midden, zeer ondiep en alleenlyk met Schuiten vaarbaar; doch levert overvloed van uitmuntende Viſch uit. KANADA.

Tegenover Trois Riviéres, aan de Zuid-ooſtzyde der Rivier van St. Laurens, legt *Bezancourt*, weleer de Woonplaats geweeſt van een Franſch Heer uit Nieuw Engeland, aan een Riviertje van dien naam, dat men de Stinkende Rivier heeft geheten. Zekere Natie, *Iroquets* genaamd, werdt op deeze Rivier door de Algonkins uitgeroeid en het Water van dezelve dermaate door de doode Lyken beſmet, dat men 'er dien naam aan gaf. Het Dorp van Abenaquis, aan dezelve, is niet zo volkryk als te vooren, toen de Franſchen 'er gebruik van maakten, zo om de Iroquooiſen af te weeren, als om Vyandlyke Invallen en Stroopen te doen in Nieuw Engeland. Dorp *Bezancourt.*

Aan 't andere end van 't Meir van St. Pieter, vertoont zig een verbaazende menigte van Eilanden, die den naam van *Richelieu* voeren, tuſſchen welken de Rivier *Sorel* zig, uit het Meir Champlain, in de Rivier van St. Laurens ontlaſt. De Eilandjes en al het Land, dat die Rivier beſproeit, voeren met dezelve ook wel den naam van *St. François*, doch men noemtze meeſt de Rivier van Richelieu. By den uitloop derzelve hebben de Franſchen Forten gehad, zo om Kanada te dekken voor de Invallen der Iroquooiſen, als hetzelve te- *Richelieu* Eilanden.

Digitized by Google

KANADA. gen de Vyandlyke Onderneemingen der Ingezetenen van Nieuw Engeland te verzekeren.

Meir *Champlain.* Het Meir *Champlain*, dat aan de Grenzen van die Provincie legt, wordt aangemerkt tot Kanada te behooren. Dit Meir, by de dertig Zeemylen lang en tien Mylen breed zynde, vertoont zig als een geheele Zee, die zig Zuid- en Noordwaards uitſtrekt tuſſchen een menigte van kleine Eilandjes aan den Oever. Wederzyds is zy bepaald door hooge Bergen, die aan den Ooſtkant, op een aanmerkelyken afſtand van het Water, een Keten uitmaaken van Bergen, welke aldaar de Grensſcheiding zyn geweeſt tuſſchen Nieuw Engeland en Kanada: maar aan de Weſtzyde ſtuit de Zee byna tegen den voet der Bergen. Een gedeelte aan de Ooſtzyde, by het Zuid-end, was bewoond, doch het overige begroeid met zwaare Boſſchen. Het getal der Eilanden, in dit Meir, wordt op zeſtig gerekend, en de diepte, op veele plaatſen, by de honderd Vademen. De Indiaanen komen 'er dikwils met hunne Schuitjes van Boomen-Baſt, om Steur te viſſchen, die 'er rykelyk in gevonden wordt.

Vaartuigen der Wilden. De Vaartuigen, die de Indiaanen hieromſtreeks gebruiken, zyn driederley. 1. Zogenaamde *Borkbooten*, enkel van Boomen-Baſt, doch met Ribben van Hout. 2. *Kanoos* van uitgeholde Boomen, meeſt van witte Dennen, die, niet op de gewoone manier geroeid, maar met een korten Riem, aan 't agterend, door één Man gewrikt worden, even als de Bootjes der Schepen. 3. Heeft men 'er Schuiten

of

of Praamen in gebruik, *Battoes* genaamd, met een platten bodem van Eekenhout, en aan de kanten opgeboeid met Vuuren Planken. Deeze gebruikt men tot vervoering van zwaare Goederen, maar tot den Overvaart en gemeenſchap der Forten, aan de beide enden van dit Meir, werdt een geregeld Veerſchip of Jagt gehouden. KANADA.

Het maakzel der Borkbooten verdient eene byzondere opmerking; dewyl het ons leert, hoe dikwils dingen in de Natuur tot een gebruik kunnen dienen, waar toe menze, van te vooren, geheel onbekwaam zou oordeelen. De witte Amerikaanſche Olmeboom levert de voornaamſte Stoffagie tot deezen Scheepsbouw uit; alzo deszelfs Baſt taaijer geagt wordt te zyn dan die van andere Boomen. Met den Baſt van Hickery wordt de Schors te ſamen genaaid, en met den Baſt van den rooden Olmeboom maakt men het Vaartuig aan de enden digt. Zie hier hoe men daar in te werk gaat, volgens het berigt van een Ooggetuige, die zulks, in 't jaar 1749, heeft bygewoond (*). Schuitjes van Boombaſt.

Om zulk een Boot te maaken, kieſt men een dikken hoogen Olm uit, die glad van Baſt en zo veel mooglyk vry van Takken is. Die Boom wordt, zo voorzigtig als men kan, zonder de Baſt te beſchadigen, omver gehouwen. Men klimt ook wel in den Boom, en ſtroopt 'er den Baſt, van boven tot beneden, zo lang men de Schuit wil hebben, af;

(*) KALMS *Reiſe nach den Nordlichen Amerika.* Gott. 1764. III. THEILL. bladz. 271, enz.

Digitized by Google

CANADA. af; maakende een inſnyding, rondom den Boom, aan beiden enden. Op die Jaargetyden, wanneer de Baſt zig dus niet gemakkelyk laat afſchillen, weeten zy dezelve 'er af te krygen door middel van Vuur. Deeze Schors wordt, op een gelyke plaats, met de binnenzyde op den Grond gelegd, en, door middel van blokken Hout of Steenen, plat nedergedukt. Dan buigt men de beide zyden voorzigtig opwaards, om het Boord te maaken, en houdt dezelven in poſtuur, door middel van Paaltjes, die, ongevaar twee Ellen van elkander, in den Grond geſlagen worden; buigende dus de enden een weinig naar elkander, om het fatſoen aan de Schuit te geeven. Tot Bindten worden dikke Takken van Hickery, dat een zeer taay en buigzaam Hout is, genomen, dat men tot Spaanen ſplyt, die een Vingerbreed of Duim dik zyn, en deeze worden overdwars op de Schors, ongevaar een half Elle van elkander, gelegd, maakende den rand van 't Vaartuig ook van twee dergelyke Spaanen, die overlangs, met de platte zyden tegen den Baſt aan, worden vaſt gemaakt met touwen of draaden van andere friſſche Baſt of Wortelen. Voor dat men de Boorden dus beveſtigt, worden de enden der Bindten ook tuſſchen de lange Spaanen geſtoken, die men aan de beide enden ſtyf te ſamen bindt om het Voor- en Agterſteven van de Schuit te maaken. Hier ſtopt men de openingen zorgvuldig toe met een ſoort van Werk, dat men bereidt van de Schors des rooden Olmebooms, door dezelve tuſſchen Steenen of blokken Hout te kneuzen.

Voorts

Digitized by Google

Voorts wordt het eene Boord aan het andere vaſt gemaakt met dwarſe Banden van dergelyken taaijen Baſt, die op een afſtand van anderhalf of twee Ellen over de Schuit geſchooren zyn. Ook wordt de Bodem met andere Stukken droege Schors of met Planken belegd, om 'er geen Gaten in te ſtooten met de Voeten. De binnenzyde der Baſt, buiten gekeerd zynde, geeft, door haare gladheid, een gemakkelyken voortgang aan deeze Vaartuigen, die doch niet dan met gevaar te gebruiken zyn en maar weinig kunnen voeren. Wy zien 'er ſlegts uit, hoe veel de Natuur in haare boezem vervat, ten dienſt der Menſchen. KANADA.

De Boſſchen, aan de Grenzen van Nieuw-Engeland, zyn altoos vol van een menigte omgevallen Boomen, het welk het Reizen door dezelven zeer ongemakkelyk maakt; niet minder dan de menigte van Muggen, welke 'er zo laſtig zyn als ergens in de Wereld. Bovendien heeft men 'er, in 't voorſte van den Zomer, een menigte van Houtluizen, die niemand toelaaten zyne ruſt te neemen op den Grond, of op een omgevallen Boom, of zy kruipen hem aan 't Lyf en veroirzaaken niet alleen door de pynlyke Beet, maar ook door de gevolgen daar van, zwaare Ongemakken. Inzonderheid is 't gevaarlyk, wanneer zy iemand in het Oor kruipen. In Penſylvanie en Nieuw Jerſey is men 'er, voor omtrent twintig Jaaren, ook zeer mede geplaagd geweeſt, zo dat veele der Ingezetenen, door dit kleine Ongediert, belet werden Vee te houden. Onge-makken der Boſſchen,

De

KANADA. Forten der Engelſchen verbrand.

De Engelſchen hebben, in 't voorſte deezer Eeuw, aan hunne Grenzen, by *Woodcreek* en 't Meir van *St. Sakrament*, bezuiden het Meir Champlain, drie Forten gehad; die allen te gelyk, in 't jaar 1711, door hun zelf verbrand werden. Hieromſtreeks, naamelyk, beſtaan de zogenaamde Forten alleenlyk uit een vierkant van dikke Paalen of Paliſſaaden, digt aan elkander in den Grond geſlagen, met Blokhuizen op de hoeken: want zy dienden ſlegts tot afweering van ſtroopende partyën van Wilden. De naam derzelven was dat van *St. Anna*, *Saratoga* en *Nicholſon*, en de gelegenheid, by welke zy vernield werden, als volgt.

In 't gemelde Jaar beſlooten de Engelſchen Kanada, zo te Land als ter Zee, met geweld aan te taſten. Een ſterke Engelſche Vloot voer de Rivier van St. Laurens op, om Quebek te belegeren, en de Generaal NICHOLSON, die de zaak het ſterkſte aangedreeven hadt, ging met een talryke Armee den Landweg derwaards, om op een zelfden tyd Montreal van die zyde aan te vallen. Maar een groot gedeelte der Engelſche Vloot verongelukt zynde op de gedagte Rivier, kwam het overſchot, zonder iets uitgevoerd te hebben, in Nieuw Engeland terug, en men maakte zulks aan den Generaal bekend, raadende hem aan, insgelyks den terugtogt te onderneemen. Hier door werdt de Generaal zo toornig, dat hy eerſt het Fort van St. Anna, en voorts de twee anderen, in brand deedt ſteeken. Men begrypt ligt dat zulks geſchieden moet, indien men de Plaatſen niet bezet wil

Digitized by Google

wil houden, om dat zy anders tot verſchuiling zouden kunnen ſtrekken voor den Vyand of voor de Wilden. KANADA

De naaſte Plaats, daar men, van de overblyfzelen van 't Fort St. Anna naar Montreal willende reizen, aankomt, was het Franſche Fort *St. Frederik*, dat de Engelſchen *Crown-point* plagten te noemen. Hieromſtreeks zyn groote Boſſchen van Pynboomen, die egter nog grooter en menigvuldiger zyn geweeſt. Men heeft 'er Beeren en ander Roofgedierte, benevens veele Slangen, enz. Op de Velden en aan de kanten der Bouwlanden groeijen de Paardebloemen overvloedig, wier Wortelen van de Franſchen ingelegd, en als Salade gegeten worden. In de Boſſchen groeit een ſoort van Walſtroo, van welks Wortelen de Wilden gebruik plagten te maaken om zig rood te kleuren, en daar de Franſchen zig ook van bedienden, tot het verwen van Stoffen. De Paarden loopen 'er den geheelen Winter buiten, en zoeken hun Voedzel op het gene zy in en by de Boſſchen vinden. Fort *St. Frederik* of *Crown-point*.

Dit Fort, dat zynen Franſchen naam van den Heer FREDERIK MAUREPAS, die ten tyde van deszelfs aanleg Staats-Sekretaris in Frankryk was, ontleend heeft, legt aan het Zuid-end van het Meir Champlain, op eene uitſteekende hoek Lands, welke tuſſchen twee Rivieren, die de eene van de Woodcreek, de andere van het Meir St. Sakrament in dat van Champlain zig ontlaſten, begreepen is, en daar van hadt het den Engelſchen naam: want de Kroon van Groot Brittannië heeft den Grond, waar op het ſtaat, altoos

ge-

Kanada. gerekend zig te behooren. De Veſting is op een Klip geſtigt, die uit zwarten Kalkſteen of Ley beſtaat, even als de Grond van Quebek. Zy heeft hooge, dikke Muuren van de zelfde ſoort van Steen, in een vierhoekige gedaante. Aan de Ooſtzyde in de Veſting ſtaat een wat hooger, voor Bomben beveiligde, Tooren, met zeer dikke en vaſte Muuren, waar in een menigte van Schietgaten voor Kanon zyn, van boven tot beneden. Aldaar hadt de Franſche Bevelhebber zyne woonplaats, en op het Plein was aan de eene zyde een net klein Kerkje, aan de andere zyde vondt men Woonhuizen van Steen, voor de Officieren en Soldaaten der Bezetting, die een rykelyk Onderhoud genooten van de Kroon: hebbende de afgedankte Soldaaten, of die hunnen tyd hadden uitgediend, aan welken dan een Stuk Lands gegeven werdt, reeds een geheel Vlek van Houten Landwooningen rondom dit Fort gemaakt, dat van de Waterzyde, door een menigte van hooge ſcherpe Rotſen, byna ongenaakbaar was.

Verſteeningen. De Bergen, daaromſtreeks, beſtaan uit een dergelyk ſoort van Steen, als meer gemeld is, namelyk zwartagtig van kleur, in plaaten ſplytende als Ley, en niettemin tot Kalk wordende in 't Vuur. Hier vindt men een groote menigte van Verſteende Zaaken in, naamelyk Chamieten en Pectinieten, ſommigen ingedrukt, anderen verheven, en verſcheiden Ammons-Hoorens, onder welken eenigen van byna een Elle over 't kruis. Daar zyn verſcheide ſoorten van Verſteende Koraalgewaſſen en Madreporen of Ster-Koraalen: ook zit-

zitten 'er Steenballen, als Kogels, in de Rotsen. Even dezelfde Verſteende Zaaken kwamen ook voor, in de Bergen aan de Weſtzyde van het Meir Champlain, daar de Bergen egter meeſt uit een graauwen Kalkſteen, gelyk het bovenſte der andere Bergen voorgemeld, ſchynen te beſtaan. Aan den Oever vindt men, op ſommige plaatſen, zwart en Granaatkleurig Zand. KANADA.

St. Jan was een Houten Fort of Veſting, welke de Franſchen in 't jaar 1748, aan de Weſtzyde des uitloops van het Meir Champlain, eenige Mylen van den Steenen Windmolen, die aan het Noordend van dat Meir ſtondt, geſtigt hadden. De oirzaak was, ten deele, om de Kanadiaanen, die zig in menigte daar gingen nederzetten, te dekken; ten deele om tot een Stapelplaats of Magazyn te dienen voor de vervoering der Goederen, tuſſchen Montreal en Crownpoint: want een weinig laager is de Rivier niet vaarbaar, dan met kleine Schuiten. Voorheen werdt het Fort *Chamblan*, dat vier Mylen laager en Noordelyker lag, daar toe gebruikt. Fort *St. Jan*.

De Standplaats was laag, op een Zandigen Grond, rondom in Boſſchagie. Het Fort beſloeg in 't vierkant ongevaar een half Morgen. Het was op die zelfde wyze aangelegd, als ik hier voor van de Houten Forten der Engelſchen gezegd heb. Het aanmerkelykſte daar omtrent is, dat men de Paalen of Paliſſaaden, daar toe, gemeenlyk neemt van het Hout van den zogenaamden witten Ceder, die in Kanada overvloedig groeit, en die men anders *Thuya* of Boom des Levens noemt: want dit

Digitized by Google

KANADA. dit Hout is onder in de Grond zeer duurzaam, niet alleen, maar ook beſtand tegen de Ongemakken van het Weer; zo dat het ſomtyds wel vyftig Jaaren duurt.

Vlek *Prairie.* Omtrent vier Mylen van dit Fort, en verder Noordwaards, was het Land, aan de Rivier Sorel of Richelieu, byna overal tot Koorn-Akkers aangelegd, en bezet met Houten Woonningen, die Daken van Stroo hadden, en Wanden van Kley. Dergelyke Woonhuizen hadt men ook te *Prairie de la Magdaleine*, een klein Vlek, aan de Ooſtzyde van de Rivier van St. Laurens, dat zes Mylen gerekend werdt van St. Jan en derdhalf Myl van Montreal afſtandig te zyn. Hier ſtondt een klein Kerkje van Steen, hebbende een taamelyken Tooren met Klokken daar in. Dit Vlek was met Paliſſaaden omringd, om hetzelve voor de Strooperyën der Iroquooiſen te beveiligen.

Rivier der Iroquooiſen. Boven Montreal heeft de Rivier van St. Laurens, welke men aldaar de *Rivier der Iroquooiſen* noemt, verſcheide aanmerkelyke Watervallen, die de Vaart langs dezelve zeer gevaarlyk maaken. De aanmerkelykſte is die van *Moulinet*, welke men niet zonder ſchrik kan beſchouwen. Alle deeze Watervallen zyn beneden *la Galette*, een Plaats die zeer bekwaam zou geweeſt zyn, om een Fort aan te leggen, indien dat van *Cadaraqui*, het welk men gemeenlyk *Frontignac* noemt, niet reeds lang te vooren was geſtigt geweeſt, tot den Handel met de Indiaanen.

Fort *Frontignac.* Dit Fort, dat vyftig Mylen ten Zuidweſten van Montreal af legt, is in den jaare 1672 gebouwd door den Graaf FRONTIGNAC, dies-

Digitized by Google

diestyds Gouverneur van Kanada. De Fran- KANADA.
ſchen waren toen in Vrede met de Iroquooiſen, die aan hun toeſtonden aldaar, by den uitloop van 't Meir Ontario, een Gebouw te maaken tot een Handelplaats, en onder dat voorwendzel bouwden zy 'er een Fortres. Dezelve is van Steen, met vier Bolwerken, hebbende eenen omtrek van byna een Kwartier gaans. Zy hebben 'er egter hun oogmerk, om den toegang van de Rivier te ſluiten, niet mede bereiken kunnen, wegens de menigte van Eilandjes, met Boſch bedekt, daar het tuſſchen legt: doch de Iroquooiſen zyn 'er door genoodzaakt geweeſt, hunne Landen aan de Weſtzyde van de Rivier, tuſſchen dit Fort en Montreal, daar zy veel ter Jagt gingen, te verlaaten. By de verwoeſting van Montreal, door de Iroquooiſen, in 't jaar 1688, zyn 'er de Franſchen van daan gevlugt geweeſt; doch na de Vrede, die door hun met de vyf Natiën, in 't jaar 1699, getroffen werdt, zyn zy in bezitting daar van gebleeven, tot dat dit Fort, nu onlangs, gelyk ik gemeld heb, door de Engelſchen veroverd werdt.

Frontignac of Cadaraqui was, egter, wegens de Moeraſſigheid van het omleggende Land, een ongezonde woonplaats, en des Winters, wegens den Ysgang, ſomwylen gevaarlyk. Het plagt een der voornaamſte Marktten te zyn van de Franſchen in Noord-Amerika, tot inruiling van de Pelteryën, tegen allerley Koopwaaren, gelykerwys te Montreal. In 't midden van de Rivier legt een zeer vermaakelyk Eiland, genaamd het Var-

Digitized by Google

KANADA. kens-Eiland, wegens de menigte van dit Gedierte, die men 'er aanfokt, en twee anderen, wat laager, voeren den naam van het Ceder- en Herten-Eiland. Naby hetzelve, op 't Vaſte Land, hebben eenige Indiaanen, van de Algonkins, zig nedergeſlagen, die 'er van de Jagt, gelyk elders, beſtaan, en het Fort van genoegzaam Wildbraad voorzien. Deeze Indiaanen hadden ook een Vlek aan de Weſtzyde van 't Meir Ontario, één te Niagara, en één aan de Engte of Straat, die *le Detroit* genoemd wordt, tuſſchen 't Meir Erie en dat der Hurons.

Weſtelyke deelen. Om eenig denkbeeld te hebben van de geſteldheid der Weſtelyke deelen van Kanada, zal ik hier berigt geeven van eene Reize, die, nu mooglyk dertig Jaar geleeden, door een Franſch Officier, VERANDRIER genaamd, op 't bevel van den Gouverneur Generaal dier Provincie in 't werk geſteld werdt. Het oogmerk was, om den afſtand van de Groote Zuidzee te onderzoeken, en tevens na te ſpooren, wat nuttigheid men in Nieuw Frankryk zou kunnen hebben, van een gemeenſchap met dien Oceaan. De Reis werdt van Montreaal te Paarde, en wel ten naauwkeurigſte, zo veel het wegens Rivieren, Meiren en Bergen, doenlyk was, regt Weſtwaards ingerigt. Toen die Officier, met zyn Gezelſchap, diep in 't Land doorgedrongen, en veele ſoorten van Volk voorby gereisd was, kwamen hun ſomtyds groote van Boomgewas ontbloote Velden voor, die vol waren van lang Gras, en zig eenige Dagreizens ver uitſtrek-

ſtrekten. Op veelen van deeze Velden was de Grond doorgaans met Vooren doorſneeden, even als of men dien eertyds geploegd hadde, en dat daar, in voorige tyden, Koorn-Akkers waren geweeſt. Ondertuſſchen begrypt men ligt, dat dit niet geſchied kan zyn door de Wilden, die voor de aankomſt der Europeaanen nooit het gebruik der Werktuigen van den Landbouw gekend hebben. Op twee of drie plaatſen, doch ver van elkander, vonden zy op Rotſen als de indrukzels van Voeten, zo van volwaſſen Menſchen als van Kinderen. Dit zal men, mooglyk, voor een Speeling der Natuur kunnen houden; maar, toen zy zo ver naar 't Weſten gekomen waren, dat men niet weet, dat het Land daaromſtreeks ooit van Europeaanen bezogt zy, vonden zy hier en daar, zo wel in de Boſſchen als op wyd uitgeſtrekte Velden, groote Pylaaren van Steen, die uit één ſtuk beſtonden, en tegen elkander leunden; zo dat zy niet dan door Menſchen handen ſcheenen opgerigt te kunnen zyn. Verſcheide maalen hebben zy zulke Steenen, die op elkander gelegd, en als tot Muuren gemaakt waren, aangetroffen. Op eenige plaatſen, daar dergelyke Steenen ſtonden, vonden zy daaromſtreeks geen andere Steenen. Zy konden aan dezelven geen Opſchrift ontdekken, hoe zorgvuldig dit ook van hun nageſpoord werdt. Eindelyk, evenwel, troffen zy een grooten Steen aan, die naar een Pylaar geleek, en waar een kleiner Steen was ingevoegd, dien men, aan beide zyden, met hun onbekende Letteren beſchreeven vondt. Deezen Steen, die KANADA.

KANADA. ongevaar de langte van een Voet en de breedte van een Hand hadt, braken zy los, en namen hem met zig naar Kanada, van waar hy naar Frankryk gevoerd en aan den Sekretaris van Staat, Graaf van Maurepas, is overgeleverd. Wat 'er verder van geworden ware, wiſt men niet; doch de Jeſuiten, die hem in Kanada gezien hadden, verzekerden, dat de Letteren niet beter dan naar Tartariſche geleeken.

Hoewel nu gedagte Franſchen zig alle bedenklyke moeite gaven, om uit de daaromſtreeks woonende Volkeren te verneemen, wanneer en door wien gedagte Pylaaren waren opgerigt: wat denkbeeld zy daar van hadden: wat de gezegde Letteren betekenen mogten, en in welke Taal die geſchreeven waren: zo konden zy doch, dien aangaande, van hun, geen de minſte opheldering bekomen, als zynde de Wilden daar van volſtrekt onkundig. Het eenige, dat zy wiſten te verzekeren, was, dat 'er die Steen, van overoude tyden reeds, geſtaan hadt. De plaats, daar dezelve ſtondt, werdt gerekend negenhonderd Franſche Mylen Weſtwaards af geweeſt te zyn van Montreal.

Het eigentlyke oogmerk van den Togt; om, naamelyk, tot aan den Weſter Oceaan te komen, en deszelfs afſtand van Kanada te ontdekken, werdt door dit Gezelſchap niet bereikt: want zy werden verleid, om in een Oorlog, welke de verſt woonende Indiaanen met elkander voerden, deel te neemen: dus werden eenigen der Franſchen gevangen gemaakt, en de anderen genoodzaakt, om terug te keeren.

Digitized by Google

ten. Van de verſt ten Weſten zig onthoudende Wilden, die zy ſpraken, verſtonden zy evenwel, dat van daar ſlegts eenige Dagreizens waren naar de Zuidzee, en dat zy dikwils met de Spanjaarden, welke zig aldaar bevonden, Handel dreeven, ja ook ſomtyds naar de Hudſons-Baay reisden, om te handelen met de Engelſchen. Eenigen van deeze Wilden hadden Huizen, die van Aarde gemaakt waren: zy gingen meeſt in Vellen gekleed; doch veelen liepen geheel naakt. KANADA.

Ik zal die Hiſtorie daar laaten, zonder op den verren afſtand en de zotheid, welke het geweeſt zou zyn, om, indien zy zo naby aan de Groote Zuidzee geweeſt waren, aan het oogmerk van den Reistogt niet te voldoen: aanmerkingen te maaken. De Koophandel van gedagte Indiaanen met de Spaanſchen en met de Engelſchen aan de Hudſons-Baay, komt ook, als men de groote afſtanden der woonplaats van deeze Volkeren, van die der Europeaanen in dat gedeelte des Aardkloots, in agt neemt, zeer verdagt voor. Hoe 't zy: nu onlangs vernamen wy, uit Brieven van Nieuw Jork, den 14 September des jaars 1767 gedagtekend: het volgende.

„ Van Montreal heeft men tyding, dat
„ drie Franſchen, door den Gouverneur uit-
„ gezonden, aldaar terug gekomen zyn, na
„ dat zy zesentwintig Maanden in genoeg-
„ zaam onbewoonde Landſchappen en Woes-
„ tynen hadden omgezworven. Zy waren tot
„ ruim vyftienhonderd Mylen (*) aan gene
„ zy-

(*) Men zal hier door, buiten twyfel, Engelſche My-

KANADA. „ zyde van *Mishlamackana* voortgereisd, om „ den Noordweſtelyken Doortogt te zoeken. „ Men zegt, dat zy verſcheide nuttige Ont- „ dekkingen gedaan, en onder anderen eene „ vry breede Rivier ontmoet hebben, die „ ebde en vloeide als de Zee (†).

XXI. HOOFDSTUK.

Beſchryving van 't Eiland *van* KAAP BRETON, *en de Stad* Louisburg, *op hetzelve*; *van* TERRE NEUVE *of* Newfoundland, *en de* Kabbeljaauw-Viſſchery *op de Banken*, *daaromſtreeks*; *als ook van 't Land van* LABRADOR *of* Nieuw Brittannie, *en de* Wilden *op hetzelve huisveſtende.*

VAn Kanada ten Noordooſten leggen eenige Eilanden en Landen, die in de Aardryksbeſchryving op zig zelf worden aangemerkt, en daarom ook in een byzonder Hoofdſtuk verdienden beſchreeven te worden. Het eerſtgemelde, ver het kleinſte van de drie, heeft niettemin het meeſte gerugt gemaakt: des wy hetzelve in de eerſte plaats zullen beſchouwen.

Het

Mylen te verſtaan hebben, en dan maakt het ongevaar vyfhonderd Franſche Mylen of Uuren gaans.

(†) Dit zou miſſchien *Rio Colorado* of *del Norte* kunnen zyn geweeſt, die in het diepſte des Zeeboezems van California gezegd wordt zig te ontlaſten: want in de Mond van die Rivier gaat een ſterke Stroom. Zie het I. DEEL van deeze *beſchryving van Amerika*, bladz. 293, en vergelyk de Kaart van Nieuw Mexiko en Kalifornia, aldaar bladz. 243 geplaatſt.

Digitized by Google

Het Eiland van KAAP BRETON, dat de Franſchen *Iſle Royale* of het Koninglyke Eiland noemen, legt tuſſchen de vyf- en zeven-en-veertig Graaden Noorder Breedte, en maakt de Weſtkuſt des ingangs van den Golf van St. Laurens uit, leggende op den Ooſthoek van Akadia of Nieuw Schotland, dien men Kaap Breton genoemd heeft; waar uit dan de naamsreden blykt. De Straat, echter, welke het daar van affcheidt, die men de Pas van Fronſac of 't Gat van *Canſo* noemt, is naauwlyks ééne Zeemyl breed, op de langte van vyf Mylen, maakende dus maar een ſmallen doorgang uit, in vergelyking met den anderen ingang van den Golf, die wel zeſtien Mylen wyd is. De langte des Eilands is, Noordooſt en Zuidweſt, omtrent vyftig en deszelfs grootſte breedte, Ooſt en Weſt, niet boven de drie-en-dertig Uuren gaans. Het heeft een zeer onregelmaatige figuur, zynde met Rivieren en Meiren dermaate doorſneeden, dat de twee voornaamſte deelen van hetzelve alleenlyk ſamengevoegd zyn door eene Land-engte van agthonderd Schreeden breed, die het diepſte van Port Thouloufe affcheidt van verſcheide in elkander loopende Meiren, welke onder den algemeenen naam gaan van *Labrador*. Deeze Meiren ontlaſten zig, aan den Noordooſtkant des Eilands, in Zee, door twee Kanaalen van ongelyke breedte, ter wederzyde van het Eilandje *Verderonne* of *de la Bourlarderie*, dat de langte heeft van zeven Uuren gaans. Eiland van Kaap Breton.

Het Klimaat van Kaap Breton heeft veel overeenkomſt met dat van Quebek, waar me- Lugts- en Landt.

Digitized by Google

KAAP BRETON. de het nagenoeg op eene zelfde Hemelsbreedte legt, doch minder hoog en als met de Zee omringd: weshalve het ongelyk meer aan Mist en dampigheid der Lugt, onderhevig is. 't Land is 'er meestendeels ongebouwd; doch brengt allerley soort van Boomen voort; gelyk Eiken, die van verbaazende grootte zyn, Pynboomen tot Masten bekwaam, en allerley Hout, tot den Huis- en Scheepsbouw. Eiken, Ceders, Esschen, Ahornen, Platanus en Popelierboomen zyn 'er de gemeenste. De Vrugten, in 't byzonder Appelen, Erwten, Boonen, Tarw en allerley ander Koorn, benevens Hennip en Vlasch, zyn, hoewel in minder veelheid, zo goed als die van Kanada. Men heeft waargenomen, dat 'er de Bergen tot Bouwland bekwaam zyn, zelfs aan de toppen toe; leggende de beste Landen naar 't Zuiden open, en voor de Noordelyke Winden gedekt door de Bergen, die aan den kant van den Golf van St. Laurens zig bevinden.

gesteldheid.

Dieren. Allerley tam Gedierte, gelyk Paarden, Hoornvee, Varkens, Schaapen, Herten en Hoenderen, wordt 'er in overvloed voortgeteeld. Buitendien is de Jagt en Visschery, alleen, in staat om de Ingezetenen, een aanmerkelyk gedeelte van het Jaar, te onderhouden. Weleer hadt men 'er, echter, een grooter overvloed van Wild, dan tegenwoordig. Patryzen heeft men 'er nog, in overvloed, die zo groot als Faisanten zyn, en naar dezelven, in Kleur, veel gelyken. Geen plaats ter wereld geeft beter gelegenheid tot de Visschery en bereiding van Kabbeljaauw, of tot het vangen

Digitized by Google

gen van Robben, Bruin- en Walviſſchen, die 'er als van zelf in den fuik loopen, even of zy gevangen wilden zyn. Men heeft 'er ook veele ryke Steenkolen Groeven, die hoog op het Gebergte leggen, en derhalve met weinig koſten te bewerken zyn. Een dergelyke Pleister-Steen, als die men by Parys graaft, wordt hier gevonden. KAAP BRETON.

Alle de Baaijen van dit Eiland zien met de opening naar 't Ooſten, in eene uitgeſtrektheid van vyfenvyftig Mylen, beginnende met *Port Dauphine*, en eindigende met *Port Thoulouſe*, aan de Straat van Canſo. De geheele Noord-Kuſt is zeer hoog, en byna ontoeganglyk: aan de Weſtzyde zal men ook naauwlyks een plaats vinden, die tot Landing bekwaam is, uitgenomen voor kleine Vaartuigen in ſommige Kreeken. Aan de Ooſtzyde in tegendeel, heeft men 'er verſcheidene, onder welken de Haven van *Louisburg* niet de grootſte, maar ver de voornaamſte is. Baaijen.

Deeze Baay, weleer genaamd de *Engelſche Haven*, is byna vier Mylen in den omtrek, en heeft overal van zes tot zeven Vademen Water. De Ankergrond is uitmuntende, en de Schepen kunnen, zonder gevaar, op den Oever in de modder loopen. De ingang is niet meer dan honderdvyftig Roeden wyd, en gemakkelyk kenbaar, uit Zee, aan Kaap *Lorembek*, naby denzelven, naar 't Noordooſten, gelegen. Men rekent de legging op vyfenveertig Graaden en vyftig Minuuten Noorder Breedte, en de Lengte een-en-zestig Graaden, dat ruim vier Uuren in tyd is, beweſten de Meridiaan van Parys. Hy wordt HAVEN VAN LOUISBURG.

Digitized by Google

KAAP BRETON.

vernaauwd door het zogenaamde *Geiten-Eiland*, waar op een vry groot Fort was, en daar tegenover een hooge Tooren of Vuurbaak, om het inkomen der Schepen by nagt te begunſtigen. Ook hadt men op de punt des Lands, aan de Noordzyde van den ingang, een groot Fort, de Koninglyke Batterry genaamd, waar door de Haven volſtrekt kon geſlooten worden.

Wat binnenwaards, ter regterhand in deeze Haven, is een bekwaame Inham tot het kielhaalen der Schepen, alwaar men ook de Vaartuigen 's Winters bergt, om voor het Ys beveiligd te zyn, dat in deeze Baay zeer dik en ſterk wordt; leggende dezelve, doorgaans, van November tot in Mey of Juny digt. Voor 't overige is deeze Haven zeer veilig, uitgenomen dat men 'er, ter wederzyde van den Ingang, Klippen heeft, onder Water, die egter gemakkelyk te vermyden zyn. De gewoone legplaats der Schepen is een vierde Myls van en voor de Stad; doch kleine Vaartuigen kunnen tot op een halve Kabels langte aan de Wal komen. Beiden zyn zy 'er voor alle Winden beveiligd; behalve dat de Ooſte Wind, regt de Haven inſchietende, 'er ſomtyds het Water wat ſterk beweegt; doch zonder gevaar voor de ten anker leggende Schepen.

STAD LOUISBURG.

LOUISBURG legt aan de Zuidzyde van de Haven, op een uithoek tegenover het gedagte Eilandje, genaamd het Geiten-Eiland, en zoude dus aan den eenen kant des ingangs leggen, indien de paſſagie, tuſſchen de Stad en dat Eilandje, niet door een Rif van Klippen

Digitized by Google

pen als geſlooten ware. Dit Rif, ondertusſchen, dekt de Haven voor de Stad, tegen den aanſlag der Golven, die, met den Oosten of Zuidooſten Wind, ſterk de Haven in bruiſchen. Van de Battery op gedagten hoek, Weſtwaards, tot aan de Battery op den anderen hoek der Stad, is een afſtand van tweehonderd Rynlandſche Roeden. Hier heeft men een Zand- of Keizel-Bank, die een Binnehaven dekt, in welke de Viſſchers-Vaartuigen overwinteren. Aan de Zuidweſtzyde is de Stad, tot eene dergelyke langte, regelmaatig gefortificeerd. Daar heeft men ook de Kazernen voor het Krygsvolk en een Gebouw, dat men de *Citadel* plagt te noemen, als met een Graft van de Stad afgeſcheiden zynde. Het diende tot huisveſting van den Gouverneur; men hadt 'er het Arſenaal en Magazynen, onder de Bolwerken, en eene Kapel of Kerk. Behalve die was 'er maar ééne Kerk in de Stad, als een Kapel voor 't Gaſthuis geſchikt, doch geheel van Steen; groot, en voor weinige Jaaren eerſt nieuw gebouwd. Aan de Zuidooſtzyde alleen, die naauwlyks honderdvyftig Roeden lang is, legt de Plaats open aan Zee, doch men kan dezelve aldaar, wegens de ondiepte en Klippen, met geen Vaartuigen naderen, en bovendien waren de wederzydſe Batteryën genoeg in ſtaat, om die zyde te beſtryken. KAAP BRETON. *Louisburg.*

De Grondvlakte der Stad is derhalve maar klein, en de Huizen beſtaan meeſtendeels uit een Steenen Muur van twee of derdhalf Ellen hoog, en verder uit Hout, hebbende ſommigen de onderſte Verdieping van Steen. Koophandel.

Ook

KAAP BRETON. Ook heeft zy, in deeze Eeuw, eerſt een aanmerkelyke figuur begonnen te maaken, na dat Frankryk, by het Traktaat van Utrecht, het Eiland van Terreneuf aan Groot Brittannie hadt afgeſtaan: wanneer aldaar de Stapel opgeregt werdt van den Kabbeljaauw-Vangſt der Franſchen. Toen werdt de Plaats door verſcheide Huisgezinnen uit Frankryk en andere deelen van Europa, als ook door die van natuurlyke Ingezetenen des Eilands; maar wel inzonderheid door de Inwooners van Plaiſance op Terreneuve, bevolkt. Haar voornaame Koophandel heeft zedert beſtaan in de ſlyting van den Kabbeljaauw, die aldaar aangebragt, en gezouten of gedroogd werdt. Men vondt 'er Kooplieden, die, elk voor zyn hoofd, veertig of vyftig Barken onderhielden, ieder met drie of vier Man, aan welken zeker gezet Geld 's daags betaald werdt, mids dat zy een bepaalde veelheid van Viſch leverden. De Magazynen werden hier tegen den Winter mede gevuld, en den volgende Zomer kwamen 'er een menigte Schepen uit Frankryk, met allerley Levensmiddelen en Koopwaaren, die zy tegens een Laading Viſch verruilden. Zelfs kwamen 'er van de Weſtindiſche Eilanden, St. Domingo en Martenique, die Suiker, Koffy, Tabak, Rum en Honig aanbragten, neemende daar voor gezouten Kabbeljaauw of Stokviſch terug. Al het gene hier van te Louisburg overſchoot, werdt de Rivier van St. Laurens opgevoerd naar Quebek, van waar men Pelteryën of andere Waaren, daar voor, terug kreeg. Op deeze manier dreef de Stad, weinig andere Produkten hebben

Louisburg.

Digitized by Google

bende dan Vifch, een geduurigen Handel met Europa en de Weftindiën. KAAP BRETON.

De nuttigheid van het Eiland van Kaap Breton, in dit opzigt, werdt eerft aan de Regeering van Frankryk onder 't oog gebragt in den jaare 1706, door de Heeren RENAUDOT. Deeze toonden in een Vertoog, het welk door hun naar Frankryk overgezonden werdt, het Hof aan, „ dat, aangezien het eenigft oog- „ merk der opregting van de Volkplanting „ van Kanada fcheen geweeft te zyn de Han- „ del in Pelteryën, voornamelyk Bever-Vag- „ ten, en het reeds, door de daaling van „ derzelver Prys, gebleeken was, hoe die „ Handel alleen niet genoegzaam ware, om „ de Volkplanting in ftand te houden, men „ daar toe op andere Middelen diende bedagt „ te zyn. Uit gebrek van deeze aanmerkin- „ gen te maaken, hadden de Ingezetenen van „ Nieuw Frankryk zig byna alleen op dien „ Handel toegelegd, en moeften nog een „ menigte van Jong Volk, jaarlyks, in de „ Boffchen of Meiren zien fneuvelen, of door „ gebrek vergaan, niettegenftaande de Vagten „ naauwlyks meer die moeite waardig waren. „ De Engelfchen, (zeiden zy), waren een „ geheel anderen weg ingeflagen; zy hadden „ zig t'huis gehouden, hun werk van den „ Land- en Scheepsbouw gemaakt, Fabrie- „ ken van Glas en andere Stoffen opgeregt, „ Mynen opgefpoord, en de Pelteryën geens- „ zins als het voornaamfte artikel van Koop- „ handel aangemerkt. De noodzaaklykheid „ heeft vervolgens wel de Oogen der Kana- „ diaanen geopend, zo dat zy aan het teelen

Louisburg.

Oorzaak der Bevolking van Kaap Breton.

„ van

KAAP BRETON. „ van Hennip en Vlas, het maaken van Zeildoek, Linnens en eenige ligte Wolle Stoffen, gegaan waren; doch men vondt nog „ veel gebreks aan het noodzaaklyke van „ dien aart, ſchoon hun geen Koorn of Vee „ mogt ontbreeken.

„ De Koning (zeiden zy,) beſteedt jaarlyks honderdduizend Kroonen tot onderſtand van de Volkplanting: de Huiden of „ Vagten bedraagen ongevaar tweehonderd „ en tagtigduizend Livres; Olie of Traan, „ en andere minder zaaken, brengen omtrent „ twintigduizend Livres op: de Penſioenen, „ die uit de Koninglyke Theſaurie aan byzondere Perſoonen worden goed gedaan, „ beloopen met de Inkomſten van den Biſſchop en de Geeſtelyke Huizen, welken „ Frankryk betaalt, nog vyftigduizend Livres daar boven: welk alles te ſamen, drie „ Livres op een Kroon rekenende, de Som „ uitmaakt van zeshonderd en vyftigduizend „ Livres: dat het geheele Kapitaal des Lands „ is, 't welk men 'er tot den Koophandel gebruikt: een geringe Som inderdaad tot onderhoud van vyfentwintigduizend Zielen, „ en om dezelven met allerley noodwendigheden, uit het Vaderland, te voorzien.

„ Eertyds beſteedde de Koning een veel „ grooter Som, jaarlyks, aan de Volkplanting en de retoeren bedroegen toen byna „ een millioen aan Bever-Vagten. Ook was, „ diestyds, de Provincie op ver naa zo Volkryk niet; maar, dewyl zy zig nooit in ſtaat „ bevondt om zo veel in Waarde terug te „ zenden als zy uit Europa kreeg, vermin-

„ der-

„ derde haar Crediet, en kwam eindelyk zo- KAAP
„ danig in verval, dat men 'er geen Goede- BRETON.
„ ren uit Frankryk krygen kon, dan voor ge-
„ reed Geld of zwaare Verpandingen. Dus,
„ zo wel als door de valling van den Prys
„ der Bever-Vagten, is het Geld uit de Volk-
„ planting dermaate naar Frankryk geraakt,
„ dat men 'er op zekere tyden, zo verzekerd
„ werdt, geen duizend Kroonen, aan Geld,
„ in de geheele Volkplanting vond".

Den ſtaat van Kanada omſtandig voorgedragen hebbende, gingen zy over tot het voorſtellen der middelen, die hun bekwaam ſcheenen, om gedagte Provincie in een bloeijende toeſtand te brengen; als volgt.

„ Kanada heeft (zeiden zy) genoegzaame
„ Produkten, tot het dryven van een zeer
„ voordeeligen Koophandel: naamelyk, ge-
„ zouten Vleeſch, Maſten, Planken, Balken
„ en allerley ander Scheepstimmerhout, groot
„ en klein; Pek, Teer, Traan of Olie van
„ Walviſſchen, Robben en Bruinviſſchen,
„ Kabbeljaauw, Hennip, Vlaſch, Koper en
„ Yzer. Het eenigſte, dat 'er aan ontbreekt,
„ is een Markt te vinden voor deeze Koop-
„ waaren, zo wel als derzelver Prys door
„ verligting van den arbeid, en tevens dien
„ der Produkten van Europa, door den ſter-
„ ken Toevoer, te verminderen". Het Eiland van Kaap Breton werdt derhalve, door hun, als een zeer bekwaame Stapel- of Marktplaats voorgeſteld, tuſſchen Frankryk en Kanada, als ook tot een Kweekſchool van Zeelieden, als zynde voordeeligſt gelegen, ja zelfs volſtrekt noodzaakelyk tot den Kabbel-

Digitized by Google

KAAP BRETON.

beljaauw- en Walvischvangst, zo wel in de Golf van St. Laurens, als elders in de naburige Zeeën.

Dit was de korte inhoud van het Vertoog en de voorstellingen, daar in vervat: maar de Franschen hadden, met de bevolking van dat Eiland, nog een bedekt oogmerk, spruitende uit deszelfs zeer bekwaame legging tot het ter sluik invoeren van Wyn en Brandewyn, Linnen en Zyden Stoffen, en andere Fransche Waaren, in de Engelsche Volkplantingen, aan de Kust van Noord-Amerika, niet alleen, maar ook op de Engelsche Eilanden, in de Westindiën: het welk grootelyks ten voordeel der Franschen en ten nadeele van Groot Brittannie, zo ten opzigt van de Belastingen, als van de Fabrieken, strekken moest. Het Eiland van Kaap Breton zelf is, bovendien, niet onbloot van eigene Produkten, gelyk Steenkolen, Pleister en Timmerhout; (om nu van den Visch en Traan, niet te spreeken;) kunnende daar mede zo wel aan Frankryk van dienst zyn als aan de Westindiën. Het strekt tot een bekwaame schuilplaats voor Schepen die in nood zyn, wegens Stormwinden, en tot een wykplaats voor de genen, die van den Vyand worden nagezet.

Louisburg was echter de eenigste plaats niet, welke de Franschen, zedert, tot het vangen, bereiden en afscheepen van den Kabbeljaauw, gebruikt hebben. Behalve de Noordkust van Terreneuf of Newfoundland, welke zy volgens het Traktaat van Utrecht behielden tot hunne Visschery, heeft men daar, op andere plaatsen, aan de Baay van St. Laurens, ook

werk

Digitized by Google

werk van gemaakt. Op 't Eiland van *St. Jan* hadden de Ingezetenen ook hunne Hutten en Magazynen, en alles wat vereiſcht werdt tot de Viſſchery: zy leidden zig, buitendien, alleenlyk toe op het houden van Vee, 't welk 'er, gelyk op dat van Kaap Breton, by Zomer ſchoone Weiden vondt, doch 's Winters, de Grond met drie of vier Voeten Sneeuw bedekt zynde, op Stal ſtaan en met Hooy gevoerd moeſt worden. Zy maakten van den Landbouw weinig werks, maar de vaardigheid, met welke 'er de Vrugten in de Zomer aanrypten, vergoedde hun rykelyk de langte en ſtrengheid van het Winter-Saizoen. KAAP BRETON.

Dit Eiland, 't welk in grootte veel te kort ſchiet by dat van Kaap Breton, legt beweſten hetzelve, tegen de Land-engte van Nieuw Schotland aan, daar het door een Straat, van naauwlyks drie Zeemylen breed, die men de *Roode Zee* noemt, afgeſcheiden wordt. De ingang van de *Groene Baay* wordt 'er, als 't ware, door geſlooten. De Noord- en Ooſthoek van hetzelve zyn omtrent agtentwintig Mylen van malkander, en de laatſte agt Mylen van de Weſt-Kuſt van 't Eiland van Kaap Breton. De langte is omtrent twintig en de breedte, in 't midden, zes Uuren gaans. De Noord-Kuſt heeft de gedaante van een halve Maan. Het is voorzien met verſcheide Haventjes voor ligte Vaartuigen, en derhalve tot de Viſſchery zeer bekwaam, maar de groote Schepen moeten hunne Laading inneemen aan de Zuidzyde, in de groote Baay. Eiland van *St. Jan*.

Zo wel op dit Eiland, als op dat van Kaap Breton, zyn nog natuurlyke Ingezetenen, die Ingezetenen.

KAAP BRETON. in Kleur weinig van de Indiaanen van Peru verſchillen, en in ongemanierdheid ook veel naar dezelven gelyken, maar veel grooter en beter van geſtalte zyn. Deeze, van de Franſchen Wilden genaamd, zyn nooit volkomen aan den Koning van Frankryk onderworpen geweeſt, zo min als die van Kanada, hoewel zy denzelven voor hunnen Heer hadden aangenomen: want zy ontvingen 'er geen Wetten van en betaalden geene Schattingen. In tegendeel werdt hun jaarlyks, op 't bevel van dien Vorſt, om ze in een goede luim te houden, zekere veelheid van Kleederen, Werktuigen tot den Landbouw, Schietgeweer en Buskruid tot de Jagt en Sterke Drank, geſchonken. Op even dezelfde manier ging die Kroon te werk, met de Indiaanen van Kanada. Zy zondt hun Zendelingen, om hun te onderwyzen in het Roomſch *Katholyk Geloof*, om hunne Kinderen te doopen, en hun te onderrigten in de plegtigheden van den Kerkedienſt: waar toe veelal van de bekwaamſte en ieverigſte Geeſtelyken, meeſt Jeſuieten, gelyk elders gebruikt werden, die zig met zo veel geduld en zagtheid jegens deeze Wilden gedroegen, dat zy van hun als Vaders geëerd werden, en rykelyk voorzien van Leeftogt. Op 't Eiland van Kaap Breton was maar één van deeze Zendelingen, de Abt MALLARD genaamd, die den poſt waarnam van het onderwys der Indiaanen op dat Eiland en de nabuurigen.

Levensmanier der Wilden. Deeze Wilden, zo wel als die van Kanada, ſchoon gekerſtend en in Dorpen woonende, leiden een zwervend Leven, byna gelyk de

de Tartaaren: want zy verplaatſen dikwils hunne Dorpen, zo dra hun op die plaats het Wild Gedierte tot de Jagt ontbreekt. Het eerſte dat zy, in een nieuwe Landſtreek of Valey komende, doen, is de Kapel en Wooning van den Prieſter, gezamelyk, op te regten: dan gaat ieder aan het bouwen van zyn eigen Hut, die, wegens hun onbeſtendig verblyf, niet ſterk behoeft te zyn. Dit gedaan zynde gaan zy op de Jagt, en doorkruiſen, eenige Dagen, de Bergen en Boſſchen daaromſtreeks. Wanneer zy genoegzaam Wild meenen opgedaan te hebben, keeren zy terug naar de Wooningen, en deelen van hunnen Vangſt mede aan den Prieſter, behoudende de Vellen der Dieren om die te verkoopen, waar van zy echter ook een deel aan den Prieſter geeven, om zig van Kleederen te voorzien, en tot den opſchik van de Kapel. Vervolgens, een algemeen Gaſtmaal aangeregt hebbende, gaan eenigen hunner de Vellen of Vagten te koop brengen aan de Europeaanen, om daar noodwendigheden voor in te ruilen, en eenigen begeeven zig ook wel voor zekeren tyd by hun in dienſt, tot den Landbouw of ander Werk. KAAP BRETON.

Dit geeft een algemeene ſchets van de Levensmanier der Wilden, zo in Nieuw Schotland als in Kanada, toen 'er de Franſchen meeſter waren, en wat veranderingen 'er ſedert in gemaakt zyn, na dat de Kroon van Groot Brittannie, behalven het geheele Noorder deel van Noord-Amerika, ook deeze Eilanden in haare Magt gekreegen heeft, is nog niet tot onze kenniſſe gekomen. Ik zal, in-

Digitized by Google

KAAP BRETON.

middels, thans de byzondere Lotgevallen van 't Eiland van Kaap Breton, die in deeze Eeuw zo veel gerugt gemaakt hebben, voor oogen ſtellen.

Kaap Breton door Engeland aan Frankryk afgeſtaan.

Kaap Breton en de andere Eilanden in de Golf van St. Laurens, die, te gelyk met Nieuw Schotland, door de Engelſchen, in 't jaar 1710, bemagtigd waren, werden, by de Vrede van Utrecht, aan de Franſchen teruggegeven en verwiſſeld voor Placentia of Plaiſance op Terreneuve, benevens alle andere eiſchen en regten op de bezitting van dat Eiland. Door dat zelfde Traktaat werdt Nieuw Schotland, by de Franſchen Acadia genaamd, welks onbepaalde Grenzen, met en benevens andere Eiſchen, niet bepaald in deeze of volgende Onderhandelingen, aanleiding hebben gegeven tot den laatſten Oorlog; in bezitting van de Engelſchen gelaten. Terwyl gedagte Vrede overwoogen werdt door de Gemagtigden tot den Koophandel en de Volkplantingen te Londen, en het belang van Kaap Breton, voor Groot Brittannie, ſterk werdt aangedrongen, nam één derzelven, zegt men, de zaak voor zyne goede Vrienden op, en zeid': Wat, zullen de Franſchen dan niets hebben?

Beleg en Verovering van Louisburg door de Engelſchen.

De wederzydſche Oorlogsverklaaringen tuſſchen Groot Brittannie en Frankryk, in den jaare 1744, gaven gelegenheid dat, in een Vergadering der Repreſentanten van Maſſachuſets-Baay, de magtigſte der vier Provinciën van Nieuw Engeland, by meerderheid van ééne Stem het Beſluit genomen werdt, om eene pooging, tot bemagtiging van Louisburg, in 't werk te ſtellen. De reden, die men

Digitized by Google

men hier voor hadt, was het nadeel, dat de Noordelyke deelen van Nieuw Engeland, door aanspooring der Franschen, in tyd van Vrede reeds van de Abenaquis Indiaanen, onder voorwendzel, dat de Engelschen zig verder uitbreidden dan hun Land strekte, geleeden hadden, en men vreesde, dat dus voor die geheele Volkplanting, indien 'er geen zorg voor gedragen werdt, geduurende den Oorlog, van dien zelfden kant, groot gevaar te dugten zoude zyn. Daar werdt dan, in 't voorste van 't jaar 1745, te Boston, een Vloot gereed gemaakt, op welke men eene Krygsmagt van drieduizend en zeshonderd Man, altemaal vrywillig geworven Volk, inscheepte. Zo dra, in 't midden van Mey, het Strand vry was van Ys, deedt men een Landing in de ruime Baay, een weinig bezuiden de Haven van Louisburg. Na weinig Dagen hadt men Batteryën opgeregt, en de Stad werdt beschooten en gebombardeerd, terwyl eenige Oorlogschepen het Beleg aan den Zeekant dekten, onderscheppende een Fransch Schip, dat met versterking en voorraad naar de Plaats bestemd was. Wanneer men eindelyk, den 23 Juny, het besluit genomen hadt, om de Stad van den Zeekant en van de Landzyde te gelyk te bestormen, gaf de Bezetting, deeze toebereidzelen gewaar wordende, zig den 28 van die Maand by Verdrag over, schoon zy nog uit zeshonderd Soldaaten en driehonderd gewapende Burgers bestondt. Haar werdt alle Krygs-Eer toegestaan, mids zig verbindende, om in twaalf Maanden tegen Groot Brittannie niet te die-

KAAP BRETON.

KAAP BRETON. nen, en naar Frankryk overgevoerd te worden ten koſten van Engeland. De Franſche Kroon hadt twee millioenen Livres beſteed aan de Veſtingwerken en Verſterking van de Plaats. Men vondt 'er, op de Wallen, vierenzeſtig Stukken Kanon, en op de Groote Battery, aan den ingang van de Haven, die reeds lang van te vooren veroverd was, waren omtrent dertig Stukken; ook hadt zy aan Leeftogt of Ammunitie geen gebrek. De Belegeraars hadden niet meer dan anderhalf honderd Man verlooren.

Kaap Breton aan Frankryk teruggegeven. Zo verheugd als men in Engeland was over de bemagtiging van een Plaats van zo veel belang; zo bedroefde men zig, dat dezelve, by het Traktaat van Aken, in 't jaar 1748, met alle andere veroverde Plaatſen, aan Frankryk teruggegeven werdt. Te vergeefs hadden de Troepen der Volkplantingen, die op hoog bevel aangeworven waren, den geheelen Zomer van 't jaar 1746 zig in 't Veld gehouden, verwagtende een Vloot en Krygsmagt om Kanada te veroveren, gelyk men hun hadt doen hopen. Zeer waarſchynlyk hadt het Engelſch Miniſterie die Onderneeming van een te twyfelagtigen uitſlag, of niet raadzaam geoordeeld: dewyl men doch dat Land, indien de Onderneeming al gelukt ware, zou hebben moeten overgeeven om een algemeene Vrede, in Europa, te bewerken, en Frankryks Krygsmagt af te trekken van de Nederlanden.

Laatſte Verovering van Louisburg. Ik zal hier niet ſpreeken, van het gene, in volgende Jaaren, tot bemagtiging van Kanada in 't werk geſteld werdt, maar alleen verhaa-

haalen, hoe het is toegegaan met de laatſte Verovering van Louisburg op 't Eiland van Kaap Breton, waar van ik hier voor gewag maakte *. In 't jaar 1757 was daar toe reeds het beſluit genomen, en de ongelukkige Veldtogt van dat Jaar, voor de Engelſchen, op 't Vaſte Land van Noord-Amerika, deedt eindelyk zulks, met ernſt, werkſtellig maaken. Dewyl de gelukkige uitſlag, daar van, moeſt afhangen van het vroegtydig aantaſten deezer Plaats, eer dezelve nogt Onderſtand van Quebek of uit Europa ontvangen kon, zo werdt Admiraal BOSCAWEN in February reeds, met vyf Oorlogſchepen, twee Fregatten en twee Branders of Bombardeer-Galjooten, derwaards afgevaardigd. In 't laatſt van April kwam evenwel een Franſch Oorlogſchip, met twee Fregatten en twee Pinken, met een Battaillon Soldaaten, veel Ammunitie, Leeftogt en andere noodwendigheden, te Louisburg binnen. BOSCAWEN zeilde, den 28 Mey, van Hallifax in Nieuw Schotland met een Vloot van honderdzevenenveertig Vaartuigen, klein en groot, en ankerde den 2 Juny in 't gezigt van de Stad, in de Baay van *Gabaron*, aan de Zuidzyde. Terwyl de beweeging der Zee, door den ſterken Wind, eenige volgende Dagen het landen verhinderde, verſterkten de Franſchen hunne Buitenpoſten, en wierpen Bomben naar de Schepen. Den 8 werdt de Landing in 't werk geſteld, die de Engelſchen weinig meer Volks koſtte, dan de Franſchen, waar van men omtrent zeventig Man gevangen kreeg, en veel Geſchut, Ammunitie en Voorraad buit maakte.

KAAP BRETON.

* Bladz. 381.

KAAP BRETON. De Gevangenen gaven berigt, dat de Bezetting beſtondt uit vyf Regimenten, behalve zevenhonderd Kanadiaanen.

Het ſlegte Weer was de Engelſchen zeer hinderlyk in 't aan Land brengen van de Artillery, dat eindelyk, met eenig ligt Geſchut, gelukte, en toen verſtondt men dat de Franſchen de groote Battery, aan den ingang van de Haven, verlaten hadden, waarop de Engelſchen die in bezitting namen. Den 13 Juny begonnen de Belegeraars hun Kampement te voltooijen, en maakten drie Redouten voor hetzelve. De Belegerden deeden een Uitval, doch werden, met verlies, terug gedreeven. Den 23 hadden de Belegeraars, eerſt, twaalf Vierentwintigponders en zes Twaalfponders aan Land gekreegen. Tot den 24 July was het Vuur van wederzyden zeer ſterk, en men hieldt van den kant der Belegeraaren, geduurende dien tyd, niet op, met het aanleggen van nieuwe Batteryën, en alles te doen, wat mooglyk ware, om de Veſtingwerken der Franſchen te vernielen, doch de Stad te ſpaaren; wordende dus ook het Kaſteel en de Barakken in brand geſchooten. De Kinderziekte, ondertuſſchen, heerſchte in hun Kampement vry ſterk. Toen begon het Vuur van de Bezetting te verſlappen, en, na dat zy al haare Schepen, in de Haven, die tot dekking verſtrekten van de Stad, verlooren hadden, ontving de Admiraal BOSCAWEN, den 26 July, een Brief van den Ridder DRUCOUR, Gouverneur der Stad, aanbiedende tot een Verdrag te komen, gelyk hetzelve dan ook getroffen werdt.

Het

Het Verdrag hieldt in, dat aan de Engelſchen zou overgegeven worden de Stad Louisburg, als ook de Eilanden van Kaap Breton en St. Jan, met al het aanhoorige, benevens al de Artillery, Ammunitie, Wapenen en Voorraad: de Bezetting zou Krygsgevangen zyn en naar Engeland overgebragt worden in Groot Brittanniſche Schepen: de Gouverneur gaf zyn woord, dat de Troepen, op het Eiland van St. Jan, zouden gaan aan boord van zulke Schepen, als de Admiraal afzenden zou, om dezelven in te neemen: de Poort, genaamd Porte Dauphine, zou den volgenden morgen te agt Uuren worden ingeruimd: dan zou de geheele Bezetting, alle die de Wapenen gevoerd hadden daar onder begreepen, op de Esplanade byeen komen, en hunne Wapenen, Vaándels, Standaarden en alle Krygstuig afleggen, en by de eerſte gelegenheid aan boord gaan. Voor de Zieken en gekwetſten in de Hospitaalen zou gelyke zorg gedragen worden als voor die der Engelſchen. De Kooplieden en derzelver Klerken, die de Wapenen niet gevoerd hadden, zouden naar Frankryk worden overgebragt op zulk een wyze, als de Admiraal het mogte goedvinden. KAAP BRETON. Verdrag van overgave.

Het getal der Manſchap van de Bezetting, daar onder gerekend ruim tweehonderd Officieren en tuſſchen de vier en vyfhonderd zieken en gekwetſten, bedroeg ruim drieduizend: dat der Matroozen en Mariniers tweeduizend en zeshonderd: te ſamen vyfduizend, zeshonderd, zevenendertig Man. Van de Belegeraars waren eenentwintig Offidieren, en Wederzyds verlies.

Digitized by Google

KAAP BRETON.

anderhalfhonderd Gemeenen dood: dertig Officieren en ruim driehonderd Soldaaten gekwetst. In de Plaats vondt men ruim tweehonderd zwaare Yzeren Kanonstukken, en verscheide Mortieren; nog zeshonderd Vaten Buskruid; tagtigduizend Kardoezen, benevens overvloed van Kogels, Yzer, Lood en allerley Krygstuig.

Deeze Verovering, hoe langer zy geduurd had, en hoe hardnekkiger de Belegerden zig verdedigd hadden, bragt des te grooter vreugde te weeg in alle de Groot Brittannische Heerschappyën. Men hieldt, naamelyk, Kaap Breton voor het Duinkerken van Amerika, en hadt geen ongegronde hope, van nu eindelyk ook Kanada te bemagtigen, en dus byna geheel Noord-Amerika onder de magt van Groot Brittannie gebragt te zien. Hoe dit, in 't volgende Jaar, gelukt is, heb ik reeds omstandig beschreeven *, en sedert tot heden, dat meer dan tien Jaaren tyds bedraagt, zyn die Plaatsen in handen der Engelschen.

* Zie bl. 409.

't Eiland van St Jan aan de Engelschen overgegeven.

Op het Eiland van St. Jan werdt eenigen tegenstand gebooden door den Gouverneur van een Fort, die voorgaf, dat hy aan 't Verdrag van Louisburg niet gehouden was; doch het onderwierp zig wel dra aan de Engelschen. De Ingezetenen, wier getal te Point le Prince zevenhonderd, aan de Noordoost-Rivier tweeduizend, te St. Pieter zevenhonderd, op Noord-Punt vyfhondetd, aan de West- en Noord-Rivier tweehonderd: dus in 't geheel meer dan vierduizend was, leiden de Wapenen af, en werden, eenigen tyd daarna, naar Frankryk overgebragt; zo veelen, naamelyk

Digitized by Google

lyk, van hun, als de Schipbreuk ontkwamen, in hunne Overtogt. Dit Eiland hadt de Stad Louisburg, van het begin des Oorlogs af, voorzien met Koorn en Vleesch: alzo 'er zig meer dan tienduizend ſtuks Hoornvee op bevonden, en van de Ingezetenen waren 'er veelen die ieder, hoofd voor hoofd, twaalfhonderd Schepels Koorn, in 't Jaar, inzamelden. Het was ook een wykplaats geweeſt voor de Franſche Ingezetenen van Nieuw Schotland, en uit dit Eiland hadden de Indiaanen, die men Mickmaks noemt, de onmenſchelyke praktyk voortgezet, van de Engelſchen in Nieuw Schotland te vermoorden, door hun het Hoofd te villen, en dit alleen om de Hoofdſchedels aan de Franſchen te verkoopen, die 'er hun rykelyk voor betaalden. Verſcheide zodanige Hoofdſchedels werden nog gevonden in de woonplaats van den Gouverneur, toen daar van door de Engelſchen bezitting genomen werdt. KAAP BRETON.

Thans gaa ik over tot NEWFOUNDLAND of TERRENEUVE, welk Eiland Noordooſtwaards volgt aan dat van Kaap Breton, en van daar door een Straat, van maar twintig Mylen breedte, afgeſcheiden is. Het is van eene driehoekige figuur, hebbende een Noordweſtkant van tagtig Mylen lang, die byna regt loopt; eenen Zuidweſtkant van zeventig Mylen, volgens den afſtand van Kaap *Ras* tot Kaap *Raye*, en eenen Ooſtkant van meer dan honderd Mylen, op de zelfde manier, in Zeemylen of Uuren gaans, van twintig in een Graad, gerekend. Deeze twee laatſte zyden, naamelyk, zyn door diepe Baaijen zeer onregel- NEWFOUNDLAND of TERRENEUVE.

Digitized by Google

NEWFOUNDLAND of TERRENEUF.

gelmaatig; zo dat de Zuidoostthoek een Schier-Eiland op zig zelve is. Het zal derhalve, in grondvlakte, omtrent die van Ierland, of van Ysland, evenaaren. De Zuidelykste hoek, Kaap *Ras* genaamd, legt omtrent op zes-en-veertig Graaden vyftig Minuuten, de Noordelykste hoek, genaamd Kaap *de Grat*, op een-en-vyftig Graaden twintig Minuuten Noorder Breedte: zo dat de legging benoorden den Evenaar, omtrent met die der Noordelyke helft van Frankryk overeenkomt. Van Breſt regt Weſtwaards zeilende, komt men vlak op het midden van dit Eiland aan.

Ontdekking door de Spaanſchen.

In 't jaar 1550 werd Terreneuf door de Spaanſchen ontdekt, gelyk blykt uit de benaamingen van *Buena Viſta*, *Punta Rica*, die twee Kaapen aan de Noordooſtzyde nog voeren, en inzonderheid uit die van een Eilandje, *du Bacallao* genaamd, op den Zuidhoek van de Baay der Drie-eenheid: ja het geheele Eiland voerde oudtyds den Spaanſchen naam van *Terra de Baccalaos*, wegens de menigte van Kabbeljaauwen daaromſtreeks, die mooglyk deswegen wel nog, in 't gemeen, *Bakkeljaauwen* genoemd worden. Evenwel ſchynen de Spanjaarden 'er zig niet op geveſtigd te hebben: want in 't jaar 1583 wilde zeker Engelſchman zulks doen, dat echter, door zyn verongelukken op den terugtogt, geen voortgang hadt.

Bevolking door de Engelſchen.

Eene Engelſche Volkplanting, welke in 't jaar 1622 op Terreneuf werdt aangelegd, hadt beter uitſlag; alzo de opregter van dezelve, GEORGE CALVERT, de voorzigtigheid hadt gehad, van allerley Graanen en Zaa-

Zaaden met zig te neemen, die dan ook tot voordeel ſtrekten van de Planters, welken hy 'er blyven liet. De Franſchen hadden lang in bezitting van de Hoofdſtad of voornaamſte Plaats, genaamd *Placentia* of *Plaiſance*, die aan de Zuidweſtzyde, tegenover Kaap Breton, legt, en dus van het beſte gedeelte des Eilands geweeſt, terwyl de Engelſchen aan de Ooſtzyde zig bepaalden: maar deeze laatſten beving eindelyk de luſt, om het beſte deel te bezitten. Na verſcheide vrugtelooze poogingen, om daar toe te komen, werdt de zaak, by het Traktaat der Vrede van Utrecht, daar heen gebragt, dat door LODEWYK den XIV. het geheele Eiland van Terreneuve aan hun, in eigendom, afgeſtaan werdt; met voorbehouding echter van de Vryheid, voor de Franſchen en Spanjaarden, om Viſch te vangen en te droogen, of te zouten, in en omtrent de Havens van het Noordelyk gedeelte, van Kaap *Riche*, by den Noordhoek om, tot aan Kaap *Bona Viſta*. NEWFOUNDLAND of TERRENEUF.

Op het end van den laatſten Oorlog, in 't laatſt van Juny des jaars 1762, maakten de Franſchen zig van het voornaamſte Vlek der Engelſchen, aan de Ooſtzyde, *St. John* genaamd, by verraſſing meeſter; doch in September werdt die Plaats reeds wederom bemagtigd door eenige Groot Brittanniſche Schepen, en de Franſche Bezetting, in ruim zevenhonderd Man beſtaande, Krygsgevangen gemaakt. Naderhand is by het Traktaat van Vrede, in 't voorſte des jaars 1763, op nieuws vaſtgeſteld, dat de Onderdaanen van Frankryk de vryheid van Viſch te vangen en te bereiden, Vryheid van Viſch vangen en op en by het zelve te droogen, aan de Franſchen toegeſtaan.

Digitized by Google

NEW-FOUNDLAND of TERRE-NEUF.

reiden zouden hebben op het Noordelyk gedeelte, zodanig als die by het Traktaat van Utrecht hun was toegeſtaan, uitgezonderd het gene Kaap Breton en de aanhoorige Eilanden betrof: doch werdt, by deezen, aan de Franſchen bovendien vergund, te mogen viſſchen in de Golf van St. Laurens, mids op den afſtand van drie Mylen blyvende van de Kuſten, die aan Groot Brittannie toebehooren, zo van 't Vaſte Land, als van de Eilanden, in gedagte Golf gelegen; en daar buiten, in open Zee, zouden de Onderdaanen van den Koning van Frankryk de Viſſchery niet mogen oefenen, dan op den afſtand van vyftien Mylen van de Kuſten van Kaap Breton: doch werden de Eilandjes van *St. Pierre* of *St. Pieter* en *Miquelon*, die tegenover het laatſtgemelde aan de Zuidkuſt van Terreneuf gelegen zyn, gedagten Koning in volle eigendom afgeſtaan, om aan de Franſche Viſſchers tot eene ſchuilplaats te dienen, en tot gemak van de Viſſchery; verbindende zyne Allerchriſtelykſte Majeſteit zig, om dezelven nooit te verſterken, noch te bevolken, en niet meer dan een Wagt van vyftig Man daar op te houden, geduurende het Zomer-Saizoen.

Lugtsgeſteldheid.

De Lugtsgeſteldheid van Newfoundland of Terreneuve kan, aangemerkt deszelfs legging in vergelyking met Kanada, niet dan zeer ongunſtig zyn. Men heeft 'er harde Winters, die vroeg beginnen, en lang van duur zyn. Voor December is doorgaans het Aardryk aldaar geheel bedekt met Sneeuw, en de Zee in alle de Havens en Baaijen bevroozen. Zo lang de Winter duurt houden de Ingezetenen zig

Digitized by Google

zig in huis, uitgenomen met helder Weer en Zonneſchyn, op 't midden van den Dag. NEW-FOUND-LAND of TERRE-NEUF.

Het Eiland legt ook van binnen meeſt woeſt; dat men echter miſſchien meer aan 't verloopen van deszelfs natuurlyke Ingezetenen toe te ſchryven heeft, dan aan de ſchraalheid of onvrugtbaarheid van den Grond. Het is vol Bergen en Heuvelen, die met een ſoort van Pynboomen bedekt zyn, als in Lapland, doch op de Bergen en open plaatſen worden die maar twee of drie Ellen hoog; terwyl zy zig in de Valeijen veel meer verheffen, alwaar zy gedekt zyn voor ſcherpe Winden. Men heeft 'er ook genoegzaam Moeskruiden, Wortelen en Peulvrugten, kunnen voortteelen; maar Koorn, Vrugten en gezouten Vleeſch, wordt 'er uit de Groot Brittanniſche Volkplantingen, inzonderheid uit Nieuw Engeland, gebragt. Daar is Wild genoeg voor de Jagt, hoewel zo overvloedig niet als in Kanada; maar men heeft 'er een menigte van wilde Ganzen, Eendvogelen, Meeuwen en anderen, die op Viſch aazen, welke 'er rykelyk in de Baaijen te vangen is. Bovendien leveren de Rivieren en Beeken, die zig in de Havens of elders in Zee ontlaſten, overvloed uit van Forellen en anderen Viſch der zoete Wateren. Landsgeſteldheid.

Het geheele Eiland heeft, aan zynen omtrek, een menigte van Inhammen, daar de Schepen, in 't Zomer-Saizoen, veilig kunnen leggen voor Wind en Zee. De meeſten vernaauwen zig allengs, hoe dieper men daar in komt, en onder dezelven zyn 'er die meer dan tien Mylen lang, en half zo breed by den ingang zyn. De voornaamſten vindt men Baaijen en Havens.

aan

Digitized by Google

NEWFOUNDLAND of TERRENEUF.

aan het Zuid-end; gelyk de *Trinity-* of Drieëenheids-Baay, die van *Conception*, aan de Ooſt-, die van *Placentia* en anderen aan de Zuidzyde. De Noordweſtkant heeft kleiner Baaijen of Havens, doch de meeſten kunnen, zó wel als de overige des Eilands, gebruikt worden, zonder dat men een Loots tot het inkomen noodig heeft. Deeze zyde, die men de *kleine Noord* noemt, hebben de Franſchen, van ouds, tot hunne Viſſchery gebruikt gehad, zo wel als de Kuſten van 't Land van Labrador, daar tegenover aan de Noordzyde van den Golf van St. Laurens, tot aan de Straat van Belliſle, die den Noordhoek van Terreneuf bepaalt: terwyl de Engelſchen zig aan de Ooſtzyde gevеſtigd hadden. Sedert dat hun het Eiland, by het Traktaat van Utrecht, is afgeſtaan, hebben zy zig niet verder uitgeſtrekt, dan van Placentia Ooſtwaards en by Kaap Ras om Noordwaards tot aan de Baay van *Bona Viſta*, op ruim negenenveertig Graaden Breedte, of een weinig verder. Aan die Kuſt, welke ruim de helft der Ooſtzyde van het Eiland is, hadden zy overal Gehugten aan de voornaamſte Havens en Baaijen, uit Wooningen van Viſſchers beſtaande, alwaar de gevangen Viſch werdt aangebragt en toebereid, om van daar door Vaartuigen afgehaald te worden: zynde die Gehugten meeſtal met een klein Fortje of Batterij, om dezelven voor Zeeroovers te beveiligen, voorzien.

Steden *Placentia* en *St. John.*

De meeſte Engelſchen, evenwel, hebben zig, in deeze Eeuw, nedergezet aan de Baay van *Placentia* of *Plaiſance*, de zogenaamde Hoofd-

Hoofdſtad, die aan de Zuidzyde, en te *St. John*, een nieuwe Plaats, die op de Ooſtzyde van den zelfden Zuidhoek, aan een Haven van dien naam, is aangelegd. Op die beide Plaatſen hebben zy een menigte van Magazynen en Schuuren gehad, alwaar de Viſch ſchoon gemaakt en gedroogd werdt, om denzelven vervolgens tegen de Koopwaaren, die uit Engeland aangebragt werden, uit te leveren, en alom te verzenden; even als de Franſchen zulks op 't Eiland van Kaap Breton, St. Jan en elders, gedaan hadden. NEWFOUNDLAND of TERRENEUF.

St. John moet zekerlyk een van de bekwaamſte Plaatſen zyn, om dat zy tegenover den grooten Viſſchers-Bank van Newfoundland legt. Ook werdt van daar, in 't jaar 1724, een derde deel der veelheid van Viſch, die men van het geheele Eiland afſcheepte, met twintig Schepen naar Europa verzonden, en niet veel minder veelheid van *Fairyland*, met zeventien Schepen; zynde het geheele getal der Schepen, die toen van Terreneuf met Viſch beladen werden, negenenvyftig geweeſt, en de veelheid van Viſch ruim honderdduizend Kwintaalen; doch in de volgende Jaaren, dikwils, meer dan eens zo veel. De meeſte ſlyting daar van was naar Spanje, Portugal en Italie.

Om eenig denkbeeld te geeven van den Bakkeljauw-Vangſt, die reeds zo veele Jaaren de Kuſten van dit Eiland, en de Wateren daaromſtreeks, berugt gemaakt heeft, zo moeten wy eerſt letten welk een Viſch het onderwerp zy van dien Vangſt; ten tweeden, op welke manier die gevangen en verder behandeld wor- Bakkeljaauw-Vangſt.

Digitized by Google

NEW-FOUND-LAND of TERRE-NEUF.

de; ten derden op het verſchil, dat dien aangaande plaats heeft tuſſchen de byzondere Natiën.

De Viſch dan, die het onderwerp is van deeze berugte Viſſchery, wordt gezegd geen andere te zyn, dan de Kabbeljaauw, dien men in de Noordzee vangt en in de Nederlanden of in Engeland verkoopt; zynde voorál niet grooter. Men onderſcheidtze, ten opzigt van de grootte, in drie Soorten. Die, welke, zonder Kop, twee Voeten of drie Vierendeel van een Elle lang zyn, maaken de eerſte Soort in grootte uit; dan volgen die van de tweede Soort, welke middelmaatig, en eindelyk die van de derde Soort, welke de kleinſten zyn. Alle Kabbeljaauwen hebben, gelyk de meeſte Viſſchen, een Streep, die op zyde, overlangs, in 't midden loopt, van den Kop tot aan de Staart. Het gedeelte, hier onder, dat men den Buik noemt, is in 't algemeen witagtig, doch het andere gedeelte, naar de Rug toe, verſchilt van Kleur. Die Viſſchen, daar hetzelve bruin of zwartagtig is, zyn beſt en bekwaam om tot Stokviſch te droogen; die, daar hetzelve groen is, deswegen groene Kabbeljaauw genaamd, zyn beter om in te zouten. Dit laatſte kan zo wel op Zee als op 't Land geſchieden, doch het droogen doet men alleenlyk aan de Wal.

Het is een over-oude gewoonte, dat het eerſtkomende Schip regt heeft om een Haven uit te kiezen, die de voordeeligſte geoordeeld wordt tot deeze Viſſchery. Bovendien voert hetzelve den tytel van Admiraal der Viſſchers-Vaartuigen, en heeft niet alleen, geduuren-

de

de het Saizoen, de Vlag aan de Groote Maſt, maar wyſt ieder der volgende Schepen zyne plaats aan, daar men behoort te viſſchen, naar den rang van het aankomen. De drift, om die Eer te behaalen, is zo groot, dat men dikwils niet wagt tot dat het Ys los geraakt en van de Kuſt gedreeven zy; maar, terwyl de Zee nog veele Mylen ver van 't Strand bevroozen is, gaat het Volk reeds met Sloepen naar de Wal, om de eerſten te zyn in het opregten van Hutten; hoe gevaarlyk dit ook zy. Menigvuldige voorbeelden zyn 'er, van het verongelukken van zodanige Sloepen, 't zy door de donkerheid van de Nagt of door een opkomende Stormwind: doch de na-iever en het beoogde voordeel, doet alle die gevaaren gering agten. Terwyl ook de Gagie, welke de Eigenaars der Schepen aan het Volk geeven, gewoonlyk beſtaat in een derde deel van den Viſch, dien zy in Europa brengen; zo dryft hun de iever tot hun eigen voordeel aan, om het belang van hunne Meeſters, zo veel doenlyk, te behartigen. NEWFOUNDLAND of TERRENEUR.

Schoon de Kabbeljaauw, in 't algemeen, overvloedig is aan alle Kuſten van Terreneuf, heeft men 'er doch Reeden, die meer dan andere uitleveren, en daar zyn ook plaatſen, waar men weinig of niets vangt. Dit onderſcheid komt van de hoedanigheid van den Grond, die, Zandig zynde, een groote verzamelplaats is van Viſch; en, Rotsagtig zynde, veel minder: Modderig zynde het allerminſte geeft. Daar het ondiep is, zal men ook minder Viſch vangen, dan op een Diepte van dertig of veertig Vademen: want, hoe- Verſchil der Plaatſen, voor de Viſcherij.

NEW-FOUND-LAND of TERRE-NEUF.

wel men 'er ook vindt op meer of minder diepte, is deeze maat nogthans de gene, daar men de meeſten heeft. Zie daar de redenen, die maaken dat de Vaartuigen, welke tot deezen Handel geſchikt zyn, zig zodanig haasten, om van de eerſten te zyn, en dus de keur te hebben van de plaatſen.

Zo dra men de Reede in bezitting genomen heeft, daar de Viſſchery moet geſchieden, onttakelt men het Schip, en gaat aan 't opregten van Hutten om in te woonen, maakende dus een ſoort van nieuw Gehugt aan den Oever der Zee. Daar wordt ook een groote breede Stellagie gemaakt, die naar een Schavot gelykt, effen boven 't Water. Dan vervaardigt men een genoegzaam getal van Barken, of maakt gebruik van de geenen, die men 'er vindt: want deeze Barken worden, by 't vertrek, terug gelaten, en zyn ten dienſte van de genen, wien deeze Reede, in een volgend Saizoen, te beurte valt; die dezelven dan ſlegts behoeven digt te maaken en in 't Water te brengen. Alles tot de Viſſchery gereed zynde, wordt het Scheepsvolk in zo veel Klaſſen verdeeld, als 'er bezigheden door hun waar te neemen zyn: ſommigen gaan op den Vangſt uit en brengen het gevangene aan de Wal; anderen ſnyden de Viſſchen den Kop af; anderen openen dezelven en haalen 'er het Ingewand uit; anderen zoutenze en leggenze op hoopen. Die tot de Viſſchery beſtemd zyn, gaan 's morgens vroeg met de Barken uit, en komen niet terug voor 's avonds, ten ware zy eer hunne Laading bekomen hadden. De Viſſchery geſchiedt met Kol-

Kollen, dat is met Hoeken die aan Lynen zyn; des daar van een genoegzaame veelheid mede genomen wordt, en het lok-aas, dat men aan den Hoek doet, is een ſtuk Haring, of iets, dat men in de Rob der gevangen Viſchen vindt. Men merkt aan, dat de Kabbeljaauw zeer gulzig is; want ſomtyds wordt 'er Steen, Yzer en dergelyke onverteerbaare dingen, in de Rob gevonden. NEWFOUNDLAND of TERRE-NEUF.

Na dat de Koppen afgeſneeden en de Viſchen van Ingewand ontledigd zyn, en de Ruggegraat daar uit getrokken, worden zy gezouten en by hoopen op elkander gelegd. 's Anderendaags, of wanneer men ziet, dat zy genoegzaam doordrongen zyn van het Zout, neemt men 'er twee in ieder Hand, by de Staart, en ſpoeltze ſchoon af in de Zee: dan worden zy op Planken te verzygen en vervolgens te droogen gelegd, met de Huid naar buiten of naar boven, op dat de Lugt dezelven wel doordringen moge. Dan twee of driemaal omgekeerd zynde, worden zy op nieuws gezouten, en by hoopen gelegd op de Stellagie, alwaar zy leggen blyven tot aan het end der Viſſchery. Zo lang dezelve duurt, houden de Barken niet op, van dagelyks op den Vangſt uit te gaan, en, zo dra zy terug komen, 't zy by dag of tegen den avond, wordt de Viſch aanſtonds ontweid, om niet te bederven, 't welk dikwils het Volk den geheelen Nagt aan 't werk houdt, zo dat zy naauwlyks tyd om te ſlaapen hebben. Bereiding van den Viſch.

De Viſſchery met Barken, die van Kaap Breton of daaromſtreeks, of ook van de bewoonde Plaatſen aan de Zuidkuſt van Terre-

NEW-FOUND-LAND of TERRE-NEUF.

neuve, of van elders worden afgezonden, is van veel minder omslag; dewyl men op die plaatsen zelf Stellagiën heeft, om den Visch te droogen, en, aangezien de kortheid van 't Saizoen, tot deezen Vangst bekwaam, dat gemeenlyk niet langer duurt, dan van het begin van Mey of laater, tot aan het end van Augustus, ziet men, welk een voordeel het voor de Engelschen zy, die Plaatsen in bezitting te hebben. Sommigen verbeelden zig zelfs, dat indien de Ingezeetenen van Nieuw Schotland, de laatste anderhalf honderd Jaaren, hun werk daar van gemaakt hadden, die Provincie, heden, ver de vermogendste zou zyn van Noord-Amerika.

Vangst in open Zee.

De Franschen hebben zig meer dan eenige andere Natie bezig gehouden, met een andere soort van Kabbeljaauw-Vangst, welke zy niet alleen op den Grooten Bank van Terreneuve, maar ook op alle andere Banken, die 'er voor den ingang van den Golf van St. Laurens leggen, tot aan dien van 't Eiland *Sable*, bezuiden Kaap Breton, toe, werkstellig maaken. Zy hebben Zout aan boord, en, zo dra de Visch door hun gevangen wordt, maaken zy denzelven schoon, en zouten ze vervolgens, leggende dien op kleine hoopen in 't ruim, tot dat 'er de Slymagtigheid uitgeloopen zy, waar na zy den Visch nog eens zouten. Deeze Schepen komen reeds in 't Voorjaar op den Bank, om dat niet alleen de Kabbeljaauw, welken men aldaar in de Zomer vangt, op ver naa zo goed niet is; maar ook, om dat die soort van Inzouting niet in staat zou zyn, den Visch in de Zomer goed

te

te houden; en men kan het dus in de Schepen niet anders doen, wegens gebrek van plaats. Zo dra zy de Laading hebben, keeren zy terug naar Europa, en kunnen somtyds wel twee Togten doen in 't Jaar, den eenen 's Voorjaars, den anderen in de Herfst. NEWFOUNDLAND OF TERRENEUF.

Deeze Visschery schynt allereerst geoefend te zyn door die van Biskaije, waar van zy, wegens den Spaanschen naam dier Visschen, nog heden den naam van Bakkeljaauw-Vangst voert. Meer dan tweehonderd Jaaren herwaards zyn 'er, buiten tyd van Oorlog, jaarlyks, omtrent vierhonderd Europeaansche Schepen, waar onder wel de helft Fransche en Spaansche waren, toe gebezigd. De Engelschen gebruikten, in het begin der voorgaande Eeuw, meer dan tweehonderd Vaartuigen tot de Visschery, bemand met over de agtduizend Zeelieden. Naderhand hebben wederom de Franschen hun, in getal van Schepen op dien Vangst, overtroffen, tot dat, in deeze Eeuw, het Eiland van Terreneuf aan Groot Brittannie werdt afgestaan. Men heeft, zedert dien tyd, het getal der Engelsche Schepen, die jaarlyks tot de Kabbeljaauw-Visschery uitgerust worden, op vyfhonderd, en den gevangen Visch op tusschen drie- en vierhonderd duizend Centners of Kwintaalen gerekend *. Ook vernam men, dat, zedert de laatst getroffen Vrede, door de Franschen, op de Kusten van Terreneuf, hun toegestaan, in 't jaar 1764, meer dan vyfduizend Man tot het inzouten van den Visch gebruikt werden; hebbende zy op de Eilanden St. Pierre en Miquelon ruim vyftig Pakhuizen opgeregt;

* BRAW. *Lex Mercat. rediviva.* pag. 669.

NEWFOUNDLAND of TERRENEUF.

tot bewaaring en bezorging van den Vifch; door hun gevangen en toebereid. Dit fcheen eenige nieuwe moeielykheid tuffchen de beide Natiën te voorfpellen; inzonderheid, wanneer zig, in 't jaar 1765, wel driehonderd Franfchen op 't Eiland Miquelon hadden nedergezet, om daar te blyven woonen, tegen den inhoud van het laatft getroffene Verdrag. In de geweldige Storm van den 15 September des voorleeden jaars 1768, verneemt men, dat op de Terreneuffche Kuft meer dan honderd Schepen vergaan, en by die gelegenheid wel vyfhonderd Menfchen ongelukkig om 't leven geraakt zyn.

Walvifch-Vangft.

Behalve den Kabbeljaauw komen daaromftreeks ook andere Viffchen voor, die in de Noorder-Oceaan huis houden. Dit blykt in 't byzonder uit den Walvifch-Vangft, tot welken die van Nieuw Engeland, onlangs, wel agttien Schepen in Zee hadden; doch het fcheen dat zulks eenige belemmering gaf aan de Kabbeljaauw-Viffchery: immers men vindt een Berigtfchrift, van den 21 July 1765, aan boord van een Oorlogs-Sloep der Engelfchen, aan het Eiland *du Bois* op de Kuft van Labrador gegeven, naar welk alle de Kapiteins der Schepen, die op den Walvifchvangft aldaar uitgeruft waren, zig ftiptelyk zouden te gedraagen hebben: naamelyk zy waren gehouden; 1. De nuttelooze gedeelten der Walviffchen ten minfte drie Mylen van het Strand af in Zee te brengen: 2. Geene Paffagiers van Terreneuf of de Kuft van Labrador naar eenig gedeelte der Volkplantingen over te voeren: 3. Die Kuft ten allerlaatften

al-

altoos op den 1 November te verlaaten: 4. Niet te visschen in de Havens of op de Kusten van Terreneuf, die tusschen Kaap Riche en Kaap Buena Vista gelegen zyn: 5. Onder geenerley voorwendzel eenigen Handel of gemeenschap te oefenen met de Franschen: 6. De Indiaanen altoos met vriendelykheid te behandelen; hun niet te bedriegen of te benadeelen; en hun niet te voorzien van Brandewyn of andere Sterke Dranken: 7. Op die Kust naar niets anders te visschen dan naar Walvisschen. NEWFOUNDLAND OF TERRENEUF.

Aan de Kusten van Terreneuf en in de geheele omtrek van den Golf van St. Laurens, als ook aan die van Acadia of Nieuw Schotland, ontbreekt het niet aan Robben of Zeehonden. Men vindtze 'er, naar de Lighaams gestalte, de grootte van den Kop en de langte of kortheid van den Hals, van twee of drie Soorten. De grootsten weegen tweeduizend Ponden; doch zodanigen vangt men 'er zelden. De manier, om deeze Dieren magtig te worden, is de zelfde als die van onze Robbeslagers in Groenland, en van de Olie of Traan, die men uit het Spek kookt, wordt, als zy versch is, wel tot bereiding der Spyzen gebruik gemaakt. In voorige tyden gebruikten de Franschen den Huid tot Moffen, maar sedert wordt dezelve meest tot het bekleeden van Koffers gebezigd. Bereid zynde zweemt zy wel naar Turksch of Spaansch Leder, en dan maakt men 'er zeer goede Schoenen en Laarsen van. Met den Vloed komen zy veel in Kreeken of Rivieren, en dan weeten de Visschers 'er veelen mag- Robben Vangst.

NEWFOUNDLAND of TERRENEUF.

magtig te worden by het afloopen van het Water: waar toe zy groote Bulhonden hebben, die deeze Dieren kunnen vatten en ophaalen in zeven of agt Vadem diepte: want dood geslagen zynde zinken zy naar den Grond, even als de Bevers. Walrussen, waar van de Engelschen weleer eene Visschery aan het Zand-Eiland, *Isle de Sable*, zouden gehad hebben, komen zeer zelden aan deeze Kusten voor.

Bruin-Visschen-Vangst.

Men vindt, in die Wateren, een groote menigte van Bruinvisschen; als ook op de Rivier van St. Laurens beneden 't Eiland van Orleans; alwaar de Franschen, daar van, twee Visscheryën hadden, de eene in de Baay van St. Paul, de andere zeven of agt Mylen laager, by een Plantagie *Camouraska* genaamd, wegens zekere hoog boven 't Water uitsteekende Rotsen. De Onkosten van die Vischery waren gering en de voordeelen zouden aanmerkelyk zyn geweest, indien deeze Vischen niet hunnen loop zodanig veranderden, dat 'er in 't geheel geen staat was op te maaken. Bovendien werdt 'er de Aal- of Paling-Visschery, die tot bestaan van het armste Volk in Quebek strekte, grootelyks door benadeeld; want de Bruinvisschen, gestoord zynde, namen elders hunnen loop, en de Aalen, dus niet meer van hun te vreezen hebbende, konden de Rivier, zonder verhinderring, af loppen: waar door dan de Aal-Vischery, tusschen Quebek en Trois Riviéres, geheel in 't verval geraakt is.

De manier van Bruinvisschen te vangen, verschilt merkelyk van den Robben-Vangst.

Met

Met een laag Ty zetten de Visschers Staaken of Stokken, op bekwaame tusschenwydte, in den Modder of het Zand; daar zy Touwen aan binden op de wys van Fuiken, met een zeer groote opening, doch zodanig, dat de Visch, 'er eens doorgekomen zynde, niet weder terug kan keeren. Zy hebben de zorgvuldigheid, van de toppen der Staaken met groene Takken te bekleeden, op dat de Visschen het bedrog niet merken mogen, die, met den Vloed de Scholen van Haring vervolgende, welke alsdan speeds opwaards en naar den Oever zwemmen, en bekoord door het groene Prieel, zig, met het afloopende Water, gevangen; ja somtyds geheel op 't drooge bevinden, zo dat men 'er twee of drie met éénen Slag kan dood slaan. NEW-FOUNDLAND of TERRANEUR.

Onder de Bruinvisschen hebben de gemeenste, die by troepen zwemmen, met regt dien naam; alzo zy bruin of zwartagtig van Kleur zyn, doch onder dezelven komen ook witte voor, van grootte als een Koe, en somtyds tweeduizend Ponden zwaar. Een zulke witte levert een Okshoofd Olie of Thraan uit, welke van dergelyke hoedanigheid is als die der Robben of Zeehonden. Het Vleesch van de graauwe of bruine wordt geagt eetbaar te zyn: men maakt Beulingen en Worst van de Darmen, en de Kop, hoewel zo goed niet als die van een Kalf, wordt beter dan een Schaaps-Kop gehouden. Van beide Soorten touwt men de Huiden, die in 't eerst week en wel een Duim dik zyn, doch, door geduurig afschraapen dunner gemaakt, eindelyk zo taay worden, dat menze tot Bontstrokken en

Broe-

NEW-FOUND-LAND of TERRE-NEUS.

Broeken kan gebruiken; ja ſommigen verzekeren, dat die beſtand zyn tegen een Musket-Kogel. Veele zodanige Huiden vindt men 'er, van agttien Voeten lang en half zo breed. Niets wordt bekwaamer geagt dan deeze, tot het boven-dekzel der Koetſen.

In het zoute gedeelte van de Rivier van St. Laurens, zo wel als in de Golf, worden byna allerley Viſſchen, die in de Noorder-Oceaan bekend zyn, met Netten gevangen. Het onbreekt 'er niet aan Zalmen, Tonynen, Tong, Makreel, Haring, Sprot, Anchovis, Tarbot, Schol, Roch, Schelyiſch, Wyting, Pieterman, Kreeften, Oeſters, enz. In de Winter maakt men, inzonderheid aan de Kuſt van Nieuw Schotland, ſlegts een gat in 't Ys, en ſteekt daar twee Stokken door, die ſamen gebonden zyn, en aan 't end als een Nyptang ſluiten; waar mede men de Oeſters vat en ophaalt. Op die plaatſen moet 'er de Grond vol van zyn; dewyl men zelden miſt in zulk een greep.

De *Lincornet*, een ſoort van *Sepia* of Zee-Kat, is 'er van twee ſoorten; ſommigen van grootte als een Okshoofd; anderen niet meer dan een Voet lang en deeze alleen is het, die gevangen wordt. Haar figuur is geheel rond of liever ovaal: zy heeft, een weinig boven de Staart, een rand of lyſt, welke haar tot een Schild dient; en de Kop is omringd met Baarden, waar van zy, om andere Viſſchen te vangen, gebruik maakt. Zy ſchynen een grooten trek naar Licht te hebben, en worden dus met een Toorts gevangen, die men op 't Strand houdt. als wanneer zy zo ver

op-

Digitized by Google

opwaards loopen, dat zy, met een afneemend Ty, niet weder terug kunnen. Dit Schepzel, gekookt, geſtoofd of gebraden, is zeer goed Eeten, maar het maakt de Saus geheel zwart en dus voor het Oog onaangenaam, ja byna afſchuwlyk. NEW-FOUNDLAND of TERRENEUF.

Aan de Noordzyde van den Golf van St. Laurens heeft men, als gezegd is, een zeer hooge Kuſt, die de Zuidkuſt is van een zeer groot Land, het welk van ouds den naam van TERRA DE LABRADOR of *Terra Laboratoris*, dat is het Arbeiders Land, gevoerd heeft. De eigentlyke reden, dat 'er de Spaanſchen dien naam aan gegeven hebben, is nog een Raadzel: ten ware het mogt zyn, om dat zy oordeelden, dat 'er zonder Arbeid niet uit te haalen was: terwyl de Landen, door hun in Zuid-Amerika ontdekt, van zelf genoegzaam Vrugten, tot Levens-onderhoud, uitleverden. De Engelſchen gaven 'er, naderhand, den naam van NIEUW-BRITTANNIE aan; hoewel zy, zo het ſchynt, nimmer eenige moeite aangewend hebben, om de binnenlandſche geſteldheid te ontdekken, of bezitting van de Kuſt te neemen. 't Land van LABRADOR.

Dit Land ſtrekt zig van vyftig tot meer dan zeſtig Graaden Noorder Breedte uit; in Lengte Ooſt- en Weſtwaards, ongevaar, van den vyf-en-vyftigſten tot den zes-en-zeventigſten Graad, beweſten Londen. Men kan hier uit de uitgeſtrektheid opmaaken van een plek Lands, die de drie Ryken van Groot Brittannie ver te boven gaat in grootte; ja moogly zelfs wel geheel Frankryk en Spanje, in dat opzigt, overtreft. De gedaante, echter, ſchynt

LABRADOR. ſchynt driehoekig te zyn, aan de Zuidzyde breed, en Noordwaards ſmal toeloopende; daar zy paalt aan de Straat Hudſon, hebbende de Baay van dien naam ten Weſten, en de Zee van Groenland ten Noordooſten. De Zuidzyde paalt ten deele aan de Grenzen van Kanada, ten deele aan den Golf van St. Laurens, wordende door een Kanaal, de Straat van Belliſle genaamd, van Terreneuf afgeſcheiden.

De Zuidkuſt door de Franſchen bezeten geweeſt. Toen Frankryk Kanada in bezitting hadt en meeſter was van den Golf van St. Laurens, oordeelde die Kroon ook de gedagte Zuidkuſt van 't Land van Labrador aan zig te behooren, en de Franſchen maakten gebruik van de Baaijen en Inhammen, die 'er aan dezelve zyn, tot de Viſſchery. Eenigen tyd geleeden verzogt iemand, in Frankryk, en verkreeg den tytel van Gouverneur deezer Landen: hy kwam 'er aan en leefde in goed verſtand met de Wilden. Hy hadt 'er zyn Huis, waar in hy den geheelen Winter, in eenzaamheid, zyn verblyf hieldt met zyne Vrouw en Kinderen, en 's Zomers hadt hy het pleizier van zyne Landsluiden te ontmoeten, en van hun met Voorraad voorzien te worden. Dus heeft hy verſcheide Jaaren aldaar doorgebragt, en zig niet, dan in 't jaar 1745, naar Kanada terug begeven, op het aanſtaan van zyn Vrouw, die vreesde, dat hun eenig ongeluk mogt overkomen, wegens den Oorlog tuſſchen Frankryk en Groot Brittannie. De Wilden, immers, aan deeze Kuſt, waren met de Franſchen zeer gemeenzaam, en bragten hun, in de Barken, allerley

Digitized by Google

ley. Wildbraad toe, ontvangende niets daar voor, dan wat Sterken Drank en eenige Snuisteryën; doch men moet zeer op zyn hoede zyn, dewyl zy niet ſchynen te weeten, dat in Dievery eenig kwaad ſteekt; rekenende, gelyk men voor een Spreekwoord zegt, alle Goederen gemeen. LABRADOR.

By die gelegenheid heeft men eenig nader berigt gekreegen, van den aart en levensmanier der gedagte Wilden, *Esquimaux* genaamd, welke de zwervende Ingezetenen zyn van 't Land van Labrador of Nieuw Brittannie. De Heer KALM, met verſcheide Franſchen in Kanada geſproken hebbende, die dezelven dikwils gezien en aan boord gehad hadden, vernam, dat zy in Kleur en Taal van alle andere Amerikaanſche Wilden verſchillende waren. Zy zyn, naamelyk, niet Koperagtig bruin of Olyfkleurig, maar byna zo blank als de Europeaanen, met kleine Oogen. De Manluy hebben een Baard, welke aan de meeſte andere Wilden ontbreekt. Hunne Wooningen zyn onderaardſche Holen, of Grotten in de Bergen, of ſomtyds van op elkander geſtapelde Steenen of brokken Aarde, boven den Grond, gemaakt. Zy zaaijen of planten nooit het een of 't ander; maar al hun Voedzel beſtaat voornaamelyk in Viſch, of ook in Spek en Vleeſch van Walviſſchen of Zeehonden: als mede in dat van allerley Dieren, die zy op 't Land weeten te vangen. De meeſte Spyzen eeten zy geheel raauw, 't welk hun insgelyks van de andere Wilden onderſcheidt, en, zo men wil, den naam gegeven heeft aan deeze Natie. Haar Drank is Wa- Wilden genaamd *Esquimaux*.

ter,

Digitized by Google

LABRADOR. ter, en men heeft hun dikwils Zee-Water zien drinken, dat zo zout als Pekel was.

Wilden. Wat de Kleeding aangaat, die wordt gezegd t'eenemaal te beſtaan uit Vellen van Zeehonden of Robben, zynde behoorlyk toebereid, en te ſamen genaaid met de Peezen van Walviſſchen, welke zy als Gaaren draaijen, en die dus zeer taay zyn. Het ruige of Haairige keeren zy buitenwaards, en maaken 'er een Gewaad van, uit Schoenen, Kouſen, Broek en Rok beſtaande, 't welk zo digt om 't Lyf ſluit, dat zy 'er, tot aan de Armen toe, mede in 't Water kunnen gaan, zonder dat hun Lyf nat worde, ja zelfs blyven hunne Onderkleederen droog. Deeze, 't zy men die Hembden noemen wil of Kamizoolen, maaken zy van dunner Vellen, welke zeer zagt zyn. Het Gewaad der Vrouwsperſoonen verſchilt van dat der Mannen weinig. Men zeide hem, dat zy 'er veel beter uitzien, dan die der andere Wilden.

Schuitjes, enz. De Schuitjes van dit Volk, welke ook van Vellen zyn, ſchynen volmaakt met die der Groenlanderen overeen te komen; des ik daar van niet zal ſpreeken. Hun Geweer beſtaat, zo wel als dat van die Volkeren, uit Boog en Pylen, benevens Harpoenen en Lenſen, die ſomtyds met Been of Steen gepunt zyn. Het dient hun tot de Jagt en Viſſchery. Naar Yzer zyn zy zo begeerig, dat, wanneer een Boot of Vaartuig op hunne Kuſt komt te ſtranden, hetzelve door hun aan ſtukken geſlagen of verbrand wordt, om het Yzer, inzonderheid de Nagels, daar uit te bekomen, die zy weeten te ſmeeden, te ſlypen, en tot allerley ge-

Digitized by Google

gebruik te vervaardigen. Daar zyn voorbeelden, dat zy een groote wreedaartigheid aan Menſchen betoond hebben, die op hunne Kuſt Schipbreuk geleeden hadden, en dezelven, miſſchien om het gene zy by zig hadden, magtig te worden, dood geſlagen. Zy draagen geen Oorringen, en beſchilderen zig het Aangezigt noch het Lighaam niet. Van Honden hebben zy, zo veel men weet, altoos gebruik gemaakt, zo wel op de Jagt, als om hun Goed, des Winters, over Ys of Sneeuw, in Sleedjes te vervoeren, of zig zelf daar door te laaten trekken. De Honden zyn Wolfagtig, met ſteile Ooren, gelyk de Yslandſche Honden. Ander tam Vee hebben zy niet, hoewel 'er Rendieren in dat Land zyn, gelyk in Lapland. LABRADOR.

De Franſchen, in Kanada, die eenigermaate nabuuren van de Esquimaux waren, hebben veel moeite aangewend, om een ſoort van Handel met dezelven op te regten; doch ſchynen daar in niet geſlaagd te zyn geweeſt. Zy hadden eenigen van hunne Kinderen gevangen en die te Quebek gebragt, alwaar men hun de Franſche Taal leerde, en hun dus tot kennis van den Kriſtelyken Godsdienſt en tot beſchaafdheid tragtte te brengen; maar het ongeluk wilde, dat die Kinderen de Pokjes kreegen en 'er altemaal aan ſtierven. Veelen twyfelden ook, of dit wel gelukt zou zyn; want men hadt bevonden, dat zy de verkeering met de Europeaanen niet beminnen. Een van deeze Wilden gevangen en eenigen tyd in Kanada gehouden zynde, werdt naar zyn Land terug gebragt, en van zyn nabeſtaan- Handel met dezelven niet geſlaagd.

Digitized by Google

LABRADOR.

den, zegt men, die hem voor een halven Vreemdeling aanzagen, gedood. Die wreedaartigheid maakt ook dat de andere Wilden, in Amerika, als zy de overhand krygen op de Esquimaux, daar nooit kwartier aan geeven, dat zy anders dikwils met eenigen van hunne overwonnen Vyanden doen, om die onder hunne Natie in te lyven.

Thans meenen de Engelſchen, doordien zy een Vrouwsperſoon van die Natie te Londen hebben, meer gelegenheid te zullen krygen tot een onderlingen Handel met dit Volk. Men kan ook, wanneer men 't voorgemelde verblyf van dien Franſchen Gouverneur, aan de Kuſt van Labrador, in aanmerking neemt, geenszins twyfelen, of de gelegenheid der Plaatſen, de minder of meerder verkeering met de Europeaanen, en de behandeling welke zy daar van genooten hebben, moet een zeer groot verſchil maaken in de geaartheid deezer Wilden; te meer, dewyl men thans zelfs eenige Europeaanſche woorden in hunne Taal vindt, die zy, buiten twyfel, door verkeering met de Franſchen of van de Engelſchen op Terreneuf, welk Eiland dikwils van hun bezogt wordt, overgenomen zullen hebben. En men heeft, al ſedert eenigen tyd, aan Straat Hudſon en in de Baay van dien naam, hunne handelbaarheid niet alleen, maar ook hunne vreedzaamheid ondervonden.

XXII.

Digitized by Google

XXII. HOOFDSTUK.

Beschryving van de HUDSONS-BAAY, *en van het omleggende Land; de* Faktooryën der Engelschen, *de opregting der Maatschappy, derzelver Handel met de* Indiaanen; *wier Aart en Levensmanier omstandig wordt voorgesteld; benevens een Berigt van de poogingen, die 'er tot heden zyn aangewend, om een* Doortogt *naar 't* Noordwesten *te vinden, tot in de groote* Zuidzee.

DE HUDSONS-BAAY verdient thans, op het einde der beschryvinge van Amerika, in verscheide opzigten eene byzondere beschouwing. Vooreerst, om dat het een der grootste binnenlandsche Zeeën, waarschynlyk, is van den geheelen Aardkloot, de Middellandsche Zee alleenlyk uitgezonderd, en vooral de grootste Zee-Boezem, die wy kennen, van dat Wereldsdeel. Ten anderen, om dat door de Engelschen, nu juist honderd Jaar geleeden, een Kompagnie van Handel op deeze Baay is opgeregt, welke sedert zodanig gebloeid heeft, dat haare Hoofdsom tot de driedubbelde waarde, en dus het meeste gereezen is, van alle de Fondsen in Groot Brittannie. Ten derden, en eindelyk, wegens de poogingen, waar toe de ontdekking en bezitting van die Baay den Engelschen gelegenheid heeft gegeven, om eenen Doortogt door den Noorder Oceaan, uit dezelve, tot in de Groote Zuidzee, te vinden.

Deeze Baay, zo wel als de Straat, waar Ontdek-

 king.

Digitized by Google

DE HUDSONS-BAAY.

mede men uit de Noordzee in dezelve komt, heeft haaren naam van zekeren Engelſchman, HENRIK HUDSON, die in 't voorſte der voorgaande Eeuw drie Togten derwaards deedt, op den laatſten van welken by ongelukkig ſneuvelde. Men hadt, naamelyk, in de Zeſtiende Eeuw reeds een denkbeeld gehad, dat voorby den uithoek van Groenland een Doortogt moeſt zyn naar 't Noordwesten, en dit gaf hope, dat men dus, langs een korter weg dan de gewoone, naar de Ooſtindiën zou kunnen komen. FROBISHER deedt, in 't jaar 1576 en de volgende, drie Togten naar een Straat, die by de Engelſchen nog zyn naam behoudt, tuſſchen Kaap Vaarwel en Groenland; maar hy maakte geen verdere Ontdekkingen. Vyf of zes Jaaren daarna werdt door een anderen Engelſchman, van Dartmouth, JOHN DAVIS *genaamd*, de thans zo berugte *Straat Davis* ontdekt, die zig beweſten Groenland Noordwaards uitſtrekt tot in de *Baffins-Baay*, op by de tagtig Graaden Noorder Breedte. Deeze Kapitein hadt aan de Weſtzyde van die Straat nog wel een Opening gezien, doch, met de ontdekking van gedagte Straat zig vergenoegende, deedt hy geen moeite om verder Weſtwaards te vorderen.

Hudſon deedt zyn eerſten Togt in 't jaar 1607, den tweeden in 't jaar 1608, den derden en laatſten in 't jaar 1610. Hy hadt de ſtoutheid van zig een Weg te baanen, dien nooit eenig Europeaan bevaren hadt; de Zee-Engte door te zeilen, die naar hem den naam van *Straat Hudſon* gekreegen heeft, en zyn

iever

iever werdt beloond met de ontdekkinge van een geheele binnenlandſche Zee, waar van de Kuſten grootendeels door hem opgenomen werden. Hy was de eerſte, die in dat koude Klimaat, in een Wereld van Ys en Sneeuw, durfde overwinteren, en dit gaf hem gelegenheid, om, in 't Voorjaar van 1611, zig gereed te maaken tot nieuwe Ontdekkingen; wanneer zyn Scheepsvolk, ongelukkiglyk, aan 't muiten ſloeg, zettende hem en zeven van zyn getrouwſte aanhangers in een open Boot, waar mede zy, waarſchynlyk, verongelukt zyn of door gebrek vergaan: ten minſte heeft men ſedert niets meer van hem vernomen. De Hudsons Baay.

De ingang van het Kanaal, dat men thans de *Straat Hudſon* noemt, is op omtrent een-en-zeſtig Graaden Noorder Breedte, in Lengte ongevaar vyftien Graaden beweſten Kaap Vaarwel, dien men voor den Zuidhoek van Groenland plagt te houden. Deeze Kaap voorby zynde, gaan de Straat-Davis vaarders Noordwaards, doch, die naar Straat Hudſon willen, Weſtwaards. Men rekent de wydte van deeze Straat, op ſommige plaatſen zes, op anderen tien of twaalf Zeemylen. Aan den ingang leggen de Eilandjes van *Reſolution*; in de Straat heeft men 'er nog verſcheide anderen, en aan den mond van de Baay het *Mansfeld*-Eiland. De Strekking is Noordweſtelyk, en de langte, van de eerſtgemelde Eilandjes tot aan Kaap *Diggs*, wordt gerekend op byna anderhalf honderd Zeemylen. De Zuidkuſt is het hier voor beſchreevene Land van Labrador of Nieuw Brittannie; de Noordkuſt, dat Land, 't welk men weleer voor een gedeelte De ingang genaamd *Straat Hudſon.*

Digitized by Google

De Hudsons-Baay. van 't Vaſte Land aan den Noordpool, doch ſedert voor een groot Eiland gehouden heeft, dat *James*-Land genoemd wordt, zynde zeer weinig bekend.

Uitgeſtrektheid der Baay. De Hudſons-Baay, zelve, ſtrekt zig, van gedagte Kaap Diggs of 't Eiland Mansfeld, dat is van omtrent twee-en-zeſtig Graaden Noorder Breedte, langs de Weſtkuſt van Nieuw Brittannie, Zuidwaards uit, tot by de vyftig Graaden Breedte. Haar wydte, van den ingang Weſtwaards, mag op anderhalf honderd Zeemylen gerekend worden, en agter een Uithoek om, die de eene zyde van den ingang der Baay bepaalt, heeft menze bevaren tot omtrent zeven-en-zeſtig Graaden Breedte, dat is tot by of onder den Noord-Pool-Cirkel: zo dat men de langte, Zuid- en Noordwaards, wel rekenen mag op by de driehonderd Zeemylen; doch haare grootſte wydte heeft zy maar op omtrent een derde van die langte; zynde, verder naar 't Noordend toe, geen veertig Mylen breed. Het gedeelte van de Baay aan den Weſtkant, op omtrent zeven-en-vyftig Graaden Breedte, wordt *Burtons-Baay* genoemd, en het gedeelte aan den Ooſtkant, bezuiden de vyfenvyftig Graaden, noemt men *James-Baay*. Van de Kaap *Henrietta Maria*, daar James-Baay begint, is de Kuſt Zuidwaards honderd Mylen lang, en de breedte van de Baay ten minſte vyftig of zeſtig Mylen. By de gedagte Kaap heeft men een breeden ingang Ooſtwaards ontdekt, waaromtrent men twyfelt of het ook een Straat zou kunnen zyn, loopende dwars door Nieuw Brittannie heen.

Aan

Digitized by Google

Aan den Ooſtelyken Oever der Baay of Weſt-Kuſt van Labrador, leggen verſcheide Eilandjes, wier naamen voor ons van weinig belang zyn. De Baay ſchynt daar ook eenige Inhammen te hebben, of Monden van Rivieren; maar de aanmerkelykſten van deeze, vindt men aan den Weſtelyken Oever, daar men, naar 't Zuid-end toe, de Engelſche Faktooryën heeft. Men onderſcheidt het Vaſte Land van Amerika, dat aan de Weſtzyde van de Hudſons-Baay is, in zo verre het benoorden de gedagte Burtons-Baay legt, by den naam van NIEUW NOORD-WALES, en het gene'er bezuiden legt, zig Ooſtwaards uitſtrekkende tot aan 't Land van Labrador, by den naam van NIEUW ZUID-WALES. Onder deeze benaamingen, die by de Engelſchen in gebruik zyn, zal ik dit Land beſchryven, doch een aanvang met het Zuidelykſte, als meeſt bekend zynde, maaken. DE HUDSONS-BAAY. KUSTEN.

Dit Land is van een groote uitgeſtrektheid, als omringende het Zuidelyk deel van Hudſons-Baay, 't welk eene langte maakt van meer dan honderd Zee-Mylen of Uuren gaans, van 't Zuidooſten naar 't Noordweſten. Ooſtwaards grenſt het aan de Weſtelyke deelen van Labrador: Zuidwaards aan de Noordelyke deelen van Kanada of Nieuw Frankryk; volgens eene Grensſcheiding, welke by het Traktaat van Utrecht, in 't voorſte deezer Eeuw, tuſſchen de beide Kroonen van Groot Brittannie en Frankryk, op de Kaart bepaald werdt, en dus komen die Grenzen ten allerverſte Zuidwaards, by 't Meir *Abitibis*, op omtrent negenenveertig Graaden Breedte. NIEUW ZUID-WALES.

Digitized by Google

De Hudsons Baay. Ten Weſten zyn de Grenzen geheel onbepaald, en van de geſteldheid dier Landen is weinig bekend, dan dat de Wilden uit dezelven komen Handel dryven met de Engelſchen, die enkel hunne Woonplaatſen hebben naby de Kuſt, of aan Rivieren die zig in de Baay ontlaſten. Voor de gedagte Vrede hadden de Franſchen het Land, aan 't Zuid-end van de Hudſons-Baay, gerekend tot Kanada of Nieuw Frankryk te behooren, en daar van komt het, miſſchien, dat men, nog heden, het Land van Labrador noemt het *Ooſter Vaſte Land*, en Nieuw Zuid Wales het *Weſter*, ten opzigt van de Baay.

Lugtsgeſteldheid. In de Zuidelyke deelen zelfs, van deeze Baay, op de breedte van een-en-vyftig Graaden, of daar omtrent, is het 's Winters ongelyk kouder dan in Engeland of de Nederlanden, en dit Saizoen duurt langer dan een half Jaar; zynde het aldaar in het overige gedeelte, of in de Zomer, twee Maanden lang, ongemeen heet: zo dat men de geſteldheid beſt by die van Lapland, 't welk zo veel Noordelyker legt, kan vergelyken. Men zal zig hier over, na het gene wy van de Lugtsgeſteldheid te Quebek gezegd hebben *, niet zo zeer verwonderen. De plaatſen, omtrent het midden van de Baay, op zes- en zeven-en-vyftig Graaden Breedte, hebben nog ongelyk zwaarder Koude en ſtrenger Vorſt, met verheffingen van den Noordweſten-Wind, die 'er byna den geheelen Winter waait, en met een fyne Sneeuw-Jagt vergezeld gaat, op de koudſte Dagen, die men 'er gemeenlyk vier of vyf heeft in een Maand. De Grond bevrieſt

* Bladz. 483.

vrieſt 'er tot twaalf Voeten diep; en op de Rivieren wordt het Ys wel agt of tien Voeten dik. Zelden heeft men aldaar helder Weer: in de Lente en Herfſt is de Lugt ſteeds vol Miſt, en 's Winters zo Dampig, dat men 'er zeer dikwils Kringen om de Zon of Maan, Byzonnen of Bymaanen, en meer dergelyke Lugtverſchynzelen ziet. Inzonderheid is 'er het Noorder-Ligt zeer gemeen, ſchynende, by donkere Maan, zo helder, dat men 'er duidelyk by kan zien te leezen. De Sterren worden, wegens de gedagte Dampen, byna altoos tintelende gezien met een roodagtigen glans, die, in de genen, welke digt by de Kimmen ſtaan, naar de Vlam van een Fakkel zweemt. De Hudsons-Baay.

De geſteldheid des Lands moet veel overeenkomſt hebben met die der Noordelyke deelen van Kanada. De Grond is, op ſommige plaatſen by de Engelſche Kantooren, wel vrugtbaar; doch de kortheid van den Zomer, die dikwils maar zeven of agt Weeken duurt, maakt, dat men 'er geen Koorn en weinig Europeaanſche Boom-Vrugten teelt. Daar groeijen, evenwel, op de Moeraſſige plaatſen, digt aan 't Strand, veelerley ſlag van Boomen, gelyk Dennen, Lorken, Berken, Popelieren, Elzen en Wilgen, die genoegzaam Brandhout uitleveren. Landwaards in zyn, tuſſchen de Gebergten, groote Valeijen, met Boſchjes en Waterplaſſen, daar de Grond Veenig is en veelal digt met Mos begroeid. Op andere plaatſen is de Grond een loſſe zwarte Aarde, onder welke laagen Kley zyn, van verſchillende Kleuren. Men heeft Landsgeſteldheid,

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

'er veelerley Heeſtergewas dat Beſſen draagt; waar van ſommigen met de Europeaanſche Aal- en Kruisbeſiën, of ook met anderen, overeenkomen; ja zelfs zogenaamde wilde Aardbeyen. Aan zekere Plant, die 'er in 't wilde groeit, wordt een byzondere kragt, tot Geneezing van het Scheurbuik en Zenuwziektens, toegeſchreeven; doordien zy de Verteering van de Maag en de werking der Ingewanden bevordert. De Bladen hebben een ſterken geur, en zyn aangenaam van Smaak, wanneer men het aftrekzel, daarvan, op de gewoone manier, als Thee drinkt. Voorts heeft men 'er Brandenetelen, Boterbloemen, Muurkruid, Engelwortel, den Genever- en Zevenboom, als ook meer andere wilde Planten, die in de Noordelyke deelen van Europa voorkomen.

Berg-Stoffen.

Dat dit Land van Mineraalen *niet ontbloot* is, blykt in verſcheide opzigten. Men heeft, by ſommige Kantooren, Yzer- en ook Lood-Erts, op de oppervlakte des Aardryks, gevonden. De Indiaanen brengen ſomtyds ſtukken Koper-Erts aan, die door hun uit de Noordweſtelyke deelen mede gebragt worden, doch waar van men de Myn nog niet heeft kunnen ontdekken. Voorts zyn 'er veelerley ſoorten van Berg-Kryſtal, Spaath en Moskoviſch Glas, van verſcheide koleuren; ſommig zwart, dat de Indiaanen voor Spiegels gebruiken. Ook wordt 'er Pluim-Aluim gevonden, en een ſoort van Steenkolen in de Noordelyke deelen. Marmer of dergelyken Steen, heeft men 'er, wit, rood en van gemengelde koleur, in overvloed; ja ſommig dat met

Digitized by Google

met roode, groene en blaauwe Vlakken, gespikkeld is. De Hudsons-Baay.

Al het Gedierte, dat men hier vindt, is tegen de Koude rykelyk met Bont voorzien, en wordt, meestendeels, in de Winter wit van Vagt; gelyk dit plaats heeft met de Haazen, Konynen en Patryzen, die 'er, benevens de Herten, Veldhoenders en Faisanten, het voornaamste Wild uitmaaken. Zy zyn 'er geheel niet schaarsch, en kunnen, zo wel als de Visch, des Winters zonder Zout bewaard worden; indien menze maar bevroren laat. Voorts heeft men 'er Bevers, Wolven, Vossen en andere Dieren, die meest om de Vagten geschooten worden, als in Kanada; doch daar zyn ook Dieren, zo het schynt aan deeze Landstreek byzonder eigen; gelyk de Rendieren, daar te lande *Caribou* genaamd, en de Moskeljaat- of Muskus-Buffels, wier Haair niet minder geagt wordt, dan dat der Buffelen van Kanada en Louisiana. Gedierten.

Deeze laatsten hebben dien naam, om dat zy, op sommige tyden, zodanig naar Moskeljaat ruiken, dat hun Vleesch niet eetbaar is, zegt M. Jeremie, die verhaalt dat hunne Wol, langer dan de Wol der Barbaryssche Schaapen, bewerkt zynde, de fraaiheid van Zyde heeft. Zy hebben zeer korte Pooten, zo dat, als zy loopen, hun Haair byna op den Grond sleept, en dit maakt dat zy gemakkelyk te vangen zyn; doch men vindtze niet menigvuldig. Hoewel kleiner, zegt hy, dan de Europischen, hebben zy doch veel dikker en langer Hoorens, die op een zonderlinge wyze, als een Halvemaan, zyn ge- Muskus-Buffels.

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

geboogen. Hy hadt 'er een paar gezien, die van den Kop afgenomen zynde, de zwaarte hadden van zeſtig Ponden.

Viſch.

Behalve allerley ſlag van Water-Gevogelte vangt men in de Meiren en Rivieren, aan de Hudſons-Baay, groote Steuren, Karpers, Forellen, als ook een ſoort van Aalen of Paalingen, die zeer vet en lekker zyn. Aan den uitloop der Rivieren, die wat Noordelyk leggen, wordt ſchoone Zalm gevangen. Ook komen daar, ſomtyds, een menigte van Robben of Zee-Honden, en men ziet die ſoort van Walviſch, welke gemeenlyk Witviſch genoemd wordt, menigvuldig in de Baay; doch de gewoone zwarte Walviſſchen zelden, dan in de Noordelykſte deelen.

Ingezetenen *Savanois* genaamd.

Het Land, dat men Nieuw Zuid-Wales noemt, wordt door een geheel ander ſlag van Wilden bewoond, dan 't Land van Labrador. Die zig in de nabuurſchap van de Rivier *Bourbon*, welke, van 't Weſten komende, zig in de Hudſons-Baay ontlaſt, onthouden, worden in 't algemeen *Savanois* genoemd, als bewooners zynde van vlakke Landen, Moeraſſige Heijen of Savaanen. Zy maaken, evenwel, vyf of zes verſchillende Natiën uit. De gedaante zweemt veel naar die der Europeaanen van de Noordelyke Landen: zy zyn niet groot van Geſtalte, roodagtig bruin van Kleur, met zwarte Oogen en lang zwart Haar, dat ſommigen zelfs over het Aangezigt hangt. Hunne Kleederen beſtaan uit Beeſte-Vellen, die zy vry konſtig aan elkander weeten te hechten, of ook uit zodanige grove Wollen Stoffen, als zy by ruiling van de Engelſchen bekoo-

komen. Zy woonen in Tenten, van Herte-Vellen gemaakt, die met Mos toegedekt zyn, en de gelegenheid tot de Jagt, of het Saizoen, doet hun die dikwils verplaatzen. Wat Noordelyker, tuſſchen de zogenaamde Deenſche Rivier en die der Zee-Honden, woont een Natie, die men, mooglyk wegens haare ſtuursheid, *Laaglandſe Honden* *noemt. Deze zyn met de eerſtgemelde dikwils in Oorlog; doch zy behandelen de Gevangenen zo wreed niet als de Indiaanen van Kanada; houdende zig doorgaans te vrede, met die ſlegts tot hunne Slaaven te maaken. De Hudsons-Baay. * Lowland Dogs.

De Heer JOSEPH ROBSON, die zig zes Jaaren omſtreeks de Hudſons-Baay opgehouden heeft, merkt omtrent de Levensmanier der Amerikaanſche Wilden, die zig daar onthouden, het volgende aan. Zy zyn ongeleerd en ongemanierd, doch dienſtwillig en vriendelyk, laatende zig gaarn tot den arbeid gebruiken, en neemende het onderwys, dat men hun geeft, in agt. Zy zyn gebrek te lyden zo gewoon, dat het hun niet laſtig valt, al moeten zy drie of vier Dagen vaſten: maar, als hunne Jagt gelukkig uitgevallen is, doen zy hoofd voor hoofd een Maaltyd, waar aan verſcheide Europeaanen genoeg zouden hebben. Het Vleeſch wordt door hun niet, dan in de uiterſte noodzaaklykheid, raauw; maar in Water gekookt zynde, gegeten, waar in zy van de Esquimaux verſchillen. Voorts is het draagen der Huiden van de Beeſten voor hun een groot behulp; waar aan zy zuigen en die zelfs kaauwen, indien hun Voedzel ontbreekt. Zy zyn veel gekweld met Borſt-Levensmanier.

kwaa-

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

kwaalen, die uit Verkoudheid ontſtaan, en het voornaamſte middel, dat zy daar tegen gebruiken, is het aftrekzel van Kruiden te drinken en ſterk te zweeten. Dit laatſte doen zy op eene zeer eenvoudige manier, maakende een grooten Steen, door Vuur daar op te ſtooken, gloeijend Heet, en dan een Tent daar over zettende, gaan zy 'er in zitten, met een Vat vol Water, waar mede zy den Steen van tyd tot tyd beſprengen, dat een geweldigen Damp maakt; dus geheel nat van Zweet geworden, gaan zy uit de Tent en ſpringen in 't Water, in een Byt, of rollen zig in de Sneeuw, op de manier der Ruſſen. Hunne Ouders of Nabeſtaanden, die oud, gebrekkelyk en afgeleefd zyn, uit liefdaadigheid om 't Leven te brengen, is onder dit Volk, zo wel als onder de Hottentotten, in gebruik. Zy maaken ten dien einde een Graf gereed, daar het Oude Menſch in gaat zitten, en dan wordt hetzelve, door de naaſte Bloedverwanten, de Keel met een Riem toegehaald. Ook ſchynen zy zig te verbeelden, dat de Dieren, hoe meer 'er gedood worden, hoe ſterker vermenigvuldigen: des brengen zy een ongelooflyke menigte daar van om Hals, waar van zy alleenlyk de Tongen tot Spys gebruiken: doch dit kan ook om de Vagten zyn. In plaats van zig met Water te waſſchen, beſmeeren zy hun Lighaam met Vet of Traan; het welk hun meer gehard maakt tegen de Koude. Door Drank bevangen zynde, maaken zy ligt krakkeel en bedryven allerley baldaadigheden; inzonderheid moeten het hunne Wyven alsdan ontgelden, waar op zy, anders, in 't ge-

geheel niet jaloers zyn, ja dezelven dikwils, voor een Slok Brandewyn, aan de Europeaanen overlaaten, om 'er hunne Wil mede te doen. Hunne openbaare Feeſten brengen zy met danſen en zingen door, en zyn groote Liefhebbers van Tabak rooken, doch gebruiken maar éene Pyp, die in 't ronde gaat, op de manier der Iroquooiſen. Zy rooken ook met niemand, dan dien zy hunnen Vriendſchap en Vertrouwen waardig keuren. Dus, by de Engelſchen hunne zaaken verrigt hebbende, gaan zy eerſt naar den Gouverneur, en rooken met hem de Pyp van Vrede, die hy behoudt tot een teken, dat zy in 't volgende Jaar zullen wederkomen. De Dagen worden van hun naar de Slaaptyden, en de Jaaren naar de Winter-Saizoenen gerekend, onderſcheidende de deelen des Jaars naar de Maaneſchynen, en aan de Maanden geeven zy een naam naar het Gedierte, dat meeſt in dezelven valt: gelyk de Voſſen-, Ganzen-Maand, enz. De Houdsonsbaay.

De Godsdienſt deezer Indiaanen beſtaat in zeldzaame gewoonten, wier oirſprong onbekend is. Ieder Huisvader heft, met een bygeloovigen Eerbied, een Pak op, wordende van hem genoemd het Hoofd zyns Vaders. Zy toonen het aan niemand, en nogthans is 'er, in die Geheimenis-Bondel, niets aan te treffen dan een hoop Vederen, die met een Riem zyn ſamengebonden. Hunne Vrouwen zonderen zig, eenmaal in haar Leven, van allen omgang met Menſchen af, en leeven, drie Weeken agtereen, in volkomen eenzaamheid, van de Spyze, die haar toegebragt wordt, Godsdienſt.

De Hudsons-Baay. wordt, zonder met iemand een woord te ſpreeken. Dit zou wel iets naar Joodſche plegtigheden ſchynen te zweemen. Zy hebben ook, zo men wil, een Overlevering, dat eertyds alle Menſchen, behalve agt Perſoonen, verdronken waren, die in een Schuit behouden zyn gebleeven. Het ontbreekt hun geenszins aan Waarzeggers en Wichelaars of Tover-Hexen. Omtrent een opperſte Wezen zyn hunne denkbeelden zeer onvolkomen, en, hoewel zy 'er een van oneindige Goedheid erkennen, ſchynen zy doch, gelyk de meeſte Amerikaanſche Wilden, meer Ontzag te hebben voor een Boos Wezen of Kwaaden Geeſt, dien zy tragten te verdryven, door een ſtuk Vleeſch, voor den Maaltyd, in 't Vuur te werpen. Ook gaan zy ſomtyds by Troepen uit, om den Duivel te beſtryden, en als zy denzelven, zo zy waanen, overwonnen hebben, bedryven zy veel Vreugde. Een hunner, die ſterft, gaat, zo zy meenen, ergens anders heen, en daarom begraaven zy hem met alle noodwendigheden des Levens, by hem, in de Kuil. Ook verbeelden zy zig dat het Noorderlicht, 't welk in die Landen zo dikwils en zeer ſterk ſchynt, een Dooden-Dans, of Spel zy der Overleedenen.

Aart der Wilden. Het blykt, in alle opzigten, dat deeze Wilden zeer ligtgeloovig en Kinderagtig zyn van aart. Dus zyn zy ten hoogſten opgeſchikt met de Eertytels, die hun van de Engelſchen, om de een of andere reden, gegeven worden: want dewyl die hun zo veele dingen en werktuigen, hun onbekend, toegebragt hebben, konden zy niet dan zig ten hoogſte daar over

over verwonderen, en dit heeft hun voor den Gouverneur of Opperſte van de Faktoory een groote hoogagting doen krygen; doch de overige Bedienden der Kompagnie noemen zy maar Slaaven. Ook plagten zy de Engelſchen voor Scheppers aan te zien van de Waaren, die zy hun bragten, en meenden dat zy uit Zee voort kwamen, om dat zy hun daar in zagen verdwynen en als te gronde gaan. Doch men heeft opgemerkt, dat die eenvoudig- of onnoozelheid alleen afhangt van de minder verkeering met de Europeaanen: des het niet te verwonderen is dat dezelve in de Volkeren aan deeze Baay grootelyks doorſtraalt. Evenwel zyn 'er onder deeze Natiën, die men Wilden noemen mag onder de Wilden; gelyk zeker Barbaarſch Volk, aan den Zuidelyken Oever, genaamd *Nodways*; dat ſomtyds, by kleine Partyën, uitgaat en op de andere Indiaanen ſtroopt, keerende, na dat zy 'er eenige vermoord hebben, weder terug in zegepraal. De Hudsons-Baay.

De Engelſchen hebben op de Weſt- en Zuid-Kuſt van de Hudſons-Baay, dat is in 't Land, 't welk men Nieuw Zuid-Wales noemt, verſcheide Forten en Faktooryën. Men kan 'er zes of zeven opnoemen; naamelyk daar is 'er een aan den Mond van *Churchill*-Rivier, op omtrent negen-en-vyftig Graaden Noorder Breedte en vyfennegentig Graaden ten Westen van Londen. Dan heeft men 'er een, wat Zuidelyker, *York-Fort* genaamd, aan den Mond van de Rivier Nelſon, op omtrent zevenen-vyftig Graaden. Aan de *Nieuw Severn*-Rivier is ook een Faktoory, op ruim vyf en-vyftig Engelſche Faktooryën.

De Hudsons-Baay. Graaden Breedte, en aan *Albany*-Rivier, nog drie Graaden Zuidelyker. Voorts heeft men 'er een gehad op *Hayes*-Eiland; aan *Ruperts*- en *Mooſe*-Rivier, enz.

Prins van Wales-Fort. Deeze Faktooryën zyn niet allen in een zelfde Staat. De eerſtgemelde, hoewel de Noordelykſte van allen, op een plaats daar Kapitein Middleton, in 't jaar 1742, op een Togt naar 't Noordweſten, zeer kommerlyk overwinterd heeft, is een der voornaamſten. Hier werden ongevaar twintigduizend Beverhuiden in 't Jaar, van de Indiaanen ingeruild. De Kompagnie houdt omtrent agtentwintig Man, in het *Prins van Wales*-Fort, op deeze Rivier, welke gezegd wordt honderdvyftig Mylen inwaards te kunnen bevaren worden.

York-Fort. De Faktoory van *York*-Fort aan de Nelſons-Rivier, die van de Franſchen de Rivier *Bourbon* genoemd wordt, houdt men voor de allerbeſte: ten minſten is het de voornaamſte Vastigheid der Engelſchen in dit Geweſt. Daar is een Battery van grof Geſchut, welke de Rivier beſtrykt, en dient om de Indiaanen in ontzag te houden: doch het Fort zelve is van geen of weinig ſterkte. Men kan het naauwlyks meer dan een Blokhuis van Paalen noemen, waar binnen de Wooningen en Magazynen zig bevinden. In tyd van Oorlog plagt men 'er een Bezetting te houden van drie-endertig doch anders maar vyfentwintig Man. 't Getal der Bonte-Vagten, die men hier in een Jaar inruilde, werdt op veertig- of vyftigduizend gerekend.

Hayes-Eiland. De Nelſons-Rivier, komende uit verſcheide Mei-

Meiren ten Zuidweſten, heeft bezuiden zig een andere, *Hayes*-Rivier genaamd, en deeze beiden worden van elkander geſcheiden door het Hayes-Eiland, op 't welke ook een Faktoory geweeſt is, doch welke men, zo wel als die aan de *Nieuw Severn*-Rivier, thans meeſt verlaten ſchynt te hebben: ten minſte wordt daar weinig Volk gehouden. De Hudsons-Baay.

De Faktooryën van *Albany*- en *Mooſe*-Rivier zyn de Zuidelykſten, en deeze hebben niet alleen veel langer Zomer, maar ook een veel zagter Klimaat: zo dat men 'er veelerley Engelſche Vrugten teelt. Van 't midden van Mey tot het midden van September is 't 'er doorgaans taamelyk warm Weer. Op ieder houdt de Kompagnie vyfentwintig Man. Te Albany kwamen, in 't jaar 1731, over de honderd Kanoos van Indiaanen tot den Handel aan. Mooſe-Rivier is veel grooter en vermaakelyker dan de andere, waar zy omtrent veertig Mylen bezuiden legt. *Albany*- en *Mooſe*-Rivier.

De Handelplaatſen aan *Prins Ruperts* en *Slude*-Rivier, zyn aan de Ooſtkuſt van de Baay, in het Land van Labrador, en worden van zo veel belang niet aangemerkt als de voorgaande. In de laatſte, die op gelyke Breedte en tegenover Albany-Rivier legt, plagten agt of negen Man te zyn. *Ruperts*- en *Slude*-Rivier.

De voordeelen van de Kompagnie der Hudſons-Baay zyn zeer groot. Men rekent dat door haar, alle Jaaren, de waarde van drieduizend Ponden Sterlings uit het Ryk gevoerd wordt, en daar tegen bedraagen haare halfjaarſche Verkoopingen, ieder, ongevaar vyfentwintigduizend Ponden Sterlings; hebbende Voordeelen van de Hudsons-Baay Kompagnie.

Digitized by Google

De Hudsons-Baay. zy alleenlyk tot haar laſten, ongevaar honderdtwintig Bedienden, en de uitruſting van twee of drie Schepen in 't Jaar, ieder, in tyd van Oorlog, bemand met honderdtwintig Man. Haare Waaren, die zy van daar inbrengt, beſtaan in Herte-Vellen, Bever-Geil, Vederen, Balynen en Walviſch-Spek; doch de Bever-Vellen maaken wel twee derde deelen van de waarde haarer Goederen uit.

Ik zal hier nog iets moeten zeggen van de opregting en lotgevallen deezer Maatſchappye, het welk ons meer licht zal geeven aangaande de geſteldheid van dit anders onbekende Land. Ook zal men daar uit de allengſe vorderingen van den Handel der Engelſchen; als mede den tyd der opregting en verandering van hunne Kantooren aan de Hudſons-Baay, kunnen afneemen.

Gelegenheid der opregting van dezelve. Twee Franſchen, eenige Wilden ontmoetende op het Meir van *Aſſimponals* in Kanada, verſtonden van dezelven, dat men te Lande kon komen aan het diepſte van de Baay, alwaar de Engelſchen nog niet geweeſt waren. Op hun verzoek door de Indiaanen derwaards geleid zynde, keerden zy den zelfden Weg naar het Opper-Meir, en van daar naar Quebek terug. Hier booden zy de voornaamſte Kooplieden aan, Schepen te brengen naar Hudſons-Baay, en, hun Voorſtel geen ingang vindende, begaven zy zig naar Frankryk, alwaar hetzelve insgelyks verworpen werdt. De Ambaſſadeur van Engeland, ondertuſſchen, die zig te Parys bevondt, dit bemerkende, dagt zyn Land dienſt te zullen doen, met deeze twee Luiden over te haalen, om de Engel-

Digitized by Google

gelschen hunne Ontdekking mede te deelen, die reeds eenig Regt op de Baay hadden. Zy kwamen dan te Londen, alwaar hun Voorstel ingang vondt by eenige Heeren van Rang en voornaame Kooplieden, door wien zekere GILLAM, een Persoon die lang geoefend was in den Handel op Nieuw Engeland, gebruikt werdt, om de Ontdekking te volmaaken. DE HUDSONS-BAAY.

Deeze Engelschman, dan, zeilde derwaards in den jaare 1667, en nam de uitgestrektheid van den Zee-Boezem, Noord- en Zuidwaards, op. Hy kwam eerst in Baffins-Baay, op vyfenzeventig Graaden Breedte, en van daar Zuidwaards tot een-en-vyftig Graaden, daar hy een Rivier inzeilde, die van hem *Prins Ruperts*-Rivier getyteld werdt, en de Wilden aldaar tot een Vriendelyke Onderhandeling geneigd vindende, leid hy 'er een Fortje aan, dat hy den naam gaf van *Charles Fort*. Op zyne wederkomst en berigt van den uitslag, verzogten de genen, die hem uitgerust hadden, Koning KAREL den II, om een Handvest, het welk hun verleend werdt, zynde den 2 Mey des jaars 1669 gedagtekend. EERSTE TOGT.

De groote voordeelen, die men reeds genooten hadt en nog voorzag te zullen trekken uit deezen Handel, deeden de nieuwe Maatschappye haare zaaken sterk voortzetten. In 't jaar 1670 werdt zekere BAILY, als Gouverneur, met twintig Man, in dienst genomen, om te blyven in het Fort aan de gedagte Rivier. Drie Jaaren daarna regtte men eene Handelplaats op aan *Nelson*-Rivier. In 't jaar 1683 vondt men zig genoodzaakt, de Faktoory van St. Ruperts-Rivier, als aan de

Digitized by Google

De Hudsons-Baay. Strooperyën der Franſchen van Tadouſſac te veel bloot geſteld zynde, naar *Mooſe*-Rivier te verplaatzen. De Franſchen, naamelyk, zagen met een ſcheel Oog aan, dat hunne Handel in Pelteryën dermaate benadeeld werdt door de Engelſchen, die alles aanwendden om de Indiaanen door Vriendelykheid in hunne belangen over te haalen en tot Verbindtenis te brengen, wegens het leveren van hunne Waaren aan geen anderen, dan aan hun alleen.

Stooring van den Handel door de Franſchen. Deeze Onderneemingen waren van dien uitſlag, dat de Kompagnie van de Hudſons-Baay zig, in den jaare 1686, reeds in bezitting bevondt van vyf Kantooren; naamelyk dat van *Albany*-Rivier, *Hayes*-Eiland, *Ruperts*-Rivier, Fort York aan *Nelſon*-Rivier en de *New-Severn*. Haar Handel op alle die plaatſen was zeer aanmerkelyk. Van Albany-Rivier kreegen zy gemeenlyk vierdhalfduizend Bever-Vagten in een Jaar, en, om kort te gaan, dezelve ſtak de Franſchen zodanig in de Oogen, dat zy begonnen te vreezen, dat alle de bovenlandſche Indiaanen naar de Baay zouden getrokken worden, met hunne Koopwaaren. Onder de Regeering van Koning Jakob den II., namen zy derhalve een Beſluit, om de Engelſchen geheel van daar te dryven. Eenig Krygsvolk, van Quebek afgezonden, nam eerſt Hayes-Eiland en toen het Fort aan Prins Ruperts-Rivier, in. Deeze Vyandlykheden werden begaan in tyd van Vrede. Den 8 July 1686 werdt door hun het Fort op Albany-Rivier belegerd, en, na agt Dagen belegs, by Verdrag overgegeven. Niettegenſtaande de Kompagnie, in 't jaar 1693,

Digitized by Google

1693, alle haare Vaſtigheden deedt herove ren, werdt doch in 't kort haar Volk door de Franſchen daar weder uit gedreeven. Des vertoonde zy, in 't jaar 1696, aan Koning WILLEM, haar onmagt, om haare Bezittingen te behouden, indien zy niet gewapender hand werdt bygeſtaan. Twee Oorlogſchepen werden dan afgevaardigd, die op Hayes-Rivier leggende de Forten deeden opeiſchen, gelyk dezelven ook, door de Franſchen, die zig niet in ſtaat bevonden om dezelven te verdedigen, wel haaſt werden opgegeven. De Hudsons-Baay.

Men begrypt ligt, hoe zeer de Handel van deeze Maatſchappye geleeden heeft door deeze ſtribbelingen, en aan den anderen kant is het, uit de nabuurſchap van de Faktooryën, der Zuidelyke deelen, aan Kanada, waar toe de Franſchen dat Land rekenden te behooren, zeer gemakkelyk op te maaken, dat zy, vooral in tyd van Oorlog, gelegenheid namen, om op nieuws die plaatſen aan te randen, tot wier bezitting zy zelfs Regt meenden te hebben in tyd van Vrede. Dit deedt dan, by het Traktaat van Utrecht, een naauwkeurige bepaaling maaken omtrent de wederzydſche Grensſcheidingen van Kanada aan de Hudſons-Baay, die men, ſedert, op de Kaarten heeft afgetekend, en dus is de Kompagnie, na dien tyd, in vreedzaame bezitting gebleeven van haare Faktooryën. Herſtelling door het Traktaat van Utrecht.

De Grensſcheiding, welke by dat Traktaat geſteld is, loopt van een Kaap aan de Atlantiſche Zee of Noorder Oceaan, op agtenvyftig en een halve Graad Breedte, Zuidweſt Grensſcheiding.

De Hudsons-Baay. door het Land van Labrador, tot aan het Meir *Miſtaſſin*, hetzelve inſluitende, en verder Weſtelyk tot aan en om het Meir *Abitibis*, op omtrent negenenveertig Graaden; van daar Weſtwaards tot een onbepaalde langte.

Handel met de Indiaanen. Aangaande den Handel met de Indiaanen vindt men aangemerkt, dat de Bedienden der Kompagnie denzelven grootelyks bedorven hebben, door een buitenſpoorige verhooging van den Prys der Goederen, waar voor zy Bonten inruilen; zo dat, indien de Inboorlingen niet in de volſtrekte noodzaaklykheid waren, om zig van noodwendigheden te voorzien, 'er in 't geheel geen Pelteryën aan de Handelplaatſen zouden komen. In 't jaar 1742 gaf men maar een Pond Buskruid voor vier Bevers; een Pond Hagel, twee Viſchhoeken of drie Vuurſteenen voor eenen Bever; een Elle grof Laken voor vyftien en een Deken voor twaalf Bevers; een Musket voor vyftentwintig, een Piſtool voor tien, een Hoed met een witten rand voor zeven, een Byl voor vier Bevers, enz. Dus kunnen die Pelteryën wel met twintig Kapitaalen Winſt in Europa worden vertierd, inzonderheid nu de Prys der Bonten, door minder aanvoering en meerder gebruik in ons Wereldsdeel, ſedert eenige Jaaren merkelyk is verhoogd. Niettemin werden door de twee Vlooten, die in dat Jaar naar huis voeren, nog mede gevoerd tweehonderd Pakken, elk van honderd Vellen, en de Indiaanen, die naderhand nog kwamen, bragten driehonderd Pakken aan: dit maakte vyftigduizend Bever-Vagten in een Jaar; boven en behalve de andere Pelteryën; waar van

'er

'er meer of min op een Bever-Vel gerekend worden. De Hunsons-Baay.

Dit alles zou nog niets zyn, indien de Indiaanen van bekwaame Schuiten waren voorzien: want hunne Kanoos te klein zynde om meer te laaden dan honderd Bever-Huiden, met twee Man; moeten zy dagelyks, op hunne Reis, aan de Wal gaan Jaagen voor de Koſt; 't welk hun grootelyks belemmerd. Anders zouden zy ongelyk meer kunnen aanbrengen. Een goed Jaager, onder hun, kan zeshonderd Bevers dooden in een Saizoen, en daar van ſlegts honderd ter Markt brengen: de overigen gebruiken zy tot Kleeding, of hangenze op, of branden 'er het Haair af en braadenze als een Speenvarken, voor hunne Gaſtmaalen.

De Indiaanen, aan de Weſtzyde der Baay, leiden een zwervend Leven, en houden geen tam Vee. Zy blyven zelden meer dan veertien Dagen op eene zelfde plaats, ten zy daar overvloed van Wild door hun gevonden worde. Op een nieuwe plaats aankomende, bouwen zy eerſt hunne Hutten, en verſpreiden zig dan, om eenig Voedzel te beſchaaren, komende tegen den avond wederom by elkander. Dan hebben zy doorgaans genoeg opgedaan, om 's anderendaags een Maaltyd aan te regten. Zelden gaan zy verder van hunne Hutten af, dan één of twee Uuren gaans. Wanneer zy daar weinig Wild ontmoeten, trekken zy een Myl of twee verder, en dus worden van hun deeze wyd uitgeſtrekte Boſch- en Moeraſſige Landsdouwen, zo wel by ſlegt als mooy Weer, in de grootſte Vangſt van het Wild.

Digitized by Google

DE HUDSONS-BAAY.

buijen van Wind en Sneeuwjagt, by Winter en Zomer, doorgekruisd. Zelden verzuimen zy een Dag om uit te gaan, dan die door hun tot Vreugde-Feesten, Gastmaalen of tot een soort van Kaats-Spel geschikt zyn. Het kleine Wild, dat men met Strikken of Vallen vangt, gelyk Marters, Inkhoornen, Ermelynen, en dergelyken, strekt tot handgebaar voor de Vrouwen en Kinderen: maar de Elanden, Herten, Rendieren, Beeren, Tygers, Buffels, Vossen, Bevers en Otters, en anderen van dien aart, zyn het onderwerp van de Jagt der Mannen; waar in egter de Vrouwen ook, in zo verre, behulpzaam zyn, dat die, 's anderendaags, door hun gezonden worden, om het naar huis te sleepen. Zy keeren den zelfden Weg terug, dien zy gekomen zyn, en hebben zekere merktekenen, aan de schuinte der Boomen, die altoos hier naar 't Zuiden hellen, en aan dien kant zwaarder Takken maaken, dan naar 't Noorden; het welk hun dient om, zonder Kompas, in deeze Wilderniſſen, hunne Woonplaats en Huisgezin weer te vinden. Om nu haare Vrouwen de plaats aan te wyzen, daar het Wild, dat zy geschooten hebben, legt, breeken zy, hier en daar, een Tak af van een Boom, en leggen die zodanig op den Grond, dat zy daar aan zien kunnen, wat Koers zy moeten houden. Ook wordt, op plaatsen daar geen Boomen zyn, van hun wel Mos, Gras of Hey, daar toe gebruikt.

Wanneer dit Volk, 's Winters, op de Jagt gaat om Voedzel op te doen, bestryken zy zig het geheele Lighaam met Smeer van Beeren

ren of Vet van Bevers; het welk hun wonderlyk gehard maakt tegen de Koude. Op dergelyke manier beſtryken zy hunne Kleederen van Bever-Vellen of andere Bonten, eer zy dien aandoen. Zy hebben ook een ſoort van Kouſen of Laarſen van Beverhuid, die wel geſmeerd is, met het Haair naar binnen, en bovendien een ge-oliede Huid om hunne Voeten gebonden, 't welk dezelven niet alleen beſchut voor de Koude, maar ook voor nattigheid, wanneer 'er geen Ys is of Sneeuw; en door dit middel hebben de Voeten van de Koude nooit te lyden. Die zelfde Smeering is hun in de Zomer, wanneer zy naakt gaan, van dienſt; zo om hunne Huid lenig te houden, als om dezelve te beſchutten voor het ſteeken van de Zon en van Muggen of ander Ongediert. Zig eens reinigen willende, gaan zy in 't Water, en beſtryken hun geheele Lighaam met Modder of Kley, die zy daar aan droogen laaten en dan afwryven, waarna zy zig wederom op nieuws beſtryken. De Hudsons Baay.

De Pelteryën, die hier vallen, zyn van veel grooter waarde, dan die men in Nieuw York en in Nieuw Engeland krygt van de Indiaanen, welke zig aan de Groote Meiren van Kanada onthouden. Indien 'er een Fort gebouwd werdt aan den grooten tweeſprong, zeſtig Mylen boven York-Fort naar 't Zuidweſten, en men daar een Magazyn van Europiſche Goederen opregtte, die op een billyken Prys geſteld werden, zou de onderlinge Handel met de Indiaanen grootelyks bevorderd worden. De groote tweeſprong is, daar de Rivieren Nelſon en Hayes zig vereeni- Middelen tot bevordering van den Bont-Handel.

De Hudsons-Baay.

nigen, en, een weinig te ſamen voortgeloopen hebbende, zig wederom van elkander ſcheiden, formeerende die langwerpige ſtrook Lands, welke men Hayes-Eiland noemt. De Noordelykſte tak of arm behoudt den naam van Rivier Nelſon, aan wier Mond York-Fort legt; de Zuidelykſte wordt Hayes-Rivier geheten by de Engelſchen en *St. Thereſa* by de Franſchen, die aan de eerſtgemelde den naam van Rivier *Bourbon* gegeven hebben, gelyk zy ook het Fort, aan dezelve, *Fort Bourbon* noemden.

Meir *Pachegoia.*

Indien daar zulk een Faktoory werdt aangelegd, zouden de Indiaanen, van bezuiden het Meir *Pachegoia*, ten minſte twee Togten kunnen afleggen in een Zomer, en, die verder woonen, zouden hunne Goederen ook ter Markt kunnen brengen, het welk zy nu niet kunnen doen, om de gezegde redenen. Dus zouden zy, in de Boven-Landen, zig ook veel meer toeleggen op de Jagt. De Stroom is zelfs zo zagt, en zo bevaarbaar, van dien tweeſprong tot aan York-Fort, dat men gemakkelyk Vaartuigen van aanmerkelyke grootte gebruiken zou kunnen, om de Goederen naar den Mond van de Rivier te brengen. Het Klimaat is 'er goed, en bekwaam tot het teelen van Koorn, Erwten, Boonen en andere Levensmiddelen: ook zyn 'er goede Weiden voor Paarden en Vee.

Vervolgens zou men Faktooryën kunnen opregten aan het gedagte Meir, waar van het Zuid-end op niet meer dan twee-en-vyftig Graaden Noorder Breedte legt, en dat Meir met kleine Schepen bevaaren; het welk den Handel nog meer zou uitbreiden. Dezelve

zou

zou dus niet alleen worden voortgezet langs die Rivier en op dat Meir, maar ook langs andere Meiren en Rivieren ten Zuidweſten, onder de *Aſſiniboils* en verder; ja onder de Natie der zogenaamde *Oude Mannen*, die men rekent dat hunne Woonplaats tweehonderd Mylen beweſten Pachegoia hebben. Die Volkeren, welke de Rivier Nelſon afkomen, om de Vrede te beveſtigen, zyn drie Maanden onder weg, en zeggen dat hunne Woonplaats is agter een ry van Bergen, voorby het Land der Aſſiniboils. Dewyl het Meir Pachegoia ten Noordweſten van het Oppe-Meir, en wel driehonderd Mylen beweſten Quebek in Kanada legt, zo ziet men, hoe zeer het aanleggen van Forten of Faktooryën aan hetzelve dienen zoude, om de geſteldheid der Noordweſtelyke deelen van Noord-Amerika, met gemak en zekerheid, nader te ontdekken, en mooglyk zou de moeite, daar toe aangewend, door voordeelen in de Handel wel dubbeld beloond worden. De Hudsons-Baay.

De Heer DOBBS, uit wiens Verhaal het grootſte deel van de gedagte omſtandigheden en bedenkingen is ontleend, voegt daar nog eenige Vertoogen by van Engelſchen, die op de Plaatſen zelf geweeſt zyn, aangaande eenige byzonderheden van dit Geweſt.

Zekere FROST, zegt hy, die door de Maatſchappy verſcheide Jaaren in Hudſons-Baay is gebruikt geweeſt, zo wel in de Faktoory te *Churchill*, dat de Noordelykſte, als aan *Mooſe*-Rivier, dat de Zuidelykſte is; die Tolk was van de Indiaanen, en een groot end wegs in het Land gereisd heeft, zo wel ten Noord-

Handel te *Mooſe*-Faktoory.

wes-

DE HUDSONS-BAAY.

weſten van Churchill, als ten Zuiden van Mooſe-Faktoory en aan Mooſe-Rivier zyn verblyf gehouden heeft, van haare opregting, in 't jaar 1730, af; geeft ons een zeer goed Berigt van het Klimaat en de geſteldheid des Lands aldaar, en de Rivier op, Zuidwaards. De Faktoory, zegt deeze Engelſchman, legt op een-en-vyftig en een halve Graad Noorder Breedte, aan den Mond van eene bevaarbaare Rivier, welke zig, op twaalf Engelſche Mylen afſtands van het Fort, in twee Armen verdeelt; waar van de eene komt van 't Zuiden, de andere van 't Zuidweſten. Aan den Zuidelyken Arm willen alle ſoorten van Koorn wel voortkomen; gelyk Gerſt, Erwten en Boonen by de Faktoory, ſchoon die is blootgeſteld voor alle de koude Winden over 't Ys der Baay uit het Noorden komende. In het Zuidelyk gedeelte, boven de Watervallen, groeit natuurlyk, aan de Rivier, een ſoort van wilde Haver en Rog: zynde de Aair zwart, doch het Koorn volmaakt wit en ſchoon, als Ryſt, en het groeit even als die, in 't Water; zo dat de Indiaanen, in 't voorby vaaren, de Aairen, als zy ryp zyn, afplukken of afſlaan, in hunne Kanoos.

In de Boſſchen, vervolgt hy, aan het Zuidelykſte van Hudſons-Baay, te Mooſe en Albany, zo wel als aan Prins Ruperts-Rivier, bevinden zig zeer groote Timmerhout-Boomen, van allerley ſoort: Eiken, Eſſchen, Ceder, Pyn en Denneboomen. Men heeft 'er zeer goed Gras tot Hooy, en de Landen worden, door het afmaaijen, jaarlyks verbeterd: ook kan men, binnenslands, overal de Boom-

zo

zo wel als Aardvrugten teelen, die in de Noordelyke deelen van Europa of in Engeland groeijen. DE HUD-SONS-BAAY.

Het Ys breekt by Mooſe-Faktoory in het begin van Maart, en, hooger de Rivier op, wat laater. Op een aanmerkelyken afſtand is een Waterval van vyftig Voeten hoog, en daar boven kan de Rivier weder een groot end wegs bevaren worden, groeijende aldaar de gemelde Wilde Ryſt overvloedig. De Franſchen hebben, aan den Zuidelyken Arm, omtrent honderd Engelſche Mylen boven de Faktoory, een Handelplaats gehad, alwaar zy de Goederen beter koop gaven aan de Indiaanen, dan de Maatſchappy; niettegenſtaande de moeite en koſten, om dezelven zo ver van Quebek te vervoeren. Dit deedt de Engelſchen veel nadeel; om dat hun, door de Indiaanen, altoos de eerſte keur gegeven werdt. Zy hadden ook een Faktoory, vry hoog aan Ruperts Rivier, het welk hun meester maakte van den geheelen Handel aan de Weſtkuſt der Baay, uitgenomen dat weinige, 't welk de Maatſchappy naar zig trok in haare Handelplaats aan *Slude*-Rivier, welker ingang omtrent dertig Mylen Noordelyker is dan die van Ruperts-Rivier. Nu geheel Kanada aan Groot Brittannie overgegeven is, zyn de Engelſchen geheel meeſter geworden van den Pelteryën-Handel. Ook is aan de Zuidzyde van dien grooten Inham of nieuw ontdekte Zeeboezem, in 't Land van Labrador, op omtrent agt en vyftig Graaden Breedte, een ryke Loodmyn ontdekt, van waar, door de Inboorlingen, zeer goede Erts wordt aangebragt, die

De Hudsons-Baay. die ook, sedert eenigen tyd, veel Bonten leveren.

Handel te *Churchill*-Faktoory. De Handel te Churchill-Faktoory is door de Franschen nooit belemmerd geweest. In 't jaar 1742 kwamen 'er ongevaar honderd bovenlandsche Indiaanen, met hunne Kanoos ter Markt, en omtrent tweehonderd Noorder Indiaanen, die hunne Pelteryën op Sleeden aanbragten. Sommigen kwamen langs de *Rivier der Zeehonden*, vyftien Mylen benoorden Churchill, met Kanoos, en bragten haare Bonten van daar te Lande aan de Faktoory. Men heeft benoorden Churchill geene Bevers; alzo 'er zulke Wateren niet zyn, waar in deeze Dieren verkiezen te woonen: maar op die plaatsen zyn een groote menigte van Marters, Vossen, Beeren, Rendieren, Buffels en andere dik gehaairde Beesten, wier Bonten kostbaar zyn. Het Land is 'er *meest Klippig* of Steenagtig, met een wit Mos bedekt, gelyk in Lapland, waar op de Rendieren aazen. Men vindt 'er geen hoogstammig Geboomte, maar veel Kreupelbosch, van Geneverboomen, Berken en Popelieren; doch verder binnenslands zyn groote Bosschen van veelerley Geboomte.

Slegte legging van het Fort. Het grootste ongemak van deeze Faktoory is de guurheid van 't Klimaat, waar in dezelve legt, inzonderheid het nieuwe Fort, dat men op een verheven Rots gebouwd heeft, digt aan den Oever, zonder eenige beschutting voor den Wind: zo dat het agt Maanden als in 't midden van een Zee legt, van Ys en Sneeuw. Men teelt 'er Gras, Hooy, noch Tuinvruchten, en nogthans heeft men aan die Ri-

Digitized by Google

Rivier, vyf of zes Huizen gezet, en hieldt zelfs eenig Rundvee, by de Faktoory; doch het Hooy, om dezelven te voeden, moeft eenige Mylen de Rivier op, uit eene Valey, gehaald worden. Dewyl de Rivier Zuidweftwaards loopt, zou 'er, hooger op aan dezelve, een veel bekwaamer Handelplaats, tot verblyf, kunnen aangelegd worden, daar men genoegzaam Hooy en Tuinvrugten zou kunnen teelen. Men wil dat 'er, ver Landwaards in, een gemeenfchap zy, tuffchen Churchill en Nelfon-Rivier, 't welk niet onwaarfchynlyk is, wanneer men aanmerkt, dat de Indiaanen, die de eerftgemelde afkomen, altoos weeten te zeggen, welke Opperhoofden met hun Gevolg in dat Jaar komen zullen, aan de Faktooryën van de Rivieren Nelfon en Albany. De Hudsons-Baay.

Het onderfcheid van 't Klimaat der plaatfen aan de Hudfons-Baay, naar derzelver legging, kan niet beter blyken, dan, wanneer wy ons oog flaan op een anderen Oord. *Charlton-Eiland*, dat in 't diepfte van de Baay, op twee-en-vyftig Graaden Breedte, en dus maar zeven Graaden Zuidelyker dan de Mond der Rivier van Churchill legt, heeft een geheel ander aanzien. De Grond, 't is waar, beftaat 'er flegts uit droog wit Zand, met een weinig wit Mos bedekt, en vol Geboomte, dat echter niet zeer hoog groeit; maar het Eiland geeft een alleraangenaamft Gezigt, voor de genen die 'er in 't Voorjaar naby komen, na dat zy een Togt hebben afgelegd van drie of vier Maanden, in de alleronaangenaamfte Zeeën van de Wereld, wegens de *Charlton-Eiland.*

Digitized by Google

De Hudsons-Baay. hooge Ysbergen in de Baay en Straat, die ruim zo gevaarlyk zyn als Klippen en Zandbanken. Den eenen Dag den Oever te beſchouwen van de Kuſt, daar de Natuur als dood gevrooren ſchynt, vol hooge Bergen met Sneeuw bedekt, en den anderen Dag dit Eiland met zyn bevallig groen van Geboomte te zien praalen, is een verandering van Tooneel zo groot, als men zig verbeelden kan.

Marble-Island. Een regt tegenſtrydig Gezigt, wederom, levert *Marble-Island*, dat is het Marmer-Eiland, uit, het welk tegenover den ingang der Baay, op omtrent drie-en-zeſtig Graaden Noorder Breedte, gelegen is, zynde van 't Ooſt naar 't Weſten zes Mylen lang, en omtrent drie Mylen breed. Hier beſtaat de Grond uit een Rots van hard wit Marmer, doormengd met Aderen van groen, blaauw en zwart. De toppen der Bergen zyn op een verbaazende wyze, waarſchynlyk door 't indringende Water en den yzelyken Vorſt, die aldaar, het grootſte deel van 't Jaar, regeert, geſcheurd en verbryzeld; het welk uit het ſterk gedruis, dat men in de Spelonken hoort, nog blykbaarder is: want dat gedruis wordt zekerlyk door Waterſtroomen veroorzaakt. Dit Water is op ſommige plaatſen groen, op anderen rood van Kleur, en derhalve waarſchynlyk met Mineraalen bezwangerd. In de Valeijen vindt men 'er een Veenagtigen Grond, doormengd met Waterpoelen, waarop veelerley Zwemvogelen, en eenige ſchraale Graslanden, die tot een Weide ſtrekken voor Herten en Rendieren, welke 'er 's Winters over

Ys

Ys, of 's Zomers zwemmende naar toe komen van de Vaſte Kuſt ten Noorden, daar het naauwlyks vier Mylen af legt. De Hudsons-Baay.

Op dit Eiland ontmoet men, bovendien, verſcheide hoopen Steenen, die niet dan door Menſchen handen op elkander kunnen geſtapeld zyn. Ook vindt men 'er een menigte van dergelyke Steenhoopen, als waar mede de Wilden hunne Lyken, voor welken zy dikwils geen Graaven kunnen maaken, om dat de Grond zo diep bevroozen is, gewoon zyn te bedekken. Mooglyk doen zy het uit een dergelyk inzigt als de Hottentotten; op dat, naamelyk, het Lyk niet door de Wilde Dieren verſlonden worde. En deeze gewoonte heeft ook, gelyk bekend is, al in overoude tyden, onder de Iſraëlieten plaats gehad. Hoe 't zy, men ſchryft zulks toe aan de Esquimaux of Ingezetenen van 't Land van Labrador, die veel langs de Straat van Hudſon en langs de Noordelyke Kuſten van de Baay zwerven, of liever de eenigſte Menſchen zyn, welke men aldaar bejegent. Steenhoopen der Esquimaux.

Wy komen dus tot de beſchryvinge van Nieuw Noord-Wales, zynde het Noordelykſte Land aan de Weſt-Kuſt van de Hudſons-Baay. De Zuidelyke Grenzen van dit Land kunnen gerekend worden aan de Rivier der Zee-Honden, op omtrent zeſtig Graaden Breedte; de Noordelyke en Weſtelyke uitgeſtrektheid is geheel onbepaald en onbekend. Alleenlyk wordt het niet verder gerekend zig uit te ſtrekken dan tot by den Noordpools-Cirkel, op zes-en-zeſtig Graaden Breedte, alwaar een ruime Baay is, *Wagers-Baay* genaamd; Nieuw Noord-Wales.

Digitized by Google

DE HUDSONS-BAAY.

genaamd; welke, indien zy met de Groote Zuidzee gemeenſchap had, gelyk ſommigen gedagt hebben, dit Land volkomen zou afſcheiden van de andere Noordpools-Landen (*).

Landsgeſteldheid.

Van deeze geheele Weſt-Kuſt, tuſſchen de zeſtig en zes-en-zeſtig Graaden Noorder Breedte, heeft men, ten opzigt van de binnenlandſche geſteldheid, byzonder weinig kennis. Het voornaamſte, dat men 'er van weet, is het berigt van gedagten Heer FROST, die, te Churchill zynde, een groot end wegs in het Land gereisd heeft, ten Noordweſten van de Rivier der Zeehonden. By die Rivier, en aan de Zeekuſt, was Boſſchagie van laag Boomgewas, maar verder, ten minſte zeſtig Engelſche Mylen opwaards in het Land, vonden zy niet dan dergelyk dor wit Koraal-Mos, het welk 's Winters tot voedzel van de Rendieren in Lapland ſtrekt; en hier ook zekerlyk dienen moet voor de Muskus-Buffels en ander Gedierte. De Inboorlingen, evenwel, wiſten hem te verhaalen, dat verder Weſtwaards, over dat dorre Land heen, groote Boſſchen waren. Te Churchill zynde hadt hem een Opperhoofd der Indiaanen, die 'er tot den Handel gekomen was, verteld, dat men 'er een Kopermyn hadt, daar het Koper met ſcherpe Steenen van de Rotſen werdt afge-

(*) Een omſtandige beſchryving van de Landen die men dus noemt, zo ver dezelven bekend zyn, is te vinden in het ZEVENDE DEEL van deeze *Hedendaagſche Hiſtorie* of *Tegenwoordige Staat van alle Volkeren*, uitgegeven in 't jaar 1735.

Digitized by Google

geſlagen, en zulks was, zo hy zeid', op Eilanden aan den Mond van een Rivier, verNoordwaards, in een Landſchap, alwaar het geen Nagt wierdt in de Zomer. Dus zou dat Land binnen of by den Noordpool-Cirkel moeten zyn. De Hudsons-Baay.

Het geen men verder van dit Land weet, betreft voornaamelyk deszelfs Kuſt, ten opzigt van de Inhammen, Baaijen of Monden van Rivieren, welke daar in voorkomen, en die bekend geworden zyn door de poogingen, welke men ſedert het begin der voorgaande Eeuw in 't werk geſteld heeft, om een Doortogt uit deeze Baay in de Groote Zuidzee te vinden. Ik zal eerſt van de gelegendheid dier Baaijen ſpreeken, en dan eenig Berigt geeven van den grond en uitſlag der gedagte poogingen: zynde het eerſtgemelde meeſt getrokken uit den Reistogt van Kapitein MIDDLETON derwaards in 't jaar 1742, en de Aanmerkingen van den Heer DOBBS daar op gemaakt. Baaijen enz. aan de Kuſt.

Wy vinden dan, dat, tuſſchen de twee-en drie-en-zeſtig Graaden Breedte zig Noordwaards een wyde Straat voordoet, aan welker Mond het beſchreevene Marmer-Eiland legt. Deeze voert den naam van *Sir Thomas Roes Welcome*, of *Niet verder*; doch wordt nu gemeenlyk maar de *Welcome* genoemd. Aan het Noord-end van deeze Straat is een Kaap, die men, om dat de ſtrekking des Lands aan gedagten Kapitein veel hope gaf, dat daar de gedagte Doortogt zoude zyn, Kaap *Hope* heeft getyteld. Hier ontmoetten hun nog veele ſchotſen Ys, niettegenſtaande het De *Welcome*. Kaap *Hope*.

De Hudsons-Baay. het in de Maand Augustus was. Sommigen plaatsen deeze Kaap byna onder den Poolcirkel, op den hoek van de *Repulse*-Baay, welke dien naam kreeg, om dat men ze rondom

Repulse-Baay. geslooten vondt. En dit is de Noordelykste plaats, daar men in de Hudsons-Baay heeft kunnen komen.

Kaap *Fry*. Op omtrent vier-en-zestig Graaden Breedte ging Middleton aan Land, by een Uithoek, die van hem genoemd werdt Kaap *Fry*, als onderstellende, dat dezelve op de zyde lag van een Straat, die hy de bevroozen Straat wilde genoemd hebben. De Kapitein zondt den Opper-Timmerman en Konstapel naar den top van het hoogste Gebergte op dit Land, en gaf hun last, om van daar naauwkeurig de gelegenheid der Kust op te neemen. By hunne terugkomst ondervraagd zynde, gaven zy verschillende berigten. De een verzekerde hem, dat 'er weezentlyk een Straat was, die wel twaalf Mylen wydte had, doch geheel bevroozen, met een menigte Eilanden daar in; de ander zeid', dat het Land, waar op zy geweest waren, slegts een Eiland was, ongevaar drie Mylen van den Wal gelegen, en omtrent zeven Mylen lang. Het Vaste Land, dat zy zagen, was zeer hoog, en hadt een Kanaal Noordoostwaards loopende, door welk het Eiland van de Kust werdt afgescheiden. Zo dat, volgens de aanmerking van den Heer Dobbs, die *Bevroozen Straat*, van honderd Vademen diep, een louter Verdigtzel is, indien men ze als een Doortogt naar 't Westen zou willen aanmerken; komende alleenlyk uit, op een Arm van de Zee, on-

Bevroozen Straat.

ongevaar drie Mylen wyd. Van den anderen kant heeft men het tegendeel blyven ſtaande houden: maar of die Straat 'er al ware; zo zy doch altoos bevroozen was en bleef, zou zy inderdaad weinig hope tot een Doortogt kunnen geeven. De Hudsons Baay.

Die ſtrook Lands, welke tuſſchen het Noordelykſte deel van Hudſons-Baay, dat men de Welcome noemt, en een gedeelte van Baffins-Baay legt, is zeer onbekend, en heeft geen naam noch inwooners, zo veel wy weeten; ten ware men het voor een gedeelte van *Nieuw Deenemarken* mogt houden: want in den jaare 1619 werdt zekere JAN MUNK, door den Koning van Deenemarken, met twee Schepen uitgezonden, om aldaar Ontdekkingen te doen, en deeze Kapitein overwinterd hebbende op de Noorder Breedte van drie-en-zeſtig Graaden en twintig Minuuten, gaf aan dat Land den gedagten naam, die egter thans weinig meer in gebruik is. Ook willen anderen dat hy Weſtelyker en zelfs binnen in Hudſons-Baay, op die Breedte zou overwinterd hebben. Nieuw Deenemarken.

Dit laatſte is echter niet zeer waarſchynlyk, dewyl de Zee, die door hem de *Chriſtiaan-Zee* genoemd werdt, veel Noordelyker, en zelfs benoorden het *Eiland van James* legt: welk een groot ſtuk Lands is, tuſſchen Straat Davis en Straat Hudſon, hebbende dat Water, 't welk MUNK de *Nieuwe Zee* noemde, waarſchynlyk, ten Weſten: want hy kon aan Hudſons-Baay, welke toen reeds ontdekt was, dien naam niet geeven. Dit Eiland van James dan, 't welk de Weſtkant van Straat Da- Eiland van James.

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

vis uitmaakt, is hoog en Bergagtig, doorſneeden van een Straat, die men *Cumberland-Baay* noemt, zynde van hetzelve weinig dan eenige andere Baaijen en Kaapen bekend. De Zuidhoek, *Kaap Elizabeth* genaamd, maakt den ingang van Straat Hudſon, en de Zuidweſthoek, genaamd *Kaap Charles*, den uitgang of het end van die Straat, tegenover het end van gedagte ſtrook Lands, op omtrent tweeen-zeſtig Graaden Breedte; wordende de Weſtelykſte hoek daar van Kaap *Southampton*, de Ooſtelykſte *Cary's Swans Neſt* geheten.

Wager-Baay of Straat.

Het Land bezuiden Kaap Hope is niet bekend. Omtrent twintig Mylen Zuidelyker dan die Kaap is de ingang van een Straat of Baay, die men den naam van *Wager* geeft, zynde ongevaar twee of drie Mylen wyd; maar verder inwaards wordt zy wyder. De ingang legt op vyfenzeſtig Graaden en eenige Minuuten Breedte, en de ſtrekking is Weſtwaards. Het Land is, ter wederzyde, uitermaate hoog en Bergagtig. Deeze Straat, die MIDDLETON altoos een Rivier noemt, heeft een aanmerkelyke diepte, vyf Mylen opwaards van twintig, dertig en veertig Vademen. Hy gaf 'er den gedagten naam aan, ter eere van CHARLES WAGER, diestyds Eerſte Admiraaliteits-Heer te Londen zynde. Dertien of veertien Mylen inwaards, aan den Noordelyken Oever, is een kleine Inham of Haven, die voor een bekwaame Ankerplaats kan dienen, en deeze noemde hy *Savage-Sound*, wegens de Wilden, die aldaar by hem kwamen. Hooger, op omtrent zeſen-zeſtig Graaden Breedte, vondt hy den ingang

Digitized by Google

gang van een kleine Rivier of Straat, die omtrent twee Mylen breed was, doch waar van hy de langte niet wiſt De Wager-Baay was aldaar zeven Mylen breed, en hadt ter wederzyde nog al zeer hoog Land. De Hudsons Baay.

Gedagte kleine Rivier werdt door Kapitein Middleton *Deer-Sound* geheten, wegens de menigte van Herten, die men 'er vondt. Het Land bevondt men 'er zeer ſchraal te zyn, beſtaande meeſt uit Rotſen van een ſoort van Marmerſteen, maar met Valeijen daar tusſchen, die van Meirtjes en Graslanden voorzien waren, op welken die Herten graasden. Het ontbrak 'er ook niet aan Eenden, Ganzen en ander Watergevogelte. Zy zagen in de Straat verſcheide Walviſſchen, welke byzonderheid haare aanmerking wel verdient, aangezien men 'er geenen beneden Deer-Sound, noch in de Repulſe-Baay gezien hadt. Ik zal van deeze plaatſen nog nader ſpreeken. *Deer-Sound.*

De Kaap, op de Zuidzyde van den ingang, werdt door hem, naar zynen waarden Vriend, Kaap *Dobbs* getyteld. Van de Kuſt bezuiden dezelve geeft hy weinig berigt, en men weet 'er ook, om de waarheid te zeggen, nog weinig van, dan dat dezelve uit verſcheide Kaapen en Inhammen beſtaat, van welken die men *Cheſterfields-Inlet*, en *Rankins-Inlet* noemt, de voornaamſte zyn. Zuidelyker heeft men 'er nog twee, waar van de eene *Whale-Cove*, de andere *Love-Grove* geheten wordt. Door een van deeze Inhammen, die tuſſchen de zeſtig en vierenzeſtig Graaden Breedte leggen, verbeeldde men zig onlangs nog, dat een Doortogt naar de Groote Zuidzee te vinden Kaap *Dobbs.*

De Hudsons-Baay. zy. Zie hier de redenen, welke eerſt aanleiding gaven om te denken, dat 'er een gemeenſchap van de Hudſons-Baay ware met dien Oceaan.

Redenen voor een Noordweſt-Paſſagie. Omtrent den jaare 1567 was in Portugal een Perſoon, die verzekerde, dat hy door zulk een Straat uit de Groote Zuidzee naar Europa gezeild was; maakende tevens een Berigt van zyne Reis wereldkundig, het welk men, indien het valſch geweeſt ware, gemakkelyk zou hebben kunnen tegenſpreeken: doch, in plaats van dien, werdt, op bevel van zyne Allergetrouwſte Majeſteit, het uitgeeven van dit Boekje volſtrekt verbooden. In het gene zeker Engelſchman, die uit handen van deezen Autheur zelf een gedeelte van dat Werk gelezen hadt, dienaangaande getuigd heeft, is wel de grootſte zekerheid niet; maar men weet een ander Geval, waar door het Verhaal van den Portugeeſchen Kapitein ongemeen beveſtigd werdt; naamelyk het volgende.

Ontdekking aan de Ooſtzyde. Kapitein James Lancaster voerde het Opperbevel over de eerſte Vloot, die door de Ooſtindiſche Kompagnie van Engeland naar de Ooſtindiën werdt gezonden. Hy zeilde in February des jaars 1600 af en hadt een zeer voorſpoedigen Togt. Terwyl deeze Heer zig in de Indiën bevondt, hoorde hy van een anderen Doortogt derwaards ſpreeken, en, niettegenſtaande hy een zeer bekwaam Zeeman, zo wel in beſpiegeling als in praktyk was, werdt hy volkomen van de waarheid van dat Verhaal overtuigd; gelyk uit het volgend aanmerkelyk toeval blykbaar is. Op zyn te-

rug-

Digitized by Google

rug-Reize naar Engeland, aan boord van de Draak, een zeer ſchoon Schip, met een ongemeen koſtbaare Laading, overviel hem zulk een Storm by de Kaap der Goede Hope, dat hy zyn Roer kwyt raakte, en werdt hier door in zo veel gevaar gebragt, dat hy zeer weinig moeds hadt, om het Schip behouden t'huis te brengen. Nogthans, in plaats van zyn Schip te verlaaten, ſchreef hy een korten Brief aan de Kompagnie, dien hy met het Schip de Hector afzondt, en waar hy op 't end dit aanmerkelyk byvoegzel in plaatſte. *De Paſſagie naar de Ooſtindiën legt op twee-en-zestig Graaden en dertig Minuuten, naar 't Noordweſten, aan de Amerikaanſche zyde.* Als men dit vergelykt met de Kaart, die van de Hudſons-Baay aan 't licht gegeven is, en gevoegd voor het Berigt van den Heer DOBBS, ziet men het volmaakt overeenkomen met een opening, aldaar genaamd *Lovegrove*; doch die naauwkeurige overeenkomſt was zelfs niet noodig; alzo aan die Kuſt van de Hudſons-Baay, wat Zuidelyker en wat Noordelyker, verſcheide Inhammen of openingen zyn. DE HUDSONS-BAAY.

Een ander Berigt vindt men van dergelyken aart. Zekere MICHAËL LOCK, een verſtandig Heer, die in 't laatſte der Zeſtiende Eeuw zig te Venetie bevondt, ontmoette aldaar een Man van zeſtig Jaaren, genaamd JUAN DE FUCA, afkomſtig van 't Eiland Cephalonia; die de Spanjaarden lang, in de hoedanigheid van Loots, op de Zuidzee gediend hadt, en by die gelegenheid, in 't jaar 1587, op een Aquapulco-Schip door de Engelſchen genomen werdt. Deeze verhaalde den Heer LOCK, Ontdekking aan de Weſtzyde van Noord-Amerika.

Digitized by Google

DE HUDSONS BAAY.

LOCK, dat hy Loots geweest was van drie kleine Schepen, welke door den Onderkoning van Mexiko afgezonden waren, om de Straat *Anjan* te versterken, ten einde de Engelschen te beletten, van langs dien weg in de Zuidzee te komen. Dit oogmerk door een oproer, die aan Scheeps boord ontstondt, mislukt zynde, werdt hy, tot het zelfde einde, in 't jaar 1594, met een klein Schip en Pinas afgevaardigd. Hier mede zeilde hy langs de Kust van California, tot op de Breedte van zeven-en-veertig Graaden, alwaar hy de strekking des Lands bevondt Noordnoordoost te zyn, en de Kust volgende in een Straat kwam, die hy meer dan twintig Dagen opzeilde. Hy bevondt dat het Land nu eens Noordwest en Noordoost, dan geheel Oost en somtyds zelfs Zuidoostwaards liep; wordende de Straat allengs wyder, en hebbende in zig een menigte Eilanden, klein en groot, die hy voorby voer. Ook hadt hy opgemerkt, dat by den ingang van deeze Straat een groote Kaap of Eiland was, op het welke zig een verbaazend hooge Rots, als een Pylaar of Pierâmied bevondt. Hy verzekerde verder, te meermaalen aan Land geweest te zyn, en dus de Ingezetenen beschouwd te hebben, die in Beesten Huiden of Bonten gekleed waren Hy beschreef het Landschap als zeer vrugtbaar en ryk zynde in Goud, Zilver, Paarlen en andere Kostbaarheden, die in Nieuw Spanje te vinden zyn. Tot slot van het Verhaal zyner Ontdekking strekte, dat hy een ruimen uitgang van deeze Straat in de Noordzee, ten minsten dertig of veertig Mylen wyd, gevonden

Digitized by Google

den hadt, en daar op naar Mexiko was terug gekeerd, om van zyne Ontdekkingen verſlag te doen. De Hudsons Baay.

Dit laatſte was diestyds minder ongeloofbaar dan tegenwoordig, nu men taamelyk verzekerd is, dat 'er op of omtrent die Breedte geene dergelyke Paſſagie te vinden is: ten ware hy een der Groote Meiren van Noord-Amerika voor de Noordzee mogt hebben aangezien, en zulks was, inderdaad, niet onmooglyk. Het raakt ondertuſſchen ons weinig, of het Hof van Spanje, uit Staatkunde, deeze Ontdekking verdonkerd hebbe, en deezen Loots met voordagt op den tuil gehouden, met hem een Belooning toe te zeggen en niet te geeven; op dat hy dus buiten ſtaat mogt zyn, van eenig gebruik daar van tot zyn voordeel te maaken. Het is ten minſte zeker, dat hy den Heer Lock diestyds aanbood, indien Koningin Elizabeth hem zyn verlies wilde vergoeden, dat hy door het neemen van 't Aquapulco-Schip geleeden hadt, den gedagten Noordweſter Doortogt op te ſpooren: dat die Heer deswegens naar Engeland ſchreef, en wel de goedkeuring van dat Ontwerp, doch geen Geld kreeg om het uit te voeren: tot dat hy eindelyk, zelf daar toe in ſtaat geraakt zynde, tot zyn groote leedwezen, den gedagten Loots door de dood verloor.

Nog meer andere Berigten hebben de waarſchynlykheid, dat 'er zulk een Paſſagie uit de Noordzee, naar 't Noordweſten, tot in de Groote Zuidzee zou zyn, vermeerderd; zelfs toen men reeds verſcheide vrugtelooze poogin- Vrugtelooze poogingen.

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

gingen hadt in 't werk gesteld, om dezelve te ontdekken. Voor het begin van de Zeventiende Eeuw, hadden, Frobisher, Gilbert en Davis, verscheide Togten naar 't Noordwesten, met dat inzigt gedaan, die zekerlyk veel toegebragt hebben tot ontdekking van de gelegenheid van de Noordpools-Landen. Toen Hudson, na zyne vrugtelooze poogingen om een Doortogt naar 't Noordooften te vinden, eindelyk den ingang van de Hudsons-Baay, als gemeld is, kwam te ontdekken; hieldt hy zig verzekerd, dat de zaak gevonden ware, en, indien hy niet was komen te verongelukken, hadt'er van zyn iever en beleid, mooglyk, nog wel iets meer te verwagten geweest.

Onwaarschynlykheid van het bestaan deezer Passagie.

De poogingen die sedert, geduurende de voorgaande Eeuw, tot het ontdekken van die Passagie aangewend zyn, voorby gaande, zal ik alleenlyk hier berigten, wat redenen 'er door den Engelschen Kapitein James, die door de Kooplieden van Bristol tot dat einde, in 't jaar 1631, was uitgerust, tegen de waarschynlykheid van zulk een Passagie, bygebragt zyn. De Berigten der Portugeezen en Spanjaarden hieldt hy voor belachlyk; dewyl die, by den uitgang in den Noorder Oceaan, van geen Ys of eenig beletzel gewag maaken; daar het ondertusschen uit de naauwkeurige opneemingen der Kusten van Amerika, zegt hy, ontwyfelbaar is, dat 'er onmooglyk zulk een opening kan zyn, op minder dan zes-en-zestig Graaden Breedte; alwaar de Kusten byna altoos met Ys bezet zyn, en het Klimaat, uitgenomen mooglyk eenige Weeken, zo koud

koud is, dat geen Europeaan, 'k laat ſtaan een Spanjaard of Portugees, het aldaar kan harden. Ook verzekert hy, dat de Vloed, in Straat Hudſon, altyd van het Ooſten inkomt, en de Ebbe Ooſtwaards uitgaat; benevens verſcheide andere aanmerkingen, die echter naderhand, inzonderheid wat de Tyën betreft, genoegzaam wederlegd, ja tot een tegenſtrydige gevolgtrekking gebragt zyn. De Hudsons-Baay.

De beweegingen, die de Heer Dobbs zig in den jaare 1730 en vervolgens gaf, om alle de Berigten der poogingen, die tot ontdekking van deezen Doortogt aangewend waren, te onderzoeken; deedt de Maatſchappye der Hudſons-Baay daar op nader de gedagten vestigen. Zy hadt, in den jaare 1719, met veel koſten, twee Schepen ten dien einde afgevaardigd, van welken, of van 't Volk dat 'er zig op bevondt, men nooit iets meer vernomen heeft. In 't jaar 1722 zeilde zekere Scroggs, in dienſt deezer Maatſchappy, van haare Noordelykſte Faktoory af, en dreef op twee-en-zeſtig Graaden Breedte eenigen Handel met de Indiaanen in Balynen en Walrus-Tanden. Men hadt twee Wilden den geheelen Winter in de Faktoory gehouden, om van dezelven gebruik te maaken tot het opzoeken van een Kopermyn, en door middel van dezelven bekwam men ook eenige Stukken Erts, die in de Faktoory gebragt zyn. Het Land, dat men ontdekte, kwam met de aftekening en aanduiding, die zy daar van gemaakt hadden, taamelyk overeen. Zy kwamen aan den ingang van de Baay *Welcome*, op omtrent vyf-en-zeſtig Graaden Breedte, en werden aldaar Onderzoek naar dezelve door de Hudſons-Baay-Kompagnie.

Digitized by Google

DE HUDSONS-BAAY.

zo ſterk Ooſt- en Zuidwaards afgezet door den Stroom, dat zy moeſten ankeren. Uit deeze ſterke Tyën van het Weſten en Noordweſten; als ook om dat het aan dien kant altemaal gebroken Land was en dat men 'er Walviſſchen vondt, die in geen ander gedeelte van de Baay waren; beſloot de Heer DOBBS, dat 'er zekerlyk, in het Noordelykſte van de Baay, een Opening moeſt zyn. Hier op werden dan, in de Zomer van 1737, door de Maatſchappy, volgens de onderrigtingen van dien Heer, twee Sloepen van Churchill afgezonden, door welken niets, tot de zaak behoorende, ontdekt werdt, en aangezien het Berigt, dat zy van den Togt gaven, den Heer DOBBS niet voldeedt, zo ſtelde hy vaſt, dat het de Maatſchappy geen ernſt ware, om naar de Noordweſt-Paſſagie te laaten zoeken.

Geſchillen desweegen ontſtaan.

Ik heb reeds van de Geſchillen tuſſchen gedagten Heer en den Kapitein MIDDLETON, over dit Onderwerp ontſtaan, eenig gewag gemaakt, en, om dat zy wegens de Ontdekkingen niet overeenkomen, zal het hier genoeg zyn te melden; hoe gedagte Kapitein, in 't jaar 1742, ten dien einde van Churchill zeilde, en dat zyn Togt, hoe zeer men ook het tegendeel heeft onderſteld gehad, van geen meer vrugt geweeſt is dan de anderen. Immers, na dat het Parlement van Groot Brittannie, uit hoofde der voorgemelde Geſchillen, een Premie van twintigduizend Ponden Sterlings hadt uitgeloofd op het ontdekken van gedagten Doortogt, werden, op eigen avontuur, in 't jaar 1746, twee Schepen, on-

Digitized by Google

onder den Heer ELLIS afgevaardigd, van wier Ontdekkingen ik thans nog eenig verslag zal doen. De Hudsons Baay.

Die Schepen bevonden zig, den 27 Juny, beweſten Kaap Vaarwel van Groenland, en ontmoetten aldaar, op de Breedte van agtenvyftig Graaden dertig Minuuten, veel Schotſen Ys, hebbende tevens zeer Miſtig Weer. Toen zeilden zy eenigen tyd door een menigte van dryvend Hout, het welk men meent van de Ooſtkuſt van Groenland af te komen; alzo 'er aan de Kuſten van Straat Davis of Straat Hudſon geen dergelyk Hout gevonden wordt. Daarna vervielen zy tuſſchen hooge Ysbergen, die men altyd omtrent het inkomen van Straat Hudſon ontmoet. By de *Savages*-Eilanden, in die Straat, kwamen hun een menigte Schuitjes met Indiaanen aan boord, waar mede zy een goede ruiling deeden. De Goederen, die deeze medebragten, beſtonden in Balynen en Robbe-Vellen: ja, hun Goed kwyt zynde, verkogten zy hunne Kleeding voor Bylen, Meſſen en veelerley Snuiſteryën. Hunne Schuitjes waren als die der Groenlanderen, aan de enden ſpits, ongevaar twintig Voeten lang en twee Voeten breed. Hunne Kleederen waren van Robbe-Vellen, Hertevellen of andere Huiden gemaakt, en netjes genaaid; inzonderheid hunne Hembden van Robben-Blaazen. Zy hadden ſtukjes Hout of Been, met twee ſpleeten daarin, die men Sneeuw-Oogen noemde, tot bewaaring van 't Gezigt. Zy zyn blank en hebben een Baard als de Groenlanders, het welk hun van de Indiaanen van Kanada on- Nieuwe Togt van den Heer ELLIS.

Digitized by Google

DE HUDSONS-BAAY.

derſcheidt. Den 13 July vervielen zy in een menigte van Ys, het welk hun echter niet belette de Reis voort te zetten; zo dat zy den 2 Auguſtus Kaap *Diggs* en 't Eiland *Manſel* voorby voeren, komende dus in de Hudſons-Baay, en den 11 dito aan de Weſtzyde van de *Welcome*, op vierenzeſtig Graaden Breedte, ontdekkende den 19 het *Marmer*-Eiland.

Hy overwintert te *Port Nelſon*.

Het Ys hun, dus, omtrent een Maand in Straat Hudſon opgehouden hebbende, werdt een Beſluit genomen, dat het Jaargety te veel verloopen was, om benoorden dit Eiland eenige Ontdekkingen te doen, en dat het derhalve beſt ware, een bekwaame plaats, in de Zuidelyke deelen van de Baay, ter overwintering op te zoeken. Men koos Port *Nelſon* uit, werwaards de Schepen Koers zettende, 'er den 25 aankwamen en verder *Hayes*-Rivier bereikten; daar hun, *in plaats* van vriendſchap, veel nadeel werdt aangedaan door den Engelſchen Gouverneur van *York-Fort*, die aldaar wegens de Maatſchappy van de Hudſons-Baay het bevel voert. Zy moeſten, in alle opzigten, zig zelf helpen, en, een bekwaamen Inham gevonden hebbende, aan die Rivier, om de Schepen voor eenen Ysgang te bergen, gingen zy aan het bouwen van Huizen, of Blokhutten; waar onder één, dat grooter was, voor de Officieren. In 't laatſt van September begon de Vorſt, des nagts; den 8 Oktober was de Inham geheel bevroozen, en in 't laatſt van die Maand de geheele Rivier. Den 2 November was het zo koud, dat men de Inkt by het Vuur niet ont

dooid

dooid kon houden, en den 3 vernamen zy, dat hun gebotteld Bier, tot aan den Bodem, in de Fleſſchen bevrooren was. Men hadt 'er, gewoonlyk, eenige Dagen in de Maand, met een Noorden of Noordweſtelyken Wind, een zo vinnige Koude, dat niemand het buiten harden kon: maar de overige Dagen, met een Weſten of Zuiden Wind, konden zy uitgaan, en zig bezig houden met de Jagt van Konynen en Patryzen, die 'er overvloedig waren. De felſte Koude komt 'er gemeenlyk omtrent de Nieuwe of Volle Maan. Men heeft 'er gevaarlyke Sneeuwjagt, die maakt dat iemand uit zyn Oogen niet kan zien, en, zo hy wat ver van Huis is, ligtelyk verdwaalt. Het Ys, in de Rivier, op de plaats daar zy zig bevonden, was agt Voeten dik; de Sneeuw lag, op gelyken grond, drie Voeten hoog: zo dat zy, om daar over te gaan, een ſoort van Sneeuwſchoenen gebruiken moeſten, van Plankjes gemaakt, even als de Laplanders en andere Noordſche Volken. De Hudsons-Baay.

In 't midden van February verminderde de hevigheid der Koude een weinig, en de Sneeuw begon te ſmelten; zo dat men hope kreeg op een ſpoedigen Dooy; doch, na dat het in Maart zeer veranderlyk Weer was geweeſt, verhief zig in April wederom de Vorſt dermaate, dat men niet voor den 6 Mey open Water kreeg. Zy waren, door verſcheide belemmeringen, niet in ſtaat om Zee te kiezen, voor den 24 Juny. Hunne Sloep verlangd zynde en met een Dek voorzien, was tot het doen van Ontdekkingen op plaatſen, daar men het met de groote Schepen niet waagen durfde, bekwaam Vertrekt Noordwaards.

De Hudsons-Baay.

kwaam gemaakt. Men deedt 'er den 1 July Voorraad in, zo veel als tien Man, in twee Maanden, benoodigd waren, en met dit Vaartuig voer de Heer Ellis, met Kapitein Moore, benevens agt Man, langs Strand, om de Kuſt op te neemen; terwyl de Schepen, verder van de Wal, Noordwaards ſtevenden. Van tyd tot tyd lieten zig, aan hun, Troepen zien van Indiaanen, die benoorden de Faktooryën der Engelſchen zig onthouden. Zy ankerden den 2 July aan *Knigbts*-Eiland, op twee-en-zeſtig Graaden Breedte. Hier peilden zy het Ty, en bevonden dat hetzelve, met Hoog Water, tien Voeten rees. Van daar Weſtwaards zeilen willende, alwaar een wyde opening ſcheen te zyn, werden zy door 't Ys belet. Middelerwyl kwamen by hun twee Kanoos met Volk van de Weſtkuſt, die hun Balynen en Blaazen met Walviſch-Traan aanbragten. Men zag 'er *veele Zee*-Honden en Witviſſchen. Omtrent deeze Eilanden en door het Ys zeilende, verlooren de Kompasnaalden haare Pooltrekkende kragt, gelyk ook in een gedeelte van Straat Hudſon was gebeurd.

Komt in *Nevils*-Baay.

Eindelyk kwamen zy, met de opgeboeide Sloep, in de gedagte opening of Inham, die men *Nevils*-Baay noemt, op de Breedte van ruim twee-en-zeſtig Graaden. Van daar gezeild zynde ankerden zy met de Sloep, den 9 July, aan het Walruſſen-Eiland, en kwamen den volgenden dag aan *Whale-Cove*, bewesten welke plaats een Baay was met veele Eilanden, van *Esquimaux* bewoond, op een van welken zy aan Land gingen. De Ingezetenen, daar

daaromſtreeks, hadden de gewoonte van Mutſen van een Buffels-Staart gemaakt op 't hoofd te draagen; waar van het Haair, over 't Aangezigt hangende, hun het Gezigt wel eenigszins belemmerde, doch tevens diende om de Muggen, die anders onverdraaglyk laſtig zouden zyn, af te weeren: want het was, gelyk men ziet, in 't midden van den Zomer. Tot verſterking neemen deeze Wilden, als zy in Zee gaan om te viſſchen, een Blaas met Walviſch- of Robben-Traan mede, die van hun, als anders de Sterke Drank, gebruikt wordt. De Hudsons-Baay.

Alle Inhammen werden nageſpoord, doch men vernam nergens een doorgang naar 't Weſten: het waren altemaal, zo veel men waarneemen kon, digte Baaijen. Den 13 July vonden zy de Schepen ten anker leggen op een goede Reede, tuſſchen Marble-Island en het Vaſte Land, en kwamen met dezelven, eindelyk, niet zonder veel belemmering van Schotſen Ys en gevaar van Klippen uitgeſtaan te hebben, den 18 aan Kaap *Fry*, alwaar de Heer Ellis, met het Pinasje, aan Land ging. Men zag, in het doorvaaren der Eilanden, veel Walviſſchen aan 't Strand ſpeelen, en het Ty meetende, ontdekte men, dat het van 't Noorden kwam; ryzende het Water omtrent tien Voeten. Het was 'er, met Nieuw en Volle Maan, te drie Uuren hoog Water. De Bergen, Landwaards in, beſtonden uit roodagtige Rotſen, die glad waren en kaal, doch met Grasryke Valeijen daar tuſſchen, waar in een menigte van Herten graasden. Ook Landt op Kaap *Fry*.

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

vondt men 'er Lepelblad en eenige andere Groente. By het terugkeeren lag de Zee zeer dik bedekt, met het gene men Walvisch-Aas noemt, en het Zee-Wier groeit, in die Wateren, tot een ongemeene langte.

Chesterfields Inham.

De Heer Ellis zeilde den 23 July, met het Pinasje, nog verder Noordwaards, tot op meer dan vyfenzestig Graaden Breedte, en zag daar een menigte van Walvisschen. Den 26 terugkomende aan Kaap Fry, vondt hy aldaar de twee Scheepsbooten, die op ontdekking waren uitgezonden geweest, en deeze gaven Berigt, dat zy een Inham gezien hadden op de Breedte van vierenzestig Graaden, die aan den ingang drie of vier Mylen wyd was; maar welke, na agt Mylen opzeilens, wel zes of zeven Mylen wyd wierdt; doch, tien Mylen hooger, wederom vernaauwde, tot dat hy maar vier Mylen wyd was, wordende het Water langs hoe minder zout. De Stroom liep daar in, met de Ebbe, eens zo ras als op de Theems, en in de twee laatste Uuren, slegts, deedt de Vloed het Water stil staan. In deeze Baay, daar zy het end niet van ontdekt hadden, stelt de Heer Ellis niet onwaarschynlyk, dat een Doortogt naar een groot binnenlandsch Meir of naar de Zuidzee zou kunnen zyn. Deeze Inham heeft hy den naam van *Chesterfields-Inlet* gegeven.

Bezoekt *Wager*-Baay.

Toen zo veel Noordelyker zynde, was het hunne pligt te onderzoeken, of men tot geen besluiting konde komen van het voorgemelde Geschil tusschen de Heeren Dobbs en Mid-

DLE-

DLETON, aangaande de *Wager*-Baay. In der- DE HUD-
zelver ingang liep een geweldige Stroom; doch SONS-
zulks vermindert, doordien deeze Baay al- BAAY.
lengs wyder wordt. Met hun dreeven veel Schotſen Ys, door de Straat van Wager, in. Den 30 July bevonden zy zig te *Deer-Sound*, dat een taamelyk goede Reede is, omtrent tien of twaalf Mylen boven *Savage-Sound*, in die Baay gelegen. Hier ontdekten zy de *Haven van Douglas*, zogenaamd, alwaar de Schepen in veiligheid konden leggen, omtrent dertig Mylen in de gedagte Baay, en, het anker geworpen hebbende, overleiden zy, op welk een wyze men beſt zoude bepaalen kunnen, of dit een Baay ware, dan een Rivier of Straat. 't Beſluit van den Scheepsraad was, dat van ieder Schip een Sloep zou afgevaardigd worden, om de Baay dieper in te zeilen. Men ſtelde zulks aanſtonds in 't werk, en deeze Sloepen vonden, na twintig Mylen verder in deeze Baay gekomen te zyn, een Sluisagtige engte van omtrent vyf Roeden wyd, die zig als een Waterval vertoonde, met een ſterk gedruis; daar zy echter doorkwamen, en bevonden dat de Baay zig wederom aanmerkelyk verbreedde, wordende op nieuws twee Mylen wyd. Daar vertoonden zig ook Robben en Walviſſchen: het Water was van boven zoet, en van onderen zout. Wel haaſt, echter, ontdekten zy van eene hoogte, boven dien Waterval, dat de Baay uit twee kleine en onbevaarbaare Rivieren haar Water kreeg; zo dat men dezelve geenszins voor een Straat of Doortogt kon houden.

Digitized by Google

De Hudsons-Baay.

Trekt naar Engeland terug.

Na nog eens de Noordzyde van de Wager-Baay met eene Sloep bezogt, en nergens een bekwaamen Doortogt gevonden te hebben, werdt den 14 Auguſtus 1747, in de Haven van Douglas, een Beſluit genomen, om de geheele Ooſtzyde van de Welcome, tot aan Kaap Southampton toe, ten opzigt van den loop en hoogte der Tyën te onderzoeken. Dit werdt dan ook, doch niet zonder gevaar, en met weinig vrugt in 't werk geſteld, tot dat de Scheepsraad, wegens het opkomende ſlegte Weer, beſloot, den Terugtogt naar Engeland, zo dra het doenlyk was, te onderneemen. Zy zeilden dan, den 28, de Hudſons-Baay uit, en kwamen den 10 September, of daar omtrent, uit Straat Hudſon in volle Zee, en den 14 Oktober behouden te Yarmouth aan.

Gevolgen van dien Togt.

Dus eindigde deeze Togt niet zeer voordeelig, doch evenwel, *zo de Heer* Ellis oordeelt, niet geheel vrugteloos. Men is 'er, naamelyk, door verzekerd geworden, dat de Wager-Baay geen Straat of Doortogt is, en de waarſchynlykheid, dat de Hudſons-Baay nog een andere opening moet hebben dan naar 't Ooſten, is 'er niet door verminderd. Het Ty, immers, dat by haaren ingang maar zes Voeten rees, heeft men in de Baay, op twee-en-zeſtig Graaden Breedte, tien Voeten, op vyfenzeſtig Graaden, aan de Kuſt van de Welcome, dertien Voeten, en in het Noordelykſte van die Baay zeventien Voeten bevonden te ryzen. Dit meent hy een vaſt bewys te zyn, dat deeze Tyën niet afhangen

van

van het Water, 't welk door Straat Hudſon uit den Noorder Oceaan komt invloeijen: DE HUDSONS BAAY.
want alsdan hadden de Tyën hoe dieper in de Baay, zegt hy, hoe laager moeten zyn. Ook wil hy uit den tyd van 't hoogſte Water, by Nieuw of Volle Maan, op verſcheide plaatſen in deeze Baay, nog ſterker bewys haalen, dat de Vloed niet van het Ooſten daar in komt, maar van het Noordweſten of van het Noorden zelfs. Ondertuſſchen is de gemeenſchap, die men deswegen tuſſchen het Noordelyk gedeelte van Hudſons-Baay en de Baffins-Baay of Straat Davis onderſtellen mogt; dewyl het Water aldaar veel minder ryſt, al overlang, zegt hy, verworpen. En, dat de Noordwesten Wind in de Welcome de hoogſte Tyën maakt, is, volgens zyn gedagten, nog een nader bewys voor een Noordweſtelyken Doortogt, naar den Weſter-Oceaan.

Daar ontbreeken, zegt eindelyk de Heer ELLIS, nogthans geene andere bewyzen, waar van deeze drie de voornaamſten zyn. Voor eerſt: de helderheid en zoutheid van het Water in de Welcome, die, toen ik de Zee aan Kaap Fry peilde, zo groot was, dat wy den Grond, op een diepte van elf Vademen, klaar konden zien. Iedereen weet, dat diepte, helderheid en zoutheid van het Water, dingen zyn, die niet beſtaan kunnen met het denkbeeld van een Zeeboezem, welke aangevuld wordt met het afſpoelzel van den Grond, door geſmolten Sneeuw of Ys en den inloop van Rivieren. De ſterke Stroom ten anderen, die het Noorder gedeelte open houdt, Redenen voor een Noordweſt Paſſagie.

Digitized by Google

De Hudsons Baay.

terwyl het Zuidelyke reeds met Ys bezet is, ſpreekt kragtig voor een dergelyke Paſſagie van 't Noordweſten. Men kan naauwlyks begrypen, waar deeze Stroom, die met zo veel kragt door de Baay loopt, anders van daan zou komen, dan uit een Weſtelyken Oceaan. De derde en niet de minſte reden voor dit vermoeden, agt hy te zyn de menigte van Walviſſchen, die, in 't laatſt van den Zomer, in de Noordelykſte deelen gevonden worden: alzo het de bekende eigenſchap is van deeze Dieren, naar een warmer Lugtſtreek te wyken.

Waarſchynlykſte plaats derzelve.

Willende voorts bepaalen, waar dat men dien Doortogt zou mogen denken te zyn: komt het hem voor, dat dezelve niet ver naar 't Noorden gezogt moet worden, en die Inham, welke hy *Cheſterfields Inlet* genoemd hadt, op de Breedte van vierenzeſtig Graaden, gaf, naar zyn oordeel, de grootſte *verwagtinge* van een gewenſchten uitſlag.* De andere plaats, daar men nog een Doortogt zou kunnen zoeken, agt hy de *Repulſe*-Baay te zyn, in het Noordelykſte van de Welcome, op meer dan zeſen-zeſtig Graaden. Ten dien opzigte ſtrekken de redenen van de hoogte der Tyën, de helderheid van het Water en wat dies meer is, zo even bygebragt. Hy agt het grootelyks van de eer en 't belang der Brittanniſche Natie te zyn, nog nader poogingen daar toe aan te wenden. Ondertuſſchen is een nieuwe Togt, ten dien einde in 't jaar 1754 in 't werk geſteld, zo wy verneemen, wederom vrugteloos uitgevallen.

* Zie bl. 614.

Men

Digitized by Google

Men hadt, na den vrugteloozen Togt van Kapitein MIDDLETON, verſcheide redenen bygebragt, om te beweeren, dat 'er geen waarſchynlykheid was voor een Paſſagie uit de Hudſons-Baay naar de Groote Zuidzee, door middel van een Straat. Doch wy hebben gezien *, dat 'er onlangs te Lande eenige Ontdekkingen zyn gemaakt, die zulk een Doortogt, al ware het ſlegts een enkele Rivier van Gemeenſchap, ſcheenen te begunſtigen. Men ſtelle nu eens vaſt, dat 'er zulk een Straat te vinden zy, zo zou dezelve doch, naar alle gedagten, ten hoogſten niet meer dan een Maand vry van Ys, en dus mooglyk al zo min, als die naar 't Noordoosten, by Nova Semla, ooit, vooral niet zonder groot gevaar, te gebruiken zyn. En, al ware het, gelyk gemeenlyk onderſteld wordt, dat men hooger naar den Noordpool minder Ys had: wie zou zig in gevaar durven ſtellen, van daar te moeten overwinteren? Bovendien ſchynt de zwaare Koude, die men, met Noordweſtelyke Winden, altoos aan de Hudſons-Baay heeft, een vry kragtig bewys uit te leveren, dat 'er naar dien kant veeleer een hooge Landſtreek moet zyn, die altoos bedekt is met Sneeuw en Ys, dan een open Zee.

DE HUDSONS-BAAY. Redenen tegen een Noordweſt-Paſſagie.

* Bladz. 517.

Indien men vertrouwen kon op de nieuwe Ontdekkingen, die, nu eenige Jaaren geleeden, door de Ruſſen, van den kant van Aſie gemaakt zouden zyn, en uit welken ſcheen te blyken, dat Noord-Amerika zig, in de Noordelyke deelen, ontzaglyk ten Weſten, en dus tot digt aan de Ooſtelyke deelen van

Aſie,

Digitized by Google

DE HUDSONS-BAAY.

Asie, uitbreidt; dan zou een Noordwestelyke Doortogt, uit de Hudsons-Baay naar de Groote Zuidzee, geheel onwaarschynlyk voorkomen. Die Ontdekkingen, ondertusschen, hebben thans nog geen genoegzaame zekerheid, inzonderheid wat de Westzyde van Noord-Amerika betreft, om daar van tot eenige opheldering van de Hedendaagsche Historie of Tegenwoordigen Staat van alle Volkeren, gebruik te maaken: des ik hier de beschryving eindig van dat Wereldsdeel.

VERBETERINGEN.

In 't I. DEEL der beschryvinge van Amerika.

Bladz. 45. Reg. 2. *Doe uit* als of.
—— 67. —— 7. *Voor* Daven *lees* Dagen.
—— 98. —— 5, 6 van onderen *lees* bevestigde.
—— 128. —— 4. *Voor* veertig *lees twintig:*
Voor tweehonderd, *honderd.*
—— 621. —— 20. *Voor* waar *lees* maar.

In 't II. DEEL.

Bladz. 682. Reg. 2, enz. *Lees aldus*: De Heer JAKOB VAN BOSVELD, Direkteur van Kuraffau en de onderhoorige Eilanden, overleeden zynde, nam de Heer JEAN RODIER, geduurende die omstandigheden, de Direktie waar, tot dat hy, door Heeren Bewindhebberen, in den jaare 1764. tot DIREKTEUR werdt aangesteld, doch zonder den tytel van GOUVERNEUR.

BLAD-

Digitized by Google

BLADWYZER.

A.

Abnaquies. Indiaanen van Nieuw Engeland. 332. Hun getal. 335
Afgodery der Wilden van Louisiana. 280, 298. 307
Albany. Een aanzienlyke Armee door de Engelſchen aldaar byeen gebragt. 372. Dezelve voert niets uit. 375
Albany-Rivier. Eng. Faktoory aan de Hudſons-Baay. 579
Algonkins. Natie der Indiaanen van Kanada. 467. Haare uitgebreidheid. 468
Ammons-Hoorens, van ontzaglyke grootte, aan 't Meir Champlain gevonden. 510
St. Anna (Dorp) aan de Rivier van St. Laurens. 489
Anguilla ('t Eiland) 163
Antigua. Engelſch Eiland in de Weſtindiën. 123 Deszelfs Hiſtorie. 124. Landsgeſteldheid. 126. Ingezetenen. 127
Antilles of Voor-Eilanden van Amerika. Zie Weſtindiën.
Apalachycola. Rivier en Haven aan den Golf van Mexiko. 315.
Apallache-Indiaanen. 316. Apallachiſch Gebergte. 315
St. Augustyn. Hoofdplaats van Florida. 317. De Stad en 't Kaſteel. 318. Haar Lotgevallen. 320. Belegering door de Engelſchen. 321
Azynboom in Kanada. 441

B.

Bahama-Eilanden of *Babama's* Haar legging. 257. Hiſtorie. 258. Regeering. 259. Bank van Bahama. 261
Bakkeljaauw Vangſt. Reden van die benaaming. 540. Zie verder Kabbeljaauw-Vangſt.
Barbados. (Eiland) Deszelfs legging. 35. Hiſtorie. 36. Het komt in bloey. 38. Raakt in verval. 40. Lydt veel door Orkaanen, enz. 43. Herſtelling van hetzelve in deeze Eeuw. 46. Onderneemingen der Ingezetenen tegen de Franſche Eilanden. 49. De Lugtsgeſteldheid. 52. De Landsgeſteldheid. 53. Vrugten, Kruiden. 54. Dieren. 55. Vogelen. 57. Ongediert, Viſch, enz. 58. Verdeeling des Eilands. 59. De Hoofdſtad *Bridgetown.* 60. Veſtingwerken, Krygsmagt. 62. Regeering, Gouverneur en Raad. 63. De Vergadering. 65. Wetten. Burgerlyke Regtspleeging. 66. Kerkelyk beſtuur. 67. Ingezetenen. 68. Slaaven 69. Koophandel. 70. Neger-Handel. 72. Produkten des Eilands. 73
St. Bartholoméus. (Eiland) 161
Baſſeterre. Hoofdplaats van Guadaloupe. 119
Beeren-Jagt in Kanada. 448
Bever-Vangſt in Kanada. 446
Berbuda. Eng. Eilandje in de Weſtindien. 152
Bergen in Kanada, uit welke ſoort van Steen beſtaande. 486, 510
Bermudes-Eilanden. 264 Haar legging, Hiſtorie. 265. Produkten. 266. Het grootſte *St. George* genaamd. 266
Bevroozen Straat in de Hudſons-Baay. 598

Beiancourt. Dorp in Kanada. 503
Bont-Handel met de Wilden in Noord-Amerika. 498, 584. Middelen tot bevordering daar van. 587
Boombaſt (Schuitjes van) by de Wilden van Kanada in gebruik. 504. Hoe die gefabriceerd worden. 505
Boſſchen. Ongemak in 't reizen door dezelven, uit Nieuw Engeland naar Kanada. 507
Bourbon-Rivier en Fort, thans *Nelſon* Rivier en *York*-Fort genaamd. 578
Bridgetown. Hoofdſtad van 't Eiland Barbados. 60
Bruinviſſchen-Vangſt op de Rivier van St. Laurens. 554. Verſchil van deeze Viſſchen. 555
Buffelen-Jagt in Kanada en Louiſiana. 451. Geſtalte van die Dieren. 452. Muskus Buffels aan de Hudſons Baay. 571

C.

Caiques en Turken-Eilanden. 264
Caſqui of *Cuſates.* Rivier van de Cherokees-Indiaanen. 286
Catabaws Indiaanen. 331. Verdrag met hun. 379
Champlain, (Meir) is als een Zee. 504
Chaouſarou. Een zeldzaame Viſch in Kanada. 455
Charlton-Eiland, in de Hudſons-Baay, zeer vermaakelyk. 593
Cherokees-Indiaanen van Louiſiana. 302. Zy worden door de Engelſchen wegens hunne wreedheden en ſtrooperyën in Virginie en Karolina, geſtraft. 402. Grenſcheidingen tuſſchen hunne Landen en die Provinciën vaſtgeſteld. 426
Cheſterfields-Inham, de waarſchynlykſte plaats voor een Noordweſt-Paſſagie. 614
Chowans-Indiaanen. 331
Churchill-Faktoory aan de Hudſons-Baay. 578. Slegte legging van het Fort aldaar. 592
Crownpoint. Voornaam Fort der Franſchen op de Grenzen van Nieuw Engeland. 343. Deszelfs legging en geſteldheid. 509, 510
Sta. Cruz. Deenſch Eiland in de Weſtindiën. Deszelfs Lotgevallen. 165. Landsgeſteldheid. 167
CUBA. Zie KUBA.

D.

Deenſche Eilanden in de Weſtindiën. *Sta. Cruz.* 165. *St. Jan.* 167. *St. Thomas.* 168
Deſeada. Een der Karibiſche Eilanden. 121
St. DOMINGO. (Eiland) Het Franſche gedeelte van Hispanjola. 189. Stad *St. Louis*. 190. *Leogane.* 191. *Port au Prince.* 192. *Kaap François.* 193. Kaap *St. Nikolaas*, *Port Paix* en *St. Louis.* 194
Dominica. (Eiland) Deszelfs legging, Hiſtorie. 32. Het komt in eigendom aan Groot Brittannie. 34. De Landsgeſteldheid. 34
Duivels-Berg op Guadaloupe en zeldzaame Vogel-Vangſt op denzelven. 104

E.

Eilanden onder den Wind, of Weſtindiſche. Zie WESTINDIËN.
Elanden-Jagt in Kanada. 450

Digitized by Google

ELLIS. Zyn Togt naar de Hudsons-Baay, tot het ontdekken van een Noordweſt-Paſſagie. 609. Vrugtelooze uitſlag daar van. 616. Hy onderſtelt dat 'er evenwel die Paſſagie zy en op welke plaatſen men die zoude moeten zoeken. 618
Erie. Een der grootſte Meiren van Kanada. 435
Esquimaux Indiaanen van Labrador of Nieuw Brittannie. 559. Hunne Kleeding, Schuitjes, enz. Zy eeten het Vleeſch raauw en hebben daar van dien naam. 559. Handel met dezelven door de Franſchen bezogt en niet geſlaagd. 561. De Engelſchen dryven dikwils Handel met die van de Weſt- en Noordkuſt van dat Land en andere deelen der Hudſons-Baay. 592, 596, 612. Steenhoopen der Esquimaux. 595
St. Euſtatius, Hollandſch Eilandje in de Weſtindiën. 154. Deszelfs legging, Hiſtorie. 155. Landsgeſteldheid, Produkten. 156. Handel. 157. Regeering van hetzelve en de andere Holl. Eilanden. 161

F.

FAktooryën (Engelſche) aan de Hudſons Baay. 577. Handel met de Indiaanen aldaar. 584. Te *Mooſe*-Faktoory, als de Zuidelykſte derzelven. 589. Te *Churchill*-Faktoory als de Noordelykſte. 592
FLORIDA. Gedeelte van Noord-Amerika. Deszelfs gelegenheid. 272 Uitgeſtrektheid en Lotgevallen. 273. Het Schier-Eiland van dien naam, thans *Weſt Florida* genaamd. 316. Hoofdplaats ST. AUGUSTYN. 317. *St. Matthéo.* 321. Rivier van *St. Jan.* 322. Aart der Ingezetenen. 323. Kanaal of Golf van Florida. 324
Fort Royal op 't Eiland Martenique. 84
Forten (de meeſte) in Noord-Amerika ſlegts van Houten Paalen gemaakt. 508
Franſchen. Zy verſterken zig, in Noord-Amerika, tegen de Engelſchen. 342. Maaken toeleg om de Groot Brittanniſche Volkplantingen te veroveren. 345. Zy behaalen te Lande de overwinning, doch worden ter Zee geſlagen 347. Hunne toeleg ontdekt. 349. Hunne Vaſtigheden aan de *Obio*, enz 350. Vyandlyke Onderneemingen in Nieuw Schotland. 352. Hunne Strooperyën, met behulp der Indiaanen. 360. Zy vallen in de agterſte deelen van Virginie. 362. Zoeken de Wilden van de Engelſchen af te trekken. 363. Worden uit Nieuw Schotland verjaagd. 367. Verſlaan de Engelſche Krygsmagt aan de *Obio.* 368. Hunne Nederlaag by *Crownpoint.* 373. *Oswego* door hun veroverd. 377. Verdere voordeelen behaald. 380. Nadeelen door hun geleeden. 381. Geſteldheid van hunne Krygsmagt in Kanada. 386. Hunne voornaamſte Forten veroverd. 387. Hunne Armee by Quebek geſlagen. 399. Zy geeven de Stad over. 400. Zoeken die te herwinnen. 405. Doch raaken in een zo ſlegte ſtaat 408.

Dat

Digitized by Google

Dat zy geheel Kanada aan de Engelſchen moeten overgeeven. 409. Als ook Louisburg op 't Eiland van Kaap Breton, het Eiland van *St. Jan*, enz. 537. Plegtige afſtand van Kanada en Louiſiana enz. door den Koning van Frankryk aan Groot Brittannie. 413

St. Frederik. Fort der Franſchen van Steen en zeer ſterk van ſituatie, aan 't Zuid-end van 't Meir Champlain. Zie *Crownpoint.*

Frontignac. Fort der Franſchen door de Engelſchen bemagtigd. 382. Deszelfs aanleg. 512. Geſteldheid. 513

Fry (Kaap) in de Hudſons-Baay. 568

G.

Gaspé. Landſchap bezuiden den Mond van de Rivier St. Laurens. 492

Geld. Deszelfs waardy op de Engelſche Eilanden en Volkplantingen in de Weſtindiën en Amerika. 152

Ginzeng of *Ninzi*-Wortel, groeit overvloedig in Kanada. 443

Golf van Florida, de uitgang der Weſtindiën. 324. Gevaarlykheid van dat Kanaal. 325. Loop der Stroomen in hetzelve. 326

Grenada. (Eiland) Deszelfs legging, Hiſtorie. 21. Landsgeſteldheid en Vrugten. 22

Groot Brittannische Volkplantingen in Noord-Amerika Haar getal en uitgeſtrektheid. 328. Wilden in en agter of beweſten dezelven woonende. 327. *Kreek*-Indiaanen. *Cherokees.* 329. *Tuscarores, Catabows, Chowans, Iroquoeſen.* 331. *Abnaquies* van Nieuw Engeland. 332. *Mickmaks* of *Mikmakes* van Nieuw Schotland. 336. Oorlogen der Engelſchen met deeze Indiaanen. 336. *Pasonaket* of Koning Philips-Oorlog. 338. Oorlog met de Franſchen in 't jaar 1744 aldaar ontſtaan. 341. Forten door de Franſchen langs de Ohio en elders aangelegd. 342. Toebereidzels der Engelſchen tegen Kanada. 344. De Franſchen behaalen te Lande de Overwinning, doch worden ter Zee geſlagen. 346, 347. Onderhandeling der wederzydſe Gemagtigden te Parys. 351. Vyandlyke Ondernee-mingen der Franſchen. 352. Bekommering der Engelſchen in de Volkplantingen. 355. Inval der Franſchen in de agterſte deelen van Virginie. 362. De Indiaanen afgetrokken van de Engelſchen. 363. Verdeeldheid der Volkplantingen. 364. Voordeelen in Nieuw Schotland op de Franſchen. 367. Aanzienlyke Armee te *Albany* by een gebragt. 372. Dezelve voert weinig uit. 377. Ontwerp tot Verovering van Kanada ter uitvoer gebragt. Zie Kanada. Traktaat der Engelſchen met de Indiaanen. 383. Hunne wreveligheid. 417. Beveſtiging van de Vrede met de Iroquoiſen te *Oswego.* 420. De Invoering van nieuwe Belasingen, maakt een geweldige Op-

Digitized by Google

Opſchudding in de Gr. Britt. Volkplantingen. 422. De Grensſcheidingen bepaald met de zes Natiën; als ook met de *Cherokees*- en *Kreek*-Indiaanen. 426
GROOT BRITTANNISCHE WINGEWESTEN, onlangs verkreegen. Derzelver Verdeeling in Gouvernementen. 416
GUADALOUPE. (Eiland). Zoute Rivier die 't zelve in twee deelen ſcheidt. 91. Hiſtorie. 93. Rampen. 95. Vyandlyke aanrandingen. 96. Verovering door de Engelſchen. 97. Teruggeeving aan Frankryk. 99. Lugts- en Landsgeſteldheid. Produkten. 100. Inſecten. 101. Byën en overvloed van Honig. 102. Zeldzaame Vogelen. 103. Duivelsberg. 104. Zwavelberg. 105. Zonderlinge Poelen en Bronnen. 106. Orkaanen. 109. Keerſtroomen. 112. Geweldige Springvloed. 113. Melaatſchheid onder de Ingezetenen. 115. Forten. 117. Rivieren. 118. Hoofdplaats *Baſſeterre*. 119. Andere Parochiën. 120

H.

HALLIFAX (Stad) in Nieuw Schotland gebouwd. 356
HAVANNAH. Stad en Haven van 't Eiland Kuba. 247. Haare toeſtand. 248. Veſtingwerken. 249. Lotgevallen. 250. Onlangſe Verovering door de Engelſchen. 251. Teruggeeving aan Spanje. 253. Levensmanier der Ingezetenen. 254
Hayes-Eiland en Rivier aan de Hudſons-Baay. 578
HISPANJOLA of St. Domingo. (Eiland) Deszelfs legging. 180. Hiſtorie. 181. Lugts- en Landsgeſteldheid. 183. Mynen, Produkten, Koophandel. 184. Ingezetenen. Stad *St. Domingo*. 185. Andere plaatſen. 187. Zeehavens, Eilandjes daar omſtreeks. 188. Het Franſche gedeelte. 189
Hoofdvilling der Vyanden by ſommige Wilden gepraktizeerd. 539
Houtluizen in de Boſſchen zeer laſtig. 507
HUDSONS-BAAY. Derzelver Ontdekking. 563. De ingang genaamd Straat Hudſon. Uitgeſtrektheid van die Zeeboezem. 566. Het Land aan derzelver Weſtzyde, genaamd NIEUW ZUID- en NIEUW NOORD-WALES. 567. Deszelfs Geſteldheid. 568. Ingezetenen der Zuidelyke Kusten *Savanois* genaamd. 572. Engelſche Faktooryën aldaar. 577. Handel met de Indiaanen. 584. Vangſt van het Wild. 585. Eilanden in de Baay. 593. Geſteldheid der Noordelyke deelen. 596. Ingezetenen aldaar zyn *Esquimaux*. 595, 612. Baaijen en Inhammen aan de Noordweſt-Kuſt, naauwkeurig onderzogt en opgenomen. 597. De *Welcome*. 597. *Repulſe*-Baay. *Wager*-Baay. 600. Kaap *Dobbs*. 601. Nader ontdekkingen dienaangaande, door den Heer ELLIS, om een Paſſagie uit die Baay naar de Zuidzee te vinden. 609 enz.
Hudſons-Baay-Kompagnie in

Digitized by Google

Groot Brittannie. Derzelver Voordeeligheid. 579. Gelegenheid der opregting. 580. Eerſte Togt naar die Baay. 581. Stooring van den Handel door de Franſchen. Herſtelling door het Traktaat van Utrecht. 583. Handel met de Indiaanen, wordt door de Bedienden bedorven. 584. Middelen, die bekwaam zouden zyn tot bevordering en herſtelling van dien Handel. 587. Waaren die de Kompagnie inbrengt. 580

Hurons of *Huron*. (Meir. 434

Hurons. Indiaanen van Kanada. 470. Hunne Geſtalte en Taal. 471

Huwlyksplegtigheden der Wilden van Louiſiana. 308

I.

Illinoizen. (Rivier der) Haar loop 289, 292. Natie van Wilden dus genaamd. 301

Iroquoizen of zes Natiën in Noord Amerika. 331. Zy hebben de Illinoizen beoorlogd en verdreeven. 302. Zy wordoor de Franſchen van de Engelſchen afgetrokken. 363. Zy ſtroopen in de agterſte deelen van Penſylvanie en Virginie. 370. Nieuwe Vrede met hun te *Oswego* getroffen. 420. De Grenſcheidingen tuſſchen hun Land en dat der Engelſchen vaſtgeſteld. 424. Rivier der Iroquoïzen. 436

Isle Dauphine of Dauphins Eiland. 313

J.

JAMAIKA. (Eiland) Deszelfs legging, Hiſtorie. 198. Het komt in de magt der Engelſchen. 200. Oorlogen met de Boſchnegers. 201. Voordeelen van de Boekaniers. 203. Verwoeſting door Aardbeevingen. 204. Schade door Orkaanen. 205. Verval van den Koophandel. 207. Oneenigheden en tuſſchen de Vergadering en den Gouverneur. 208. Nieuwe Opſtand der Negeren. 210. Tegenwoordige Staat. 211. Lugtsgeſteldheid. 212. Landsgeſteldheid. 215. Produkten. 217. Suiker, Piment of Jamaika-Peper. 218. Katoen, enz. 219. Vaart en Handel op de Spaanſche Kusten. 220. Gedierte 221. Getal van Ingezetenen. 222. Regeering. Gouverneur. 223. Raad en Vergadering. Geregtshoven. 224. Wreede behandeling der Slaaven. 225. Blanke Dienſtboden. 226. *Vryliedeu*. 227. Inkomſten der Kroon. 228. Levensmanier der Ingezetenen. 229. Kleeding. 230. Landziekten. 231. Wooningen. 232. Steden of Vlekken. 233. Windwaards-Paſſagie van Jamaika naar Europa. 239

JAMES (Eiland van), aan Straat Davis. 599

ST. JAN. Deenſch Eiland in de Weſtindiën. 167

ST. JAN, (Eiland van) aan den Golf van St. Laurens. Deszelfs legging, Ingezetenen. 529. Het wordt, na de laatſte Verovering van Kaap Breton, ook aan de Engelſchen ingeruimd. 538.

St. Jan (Fort) door de Franſchen geſtigt aan 't Meir Cham-

Digitized by Google

Champlain. 511
St. Jan (Rivier van) ſcheidt Georgia van Florida. 322
Jeſuiten (Zendingen der) in Louiſiana. 302. In Kanada, Nieuw Schotland, enz. 530

K.

KAAP BRETON. (Eiland van) Deszelfs legging. 519. De Lugts- en Landsgeſteldheid. 520. Baaijen. 521. Produkten. 528. Oirzaak der bevolking van dit Eiland door de Franſchen. 525. Door de Engelſchen veroverd, wordt het een- en andermaal aan Frankryk terug gegeven 532-534. Het komt, eindelyk, geheel in de magt der Engelſchen. 537
Kaap François. Stad op St. Domingo. 193
Kabbeljaauw-Vangſt aan de Kuſten van Newfoundland of Terreneuf. 545. Verſchil der plaatſen voor die Viſſchery. 547. Bereiding van den Viſch. 549. Het maaken van Zoute Viſch of Labberdaan, in open Zee. 550, Menigte van Schepen op die Viſſchery uitgaande en daar toe gebezigd. 551. Het droogen tot Stokviſch geſchiedt ook te Louisburg en op andere plaatſen aan den Golf van St. Laurens, enz. 528
KANADA. Deszelfs Naams-oirſprong. 427. Bezitneeming door de Franſchen. 428. Toebereidzels der Engelſchen om het te veroveren. 508, 344. Aanzienlyke Oorlogs-Vloot uit Frankryk derwaards gezeild. 365. Ontwerp der Engelſchen om het aan te taſten. 385. Geſteldheid van de Krygsmagt der Franſchen aldaar. 386. Manifeſt des Konings van Groot Brittannie aan de Ingezetenen. 389. De Hoofdſtad QUEBEK door de Engelſchen bemagtigd. 400. Geheel Kanada aan hun overgegeven. 409. Deszelfs gelegenheid en uitgeſtrektheid. 429. Lugtsgeſteldheid. 430. Landsgeſteldheid 431. Groote Meiren of binnelandſche Zee-en. 433. Rivier van *St. Laurens*. 435. Eiland van Orleans. 437. Boſſchen. 439. Vrugtboomen. 441. Planten. Geneesmiddelen. 442. Mineraalen. 443. Wilde Dieren. 444. Bever-Vangſt. 446. Beeren-Jagt. 449. Elanden. 450. Herten. 451. Buffels, enz. 452. Tam Gedierte. 453. Gevogelte. 454. Viſch. 455. Natuurlyke Ingezetenen, de Wilden van Kanada. 456. Hunne Godsdienſt. 461. Landziekten. 462. Regeering. 463. Verſchillende Natiën. *Sioux*. 465. *Algonkins*. 467. *Miamis*. 469. *Hurons*. 470. De Hoofdſtad QUEBEK. 474. Derzelver Ingezetenen. 482. Het omleggende Land. 486. Stad MONTREAL. 492. *Trois Rivières*. 499. Paſſagie van Quebek naar Montreal. 502. De Weſtelyke deelen onlangs onderzogt. 514. Nieuwe tyding dienaangaande. 517. Onderhoud en Produkten van die Volkplanting geduurende de Heerſchappy der Franſchen. 526, 527. De natuurlyke Ingezetenen zyn 'er nooit volſtrekt aan Frankryk onderworpen geweeſt. 530

Digitized by Google

Karibaanen of natuurlyke Ingezetenen der Karibiſche Eilanden. 3. Hunne Ligbaamsgeſtalte. 4. Levensmanier. 5. Aart. 6. Wraakzugt. 7. Regeering. 8. Gaſtmaalen. 9. Godsdienſt. 11.
Karolana. Zekere Landſtreek van Noord-Amerika, dus genaamd. 274
Kaſtooren of Bevers zyn menigvuldig in Kanada. 444. Men vangtze ook rykelyk in de Weſtelyke deelen, by de Hudſons-Baay. 585. Doch Noordelyker dan de Engelſche Faktooryën worden zy niet gevonden. 592
Keerſtroomen by 't Eiland Guadaloupe, waar door veroirzaakt. 112
Kerkelyke Perſoonen der Engelſchen, in de Weſtindiën. 231. Hun Gedrag onder de Iroquooiſen. 462
Kinderpokjes zeer gemeen in Kanada. 463
Kingston. Nieuwe Stad op Jamaika. 236
Koorn van zelf in 't Water groeijende en voortteelende, in Noord Amerika. 275, 590
Koude (Winter-) zwaar te Quebek. 483. Ook te Montreal. 495. Nog ongelyk zwaarder aan de Hudſons-Baay, zelfs op de Zuidweſtelyke Kuſt. 568. Middelen die de Wilden 'er tegen gebruiken. 587. Het Wild Gedierte, dat aldaar zeer overvloedig is, is met dikke Bont-Vagten 'er tegen beſchut. 571. Byſter felle Koude by 't overwinteren aan *Nelſons*-Rivier of Rivier *Bourbon* ondervonden. 611
Koper-Erts valt in de Noordweſtelyke deelen van Noord-Amerika. 570
Kreek-Indiaanen of *Creeks*, in Louiſiana of Florida. 329, 426
St. Kristoffel of St. Kitts. Deszelfs legging. 127. Hiſtorie. 128 Staatsverwiſſelingen. 129, 130. Het komt geheel aan Groot Brittannie. 131. De Lugts- en Landsgeſteldsheid. 132. Vrugten. Gedierte. 133. Ingezetenen. 134. Veſtingwerken en Vlek, Kaſteel. 135. Produkten. 136
Kuba. Spaanſch Eiland in de Weſtindiën. Deszelfs legging. 241. Hiſtorie. 242. Lugts en Landsgeſteldheid. 244. Produkten. Levensmiddelen. 245. Koophandel. 246. De *Havannah* op hetzelve. 247. *San Jago* en andere plaatſen. 255. *Haven van* Cumberland. 256. Andere Havens en Baaijen. 257

L.

Labberdaan of Zoute Viſch. Hoe dezelve bereid wordt of toegemaakt, door de Franſchen, in open Zee. 550
Labrador. (Land van) Reden van die benaaming. Deszelfs uitgeſtrektheid 557. De Zuidkuſt is door de Franſchen bezeten geweeſt. 558 De Ingezetenen. Zie *Esquimaux*. De Weſtkuſt maakt de Ooſtkuſt uit van Hudſons-Baay. 367, 579
Lake George of Meir van St. Sakrement. Engelſch Fort *William Henry* aan hetzelve, door de Franſchen veroverd. 380

Digitized by Google

Landziekten op Jamaika. 231. Onder de Wilden in Kan. 463
St. Laurens. (Baay of Golf van) 438. Kabbeljaauw- of Robben-Vangst aldaar. 528, 553. De Kust van Labrador, aan dezelve, is zeer hoog Land. 557
St. Laurens. (Rivier van) Haar loop. 435. Vaart langs dezelve vermaakelyk. 502. Aalvisschery en Bruinvisschen-Vangst op dezelve. 554
Leewaard of Lywaard-Eilanden der Engelschen. Haare Regeering. 148. Reglementen omtrent de waardy van 't Geld en de Wisselkoers aldaar. 150, enz.
Leogané. Stad op St. Domingo. 191
Lincornet, een soort van Zeekat, goed om te eeten, en hoe men die aan de Baay van St. Laurens vangt. 556
Loretto (Dorp) by Quebek. 487
Lorrendraaijen. Een Vaart en Handel, dus genaamd, in de Westindiën. 221
St. Louis. Stad op St. Domingo. 190
Louisburg. Stad op 't Eiland van Kaap Breton. Haar Haven. 521. Gebouwen en Vestingwerken. 522. Koophandel. 523. Beleg en Verovering van die plaats, door de Engelschen, in 't jaar 1745. 532. Zy wordt andermaal aan Frankryk teruggegeven. 534. Laatste Verovering door de Engelschen 535. Zy blyft sedert in hunne magt. 538
Louisiana. Gedeelte van Noord-Amerika. Deszelfs gelegenheid. 269. Ontdekking van deszelfs voornaame Rivier, de *Mississippi.* 270. Twist over dit Land, tusschen de Franschen en Spanjaarden. 271. Frankryk heeft het onlangs aan Spanje en Groot Brittannie afgestaan. 272. Deszelfs Lugts- en Landsgesteldheid. 275. Gedierte en voortbrengzelen. 277. Inboorlingen. 278. Landbeschryving. De Rivier Missisippi. 281. Stad Nieuw Orleans, aan dezelve. 283. Meir *Pontchartrain.* 285. Rivieren van de Oostzyde vallende in de Mississippi. 286. Rivieren van de Westzyde. 290. Natiën aan de Mississippi. 294. *Natches.* 295. Derzelver aanzienlykheid onder de Wilden. 297. *Atac apas* of Menschen Eeters. 299. *Missouris.* 300. *Illinoisen.* 301. *Cherokees.* 302. Aart, Godsdienst en Plegtigheden van deeze Wilden. 304, enz. Rivieren beoosten de Mississippi. 311. Baay van *Pensacola* en *Apalachycola.* 314, 315
Lucayes. Zie Bahama Eilanden.
St. Lucia. (Eiland) Deszelfs Legging, Historie 27. Door de Fransche bevolkt. 28. 't Blyft eenigen tyd Neutraal. 29. Onderneeming der Engelschen op hetzelve mislukt. 30. Het komt in eigendom aan Frankryk. 31. De Landsgesteldheid. 31

M.

Marble-Island of Marmer-Eiland, in de Hudsons-Baay. 594. Daaromstreeks worden de Eilanden en Kusten door veele *Esquimaux* bewoond.

Digitized by Google

woond. 595, 612. Steenhoopen aldaar gevonden. 595
Marmer-Steen valt in de Noordweſtelyke deelen van Noord Am. overvloedig. 570
St. Marten. (Eiland) 159. Het Nederlandſch gedeelte beſchouwd. 160. Deszelfs Regeering. 161
MARTENIQUE. (Eiland) 73. Deszelfs legging, Hiſtorie. 74. Opſchuddingen. 75. Vyandlyke aanvallen en verovering door de Engelſchen. 76. Rampen. 77. Verwoeſting door een onlangſe Aardbeev. 78. Geſteldheid. 79. Verdeeling. 80. Steden *St. Pierre.* 81. *Fort Royal.* 84. Haven van *Trinité.* 85. Dorpen en Gehugten. 86. Regeering. 87. Volkrykheid. 88. Koophandel. 90
Mary-galante. Een der Karibiſche Eilanden. 122
St. Matheo. Veſting in Florida. 321
Melaatſchheid onder de Ingezetenen van Guadaloupe, waargenomen door Doktor PEYSSONEL. 115
Menſchen-Eeters aan de Kuſt van den Golf van Mexiko. 299
Miamis. Ind. van Kanada. 469
Michigan. Meir van Kanada. 434
Micmacks of Mikamakes. Indiaanen van Nieuw Schotland enz. 336. Hunne Geſtalte ten opzigt van de andere Wilden. 474. Hunne wreedheden in de Menſchen het Hoofd te villen. 539
MISSISIPPI. Voornaame Rivier van Noord Amerika. Derzelver ontdekking. 270. Haar Loop. 281. De Oevers. 282. Stad NIEUW ORLEANS, aan dezelve. 283 Rivieren die 'er van de Ooſtzyde in vallen. 286. Rivier der Illinoiſen. 289. Rivieren van de Weſtz. 290. Oirſprong van de Miſſiſippi. 291. Bedenkingen dien-aangaande. 293. Natiën aan deeze Rivier. 294. Zendingen der Jeſuiten. 302
Miſſourits. Natie van Noord-Amerika. 300. Spanjaarden door hun vermoord. 301
Mobile. Rivier beooſten de Miſſiſippi. 311. *Fort Louis* of *Condé* aan dezelve. 313
Mohawks. Dus noemen de Engelſchen de Iroquooiſen. 331. Hun Opperhoofd. 374
Mona. Eilandje by Hispanj. 189
Montmorency (Waterval van) by Quebek. 488
MONTREAL. Stad in Kanada. 492. Haar *legging, grootte.* 493. *Kerken* en Gebouwen. 494. Lotgevallen. 495. Koophandel met de Wilden. 496
MONTSERRAT. (Eiland) Deszelfs legging, Hiſtorie. 146. Produkten. 147. Akte tegen den Sluikhandel aldaar gepaſſeerd. 148
Mooſe-Rivier. [Eng. Faktoory aan dezelve. 579. Het Land daaromſtreeks. 590
Muskus-Buffels aan de Hudſons-Baay. 571

N.

Natches. Een voornaame Natie van Wilden in Louiſiana. 294. Opſtand van dezelve tegen de Franſchen in 't jaar 1729. 295. Hunne Regeering 296. Aanzienlykheid 297. Ooſterſche plegtigheden, onder

Digitized by Google

der hun. 298. Ongeregeld Leven der Vrouwel. Sexe. 299
Navaſſa. Eilandje by Jam. 241
Neger-Slaaven op 't Eiland Barbados. Hunne behandeling door de Engelſchen Hunne Levensmanier. 70. Op 't Eiland Nevis. 143, Wetten omtrent dezelven op de Engelſche Eilanden. 144. Opſtand der Boſch-Negeren tegen de Engelſchen op Jamaika. 201. Zy onderwerpen zig eindelyk. 206. Nieuwe Opſtand derzelven. 210. Wreede behandeling der Slaaven door de Engelſchen. 225. Aart der Zwarten. 226
Nelſon-Rivier aan de Hudſons-Baay. Het Fort en de Faktoory. 578. Daaromtrent heeft de Heer Ellis onlangs overwinterd. 610. Byſter felle Winter-Koude en ſtrenge Vorſt aldaar. 611
Neutraale Eilanden, zoge naamd. Hunne beſchryving. 13. *Tabago* 14. *St. Vincent*. 23. *St. Lucia* 27. *Dominica* 32. De tegenwoordige bezitters van dezelven. 14
Nevils-Baay, in de Hudſons-Baay. Ingezetenen aldaar. 612
Nevis. Groot Brittanniſch Eiland in de Weſtindiën. Deszelfs legging, Hiſtorie. 137. Zwaare Ramp. 138. Lugts-en Landsgeſteldheid. 139. Vrugten, Viſch. 140. Vee. 141. Paarden, enz. 142. Ingezetenen, Slaaven. 143. Vaſt- en Bededagen. 144. Het Vlek, enz. 145
Newfoundland. Zie Terre-Neuf.
New Providence, een der Bahama-Eilanden. 258, 262. Vlek op hetzelve. 263
New Severn-Rivier. Faktoory aan de Hudſons-Baay. 578
Niagara. (Waterval te) Fort door de Franſchen aldaar aangelegd. 343. Onderneeming der Eng. tegen 't zelve mislukt. 375
Nieuw Deenemarken. 599
Nieuw Orleans. Stad aan de Rivier Miſſiſippi, door de Franſchen aangelegd. 283
Nieuw Engeland. Geweldige Opſchuddingen aldaar, wegens de invoering van nieuwe Belaſtingen. 422
Nieuw-Schotland door de Engelſchen bevolkt. 356, enz. Strooperyën der Franſchen aldaar. 360. Geſchillen over de Grensſcheidingen van 't zelve. 351, 361. Franſche Schepen op de Kuſt verwield. 411
Noord-Wales. (Nieuw) Het Noordweſtelyke Land aan de Hudſons-Baay. 595. Deszelfs geſteldheid. 596. Baaijen, enz. aan de Kuſt van 't zelve. De *Welcome*. Kaap *Hope*. 597. *Repulſe*-Baay. Kaap *Fry*. Bevroozen Straat. 598. *Wager*-Baay. 600. *Deer-Sound*. Kaap *Dobbs*. 601. Poogingen om een Paſſagie naar de Zuidzee aldaar te ontdekken, tot nog toe vrugteloos. 602-620
Noord-Weſt Paſſagie, uit de Hudſons-Baay tot in de Zuidzee. Redenen om dezelve te onderſtellen, van ouds bygebragt. 602, enz. Vrugtelooze poogingen daar toe in 't werk ge-

Digitized by Google

geſteld. 605. Onwaarſchynlykheid van het beſtaan derzelve beweerd. 606. Onderzoek van de Hudſons-Baay Kompagnie naar dien Doortogt 607. Geſchillen deswegen na den vrugtelooz. Togt van MIDDLETON. 608. Nieuwe Togt van den Heer ELLIS. 609. Inham door zyn Volk gezien, doch niet volkomen onderzogt. 614. Redenen voor de waarſchynlykheid dat 'er zulk een Paſſagie is, door hem bygebragt. 617. Nieuwe Onderneem. vrugteloos. 618. Zwaarigheden daaromtrent. 619

O.

Oeſter-Vangſt aan de Kuſten van Nieuw-Schotland, aartig en gemakkelyk. 556
Ohio. Voornaame Rivier, agter de Engelſche Volkpl. 287. Nederlaag der Engelſchen aan die Rivier. 364. Tweede. 368. Fort *du Queſne*, aan dezelve, door de Engelſchen bemagtigd. 382
Ohio-Kompagnie opgeregt geweeſt, door de Engelſchen 354
Ontario. Meir in Kanada. Deszelfs grootte. 435. Handelpl. der Engelſchen aan 't zelve. Zie *Oswego*: der Franſchen. Zie *Frontignac.*
Opper-Meir in Kanada. 433. Deszelfs ontzagl. grootte. 434
Orkaanen op 't Eiland Guadaloupe. 109
Orleans (Eiland van) by Quebek. 437. Het is ongemeen vermaakelyk. 389
Oswego. Voornaame Handelpl. der Engelſchen aan 't Meir Ontario. 343. Veroverd door de Franſchen. 377. Groote naadeelen daar van. 378
Ouabache. Rivier in Noord-Amerika. 288
Oude Mannen. Zekere Natie in de Weſtelyke deelen van Noord-Amerika. 589
Ouespere. Rivier in Noord-Amerika. 287

P.

Pachegoia-Meir, in Noord-Amerika, tot den Bont-Handel uit de Noordweſtelyke deelen, zeer bekwaam. 588
Paconoket of Koning Philips-Oorlog. 338
Paſſage-Fort op 't Eiland Jamaika. 238
St. Paul (Baay) aan de Rivier van St. Laurens. 490
Pelteryën of Bonte Vagten van Dieren zyn overvloedig in Noord-Amerika, *te bekomen.* 585. *Natuurlyke reden* daar van. 571. De Bever-Vagten ſtellen onder dezelven den Prys. 584. Verſcheidenheid van Bonten in Kanada. 444
Penſacola Baay en Vlek aan den Golf van Mexiko. 314
Penſylvanie. Geſchillen tuſſchen de Vergadering en den Gouverneur. 378
Pequods-Oorlog in Noord-Amerika. 337
PEYSSONEL. (Doktor) Zyne Waarneemingen omtrent den Zwavelberg, Orkaanen, Keerſtroomen of Springvloeden, en Melaatſcheid onder de Ingezetenen op 't Eiland Guadaloupe. 106—116
St. Pierre. Hoofdſtad van Martenique. 81

Digitized by Google

St. Pieter (Meir van) in Kanada. 502
Pontchartrain. Meir by Nieuw Orleans. 285
Poolshoogte. Plaatſen die op een zelfde Noorder Breedte leggen, hebben ſomtyds een zeer verſchillend Klimaat. 431, 495
Port-Royal op Jamaika. 233. Deszelfs verwoeſting door Aardbeevingen en Orkaanen. 234, 235
Prairie (Vlek) in Kanada. 512
Puerto Rico of Porto Rico. Spaanſch Eiland in de Weſtindiën. Deszelfs legging, Hiſtorie. 174. Klimaat, Landsgeſteldheid. 175. Produkten. 176. Koophandel, Ingezetenen. 177. De Hoofdſtad. 179. Andere plaatſen. 180
Pypbakkers-Steen. 488

Q.

Quebek, Hoofdſtad van Kanada, door de Engelſchen belegerd. 391, en, na veele moeielykheden, aan hun overgegeven. 400. De Franſche Armee tragt de Stad, vrugteloos, te heroveren. 405. Alzo dezelve door een Engelſche Vloot ontzet wordt. 406. Derzelver Naamsoirſprong. De Hooge en Laage Stad. 475. Gebouwen. 477. Dom- en andere Kerken. 478. 's Biſſchops Paleis. Huis der Geeſtelyken, Gaſthuizen. 479. Intendants-Huis. 480. Veſtingwerken. 481. Ingezetenen. 482. Derzelver Levensmanier. Klimaat der Stad. 483. Winden. 485. 't Omleggende Land, 486. Dorp *Loretto.* 487. Waterval van *Montmorency.* 488
Du Queſne (Fort) aan de Ohio door de Engelſchen bemagtigd. 382

R.

Rendiereh aan de Hudſons-Baay. 571
Repulſe-Baay. Hier zou men nog een Doortogt naar de Zuidzee kunnen zoeken. 618
Richelieu-Eilanden. 503
Robben of Zeehonden-Vangſt aan de Kuſten van Terreneuf. 553
Ruperts-Rivier. Eng. Faktoory aan dezelve. 579. Oirſprong en Lotgevallen. 581, 591
Ryſt of dergelyk Koorn, groeit in 't wilde aan ſommige Rivieren in Noord-Amerika. 275, 590

S.

Saba. Holl. Eilandje by St. Euſtathius. 157
Saintes-Eilanden. 121
Samana, Saone, Savone. Eilandjes by St. Domingo. 188
Savanois. Wilden aan de Zuidelyke deelen van de Hudſons-Baay. 572. Hunne Levensmanier. 573. Godsdienſt. 575. Hunne eenvoudigheid. 576. Handel der Eng. met hun, in Pelteryën. 584. Hoe het Wild door hun gevangen wordt. 585
Sillery by Quebek. Gevegt tusſchen de Eng. en Franſchen, aldaar. 405
Sioux. Ind. van Kanada. 465
Slude-Rivier. Engelſche Faktoory aldaar. 574
Sluikhandel der Eng. Suiker-Eilanden. Acte daar tegen gepaſſeerd op *Montſerrat.* 148

Digitized by Google

SPANISH-TOWN. Stad op Jamaika. 237
Springvloeden (geweldige) aan 't Eiland Guadaloupe. 113
Steuren van ontzaglyke grootte in de Riv. van Kanada. 456
Stokvisch. Deszelfs bereiding aan de Kust van Terreneuf, enz. 549. Welke soort van Kabbeljaauwen daar toe best en bekwaamst zyn. 546
Straat Hudson. 565
Suiker-Eilanden. (Engelsche en Fransche) Reglement tegen den Sluikhandel tusschen dezelven gepleegd. 148. De waardy van 't Geld en de Wisselkoers aldaar. 150

T.

Taal (Algonkinse) is vry algemeen in Kanada. 467. Eigenschap van die en andere Taalen der Wilden. 471
Tabago. (Eiland) Deszelfs legging 14. Historie. 15. De Nederlanders bezitten hetzelve. 17. De Franschen maaken 'er zig meester van. 18. Het komt in eigendom aan Groot Britt. 19. Landsgesteldheid. 20. Voortbrengzels. 21
Tadoussac, aan de Rivier van St Laurens. 491
Teerbrandery aan de zelfde Rivier. 490
TERRENEUF. (Eiland) Deszelfs legging. 539. Ontdekking door de Spaanschen. Bevolking door de Eng. 540. Vryheid van Visch aan deszelfs Kust te vangen en daar op, in het Noordelykste gedeelte, te droogen, aan de Fransche vergund. 541. De Lugtsgesteldheid. 542. De Landsgest. Baaijen, Havens. 543. Steden op hetzelve. 544. Kabbeljaauwvangst aan de Kusten. 545. Walvischvangst. 552. Robben-Vangst. 553. Bruinvisschen-Vangst 554. Andere soorten van Visch daaromstreeks vallende. 556
St. Thomas. Deensch-Eiland. Deszelfs gesteldheid. 168. Kooph. 170. Porto Franco onlangs aldaar opgeregt. 171. De *Caravelle* van St. Thomas, zogenaamd. 172
Tortuga. Eilandje by St. Domingo. 195
Trois Rivières. Derde Stad van Kanada. 499. Haar voorige staat. 500. Yzer-Fabriek by dezelve. 501. Passagie tusschen Montreal en Quebek, voorby die Stad. 502
Turken-Eilanden. 264
Tuscarores-Indiaanen. 330

V.

Vaartuigen der Wilden van Kanada. 504
Veelwyvery heeft plaats onder de Wilden van Noord-Amerika. 299. 323. Ook onder de Kanadasche Wilden. 467
Versteeningen of Versteende Zaaken in Noord-Amerika gevonden. 510
St. Vincent. (Eiland) Deszelfs legging, Historie. 23. Vrugtelooze onderneeming om het te bevolken. 24. Het komt in eigendom aan Groot Britt. 26. Landsgesteldheid. 27
Virginie. Strooperyen der Fransch gezinde Indiaanen in de Westelyke deelen. 362.

Digitized by Google

Nederlaag der Engelſchen aan de *Ohio*. 368
Virgins of Maagden-Eilanden. 164
Voor-Eilanden van Amerika. Derzelver onderſcheiding in kleine en groote, of Karibiſche en eigentlyke Antilles Eilanden. 2

W.

Wager-Baay. 600. Dezelve geen Straat te zyn, bevonden. 615
Walviſch-Vangſt aan de Kuſten van Terreneuf. 552. Men vindt ook Walviſſchen in de Hudſons-Baay. 615, 618
Welcome in de Hudſons-Baay. 597
Weſte Wind is in Kanada zeer koud. 431
WESTINDIËN of Weſtindiſche Eilanden. Derzelver gelegenheid. 1. Onderſcheiding in kleine en groote *Antilles* of Voor-Eilanden van Amerika. 2. De *Kleine* of Karibiſche, derzelver Natuurlyke Ingezeenen. 3. *Neutrale* Eilanden, zogenaamd. 13. *Tabago*. 14. *Grenada*. 21. *St. Vincent*. 23. *St Lucia*. 27. *Dominica* 32. De andere Karibiſche: BARBADOS. 35. MARTENIQUE 73. GUADALOUPE. 91. *Deſeada*. 121. *Marygalante*. 122. ANTIGUA. 123. ST. KRISTOFFEL. 127. NEVIS 137. MONTSERRAT 146. BERBUDA. 152. ST. EUSTATIUS. 154. SABA 157. ST MARTEN. 159. *St Bartholomëus*. 161. ANGUILLA. 163. *Virgins* Eilanden. 164 Deenſche *Sta. Cruz* 165. *St. Jan*. 167. *St. Thomas*. 168. De *Groote* Antilles of Voor-Eilanden. PUERTO RICO. 174. HISPANJOLA of ST. DOMINGO. 180. JAMAIKA 198. KUBA. 241. De *Babama's*. 257. *Caiques* en Turken-Eilanden. 264. De *Bermudes*. 264
Weſtkuſt van Noord-Amerika. De Ontdekkingen daar omtrent zyn nog onzeker. 620.
Wilden der Weſtindiſche Eilanden. Zie Karibaanen. Wilden van Louiſiana. 279. Hunne Regeering. 280, 296 Hun ongeregeld Leven. 298. Menſchen Eeters onder dezelven. 299. Zendingen der Jeſuiten. 302. Afgodery van deeze Wilden. 280, 307. Hunne Feeſten, Huwlyksplegtigheden. 308. Aart der Ingezetenen van Florida. 323 Wilden agter de Groot Brittanniſche Volkplantingen woonende. 327, enz. Wilden van Kanada maaken een Samenzweering tegen de Engelſchen. 418. Worden tot reden gebragt. 421. Hunne aart 456. Geſtalte. 458. Wooningen 459. Kleeding. 460 Godsdienſt. 461. Landziekten. 463. Regeering. 464. Levensmanier. 530. Hunne Taalen. 471. Koophandel met dezelven gedreeven. 497. Goederen die men met hun verruilde. 498. Hunne Vaartuigen. 504. Wreedheid der Indiaanen van Nieuw Schotland. 539. Wilden van Labrador, genaamd *Esquimaux*. 559. Deeze ontmoet men ook aan Straat Hudſon. 609 Zy woonen zelfs aan de Noordweſtelyke deelen

Digitized by Google

len van de Hudſons-Baay. 612. Wilden, *Savanois* genaamd. 572. *Nodways* een wreedaartig Volk. 577. *Laaglandſe Honden*, zogenaamd, in die Landſtreek. 573
Wild gedierte in de Noordelyke deelen van Noord Amerika, is, tegen de Koude, die men 'er by uitſtek zwaar heeft, rykelyk met Wollig Haair voorzien. 571. Manier die de Wilden gebruiken om de verſchillende ſoorten van Wild te vangen. 585. Zie ook Bever-Vangſt, Beeren-Jagt, enz.
Winden, welke koudſt te Quebek, in Kanada. 415
Windwaards-Paſſagie van Jamaika en uit de Weſtindiën naar Europa. 239
Wiſſelkoers der Engelſche Volkplantingen. 151
Witviſſchen in de Hudſons-Baay overvloedig. 615. Zwarte Walviſſchen niet dan in de Noordelyke deelen. 618
Wynſtokken en Druiven, in Kanada en Louiſiana gemeen. 276, 441

X.

Xaintes- of *Saintes*, dat is Allerheiligen-Eilanden. 121

Y.

York-Fort en Faktoory aan de Hudſons-Baay. 578
Ysbergen (ontzaglyke) in Straat Hudſon. 609
Yzer-Fabriek in Kanada. 501

Z.

Zeehonden (Rivier der) ſcheidt Nieuw Zuid- van Nieuw Noord-Wales, aan de Hudſons-Baay. 592, 595
Zomer-Eilanden. Zie BERMUDES.
ZUID-WALES (Nieuw) Het Zuidweſtelyke Land aan de Hudſons-Baay. 568. De Lugtgeſteldheid aldaar. 568. De Landsgeſteldheid. 569. Bergſtoffen. 570. Gedierten. 571. Viſch. Ingezetenen *Savanois* genaamd. 572. Engelſche Faktooryën. 577. enz. Grensſcheiding met Kanada, in het Traktaat van *Utrecht bepaald.* 583
Zwavelberg op 't Eiland Guadaloupe. 105. Waarneemingen daar omtrent door Doktor PEYSSONEL. 106. Dergelyken vindt men ook op andere Eilanden in de Weſtindiën. 109
Zweetmiddelen onder de Wilden veel in gebruik. 463

EYNDE.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google